

Angles
flores

1581

47, p

G
35

p

41

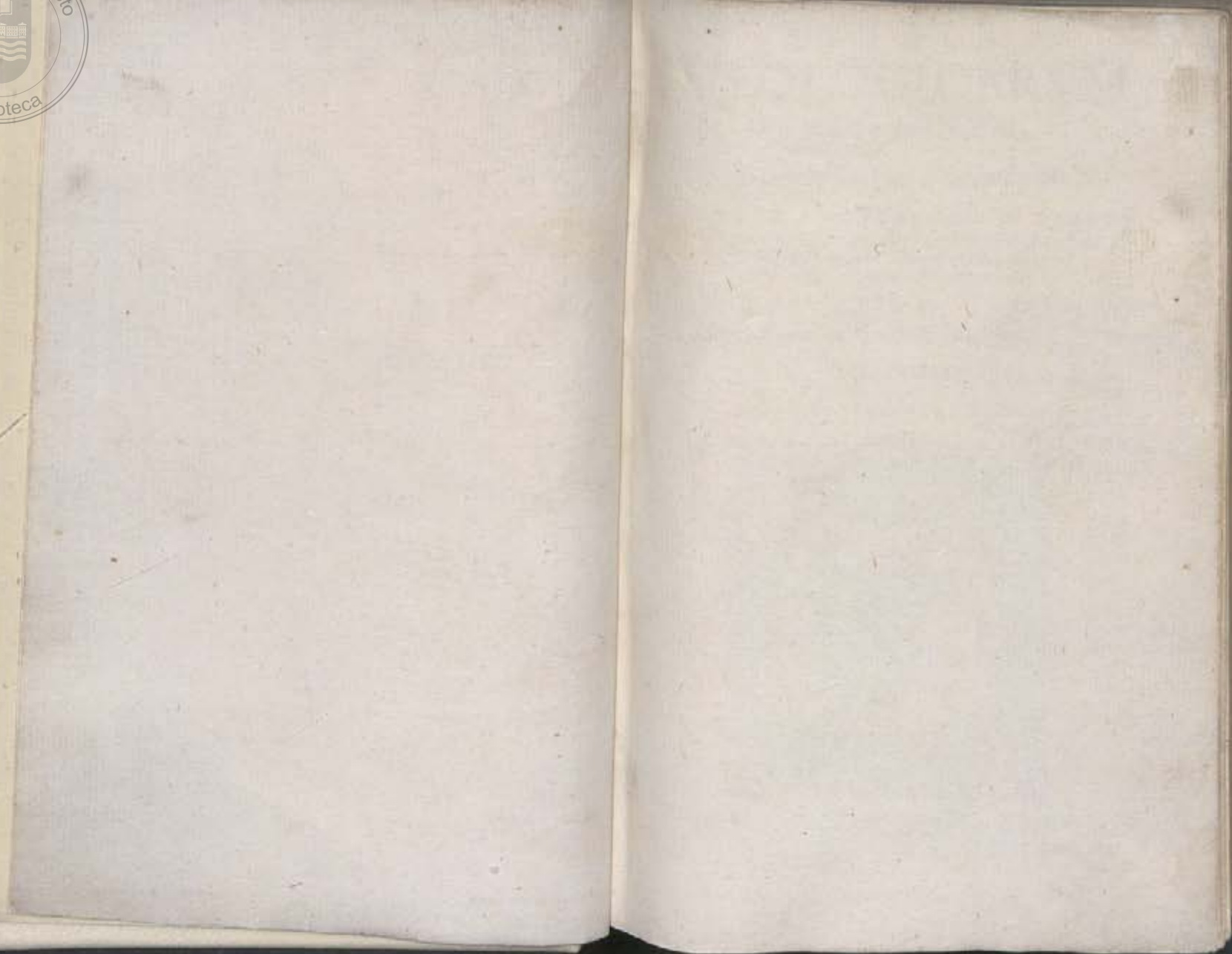
45+

10

68

9

1+

PHYSIOLOGICARVM
QVAESTIONVM

Tabulae Tabularum Sanctorum

ET A REVERENDO P. FRATE

Magistro Y. de la Cruz, Ordinis Monachorum Regularium

Ordinis Praedicatorum S. Martini, & S. Jacobi

Ordinis profitorum, & praedicatorum

LYSIEM D. ANTONIUM

Magistro Catholico Maritima fecit

Parti Prima

Cum Privilegio

AVGVSTINUS TABRINOAVVS

AVGVSTINUS TABRINOAVVS

FLORES
THEOLOGICARVM
QVAESTIONVM,

In Quartum Librum Sententiarum.

COLLECTI A REVERENDO P. FRATRE
Iosepho Angles Valentino, Ordinis Minorum Regularis
Observantiae, Prouinciae S. Iacobi, & Sacro Sanctae
Theologiae professore, & praefectore.

AD ILLVSTREM D. ANTONIVM

Perez, Catholicae Maiestati à secretis status.

Pars Prima.

CVM PRIVILEGIO REGIO

AVGVSTAE TAVRINORVM.

Expensis Benedicti Boyerij. M D LXXXI.

33217

THEOLOGICARVM
M. V. C. I. T. A. T. I. O. N. U. M.

THEOLOGICARVM
M. V. C. I. T. A. T. I. O. N. U. M.

THEOLOGICARVM
M. V. C. I. T. A. T. I. O. N. U. M.

NOS PHILIPPVS, Dei gratia Rex Castellæ, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Hierusalem, Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Legionis, Navarra, Granatæ, Toleti, Valentiniæ, Galitiæ, Maioricarum, Hispalis, Sardinie, Cordubæ, Corficæ, Murciæ, Ciennis, Algarbij, Algezira, Gibraltaris, Insularum, Canariæ, Insularumque Indiarum, & terræ firmæ, Maris Oceani, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantie, & Mediolani. Comes Barchinonæ, Flandriæ, & Tyrolis, Dominus Viscaix, & Molinæ, Dux Achenarum, & Neopatriæ, Comes Rossilionis, & Ceritanie, Marchio Oristani, & Gociani. Pro parte tua deuoti religiosi Fratris Iosephi Angles, ordinis S. Francisci de Obseruantia, fuit Maiestati nostræ expositum, & deductum, te summo cum labore composuisse librum intitulum, Flores Theologicarum Quæstionum, super quartum librum Sententiarum, legentibus proficuum, & ad promouenda studia Theologiæ valde vtilem, humiliter supplicando, vt licentiam, & facultatem excudendi dictum librum tibi concedere, & indulgere de nostra solita benignitate dignaremur. Nos vero recognito prius & examinato nostro iussu libro prædicto per Rectorem, & DD. Theologos collegij vniuersitatis Complutensis, habitaque de illo optima, & insigni approbatione, supplicationi tue duximus annuendum. Tenore igitur præsentium de nostra certa scientia deliberate, & consulto tibi dicto Fratri Iosepho Angles concedimus, licentiamque, & facultatem plenarias impartimur, quod per tempus decem annorum a die datæ huiusmodi computandorum, quandoocunque volueris possis, & valeas, absque alicuius pænæ incurfu, prædictum librum vno vel duobus tomis excudere, seu imprimere, aut excudi, seu imprimi facere per te, vel alias interpositas personas; prohibentis, & iubentes quibuscunque excussoribus, seu impressoribus, & alijs quibuscunque personis ad penam florenorum auri Aragonum mille, nostris regis inferendorum ætatis, ne dicto tempore durante, librum prædictum excudere, seu imprimere, aut alibi impressum vendere audeant absque licentia, & voluntate tuis; libris ipsis & eorum typis, & impressionibus primitus, & plenarie amissis, tibi que applicatis. Locum tenentibus vero, & Capitaneis Generalibus, & alijs officialibus nostris, in quibuscunque Regnis, & Dominis nostris constitutis, & constituendis dicimus, & iubemus, quod licentia, & facultate nostra huiusmodi te uti, & frui fiant, & contra eam non faciant, vel veniant, aut aliquem facere, vel venire permutant vlla ratione, seu causa. Si præter iram, & indignationis nostræ incursum, penam Florenorum auri Aragonum mille nostris regis inferendorum ætatis

rijs cupiunt non subire. Ceterum volumus sub penis iam dictis, quod impresso libro predicto non possit per quemquam vendi, nisi prius illo ad nostrum sacrum supremum Regium Consilium adducto: ubi cum exemplari originali exhibito manu nostri Secretarij Michaelis Gort calce firmato valeat comprobari, & vendendi licentia concedi. In cuius rei testimonium presentes fieri iussimus nostro communi sigillo à tergo munitas.

Dat. in Domo del Pardo, die XXII. Mensis Nouembris, Anno à Natiuitate Domini, Millesimo quingentesimo Septuagesimo tertio.

Yo el Rey.

Vidit Don Ber. Vi. C.

Vidit Comes C. T.

Vidit Sapena R.

Vidit Epif. Vrgellen. R.

Vidit Sentis. R.

Vidit Campi R.

Vidit Gort pro Conf. Gene.

ON PHELIPPE Por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Cecilias, de Ierusalem, de Nauara, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Senilla, de Cordona, de Murcia, de Gaen; Conde de Flandes, & de Tirol, &c. Porquanto, Por parte de vos Iuan Gracian Impresor de libros, Vezino de la Villad'Alcala, de Henares, Nos fue fecha relacion, diziendo, que vos teniades vn libro intitulado Flores Theologicarum questionum, in Quartum Librum Sententiarum, compuesto por el padre Iosepho Angles Valentino de los menores, de la Prouincia de Santiago, el qual dicho libro era muy util, y prouechofo, suplicando nos, os mandafemos dar licentia, y facultad para queles pudiesedes imprimir, o como la nuestra merced fuese: lo qual visto por los del nuestro Consejo. Por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia, que la Prematica agora nueuamente sobre lo suso dicho dispone, fue acordado, que deuamos mandar esta nuestra carta para vos en la dicha razon. Y nos tuuimos lo por bien, por la qual vos damos licencia, y facultad, para que por esta vez podais imprimir el dicho, que de suso se haze mencion, sin que por ello caigais, ni yncurrais en pena alguna. Y mandamos, que la tal impresion se haga por el dicho libro, Original, que va rubricado al fin de cada plana. Y firmado al fin de Alonso de Vallexo nuestro scriuano de Camara; Y vno de los que en el nuestro Consejo residen. Y despues de impresso no se pueda vender, ni venda, sin que primero se traiga al nuestro Consejo juntamente con el original; y se tasse en lo que cada volumen houiére, de vender, so pena de caer, & incurrir en las penas contenidas en la dicha Prematica, y leyes de nuestros Regimientos, y no fagades, que de al, so pena de la nuestra merced, y de diez mill maravedis; para la nuestra Camara, de lo qual mandamos dar, y dimos esta nuestra carta sellada con nuestro sello, y librada de los de nuestro Consejo; Dada en Madril, à primero dies del Mes de Diciembre, de mil quinientos, y setenta, y nueue annos, &c.

Antonius Episcopus.

Il lecenziado Frater Emaurus.

Il Dotor Francisco Henrriquez de Lieuana.

Il Dotor Domingo de Cardenas Zapatta. Il Dotor Aguilera.

Il lecenziado Martinez Ortiz. Il lecenziado Henrriquez Badanafla.

Io Alonso de Vallexo scriuano de Camara de su Mayestad fize es criuir, por su mandado, con acuerdo de los de su Consejo.

LICENTIA REVERENDISSIMI PATRIS
Generalis totius Ordinis Minorum.

FRATER Christophorus à Capite fontium, totius Ordinis Minorum regularis obseruantie Generalis Minister, & seruus, dilecti nobis in Christo, ac venerando admodum Patri Fratri Iosepho Angles eiusdem ordinis, sacrarum literarum professori, & prælectorum eruditissimo Prouinciæ Valentie salutem in Domino sempiternam. Cum nuper nobis relatum sit, quoddam opus, cui titulum præstiti, Flores Theologicarum questionum, super quartum librum sententiarum Magistri, summis vigiliis, & laboribus ad inuadam Rem publicam Christianam conscripseris, obnoxius, & impensius a nobis petieris, ut tibi liceret illud typis mandare, eam ob rem opus ipsum maximæ frugis studiosè iuuentuti fore, atq. ad Sacre Theologiæ ifagogen, sine qua nullus Sacre Scripturæ sensu, & mystica arcana penetrare potest, facilem uiam, & methodum demonstraturum esse rati cum benedictione paterna, atq. ad salutaris obedientie meritum, tibi liberam impertimur facultatem dictos Flores Theologicarum questionum (modo Sacre Inquisitionis officio id consultum visum fuerit) excudendi, atque omnia, quæ ad hoc opus imprimendum spectant libere exequendi nemine nobis inferiore impedimentum ponente, aut contradicente. Vale in Domino eundem pro nobis oraturus. Dat. in nostro Conuentu Hispalensi, Nonis Maij, Anno Domini 1573.

Frater Christophorus, qui superius propria manu.

Vide hunc librum, cuius titulus est, Flores Theologicarum questionum. Est doctus, catholicus, & omnibus uiris diuinarum scripturarum in studiosis utilissimus, & maxime necessarius. Hiis præsertim qui animarum curam administrandam habent iniunctum. Poterit denuo typis mandari, in publicamq. utilitatem distrahi. Madridi, apud Sanctum Philippum, Tercio Idus Nouembreis. Anno 1579.

Frater Laurentius à Villauicentio.

APPRO-

APPROBATIO D. RECTORIS,
& Doctorum Vniuersitatis
Complutensis.

IOANNES Ramirez in Sacratissima Theologia Doctor, insignis collegii, & vniuersitatis Complutensis Rector, librum, quem Frater Iosephus Angles instituti D. Francisci composuit; & Flores Theologicarum questionum inscribitur, quem Rector Aragonie Senatus ad hanc Complutensem Academiam misit, ut inspiceret, dignus ne sit, qui prælo mandetur: ex mea commissione legerunt, atq. inspexerunt diligenter Didacus Lopez, Gaspar Cardillus Villalpandus, Franciscus Ximenius, Ioannes Ruiz, Franciscus Muñoz, Nicolaus de Palacios, Doctores Theologi, eo autem inspecto, atq. examinato summa cura, & diligentia, cum simul essent apud me, omnes retulerunt in eo libro nihil omnino reperiri, quod fidei religioni, Christianæ Reipublice, aut bonis moribus sit contrarium; sed utilem admodum esse adiuuanda, & promouenda Theologiæ studia: tum propter res, quæ in eo explicantur; tum etiam propter styli, quo res tractatæ sunt. Quamobrem dignum esse iudicauerunt, qui typis mandatus, in vulgus prodiret, ut ad plures ex eius libri lectione utilitas peruenire posset in huius rei fidem has literas dedi propria subscriptas manus, Academicæ sigillo; Compluti in Collegio nostro, die secunda Mensis Augusti, Anni Millefimi quingentesimi septuagesimi tertii.

Doctor Ramirez
Rector.

Alphonso de
Laferna Notarius.

† 4

APPRO-

APPROBATIO ADMODVM REVERENDI,
& Doctissimi Patris Fratris Michaelis Carranca,
Sacrae Theologiae Doctor. & Sanctae
Inquisitionis Valentiae consultoris,
& calificadoris.

EGO Frater Michael Carranca Sacrae Theologiae Doctor, ac in conuentu Carmelitarum eiusdem Theologiae immeritus interpres, & lector, necnon ab Illustrissimo, & Reuerendiss. D. D. Ioanne à Ribera Dei, & Apostolica sedis gratia Patriarcha Antiochiae, Archiepiscopo Valentino, & S. C. R. M. Consiliario, librorum imprimendorum in praedicta ciuitate, & Regno examiner specialiter deputatus vidi, & diligentissime perlegi primam partem cuiusdam libri, Flores Theologicarum quaestionum in quartum librum sententiarum, nuncupati, auctore admodum Reuerendo P. F. Iosepho Angles, ordinis Seraphici Diui Francisci, vtriusque Philosophiae, & Sacrae Theologiae eximio professore, & Prouinciae Sardiniae sui ordinis commissario generali, omni scientiarum, & virtutum genere ornatissimo. In quo quidem libro nihil est meo iudicio, quod cum Sacrae Scripturae, fidei Sanctionibus, Sanctae Romanae Ecclesiae dogmatibus, vel cum bonis moribus, pugnare videatur; nec denique quod vtramque potestatem Ecclesiasticam, scilicet, aut civilem mordicus laedat; quin potius tanti viri acumen ingenii, docendi dexteritatem, scribendi facilitatem, sermonis, prout res ipsa patitur elegantiam, rerum abditarum interpretandi subtilitatem, & in eligendis, & seligendis Sanctorum doctorum floribus, instar apud argumentosae innatam prudentiam, & in Christianam Rempubl. in Deum summam animi charitatem, & pietatem contemplatus, merito imprimendum, manibusq. sapientium circumferendum, & euulgandum cenfeo. In quorum fidem, hoc publicum meae examinationis, & approbationis instrumentum manu propria subsignatum exhibui. Dat. in praefato conuentu Carmelitarum Valentiae, Decimo quarto Ianuarii, Anno à Natiuitate Domini, Millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

Frater Michael Carranca.

APPRO.

APPROBATIO REVERENDI ADMODVM,
& eruditissimi P. F. Ioannis Baptista Burgos Sacrae
Theologiae, & iuris Canonici eximij D. & Sanctae
Inquisitionis Valentiae consultoris,
& calificadoris.

EGO F. Ioannes Baptista Burgos, Augustinianus, Sacrae Theologiae, & iuris Canonici Doctor, ac in Academia Valentina publicus Sacrae Theologiae professor, necnon pro Illustriss. ac Reuerendiss. D. D. Ioanne de Ribera Patriarcha Antiocheno, & Archiepiscopo Valentino librorum imprimendorum examiner, & corrector fidem facio vidisse me secundam partem libri, cui titulus est Flores Theologicarum quaestionum, in quartum librum sententiarum, quem addidit admodum Reuerendus Pater Frater Iosephus Angles ordinis Sancti Francisci de obseruantia, Sacrae Theologiae Doctor, quo summa diligentia viso per me, & examinato fateor nihil in eo esse, quod non sit catholicum, vtile, & absque ulla haereticis, aut alicuius erroris suspitione, & plane redolens auctoritatis sui sanam Catholicam, & eximiam eruditionem, dignumq. quod in manus omnium communemq. vtilitatem veniat, ac typis excusum euulgetur, & in publicum prodeat. In quorum omnium fidem praesens publicum testimonium dedi manu mea scriptum, ac subsignatum, Decima quinta Ianuarij, Millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

Frater Ioannes Baptista Burgos.

NOS

OS DON FRANCISCVS PEREZ
 Dei, & Apostolica sedis gratia, Archiepiscopus
 Calaritanus, & Episcopus Vniou, Prior
 Sancti Saturnini, primas Sardiniae, & Corsicae,
 suaeq. Sanctitatis vexillarius, & de consilio suae Catholi-
 cae Maiestatis, Cunctis pateat euidenter, & sit notum; Qua-
 liter coram nobis comparuit Reuerendus admodum Pa-
 ter Frater Iosephus Angles, Sacrae Theologiae professor, &
 ordinis Sancti Francisci de Obseruantia in praesenti Sardi-
 niae Regno Commissarius Generalis, & exhibuit, atque
 videndum nobis obtulit librum ab eo recopilatum, & co-
 positum, inscriptum, seu intitulatum Flores Theologica-
 rum quaestionum, iam antea visum, recognitum, & appro-
 batum ab insigni Vniuersitate Complutensi de mandato
 Regij Consilij Aragoniae, necnon cum facultate & licentia
 illum excudendi ab examinatore librorum imprimen-
 dorum ab Illustribus, & Reuerendis, D. Archiepiscopo Va-
 lentino deputatis, prout de approbatione, & licentia no-
 bis in publica forma constitit, obtenta. Et nobis institit,
 quatenus licentiam, & facultatem illum imprimendi in
 praesenti Ciuitate, & Castro Calaris sibi concedere digna-
 remur. Quapropter praefati R.P. tam iustis petitionibus
 annuere, & simul publicae utilitati consulere volentes li-
 brum praedictum R. Antonio Montano Ecclesiae nostrae
 Calaritanae Canonico, & in sacra Pagina Doctore uisendum,
 relegendum, recognoscendum, ac nobis quid de eo senti-
 ret, referendum Commisimus. Qui quidem R. Antonius
 Montanus priorem ipsius libri partem sedulo recognouit,
 vidit, & relegit, & cum originali a praefatis Examinatori-
 bus, ut videre est, approbato, atq. subscripto diligenter, fi-
 deliterque contulit, & comprobauit, imo transumpta, seu
 etiam impressa cum eodem originali omnino concordare,
 & conuenire nobis retulit; atq. insuper nihil in eius prior
 parte, suo quidem iudicio, reperisse, quod Sacrae Scripturae,
 sacrisq.

sacrisq. Canonibus, aut oecumenicis Conciliis, Catholicae
 Romanae Ecclesiae, & bonis moribus aduersetur. Ipsumq.
 fore Christianae Reipublicae mirum in modum proficuum,
 ac salutarem, non solum eiusdem Sacrae Theologiae stu-
 diosis verumetiam quibusuis Ecclesiasticis, atq. animarum
 curam exercentibus. Quamobrem euulgandi, imprimen-
 di, atq. impressum eundem librum legendi, tenendi, ac trans-
 ferendi absque alicuius poenae, vel censurae incursum tenore
 praesentium licentiam, & facultatem in Domino concedi-
 mus, & elargimur. In quorum fidem praesentes literas ma-
 nu nostra signatas, & sigillo munitas, ac per Notarium, &
 Curiae nostrae Secretarium Infra scriptum referendas ex-
 pedi Iussimus, & Mandauimus. Dat. Calari in nostro
 Archiepiscopali Palatio. Die XV. Mensis Iulii, Anno
 a Natiuitate Domini. M D LXXV.

F. Archiepiscopus Calaritanus.

*Sua admodum Illustris & Reuerendissima Do. Mandauit
 mihi Augustino Sabbater Not. & Curiae Archiepiscopalis
 Calaritanae Secretario.*

ILLVSTRI D. ANTONIO PEREZ,
Catholicæ Maiestati à secretis status,
Frater Iosephus Angles ordinis
Minorum; perpetuam optat
foelicitatem.

Cum animaduertirem; vir illustris, quanta
cum diligentia antiqui Doctores, & qui nostra
etate literis, virtutibus, & Religione florue-
runt, intellectum inuauerint. Quaestiones
quartum librum sententiarum Magistri Petri
Lombardi multis Diuina Scripturae testimo-
nijs, Sacrorum Conciliorum decretis, sanctorum Authoritati-
bus, Philosophorum dictis, & rationibus acutissimis ita per-
fecte dilatantes: ut nihil amplius desiderari posse videatur.
Neminem vero hactenus, quem ego legerim, memoria adiu-
mentum fuisse, Quaestiones illas breui compendio comprehen-
dantem; ita ut facile vel semi Theologus de quavis quaestione
interrogatus recte, quod tenendum est, respondere posset. De-
creui Quaestionum, quas Valentia apud Seraphicum Patrem
meum Franciscum publice interpretatus sum, flores colligere.
Tum, ut publica utilitati studentium, tum etiam petitionibus
meorum Auditorum Religiosorum, & secularium, quorum
frequens concursus, virtutes, atq. rerum Theologicarum amor
hoc promerebatur, satisfacere. Quae enim hactenus sunt in
lucem edita, ad memoriam inuandam, Aut ita breues sunt, ut
summae potius, quam summae sint appellanda, Aut ita copio-
sa, de rebus disputant: ut summa nomen sibi falso vendicent.
Hoc autem nostrum Opusculum, ita quaestiones omnes quartum
librum sententiarum comprehendit: atq. ita de illis disserit: ut
nulla quaestio necessaria praetermittatur, nec quicquam super-
fluum (ut mihi videtur) in eo contineatur. Praetermissis
namque

namque spinis, argumentis inquam, quibus veritas pungi vi-
deretur, solos flores colligere visum fuit: quos Christo Iesu Sal-
uatori nostro, cuius est totum, quod est optimum, consecraui.
Ceterum, cum in more positum sit, institutoque maiorum, ex
multis virum vnum illustrem eligere, cuius nomine opus, quod
denovo in lucem editur, a maleuolis, & detractoribus defendat-
ur, rationi consentaneum fuit: ut huic consuetudini morem ge-
rerem, vnumq. deligerem, cui meos hos flores offerrem? ut
araneas, quae ex floribus virus colligere solent, abigerentur, &
apies, quae mel suauissimum ex eisdem conficiunt, admitteren-
tur. Ad quam rem praestandam tu mihi primus obuius fuisti.
Tibi enim multis nominibus istos primos flores meo labore col-
lectos offerre debeo, ne ingratus tibi esse videar, qui plurima
in me beneficia contulisti. Nam cum Salmantica essemas, atq.
ego cathedram peterem, publicasq. lectiones, ut ibi fieri solet,
haberem: quis illas magis sua praesentia, & fauore, te vno,
illustrauit. Quis magis ad cathedram obtinendam mihi adiu-
mento fuit? quis maiori gaudio, & exultatione eiusdem con-
sequutionem celebravit. Haec inquam beneficia, atque alia
innumera, quae in dies in me confers, me compulerunt: ut te de-
fensorem, & patronum huius mei opusculi eligerem. Haec au-
tem testari possunt, Ferdinandus a scobar, qui ob singularem
morum integritatem, & literarum cognitionem, tui olim ip-
sius, nunc vero primogeniti tui Gonzali Perez curam gerit,
& doctissimus Cosmas a Medina, qui, quae sua est medica fa-
cultatis singularis peritia, per gradus omnes ad primam ca-
thedram, cui modo praefectus est, peruenit, eius etiam Frater
Didacus a Medina iuris vtriusque peritissimus, vallis oleti col-
lega, & Cathedrae Codicis praepositus, quos etiam veros mihi
Fratres semper fuisse optime nosti. Verum si virtutes, quae in
te ab ineunte aetate semper resplenduerunt, si amor erga bonas
literas, si charitas, qua semper viros doctos prosequutus es,
diligenter considerarentur: profecto omnes viri docti sua ope-
ra tibi dicere deberent. Adducerem innumerabiles viros eru-
ditissimos,

ditissimos, & probatissimos huius rei testes, quos olim, & nunc singulariter amas, quibus etiam semper, vel adhuc adolescens familiariter utebaris, nisi timerem molestus esse. Vnus tamen pro omnibus loquatur Gasparus Cardillus Villalpandus Sacrae Theologiae Doctor Complutensis, quem tu vnice propter eius incredibilem rerum humanarum, ac diuinarum cognitionem, & admirabilem virtutum splendorem diligis. Et quoniam melius multo erit virtutes, & dotes, quibus Deus Optimum Maximum te illustrauit, tacere, quam de illis pauca dicere, scribendi finem facio, at non orandi diuinam maiestatem: ut te diu seruet, & tuaque omnia sic secundet: ut post vita longitudinem, in qua sis omnibus charus, cum Sanctis omnibus in caelis triumphes.

AD LECTOREM.

NIMADVERTE Christiane lector in his floribus animum meum ingenuum in deligendis, & sequendis opinionibus, atque sententijs. Aliquando enim à communi doctrina Sancti Thomae, & Diui Bonaventurae videor discedere. Non quod eam falsam, aut improbabilem existimem; sed ut aliorum scholasticorum doctorum sententiam haud falsam, imo aliquando sequendam esse demonstrem, varijs hinc, inde iactis fundamentis. Noui namque Diuum Thomam, Dominicanæ familiæ singulare ornamentum, cum quatuor Ecclesiæ sanctæ doctoribus à Sanctissimo P. V. quintum Doctorem fuisse connumeratum, ac proinde eius doctrinam sanam, & Catholicam, & tuto sequendam. Noui etiam Diuum Bonaventuram Sanctæ Romanæ Ecclesiæ olim Cardinalem, Episcopum Albanensem, ex nostro Seraphico ordine desumptum in suis sententijs, & pijs perinde, ac doctissimis scriptis Seraphicum ab omnibus Christiani nominis, & Sacrae Scripturae professoribus passim, & in dies vocitatum. Vtrumque denique noui diuino pollentem spiritu. Sacrae matris Ecclesiæ Sydus fulgentissimum omni adoratione, & veneratione, & obseruatione, pro sua sanctitate dignum. Verum enim uero noui quoque Deum Optimum Maximum suas veritates, & occultissimos suæ mentis conceptus aliquando per doctores, quamuis sanctorum numero non ascriptos declarasse. Hinc mihi permixtum intellexi Alexandri, Scoti, Ricardi, & aliorum meæ familiæ doctorum sententiam veram sequi, suspicere, ac venerari (veritas enim à quocunque prolata Spiritus Sancti est) ut sicut Deus ostenditur admirabilis in sanctis suis, ostendatur quoque admirandus in doctoribus suis, quos hæcenus Ecclesiæ iustus sponso,

sponsa, tanquam amicos sponsi fideles amplexata est, suis honoribus, titulis, & dignitatibus extollendo.

PRÆTEREA ubique. Alexan. Alen. S. Thom. & reliqui Doctores citantur, & liber, in quo de questione proposita disputant, præmittitur, intellige, vel in 4. par. Alexan. Alen. aut in 3. parte Sancti Tho. siue in 4. lib. sent. talem locum contineri: nam si alterius libri locus citatur, ibidem liber exprimitur.

FLORES
QUESTIONVM
DE SACRAMENTIS
IN GENERE.

Questio Prima de his, quæ ad essentiam
Sacramenti pertinent.

Art. 1. de definitione Sacramenti.

ARTICULUS 2. doctorib. & ex ætate Sacramenti definitiones afferuntur, qualis illa est. D. Augustini, scilicet, in quo sub tegumento rerum sensibilium diuina virtus secretius operatur & refertur. j. q. j. canon. multi, & illa eiusd. B. Augustini, & Magistri, inuisibilis gratia visibilis forma seu ut imaginem gerat & causa existat.

Et illa Hugonis, materiale, siue sensibile elementum, foris propositum ex institutione diuina significans, & ex sanctificatione spiritualem gratiam continens.

Et illa B. Thomæ, signum gratia sanctificantis, his omnibus tamen perfectior esse videtur, quæ in sequenti conclusione continetur.

CONCLUSIO.

SACRAMENTVM est signum sensibile gratiam Dei, vel gratuitum effectum, ex institutione diuina efficaciter significans, ad salutem hominis viatoris ordinatum, singulas partes breui declaremus, primum signum sensibile nominatur gratiam Dei efficaciter significans; quia præter speciem quam ingerit sensibus, significat gratiam tunc recipienti Sacramentum exhiberi idque efficaciter, quia fides Catholica docet. Postea, verbi gratia, baptismi Sacramento, tunc baptizato, nisi ponat obiectionem gratiam dari, ut habetur apud Flo. Theo. q. super iij. lib. sent. A D. Mar-

Alex. Alen. in 4. p. q. i. m. j. & q. 6. j. m. i. s. Tho. 3. p. q. 60. Docto. d. i. q. lib. Ricart. 1. Sco. q. 2. Duran. q. j. & Gab. q. j. mag. dist. 1.

Lib. 1. de Sacram. p. 1. cap. 1.

3. p. q. 60. arti. 6.

Scot. est dist. j. qu. 1. 1.

August. 2. de doct. Christiana.

Marc. vi.

D. Marcum, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, hinc signum prætium nominatur; deinde additur indefinitio, vel gratuum effectus: propter Hostiam consecratam, quæ est Sacramentum, quia per illam, tanquam per certam ceremoniam Deum colimus, & adoramus; atque hæc non significat gratiam inherentem; non enim illa datur; nisi quod Hostia recipitur; sed significat gratuum Dei effectum, id est, Christum Iesum, & eius sanctissimam passionem; iuxta illud Lucæ. Hoc facite in meam commemorationem; præterea ponitur, ex institutione &c. quia non naturæ, ut sumus, ignem, ablutio, verbi gratia, exterius facta, ablutionem animæ interiore per gratiam à peccatis significaret, nisi Christus dominus ita constituisset; tandem ad salutem hominis viatoris, &c. quæ particula & sacramenti necessitas & finis institutionis eiusdem, qui est nostra iustificatio, declaratur.

Zuc. 22.

Art. 11. An determinata materia, & forma sint de essentia cuiusque Sacramenti.

CONCL. PRIMA.

Vides. Th. ubi supra artic. 6. 7. Homil. 8. super Ios. & habetur Cano. detrahe. 1. q. 1.

OMNIA sacramenta nouæ legis ex rebus tanquam materia, & ex verbis tanquam forma, constant; definita est in Conc. Flor. sub Eugenio III. & patet ex B. Augustino dicente, accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.

CONCL. II.

ITA est in vnoquoque Sacramento determinata materia, & forma: ut sub alia materia, vel forma non possit Sacramentum confici. Ratio est, quia solus Deus, qui potest gratiam conferre, potest materiam, & formam, ex quibus Sacramentum, quod est gratiæ signum, conuenit, instituere. Hinc collige in oleo lineæco, quamuis in aliquibus effectibus cum oleo oliuarum coniungatur, non licere confirmationis, aut extremæ Vnctionis sacramentum conficere.

APPEN.

CONCL. III.

RES in vnoquoque Sacramento dicitur materia, & verba forma. Ratio est, quia quemadmodum materia ex se est indeterminata ad plures formas, determinatur verò ad certam speciem per certam formam; ita etiam res sensibiles in vnoquoque Sacramento sunt indeterminatæ ad significandum plura; determinantur verò per verba ad significandum gratiam, vel gratuum effectum. Hoc autem fiet perspicuum, si inductione singulorum sacramentorum utaris: ut, exempli gratia, in Baptismo ablutio multa significat. Nam potest quis seipsum abluere: ut lauet se, & refrigeret; restringitur verò ad significandam ablutionem foridum peccatorum per

De essentialibus Sacramenti.

per formam; Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & in sacramento penitentia: confessio, & reliqui actus penitentis, qui sunt quasi materia; possunt diuerse modo fieri, & restringuntur per formam &c. Cau. Dur. qui tenet contra primam, & secundam conclusionem, Matrimonium non constare rebus; sed verbis tantum. Contra Conc. Flor. verum quia fuit illo Concilio antiquior, non est criminandus, sed cavendus.

quæst. 3. dist. 1. Duran. Cauen.

Scotus accusatur, sed falsò; quod dixerit sacramentum Penitentia: non constare ex rebus, vel materia. Verum infra q. 1. de penitentia libera, & quid senserit declaratur.

dist. 24. infra.

Art. 11. An licet Sacramento rem formam variare.

CONCL. PRIMA.

QUANDO variatur forma in terminos Synonymos, dum modo non varietur sensus, manet sufficiens forma, & verum conficitur Sacramentum. ut si quis Hispanè dicat, *este mi corpus*, aut mixto idiomate, hoc est *mi cuerpo*; & ratio est, quia quotiescunque seruatur idem sensus orationis, quamuis nomina variantur, sufficiens Sacramenti forma seruatur.

pen.

CONCL. II.

SI aliqua Respublica imponeret noua reb. nomina, quæ essent cum formis Sacramentorum consuetis Synonyma, liceret cum illis sacramenta conficere: ut si statueret: ut A. significaret Patrem. B. Filium. C. Spiritum Sanctum, liceret tunc baptizando dicere, Ego te baptizo in nomine A, B, & C. Ratio est, quia seruatur idem orationis sensus; sunt enim termini illi ex impositione Synonymicæ verbis formæ consuetæ.

pen.

CONCL. III.

QUANDO termini idem significant ex accommodacione vti, licet ex loquendi consuetudine, remanet sufficiens forma: ut si quis regem absolvens dicat, ego absoluo maiestatem vestram. Ratio est eadem; quæ superioris conclusionis, esset tamen ridiculus, qui hac forma vteretur, idem iudiciu est de figurata locutione: ut in consecratione Calicis, Hic est enim Calix &c. ubi continens pro contento sumitur.

Soto. dist. 1. q. 1. artic. 8.

pen.

CONCL. IIII.

QUOTIESCUNQUE per terminorum mutationes potest augmentum, vel diminutionem siue interpositionem consuetæ formæ sensus non variatur, verum Sacramentum conficitur. Propterea quod cum obseruetur idem orationis sensus, forma sufficiens obseruatur, vnde sub hac forma, Baptizo

pen.

Alex. Men. q. 1.
m. 2. p. 4. ar. 5.
Tho. 4. 61. DD.
distinc. j. D. Bo-
na. q. j. Ricard.
toto art. 2. & 5.
Scott. q. j. Gab.
q. 2. Mag. strum
Vega ca. ult. mo
lib. 7 sup. Conc.
Trid. Dur. q. 2.
ar. 3. In 3. sent.
dist. 30.

ta habent virtutem: vt est communis Theologorum sententia, fuit simpliciter necessaria, fuit tamen necessaria; quia conueniens ad nostram eruditionem. Hanc probant S. Thomas & Doctores multis rationibus congruentibus.

Art. 11. An in statu innocentie fuerit aliquod sacramentum necessarium?

COMMENTS est Doctorum sententia de hac re; verum Alex. & Duran. arbitrantur quod si in statu innocentie homines perstitissent, tenerentur aliqua sacrificia ad fidem sanctissimæ Trinitatis protestandam offerre.

CONCL. PRIMA.

IN statu innocentie nullum fuisset sacramentum proprie dictum necessarium, quia tale sacramentum est medicina contra morbum, & cum ibi nullus fuisset morbus, nulla profecto opus esset medicina; Dicit enim Christus Redemptor noster, non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.

Marth. 9.

CONCL. II.

IN illo statu nullum fuisset, si homines non cecidissent sacrificium. Primum enim, non opus esset illo ad exterioris fidei protestationem, quia satis fuisset verbo tenus illam protestari. Secundo, neque ad distinctionem religionis, quia tunc vnus fuisset Dei cultus in toto terrarum orbe. Tertio, neque ad redimendam poenam temporalem peccatis debitam. Quia in illo statu nulla fuisset culpa; vltimo, neque ad scientiam Dei comparandam: ut Deo debitum honorem exhibere discerent, nam vt Magister sententiarum ait; homo in illo statu sine medio videbat Deum, id est non indigebat creaturis ad creatoris notitiam inuestigandam per diuinam siquidem reuelationem illam habebat, non enim plures causæ institutionis reperiuntur.

distinc. j.

Art. 111. An in statu legis naturæ fuerit aliquod sacramentum proprie dictum?

3. p. q. 70. art. 4.
d. j. ar. 4. p. tres
q. m. 4.
d. j. q. 1. & 4. Ga-
br. d. j. q. 2. ar. 3.
& Palud. q. 5. ar.
11. 5.

TRES sunt circa hunc articulum opiniones. Prima est S. Tho. qui vtramque partem probabilem esse iudicat. Secunda Ricardi, qui defendit sola fide parentum, nullo externis adhibito signo homines, tunc à peccato purgari. Tertia Scotti, cui subscripsit Gabriel, ibi affirmant ibi fuisse aliquod sacramentum proprie dictum, idem tenuit Alex. iij. p. q. ij. & v.

CON-

De institutione Sacramentorum. 7

CONCL. PRIMA.

IN lege naturæ fuit aliquod sacramentum proprie dictum, quo paruulis originale peccatum remittebatur. Constat multis rationibus, nam primum erat tunc sacerdotium Melchisedech quod non fuit in aliqua lege institutum, nisi ad sacramentorum administrationem; deinde seximæ tempore legis scriptæ à peccato originali per aliquod sacramentum legis naturæ liberabatur. Præterea vbi est morbus debet esse aliqua medicina, tandem erant tunc fideles ab infidelibus separati; quamobrem indigebant sacramento sensibili iuxta sententiam D. Aug. dicentis, in nullum nomen religionis, siue verum, siue falsum, coadunari homines possunt; quin aliorum signorum, vel sacramentorum sensibilibus consortio colligantur.

Gen. 6. & 24. 8
27. Deut. cap. 7.
Lib. 19. contra
Faustum cap. 11.

Hinc colligitur solam fidem interiorum adultorum non satis fuisse paruulis, tunc ad salutem. Ratio est; quia cum esset opus sacramento, & sacramentum sit signum sensibile, necesse erat fidem aliquo signo exteriori protestari. Dicit enim D. Paulus corde creditur ad iustitiam; ore autem confessio fit ad salutem.

APPEN. 1.

Rom. 10.

CONCL. II.

SACRAMENTUM legis naturæ originale peccatum paruulorum delens, non erat aliquod sacrificium, sed fides verbo, vel facto aliquo protestata. Patet ijsdem rationibus, quibus confirmata est Appendix & conclusio, nam quando D. Grego. dicit, solam fidem; (vt refertur de consecr. dist. iij. Can. Quod apud nos) esse remedium pro paruulis; intelligitur pro fidei confessione verbo tantum facta, vel facto aliquo protestata; non autem pro solo actu interiori credendi.

Vide Sco. q. 7
vbi supra.

CONCL. III.

HVIS sacramenti non erat definita verborum forma, sed præcipiebatur tantum: vt super paruulum verbo, aut facto fides mediatoris futuri inuocaretur, fortassis in hunc modum: futurus mediator te saluet. Perspicua est conclusio, illius enim Sacra scriptura meminisset; sicut & circumcisionis rationem fecit, quæ tempore eiusdem legis fuerat tradita Abraham; quod autem fides, mediatoris (vt dictum est) esset necessaria, constat aperte quia peccata nunquam fuerunt dimissa, nisi propter merita vnus mediatoris, vnde Iob, scio, quod Redemptor meus viuuit &c. quo loco fidem vnus mediatoris habuisse declarat.

Iob. c. 19.

Hinc in lege naturali non sufficiebat actus alicuius infidelis intendentis facere super paruulum, quo i fidelium congregatio faciebat. Ratio est ex iij. conclusio. Deprompta, quia cum alius sacramenti non esset definita verborum forma; sed actus

APPEN. 2.

A 4 fidei

fidei interioris talem fidem exterius explicans, & infidelis interiori fidem non haberet; non poterat exteriori actu verbo, scilicet, aut facto fidem, siue actum, quem non habebat, verè explicare. hic, adverbium verè nota diligenter.

CONCL. IIII.

Rom. 3.

Iob. cap. 1.

Scoti est Dur. & Petrus.

APPEN. 3.

Scot. defenditur.

APPEN. 4.

2. 2. q. 2. art. 7.

quæst. 60. art. 5. ad 3.

DD. d. 1. D. Bo-
nif. q. 2. p. Ri-
car. artic. 4. q. 1.
Durand. q. 4. Ca-
stra V. Bapt. h. g.
rel. 3.

ADVI. in lege naturali virtute sacrificiorum iustificabantur. Constat ex Can. quod apud nos proxime citatos; erat nihilominus necessaria fides mediatoris, ad Rom. 11. Quem proposuit Deus propitiatorè, per fidem &c. Erat quoque necessaria poenitentia; quia confessio erat in lege naturali, tandem confirmatur Iob 1. Qui singulis diebus offerebat sacrificiū pro filiis dicens, ne forte peccauerint filij mei &c.

CONCL. V.

ADVI. in lege naturali habebant sacrificandi præceptum. Ratio; est quia remedium contra peccatum fuit sub præcepto: ut est modò baptismus atq; poenitentia, & sacrificia erant in illa lege remedium contra peccata: ut ex Canone quod apud nos B. Grego. constat.

Falsò colligitur à magistro Soto, ubi supra contra Scotū ex illius solutione non esse discrimen inter remedium paruulorum, & adultorum contra D. Grego. nunquā enim Scot. dixit fidem sacrificio protestatam, sed verbo tenus, vnde maximum discrimen inter utrumq; remedium constituit, quod erit legenti Scotum facile perspicuum.

Hinc intelliges quoq; illud præceptum non scriptura, sed per traditionem à parentibus in filios fluxisse; quemadmodū de præcepto fidei vnus mediatoris, quod erat necessarium ad salutē, nulla scriptura habeatur: ut D. Tho. docet. Dices, nō potuit sine scriptura esse idem apud omnes, ergo uel erat scriptum, vel non erat sacramentum. Respondeo, erat idem secundum actum interiorē fidei vnus mediatoris: non autem secundum actum exteriorē; quia non erat traditum hoc sacramentum sub certa forma, & confirmo ex sententia D. Thom. nam sicut ille docet. Solo instinctu interiori, tunc mouebantur ad eligendas res pro remedio adultorum, id est pro sacrificio; ita à simili eodem instinctu ad eligendum actū exteriorē ad fidem pro paruulis manifestandam moueri, tunc manifestum est.

QUAESTIO TERTIA DE CAUSALITATE GRATIAE.

Artic. 1. An sacramenta nouae legis sint causa gratiae?

CONCLUSIO.

De fide tenendum est sacramentum nouae legis, causam esse gratiae; est enim definita in Conc. Flor. sub Eugenio

no 1111. his verbis. Sacramenta nouae legis, continent gratiam, & eam dignè suscipientibus conferunt: & in Conc. Trident. cap. v. in præfat. Sessio. v. & Sessio. 7. Cano. v. vij. vij. vbi Anathemate feriuntur, hanc Catholicam veritatem negantes.

1. Diffic. Quomodo sacramenta sunt causa gratiae?

VARIAE sunt de hac difficultate opiniones, quæ illam difficilem ad modum reddunt. j. est Alexā. Alen. q. vij. m. iij. art. v. & q. xix. in. ij. cui adhæsit D. Tho. in iij. sent. d. j. q. j. artic. iij. hi Doctores tenent esse sacramenta instrumentalem gratiae causam; quia quandam qualitatem efficiunt in anima, per quam disponitur ad gratiam suscipiendam; quam dispositionem in sacramentis characterem imprimentibus dicitur esse characterem; in alijs verò quendam animæ ornatum.

Secunda opinio dicit sacramenta efficere gratiam: ita ut sint causæ morales gratiae; quia in illis applicantur nobis merita Christi, quæ sunt causa gratiae: hanc defendit Mag. Cano. in prælezione de sacramentis in genere iij. p. quam dicit esse D. Tho. multis in locis, quæ ibidem citat.

Tertia opinio est Scoti d. j. q. iij. dicentis sacramenta gratiam efficere, ita quod se habeat, sicut effectus priores, destinati ad effectus posteriores, scilicet ad gratiam, nam sicut notitia dicitur efficere volitionem, quia ad volitionem præsupponitur (nihil enim volitum quin præcognitum); ita sacramenta dicuntur gratia efficere: quia ex lege Dni ad illam præsupponuntur.

Quarta opinio est Gabr. d. j. q. j. scilicet, quod sacramenta causant gratiam: sicut causæ naturales suos effectus, cuius ratio nititur huius propositioni, scilicet, causam secundam producere suum effectum nihil aliud est, quam Deum talem effectum producere ad præsentiam illius causæ quæ quidem videtur contra fidem; quia si operationes nostræ voluntatis non producantur ab illa, sed à Deo voluntate tamen nostra præsentente, contra iustitiam, profectò faceret Deus puniendo peccata nostra, quæ ipse nobis præsentibus facit.

Quinta opinio est Mag. Soto. distin. j. q. iij. artic. j. iij. asserentis sacramenta causare gratiam mediātē & consecutiuē.

CONCL. PRIMA:

SACRAMENTA possunt quodammodò morales causæ gratiae appellari; nam moralis causa est, quæ mouet efficientem in mediante aliquo obsequio, & sacramenta mouent quidē Deum Opt. Max. mediante Christi Jesu obsequio ad conferendam nobis gratiam.

CONCL. II.

SACRAMENTA possunt quoque suo modo causæ, sine quibus re susceptis sacramentalis gratia non confertur, non nari, nam per sacramenta confertur, gratia ex opere operato; quare nisi re ipsa suscipiantur, non datur talis gratia, atque ita erunt causæ sine quibus non re, scilicet susceptis confertur gratia sacramentalis.

APPEN.

Hinc sequitur sacramenta, ut in j. & ij. conclu. considerantur, non mereri nomen causæ instrumentalis. Tum, quia causa moralis non est ens reale: quemadmodum instrumentalis causa. Tum etiam, quia causa sine qua non præsupponitur ad effectum, & non operatur illud; ut apertio fenestæ præsupponitur ad introductionem luminis, at verò causa instrumentalis producit effectum.

CONCL. III.

SACRAMENTA sunt instrumentalis causa gratiæ, quia illam supernaturaliter efficiunt, eo modo quo instrumentalis causa artificiosè simul cum suo artifice, effectum producit. Cõstat ex proprietatibus instrumentalis causæ, nam per illam primam reddit Deus, qui est principalis causa, animas sibi similes. Confertur enim gratia, qua animæ deificantur, & diuinæ naturæ consortes efficiuntur. Secundo, quia non virtute propria sed Dei, meritorumque Christi operantur, deferuntque actionem Dei ad passum, nam sunt media inter Deum, & animam illa recipientem, & confirmatur autoritate Conc. Trident. Sessio. vj. c. vij. vbi baptismus instrumentalis causa iustificationis nuncupatur.

Art. 11. An postea creatura instrumentaliter crearetur, vel ad creationem concurreret.

Hæc questio breui in præsentia explicatur; quoniam instituta est de causa gratiæ disputatio. Dux sunt opinioniones vna affirmans, Gab. d. j. q. ij. art. ij. dub. ij. Alma, quem ibi citat, & Mag. Vega super Conc. Trid. lib. vij. ca. xij. Altera & cõmunis est opposita, de qua lege Alex. Alen. in ij. p. q. vj. in ij. ar. iij. Mag. Sen. in iij. d. v. D. Tho. j. p. q. xxxv. ar. v. Sco. in iij. d. j. q. j. Ricar. in iij. d. v. q. iij. art. j. & in aliis locis, quæ ibi citantur Alber. Mag. in ij. d. j. art. vij. Duran. in ij. q. j. d. j.

CONCL. PRIMA.

NVLLE creatura etiam per Dei omnipotentiam potest esse instrumentalis causa creationis; propterea quod, de ratione instrumenti est; ut agat circa aliquod passum, & prius natura

De causalitate gratiæ.

natura quàm principale agens, illud tangat, sitq. medium inter principale agens & passum: quæ quidem in creatione, tum fiat ex nihilo haud esse possunt.

CONCL. II.

BENE tamen potest esse causa sine qua non creationis, imperium diuinum, quod deferatur ad nihil, id est, ad nullum subiectum, non utitur creatura tanquam instrumento.

Hinc sequitur; quod si Deus per orationes, & preces aliquis sancti crearet aliquam formam tales preces non essent causæ instrumentales, sed morales per rationem modo dictam.

APPEN.

Art. 11. An sacramenta aliter gratia in nobis aliquem, peculiarem efficiam operentur.

CONCLUSIO.

SACRAMENTALIS gratia, etsi à gratia gratum faciente non distinguatur specie, habet nihilominus peculiarem effectum. Ratio est, quia Deus & natura nihil faciunt frustra; itaque ita frustra ponerentur plura sacramenta, si illorum non essent diuersi effectus. Quamobrem in vnoquoque sacramento promittit Deus simul cum gratia peculiare auxilium ad illius sacramenti effectum; ut in baptismo præstat Deus cum gratia peculiare auxilium ad reliqua sacramenta, dignè suscipienda, in cõfirmatione ad fidem publicè confitendam, & contra inimicos Ecclesiæ defendendam, in Eucharistia delectationem, & deuotionis augmentum, in confessione peculiare auxilium ad persistendum in gratia, ne in eadem, vel alia peccata peccatis relabatur, in extrema unctione contra tentationes demonum, qui nos in desperationem ducere conantur, demum in matrimonio Deus Opt. Max. speciale auxilium ad superandas carnis concupiscentias concedit.

Alex. Alen. q. 8. artic. 2. §. j. D. Tho. q. 6. c. 2. art. 2. & 3. d. 2. §. j. D. Bon. q. 6. art. j. Ricar. q. 4. art. 4. Sco. d. 2. q. j.

Art. 111. An sacramenta virtutem efficiendi gratiam, a passione Christi Iesu habeant?

CONCLUSIO.

VIRTUS, quæ est in sacramentis conferendi gratiam, ex meritis passionis Christi Iesu emanat. Ratio est, quia gratia nulli datur, nisi propter merita passionis Christi, & confirmatur ex Glossa super illud Rom. v. in similitudine præuari cantis Adæ, vbi legitur ex latere Christi dormientis fluxisse sacramenta, per quæ saluata est Ecclesia.

Hinc colligitur sacramenta esse vasa, in quibus merita Christi deferuntur, & per quæ nobis applicatur gratia; confertur,

† Alex. Alen. q. 8. m. j. ar. 5. §. 5. 6. & 7. D. Tho. q. 4. ar. 3. d. 4. §. j. D. Bon. d. j. ar. j. q. 3. & d. j. ar. j. q. 2. Sco. d. j. q. 5. & d. 2. q. j. Ricar. dist. j. j. ar. 4. Dur. d. j. q. 4. & 5. Gabri. dist. 2. q. j. ar. 3. dub. j. APPEN.

fectur, habita quidem ratione nō ad merita nostra, sed Christi, ex quibus virtutem habere dicuntur.

1. Diffic. An habeant virtutem efficiendi gratiam a qualitate vel virtute aliqua supernaturali illis inherente.

CONCL. PRIMA.

VIRTUS in sacramentis existens non est specialis qualitas, sed motus a ministro, prout minister est, effectus: ut virtus ablutionis idest baptismi: ut sit sacramentum est, quod moueatur a ministro, utpote, infundendo aquam animo faciendi, quod Christus instituit. Ratio est, quia virtus cuiuslibet que instrumenti est motus artificiosus factus ab agente principali, vel ministeriali; & cum sacramenta sint gratiæ instrumenta, ut supra diximus, erit profecto virtus illorum motus effectus a ministro pro ut minister est, idest, animo faciendi, quod Christus instituit.

Virtutem aquæ in sacramento baptismi, & olei in Sacramento confirmationis, & extremæ Vnctionis esse ablutionem, & vñtionem, & exterorum sacramentorum esse motum, qui efficitur a ministro animo faciendi, quod Christus instituit, hinc manifestissime colligitur. Et nota, quod quando Scodici virtutem Sacramenti esse, quod sit signum certum, loquitur de Sacramento, ut est signum, ut vero ut est instrumentalis causa, non ita inficiat sacramenti virtutem esse prædictum motum.

CONCL. II.

SACRAMENTA, quatenus sunt instrumentales cause gratiam continent. Ratio est, quia causam continere effectum, nil aliud est, quam habere virtutem producendi illum; & cum sacramenta, quando applicantur a ministro (ut proxima concl. diximus) habeant virtutem efficiendi gratiam, dicuntur profecto continere illam quatenus instrumentales cause sunt, ad differetiam Dei Opt. Max. qui solus est principalis gratiæ causa.

Art. V. De numero, excellentia, & necessitate Sacramentorum nouæ legis?

DE NUMERO, AN SINT SEPTEM TANTVM?

Hoc dubio explicatur ij. pars ij. dist. in Magistri.

CONCL. PRIMA.

SEPTEM tantum sunt nouæ legis sacramenta, ita enim definitur.

Alex. Alen. q. 2. m. 7. artic. 2. D. Tho. q. 65. art. 1. & D. in 4. D. Bon. d. 2. q. 3. Sco. q. 1. Ricar. q. 4. art. 1. Dur. q. 2. Gab. q. 1. ar. 1. in eadem 1. 2.

definitur in Conc. Floren. expresse, & Trident. Sessio. vij. de sacramentis in genere ca. j. ubi ita habetur: si quis dixerit sacramenta nouæ legis non fuisse omnia a Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, aut pauciora, quam septem &c. Anathema sit.

Hinc colligitur cautè legendos esse Alex. Alen. in iij. p. q. 2. art. 2. ubi dicit sacramentum confirmationis fuisse ab Ecclesia in Concilio Meldensi institutum; & D. Bon. d. vij. q. 1. qui tenet cum Alex. & Hugo lib. de sacramentis parte xv. ca. 1. qui affirmat Extremam Vñtionem fuisse a B. Jacobo institutam.

DE EXCELLENTIA,

CONCL. II.

INTER sacramenta nouæ legis Eucharistia Sacramentum est exteris præstantius, est enim finis, ad quem alia sacramenta ordinantur; & finis est præstantior illis, quæ sunt ad finem, continet etiam Christum realiter.

CONCL. III.

INTER alia sex Baptismus, Confirmatio, & Ordo, exteris præstantiora, censentur, quia Baptismus est inuicem omnium sacramentorum, confirmatio est ad defendendam fidem, & ordo hominem in supremo Ecclesiæ gradu constituit.

DE NECESSITATE,

CONCL. IIII.

BAPTISMVS, Pœnitentia, & Ordo simpliciter tantum sunt necessaria. Ratio est; quia illud est simpliciter necessarium ad salutem, sine quo de lege peccatum non dimittitur, talia sunt hæc tria sacramenta de Baptismo. u. Ioan. iij. dicitur. Nisi quis renatus fuerit &c. De pœnitentia, Luc. xij. Nisi pœnitentiam egeritis omnes simul peribitis. Et de ordine constat, quia sine illo non potest pœnitentiæ sacramentum administrari.

CONCL. V.

CÆTERA sacramenta sunt secundum quid necessaria, idest ad salutem convenientia, ne quis per contemptum illa prætermittat, quia qui sacramentum contemnit, Christum Iesum authorem sacramentorum contemnere videtur.

Art. ult. De Circumcisione, & reliquis Sacramentis veteris legis conferant ne gratiam?

QUINQVE sunt opiniones circa sacramentum circumcisionis.

APPEN.

D. Tho. ar. 1. & 3. & habetur in Conc. Trid. Sess. 7. de sacramentis in genere Can. 3.

D. Tho. ar. 4.

Ioannes. 3. Luc. 13.

Cavendus Magi
flet.
Foca xj.

14

Questio de Circumcisione.

honis. Prima est Mag. sententiarum d. j. dicentis per circum-
cisionem deleri peccatum: gratiam autem minime dari quæ
opinio est aperte erronea, quia de lege non datur medium in-
ter filium regni, & perditionis. Nam qui non est in eum, con-
tra me est &c. vide D. Bona qui illum sano modo interpre-
tatur.

Secunda opinio refertur à D. Tho. infra citato eorum, qui
dicebant gratiam dari per circumcisionem, quæ sufficiebat
ad deletionem peccati non autem ad consequendam gloriam.
hæc etiam est falsa, quia gratia gratum faciens, & culpam
delet, & ad gloriam iuvat.

Tertia opinio affirmat deleri culpam, & gratiam ad glo-
riam vilem conferri; negat tamen per illam carnis concu-
piscenciam cohiberi.

Quarta est D. Tho. q. lxxij. art. vltimo, & q. lxx. art. iij. qui
tenet nullam veteris legis sacramenta habuisse in se virtutem,
qua gratiam operarentur. non enim dabatur gratia virtute cir-
cuncisionis de sententia illius, sed fidei ministri.

Quinto opinio est Seco. d. j. q. vj. quam multo antea defen-
derat Alex. Alen. q. vij. m. vij. D. Bona q. iij. art. ij. Ricar. q.
iij. art. vj. in j. d. quos sequuntur Dur. q. v. & Gab. q. iij. ex-
dem dist.

CONCL. PRIMA.

VETERIS legis sacramenta si cum gratia, & fide, recipie-
bantur, erant gratia, & gloriæ ex opere operantis meritoria.
Ratio est, quia erat actus à charitate procedens in Deum re-
latus. Talis enim actus est gratia, & gloriæ meritorius: ut pa-
tet Matth. x. & Mar. ix. Quis quis enim dederit potum aquæ
frigidæ in nomine meo &c.

CONCL. II.

NVLVM sacramentum, quod erat præcisè legis Mo-
saicæ, ex opere operato gratiam conferebat. Definita est in
Conc. Flor. sub Eugenio iij. vbi ita legitur. Noua legis septē
sunt sacramenta, quæ multum differunt à sacramentis vete-
ris legi. Illa enim non conferebant gratiam; hæc autem vo-
lunt, & continent gratiam, & eam dignè suscipientibus con-
ferunt.

Hinc colligitur cautè legendum esse Dur. vbi supra dicen-
tem consecrationem sacerdotalem in lege veteri gratiam
contulisse.

CONCL. III.

VIRTUTE circumcissionis olim dabatur gratia, sicut mo-
do Baptismi virtute patet, auctoritate Ecclesie c. maiores
de Baptis. vbi dicitur. est originalis culpa per circumcisio-
nem remittebatur, & damnationis periculi euitabatur; non
tamen

APPEN.
Cavendus Duran.

& Sacramentis veteris legis.

15

tamen ad regnum celorum perueniebatur. vbi eodem modo
loquendi, quo per Baptisma gratiam dari determinatur in
Conc. Trid. sess. vj. cap. vij. vltus est Innocen. iij. ad virtutem
circumcisionis exprimendam. ibiq. ex professo loquitur, cum
comparat circumcissionem cum Baptismo, & in vltimo scilicet
et, non tamen ad regnum celorum perueniebatur, differre
demonstrat. Idem docet D. Aug. C. no. ex quo & D. Grego. Ca.
no. quod apud nos, & etiam venerabilis Beda quem mag. d. j.
cit. t. Dicet Conc. Flor. dicit sacramenta veteris legis non
contulisse gratiam; sed solum figurasse gratiam dandam &c.
Respondet loquitur de sacramentis, quæ præcisè erant vete-
ris legis; circumcisio autem fuit data Abraham ante legem, &
quando D. Paul. Rom. iij. dicit accepisse Abraham signum
circumcisionis, signum filii fidei iustitiae, quæ est in preputio;
non negavit cum virtute propria gratiæ augmentum Abra-
he. contulerit. neq. recte inferes, non fuit iustificatus Abra-
ham, quando accepit circumcissionem; ergo circumcisio virtu-
te propria non conferebat gratiam, quæ peccator iustificare
tur; quemadmodum non valet à simili virgo sanctissima,
quando accipit Baptismum, non fuit iustificata: quia iam
ab instanti suæ immaculatæ cōceptionis erat gratiæ plena;
ergo Baptismus non iustificat alios. recepit siquidem Abra-
ham gratiæ augmentum per circumcissionem sicut virgo sa-
cratissima per Baptismum. & nota passio Christi tunc in cir-
cuncisione non operabatur: ut causa efficiens, neque ut cau-
sa finalis, quamvis erat finis institutionis sacramentorum
veteris legis; sed tanquam moralis, & meritoria causa: ut
nunc temporis operatur; & ut modo merita passionis exhibe-
re applicantur nobis per actum exteriorem: idest, per re-
ceptionem sacramenti, ita tunc merita passionis exhiben-
da, quæ erat causa moralis, & meritoria, per receptionem
circumcisionis applicabantur. præterea, si obiciat. D. Paul.
dicentem, cur ad egea & infirma elementa conuertimini?
Res. cum D. Hiero. ibidem, loquitur contra illos, qui post ac-
ceptam euangelij gratiam ad Iudaismum reuertebantur.
Nam ante sufficientem euangelij promulgationem diuitis
plena erant; quia circumcisio gratiam conferebat, & reliqua
Christum venturum significabant. Tandem si perconteris
intelligentiam illius loci; si enim per legem iustitia Chri-
stus ergo gratis mortuus est, qui videtur conclusionem Seco.
euellere. Resp. loquitur ibi B. Paul. de operibus secundum
valorem proprium, & naturalem; ut postea falso docuit Pe-
lagius; non autem secundum valorem à lege, & à diuina or-
dinatione statutum. nam hoc modo operibus debetur ex me-
ritis Christi Iesu premium æternæ iustitiæ, ut pote, gratia,
& acce

De consecr. d. 4.

Rom. 4.

Galat. 4.
B. Hiero.

Galat. 2.

& acceptatio ad gloriam: circumcisio autem ex meritis. Christus virtutem conferendi gratiam habebat.

QVAESTIO QVARTA DE CHARACTERE.

Art. I. In quibus sacramentis nova legis character imprimitur.

CONCL. PRIMA:

Alex. Alen. q. 2. m. 4. ar. j. & q. 19. per totum D. Th. q. 63. ar. 3. & DD. m. 4. D. Bon. d. 6. art. 1. per quinque q. Ric. d. v. toto art. 2. Sco. d. 6. q. 9. 10. & 11. Duran. d. 4. q. j. Patrem Castro contra hereses v. character.

CERTISSIMUM est characterem in anima per sacramenti initerabilis receptionem, si recipiens non ponat obicem, imprimi definitur in Conc. Flor. sub Eug. 1111. & in Conc. Trid. Sess. 7. Can. ix.

CONCL. II.

In Baptismo, Confirmatione, & Ordine duntaxat character imprimitur, definita est in Conc. modo citatis, nō in Flo. dicitur, inter haec sacramenta tria sunt, scilicet, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quae characterē, id est, spirituale quoddam signum imprimunt in anima indelebilem, unde in eadem persona non iterantur, & in Trid. eodem Cano. ix. ita legitur: Si quis dixerit in tribus sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima &c. Anathema sit.

Art. II. An character sit qualitas absoluta in anima existens &c.

DVAE sunt opiniones, una communis quam tenent Alex. & D. Bona. iij. p. q. xix. m. j. art. ij. quos citat Gab. d. vj. q. ij. Ric. q. j. D. Tho. art. ij. vbi supra & dicitur ab his esse qualitas absoluta ij. est Dur. d. 4. q. j. asserentis esse relationē quandam Sco. dubius est in hac quaestione.

CONCL. PRIMA.

CHARACTER est potentia activa, seu passiva recipienti, administrandi ut sacramenta per characterem enim distinguitur sacerdos à non sacerdote; scilicet, per potentiam administrandi sacramentum. Baptizatus etiam à catechumeno per potentiam recipienti sacramentum. est enim character signū quo insigniti ad invicem distinguuntur, & inter se quandoque assimilantur, & à carentibus characterē differunt.

CONCL. II.

POTESTAS ista activa, seu passiva non est ens rationis aut relatio; sed qualitas absoluta in anima existens, patet. Quia impressio est actio realis, ut impressio sigilli in cera, & character dicitur imprimi in animā, ut constat Can. maiores de bap-

De Characterē.

de baptismo, tum etiam quia similitudo non est nisi in qualitate, & per characterē, qui illum habet dicuntur esse similes.

CONCL. III.

CHARACTER respectu sacramentorum instrumentalis causa, siue potentia est quia sacerdos est causa instrumentalis convectionis panis in corpus Christi verum per verba consecrationis, & hoc, quia habet characterem, ergo multo magis character.

DIFFICULTAS.

An sit character indelebilis.

CONCL. PRIMA.

POTESTAS haec administrandi, vel recipienti sacramenta, quae character nuncupatur indelebilis est, definita est expresse in Conc. Flor. & Trid. in j. art. citatis, & in cap. maiores de Baptismo, & Can. quod quidam j. q. j.

Art. 111. An sit character in voluntate vel in intellectu, tanquam in subiecto.

DVAE sunt opiniones j. Alex. q. xix. m. ij. D. Bona. q. ij. D. Tho. art. iij. vbi supra Ric. de v. q. ij. art. ij. qui tenent characterem subiaci in intellectu. Altera Sco. q. vltima d. vj. qui defendit esse voluntatem characteris subiectum, Dur. vero d. iij. q. j. opinatur subiaci in potestate executiva, ut in manu, & lingua haec autem opinio est contra Conc. Flor. Sess. vij. Can. ix. vbi diffinitur imprimi in anima; quamobrem non in lingua, vel in manu.

CONCL. PRIMA.

CHARACTER nō est in essentia animae, ut in subiecto; sed in eius potentia, vel mediantibus potentiis (ut Alex. & D. Bona. affirmant) inest Ratio est, quia character est signum, quo Christo Iesu, qui est secunda persona Trinitatis sanctissimae, configuramur, quae quidem configuratio non fit secundum essentiam animae; sed secundum eius potentias haec est Alex. & D. Tho. & D. Bona. cui Sco. non repugnat.

DUBIUM.

An quia igitur potentia meriti?

CONCL. II.

In voluntate tanquam in subiecto, probatur, quia omnes Flo. Theo. q. super iij. lib. Sent. B. Theologi

Vide concl. citatam sup. qualla q. art. 1.

Alex. q. 19. m. 4. D. B. na. q. 5. l. car. q. 3. D. Tho. art. 5. vbi supra.

Duran. d. 4. q. j. te legendus.

Theologi fatentur iustitiam in voluntate collocari. & actus sacramentalis, cum per illum Deo debitum honorem petendo æternam salutem ab illo reddimus, est actus religionis: religio vero pars iustitiæ est, atque ita erit profectò characteris iustitiæ in voluntate. Secundo quia potentia distinguntur per actus, & character inclinatur ad actus voluntatis, inclinatur enim ad actus religionis, & iustitiæ, quæ est in voluntate, quare &c. Tercio quia per characterem obligamur ad colendum Deum sacramentalibus operationibus, & obligatio est voluntatis, quia est actus potentia libera: quæ obrem in voluntate erit character, ex dictis sit satis rationibus contrariæ opinionis, nam operationes sacramentales, ad quas character inclinatur, etsi idem sunt in suscipiente præsupponant, non sunt fidei, sed religionis protestationes, Deinde quando dicitur potentia animæ subiecti in essentia animæ, intelligitur de potentia naturalibus: character vero est supernaturalis potentia, habens se velut habitus inclinansq. per modum habitus ad operandum.

Tandem nota nobis esse hoc loco institutam disputationem de subiecto inhesionis, hac enim ratione tota anima, cum sit indivisibilis, & omnes eius potentie idem realiter cum illa, erit characteris subiectum: sed de subiecto perfectionis, quo modo intellectus qui fide perficitur, dicitur esse fidei subiectum.

Art. ult. An character sit totius Trinitatis Sanctissima, vel alterius divinitatis personæ potius quam quatuor personarum appellandus

CONCL. PRIMA.

GRATIA, quæ est character, quo sancti in Triumphanti Ecclesia ad Dei fruitionem deputantur, non Christi, sed Dei character nominatur, quod autem gratia character sit, perspicuum est, nam est signum, quo homines deputantur ad aliquem finem, nempe, ad Dei fruitionem, cum esse Dei characterem patet, quia character alicuius principis est signum, quo milites redduntur illi similes in aliqua potestate, & per gratiam homines Deo similes in potestate fruendi divina essentia efficiuntur ut enim Deus est beatus in visione, & fruitione essentia divinitatis: ita homo media gratia ad similem beatitudinem acceptatur.

CONCL. II.

CHARACTER sacramentalis Christi character est, per illum

illū enim principi Christo homini in aliqua potestate assimilamur, quod quidem manifestum fiet polito exemplo v.g. per characterē ordinis, qui est potestas absolventi a peccatis, Christo qui sacerdos erat, & peccati remissit sacrificium quæ, id est, seipsum patri obtulit in sacerdotali potestate assimilamur &c. Et nota nō reddi nos similes Christo per sacramentalē characterē in illis potentiis, quas Isaias ca. lxxxiij. indicavit dicens de Christo dominū, legifer nosser, dominus Rex nosser, ipse saluabit nos, quo loco iudiciariā, legislatōriam, Regiam, & sacerdotalem potestatem complexus est.

Isaias cap. 33.

QVÆSTIO VLTIMA DE MINISTRO SACRAMENTORVM.

Hæc questione exponitur d.v. & vj. Magistri sententiarum, ubi legendi sunt doctores.

Art. 1. Quoniam pater Deus, & minister internam sacramenti effectum operantur.

CONCL. PRIMA.

SOLVS Deus est gratiæ sacramentalis, & characteris causa principalis, nam causa principalis est, quæ virtute propria, & permanenti, atque independēter, reddens alium sibi simile operatur: qualis est solus Deus, qui per suam divinam voluntatem, quæ est permanens, & independens, & ipse met Deus, reddit hominem sibi similem iustificando per gratiam illum. Deus enim est qui iustificat.

Alex. Alen. q. 15. vbi supra & 16. m. 1. D. Tho. art. 1. q. 64. Ric. dist. 1. q. 1. art. 1. D. Tho. dist. 1. q. 64. Vega lib. 7. super Concilio Tridentino, art. 1. q. 1. vbi ad 18.

Rom 8.

CONCL. II.

MINISTER est instrumentalis gratiæ causa, constat ex proprietatibus instrumentalis cause, non enim operatur virtute propria, sed principalis agentis, nempe Dei, & meritorum Christi, cuius actionem deferens in animam reddit illam non sibi, sed Deo mediante gratia similem.

CONCL. III.

GRATIA sacramentalis, quæ ex opere operato confertur, per sanctiorem ministrum maior minime datur. Ratio est, quia propter merita Christi datur sacramentalis gratia ex opere operato, & nullo modo propter ministri merita, uō qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementū dat Deus, lege Cano. Baptismus, & Cano. inter bonos de consecr. dist. iij.

Alexan. Alen. q. 16. m. 1. art. 3.

2. Corin. 3.

CONCL. IIII.

SANCTITAS ministri, & eius preces suscipienti Sacramento

mentum diuinum impetrant auxilium; vt rectè sacramenta li gratia, & libero arbitrio vratur. Hinc enim Moyses, & Aaron multa suis precibus populo Israelitico impetrasse legimus. hinc B. Paul. in suis epistolis pro se orationes fieri postulauit. hinc tandem B. Iacob, multum iusti assiduum deprecationem valere dixit.

Oppositum iiii. concl. fuit error Pelagij, & aliorum hæreticorum, aduersus quos pater à Callr. Verb. oratio hæresi. Tertia disputat.

Art. 11. An Christus, ut homo, sit instrumentalis causa gratiæ, quæ per sacramenta confertur?

CONCL. PRIMA.

HUMANITAS Christi Iesu per receptionem Eucharistiæ est nunc instrumentalis gratiæ causa. Ratio est, quia per eius motum agens principale, vt pote Deus, infundit nobis gratiam, qua animas nostras deificat, sibi quædam reddit.

CONCL. II.

HUMANITAS Christi fuit quibundam iustificationis causa instrumentalis, illis, scilicet, quibus Christo domino loquente fuit concessa gratia, pater. nam fuit instrumentum miraculorum verbi diuini; quia per eius imperium, & motum miracula efficiebantur; vt quando dixit Adolefcens tibi dico, surge; & Archisynagogi filiam tetigit, quamobrem fuit, & iustificationis instrumentum, quando per eius locutionem aliqui fuerunt iustificati; vt Magdalena, Paralyticus, Saulus, & alij.

CONCL. III.

HUMANITAS Christi non est modò in alijs sacramentis, præter Eucharistiam, instrumentalis causa gratiæ, quæ per illa confertur. patet primo, quia non habet vllam actionem realem, nec motum in alijs sacramentis, per quæ enim principalis causa, scilicet, Deus operatur. hoc est enim instrumentalis causæ proprium. Secundo quia causa instrumentalis non mouet principalem, immo ab illa mouetur; ac verò humanitas Christi suis precibus mouet Deum, iuxta illud aduocatum habemus apud patrem &c. Tertio, quia humanitas Christi ex sententia D. Tho. patribus veteris testamenti per fidem applicabatur; & quoniam non existeret, non erat tunc instrumentalis causa cum igitur modo in cæteris sacramentis dempta Eucharistia, non existat, quamuis nobis per fidem, & sacramenta applicetur, non erit perfectò instrumentalis causa. Vltimo, causa instrumentalis non tangit passum per so

per solam artificis intentionem (non enim calamo in mente existente scribimus) sed per realem actionem: quare cum humanitas Christi non existeret, licet in alijs sex sacramentis, non erit instrumentalis causa gratiæ & iustificationis.

CONCL. IIII.

Non sunt passionis, & actiones humanitatis Christi nunc instrumentalis causa nostræ iustificationis. Probatur, quia actio realis, qualis est actio causæ instrumentalis, est ab ente reali nunc autem passio Christi, & eius merita sunt entia rationis tantum in mente diuina existentia lege Vegam super Conc. Trid. ca. xv. & infra.

CONCL. V.

HUMANITAS Christi, & eius merita in acceptatione diuina sunt modò morales causæ propriæq. dici etiam possunt causæ meritorie sacramentalis gratiæ. Ratio est, quia si Adæ peccatum tantæ fuit malitiæ, vt totum genus humanum per generationem carnalem infecerit: perfectò merita Christi, & eius passio sanctissima, tantæ erunt excellentiæ, vt toti humano generi meredo illi gratiam per sacramentorum applicationem conferendam prosint. Vbi enim abundauit delictum super abundauit gratia, & sicut per vnius in obedientiam peccatores constituti sunt multi: ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi.

Art. 11. An Christus, quatenus homo, potuerit hominibus potestatem concedere constituendi sacramenta?

DE Vt sunt opiniones. Prima est communis Alex. Aſen. q. xv. m. j. D. Tho. q. lxxij. art. iij. D. Bona. art. iij. q. j. & Ric. q. iij. art. j. d. v. ii. defendunt Christum, quatenus Deus est, habere potestatem principalem instituendi sacramenta, camque non potuisse Apostolis communicare: verum potuisse illis potestatem excellentiæ, & auctoritatem condendi sacramenta concedere.

Secunda opinio est Dur. in iij. d. vj. q. iij. docetis potuisse Deum Apostolis concedere, vt eligerent res quasdam sensibiles, quæ essent sacramenta, non tamen potuisse illis conferre gratiam capitis, quæ sacramenta conderent.

Seco. communem opinionem defendit ait enim d. j. q. iij. art. ij. solus Deus potest instituere sacramenta, quia solus potest dare gratiam, & intelligit principaliter, vt ex præcedentibus constat. Deinde non negauit humanitatem Christi potestatem instituendi sacramenta habuisse, nam in fine illius articuli ita loquitur, perfectio sacramenti requirit, quod institatur à Deo, vel quod determinet se regulariter cooperari

Rom. 8.

ri illi signo, ubi apertissime declaratur potestatem instituendi sacramenta creaturæ ex commissione concedi posse.

CONCL. PRIMA.

SOLVS Deus principaliter, & independenter, & humanitas Christi ex commissione sacramenta instituere possunt. Ratio est, quia instituere sacramentum est dare alicui rei sensibili virtutem significandi gratiam quam ex natura sua non significabat; & cum solus Deus principaliter & humanitas Christi ex commissione (quoniam habuit gratiam capitis) possit gratiam dare, profecto solus Deus principaliter, & independenter, &c.

CONCL. II.

NON potuit Christus Iesus Apostolis, vel Ecclesie principalem, & independentem potestatem instituendi sacramenta, quia ipse, ut Deus habuit, communicare, propterea quod si talis potestas esset Apostolis commissa, esset quoque eisdem deitas data, quid? quod neque humanitati Christi, cum sit verbo unita, talis potestas communicari potuit, aliter enim humanitas esset diuinitas.

CONCL. III.

CHRISTVS, in quantum Deus, potuit Apostolis excellenti potestatem quamvis humanitas habuit committere, atque etiam in quantum homo, quia potuit illis dare gratiam capitis, qua sibi, & aliis gratiam mererentur; & cum possent tunc aliis gratiam meriti, potuissent etiam illius gratie dare signa, quæ essent sacramenta instituere.

CONCL. IIII.

PREDICTAM potestatem apostolis minime tradidit. Ratio est, ne schisma in Ecclesia oriretur, nam si Corinthii diuidebantur, quod alij à Paulo, alij à Cepha essent baptizati, ego enim dicebat vnus, sum Pauli, alter vero ego sū Apolli &c. quanto maior occasio schismatis in Ecclesia fuisset, si Apostoli instituendi sacramenta auctoritatem habuissent, ne igitur schismatis occasio præberetur, talem potestatem conferre haud decuit.

CONCL. V.

ECCLESIA potest instituere sacramentalia, & aliquod signum, certum, quo ex opere operato virtute meritorum Christi, & sanctorum pœna prouenialibus, & mortalibus peccatis, iam dimissis luenda remittatur. Ratio est, quia cum summus pontifex possit remittere pœnam temporalem per applicationem meritorum Christi, & sanctorum, poterit plane signum, siue sacramentale illius remissionis instituere.

nam qui potest aliquem effectum præstare, potest quoque certum signum illius effectus constructe. Nota. Primum sacramentale nihil aliud esse quam solemnem preparationem ad sacramentum, cuius modi est exorcismus catechismus &c. Anniaduerte secundo, effectum ex opere operato esse, qui datur propter merita Christi.

Art. 111. An per malos ministros sacramenta, & illorum effectus conferri possint?

CONCL. PRIMA.

POTESVS administrandi sacramenta, siue regia per mortale peccatum non amittitur, constat multis sacre scripturæ locis, & est locis definita in Conc. Constantien. Sess. 8. & in Trid. Sess. 7. de Baptismo cap. 11. lege patrem à Castro. Ver. Baptismus hæresi 6. & Ver. potestas contra hæreses.

CONCL. II.

PER Ministrum quantum vis malum, seruantem tamen, quæ sunt de necessitate sacramenti, sacramentalis gratia suscipienti sacramentum, dummodo non ponat obicem, & confertur. Ratio est, quia gratia sacramentalis non datur propter merita ministri sed Christi: ut habetur de consecr. d. 4. Can. Roma. Pontifex & in Conc. Trid. Sess. 7. de sacramentis in genere Can. 12. de Baptismo Can. 4. vide apud Gratia. q. 1. Prima causa Circa hunc ar. fuit error Vualdensium, scilicet, propter quodcumque peccatum mortale Ecclesiasticam, & regiam potestatem amitti & Donationum assentientium baptizatos ab hæreticis esse iterum baptizandos lege patrem à Castro. locis in prima conclusa citati. Seco. est in presenti liberandus à calumnia, quam illi Mag. Soto imposuit dicens errasse Seco. ubi supra, quoniam ait baptizatum ab hæretico, si vult fieri illius discipulus, non recipere verum sacramentum, quod quidem nec somnauit Seco. apud illum enim ita legitur, si hæreticus baptizat adultum, & adhuc sacramentum sibi confert, & effectus eius, si in adulto non est aliquis malus morus: ut si velit consentire hæresi, vel ut fiat discipulus eius. hæc Seco. ubi condicionalem si non ad sacramentum, sed ad effectum sacramenti referendam esse quis non videt? quid? quod in eodem q. 1. & non 2. ut falsò apud Scotum legitur idem Seco. concessit baptizatum ab hæretico, etiam si hæreticus sit, verum sacramentum suscipere.

Alex. Alex. q. 1. de m. r. artic. 1. de Tho. q. 6. 64. art. 5. D. D. dist. 15. D. Bona. q. 1. art. 1. q. 1. & 2. art. 3. Ricar. q. 3. art. 3. Seco. dist. 6. q. 1. de Dur. q. 2.

Regie similitudines de hæresi sunt apud 17. Boni D. Thomæ & Castrum ubi supra. Hæresis.

Seco. liberatur in 2. dist. 1. q. 6. 5. artic. 3.

Alexan. Alex. q.
1. m. 2. art. 1.
Tho. q. 64. art. 6.
D. O. d. e. Ric. 2.
q. 1. art. 3. Dur.
q. 2.

2. Corinth. 12.

D. Tho. 4. Scoti
est ybi supra.

APPEN.

Soto dist. 1. q. 5.
art. 6.

Rom. 2.

D. Tho. vbi su-
pra art. 1. a. 2.
& D. d. 5. Ric.
art. 2. q. 4. Scoti
q. 2.

Art. V. An minister existens in peccato. Mor. peccat Mor.
sacramenta administrando?

CONCL. PRIMA.

MINISTER existens in M. extra casum necessitatis ad ministr. n. si sit laicus sacerdos sit; M. peccat. canonizata est ab Ecclesia in multis textibus 1. q. 1. in Can. per Isaiam & Can. omnia &c. nam sicut qui indignè manduca, iudicium sibi manducat: ita qui indignè ministrat iudicium sibi acquirit.

CONCL. II.

IN casu extremæ necessitatis existens in Mortali, etiam si sit excommunicatus administrando minime peccat: vbi laicus, vel sacerdos &c. puerum Agonizantem baptiz. ret. Et ratio Sco. est, quia concurrentibus duobus præceptis in compossibilibus, illud magis obligat, cuius transgressio magis nocet. & cum magis noceat transgressio præcepti de subueniendo parulo morienti, quàm præcepti de administrando in Mortali peccato. licet profecto ministro, vel excommunicato &c.

Hinc colligitur sacerdotem in mortali administrantem absolutionis sacramentum nullo modo à peccato excusari, quia potest, dum penitentem audit, interius de peccatis conteri.

CONCL. III.

DIACONI, & subdiaconi in Mortali administrantes Mortaliter haud peccant, cum quia illorum ministeria non sint sacramenta, sed sacramentalia, tum etiam quia illis de dignè administranda non est impositum præceptum: quemadmodum ministris sacramentorum.

CONCL. IIII.

CONCIONATOR si est publicus peccator, concionando mortaliter peccat: nisi vere poeniteat secus autem si sit occultus peccator. Ratio est, quia præbet aliis ruinæ occasionem, dicente D. Paul. qui prædicat non furandū, furaris &c. per vos nomē Dei blasphematur intergentes, at verò occultus nulli talem occasionem præbet, immo charitatis, & esse modyn spiritualis actum exercet, præsertim quando illi ex officio incumbit, & cum timore, & reuerentia concionatur.

Art. VI. An qui recipit Sacramentum a ministro, quem
scit in mortali exsistere, mortaliter peccat?

CONCL. PRIMA.

MINISTRY M. malum non excommunicatum, cui ex officio

officio incumbit sacramenta subditis ministrare, potest subditus absq; peccato impartiri, atq; inuitum ad administrandum inducere. nam qui utitur iure suo non peccat. & subditus habet ius petendi; neq; inducendo peccat, cum petat sibi debitum, quod potest cur. tus sine peccato reddere, si prius penituerit vt constat ex Appendice quinti artic.

CONCL. II.

PECCAT, qui à sacerdote malo, non curato, & parato. publicè in Ecclesia ad administrandum petit scienter sacramentum. Ratio est, quia cooperatur grauiori peccato ministri. grauius enim multò peccat sacerdos re ipsa administrando, quàm si solum habeat administrandi voluntatem: quemadmodum grauius peccat, qui hominem interficit, quàm ille, cui est solum cordi interficere.

CONCL. III.

S: Curatus fuerit excommunicatus generaliter tantum, integrum erit subditis ab illo sacramentum petere; etiam si ille non sit ad administrandum paratus, paret, quia generaliter excommunicatus ante iudicis declarationem, neq; in diuinis, neq; extra, neq; in receptione, vel in administratione sacramentorum, præter quàm in casu, si quis in adente diabolo vitare tenemur: vt constat per extraneantem, Ad euitanda. scilicet vero si non fuerit curatus, quia tunc cooperaremur grauiori illius peccato, cum ipse ministrare non teneatur.

CONCL. IIII.

A Sacerdote Curato, vel non Curato, etiam nominatim excommunicato licitum erit necessitatis sacramentum in extrema necessitate, id est, in mortis art. petere, de sacramento Baptismi constat, quia concurrentibus duobus præceptis in compossibilibus, illud magis obligat, cuius transgressio magis nocet. & cum transgressio Baptismi de puero vel adulto moriente baptizando magis noceat, quàm transgressio præcepti Ecclesie de non communicando cum excommunicato. Primum præceptum obligabit. Et secundi, qui sacramentum petit, reus non erit.

Art. VII. An fides ministri ad sacramenti veritatem
sit necessaria?

CONCLUSIO.

AD ministerium cuiuscunq; sacramenti neq; fides actualis, & habitualis ministri desideratur, hæc colligitur ex Cóc. Flo. vbi materia, & forma, & intentio ministri faciendi, quod Ecclesia facit non autem illius fides ad veritatem sacramenti necessaria esse dicuntur.

Vide esp. Vols-
terrana de le-
ctione, & Glossa
in ca. non est de
sponsalibus.

Alex. Alex. q.
1. m. 3. art. 2.
D. Tho. q. 64. art.
9. Ric. d. 2. q.
4. art. 3.

Hinc:

APPEN.

Hinc si Sacerdos apostata à fide proferat consecrationis verba animo faciendi, quod Romana Ecclesia facit, vel si habeat intentionem absolviendi in articulo mortis, verum consecraret sacramentum.

Alexan. Alen. q. 19. m. 1. per 4.
ar. 8. Tho. q. 64.
ar. 8. & DD. d. 6.
D. Bona. q. j. & 2.
ar. 2. Ricar. q. j.
ar. 1. sec. q. j.
& 6. Duran. q. 3.
† Luce 22.

Art. VIII. An intentio Ministris sit de necessitate Sacramenti

CONCL. PRIMA.

DE fide tenendum est esse intentionem necessariam, definita est in Conc. Flor. saepe hæc temis Citato, & constat ex iure diuino. nam quando Christus dixit in Cæna, † hoc facite in meam commemorationem, suam intentionem seruandam esse præcipit.

CONCL. II.

INTENTIO, quatenus est volitio actus exterioris, est in ministro ad verum sacramentum conficiendum necessaria patet, quia minister est agens liberum, & de ratione agentis liberi est: ut praua intentione operetur. alioquin non esset agens liberum, sed naturale.

CONCL. III.

MINISTER necessario debet ad veritatem sacramenti suum actum exteriorem in hunc finem dirigere: ut per illum actum quod Christus Iesus, vel Romana Ecclesia faciendum instituit, conficiatur, definita est expresse in Conc. Flor. ut ex dictis constat.

CONCL. IIII.

SOLO habitualis intentio, quatenus est simplex actus volitio, non est satis ad sacramenti veritatem, v. g. si contingat ebriosum dormientem, siue furiosum sacerdotem ex frequentia consuetudine celebrandi indutis sacerdotalibus, & sumpta hostia consecrationis verba proferre, tali verborum prolatione sacramentum minime conficietur. Ratio est, quia ille actus non est humanus, non enim habet voluntatis libertatem indeterminatam ad operandum, vel non operandum, atque ita non erit sufficiens actus ille ad sacramentum conficiendum.

CONCL. V.

ACTUALIS intentio non est ad veritatem sacramenti necessaria. Deus enim ad impossibile, vel quod difficile illius factum est, neminem obligat; est autem fide impossibile, ut sacramentum administrans semper actualiter habeat intentionem.

CONCL. VI.

SUFFICIAT virtualis intentio, v. g. si quis prius quàm verba con-

secracionis proferat, voluntatem, siue propositum consecrandi saltem in principio actus habet, quamvis deinceps distrahitur. Ratio est, quoniam actus ille est humanus à voluntate impetratus, eiusque imperio elicitus, & inceptus, & deinceps minister distractus sit.

CONCL. VII.

INTENTIO circa finem actus, id est, ut minister intendat suscipienti sacramentum gratiam conferre, non est necessaria. patet. quia Baptismus à Pagano collatus est verum sacramentum; & tamen nihil minus intendit; quàm ut baptizato gratia conferat.

CONCL. VIII.

INTENTIO explicita huius finis, nempe volo, proferre verba sacramenti eo fine, quem Christus instituit, non est necessaria. Nam implicita sufficit ad sacramenti veritatem patet ex consuetudine Ecclesie, quæ non aliam intentionem necessariam præter hanc postulauit, nihilominus tamen Sacerdos diligenter laborare, ut actualem intentionem habeat, debet ad Sacramentum maiori cum deuotione, & sanctitate, ad ministrandum.

Prima diff. Si hæreticus est Ecclesia hostis, quomodo habent eius intentionem baptizabit

Alex. 4. p. 7. q. 2.
m. 1. c. 1.

CONCL. PRIMA.

SATIS est, habeat intentionem faciendi, quod Christus faciendum instituit. nam intentio Christi est Ecclesie intentio.

Secunda diff. Qui in baptismo caret, conferret. ne baptismum?

RATIO dubitandæ est, quia videtur intentione carere. Animaduerte, ioco aliquid hic bisariam. Primo, cum quis simular facere, quod non vere facit: ut qui in comedia simulat flere, cum intus rideat. Secundo cum verè facit, sed iuxta faciendum iocatur.

CONCL. PRIMA.

QUI primo modo ministraret, non verè conficeret, quia caret intentione Ecclesie. fingit enim se ministrare, cum non ministrat.

CONCL. II.

QUI secundo modo; ut si ludens formam baptismi proferret, verè conficeret. Definita est in Can. Spiritus Sanctus. 1. q. j. vbi pueros infidelium quos Anastasius puer ludens baptizauit, verum suscepisse sacramentum decretum est. quia intendebat facere, quod Episcopus Alexandria faciebat.

Tertio

*Tertia diffie. Si Sacerdos non habet intentionem baptizandi potest
cum non recipiat baptismum, si iuratur puer, con-
sequitur ne gratiam?*

CONCL. PRIMA.

ERRONEVM est asserere, tunc consequi gratiam. Ratio
est, quia fides Catholica docet sine baptismo, in re, vel in vo-
to saluari neminem; & in hoc casu nullo horum modorum
puer est baptizatus.

Quarta diffie. An error persona baptismum destruat?

CONCL. PRIMA.

Si minister ita intendebat baptizare, v.g. Petrum, ut me-
te quemcunque alium excluderet, secum dicens, volo Petrum
solummodo, & non alium ab illo baptizare, si loco Petri col-
locaretur Paulus, non esset baptizatus. Ratio est, quia deest
intentio.

CONCL. II.

TALIS minister suo ministerio abuteretur. debet nam-
que prius baptizandum cognoscere, & intentionem ad illud,
quicunque sit baptizandum dirigere; atque ita quamvis cogni-
tione speculatiua Petrum a se baptizari putaret, tamen pra-
ctica cognitione, qua Paulo baptismus applicatur verè esse
baptizatus Paulus, propterea quod in illa practica intentio-
ne Ecclesiae intentio continetur.

*Quinta diffie. An intentio mala ministerii veritatem
sacramenti annullat?*

NOTA intentionem depravatam ministerii posse esse, vel
circa essentialia sacramenti: ut si quis baptizet non inten-
tione baptizandi; sed decipiendi baptizati, vel circa sacra-
menti abusum, ut si quis consecraret Eucharistiam ad venen-
dum illa praebeundum; vel baptizaret puellam infidelem, ut
stuprum committeret.

CONCL. PRIMA.

INTENTIO circa essentialia annullat baptismum, quia
deest recta baptizandi intentio, quae est de sacramenti ne-
cessitate.

CONCL. II.

INTENTIO depravata circa abusum sacramenti veritatem
illius minimè tollit. nihil enim quod sit necessarium
ad sacramenti constitutionem desideratur. Minister tamen
gravissimè peccat. Nam cuius intentio mala, & opus malum
est.

com dicat Christus dominus, si oculus tuus nequam fuerit,
totum corpus tuum tenebrosum erit. quale est huius ministri
opus, non quod ad veritatem sacramenti, ut constat: sed quan-
tum ad ministri meritum.

*Art. vlti. An Angelus bonus vel malus possit de lege
Sacramentum administrare.*

CONCL. PRIMA.

ANGELVS de lege in corpore assumpto sacramentum
administrare nequaquam potest. dicit enim D. Pau. & omnis
namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus
constituitur, in his, quae sunt apud Deum. & cum Angelus non
sit homo, non erit ex hominibus assumptus &c.

CONCL. II.

QUAMVIS angeli locutio in propria sit, potest tamen
Deus cum Angelo dispensare: ut sacramenti minister sit. ut
enim potentia Dei non est alligata sacramentis, quod ad in-
stitutionem, ita neque quo ad ministerium: ut non possit An-
gelos quoque sacramentorum ministros constituere.

CONCL. III.

Si Angelus bonus baptizaret aliquem esset, verè bapti-
zatus. hoc enim non preteriret sine imperio & diuina dispen-
satione quemadmodum aliqua templa diuina dispensatione
ab illis constructa fuisse legimus; ut ex historia festi beati
Michaelis Archangeli constat.

CONCL. IIII.

Si esset malus Angelus baptizans, non censeretur verè
esse baptisma. Ratio est, quia cum sit pater mendacij, non il-
lud faceret ex dispensatione & imperio diuino. atque ita ef-
fet Baptismus iterandus. nunquam enim Deus vultur ad ius-
tificationem tali ministro. Seco Angelum non de lege ut sol-
us illi imposuit Caiet. sed ex diuina dispensatione tantum
posse Baptismum administrare. asseruit, lege Mag. Soto qui
Seco. ab impostura Caieta. liberat. haecenus de sacramentis
in genere.

FLORES QVAESTIONVM
Sacramenti Baptismi.

HVIVS sacramenti disputatio 3. 4. 5. & 6. d. 4. lib. d. Mag-
sent. comprehenditur super quem legendi sunt Docto-
res D. Bona Ric. Sco. Dur. & alij atque Alex. Alen. & D. Tho.
locis infra citandis.

QVAE

Math. 23

Alex. Alen. q. 16.
m. 4. D. Tho. q.
64. art. 9. Ricar.
d. 5. art. 1. q. 2. &
art. 2. q. 4. reli-
q. DD. d. 6. Sco.
q. 1. &c.
† H. br. 5.

Sco. liberatus.

Io. 4. q. 1. m. 1. q. 2.
ad 24.

30
QVAESTIO PRIMA DE ESSENTIA
LITVS BAPTISMI.

Alex. Alen. tota
q. 12. s. Th. m. q.
6. art. 1. & alij
DD. ubi. 3. d.
Mag. quæ hæc
q. explicatur.
Ad. phœca. 5.
Ad. Th. m. ca. 3.
2. August.

Art. Primus quænam est Baptismi definitio.

CONCL. PRIMA.

BAPTISMVS non est aqua, sed aquæ vñs vt pote ablu-
tio corporis exterior facta sub certa verborum forma,
Christo instituta, quia cum Baptismo baptizatus sanctifier-
tur, & non per aquam, sed per ablutionem (dicente D. Paul.)
† mundauit eam. s. Ecclesiam lauacro aquæ &c. & alibi, sal-
uos nos fecit per lauacrum regenerationis &c. non erit pro-
fecto Baptismus aqua sed lauacrum aquæ quod est aquæ vñs
&c. hinc intelligitur locus D. August. accedit verbum ad ele-
mentum &c. vbi per elementum aquæ vñs intelligit id est
ablutionem corporis &c. vt in concl. habetur.

CONCL. II.

ANVTIO actus ab alio facta (quia nemo potest seip-
sum baptizare) ad Baptismum requiritur verum, magis de
necessitate Baptismi est passiva ablutio, patet, quia multipli-
catis ablutionibus passiuus, tantum multiplicatur baptis-
mata nam si vnus minister decem homines vnica ablutione
vel asperzione, dicens: ego vos baptizo in nomine patris &c.
baptizaret, essent decem Baptismi; & si decem ministri vnū
hominē baptizarent, dicentes simul, ego te baptizo, vel nos
te baptizamus in nomine &c. essent decem ablutiones & de-
cem, & vnus tantum Baptismus: & non ob aliud nisi quia il-
lic essent decem ablutiones, passiuæ hic vero vna duntaxat.

Art. II. An naturalis & simplex aqua sit tantum
Baptismi materia?

CONCL. V. PRIMA.

IT A naturalis aqua est Baptismi materia, vt in alio liquo-
re conferri haud possit, definita est expresse in Concl. Flore. &
Trid. Can. 2. de Baptismo Sess. 7. vbi ita legitur si quis dixe-
rit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Bap-
tismi, atque ideo illa verba Domini nostri Iesu Christi; nisi
quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, ad Metaphorā
aliquā detorserit, anathema sit.

CONCL. II.

CONVENIENTIVS multo in aqua naturali, quā in
alio liquore est Baptismus institutus, propterea quod aqua
naturalis est communis, & ab omnibus tam diuitibus, quā
pauperibus potest comparari.

CON-

De essentialibus Baptismi.
CONCL. III.

31

QVANDO aqua per iuxta positionem alterius corporis
mutatur, vt fluida non sit, Baptismus in ea confici non po-
test. Ratio est, quia cum Baptismus sit ablutio, si aqua fluere
non potest: vt si sit terra adco per mixta, vt potius lutum,
quā aqua esse videatur, non abluet, atq; ita non erit Bap-
tismi materia.

Hinc in gelu, nine grādinē, non pōt fieri Baptismus, quia
sunt corpora densa, & non fluida, nisi liquefiant.

Hinc in aqua rosacea, & alijs aquis arte confectis, nō po-
tēst Baptismus confici, quia vt ex j. concl. constat, naturalis
aqua est Baptismi materia.

CONCL. IIII.

S I aqua per transmutationem accidentalem alteretur,
bene poterit esse Baptismi materia, non autem si substantia-
liter transmutetur. Ratio est, quia si aquæ substantia mute-
tur non est aqua, quæ est huius sacramenti materia.

Hinc in vino lymphato non potest Baptismus conferri,
quia ibi aqua est substantia liter in vinum transmutata.

Hinc in iure carniū poterit confici Baptismus, quia ibi
solū est alteratio, per iuxta positionē pinguedinis carnis,
Domino id pinguedo tanta non sit, vt an ibi aqua existat,
dubitetur.

Hinc confutantur varij circa Baptismi materiam erro-
res, primus fuit Seleuci & Hermia, & Galatarum, qui asse-
merunt Baptismi materiam esse ignem. Secundus Armenio-
rum affirmantium non solam aquam, verum etiam Christum
esse de necessitate Baptismi: ita vt sine oleo sacro non possit
fieri Baptismus, oleum autem non est nisi de necessitate præ-
cepti Ecclesie, atq; ita peccaret minister, necessitate seclu-
sa, illud prætermittens. Tertius Vualdensium quibus adhez-
sit Ioannes Vuiclef, hi contra Ecclesie præceptum tenuerūt
nullo modo oleum esse in Baptismo miscendum. Vltimus
fuit quorundam qui appellati sunt flagellantes se. hi asse-
marunt, aquæ Baptismum iam cessasse, mutatumq; fuisse in
Baptismum sanguinis. Contra istos errores doctissime agit
Pater à Castro hæresi. 1. 7. 8. & 12. verbo Baptismus contra
hæreses.

Art. III. Quænam est Baptismi forma?

CONCL. PRIMA.

PRÆCISA Baptismi forma, sub qua ablutio Bap-
tismi sacramentum efficitur, est, ego te baptizo in nomine Pa-
tris, &

APPEN. 2.

APPEN. 3.

APPEN. 5.

APPEN. 4.

Hæreses.

Alex. Alen. q. 12.
m. 1. art. 1. 2. 3.
D. Tho. q. 66. ar.
1. D. Bon. & re-
liqui. 4. 3. Ric. q.
3. ar. 1. Scot. q. 2.
D. Tho. q. 1. D. Bo-
na. q. 1. art. 1.

Questio

tris, & Filij, & Spiritus Sancti. patet Matth. ult. vbi expressè legitur. dicitur enim euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.

Prima diff. Estne alius baptizandi; ut ab ecclesia Latina, & Graeca exprimitur, necesse est exprimeretur?

CONCL. PRIMA.

NECESSARIA est talis expressio actus. definita est de Baptismo, & eius effectu ubi annullatur Baptismus, quia non fuit in eo baptizandi actus expressus.

Secunda diff. An necesse est exprimeretur persona baptizanda?

CONCLUSIO.

NECESSARIO quidem est recipiens Baptismum expressum. patet Matth. ult. vbi dixit baptizantes eos. sicut enim hæc verba, ego absolvo à peccatis, non expressa persona penitentis, nihil significarent, ita neque hæc, ego baptizo in nomine Patris &c.

Hinc nulli poterit seipsum baptizare. ideo. n. Christus dixit baptizantes eos. nam sicut in generatione naturali nemo potest seipsum generare, ita neq; in spirituali regeneratione poterit quis per Baptismum, qui regeneratio est, seipsum regenerare.

Tertia diff. An sit persona ministrum necesse est exprimeretur?

CONCLUSIO.

NECESSARIUM est ut persona ministri exprimat, vel subintelligatur Ratio est, quia forma baptismi non solum interiorem ablutionem animæ per gratiam, verum etiam exteriorem corporis, quæ sit à ministro, significat. Dicente D. Aug. Sacerdos tangit corpus, & Christus interius abluit. forma enim Baptismi est intelligenda, secundum propriam suppositionem, quæ usus est Dominus Iesus illam instituens.

Quarta diff. An sit baptismi sub hac forma. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & humanitatis Christi.

CONCL. PRIMA.

Si minister tunc intelligit sacramentum Baptismi in

De essentialibus Baptismi.

33

hæc virtutem ab humanitate Christi Iesu tanquam causa principali. non baptizat, propterea, quod potius facit sensum hæreticum, quam sufficientem. quia humanitas Christi non est causa principalis, sed moralis tantum & merito facit supra demonstravimus.

CONCL. II.

Si verò intelligat habere virtutem ab humanitate, tanquam à causa meritoria verè conficit Ratio est, quia illa additio non mutat sensum formæ consuetæ atq; ita sufficiens forma, censetur. Idem iudicium erit, si in fine formæ ponatur, & in nomine virginis Mariæ. nam si minister intelligat virginem Mariam Sanctissimam esse causam principalem, non sit Baptismus; si verò causam imperatoriam, verè baptizat.

Quinta diff. An fiat Baptismus sub hac forma. Ego te baptizo in nomine genitoris, genitricis, & spiritus?

DVAE sunt extremæ opiniones. Prima est cõmunis omnium Theologorum Alex. Aleu. D. Bona. Seo. & Dur. vbi supra. Altera est glossa in Can. multi sunt de consec. dist. 4. & Caiet. loco citato D. Tho. s. Baptismum sub hac forma conferri posse.

CONCLUSIO.

SVZ tali forma neq; licet conferre, neq; sit Baptismus. probatur, quia non servatur sensus formæ à Christo institutæ, nam pater, & genitor non sunt nomina synonyma non enim significat idem, & eodem modo, nam & si pro materiali significant idem idest eandem personam patris, pateris formale significatum differunt. formale enim patris est relatio scilicet paternitas constitutiva patris; at verò formale genitoris est notio, idest notionalis actio scilicet generatio atq; ita non significant eodem modo, quod desideratur, ut formæ consuetæ sensus servetur.

Sexta diff. An si quis dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Iesu Christi, & Spiritus Sancti, sit verum Baptisma?

DVAE sunt opiniones. 1. tenet partem aientem, propterea quod nomen Christi Iesu est proprium nomen Filij Dei, & ideo licebit loco Filij proprium nomen collocare. Altera partem negantem defendit quia non servatur forma à Christo instituta qui voluit nomen Filij exprimi ad declarandam unitatem Sanctissimæ Trinitatis, & processionem à patre quæ non ita in nomine Christi sicut in nomine Filij exprimitur.

Flo. Theo. q. super 4. lib. Sent.

C

Dux

q. 4. de sacramentis in genere.

A P P E N. Soto d. 1. q. 1. art. 8.

Alex. art. 3. §. 1. D. Tho. ar. 6. D. Bona. q. 1. art. 2. Ricar. q. 3. art. 2.

D. Tho. art. 5.

† Matth. ult. Alex. ibidem ar. 1. D. Tho. ar. 5. D. Bona. q. 2. Ricar. q. 2. art. 3.

Alex. b. d. ar. 2. §. 4. D. Tho. ar. 3. Ricar. q. 3. art. 2. Matth. ultimo.

A P P E N. Matth. ultimo.

Ioan. 3.

Alex. art. 2. §. 1. D. Tho. ar. 6. Ricar. q. 3. art. 2.

Contra Perihæsum lib. 3. c. 45.

Matth. ultimo.

Alex. art. 2. §. 4. D. Tho. ar. 6. Ricar. art. 2. q. 3. re liqui in prælo missi.

Hæreses.

Dux fuerunt hæreses circa hunc articulum. vna quorundam Marcitarum, qui baptizabant in nomine ignoti patris omnium, & veritate omnium matre, & in eo qui descendit in Iesu. Secunda hæresis fuit Paulianistarum, & Cataphrygiorum, qui in nomine Trinitatis minimè baptizabant. hæ autem hæreses confutantur in hoc art. Contra quas etiam lege Cano. Paulianista 1. q. 3. & Can. quædam autem 24. q. 3. & Can. si vero de consecra. dist. 4. & patrem à Castro hæresi 2. verbo Baptismus.

Leges D. D. art. 7. proinde 414-101.

Art. III. An in nomine Christi tantum possit Baptismus conferri

De hoc art. tres fuerunt opiniones. Prima est communis Alex. Alen. art. 2. §. 3. D. Tho. art. 6. D. Bona. q. 2. Dur. & aliorum vbi supra, hi tenent nullum esse Baptismum in nomine Christi duntaxat collatum.

Secunda & contraria opinio est D. Ambrosij quem citat & sequitur Mag. d. 3. cui etiam adhaeserunt Caiet. vbi supra D. Tho. & Adrianus in materia de Baptismo.

Tertia opinio est Ricard. & Scoti qui in hac re anticipari esse videntur. ait enim Ricard. Baptismum sub tali forma collatum, esse sub conditione reiterandum.

CONCL. PRIMA.

Ad. 1. 8. & 10.

APOSTOLI baptizabant in nomine Christi tantum. nam c. 2. 8. 10. in Actibus Apostolorum legitur D. Petrum iussisse quosdam in nomine Domini Iesu Christi baptizari, & confirmatur in Can. a quodam de consecra. dist. 4.

CONCL. II.

Hæc est communis opinio.

BAPTIZAVNT Apostoli prædicto modo ex divina revelatione, & dispensatione. quia Apostoli, neque tota Ecclesia potuerunt propria autoritate sacramenta institueri vel institutas formas mutare; vt ex superioribus constat. quare non baptizarent in nomine Christi, nisi divina reuelatio & dispensatio interuenissent. quod fuit factum, vt nomen Christi Crucifixi amabilissimum hominibus redderetur.

CONCL. III.

S. 1. Baptismus modò in nomine Christi tantum, vel Sanctissime Trinitatis implicite conferatur, non erit sacramentum. Definita est à Gelasio Papa in Cano. si reuera, & in Cano. multi de consecra. d. 4. vbi dicuntur agere contra præceptum Evangelicum sic baptizantes, & baptismum esse reiterandum. & c. j. de Baptismo, & eius effectu. vbi vtrique parti conclusionis expresse disinita habetur.

CON-

CONCL. IIII.

BAPTISMVS in nomine vnus personarum tantum collatus non est verum sacramentum. constat ex definitione Zacharie Papæ Can. in Synodo Anglorum de consecra. dist. 4. vbi dicitur perfectum christianum non esse qui non fuerit baptizatus in nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti. Christus enim Marth. ultimo iustificans formam tres diuinas personas expressit.

Math. ultimo.

Art. V. An requiratur immensio baptizati in aqua?

CONCLUSIO.

BAPTISMVS collatus per effusionem & asperisionem aquæ est verum sacramentum. constat ex 2. & 3. ca. Actuum vbi legitur Apostolos vna die baptizasse 3000. hominum, & die altera 5000. & cum hi essent iam adulti, non poterant ab Apostolis præ corporis magnitudine in aquam immergi, & extrahi. vnde fit perspicuum per asperisionem hyssopo factam, vel per infusionem aquæ super faciem, aut caput, tot hominum millia vna die Baptismum recepisse.

Alex. q. 13. toto m. 4. D. Tho. q. 66. artic. 7. & 8. D. Bona. art. 2. in 2. d. & reliqui ibid. Ric. 2. 4. q. 3. Scot. d. 6. q. 3.

Hinc si quis aliu per asperisionem, vel infusionem, siue immersionem baptizet, & non dicat, Ego te baptizo, sed Ego te abluo, infundo, aut immergo. diuino modo verbum modo baptizandi respondeat, vt si dicat, Ego te aspergo in nomine Patris, &c. erit verum sacramentum. per quia ablutio, quæ est de necessitate Baptismi, potest vno horum trium modorum fieri.

APPEN. 1.

S. 1. verbum non respondeat modo baptizandi; vt si baptizans per asperisionem dicat, Ego te immergo in nomine Patris &c. non erit Sacramentum. Ratio est, quia talis propositio est falsa. forma vero sacramenti est propositio vera.

APPEN. 2.

Si quis per verbum aspergo, immergo, &c. prætermisso verbo baptizo, conferat Baptismum, veniali culpa non carebit. & tantu inde posset scandalu oriri, vt mortaliter peccaret.

APPEN. 3. Soto dist. 1. q. 8. art. 8.

Prima diff. An si minima pars corporis baptizetur, sit verus Baptismus.

D. 1. sunt opiniones; vna affirmans; altera negans D. Tho. q. 65. art. 1. ad 4. & Ric. vbi supra.

CONCLUSIO.

S. 1. aliqua pars minima corporis baptizaretur, esset Baptismus sub conditione reiterandus: si autem pars principalior

Hæc est Ricard.

C 2 vt caput

ut caput, huc tergum, non esset reiterandus. probatur: quia quando est opinionum varietas, tutior est amplectenda iuxta celebrem illam iuris regulam: in rebus dubijs certior pars tenenda est.

APPEN. 1.

Si capilli tantum abluantur, iterandus erit Baptismus. Ratio est, quia ut sit Baptismus integralis saltem pars in qua anima tota abluenda est; capilli vero non sunt partes integrales, cum partes integrales vivunt anima rationali, & per illas aliquis maior, aut minor esse dicatur quorum quidem neutrum capillis quadrat.

APPEN. 2.

Si aqua solum tangat vestes, & non corpus, non erit Baptismus, constat enim ex proxima confirmatione ex Baptismi definitione qua dicitur Baptismus ablutio corporis exterioris facta sub certa verborum forma.

Secunda difficultas. An sit trina immersio de necessitate Baptismi?

CONCL. PRIMA.

Non est de necessitate ita quod si non fiat trina, vel non sit verus Baptismus, definita est in Can. de trina de consecr. d. 4.

CONCL. II.

SECUNDA tamen est Ecclesie matris consuetudo definita est in Conc. Tolet. 4. c. 5.

APPEN.

Hinc colligitur, trinam, vel unam, immersionem de necessitate precepti esse quo ad baptizantem, ita ut si non semel immergeret, sed ter, ubi semel immergendi esset contentus; Baptismus quidem conficeret, sed ita conficiendo: graviter peccaret.

DVBIVM.

QVORSVM igitur Ecclesia, ut trina fieret immersio, in Canon. trina, & in Cano. eodem modo de consecr. d. 11. instituit?

Respondeo duabus de causis. Prima ut hæresis Arrianorum confutaretur, qui non Trinitatis sanctissimæ nomine, & trina immersione (quia malè de sanctissima Trinitate sentiebant) sed in nomine mortis Christi, dumtaxat baptizabant. putabant enim Christum Iesum purum esse hominem, quoque Dei filium, nisi propter meritum quod præcipue in morte habuit: ut constat ex Cano. si quis presbyter de consecr. d. 11. Secunda ad confutandam hæresim Donatistarum, & eorum, qui putabant tres esse Deos. ideo in Conc. Tolet. citato, quod refertur Can. propter vitandū de consec. d. 11. definit.

Hæresis Arrianorum.

Hæresis Donatistarum.

definitum fuit, ut una tantum immersione Baptismus conferretur.

Art. VI. An sint tria genera Baptismi fluminis, sanguinis, & panis, & contritiōis, illorum sit sacramentum.

CONCL. PRIMA.

TRIA sunt baptismata. Vnum aquæ, seu fluminis; alterum contritiæ, seu flaminis, ut contritio, quæ oritur ex flamma charitatis in Deum. Tertium sanguinis, quo martyr proprio sanguine abluitur. probatur autoritate D. Aug. & habetur de consecr. d. 11. cap. Baptismi vicem, ubi horum trium baptismatum expressè meminit.

Alex. q. 22. m. 1.
D. Tho. ubi supra ar. 11. q. 1. D. Bona. toto ar. 1. Ric. toto ar. 2. & reliqui dist. 4.

CONCL. II.

INTER hæc tria baptismata, solum aquæ baptismus est sacramentum. solum enim confert gratiam ex opere operato. Solum hoc refertur inter septem Ecclesie sacramenta. solum requirit determinatam materiam & formam, & minister intentionem, quæ de necessitate sacramenti esse dicuntur, ut ex superioribus constat & solum est ordinarium remedium ad originalis peccati abluionem.

CONCL. III.

CONTRITIO, & Martyrium, cum in illis, qui aquæ baptismum non recipiunt, illius vicem gerant, Baptismata appellantur, patet, quia per hæc duo baptismata aquæ effectus, remissio scilicet originalis culpæ, & actualis comparatur. confirmatur exemplo Cornelij, qui Act. 11. & censebatur iustus per contritionem ante Baptismum, & ex Can. Baptismi vicem citato & de martyribus Apocha. 7. legitur hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt stolas suas in sanguine agni ubi martyrium, ablutio; siue lotio nominatur quemadmodum & apud Isaiam dicitur si ablueris Dominus sordes filiarum Sion &c. ubi contritio ablutio nuncupatur.

Act. 11.

Apoc. 7.

Isaia cap. 4.

CONCL. IIII.

OMNES lotiones & abluiones veteris legis, & omnes figuræ Baptismi, nunc baptismata figurata appellantur collatæ ex D. Pau. 1. ad Corin. 10. nolumus vos ignorare fratres, quod patres nostri omnes sub nube fuerunt, omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt, in nube, & in mari. quo in loco per Moysen Ecclesie minister figuratur, per nubem Spiritus Sanctus, cuius gratia datur Baptismus recipiendus, intelligitur, & per mare aqua, quæ est Baptismi materia, indicatur.

1. Corin. 10.

Alex m. 4. ar. 4.
D. Tho. vii. su-
pra. D. Bona. d.
6. q. 2. art. 1. re-
qui d. 4.

Prima diffie. Qui baptizatur sanguine proprio per Baptismum
cum non sit infidelis, si super vivit, erit ne
Baptizatus aqua baptizandus?

CONCLUSIO.

ERIT qui em Baptizandus. Ratio est, quia Baptismus
aque est necessarius, vel in re, vel in voto, etiam iustificatis.
iuxta illud Ioannis 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spi-
ritu Sancto &c. & constat exemplo Cornelij iusti qui fuit in
Iulomius baptizatus.

Joan. 3.

APPEN.

Hinc collige Baptismum flaminis, & sanguinis simpli-
ter non sufficere, sed secundum quid, id est non habere Bap-
tismi aquæ copiam.

Secunda diffie. An Baptismus sanguinis, aqua, vel
flaminis, Baptismo præstat.

DVAE sunt de hac difficultate opiniones. 1. Alex. art. 5.
m. 4. D. Bona. & Dur. locis citatis. hi defendunt hæc bapti-
smata habere se sicut excedens & excessum. Altera opinio est
D. Tho. art. 2. qui affirmat quantum ad effectum & modum
efficiendi prævalere Baptismum flaminis Baptismo aquæ,
& utroque esse præstantius martyrium.

CONCL. PRIMA.

BAPTISMA sang. inis quo ad gratiæ infusionem reli-
quis duobus perfectius esse cõsetur. definita est ab Ecclesia in
c. cum Martine de celebrat. Miss. vii. Ecclesia prohibet ora-
re pro martyre, nam dicit in iuriam facere martyri, qui pro
illo orat. non autem prohibet pro baptizatis aqua & flamine
ne orare, quare maiorem gratiam infundet baptisma sang-
uinis, maiorisq; meriti indicabitur.

CONCL. II.

MAIORIS meriti est Baptismus flaminis quam aquæ.
Ratio est, quia in Baptismo aquæ datur aqua. his gratia par-
vulis, & adultis, ut alibi diximus. ac vero: gratia quæ datur
per Baptismum flaminis respondet devotioni suscipientis,
vel operantis; atq; ita iuxta maiorem devotionem maiore
gratia dabitur, & per consequens, erit maioris meriti flami-
nis Baptismus.

CONCL. III.

SI modum causandi gratiam consideremus, Baptismus
sanguinis Baptismo flaminis, & flaminis Baptismus, aquæ
Baptismo præcabit. Ratio est, quia perfectiorem modum
operandi habet Baptismus sanguinis, quam flaminis: & fla-
minis quam aquæ. nam baptismus sanguinis operatur per
sanguinem

Alex. q. 23. m. 7.
D. Tho. q. 65. ar.
9. D. Bona. d. 6.
q. 6. Ricar. d. 12.
art. 9. art. 4.
Scol. ibidem q.
7. b.

sanguinis effusionem, flaminis per dolorem, & amorem, erga
Deum, quæ verò baptismus per solam exteriorè abluitionem.

Art. V. II. An baptismus reiterari possit?
CONCLUSIO I.

BAPTISMVS iterari non potest, definita est in multis
Concil. Cartagin. Vienen. Flor. & Trident. Sess. 6. cap. 9. de
sacramentis in genere, & ibidem cap. 11. de Baptismo, & in
multis textibus de consecr. d. 4.

Hinc iure optimo ab ecclesia irregularitatis poena scien-
ter rebaptizati, & rebaptizantes puniuntur, ut ex Cano. eos
quos de consecr. d. 4. constat. Quic si uterque ius canonicum
ignoret? Respon. quando irregularitas, vel aliqua poena ca-
nonica propter factum iure diuino prohibitum imponitur,
etiam ab ignorantibus incurritur.

Quid si aliquis dormiens, siue ignorans rebaptizetur?
Resp. nequaquam efficitur irregularis, nam tex. in cano. qui
bis de cons. d. 4. ubi dicitur: bis ignoranter baptizatos ordi-
nari non posse, quem in suum fauorem adducunt. D. Anto-
ninus. 3. p. tit. 14. cap. 13. §. 12. & Palud. d. 16. q. 4. nullam ha-
bet vim, quia non est alicuius potestatis, aut Conc. sed cuius-
dam doctoris.

Quando dubitatur, sit ne aliquis baptizatus, quanta pro-
babilitas ad non rebaptizandum sufficiet? Resp. si aliquis
baptizauerit parvulum, antequam ad Ecclesiam ducatur, te-
netur Curatus inquirere, sub qua forma: & intentione ba-
ptizatus sit, etsi ritè baptizatum inuenerit, iterum etiam sub
conditione baptizans irregularis efficitur. Constat ex cap.
de quibus extra: de baptismo, & eius effectu. ubi definitum
est solum licere sub conditione baptizare, quando dubium
fuerit, sit ne parvulus, an non baptizatus.

Hinc colligitur, ineptissime facere Curatos parvulos re-
baptizantes, quando de priori Baptismo non est dubium.

Hinc quoque colligere licet, adultos scupulosos natos
parentibus fidelibus non esse sub conditione rebaptizandos,
quia temerarium est illud in dubiumvertere, cum nullam ha-
beant dubitandi occasionem.

SI infidelis qui nil de Euangelio audiuit, amens fiat, & to-
ta illa provincia, ad fidem Christi conuertantur, erit ne
baptizandus?

CONCL. II.

NEQUAquam est baptizandus, nemo enim nisi volens
de statu vitz sue disponere iudicatur.

Duran. ibidem
Vega. lib. 2. sug
Cone. Trid. cap.
10. Castro Ver-
bo baptis. haxe
fi 6.

APPEN.

Dubium 1. Scon
est & ex cõmu-
ni sententia d.
6. q. 8. Dubium 2.

Leg. Scotum d.
6. q. 8.

Dubium 3.

APPEN. 1.

APPEN. 2.

Dubium.

Soto d. 1. q. vii.
c. 1. art. 12.

Secunda diffie. Quando puer secus baptismum est, non necesse est illius Ecclesie, & cetera carissima respondeat?

CONCL. PRIMA.

Dubium.

SUNT quidem. Ratio est, quia istae solemnitates iunguntur, ut puer gratia baptismali, postea melius utatur. Quid si repetitis solemnitatibus intelligat sacerdos puerum non esse baptizatum?

CONCL. II.

Hereses.

DEBET denuo solemniter illum baptizare. Ratio est, quia solemnitates non sunt de essentia baptismi, atque ita potuerunt reiterari.

Hinc per primam concl. euulsae manent haereses multorum Anabatistarum, qualis fuit Donatistarum haeresis, qui rebaptizabant ab Ecclesia Romana baptizatos, asserentes apud illos tantum esse verum baptismum. & error Cypriani, & filiorum Africæ Episcoporum, qui definierunt odio aduersus hereticos ducti; baptizatos ab hereticis fore rebaptizandos: qui quoniam pertinaciter non asseruerunt, heretici non censentur. fuit etiam error cuiusdam Balthasaris, qui paruulos non fuisse verè baptizatos asserens, homines rebaptizandos esse docebat.

Alex. q. 12. m. 3.
D. Thom. q. 66. ar. 2. & 1. 2.
q. 103. ar. 4. D.
Bona. dist. 1. ar. 2. 3. R. cart. ult.
ti. Scot. q. 4.
Dur. eodem d. 3.
Floren. 1.

Art. VII. An Baptismus ab eius institutione ante mortem Christi capere obligat?

CONCL. PRIMA.

BAPTISMVS ante mortem Christi Iesu virtutem regenerandi idest conferendi gratiam, & remittendi peccata habuit. patet Ioan. 1. qui me misit baptizare dixi mihi; super quem videris Spiritum descendentem & morientem; ipse est, qui baptizat in Spiritu Sancto idest instituit Baptismum habentem vim regenerandi, & sanandi. nam baptizare in Spiritu Sancto est talem Baptismum conferre.

CONCL. II.

BAPTISMVS, ante mortem Christi vim obligandi non habuit. Ratio est, quia nunquam lex vetus currebat cum Evangelica quo ad obligationem. lex autem vetus non fuit euacuata, quoad obligationem ante Christi mortem. non enim euacuatur umbra nisi adueniente veritate. & Hab. 10. lex fuit umbra futurorum bonorum idest mortis Christi &c.

Hebr. 10.

Prima

Prima diffie. Cur igitur si habuit vim sanandi non etiam obligandi?

CONCLUSIO.

NVLLA lex obligat, donec sit sufficienter promulgata. patet ex Can. in istis. d. 4. vbi dicitur leges tunc instituuntur, quando promulantur quamobrem si non sit sufficienter promulgata, non erit ita instituta ut vim obligandi habeat. ut constat ex cap. cognoscentes. de constitutionibus extraq; vbi habetur ignoantes leges nullum incurrere detrimentum.

Secunda diffie. Quando igitur lex erit sufficienter promulgata?

NOTA, quod lex aut irritat factum; ut si conderetur lex dicens, omnes contractus eiusdem deinceps sint nulli, lex non irritat factum; sed tantum prohibet, vel præcipit aliquam actionem; ut si lex aliqua noua diceret: post hac omnes Quarta feria à carnibus abstineant.

CONCLUSIO.

QUANDO lex irritat factum, satis est, ut in curia principis promulgetur: ut tale factum sit irritum, etiam ab ignorante legem inuincibiliter. probatur ex cap. venientes. extra de iure iurando. vbi dicitur in omni iuramento intelligendum esse semper ius superiorum exceptum, si illud non irritauerit ergo à simili dicendum est de omni contractu, quem potest princeps impedire, ne fiat, & factum irritare. hæc est communis sententia circa legem non irritantem factum, sed prohibentem, &c.

Sunt dux opiniones, 1. Sco. vbi supra & quorundam Canonistarum. ut Abbatis Panor. in cap. cognoscentes supra citato; qui tenet debere publicari, cum quadam solemnitate idest quarundam personarum citatione &c. etiam in singulis ciuitatibus Diocesum, ut subditos obliget, & sufficienter promulgata censeatur.

Contraria opinio, quam sequitur Soto. lib. 1. de Iusticia & iure q. 1. art. 4. ait, quod facta talis legis promulgatione in curia principis, vel in ciuitate Metropolitana regi obligantur omnes ad illius obseruanciam; excusantur tamen à peccato ignorantes illam inuincibiliter; ut sunt, qui à curia remoti viuunt. itaque prima opinio ignorantes inuincibiliter non obligat, secunda obligat, & per ignorantiam excusat à peccato.

CONCL. II.

PROMVLGATIO sufficiens, & solemnitas talis legis debet fieri

bet heri, etiam in singulis ciuitatibus diocesum, vt obliget subditos. probatur, quia lex iusta neminē obligat ad impossibile. vnde cum impossibile sit ignorantes legem inuincibiliter illam seruare, impossibile erit ad illam obligari. Secundo quia lex est forma, & regula viuendi subditis imposita; & cō impossibile sit talem legem esse formam viuendi ignorantibus eam inuincibiliter, impossibile profecto erit ignorantibus inuincibiliter tali lege obligari.

APPEND.

Hinc sequitur. Primo quod quantum in legis promulgatione dicatur, præcipimus vniuersis, sub nostra ditione &c. intelligitur postquam ad eorum notitiam talis lex peruenerit, aliquid esset iniusta, nam; vt constat, ad impossibile obligaret. verum obiciēs, sequeretur inde principem non imponere legem; sed legis promulgatorem. Respondeo: non valet ratio, nam Apostoli fuerunt totius legis Euangelicæ per orbem promulgatores: & tamen nemo hæcenus dixit, fuisse legis auctores.

APPEND.

Hinc ignorantibus inuincibiliter legem; vt habetur in con-
Sco, dicuntur excusari à legis obseruantia; non quod teneantur ad illam: sed potius, quia non tenentur. patet exemplo legis ieiunij, à qua dicuntur excusari qui nondum nati sunt, & 1. annos. propterea quod ad illam minimè tenentur.

Art. I. X. Quando cessant legalia?

Alex. q. 6. m. 5. &
q. 6. 7. m. 9. D
Tho. D. Boas, &
Ric. vbi supra.

De cessatione legalium Tres sunt opiniones. Prima D. Hieronymi: & continetur his tribus propositionibus. Prima à lege data per Moysen in monte Sinay vsque ad mortem Christi; legalia fuerunt necessaria quantum ad obligationem præcepti, & vtilia quantum ad obseruantiam, quia ex illa in gratia erat talis obseruatio meritoria.

Secunda propositio, statim à morte Christi legalia fuerunt mortua quo ad obligationem, & significationem, & mortifera, quia peccabant mortaliter legalia obseruantes, & erant hæretici. nam per illa significabant Iesum nondum venisse. legalia enim Iesum venturum figurabant.

Tertia propositio. Apostoli post mortem Iesu non verè tenebantur legalibus; sed pia quadam simulatione, se vt illa fingeant.

Secunda opinio est D. Augustini, cuius sententia tribus propositionibus comprehenditur.

Prima, à Moysè vsque ad mortem Christi legalia fuerunt necessaria, erant enim sub præcepto.

Secunda propositio, à morte Christi vsque ad sufficientem Euangelij

Euangelij promulgationem, neque fuerunt necessaria (quia neque fuerunt sub præcepto) neque vtilia præsertim circumcisio, quoniam non erat signum gratiæ, erant tamen conuerses ex iudaismo licita.

Tertia propositio, à sufficienti Euangelij promulgatione vsque ad finem mundi sunt, & illicita, & mortifera. hanc opinionem sequuntur D. Tho. Ric. & Dur. vbi supra.

Tertia opinio est Sco. vbi supra art. 2. & potest tribus propositionibus concludi.

Prima; circumcisio, ex quo fuit data Abraham vsque Baptismi institutionem, fuit ex eius familia descenditibus vtilis, & necessaria.

Secunda; ab institutione Baptismi vsque ad sufficientem Euangelij promulgationem factam post mortem Christi: neque circumcisio, neque Baptismus fuerunt necessaria, bene tamen ad salutem vtilia quia conferebant gratiam suscipienti. poterant enim homines saluari vel per Baptismum, vel per circumcisionem. in hac parte dicitur à D. Tho. dicere statim à morte Christi circumcisionem non fuisse vtilem, quia non erat signum gratiæ, bene tamen licitam.

Tertia à sufficienti Euangelij promulgatione circumcisio neque vtilis, neque necessaria erat. fuit tamen licita, multo etiam post mortem Christi vsque synagoga cum honore sepeliretur, neque in hac re consentit cum D. Tho. dicente à sufficienti Euangelij promulgatione legalia fuisse mortifera.

CONC. L. PRIM A.

Q V A N T V M ad figuralem significationem legalia omnia statim à morte Christi cessauerunt, ita vt verè fuerint mortua. patet, quia nil significabant. legalia enim erant figura gratiæ conferendæ per passionem Christi exhibenda; vt in Conc. Flor. habetur & adueniente veritate, cessat figura vnde Lucæ 18. ecce ascendimus Hierosolymam, & consumabuntur oia &c.

Lucæ 18.

Hinc obseruatio legalium in sensu figurali tunc fuit lethalis habentibus notitiam prædicationis, & miraculorum Christi. patet, erant enim hæretici seruantes illa in sensu figurali, quia negabant Christi aduentum, & mortem, nostramque redemptionem. nam vt fuisse tunc hæretici dicens verbo tenus Christum nondum venisse ita etiam qui illum factum aliquo negasse.

Hinc, qui longè aberant à Hierosolymis ignorantes inuincibiliter aduentum, mortem, & miracula Christi &c. & protestantes fidem veteri in esu agni paschalis, quemadmodum in sacra scriptura continebatur neque peccabant mortaliter, neque

APPEND. I.

APPEND. 2.

neque hæretici iudicandi erant Ratio est, quia scriptura færa tunc Christum venisse protestabatur; atque ita re sceleris se ad illam idem confitebantur; & idèdè minime peccabant.

CONCL. II.

In sensu literali legalia fuerunt à morte Iesu vsq; ad sufficientem euangelij promulgationem non quidem gentibus sed iudæis obligatoria. Ratio est, quia ante promulgationem euangelij non constabat iudæis reuocatione legalium quantum ad sensum litteralem. & lex semper obligat, donec de eius reuocatione constet, deinde sicut non incipit obligare lex aliqua nisi post sufficientem eius promulgationem, ita neque desinit obligare, nisi post sufficientem reuocationis promulgationem, tum etiam, quia non magis constabat iudæis de reuocatione legalium post mortem Iesu ante promulgationem euangelij, quam illo viuentè; ipse autem docebat eos legalium obseruantiam. (fuit enim circumcissus, oblatu in templo quinque siclis redemptus.) quare in sensu literali tenebantur legalia seruare. non enim per sufficientem promulgationem constabat illis reuocatio.

CONCL. III.

CONVERSIS à circumcissione post sufficientem euangelij promulgationem legalium obseruatio in sensu literali fuit tantu licita vsque ad tempus per Apostolos, vel per Ecclesiam determinatum. constat ex multis locis. Actorum, nam D. Paul. circumcidit Timotheum, & rasit caput iuxta ritum Nazareoru. & sectu legi ritum ingressus fuit templum, & purificatus. & eodem loco habetur, credentes ex circumcissione fuisse legis amulatores idest ex nimio zelo obseruatores & tamen neque D. Paul. nec alij peccarunt, quia spem salutis in eorum obseruantia non collocabant. idque vt synagoga cum honore sepeliretur, solummodo faciebant.

Hinc tempore, quo euangelium promulgabatur, circumcissio licita quidem erat; non tamen utilis, vel necessaria, confutatur iisdem rationibus.

CONCL. IIII.

Ex quo Abraham circumcissionem accepit vsque ad Baptismi institutionem ante mortem Christi Iesu circumcissio descendenti bus ex familia Abraham necessaria adultis simpliciter fuit, paruulis vero post octauu diem, quia ante diem octauum poterat illis per remedium legis naturæ subueniri. constat. Gen. cap. 17. vbi ita legitur: masculus, cuius caro præputij non fuerit circumcissa, delebitur illius anima de populo meo,

Cap. 16
Cap. 18
Cap. 21

APPEN. 3.

Supra de sacra-
mentis i genere.

Gen. 17.

CON

CONCL. V.

A institutione Baptismi vsque ad sufficientem euangelij promulgationem factam post Iesu mortem fuit circumcissio adultis iudæis necessaria, sicut ante Baptismi institutio nem. Ratio est, quia subditus tenetur legem seruare, donec de illius reuocatione sibi constet. circumcissionis verò reuocatio nò cõstitit, nisi post euangelij sufficientem promulgationem.

CONCL. VI.

QUAMVIS paruuli salutem per Baptismum ab eius institutione vsque ad sufficientem euangelij promulgationem consequabantur; parentes tamen paruulos non circumcidentes mortaliter peccabant. Ratio est, non quòd obligarentur propter paruulorum iustificationem (iam enim per Baptismum à peccato originali mundati erant) sed quia subditi tenentur seruare legem, donec constet de eius reuocatione.

Hæc cõcl. videtur esse contra Scø. vbi supra, non tamen est non enim asserendo, sed dubitãdo loquitur nam ait? videtur quod non tenebantur parentes prouidere paruulo, de alio remedio sunt enim notanda Scø. verba, dicit enim ante octauum diem potuit baptizare paruulum. vbi apertissime iudicat post octauum diem non sufficere Baptismum sed necessariam esse circumcissionem.

CONCL. VII.

PER promulgationem euangelij Hierosolymis factam fuit in illa diœcesi reuocata circumcissio, idem iudicium est de aliis diœcesibus, quia in illis tantu fuit reuocata in quarum metropoli fuit euangelium solemniter promulgatum. (Ratio est, quia nemo obligatur ad impossibile) & per promulgationem euangelij in alio regno vel diœcesi factam plerumque erat impossibile euangelij notitiam habere; vt li in insula v. g. Balcani esset euangelium promulgatum, & non liceret nauigare præ piratarum multitudinè; & cum non tenerentur tunc euangelium seruare iudæi Valentia existentes, ad circumcissionem obseruandam obligabantur.

Hinc si aliquis diœcesis Cæsaraugustane, essent in diœcesi & ciuitate Valentina, audiretque alicuius legis canonice solemnem promulgationem, teneretur illam obseruare, etiam si Cæsaraugusta non esset solemniter promulgata.

CONCL. VIII.

POST factam promulgationem euangelij per totum orbem, vt modo est, circumcissio, quacunque intentione fiat, erit mortifera. ait enim D. Paul. ad Gala. 5. si circumcidimini, Christus minus proderit estq; definita con. in cap. maiores,

Vide rationes
secundæ conclusi-
onis.

APPEN.
notand 2.

Gala. 5.

extra

Soto de iustitia
& iure lib. 2. q. 5.
art. vltimo.
APPEL. 3.
Caus. Cauem. 7.
p. q. 37. art. 1.

Alex. m. 5. art. 4.
D. Boc. a. & Scot.
vbi supra reli-
qui etiam d. 3.
Ricard. art. 5 per
totum.

Marc. vltimo.

Scot. est.

DD. vbi supra.

extra de Baptismo, & in Conc. Flor. sub Eugenio 1111. vbi
habetur post sufficientem euangelij promulgationem lega-
lia omnia mortifera esse.

Hinc colligitur cõsendam esse improbabilem Caiet. opi-
nionem asserentis, quod si aliquis circumcideret se hac in-
tentione, vt Christum imitaretur, non peccaret.

Prima diffie. Quando, & vbi Baptismus cõpib
esse sub præcepto?

CONCL. PRIMA.

CõPIT quidem, quam primum, fuit solemniter pro-
mulgatus. Ratio est, quia nulla lex obligat donec sit suffi-
cienter promulgata; atque ita Baptismus, cum sit lex neces-
saria vt constat Marc. vltimo qui crediderit, &
baptizatus fuerit &c. non obligauit, donec sufficienter pro-
mulgatus fuit.

CONCL. II.

NON cõpib Baptismi obligatio in toto orbe à die qua
fuit Hierosolymis promulgatus. nam vt lex humana pro-
mulgata in vno Hispaniarum regno, non censetur in omni-
bus regnis inuictissimo Regni nostro Philippo subiectis suf-
ficienter promulgata ita neque lex diuina de Baptismo Hier-
osolymis tantum manifestata, in toto orbe promulgata cen-
sebatur.

CONCL. III.

BAPTISMVS cõpib esse sub præcepto in toto orbe
quando fuit facta promulgatio in præcipuis orbis ciuitati-
bus. Ratio est, quia facta hac promulgatione potuit omni-
bus innotescere, tunc enim dicitur lex sufficienter promul-
gata quando notitia illius potest ad omnium aures peruenire.
factaque est huiusmodi promulgatio. ut 30. anno à die
pentecostes; vt author est D. Chrysostomus homilia 46. su-
per Matth.

CONCL. IIII.

FACTA euangelij promulgatione possunt multi inuincibi-
liter iudicare. patet exemplo Indorum qui ante
quam Hispani ad eos peruenissent euangelium inuincibili-
ter ignorare dicebantur.

Secunda diffie. Vbi Baptismus sufficienter & solemniter pro-
mulgatur; qua desiderabatur?

CONCLUSIO.

PRÆDICATIO, & miracula. Ratio est, quia tunc so-
lemniter.

Solemniter euangelium promulgatur, quando, eo modo pro-
ponitur; quo fides faciat, & audientes credere teneantur; &
qui nil de Iesu audierant sine miraculis ad credendum mi-
nime obligabantur, vt constat Ioan. 15. si non venissem; & lo-
quens non fuisset; &c. peccatum non haberent scilicet infi-
delitatis; vt D. August. declarat.

Tertia diffie. An euangelio sufficienter promulgato, si adultus
per contritionem, & baptismum in voto infidelitatis, Ba-
ptismum contemneret, solo Baptismo contem-
pta damnaretur?

CONCLUSIO.

BAPTISMVS ita est in præcepto, vt si adultus nullum
aliud haberet peccatum, præter Baptismi contemptum, in
æternum damnaretur, patet exemplo Nicodemi Ioan. 3. qui
in fide & charitate accessit ad Iesum, & tamen dixit illi nisi
quis renatus fuerit, &c. & exemplo Cornelij, de quo ait D.
August. si iam Spiritu Sancto accepto Cornelius baptizari
nouisset tanti sacramenti reus fieret, & refertur de consecr.
d. 4. Can. non dubitando.

Art. X. An peccauerit D. Petrus seruando legalia,
quando fuit a D. Paulo reprehensus?

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Hierony. qui secutus est
D. Chrysostomum, & alios graecos doctores, & habetur super
epistolam ad Gala. 2. in locum cum venisset Antiochiam,
&c. & in epistola 11. quæ habetur in secundo tomo D. August.
scilicet Sanctum Petrum non peccasse sequuntur autem D.
Hiero. Adrian. in 4. q. 1. & Ioan. Maio. d. 3. q. 1. 4.
Secunda opinio fuit D. Augustin. asserentis D. Petrum
peccasse.

CONCL. PRIMA.

Beatus Petrus seruando legalia Antiochiæ coram Chri-
stianis ex gentilitate conuersis peccauit. probatur quia illo
facto conuersi ex gentilitate fuerunt scandalizati, credentes
legalia esse ad salutem necessaria. dixit enim B. Paulus, D.
Petre; tuo facto cogi gentes iudaizare; quia non ambulasti
iuxta veritatem euangelicam.

CONCL. II.

PECCATVM D. Petri fuit veniale. Ratio est, quia fa-
ctum D. Petri fuit licitum, & ipse volebat scandalizare, ne
que inde scandalum oriri existimabat, & tunc quidem scan-
dalum passum est peccatum mor. quando scandali con-
sens non illud eruit.

Ioan. 15.

D. August.

Scotus dist. 4. q.
6. D. 1. ha. q. 68.
art. 1. Vega lib. 5
super Eccl. Trid.
cap. 12.

Ioan. 3.

De cessatione le-
galium.

Galat. 2.

Galat. 2.

CONCL. PRIMA.

POST promulgationem Euangelij in toto orbe factam absq; Baptismo, aut in re, aut in voto, saluari nemo potest, ita enim definitum est in Conc. Trid. Sess. 6. cap. iij. his verbis. translatio a statu in quo homo nascitur filius primi Adæ in statu gratiæ, & adoptionis filiorum Dei, post euangelium promulgatum sine lauacro regenerationis aut eius voto fieri non potest &c.

CONCL. II.

NON sufficit paruulis ad salutem parentem benedictio, quando deest aqua, qua baptizentur. Ratio est, quia tunc benedictio, & præces parentum, essent sacramentum, cum præ illas ex opere operato iustificaretur; & ita essent plusquam septem sacramenta, quod est erroneum.

CONCL. III.

PARVULI possunt saluari per solum martyriū, quamuis non recipiant Baptismi sacramentum. patet exemplo sanctorum Innocentium, qui ab Herode in odium Christi fuerunt occisi, quorum martyrium Ecclesia colit & tamen credendum est quosdam illorum circumcisos haud fuisse.

Primum fuit error contra contrariam asserentiam tantam esse Baptismi necessitatem, ut adultus sine Baptismo in re nullo modo possit saluari. Secundo fuit error Ioan. Vaplephi Caiet & Gerson, qui assererunt paruulos absque Baptismo aquæ posse saluari, dixit enim Caiet. vbi supra D. Tho. si paruulus deficiente aqua signetur signo Crucis, saluabitur absque Baptismo; lege Vegam & Castro hæresi 9. vbi supra.

Hæreses.

Caiet. & Gerson, caute legendi.

QVÆSTIO SECUNDA RECEPIENTIBVS BAPTISMVM.

Hæc q. d. iij. Mag. explicabitur.

Alex. q. 17. m. 4. D. Tho. q. 68. art. 9. reliqui. d. 4. D. Bon. & Ric. art. 1. q. 1. & dist. 6. art. 2. q. 2. Scot. q. 2. Dur. q. 5. l. 3.

Art. Primus. An pueri ante usum rationis sint baptizandi?

CONCL. PRIMA.

PARVULI in remedium contra originale peccatum baptizandi sunt. hæc con. est definita in multis Conciliis, & tandem in Trid. Sess. 6. capitu. 4. & Sess. 7. de Baptismo cap. 12.

De recipientibus Baptismum. 49

cap. 12. 13. & 14. lege omnino Castrum vbi supra, qui concilia citat, & innumeras sanctorum auctoritates asserit.

CONCL. II.

PARVULI baptizati cum ad rationis usum perueniant legem Christi, quam in Baptismo receperunt, observare tenentur, expresse est definita in Conc. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 7. 8. & 13.

Hinc refutantur variae hæreses, quarum prima asserbat paruulis nihil prodesse Baptismum ante rationis usum; quæ fuit cuiusdam Petri de Bruis. quam ab inferis renouarunt Anabaptistæ quibus subscribere visus est Erasmus in prologo super Matth. dicens si placeret maioribus Ecclesiæ, paruuli, cum veniunt ad ætatem, adultam, essent interrogandi, an velint seruare legem Christi, qui si nollent, suo arbitrio essent relinquendi.

Secunda hæresis fuit Pelagij negantis paruulos habere originale peccatum; atque ita dicebat Baptismo minime indigere.

Tertia Manicheorū, & aliorum, qui dixerunt Baptismum paruulis vtilem esse, non tamen necessarium, quia parentum precibus præsertim deficiente aqua, poterant saluari, quem errorem amplexi sunt Ioan. Gerson. & Caiet. vt supra diximus. Quarta hæresis fuit Cathaphrigum, & Marchionistarum, qui mortuos baptizare tentarunt, contra has hæreses lege Patrem de Castro verbo Baptismus hæresi 3. 4. 5. 6. vbi copiosissime illas confutat.

Hæreses.

Gerson. & Caiet. caute legendi.

Art. II. An Paruuli infidelium inuitis parentibus sint baptizandi?

TRES sunt opiniones. Prima est D. Tho. & Ric. hi tenent nullo modo paruulos infidelium inuitis parentibus posse baptizari. Secunda opinio est Dur. qui ait si parētes infidelium sunt christianorum mancipia, possunt; sin minus, Baptismus nullum sortietur effectum. Tertia opinio est Scot. qui ait paruulos infidelium christianis principibus subditorū posse inuitis parentibus baptizari, dummodo hoc caute fiat; ne. s. post Baptismum parentibus reddantur, sed religiose nutrantur; & ne parentes hoc timētes trucident paruulos; vt à christianis non baptizentur. quod quidem dicit licere non cuiuslibet, sed principi, qui est minister iustitiæ diuinæ. tota autem controuersia inter Sco. & D. Tho. consistit in hoc; quod Sanctus Thomas dicit esse contra ius naturæ paruulos ita baptizari Sco. vero illud pernegat.

Flq. Theo. q. super 4. lib. sent. D CON-

Alex. q. 18. m. 1. D. Tho. vbi supra art. 10. D. Bon. art. 2. quæst. 1. Ricar. d. 6. q. 3. art. 3. Scot. d. 4. q. 9. Dur. d. 4. q. 2.

Homilia 6. de
verbis domini.

Augustini.

Lege totum cap.
5. Matth.

1. Corinth. 7.

PRINCEPS christianus potest paruulos infidelium sibi
subditorum parentibus inuitis baptizare. dñmodo eos chris-
tianis nutriendos tradat. confirmatur variis rationibus. Pri-
ma ex D. August. quia quando dominia sunt sub ordinata; pa-
rendum est domino superioris inferioris præcepto contem-
pto. & cum Deus. qui est Dominus vniuersalis secundum le-
gem naturalem. & euangelicam omnium paruulorum. præ-
cipiat paruulos sibi per Baptismum consecrari. quamuis pa-
ter infidelis. qui est Dominus particularis. velit oppositum
princeps qui est minister iustitiae poterit. illos auferre. &
Deo consecrare. Dices vera est D. August. sententia dñmo-
do non sit præceptum contra legem naturæ lex enim gra-
tiæ non destruit legem naturæ. sed perficit auferre autem
paruulos est contra legem naturæ. verum quidem est legem
gratiæ non destruire legem naturæ. de actibus virtutum.
nam lex naturalis. quæ prohibet accessum ad alienam. per
legem euangelicam perficitur. quæ prohibet etiam concu-
piscenciam; at verd quæ est de conseruatione dominiorum.
aliquando per legem euangelicam destruitur. lege enim na-
turali matrimonium consummatum est insolubile. & tamen
si alter coniugum conuertatur ad fidem. & infidelis nolit cum
conuerso habitare. poterit fidelis contrahere. & ita amittit
infidelis dominium. per legem gratiæ. dicente Apostolo. si
infidelis discedit. discedat; non enim seruituti subiectus est
frater. aut soror in huiusmodi. Deinde in matrimonio ratio
si alter religionem solemniter. profiteatur. manens in sacro-
lo. amittit dominium. tunc infideles regibus christianis sub-
diti lege naturali sunt suorum bonorum Domini. tamē com-
pelluntur soluere decimas de prædijs. quæ a christianis eme-
runt; vt constat cap. de Tertis extra de decimis. præterea
probatur concl. si aliquid obstat. esset. quia pater non po-
test priuari paterna potestate. quæ sibi iure naturæ conue-
nit. nam de lege naturæ est. quod filij sint sub potestate pa-
tris. & non matris. quemadmodum constat instituta de pa-
trij potestate. S. a. vbi ita legitur. filius ex te. & ex tua vxore
natus. sub tua potestate est c. de patria potestate l. si filius; ni-
hilominus tamen Ecclesia præcipit paruulos relicto patre
baptizari; vt constat Can. Iudei 28. q. 1. cuius verba sunt.
Iudei. qui christianas mulieres in coniugio habet &c. quod
si admoniti fuerint. & noluerint separari. &c. filij autē. qui
ex talibus nati sunt. fidem. atque conditione matris sequan-
tur; ad hæc tenent aduersarij. quod si de pacto baptizentur
recipiunt

recipiunt characterē baptismalem. contra ad hominem ar-
gumentor. & confirmo concl. quod iure naturæ est nullum.
& irritum & iure euangelico vel Ecclesiastico nō confirma-
ter. quæquam licitum. semper est illicitum. & si fiat non tenet.
vt patet de contractu simoniaci illis verbis prohibito. scili-
cet quod gratis accepistis. gratis date. & de contractu ma-
trimonij inter fidelem. & infidelem. qui quidem contractus
propter solam prohibitionem à Deo factam. sunt nulli. qua-
re si Deus. & Ecclesia. vt aduersarij affirmant. prohibet fi-
lios infidelium inuitis patribus baptizari: si de facto bapti-
zantur. non recipient characterem. & confirmo quia si Eccle-
sia expresse diceret. an nolo paruulos inuitis parentibus ba-
ptizari. si de facto baptizarent. non imprimeretur character
quia deficiente voluntate Ecclesiæ. & parentum. non esset in-
terpretatiua voluntas paruulorum. quæ ad baptismum desi-
deratur; ergo cum Ecclesia per aduersarios hoc nolit. haud
recipiunt characterem. quod est contra suam sententiam.

CONCL. II.

PARVULI infidelium. non subditorum principibus
christianis. cum quibus nullum est nobis bellum. inuitis pa-
rentibus baptizari possunt. Ratio est. quia si integrum esset
expoliare patrem infidelem potestate patriā volentem suos
paruulos occidere. multo magis profecto licebit. si velit eos
spiritualiter occidere. Dices minimè licet. quia non sunt fa-
cienda mala. vt inde veniant bona. & malum quidem est ex-
poliare patrem infidelem potestate. quæ illi iure naturali
competit. hæc tamen ratio non tollit vim concl. quia ordo
charitatis est in præcepto. & quando non patet alia via salu-
tis æternæ. quam priuando proximum re aliqua temporalis.
possimus illum re illa priuare animo recompensandi. plus
quam æquiualens tunc enim nulla fit iniuria. & cum paru-
lis infidelium alia via salutis non pateat. nisi eripiendo illos
à patriā potestate animo recompensandi iniuriam. conse-
crandoq. illos Deo per Baptismum. non erit profecto face-
re malum & cum ordine charitatis præferre teneamur vi-
tam spirituales. salutemque æternam temporalibus bonis.
inter quæ connumeratur patria potestas.

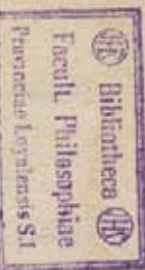
Prima diffi. An infideles adulti nimis & terroribus ad
Baptismum compelli possint.

D. V. AE sunt opiniones. Prima D. Tho. vbi supra ar. 8. qui
negat fieri posse. Altera. & contraria Sco. vbi supra. Nota di-
stinctionem. qua facile hi Doctores conciliantur. vel sunt

D 1 min

1. Corinth. 7.

Ad Rom. 7.

Alexan. vbi su-
pra. & D. Bona-
loco citato. Ric.
d. 6. q. 1. art. 1.

minæ & terrores ad inferendam mortem corporalem, vel ad mortem civilem tantum ut est exilium.

CONCL. PRIMA.

Non potest princeps christianu primo modo infideles ad Baptismum compellere, definita est 45. de Can. de iudic. ubi ita habetur. præcipit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri.

CONCL. II.

Secundo autem modo bene possunt hæc forma, quæcunque infidelis aut baptizetur, aut civilem mortem patitur, atque ita factum est in regnis Hispaniæ, præter cetera, nec legem cunctos populos cap. de summa Trinit. & de fide Catholica; ubi christianiissimi Imperatores ita lege præceperunt cunctos populos, quos clementia nostra regit imperio in te. si volumus religione versari, quam D. Petrum tradidisse Romanis religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat, ex dictis facile soluentur adversariorum rationes. Et qui obijciunt hæc Stenit Ecclesiam non fuisse viam tali potest, te, nec que legem de hac re statuisse minime urgent non enim talis lex, esset statuenda, quoniam esset infidelibus scandalosa; propterea quod occiderent parvulos, ne a christianis baptizarentur. Deinde obijciunt licet etiam infidelibus propter hanc causam bellum inferre, dareturque tunc bellum ex utraque parte iustum, nam iniuste parentes iure naturæ bellum inferrent, & christiani etiam propter præceptum de Baptismo, neque hæc rationes vim ullam habent, qui nobis non licet hac de causa bellum inferre, sed aufertur sunt cum cautela, ne parentes hoc subolfacientes illos trucident. Rursum disputant si hoc licet peccant ergo parentes possidendo quia iniuste eos possident, nequaquam eos iniuste possidet, quia iure naturæ possidet, sed indignè, digni enim sunt, ut filius priuatur, quemadmodum qui Canonice electus est in gubernandum, priorem & ineptum tamen ad officium, iniuste quidem possidet, quia Canonice electus verum indignè, quia indignus est, ut dignitate priuatur, tandem adducunt contra Sec. D. Paul. dicentem, quid enim mihi de iis, quæ foris sunt iudicare? & cum parvuli infidelium sunt foris, cur illos Ecclesia baptizat? facile satisfacies si dicas Ecclesiam non habere potestatem super infideles ad coercendum, & expugnandum, illos ratione infidelitatis habere tamen ad liberandum innocentem à potestate infidelium; & cum parvulus sit innocens

1. Corint. 5.

gens, poterit illum à parentibus infidelium liberare, conferendo Deo per Baptismum, ea ratione qua in progressu disputationis explicatum est.

Art. 111. An parvuli intra uterum matris existentes, possint baptizari?

Ordinatio communis tenet partem negantem vnius Caiet. ubi supra D. Tho. defendit parvulos intra maternos uteros posse per benedictionem parentum in nomine Trinitatis, absque Baptismo saluari.

CONCL. PRIMA.

Pueri existentes intra uterum non possunt Baptismum recipere probatur ex D. Aug. apud D. Tho. dicente nemo re nascitur, nisi prius nascatur.

CONCL. II.

Nulum est remedium, quod possit parvulis intra uterum matrum existentibus ad remissionem peccati originalis adhiberi, præter Martyrium, & flammis Baptismum constat ex Can. firmissimè & est D. Aug. de consec. d. 4. ubi ita legitur firmissimè tenet &c. parvulos, qui in utero matris sine Baptismo moriuntur, sempiterno igne puniendos dixit enim Christus Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit &c. quæ lex cum sit universalis, vniuersaliter est intelligenda. Secunda pars conclusæ patet, ut si mater pro Christo mortem subeat iustificatur per martyrium, & filius si in contumeliam Christi occidatur. Sanius verò, Ieremix, Ioanni Baptista remissum fuit originale per Baptismum flammis id est per sanctificationem Spiritu Sancti & non per preces parentum, ut ait Caiet. quia nullus præter Christum potest alius primam gratiam mereri, nam solus Iesus gratiam capitis habuit. Quid faciem dum de muliere ad mortem damnati quæ in utero habet?

CONCL. III.

Non est morte puniendæ ante partum esset enim graue peccatum, ut constat in leg. negat. ff. de stat. hominum. & in leg. pregnantis. ff. de pœnis.

Erroneè aperiendæ ut fœtus baptizetur, si sit mortis propinqua?

CONCL. IIII.

Hæc vbi integrum erit vlllo modo illam aperire. Ratio est, quia non sunt faciendæ mala, ut veniant bona. nam si eius mors esset certa, illam viuentem aperire esset profecto interminere, quod est facilius nefandum.

CONCL. V.

Mortua iam matre aperiendæ est, & puer si viuus extrahatur.

Alex. q. 17. m. 2.
a. l. 5. & m. 3. l. 2.
Thom. ar. 11. q. 68.
D. Bonaz. l. 6. q. 1.
Ricard. d. 6. art. 2.
q. 1. Dur. d. 6. q. 1.
Seco. dist. 4. q. 3.
Causen. Ca. 16.

D. August.

Ioan. 3.

Dubium.

Dubium.

Ad Rom. 7.

trahendus, & baptizandus est. ita enim in leg. posthumus. si de inoffic. testam. scribit Solinus Iulium Cæsarem fuisse extractum, idem quoque Paulus à Castro affirmat. fuerit nō ille Iulius Cæsar, an alius, parum ad hanc rem facit.

APPEN.

Hinc soluitur Questio. scilicet, quando mater baptizatur, non baptizari simul puerum, quem in utero gestat. est enim de essentia Baptismi, ut corpus aqua ablatur, & cum aqua non tangat tunc pueri corpus, non erit baptizatus.

Alex. q. 17. m. 6.
D. Thom. quest.
68. art. 3. Ric. d.
4. q. 3. art. 4. Sco.
& Dur. vbi su-
pra.

Art. 111. Adultus habita fidei notitia, poterit ne
Baptismum usque ad mortem differre?

CONCL. PRIMA.

PARENTES tenentur suos parvulos ante rationis usum baptizare: neque licet Baptismum absque peccato per multum tempus differre. Ratio est, quia si tenerentur illis morbo corporali laborantibus quam primum possent subuenire multo magis cum morbo spiritali peccator scilicet originali laborent, erit quam citissime subueniendum.

APPEN.

Vnde peccant Mortales, si differant Baptismum quando parvuli sunt in articulo mortis, vel quando per praelatos illis precipitur: ut parvulos baptizent.

CONCL. II.

ADULTI non sunt baptizandi quam primum Baptismum petunt. definita est in Conc. Bracharen. & refertur. Can. ante viginti, & in Conc. Leodicen. in Can. nō licebit de consecra. d. 4. vbi precipitur instruendos esse prius viginti dierum spatium, & Can. iudæi eadem distinctione precipitur per octo menses futuros esse iudæos cathecumenos propter frequentem eorum perfidiam.

CONCL. III.

QUANDO adulti sunt omnino instructi, vel in articulo constituti, non est illis Baptismus protrahendus. patet exemplo Cornelij, & Eunuchi Cæsaris reginæ tunc enim omnis causa protrahendi Baptismum cessat.

AD. C. 8. & 10.

CONCL. IIII.

NON est modo per Ecclesiam determinatum aliquod tempus, in quo cathecumeni baptizari teneantur. nam Can. Secundæ conclusionis & Can. duo tempora eadem distinctione non cathecumenis, sed Episcopis dūtaxat tempus determinant.

CONCL. V.

NON est cathecumenis tempus suscipiendi Baptismum iure diuino determinatum. Ratio est, quia præceptum affirmativum.

matium, ut est Baptismi præceptum, obligat semper ad habendum animum paratum: non tamen pro semper, nisi tempore ab Ecclesia statuto.

CONCL. VI.

SI cathecumenus sine rationabili causa, & praelatorum Ecclesie licentia finito catechismo Baptismum differat Mortal. peccat. Ratio est, quia quando tempus solutionis indeterminatum est, tenetur debitor solvere debitum, quandoque à creditore petitur sub poena peccati Mortalis si potest solvere, & tunc cathecumenus est debitor suscipiendi Baptismum.

D. Thom. est vbi
supra.

Art. V. An requiratur dispositio in adulto baptizante,
ut gratiam consequatur?

ABSOLVETUR aliquot difficultatibus positis.

Prima diff. An qui habet complacentiam alicuius
peccati, sit baptizandus.

Alex. q. 18. m. 2.
art. 1. D. Thom. q.
68. art. 4. Sco. d.
4. q. 5.

CONCLUSIO.

HOMINI habenti voluntatem peccandi, vel complacentiam peccati præteriti non est Baptismus conferendus. Ratio est, quia cum ille peccat Mortal. recipiendo Baptismum peccabit etiam Mortal. minister, conferendo enim, peccato illius cooperatur.

Secunda diff. An teneatur peccata condicari, &
pro illis satisfacere.

CONCL. PRIMA.

PECCATA commissæ ante Baptismum, non sunt ante Baptismi suspensionem confitenda. Ratio est, quia Ecclesia non habet potestatem super non baptizatos: unde non poterit illos absolovere, sententia enim à non suo iudice lata nulla est.

Alex. q. 18. m. 2.
art. 1. Sco. q. 5. vbi
supra D. Thom.
art. 5.

CONCL. II.

NEQUE tenebitur ad eorum confessionem post Baptismum susceptionem. non enim habet Ecclesia iurisdictionem super peccata extra illam commissæ dicente D. Paul. quid enim mihi de his que foris sunt iudicare?

5. Corinth. 5.

CONCL. III.

NEQUE tenebitur pro illis peccatis satisfacere. constat ex Can. sine penitentia de consecra. d. 4. vbi dicitur gratia baptismalis non indiget gemitu, aut planctu scilicet exteriori: sed omnia gratis, etiam Purgatorii poenam, condonat.

Tertia diffie. An baptizandus teneatur habere contritionem?

CONCLUSIO.

Alex. vbi supra
& D. Tho. est q.
citata artic. 4. &
Scot. q. 1. Dur.
quæst. 2. dist. 4.

APPEN.
q. 86. art. 2.

Ad Rom. 3.

Alex. q. 18. m. 2.
art. 3. D. Bon. d.
6. q. 1. ar. 2. Ric.
d. 6. q. 3. art. 2. §
dist. 6. quæst. 3.
quæst. 68. arti. 7.
dist. 4. quæst. 4.

ATYRITIO sufficit in Baptismo ad remissionem peccati, etiam si baptizandus sit attritionis conscius patet ab effectu Baptismi. est enim regeneratio nis sacramentum, et si esse necessaria contritio præcedens, cum per illam essent remissa peccata, non esset sacramentum regenerationis. nam præsupponeret baptizandum per contritionem sanctificatum.

Hinc colligitur falsum esse Caiet. opinionem dicentis, nullum actum requiri, sed satis esse, ut qui ad Baptismum accedit habeat propositum recipiendi illum in remissionem peccatorum. dicit enim D. Petrus. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. vbi ante Baptismum necessariam esse pœnitentiam indicauit.

Quarta diffie. An desideretur intentio suscipiendi in baptizato?

TRES sunt opiniones. Prima Dur. dicentis in adultis requiri propriam voluntatē. Secūda Caiet. vbi supra. D. Tho. assensentis neq. in paruulo, neq. in adulto desiderari consensum, sed satis esse non habere contrariam voluntatem. Tertia Sco. qui ait in adulto requiri consensum, existimatq. impossibile esse reperiri aliquem neutrum.

CONCL. PRIMA.

De ratione Baptismi est ut tam in paruuli, quā in adultis sit voluntarius consensus. Ratio est, quia cum peccata, in quorum remedium Baptismus est institutus, sint voluntaria, vel formaliter, ut actus illi, vel interpretatiue id est in sua causa & radice ut originale debet quoq. remedium esse voluntarium quia in moralibus per quasque causas aliquid nascitur, per easdem dissoluitur.

CONCL. II.

BAPTISMVS in paruulis est voluntarius interpretatiue id est per voluntatem Christi, & Ecclesiæ. Ratio est, quia sicut originale peccatum fuit voluntarium non in paruulo sed in Adam, ita remedium satis erit in paruulo, ut sit voluntarium in Christo instituyente, & Ecclesiæ ministrante. fuit enim primus Adam futuri Adæ, scilicet, Christi forma.

CONCL. III.

UT Baptismus sit sacramentum in adultis, actualis, siue virtualis voluntas illum suscipiendi desideratur. definita est in c. maiores de Baptismo, vbi ita legitur. dormientes autē, & amen-

Ad Rom. 7.

& amētes, si prius quā dementiam incurrerent; aut dormient, in contradictione persisterunt non characterem suscipiunt sacramenti: secus verō si prius catechumēni extitissent, & propositum baptizandi habuissent; legem etiam Can. agrotantes de consecr. d. 4.

CONCL. IIII.

SI aliquis sit neuter, qui nunquam aliquid de Baptismo audiuit, ut Iadi, antequam Hispani ad eos peruenissent, is, si baptizetur, sacramentalem characterem non suscipiet. Ratio est, quia suscipiens Baptismum non natus, licet sed libere patiaturq. ita voluntas suscipiendi desideratur.

Hinc sequitur non posse Ecclesiam talem hominem ad fidem Christi seruādam compellere, esset enim contra iustitiam. si quidem diceret inuite esse baptizatum. & confirmatur ex cap. maiores proximē citato, vbi Innocentius dicit dormientem esse baptizandum dummodo vigilans habuerit propositum recipiendi Baptismum, quia aliter non recipiet characterem.

Ex dictis facili deprehenditur contra Caiet. saltē viralem intentionem esse necessariam.

Art. VI. An requiratur Fides?

CONCLUSIO.

UT baptizatus gratiam recipiat, fides in eo desideratur; non tamen ut characterem accipiat. definita est in Conc. Carthag. vbi decretum fuit contra D. Cyprianum, & reliquos Aphricæ Episcopos ab hæreticis baptizatos nō esse rebaptizandos etiam si minister, & baptizatus hæretici fuerint.

Prima diffie. An amentes, furiosi, & dormientes sint baptizandi?

CONCL. PRIMA.

AMENTES, & furiosi à noxiuitate, qui nunquam habuerunt lucida intervalla, nec illa habituros speramus, baptizari possunt; sicut paruuli in fide Ecclesiæ, æquale namque est vtorumq. iudicium; cum solo originali peccato laborent.

CONCL. II.

AMENTES, qui aliquando ratione vsi fuerunt, si in illo instanti, quo rationis vsu amiserunt, voluerunt baptizari, baptizandi sunt; aliter nequaquam. definita est in cap. maiores citato.

CON-

APPEN.

APPEN. 2.

Alex. q. 18. m. 2.
per 6. §. D. Tho.
q. 68. art. 8. de Ba.
pt. d. 3. q. 3. Ric.
d. 6. q. 3. ar. 2. Sco.
d. 4. q. 5. Dur.
dist. 6. q. 1.

Alex. vbi supra
m. 3. D. Tho. art.
vlt. q. 68. Ric. d.
6. art. 2. q. 2. Sco.
dist. 4. q. 4. Dur.
d. 4. q. 5.

Qv i habet lucida intervalla iudicandus est eo modo, quo proximi: si tamen est mortis periculo constitutus, nam aliter expectandum est lucidum intervallum, probatur ex capis maiores, cum etiam quia peccata de lege remitti non possunt, nisi per voluntatem acceptantis remedium dicente D. Augu. nullus suae voluntatis arbitri constitutus, potest novam vitam inchoare, quin praeterita vitae poeniteat. &c.

Qv i non est omnino amens; & de sua salute cogitare potest, & virtutem sacramenti intelligere, debet intentionem recipiendi Baptismum habere quoniam sic satis rationis usum habet.

QVAESTIO TERTIA DE MINISTRO BAPTISMI.

HAec questione explicatur d. 5. Mag. sent. de hac qd. multa supra in ult. q. de sacra. n. genere reperiis.

Alex. n. Alex. q. 16. m. 1. D. Tho. q. 67. art. 1. 2. re. liqui d. 5. D. Bon. q. 1. Ric. q. 1. art. 4. Seco. d. 6. q. 1. & Duran.

Art. 1. An solus presbyteris committatur officium baptizandi?

Ex officio ratione Sacerdotij solis presbyteris convenit solemniter, vel citra solemnitatem Baptismum administrare, pater ex Can. constat de consecr. d. 4. & quia per Baptismum disponitur homo ad Eucharistiam percipiendam, & eius est ad Eucharistiam disponere cuius est illam consecrare.

DIACONIBVS convenit solemniter baptizare, vel in absentia presbyteri necessitate. n. imminente, vel ex eiusdem presbyteri commissione, definita est in Conc. a Gelasio Papa Cap. Diacones 93. d. glossam ibidem lege.

Prima diffie. An laicus possit Baptismum ministrare?

QVICUNQUE cuiuscunque conditionis, vel religionis sit, in extrema necessitate potest & tenetur administrare Baptismum, definita est expresse in Can. Diacones citatos; & intelligitur in articulo mortis, ita ut nullus adsit Sacerdos, qui possit Baptismum conferre; ut ab Urbano Papa in Can. illa per quibus. 30. q. 1. definitum est.

D. Tho. 27. 3. & Ricar. q. 1. vbi supra Alex. ibidem, & D. Bon. 2. co. q. 5. vbi supra.

Secunda diffie. An laicus absque necessitate baptizans mortaliter peccet?

PECCAT quidem, nisi ignorantia inuincibili excusetur. Ratio est, quia ministrans aliquod sacramentum absque Cuius facultate peccat Mortal. feriuntur enim excommunicatione religiosi ministrantes communionem, & extremam unctionem in Clementina prima, de privilegijs.

Hinc collige, mulierem in praesentia viri baptizantem, & laicum in praesentia diaconi non peccare Mortal. quia aliam officium non usurpat: cum neutri ex officio competat.

Tertia diffie. An Pater filium baptizans peccet?

PATER, qui necessitate urgente filium baptizat, non peccat immo est laudandus, patet per can. ad limina B. Petri vbi Romanus Pontifex laudat Stephanum quendam, qui in simili casu filium baptizavit.

Si extra talem casum aliquis filium baptizaverit proprium, Baptismus valebit, peccabit tamen gravissime, & insuper debet perire coniuge vero, separandus non erit haec definita est in Can. nosce desideras & Can. dictum est & Can. de eo quod vbi supra.

Art. ult. An minister Baptismi unus numero esse debeat?

MINISTER Baptismi unus esse debet. nam cum sit unus Deus, una fides, unum baptisma, & unus institutor. scilicet Christus, unus debet esse minister, ut confirmatum est in Can. quorundam 23. dist.

VNUS esse debet, id est integer, scilicet quod materiam, formam, & intentionem habeat: non autem unus, id est solus, cum plures simul, & verba proferentes & abluentes possint eundem baptizare. Prima pars constat, quia propositio falsa non potest esse forma sacramenti, quod est signum verum & certum: esset autem falsa, si unus ablueret, & alius verba proferret dicens Ego te baptizo, vel baptizetur servus Christi a me. Secunda pars est etiam perspicua quia ibi materia, forma & intentio, quae sunt necessaria ad veritatem sacramenti, concurrunt.

Alex. m. 12. & D. Tho. d. Bon. vbi supra Ric. q. 3. Scotus loco citato.

Alexan. & reliqui vbi supra.

APPENDIX

Alex. qd. 16. 4. p. m. 6. D. Tho. ar. 6. vbi supra D. Bon. d. 5. q. 1. Scot. & Ric. vbi supra Dur. q. 6. d. 6. 4. Ad hunc.

Alex. vbi supra
D. Bona. q. 1. d.
5. Ricard. sec. 10.
cis. etatis huius.
Vbi supra & alie
xam. est.
Hac est Dur.

Prima diff. An quando plures baptizant eundem. possent hac forma uti: nos in
baptizamus in nomine Patris & filij &c.
S. A. N. C. T. V. S. Thom. Tenet non conferri Baptismum. con
tra est opinio Duran.

CONCL. PRIMA.

Si uterq. Minister habeat intentionem baptizandi in de
pendenter ab alio: ita ut habeat hunc animum Ego te bap
tizo & etiam si reliqui nolint te baptizare verè baptizat. Ra
tio est. quia minister est integer quo ad materiam, formam
& intentionem. quia sunt de necessitate Baptismi. & servatur
sensu formæ consuetudine. nam hæc nos te baptizamus. & qui pol
let huic. Ego te baptizo: & huic iste te baptizat. quod peti
de est. ac si uterq. dicat. Ego te baptizo.

CONCL. II.

Quando alter ministrorum non habet intentionem
baptizandi. nisi dependenter ab intentione alterius. ita
quod si alter nolit baptizare neque ipse velit Baptismus mi
nime conficitur. probatur quia Minister debet esse integer.
quo ad materiam. formam & intentionem: & in casu posito
non est integer quantum ad intentionem. quia habet illam
ab alio dependentem.

QVAESTIO QVARTA DE EF
FECTIS BAPTISMI. ET EIVS PRÆ
PARATORIIS.

Hæc quaestione d. 6. Magistri explicatur.

Alex. q. 10. m. 1.
art. 1. & 2. & c.
2. per 3. art. D.
Thom. q. 69. ar.
1. 2. 3. D. Bona. d.
4. q. 1. 2. Ricard.
ead. d. art. 3. per
3. q. 1. d. 4. q.
5. Dur. ibid. q. 2.
& 3.

Art. 1. An remissio omnis culpæ. & pœnæ. tam æternæ quam temporali. sit pœ
næ in Baptismo effectus?

CONCL. PRIMA.

BAPTISMVS per gratiam culpam originalem. & om
nem æqualem. & omnem etiam pœn. in alia vita pro
peccatis luendam tollit. definita est ad verbum in Concil.
Flor. sub Eugenio III. & in Trid. Sess. 5. Cano. si quis per le
sū Christi &c.

CONCL. II.

Pœn. Baptismi in hac vita non tollitur temporalis pœ
næ bene tamē in alia vita. Prima pars patet. quia pœn. mo
tis est pœn. propter peccati in originale infecta. fames. sitis
& alie calamitates. quæ nos molestant. & non sunt per Bap
tismum sublatae. Secunda pars constat Apoc. 1. absterget Deus
omnem lacrymam ab oculis eorum. & mors ultra nō erit
neque

Gene. 3.

Apocal. 21.

neque luctus. neq. & elamor &c.

Dices. cur concupiscentia. quæ ad peccatum inclinât per
Baptismum non deletur? Respondeo primum. ut homo me
teat. illam superando. Secund. quia si in hac vita cor
pus impassibile per Baptismum redderetur. homines. poter
vitaræ presentem potius quam futuram ad Baptismum con
uolarent. quod esset summa miseria ut D. Pau. Docet.

Hinc confutatur error Lutheri contra quem lege Patrem
a Castro verbo Baptismus hæc. 1. 1. vbi multa loca afferit di
uine scripturæ. quibus prima conclusio illustratur.

Art. 1. 1. An gratia per Baptismum conferatur?

CONCL. PRIMA.

IN Baptismo paruulis. & adultis gratia cum fide. spe &
charitate. infunditur. definita est expresse in Conc. Trid. Sess.
6. ca. 7. vbi dicitur in ipsa iustific. tione. cum remissione pec
catorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum
Christum. cui inseritur. sicut. spem. & charitatem.

CONCL. II.

Quando adultus accedit impenitens ad Baptismum.
solum sacramentalem characterem recipit. nō autem fidem
infusam. probatur Deute. 32. Dei perfecta sunt opera. quem
enim sanat. perfecte sanat. intellectum per fidem. volunta
tem per spem. & charitatem. est etiam definita in Conc. Tri
d. modo citato dicitur enim hæc omnia simul &c. cui inseritur.
quare si non inseritur. Christo per gratiam. hæc omnia non
accipit.

CONCL. III.

VIRTUTES morales vt prudentia. iustitia. fortitudo &
temperantia non formaliter sed virtualiter tantum nobis in
Baptismo infunduntur. patet. quia cum charitas eminenter
omnes virtutes contineat morales (inclinat enim animum
ad omnes actus virtutum moralium. vt author est D. Pau. Di
cens charitas patiens est. benigna est &c.) non erit profectio
necessarium tales virtutes formaliter infundi.

Prima diff. An apertio ianuæ caelestis sit pœ
næ in Baptismo effectus?

CONCLUSIO.

Post passionem Christi Baptismus nobis ianuam Cœli
aperit. Ratio est. quia per Baptismum culpa. & eius pœn.
quæ sunt nobis impedimēto. quo minus celum ingrediamur.
perfectissimè remittuntur. ante passionē verò non aperiēbat.
quia

Dub. um.

1. Ad Cor. 15.
Hæc est.

Alex. q. 11. m. 1.
2. 3. D. Tho. vbi
supra ar. 7. reli
quit d. 4. D. Bona
ar. 2. per 3. q. 1. &
car. 1. 1. q. 1. &
3. & ar. 3. q. 6. 1.
3. co. q. 2. & 7.

Deutero. 32.

1. Corinth. 13.

Alex. loco cita
to m. 7. D. Tho.
ar. 7. Ricard. ar. 3.
q. 2. d. 4.

Alex. q. 27. m.
3. reliqui DD.
d. 4. D. Bonæ. q.
3. Ricar. arti. 3.
q. 3.

quia nondum erat solutum redemptionis precium.

*Secunda diffis. An gratia baptismalis æqualis
omnibus concedatur*

DU AE sunt extremæ opiniones. vna Sancti Tho. art. 8. & Alexandri affirmans. altera Scot. q. 7. vbi supra lege Magistri Soto. d. 6. q. 6. 1. ar. 6. vbi affirmat gratiam. quæ datur adultis. etiam sacramentalem dari inæqualiter.

CONCL. PRIMA.

IN Baptismo non datur maior gratia ratione prædestinationis ad maiorem gloriam. Ratio est. quia quantitas gloriæ conferendæ ratione prædestinationis potius quantitas meritorum. quam gratiæ respondet. ut constat apud Math. Vbi dicitur. filius hominis venturus est. & cetera. & tunc reddet unicuique secundum opera eius. & ad Rom. 2. reddidit Deus unicuique secundum opera. id est secundum quantitatem meritorum. & non secundum quantitatem gratiæ habitualis.

CONCL. II.

RATIONE orationum parentum. atque ministrum in Baptismo datur vni paruulo maior gratia. id est. maior auxilium ad bene operandum. quam alteri datur non autem maior gratia habitualis confertur. probatur. quia habituales gratiam nullus potest alteri mereri nisi qui habet gratiam capitis. quam solus Christus obtinuit de auxilio specialiter confirmatur exemplo B. Nicolai cui forsitan per preces parentum data est gratia. id est. speciale auxilium: ut ter in hebdomada à lacte abstinere.

CONCL. III.

GRATIA. quæ datur ratione Baptismi. æqualiter omnibus datur. licet non concedatur æqualis. quæ deuotioni suscipientis Baptismi respondet. Ratio primæ partis conclusio nis est. quia gratia baptismalis datur propter merita lesu. & quidem æqualiter omnibus per Baptismum applicantur. Secunda verò pars etiam est manifesta. quoniam deuotio. & merita suscipientium baptisma plerumque sunt in æqualia; atque ita gratia illis respondens erit quoque inæqualis.

Hæreses.

Hinc confutati sunt errores varij. vim & præter Baptismi minuetes. ut fuit error Perfallianiorum. qui. & Euchitæ. florentes appellati sunt. asserentium nullam utilitatem ex Baptismo accedere. sed solam studiosam orationem demonem inhabitantem ebligare. & error Manichæorum. qui Baptismum in aqua. nihil cuius salutis asserre affirmabant; ijs successerunt Albanenses

affir-

affirmantes nullam esse baptismi efficaciam; & Albigenes omnino baptismum respuentes; & Armenii. qui ab omnibus sacramentis virtutem conferendi gratiam remouent. hi omnibus subscripsit pestilentissimus Martinus Lutherus docens nullam gratiam per sacramenta conferri. lege Patrem à Castro verb. Baptismus. li. 2. c. 4.

*Art. 111. An precedente fisione. Baptismi suum
fortitur effectum*

CAUTE legendus est Gabr. Qui in secundo sententiarum distinc. 32. quæst. 1. conclus. 1. affirmat ficto remitti originale peccatum. quamuis alia peccata non remittantur. neque gratia infundatur; quod est erroneum. Ratio est. quia de lege infusio gratiæ concomitatur cuiuscunque peccati remissionem. & cum ficto (ut dixit Gabr.) non infundatur gratia. neque remittitur originale.

CONCLUSIO.

PRECEDENTE fisionem virtute contritionis præteritus Baptismus. & quantum ad remissionem originalis peccati. & omnium actualium. quæ Baptismus præcesserunt. & omnis pœnæ suum fortitur effectum. definita est Causa. tunc valere de consecr. d. 4. & confirmatur. quia cum peccata ante Baptismum sint extra Ecclesiam commissa. non sunt materia sacramenti pœnitentiæ. & ita virtute Baptismi delebuntur.

Scoti est.

Hinc colligitur virtute Baptismi remitti omnia peccata Baptismum præcedentia; virtute verò contritionis. siue penitentie remitti obicem. siue fisionem id est. peccatorum complacentiam. atque ita non dimidia. sed integra fit peccatorum remissio quamuis diuersis medijs contra Palud. d. 4. q. 5. qui dicit virtute confessionis remitti omnia. quia impium. inquit est dimidiam à Deo expectare veniam.

Difficultas. cur solus Baptismus inter alia sacramenta precedente fisione suum fortitur effectum? Sotus varias asserit opiniones d. 6. q. 1. art. 8. ratio tamen hæc est. quia effectus Baptismi. si originalis. & omnium actualium. quæ Baptismum præcedunt. & omnis remissio pœnæ non potest reparari virtute propria. & per se alterius cuiuscunque sacramenti: ut ex præcedentibus conclusionibus constat; at verò effectus aliorum sacramentorum. si sunt iterabilia. iterato sacramentorum reparantur; si non iterabilia: ut Confirmatio. & Ordo. cuius effectus fit gratiæ augmentum. potest per sacramentum pœnitentiæ refarciri.

Alex. & S. Tho.
vbi supra. & ceteri loco citato.

Alex. q. 18. m.
1. art. 4. S. Tho.
vbi supra art. 6.
tunc reliqui tu
pra D. Bonæ. q.
3 art. 2. Ricar.
art. 1. q. 2. Scot.
q. 5. Duræ. q. 5.
Gabr. Causæ.

A P P E N D.

Art. ult. De preparatorijs ad Baptismum?

QUATVOR sunt preparatoria Baptismi, ex quibus duo præcesserunt Baptismi institutionem; vt circuncisio, & baptisma Ioannis: alia verò duo illius suscepiioni præponuntur; vt Catechismus, & Exorcismus; & de singulis erunt separatim difficultates proponendæ.

Prima diffie. An circuncisio fuerit Baptismi figura?

CONCLUSIO.

FUIT quidem Baptismi figura, patet ad Colossen. 2. circuncisio estis, non circuncisioe manu facta in expoliatiōe corporis carnis sed in circuncisioe Christi consensu et in Baptismo, vbi vocat D. Pau. Baptismum circuncisioem, quia sicut circuncisio carnem, & ita Baptismus animam a peccato liberat.

Secunda diffie. An debuerit institui circuncisio statim a lapso Adæ?

CONCLUSIO.

GENESIS 15. CONVENIENTIUS multo data fuit Abrahæ. Ratio est, quia primo facta fuit illi de Christo promissio, & postea segregatus fuit a societate infidelium, egredere de inter tua &c. & ideo data illi fuit convenientius, vt populus Dei a populo gentilico distingueretur.

Tertia diffie. Quibus fuit data sub præcepto?

CONCLUSIO.

DESCENDENTIBVS ex familia Abrahæ, quæ etiam illis, qui ex gentibus ad Iudaismum conueriebantur, potest applicari, vt constat Exo. 12. fuit tamen Iudæis sub præcepto, non autem illorum seruis, hinc vt dicit D. Bona. Noluit Abraham suos seruos circuncidere.

Difficultas quid de feminis Iudeorum?

CONCL. PRIMA.

GENESIS 17. FEMINÆ Iudæorum liberabantur ab originali peccato legis naturæ sacramentum, constat ex lege, & præcepto dato Abrahæ.

CONCL. II.

CIRCUNCISIO in generationis instrumento tantum fuit. Ratio est, quia erat signum iustitiæ, quia credidit Abraham et suo semine Christum nasciturum, & erat in remedium peccati originalis, quod in generatione contrahitur.

CON.

Alex. q. 7. m. 5.
S. Th. q. 92. art. 2.
reliqui DD.
d. 1. D. Bona. q. 5.
Ric. 2. rt. 6. q. 4.
Scoti. q. 6. Du
ran. q. 6. & 7.

Alexan. & reli
qui vbi supra.
Ric. 2. Th. art.
2. D. Bona. art.
2. per q. 3. Ric.
scot. locis citat
is.
Genesis 22.

Exod. 12.

Genesis 17.

CONCL. III.

Non erat sub præcepto, neque de necessitate circuncisio nisi culter lapideus, nam sicut aqua est materia Baptismi, & panis Eucharistiæ quia frequentior est illorum vsus, facilius que habentur: ita etiam culter ferreus debuit esse circuncisiois instrumentum.

CONCL. IIII.

OCTAVUM diem ex legitima causa postponere licebat, prævenire verò minime, tunc enim circuncisio non habuisset vim sacramenti: vt constat Prouer. 4. vnigenitus (inquit Salomon) eram coram matre mea vbi glossa quia prior morte præuentus ante octauum diem non fuit circuncisus; ideo neque nomen illi impositum; quod, vt modo in Baptismo, ita tunc in circuncisioe imponebatur, ideo se vnigenitum vocat.

Alia diffie. An circuncisioe supra impositum?

DE BAPTISMO IOANNIS.

CONCL. I.

CONSERVA fuit Baptismi Ioannis ante Baptismum Christi institutio. Ratio est, vt homines ad Baptismum Christi adhaerent.

CONCL. II.

RITUS, & modus baptizandi Ioannis à Deo fuit institutus dicitur enim Ioan. 3. 1. qui misit me baptizare, ille est: at vero quantum ad effectum fuit ab homine, quia virtute propria non conferebat gratiam.

Hinc non erat propriè sacramentum, ita est definitum in Conc. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 1.

CONCL. III.

DECIUIT vt Ioannes alios cum Christo baptizaret. Ratio est, quia daretur tunc dubitandi occasio, esset ne baptisma Ioannis præstantius nostro, si solus Christus illo baptizatus fuisset.

CONCL. IIII.

Non debuit Ioannis Baptismus statim post Christum baptizatum cessare, donec in carcerem mitteretur, nam erat dispositio ad Baptismum Christi ut alii ad illum per Baptismum Ioannis traherentur.

CONCL. V.

BAPTISMO Ioannis baptizati, rursus baptismo Christi baptizandi erant, patet Act. 9. vbi legitur Apostolos hoc præstitisse, fuit enim baptismus Christi post mortem omnibus.

Flo. Theo. q. super. 4. li. sent.

E ad

Prouerb. c. 4.

3. q. de sacram
tis in genere.
Ale. quest. 9. S.
Tho. q. 38. relig.
art. 2. D. Bona. 2.
2. per tres qua.
Ric. 2. 2. co. q.
2. Out. q. 3. & 4.

APPEN.

Ad c. 7.

Magist. Cauen.

Act. 9.

Alex. q. 70. m. 3
& q. 23. 5. Tho.
q. 71. ar. 1. D. Bo
na. et reliq. d. 6.
q. 6. penultima.
Ric. ar. 5. Sco. &
D. q. 7. Ad Ro.
c. 19.

ad salutem necessarius. hæc est contra Magistrum d. 2. 4.

CONCL. VI.

Forma baptismi Iohannis erat hæc, scilicet in nomine Iesu Christi. ita enim Act. 9. expresse legitur.

DE CATECHISMO.

CONCL. I.

Aduli sunt prius catechizandi, quam baptizandi: ut scilicet teneant, quam sunt in baptismo professuri. habetur. in expresse de consec. d. 4. Cano. Catechismi, & duobus sequentibus. debentque saltem scire, fidei articulos, decalogi præcepta, & orationem dominicam. nam quomodo credent in quem non audierunt.

CONCL. II.

Paruli etiam ante Baptismum per patrinorum, eorum loco respondentes catechizantur, siue instruuntur. Ratio est, quia voluntas patrinorum aures, & intellectus paruulorum vices gerunt. nam ut Ecclesia paruulis pedes alienorum quibus ad Ecclesiam perueniant, præstat; ita aliorum aures, intellectum, & linguam accommodat, quibus fidem protestentur.

CONCL. III.

Ecclesia baptizatum ad fidem tenendam obligare potest, sicut primus parens ad peccatum obligauit. Ratio est, quia non est maioris efficacitæ malicia Adæ per generationem naturalem concausatam, quam sit uirtus secundi Adæ Christi, scilicet per Baptismum collata, atque ita poterit ad tantum bonum quantum est fidei concessio obligare.

Difficultas. An illis verbis, abrenuntio sathana &c. baptizatus formale votum seruandi præcepta diuina, &c. Ecclesiastica emitat?

CONCL. I.

In Baptismo non emittitur formale, aut virtuale votum seruandi præcepta decalogi, quæ lumine naturali continentur. Ratio est, quia ante Baptismum tenebatur illa obseruari licet grauius peccet ratione ingratiitudinis, qui iam baptizatus est illa transgrediens. quid? quod, nullus doctorum huius circumstantiæ meminit.

CONCL. II.

In Baptismo non emittitur uorum formale seruandi præcepta diuina, aut Ecclesiastica positiua. Ratio est quia nec paruulus, quando baptizatur, neque patrinus loco: paruuli actum dicunt, quo huiusmodi præcepta seruare promittitur. illorum enim fortassis non recordantur uorum autem, si male

Alex. & reliqui
ubi supra, Ric. 2.
q. 2. 3.

male est actus elicitus voluntate, quo in particulari aliquo Deo promittimus.

CONCL. III.

In Baptismo emittitur virtuale uorum seruandi præcepta diuina positiua, & Ecclesiastica, ita definitur in Conc. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 7. si quis dixerit baptizatos per Baptismum solius tantum fidei debitores fieri, non autem vniuersæ legis Christi seruandæ anathema sit.

DE EXORCISMO.

Difficultas. An Exorcismus ex opere operato expellat diabolum?
Tres sunt opiniones. Prima asserentium virtute naturali per exorcismum diabolum expelli: hanc refutat Ric. ubi supra Secunda dicit non effectiue, sed impetratoriè, precibus, sacerdotis diabolum eici. hanc confutat S. Tho. loco citato. Tertia & cõis opinio continetur sequentibus conclusionibus.

CONCL. I.

Dæmon per exorcismum à baptizandis ex opere operato expellitur. Quia exorcismus est causa, ut Deus baptizandis auxilietur, ne diabolus impediat, quo minus baptismum recipiant, atque per spiritum illud, quo aures, nares & oculi limuntur, baptizandis promittitur diuinum, & speciale auxilium, quo aures, & oculi intellectus, cordisque ad audiendam, & intelligendam euangelicam legem, naresque spirituales ad currendum in odorem vnguentorum Dei aperiantur. nam huius sensus per originale præcatum erant inepti, & obtusi, & per exorcismum apti efficiuntur.

Hinc colligitur, quod qui sine exorcismo baptizatus est, deinde exorcizandus erit.

CONCL. II.

Ecclesia potest signum instituire, cuius uirtute ex opere operato dæmones expellatur. fuit. n. hæc potestas Ecclesiæ à Christo concessa, durabitque semper ut constat Marci ultimo. si ergo aut eos, qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia eicient. i. ad mei nominis inuocationem: quam potestatem ante passionem Apostoli exercuerunt. Domine etiam in nomine tuo dæmonia subiiciuntur nobis. & confirmatur per Conc. Trid. Sess. 7. c. 13. de sacramentis in genere, ubi anathematizantur, qui ritus Ecclesiasticos in solemnem administrationem sacramentorum adhibitos contemnunt.

Contra veritates propositas fuit error Vualdētū, & Vualdētū huiusmodi ritus Ecclesiasticos irridendum, ut de patrem à Castro ubi supra, & Conc. Trid. modo citatū, quæ in exorcismo sunt docentur in Can. siue paruuli.

Vbi supra Alex.
m. 7. D. Roma. q.
61. Ric. 2. 6. Du
q. 4. C. 1. verbo
Exorcismus.

APPEN.

Marci ultimo.

Luc. 10.

Harosia.

& aliquot alijs proxime sequentibus de conf. d. 4. cuius minister principalis est Sacerdos, haftenus de Baptismo.

FLORES SACRAMENTI Confirmationis.

Q V E S T I O.

Hacq. explicatur d. 7. Magistri, de qua disputant DD. ibidem, d. 5. de consecr. a Can. primo vsque ad 8.

Art. 1. An Confirmatio sit bona legi sacramentum?

C O N C L. I.

Vnum est de septem Ecclesiae sacramentis, definita est in Conc. Flor. sub Eugenio 1111, & in Trid. Sess. 7. de sacramentis in genere cap. 1. Can. 2. de confirmatione, vbi habetur, si quis dixerit ociosam ea rationem esse, & non potius verum sacramentum &c. Anathema sit.

C O N C L. II.

Hoc sacramentum non fuit à sola Ecclesia, & ab Apostolis, sed à solo Christo institutum. Ratio est, quia nullus à Christo potest dare gratiam; & ita nullus ab illo potest sacramentum instituere. haec est contra Alex. & alios, qui tacito nomine citant D. Thom. qui dixerunt esse quidem sacramentum, sed non à Christo institutum.

Difficultas quando fuit institutum?

C O N C L. S I O.

Quando dixit Apostolus Ioan. 16. si ego nō abiero, paracletus non venit ad vos, vbi promisit Spiritus Sancti personam, quae non datur nisi per Confirmationem, vel alio secundo, fuisse institutum in Cena, quando consecravit Chrysma, ita habetur in Can. literis de consecr. d. 3.

Errant Vualdenses, & cum illis postea Lutherus assertores esse meram ceremoniam, & ritum quandā Ecclesiae, non autem esse sacramentum, vide Patrem a Castro loco citato.

Art. 12. An Chrysma ex balsamo, & oleo confectum sit propria huius sacramenti materia?

Opinio fuit Canonistarum, ut refert Marsilius d. 5. q. 1. art. 1. dicendum solam manuum impositionem fuisse locum materiae, à Christo institutam. Ecclesiam vero determinasse esse materiam Chrysmatis unctionem.

C O N C L. I.

Chrysmatis unctio est necessaria materia ad sacramentum Confirmationis.

Alex. q. 34. m. 2.
S. Tho. q. 72. art. 1. reliquid. 7. D.
Bon. art. 2. Ric.
car. dist. 1. art. 3.
q. 2.

q. 5. de sacramen-
tis in genere, art.
3. caute legem-
dus.
Alex. Alen.
Alex. D. Tho.
vbi supra. D. Bo-
n. art. 1. q. 1. &
5. & Scot. &c.
ead. d. Ric. d. 2.
q. 3. art. 1.
S. Tho. est vbi su-
pra ad 1.
Ioan. 16. c.
Hareles,

Alex. m. 2. art. 1.
S. Tho. art. 3. D.
Bon. art. 1. q. 2.
Ric. q. 1. art. 1.
Scot. q. 1. ibidem.

Confirmationis conficiendum, definita est in Conc. Flor. sub Eug. 1111. his verbis. secundum sacramentum est Confirmatio, cuius materia est Chrysma ex oleo confectum, quod nitorem significat conscientiae, & balsamo, quod odorem bonae famae significat.

C O N C L. II.

Solum est de necessitate huius sacramenti unguentum ex oleo confectum: minister tamen balsamum verum, vel adulteratum non miscens mortaliter peccabit. colligitur conclusio ex cap. Pastoralis extra de sacramentis non iterandum, vbi habetur non esse iterandam Confirmationem in eo qui per errorem fuit non Chrysmate, sed oleo delinitus. Conc. autem Flor. & alij textus iuris canonici, in quibus Chrysma ex oleo, & balsamo dicitur esse materia, intelliguntur de ratione praecepti, & significationis; non autem de necessitate, & essentia confirmationis.

C O N C L. III.

Sicut aqua naturalis est de necessitate Baptismi, ita oleum olivaceum est de necessitate confirmationis. Nam oleum olivaceum facile haberi potest, & ex consuetudine Ecclesiae patet quā teste B. Dionysio ab Apostolis accepimus qui Chrysmate ex oleo confecto confirmabant paruulos.

D. Dionysius,

C O N C L. IIII.

Consecratio Chrysmatis est de necessitate confirmationis, definita enim est in Conc. Flor. vbi ita dicitur materia huius sacramenti est Chrysma benedictum.

C O N C L. V.

Potestate ordinaria à solo episcopo potest Chrysma benedici, patet per Conc. Flor. vbi habetur materiam huius sacramenti esse Chrysma per Episcopum benedictum.

C O N C L. VI.

Ex commissione Papae poterit etiam à simplici sacerdote benedici, eritq. sufficiens materia. Ratio est, quia si Sacerdos simplex potest ex dispensatione confirmationem ministrare, ut colligitur ex Conc. Flor. multo magis poterit illi materiam benedictio, & consecratio committi.

Scho. q. 6. r. vbi supra.

Art. 11. Quae nam est confirmationis forma?

C O N C L. I.

Sacramenti confirmationis forma haec est, signo te signo crucis, & confirmo te Chrysmate salutis in nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti amen. definita est expressè in Conc. Flor.

Alex. art. 3. D.
Thom art. 3. D.
Bon. art. 1. q. 1.
Ric. q. 1. art. 1.
4. Scot. q. 6. r. vbi supra.

Questio

CONCL. II.

Confirmatio debet in formam crucis fieri ita; vt Minister crucis signum in suscipiente depingat. alioqui enim forma sacramenti esset falsa, quod fieri non potest. nam si dicitur signo te signo crucis, & non format crucem, mentitur.

CONCL. III.

Vinctio Chrismatis, in fronte fieri debet ita; vt si alibi fiat, nullum sit sacramentum. definita est in Conc. Flor. ubi ita habetur. effectus huius sacramenti est vt in eo deus Spiritus Sanctus ad robur; deoq. in fronte, ubi verecundia sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen, & precipue eius crucem confiteri erubescat. & in Can. presbyteris de consecr. d. 4. & in Can. nouissime de consecr. d. 5.

Art. 111. Qui nam sunt huius sacramenti effectus?

CONCL. I.

Confirmationis sacramento imprimitur character. Definita est in multis Concilijs. vide supra q. 4 de sacramentis in genere.

CONCL. II.

Character confirmationis presupponit Baptismi characterem. ita enim definitur in can. nouissime, & can. omnes de consecr. d. 5. nam Baptismus ianua, & fundamentum omnium sacramentorum est; vt constat in cap. veniens de presbytero non baptizato.

Diffic. An Confirmatio conferat gratiam?

CONCL. I.

Confert quidem: ita enim definitur in Conc. Flor. & Trid. ut constat supra q. 3. de sacramentis in genere.

CONCL. II.

In primitiua Ecclesia dabatur confirmatio Spiritus Sanctus visibiliter, quia accipiebant aliqua dona supernaturalia; ut donum linguarum, & prophetia &c. ut constat Act. cap. 8. & 19. & tunc erat expediens, vt homines ad fidem nostram allicerentur. nunc autem cum sit Euangelium copiosissime confirmatum, non sunt talia miracula necessaria.

CONCL. III.

Vt confirmatio gratia daretur, erat necessaria dispositio quæ-

Alex. q. 26. m. 2.
art. 1. 5. Tho. 2. ar.
5. 6. & 7. D. Bo-
na. ar. 2. per tres
quæst. Ricar. q.
1. art. 4. Scot. q.
3. ubi supra.

Alex. m. 1. ar. 2.
5. Tho. 2. ar. 7. D.
bona. Ricar. q. 1.
et Scot. ibidem

Ad e. 8. et 19.

De Confirmatione.

quædam. s. præuia contritio, aut attritio inuincibiliter ex-
stimata contritio: non tamen erat necessaria actualis con-
fessio, quam sola Eucharistia exigit. ut infra habetur. nam
Cano. Et ieiuni de consecr. dist. 1. ubi habetur confirman-
dos præuia confessione debere accedere, non est præceptum;
sed consilium: vt consuetudo optima legum interpres de-
clarat.

CONCL. IIII.

Gratia, quæ datur in confirmatione, in genere qualitatis
non differt à gratia aliorum sacramentorum, sed solum pæ-
nes effectum. s. ex pacto diuino. probata est conclusio supra
ar. 3. q. 3. de sacramentis in genere.

Ar. V. An Confirmatio sit sub præcepto?

Dux sunt de hac re opiniones. Prima Ric. & Pal. & Du.
ubi supra, & Siluestri. ver. confirmatio. §. 3. asserentium esse
sub præcepto, saltem tempore quo imminet alicuius tyranni
persequutio, vel quando se offert occasio Episcopi mini-
strantis confirmationem. Secunda huic contraria est D.
Thom. artic. 8. ubi supra & Adria. in q. de confirmatione
artic. 1.

CONCL. I.

Sacramentum confirmationis non est sub præcepto. Ra-
tio est, quia non est sub præcepto diuino, propterea quod
in sacra scriptura solum legitur præceptum de Baptismo
Marc. ultimos & de Eucharistia Ioan. 6. & de poenitentia Lu-
ca. 13. neque etiam sub præcepto Ecclesiastico, quia cum tale
præceptum esset affirmatiuum debuisset Ecclesia determi-
nare tempus recipiendi confirmationem, vt determinauit.
Quadragesimæ tempus, & reliquos ieiunii dies: quod tamē
non determinauit.

CONCL. II.

Peccat mortaliter, qui sacramentum Confirmationis per
contemptum prætermittit. nam est sacrilegium. qui enim sa-
cramentum contemnit, & Christum sacramenti authorem
spernit.

*Art. VI. De sapientibus Confirmationem An sit conferenda
parulis ante usum rationis?*

Dux sunt opiniones. Prima glossæ in Causa, ut ieiunii de
consecr. d. 5. asserentis non esse conferendam ante ætate 14.

4 anno

Alex. q. 28. m. 2.
ar. 1. D. Bon. q. 3
ar. 3. Ricar. m. 2.
q. 4. ar. 5.

Marci ultimos
Ioan. 6.
Lucæ 13.

annorum hanc sequitur Marfilan 4. q. 5. ar. 4.

Contraria opinio est Alex. q. 28. m. 2. ar. 1. & m. 5. artic. Ric. q. 1. art. 3. ubi supra & D. Bona. ar. 3. q. 1. & Sancti Thom. ubi supra ad secundum: quos sequitur Gabri. hac diss. 7.

CONCL. I.

Si Confirmatio ante usum rationis ministratur, verum erit sacramentum patet; quia ibi concurrunt omnia necessaria ad veritatem sacramenti; quæ in Conc. Flor. proponuntur, nempe, materia, forma, & ministri intentio.

CONCL. II.

Conuenientius Confirmatio pueris ante usum rationis ministratur. Ratio est, quia adueniente ætate adulta habebit suam efficiam; quemadmodum fides, quæ in Baptismo infunditur, lege Alex. & D. Bona. ubi supra.

Opinio contraria est Palud. Mag. Soto d. 7. ar. 8. & Siluest. verbo Confirmatio. §. 4. qui tenent non expedire, ut paruulis detur.

Difficultas. An quis possit ante Baptismum confirmari.

CONCLUSIO.

Nequaquam; nec ualebit Confirmatio constat ex Can. huius; & Can. ueniens de presbytero non baptizato ubique de nouo baptizetur, & ordinetur, præcipitur, quia Baptismus iamquam omnium sacramentorum esse, definitur.

Art. VII. An ministerium Episcopale sit de necessitate huius sacramenti

Dux sunt opiniones. Prima Alex. q. 28. in primo artic. 3. Sancti Thom. ubi supra art. 11. Ric. q. 1. art. 2. Palud. & Marfilan & aliorum, quos citare citabimus, qui asserunt ministrum ex officio esse Episcopum, & ex commissione Papæ esse simplicem Sacerdotem.

Contraria opinio est Dur. ubi supra q. 3. & 4. & Adriæ de Confirmatione. ar. 3. hi defendunt, ita esse ministrum solum Episcopum: ut si simplex Sacerdos ex commissione Papæ confirmaret, nullum conferret sacramentum.

CONCL. I.

Ordinarius minister huius sacramenti citra dispensationem est solus Episcopus. definita est in multis Concilijs, & nouissime in Conc. Trid. Sess. 7. de Confirmatione Can. 3. ubi dicitur, si quis dixerit Sanctæ Confirmationis ordinari-

rium

rium ministrum non esse solum Episcopum: sed quemuis simplicem Sacerdotem Anathema sit.

CONCL. II.

Ita est de lege confirmationis minister Episcopus, quod si per simplicem Sacerdotem ministratur, sit nulla. definita est à Melchiade Papa Canon. de his. & ab Eusebio Papa Can. manus de consecr. diss. 5.

CONCL. III.

Simplex Sacerdos potest baptizare ex commissione Papæ Confirmationem ministrare, patet ex Conc. Flor. ubi habetur. legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & urgente causa simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto hoc administrasse sacramentum.

Hinc colligitur non esse credendum Durando dicenti olim Papam dispensando errasse, quia Conc. Flor. approbat illam dispensationem, quam non approbasset, si error esset.

APPEN.
Durand. causæ
genuas.

Prima diff. An qui sit eundem confirmatus, efficiatur irregularis?

Opinio est Canonistarum affirmans.

CONCLUSIO.

Peccaret quidem talis minister, sed non esset irregularis. probatur ex capite vno, & ex capite nouissimo, & ex capite dicto de consecr. d. 5. ubi nulla poena irregularitatis iterantibus Confirmationem imponitur.

Secunda diff. Cur iterantibus Baptismum, & non confirmationem inoposita est.

Respondeo olim fuit quædam hæresis de iteratione Baptismi; non autem de iteratione Confirmationis, & ob hanc causam punit Ecclesia tali poena iterantes Baptismum & non Confirmationem D. Bona. hoc loco non sensit quod illi falso imponitur, nam in prima dubitatione super litera, ita inquit dicendum quod quamuis Sacerdos non possit propria autoritate, tamen pro causa necessaria summi Pontificis, in quo est plenitudo potestatis potest alij, quam Episcopo committere, & ille non facit autoritate sua, sed autoritate sibi commissa, quid quæso clarius dici poterat? deinde artic. 4. quæstio. 3. huius distincti. respondens

D. Bona. libera-
dit.

quæ-

quæstioni posita ita ar. illud sacramentum nec potest, nec debet per alios dispensari, et si alii præsumant, nihil sciunt, ubi per verbum præsumunt, declarat se loqui de Sacerdote non habente cõmissionem. Vulgo enim ita dici solet. *No veis bulano que presume de hua d' algo, porque nolo es de solar conde* (per merced del Rey) ita præsumere dicuntur esse ministri huius sacramenti, qui nec sunt ministri (De solar conde) id est, ex officio: ut Episcopi (De per merced del Rey) id est, ex cõmissione Papæ, & hi nihil faciunt. Sco. etiam facile ab eadem calumnia liberatur. nam q. r. huius distinctio. ferè in principio inscribit, materia remota est Christina &c. sanctificatum ab Episcopo, vel ab alio, cui talis sanctificatio poterit committi & Paulo inferius, minister est Episcopus, vel alius cui committi potuit quis igitur non videt falso, ut sepius sit accusatum fuisse.

Fuit error Ioan. Vvicleff, dicentis Confirmationem potest dari à quolibet presbytero, & sola cupiditate fuisse Episcopis reservatam. Erravit & Armachanus asserens iure diuino Diaconos esse huius sacramenti ministros, contra hoc sunt concilia in 1. concl. adducta.

S. Tho. q. 67. ar. 1. et 9. et q. 71. ar. 10. Alex. m. 1. ar. 3. Ric. ar. 7. q. 1. et 2. vbi supr.

Art. ult. De patris Baptismi, & Confirmationis?

CONCL. I.

Patrinus neque in Baptismo, neque in confirmatione est de sacramenti essentia, patet ex Conc. Flor. vbi materia, forma, & intentio ministri dicuntur esse de necessitate sacramenti.

CONCL. II.

Desideratur aliquis siue vir, siue fœmina, vel ad finem unum, & vnus, qui baptizatum de sacro fonte, in tutelam, & instructionem accipiant. definita est in multis. Tex. 30. q. 1. & de consecr. d. 4. in Can. Catechismo & 6. q. 1. quæstibus: & in titul. de cognitione spirituali. m. 6. & tandem in Conc. Trid. Sess. 24. de reformatione materiam onij capitul. 2. vbi reperies, quæ à parrocho præstari sunt.

CONCL. III.

Talis patrinus tenetur habere curam illius suscepti, si necessitas illud postulauerit, patet auctoritate D. Au. qui de patrinis loquens in quodam sermone paschali, illos fideles fore

D. Augustinus.

fores pro paruulis vocat. notanter dicitur si necessitas &c. quia si neophytus inter christianos nutriatur, excusantur patrinus ex illis a parentibus instrui: quod si præsumeret moribus fidei contrariis instrui, tenerentur suum facere officium. animaduertant, quæso hoc, qui suscipiunt filios Agænorum in Regno Valentis.

Quæ debent patrinus paruulos doceri?

Dubium.

Respondeo quæ in can. Catechismo & Can. uos autem de consec. d. 4. traduntur. & si baptizatus sit infidelis, debet doctus patrinus eligere: ut scribit Bea. Dionysius capitul. ultimo Ecclesiasticæ hierarchiæ, si verò sit filius fidelium, non est necessarius doctus patrinus, ut ex tertia conclusione constat.

De patris Confirmationis?

CONCLUSIO.

Patrinus Confirmationis debet confirmatû in pugna spirituali erudire, nam si in bello temporalis veterani milites tyrones docere debent conuenientius multo in spirituali pugna erit hoc necessarium.

De cognitione spirituali qua hinc contrahitur.
lege infra supra d. 42.

De ritibus & ceremoniis sacramenti Confirmationis?

Alex. q. 28. m. 1. per tres actus.

Lege S. Tho. vbi supra ar. ult. Ric. hac d. ar. 6. & nota quæ supra dicta sunt de necessitate huius sacramenti. deinde statuta Ecclesiastica, ut sciam minister confirmationis, quàm confirmandus sint ieiuni, & constat in can. ut ieiuni, & can. ut Episcopi, de consecr. d. 5. non esse de essentia Confirmationis. solet enim plerumque a prandio etiam absque veniali culpa administrari. Hactenus de Confirmatione.

FLORES QUÆSTIONVM
Sacramenti Eucharistiæ.

DE hoc sacramento disserit Magister a d. 8. vsq; ad 13. scilicet siue, & ibidè Scholastica. DD. lege et totâ distinctiõem secundum

secundam de consecr. & titulum de Celebratione Missae
extra, & Conc. Triden. Sess. 13. & 21. & Patrem à Castro
vbi Eucharistia, & ver. Missa contra haereticos & Alexan. &
Tho. infra euandos.

QVAESTIO PRIMA DE HIS. QVAE
AD ESSENTIAM EUCCHARISTIAE
PERTINENT.

Hac quaest. diff. 8. Magistri explicatur.

Art. 1. An Eucharistia sit noua legis Sacramentum

CONCLUSIO.

Eucharistia nouae legis est sacramentum. definita est id
Conc. Flor. & Trid. Sess. 7. Can. 1. & Sess. 13. c. 3. & con-
stat etiam ex definitione sacramenti in principio huius li-
bri posita.

Prima diffie. Erit ne Sacramentum Eucharistia consecratio
a sacerdote facta? An Hostia consecrata, vel
Hostia sumpta?

Duae sunt opiniones. Prima Gab. hac d. q. 1. quem sequun-
tur alii Doctores, quos citat Soto in 4. d. 8. arti. j. qui existi-
mant quodlibet istorum trium esse sacramentum.

Contraria opinio est Scoti vbi supra in solutione ad
Tertium.

CONCLUSIO.

Neque consecratio neque sumptio, sed sola Hostia con-
secrata est Eucharistiae Sacramentum. Primum constat ex
Conc. Flor. ca. 3. citato, vbi legitur. statim post consecratio-
nem verum Domini nostri est corpus &c. vbi apertissime di-
stinguit consecrationem ab Eucharistiae sacramento. deinde
de sumptio nihil aliud est, quam sacramenti applicatio ad
illud manducandum, quamobrem non erit sacramentum.
applicatio enim ignis ad aliquid comburendum non est
ignis: quare Hostia consecrata erit sacramentum, ea enim
est, quae adoratione latris adoratur in custodia reservatur
infirmis deferretur, & sanis in Ecclesia administratur.

Secunda diffie. Cum Hostia species, & verum Christi
corpus reperiantur, quid istorum
erit sacramentum?

Tres sunt opiniones. Primae Scoti loco citato ad Ter-
tium

Alex. q. 31. m. 7.
S. Tho. q. 73. ar.
7. 2. reliqui d. 8.
Ric. q. 6. 1. 2. pri-
mi a. l. co. q. 1.
Duran. quest. 1.

Alex. et ceteri
vbi supra.

Scoti est.

Alex. m. 3. et re-
liqui vbi supra.

tium & 4. asserentis species visibiles tantum esse sacra-
mentum. Secunda tribuitur Thomae Vusdensi lib. 2. de sacra-
ment. ca. 21. hic tenet species dici sacramentum Analogi-
ca, quia indicant Christi corpus, quod est verum sacra-
mentum. ut dicitur urina sana, quia est index lenitatis.

Tertia est Capreoli d. 6. q. 1. arti. 3. opinantis supponere
Eucharistiam pro utroque, scilicet pro speciebus, & corpo-
re Christi: sicut homo supponit pro corpore, & anima ratio-
nali.

CONCL. I.

Eucharistia ex aequo pro speciebus, & Christi corpore
non supponit. patet. quia Eucharistia est nomen connotati-
uum, & tale nomen non supponit aequaliter pro utroque si-
gnificato.

CONCL. II.

Eucharistiae sacramentum, si propriissime sumatur, sup-
ponit pro speciebus, & non pro Christi corpore. Et nota
hoc esse praeter naturam termini connotatiui, qui supponit
propriissime pro materiali. conclusio ex definitione sacra-
menti constat. sacramentum enim est signum sensibile &c.
vel inuisibilis gratiae visibilis forma id est, visibile si-
gnum, & corpus Christi non videtur. sed species sacra-
mentales.

Tertia diffie. Cum sint duae species panis, scilicet & vini, erit ne Sacra-
mentum Eucharistiae vnum, an plura?

Duae sunt de hac re sententiae. Prima Gabriel d. 6. q. 2.
asserentis species vini constituere aliud sacramentum à
speciebus panis. Secunda communis, & contraria sententia
est Alex. Alen. Bea. Tho. S. Bona. & Ricar.

CONCLUSIO.

Species panis, & vini sunt vnum sacramentum vnitate
integritatis, & aggregationis. Perspicua est conclusio ex
parte finis huius sacramenti, qui est reficere mentem, & ut
corporalis refectio non integratur solo cibo, aut potu, sed
utroque simul ita hoc sacramentum ambabus speciebus in-
tegratur.

Art. 11. An hoc sacramentum fuerit communiter a Christo
Iesu in ultima Cena institutum, atque in lege naturae
& veteri multis figuris praesignatum?

CON-

Alexan. m. 3. D.
Tho. art. 1. D. Be-
na. q. 1. a. 3. Ric.
vbi supra.

Alex. q. 39. m. 7.
S. Th. 2. 5. D. Be-
na. a. 1. q. 1. Ric.
q. 1. Sc. q. 3. Du.
q. 1. vbi supra.

Hoc sacramentum fuit à Christo Domino institutum definita est expresse in Conc. Trid. ca. 1. de sacramentis in genere. Sess. 7. & Sess. 15. cap. 2. lege can. Quia corpus de consecratione dist. 2.

Conuenientissime fuit completo agni paschalis typico paschate in vltima Cæna institutum, hæc constat auctoritate Conc. Trid. c. 2. citato, & auctoritate Eusebii in can. quia corpus, modo allegato, vbi inquit, quia corpus assumptum ablatus erat ab oculis, & allaturus fideribus, necessarium erat ut in die cænæ sacramentum nobis corporis & sanguinis consecraretur vbi glossa necessarium, id est, utile, & congruum. vide etiam cano. liquido, & cano. accipite eadem dist.

Hoc sacramentum non vna tantum, sed pluribus fuit figuris conuenienter significatum. probatur. 1. Cor. 10. cor. 10. illis in figuram contingebant. & cano. præterea de consecr. d. 2. can. quid sit, deinde quia res, quæ vno nomine per suam maximam excellentiam, & effectum multitudine explicari non possunt, conuenientissime multis nominibus & signis declarantur, talis est Eucharistia, habet enim plurimos effectus, & est ineffabilis excellentia: ut infra patebit. vide apud D. Bona. & Alex. plurimas figuras.

Marcellis,

Hinc error Vvickess negantis veritatem corporis Christi in hoc sacramento, & eiusdem figuræ, confutatur. vide Th. Vualdensen tomo 2. de sacramentis c. 19. & infra.

Ar. 11. An panis triticeus aqua coagulatus sit propria, & necessaria huius sacramenti materia.

De hac re sunt tres opiniones. Prima est Alberti magni Palu. Tho. de Argentina, quos citat, & sequitur Gab. super can. lect. 37. dubio primo qui dixerunt materiam esse panem cuiuscunque frumenti, & per frumentum, triticum, & hordeum intellexerunt.

Secunda opinio est Caiet. ar. 3. S. Tho. asserentis posse fieri consecrationem in quocunque pane vltuario: ita quod si centenaceus panis, aut maiceus sit in vltu alicuius provincie poterit in illo fieri consecratio, nam dicit materia esse panem absolute dictum.

Tertia opinio communis tenet solum panem triticeum esse

Ale. q. 12. m. 1.
4. 3. S. Th. q. 74.
1. 2. 3. ar. D. Bo.
Ric. 100. vbi su
pra Dur. d. 1.
q. 4.

esse huius sacramenti materiam.

Materia necessaria ad conficiendam Eucharistiam est solus panis triticeus, cuiuscunque speciei sit. Prima pars eadem est definita expresse in Conc. Flor. sub Eugenio 1. 1. & in Conc. Cartag. & habetur can. in sacramento de consecratione d. 2. vbi per frumentum intelligit panem triticum, ut Conc. Flor. declaravit. Secunda pars. S. cuiuscunque sit speciei, est quoque verissima. nam sicut licet modo in vino albo, vel nigro consecrare ab hoc solum, quia album & nigrum in genere conueniunt, quamuis specie differantur, sic etiam in pane triticeo consecrare quis triticum ab alio specie differat, cum genere conueniant.

Hinc integrum est in farre, siligine, spelta, & typha Eucharistiam conficere. Ratio est, quia quamuis grana specie differant, conueniunt tamen in genere tritici, sub quo continentur. nam habet grana eiusdem figuræ cum tritico, & ex illis panis vsu lis conficitur qui ab omnibus panis tritici nominatur.

In pane hordeaceo, vel milio, vel in borea non potest consecratio confici Ratio est, quia non sunt de genere tritici, quamuis sint fruges de genere frumenti, quod est nomen generale ad omnes aristarum fruges: triticum vero sub alterum genus est.

In pane maicio non potest fieri consecratio, quia differt à genere tritici: quod declarant figura, quantitas, atque qualitas, quibus à granis tritici, grana maicii segregantur.

Poterit nemo consecrare in pane amyli, siue amydi. Ratio est, quia et si amylium ex lacte tritici fiat assumit tamen alias qualitates tota specie à genere tritici differens: quæ admodum medici, in hac parte consulendi, affirmant.

Hinc Caiet. Gloss. vbi supra, qua dicit quando panis triticeus dicitur esse materia Eucharistie, est intelligendum principaliter, & indubitate, est omnino releganda. nam ex eo sequeretur, quod quando idem Concilium dicit aquam naturalem esse Baptismi materiam, posse quoque interpretari principaliter, & indubitate: non tamen necessario: ita quod liceret in aqua artificiali baptizare quod est erroneum.

Prima diff. Aqua naturali deficiente, poterit ne panis aqua rosacea coagulatus consecrationis materia esse?

San. Tho. opinatur non posse esse materiam contrariam tenet Caiet. opinionem.

Se-

1. APPEN.
De spelta asser-
mate loquitur
Ale. vbi supra.

2. APPEN.

3. APPEN.

4. APPEN.

5. APPEN.

Caiet. Cauca.
Alex. vbi supr.
S. Th. 2. 2. ad 38
Ric. d. 1. q. 1. 2
ar. 2. Sco. ubi su
pra D. Bouz. q.
1. quest. 4.
Alex. m. 2. vbi
supra.

Secunda diffie. An deficiente pane cello in massa cruda possit fieri consecratio?

CONCLUSIO.

MASSA cruda nequaquam esse potest consecrationis materia. Ratio est, quia Dominus Iesus instituit, ut materia esset panis, quo homines communiter ad vitam tuendam vitur. At verò massa cruda neque vascuntur, neque vitæ tuendæ vrentibus prodesset.

Tertia diffie. Differt ne massa specie a pane?

dist. 11. q. 6.

Dux sunt opiniones, una Sco. vbi supra opinantis differt re specie accidentali tantum, altera Caiet. vbi supra S. Tho. ar. 3. vtraque est probabilis.

CONCL. I.

Caiet. est

Massa specie essentiali differt à pane. Ratio est, nam: ut vna agrestis differt specie essentiali à matura, ita massa à pane. ut enim ex vna agresti per calorem solis efficiuntur vna matura, ita per calorem ignis ex massa fit panis.

CONCL. II.

Scoti est

Massa à pane accidentali tantum specie differt. Ratio est, quia exhalatio humiditatum, quæ fit ex massa per ignem, non constituit specificam differentiam inter panem, & massam. Artifex enim ut Pistor, non potest mutare speciem essentialem.

Quarta diffie. Deficiente vino poterit ne Sacerdos celebrans solum panem consecrare?

CONCL. I.

Qui solum panem consecraret vere conficeret sacramentum. Ratio est, quia forma consecrationis panis, siue corporis Christi, à consecratione calicis, aut è conuerso minime dependet, nam si Sacerdos consecrata Hostia subito moreretur, vel non conficeret calicem, vere consecraret.

CONCL. II.

Peccaret tamen mortaliter Sacerdos, qui deficiente vino, panem tantum consecraret. Ratio est, quia sicut nutritio corporis fit non per cibum tantum, sed per cibum, & potum, ita & nutritio spiritualis, quæ hoc sacramento representatur, atque ita Sacerdos non plenè repræsentaret, & ex consequenti peccaret, tum etiam quia Christus instituit, ut sub vtraque specie hoc sacramentum conficeretur, & celebraretur.

Quinta

Quinta diffie. An possit Sacerdos quantumcumque panis, & vini quantitatem consecrare?

TRES sunt opiniones. Prima D. Bona. d. 10. q. 4. qui negantem partem tenet. Secunda est Caiet. vbi supra S. Tho. ar. 2. cui probabile videtur, vini materiam futuram esse certæ quantitatis: utpote vnius calicis.

Tertia est communis leges S. Tho. ar. 2. Dur. q. 6. locis citatis, & Paluda d. 11. q. 1.

CONCLUSIO.

SACERDOS de facto potest panis, & vini quantitatem, quantumvis magnam consecrare. Ratio est, quia in tali consecratione concurrunt omnia quæ sunt de necessitate consecrationis: utpote materia, forma, & intentio ministris.

Sexta diffie. Quænammodum Ecclesia determinat absoluenti potestatem circa hanc materiam, & non circa illam, poterit ne etiam certam panis & vini quantitatem determinare?

DD. vbi supra

CONCL. I.

NEQUAquam potest materia panis, & vini quantitatem determinare. Ratio est, quia potestas absoluenti præsupponit subditorum iurisdictionem, quæ quidem ex sua natura determinari & ad certum numerum redigi potest: At vero consecrandi potestas nullam præsupponit iurisdictionem, siue dominium. ita enim potest Sacerdos alienam panem, quemadmodum, & proprium consecrare. ac proinde consecrandi potestas ad certam materiam non determinatur.

CONCL. II.

SACERDOS immensam panis, & vini quantitatem consecrans, quæ in custodia seruari non posset mortaliter peccaret, ratio D. Bona. est, quoniam esset in contemptum tanti sacramenti, uilesceretq. Eucharistia.

Septima diffie. Pot erit ne & minimam quantitatem materia Sacerdos consecrare?

DVAE sunt opiniones. Prima & cauenda est Ioannis Maioris d. 10. q. 1. qui duo dicit. Primum problema esse probabile, An tracta. Hostia maneat Christi corpus. Secundum in minima panis parte seorsum sumpta consecrationem fieri non posse. Secunda opinio est communis.

Flo. Theo. q. super. 4. li. sent. F C O N

Alex. q. de mys. vbi supra S. Tho. ar. 2. Ric. d. 10. art. 7. D. Bona. d. 11. q. 6. 4. Scot. d. 10.

Maioris caute legendus. Vide S. Thom. vbi supra, et in 4. d. 11. art. 2. Ricar. dist. 18. art. 7.

Questio
CONCL. I.

Vide Tho. Vual
den. 1. tomio de
sacram. ca. 39.

ERRONEUM est affirmare fracta Hostia consecratam totum Christum sub qualibet particula, quantum cuiusque minima non manere: patet, quia in particula quantumvis minima manent species consecratae sub specie panis, quare manebit ibi Christus, manentibus enim speciebus consecratis, manet Christus.

CONCL. II.

In qualibet particula panis seorsum sumpta, quantumcunque minima potest fieri consecratio, quia panis est materia, & talis particula est verus panis, est enim corpus homogeneum: quemadmodum qualibet gutta aquae est aqua, est etiam talis particula quanta, & demonstrabilis per proprium nomen hoc, & ex consequenti sensibilis.

*Ultima diff. Quando sacerdos intendit consecrare 10.
Hostias tantum, si facta consecratione, reperiantur
11. erunt ne omnes consecratae?*

CONCL. I.

Sacerdos habeat intentionem consecrandi totam materiam, quam ante se habet, et si opinetur 10. esse Hostias, si 11. fuerint repertae, omnes erunt consecratae. Ratio est, quia effectus consecrationis, non sequitur consecrantis opinionem, sed intentionem. Sacerdos enim haereticus, quantumvis opinetur non esse Christum sub hostia consecrata, si habeat intentionem faciendi quod Christus instituit facendum, verè consecrabit; perinde & infidelis, si habeat intentionem Christi dum baptizat, etiam si se nihil facere existimet, verè baptizabit.

CONCL. II.

Sacerdos ignorans numerum hostiarum, habens intentionem consecrandi decem hostias, & facta consecratione fuerint 11. inuenta, nulla illarum erit consecrata. Ratio est, quia intentio est de necessitate consecrationis, & cum Sacerdos non habuerit intentionem consecrandi 11. Hostias, sed 10. tantum non erunt 11. consecratae. Deinde neque decem, quia intentio illa non sufficit ad consecrationem alicuius Hostiae, sub qua quilibet Hostia includi & excludi potest; quod contingit in casu posito, quia quilibet illarum 11. exclusa, adhuc remanent 10. atque ita sequitur quantumlibet illarum esse inclusam, & exclusam, consecratam, & non consecratam quod est absurdum.

CON.

De essentialibus Eucharistiae. 83

CONCL. III.

Sacerdos mente signauerit 10. Hostias quas intendit consecrare, & repertae fuerint 11. decem signatae erunt consecratae v. g. si non sint bene dispositae, & sub aliqua signatarum alia lateat, latens non consecrabitur. Ratio est, quia illud quod specialiter cadit sub intentione consecrantis, consecratum remanet, nam ut ex prima conclusionem constat, effectus consecrationis, consecrantis intentionem sequitur, non opinionem.

Hinc Hostiae tantummodo mente signatae erunt duntaxat consecratae, nam illud consecratur, quod sub speciali consecrantis intentione cadit.

Hinc Sacerdote intendente consecrare 10. ex illis 11. quas mente non signat, nulla illarum erit consecrata. patet eodem argumento; quo 2. concl. fuit confirmata.

Hinc guttulae vini in aduertenter in pede calicis remanentes, consecrato calice, non erunt consecratae, quia non habuit intentionem consecrandi guttulas illas.

Hinc si Sacerdos multas Hostias consecrandas assumat, de quibus dum consecrat, non aduertit, omnes nihilominus erunt consecratae, sufficit enim intentio virtualis quoniam si aduertet, omnes consecrare vellet; cum ad hunc finem illas in altari collocaverit.

Hinc Sacerdote habente coram se integram Hostiam, & intendente consecrare dimidiam tantum Hostiae partem dexteram, sive sinistram mente linea aliqua intellectuali signatam, illa tantum pars erit consecrata. Ratio est, quia sola illa pars cadit sub speciali consecrantis intentione.

Hinc si Sacerdos intendat consecrare alteram Hostiae partem indeterminatam, nulla pars consecrata remanebit, eadem ratione, qua 2. concl. confirmatur.

Nota diff. An sit necessaria materia praesentia, ut fiat consecratio?

DUAE sunt opiniones una maioris asserentis posse à Sacerdote consecrari materiam post parietem existentem. Altera est D. Tho. Primum est aduertendum, illud vocari praesens quod tangitur, vel videtur, vel tangi, aut videri potest etiam si sit à tergo. hoc enim docet communis loquendi usus; unde vinum in vtre, & panis in arca, quae coram est, praesens esse dicitur.

CONCLUSIO.

De necessitate, & ratione consecrationis est materia praesentis. Ratio est, quia si materia non esset praesens, illa forma, hoc est enim, &c. esset falsa, nam propropietate
F 2 hoc

APPEN. 1.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

APPEN. 4.

APPEN. 5.

APPEN. 6.

d. 10. q. 2. ar. 2.

d. 11. q. 2. ar. 1.

Ricard. d. 10. q.
2. ar. 7. Duran.
ubi supra q. 7.
Siluett. Ver. B.
eucharist. 2. § 7.
& 8.

hoc in forma collocatum non rem absentem, sed presentem demonstrat, quid? quod sequeretur nefandum ablatum nempe Sacerdotem Valentiam existentem, panem qui Romae est, consecrare posse. nil enim refert, quantaq. distantia absens sit, si illius praesentia non desideratur.

Haereses.

Alex. q. 31. m. 7.
S. Tho. q. 74. art. 4.
D. Bona d. 11.
art. 2. Sco. d. 11.
q. 6. Dur. ead. d. q. 4.
Ric. d. 11. art. 2. q. 3. et D. Ansel. episc. de sacr. et azymo ad Gracos. Lyra super Matth. cap. 26. Al. uen. super Exod. 12. et Latius in suo defensorio. Mehrzi.

Hinc euelluntur tres errores. Primus Artiteritarum, qui dicebant materiam esse panem cum caseo mixtum. Secundo Cathaphrygum asserentium materiam esse panem sanguinem infantis coagulatum: quem variis punitionibus exiebant. Tertius nefandissimus fuit Manichaeorum, qui affirmabant materiam esse panem semine humano coagulatum. lege praeter conclusiones positas can. in sacramentorum oblationibus de consecr. dist. 2. & Patrem à Castro ver. Eucharistia haeresi prima.

Art. 111. An Christus Iesus in pane fermentato, vel azymo consecratus?

L 1 s est maxima inter Doctores Gracos, & Latinos. Latini affirmant Coenasse Iesum luna 14. quando iam ceperat azymorum usus, ac proinde in azymis consecratis Graci autem luna 13. Coenasse tenent, & ex consequenti in fermentato pane coeferisse. Burgenlis super Matth. cap. 11. videtur Gracis subscribere.

CONCL. I.

Cum Dominus Iesus luna 14. quando iuxta legis ritum agnum immolare tenebantur, Eucharistiae Sacramentum instituerit, perspicuum est non in fermentato, sed in azymis consecratis. confirmatur autoritate trium Evangelistarum, nam apud D. Mathe. legitur prima autem die azymorum accesserunt ad Iesum dicentes ubi vis paremus tibi pascha? & Paulo inferius. Vespere autem factis discumbebat Iesus cum discipulis suis &c. & apud S. Mathe. habetur: die azymorum, quando pascha immolabant Iudei, dicunt ei discipuli, quous eamus & paremus tibi? & post pauca. Vespere autem factis &c. ubi, aliquibus interpositis, & subditur. & manducantibus illis accepit Iesus panem &c. tandem apud Beatum Lucam scribitur. venit autem dies azymorum &c. usq. ad verba accepit panem, &c. ex quibus locis Pater à Castro ver. Eucharistia haeresi secunda doctissime conclusionem colligit.

Prima

Matth. cap. 26.

D. Marc. cap. 14.

D. Luc. cap. 22.

Prima diffie An Ecclesia Gracorum peccet in fermento conficiendo?

CONCLUSIO.

Q V A M V I S Graci errant credentes Latinos conficiendum in azymo verum Christi corpus, non consecrare; in fermentato, tamen conficientes non peccant; peccarent autem si iuxta ritum suae Ecclesiae non conficerent. definita est expressè in Conc. Flor. ita enim habetur, declaramus in azymo, vel fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici. Sacerdotesq. in altero, ipsum corpus Domini conficere debere; unusquisq. scilicet iuxta suae Ecclesiae ritum, siue occidentalis consuetudinem.

Colliges hinc, errauit igitur Sco. dubitans contra definitionem Conc. nam dicit Gracos fortassis peccare conficientes in fermentato. Verum enim vero Sco. non errauit. nam fuit illo Conc. antiquior, & tunc ante ecclesiae definitionem licitum erat dubitare.

Secunda diffie, Licet ne Sacerdoti Latino tempore necessitatis in fermentato conficere?

CONCLUSIO.

N V N Q V A M hoc illi integrum erit, Ratio est, quia nullus potest casus euenire, in quo necessarium sit Ecclesiae ritum, & consuetudinem mutare. cum hoc sacramentum non sit de necessitate salutis quemadmodum Baptismus.

In hoc articulo refutatur error Gracorum, quem amplexi sunt Armentij, & Rutherij asserentes non in pane azymo, sed in fermentato pane esse Eucharistiam conficiendam, legetur à Castro ver. Eucharistia haeresi secunda.

Art. V. An vinum satis sit sola, & propria huius sacramenti materia?

CONCLUSIO.

O M N I, & solum vitis vinum est huius sacramenti materia. definita est in Conc. Flor. his verbis. Tertium sacramentum est Eucharistia, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite. & in alijs multis Concilijs, quae apud Patrem à Castro reperies.

Hinc collige acetum non posse esse huius sacramenti materiam. Ratio est, quia acetum non est vinum teste Aristoteli; sicut à priuatione ad habitum: ita ab aceto ad

Alexan. m. 14. 15.
Tho. D. Bona, ubi supra Ric. d. 11. art. 2. q. 6.
4. Sco. et Dur. ubi supra.

APPEN.

Alex. et S. Tho. et reliqui ubi supra.

Haereses.
Alex. q. 31. a. m. 5. vlt. ad q. 33.
S. Tho. ab ar. 5. vlt. ad 8. ubi supra reliqui d. 11. D. Bona. q. 4. pri. ar. Ric. q. 4. et 5. 1. ar. Sco. q. 6. Dur. q. 4. et 5. Cast. per. Eucha. haeresi. 6.

1. APPEN.

S. Metaph.

Quarta diff. An vino iam consecrato possit vinum non consecratum aut alius liquor admisceri,

DUAE sunt opiniones. Prima Beati Tho. vbi supra scilicet, quod quando vinum permixtum speciebus consecratis est in maiore quantitate, quam fuit vinum specierum consecratum, tali mixtione definit ibi esse sanguis.

Contraria opinio est Ric. cui adhæsit Dur. loco citato, scilicet, quod si dolio magno vini gutta sanguinis consecrati miscetur non corrumpitur à vino, & ex consequenti manet ibi sanguis Christi.

CONCL. I.

Ricardi & Durandi est.

Si speciebus consecratis sanguinis Christi permisceatur vinum in maiori, vel æquali vel minori quantitate, tali mixtione species illæ non corrumpuntur, patet, quia corruptio non fit à simili, nisi à contrario, & species consecratae sunt similes speciebus vini non consecratis, cuiuscunque generis sint. Secundo quia ex opposito sequeretur, quod si duæ species consecratae ex duobus vasis, in tertio vase permiscerentur, aut in altero illorum, defineret ibi esse sanguis, quoniam ex duabus illis speciebus, ut dicit contraria opinio, constituitur simul unum individuum distinctum à qualibet specie, & per consequens non maneret ibi sanguis Christi; quod est erroneum opinio tamen opposita vera esse videbitur, si hoc modo intelligatur; nempe si partes specierum consecrarum, ita minuerentur in mixtione, ut sub quantitate minima illarum, vini substantia si adesset, conservari non posset, tunc sanguis Christi ibi non maneret.

Hinc quamvis speciebus consecratis vinum multo fortius illi miscetur, non corrumpuntur, quia est illis simile & a contrario & non à simili fit corruptio.

CONCL. II.

Si speciebus consecratis liquor aliquis in tanta quantitate miscetur, ut possit species consecratae in se convertere, ut si tanta esset aqua, quæ vini quantitatem superaret, tunc corrumpuntur vini species, & defineret ibi sanguis Christi existere, quia tunc species parerentur a suo contrario, & tandem ibi sanguis, quam diu species durat.

Hinc, si blasphemus aliquis magis quantitate vini dolium consecraret, species esset tunc tantæ quantitate aquæ miscedæ, donec corrumpuntur, ut ibi sanguis esse deberet, esset enim in rapidum flumen, vel mare proficiendæ.

CON-

CONCLV. III.

QUANDO liquor speciebus consecratis mixtus est minoris quantitate, ut si guttula abux permisceatur, tunc species illam convertent non in species vini absque substantia, sed in vini substantiam. Ratio est, quia accidentia consecrata habent eandem virtutem generandi substantiam quam in subiecto habebant, vel dispositivè; ut sentit Seco. vel effectivè, ut B. Tho. docet. non tamen accidentia generata erunt sine subiecto nam generate accidens separatum est solius Dei proprium.

CONCL. III.

QUANDO liquor alterius speciei, ut aqua, vel oleum, speciebus consecratis permixtus æqualis est quantitatibus, tertius efficitur liquor, definit que ibi sanguis esse. Ratio est, quia per illam mixtionem utrumque miscibilium corrumpitur, & corruptis speciebus consecratis, definit sanguis ibi existere.

Prima huius articuli conclusionem sex errores confutantur. Primus Armachani libro nono de quaestionibus Armeniorum negantis Christum aqua in Cœna fuisse usum. Secundus Grecorum & Armeniorum nullam aquam miscerunt. Tertius offerentium lac in calice. Quartus eorum, qui servabāt linteam multo intinctum per totum ansererebant, offerentes quidem potius sordes, vel aquam sordidam, quam vinum. Quintus, cuius meminit Innocentius capite cum Marthæ de celebratione Missarum, offerentium aquam quantumvis parvam in calice semper persistere. Ultimus consentitium vinum in sanguinem converti, a quam vino appositam in aquam, quæ ex latere Christi Iesu manavit. Ad istorum errorum labefactionem lege Carden. Sess. vigesima secunda capite nono, & Patrem de Castro vbi supra hæresi. 7.

Art. VII. De forma consecrationis corporis Christi.

CONCLUSIO.

FORMA præcisa consecrationis corporis Christi Iesu est ista, Hoc est enim corpus meum. vide Evangelistas Matth. 26. Luc. 22. Marc. 14. & can. quia corpus & can. panis secundum de consecr. d. 2. & caput cum Marthæ de celebratione Missarum, & Conc. Flor. vbi expresse, definit.

Prima

De his infra d. scilicet.

Hæreses.

Ale. Alex. q. 33. m. 1. 8. Tho. q. 90. 78. reliqui. d. 8. D. Bona. q. 3. Ric. car. at. 3. q. 1. et 4. Scot. q. 1. Dur. q. 2. Marth. c. 26. Luc. c. 22. Marc. 14. DD. vbi supra.

ad viam impossibile esse regressum.

Neque ex succo agresti, siue sumine potest fieri consecratio. non enim est vinum, sed materia ex qua sic v. inu. quemadmodum acetum non est vinum, licet fiat ex vino.

Alexan. m. 7. 8.
Tho. ar. 5. d. res
liqui vbi supra
Ric. q. 3. arti. 2.

Prima diffi. An multum possit esse consecrationis materia?

CONCLUSIO.

POTEST quidem in illo fieri consecratio. definita est per Iulium Papam can. omne de consecratione. d. 2. vbi dicit de exprello botro. id est de vuarum granis &c. sed si necessitas sit, in calice comprimator, & aqua miscetur, quia calix dominicus iuxta causam, præcepta, vino, & aqua permixtus debet offerri.

Secunda diffi. An vna materia multo nondum expresso possit esse materia Eucharistica.

S. Tho. art. 5.

RICARDOVS vbi supra duas refert opiniones. Prima partem affirmantem tenet, secunda negantem.

CONCLUSIO.

NON potest esse materia huius sacramenti. quia vna differt specie a multo. habent enim diuersos omnes effectus. multum enim multum inebriat, & vix multum efficitur. multum enim multum inebriat, & vix multum efficitur. nime, & vt succus oliu. rum antequam exprimitur, non est oleum: ita succus vuarum ante expressionem neque vinum, neque multum est.

Tertia diffi. An etiam ex lora, id est aqua per ignem ex vni parum expresso, & aqua calida fieri possit consecratio?

CONCLUSIO.

SI parum aquæ miscetur: ita vt ab omnibus vinum iudicetur propter acrimoniam, poterit in illa fieri consecratio. non enim differt specie a vino. idem iudicium est de vino lymphato.

APPEN.

In vino congelato non potest consecratio fieri. Ratio est, quia Christus instituit materiam sanguinis esse vinum potabile: quale non est vinum congelatum. Per primam conclusionem consecratio remanet error Aquariorum, qui in calice solam aquam ponebant, & condemnatur ex prelo. se in cap. firmiter, de summa Trinitate & fide Catholica lege Caltrum loco citato.

Alexan. m. 7. d.
reliqui vbi su-
pra.

Art. VI. An vino non consecrato miseri possit aliquis liquor.

CONCLUSIO.

PECCAT Mortaliter Sacerdos, qui in consecratione calicis

calicis aquam vino non miscet. definita est in Conc. Flor. vbi dicitur. Tertium Sacramentum est Eucharistia, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua misceri debet. nota ibidem congruentias, propter quas aqua vino miscetur.

Prima diffi. Est ne aqua permixtio de necessitate sacramenti.

CONCLUSIO.

NON est de necessitate illius. quia solum ponitur propter significationem. significat enim unionem populi Christiani cum Christo. vide Conc. Flor. loco citato. Græci etiam vere conficiunt, tamen aquam non miscunt.

Secunda diffi. Quanta aqua quantitas erit apponenda?

CONCL. I.

NON est maior quantitas aquæ, siue æqualis in calice quantitati vini apponenda. patet ex cap. Per vitiosos de celebratione missarum. vbi Honorius tertius arguit consuetudinem apponentium in calice maiorem partem aquæ, quam vini. nam tunc aqua conuertet in se vinum, & non fiet consecratio. neque in æquali quantitate. nam tunc vel aqua conuertet in se vinum, vel ita extenuabit illud: vt species vini amittat.

CONCL. II.

AQUA, quæ vino commiscetur debet esse in modicissima quantitate. definita est in Conc. Flor. in prima conclusionem citato.

Ex dictis potest iudicium fieri de illis vini generibus, quæ ex aromatibus, & melle conficiuntur. nam si ita tenuis est mixtio: vt vini substantia maneat, consecrabile est, si vero corrupto parum, minime erit. & hac de causa peccatum est in huiusmodi vino conficere, propter periculum cui se Sacerdos exponit.

Tertia Diffi. Si vino iam fuit apposta aqua in vitro, erit ne in Missa iterum apponenda?

CONCLUSIO.

ERIT quidem per Sacerdotem permiscenda aqua. quia significatio unionis Christi cum Ecclesia non fit, nisi tempore, quo Eucharistia mysterium celebratur, quod fuit memoriale passionis Christi, ex cuius latere fluxit sanguis, & aqua, lege cano. in sacramentorum obligationibus de consecr. d. 2.

Alex. 8. Th. vbi
supra, & reli-
quiesc. D. Ro-
na q. 3. arti. 1.
Ric. q. 6. i. ar.
3. Dur. q. 2. 5.
Cotruinis est
vbi sent.

Alex. vbi supra
S. Tho. ar. 8. Ri-
car. art. 1. q. 2.
Dur. q. 3. vbi
supra.

APPEN.

Alex. m. 7. arti.
3. & Ric. q. 6.
ar. 3.

*Primadiffic. An sit dicenda forma huius sacramenti,
vel consecrationis tantum?*

quæst. 78. ar. 1.
& 2.

distin. 2.

D V A E sunt opiniones Prima S. Tho. qui illam formam Sacramenti Eucharistie nominat, & hic est communis loquendi modus.

Secunda est Sco. q. 1. citata ad tertium dicentis, esse formam consecrationis tantum. Verum enim vero animadvertit hoc sacramentum bifariam considerari posse; primo quando fit consecratio, secundo quando facta consecratione permanet Eucharistia consecrata.

CONCL. I.

F O R M A est Eucharistie quantum ad factionem, patet; quia his verbis sacramentum efficitur; & species sacramentales ad significandum corpus Christi sub se contentum determinantur, Quomodo per formam, Ego te baptizo, ablutio materialis ad significandum sacramentalem effectum restringitur.

CONCL. II.

Communis est opinio.

S I Eucharistia; ut habet esse permanens, facta iam consecratione, consideretur; tunc nulla est eius forma. Ratio est, quia forma simul est cum sacramento, permanensque cum illo, ac Eucharistia manet, quando hæc forma non permanet; quare non erit dicenda Eucharistie, sed consecrationis forma. & confirmatur, quia quemadmodum Consecratio. Flor. vocat panem materiam Eucharistie; eo quod sit materia, ex qua fit sacramentum non autem quod panis in sacramento maneat; ita erit de forma huius sacramenti theologandum.

Scot. quæst. 2.

Secundadiffic. An hæc sacramentum unum, vel plures formas habeat?

CONCLUSIO.

D V A E sunt huius sacramenti partiales formæ & una tantum integralis. patet, nam quemadmodum in hoc sacramento sunt duo signa particularia, id est, duo particularia sacramenta, scilicet panis, & vini species, & unum integrale signum, id est, unum integrale sacramentum, species, scilicet panis & vini simul sumptæ, quæ nutritionem spiritualem significant, quæ panis & vini speciebus consecratis integratur: ita quoque sunt duæ partiales formæ & una integralis.

D. Bona vbi supra
Ric. art. 3.
q. 1. Scot. q. 2.
Dur. q. 2.

Tertia diffic. An Christus his verbis hoc est enim &c. vel antiphrasem istorum verborum consecraverit?

D I hæc egit Alexan. vbi supra. m. 2. S. Tho. loco citato ad

ad 1. a quibus quatuor opiniones referuntur. Prima est Innocent. 1. bro quarto de Sacrificio Missæ capite sexto assentientis per potestatem excellentiæ; quam Christus alligatum sacramentis minime habebat, panem in suum corpus convertisse: deinde vero dedisse illud Apostolis dicendo hoc est &c. Secunda opinio affirmat consecrasse quibusdam verbis nobis ignotis, quando benedixit panem, & non quando dixit hoc est &c. Tertia opinio tuetur illa forma Christum consecrasse, verum occulte, scilicet, quando benedixit panem, deinde publice illa usum fuisse ut alios formam consecrandi doceret. Quarta opinio tenet quando verba hæc, hoc est &c. protulit, simulque factam fuisse benedictionem, qui hanc defendunt dicunt benedictionem fuisse formam prolationem.

CONCLUSIO.

C H R I S T V S Iesus hic verbis hoc est &c. Eucharistiam consecravit, quando, scilicet, verba illa protulit. patet ex communi Ecclesiæ usu, & consuetudine, quæ à temporibus Apostolorum usque ad hæc nostra tempora ita semper consecrare consuevit.

Hinc, quamvis sit de fide, à nobis sub hac forma, hoc est &c. consecrationem esse faciendam: de fide tamen non est Iesum tempore Cœnæ iisdem verbis, quibus nos consecramus, consecrasse. est enim opinio Innocentii, & aliorum suprapositorum quorum nulla est hæc ab Ecclesia damnata, ac vero, oppositum asserere esset temerarium, & retractatione dignum.

Quartadiffic. An hæc forma, hoc est &c. sit præsensa, quin præcedant illa verba qui prædic &c.

Dur. quæst. 2.

D V A E sunt opiniones. Prima D. Tho. vbi supra ad quæstionem scilicet hæc sola verba hoc est &c. esse de essentiali consecrationis: peccare tamen gravissime consecrantem illis verbis, qui prædic &c. omittit.

Contraria opinio est Sco. q. 1. ar. 1. dicentis; si quis hæc verba, hoc est &c. sine illis, qui prædic &c. proferret, esset sacramentum sub conditione adorandum: quia incertum est, an per illa sola verba sit panis in corpus Christi transubstantiatus.

CONCL. I.

Q U A N D O Sacerdos habet intentionem consecrandi, non aliter quam narrando rem tempore cœnæ à Christo gestam: tunc iis solis verbis, hoc est &c. sine illis, qui prædic

APPENDIX

die &c. minime consecrat. Ratio est, quoniam ad consecrationem ministri intentio desideratur; & in casu huius consecrationis Sacerdos non habet intentionem aliter consecreti, quam Christi factum & eius ordinem in cena mandando; atque ita vera est Scoti opinio.

CONCL. II.

HABET verba Hoc est &c. sunt forma consecrationis, quatenus sunt verba practica, id est, efficiunt; quod significat, conversionem, s. panis in Christi corpus. probatur auctoritate D. Ambro. apud S. Tho. hoc loco. consecratio fit verbis, & sermonibus Domini Iesu, nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laudes Deo referuntur, & verba Domini tantum sunt illa. Hoc est &c. nam illa, qui pridie &c. Sacerdotis esse dicuntur.

D. Ambro.

Scot. quaest. 1.

Quarta diff. An posita forma consecrationis panis, ante vini consecrationem, suum sortiatur effectum?

LEGIT Alex. q. 34. m. 4. ar. 1. & 2. & D. Tho. quorundam ubi supra ar. ult. hi referunt errorem partem negantem respondentium. vide & Ric. q. 4. & Dur. q. 3.

CONCL. I.

HABET ICM est asserere verba consecrationis panis, ante consecrationem vini, vel è converso, suum effectum non sortiri, ex opposito enim sequeretur, adorantis Hostiam ante consecrationem calicis idololatria, quod pestilentissimum est affirmare, quia non esset ibi corpus Christi, quousque vinum consecraretur.

CONCL. II.

SACERDOS consecrans panem, sine vini consecratione in eadem Missa gravissimum sacrilegium committeret. definita est expresse in capite comperimus, de consecr. d. 2.

APPEN.

Hinc, si contingeret Sacerdotem, consecrato pane, ita agrotare; ut non posset ulterius progredi, alius Sacerdos deberet tunc calicem consecrare ita, definitum est in Conc. Tolitano & refertur in can. n. contra ordines 7. q. 1.

Harcres.

Hinc confutati manent tres errores. Primus Lutheranorum affirmantium nullam esse præcisam consecrationis formam. Secundus est Erasmi in principio paraphrasos super primam epistolam ad Corinth. ubi ait, utinam Paulus explicuisset quibus verbis esset consecrandum. Tertius est ineptissimus, quem refert Pater à Castro ubi supra, fuitque eorum, qui dicendo septies Pater noster, & benedi-

nedicendo panem, & vinum, consecrationem fieri existimabant.

Art. VIII. Sit ne præcisæ formæ consecrationis sanguinis hoc. Hic est enim &c. usque in remissionem peccatorum?

QUATUOR sunt opiniones. Prima Beati Thomæ qui omnia prædicta verba dicit esse de essentia formæ; priora tamen, scilicet, hic est enim Calix sanguinis mei, significare conversionem vini in sanguinem; sequentia vero virtutem sanguinis Christi in passionem effusi designare, ubi apertissime docet omnia esse de essentia formæ; & de necessitate sacramenti, in eadem enim 3. p. q. 60. arti. 8. inquit, verba illa quæ sunt de substantia formæ, sunt etiam de necessitate sacramenti.

Secunda opinio est Alex. D. Bona. & Dur. qui affirmant de necessitate consecrationis calicis esse hæc sola verba, scilicet, Hic est sanguis meus.

Tertia opinio dicit hæc verba, scilicet, hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum, esse de necessitate consecrationis, prætermisiss alijs verbis, quæ ab Ecclesia Romana adduntur, quia forma videntur Græci.

Quarta opinio est Sco. ubi supra artic. 2. qui ait, de hac questione nihil certitudinaliter esse nobis traditum; ac proinde, qui non profert omnia illa verba, exponit se periculo non consecrandi. quare Sco. anceps in hac questione esse videtur.

CONCL. I.

FORMA consecrationis calicis, qua Romana videtur Ecclesia, est sufficiens, traditur enim ab Evangelistis; & verba, quæ ab Ecclesia interponuntur, scilicet, novi & æterni testamenti, misterium fidei, formæ, qua Christus consecravit sensum haud mutant.

CONCL. II.

SUFFICIENS quoque forma consecrationis calicis hæc: Hic est sanguis meus; etiam si nullum aliud verbum addatur probatur à similitudine: ut in consecratione corporis Christi necessarium non est, illa verba, quod pro nobis tradatur, quibus fuit Christus usus addere: ita neque in consecratione sanguinis necessarium erit subiungere verba illa, qui pro vobis effundetur, à Christo Domino apposta.

Prima

S. Tho. q. 78. artic. 3.

Alex. q. 33. ar. 1. D. Bona. q. 5. ar. 1. Dur. q. 6. 2. Hæc videtur sequi Bona. ubi supra ad primam q. 3. ar. 3.

Sco. ubi supra artic. 2.

Soto d. 18. q. 2. artic. 3.

Alex. m. 4. arti.
2. s. Tho. art. 3.
D. Bona. ar. 1. q.
a. Ricar. ar. 1. q.
2. Sco. q. 2. Dist.
ead. quæst. Soto
q. 11. q. 1. art. 3.

Primadiffic. An Sacerdos conuertat vinum in sanguinem per hæc sola verba, hic est enim calix sanguinis mei, ante prælationem reliquorum verborum?

Soto tenet Sacerdotem obligari ad habendum intentionem consecrandi per totam illam orationem: vique in remissionem peccatorum, atque ita non finita tota oratione, non fieri consecrationem. dicit secundo; Sacerdos intendens cōsecrare per hæc sola verba, Hic est sanguis meus: conficere; committere tamen sacrilegium, quia exponit se periculo non consecrandi, forte enim (inquit) hæc opinio non est vera.

CONCLUSIO.

MAGISTER. Soto hoc loco sibi repugnat. probatur primo, applicata forma debita, & sufficienti ad materiam statim sequitur effectus. Secundo; quia virtus actiua formæ non proficiscitur ab intentione sacerdotis, sed ab institutione diuina; etsi secunda opinio esset vera, hæc esset forma sufficiens; Hic est sanguis meus, quare per illam solam fieret consecratio, & non per verba sequentia etiam si Sacerdos per alia verba intenderet consecrare.

Dubium 1. Quid si præcisa forma sit; hic est sanguis meus, & Sacerdos non habeat intentionem consecrandi per alia sola verba, sed per alia, quæ sequuntur; conficet ne sacramentum?

CONCL. I.

S1 habet intentionem non aliter consecrandi, quam per omnia illa verba, non conficet, peruersam enim habet intentionem: quia non intendit consecrare per verba illa priora, quamuis sint forma præcisa; atque ita cum non habeat intentionem vtendi præcisa forma, non consecrabit.

CONCL. II.

S1 habet intentionem consecrandi per totam illam orationem, quæ Ecclesia vtitur, vere conficet. Ratio est, quia habet etiam intentionem consecrandi, vel per totam orationem, vel per primam eius partem, non enim excluditur intentio consecrandi per verba priora, si illa; vt docet secunda opinio, virtutem conuertendi vinum in sanguinem habent.

Verum notæ egregium Scoti Consilium loco citato dicentis; Sacerdos proferat verba illa omnia, & habeat intentionem consecrandi sicut Christus instituit, & tunc nulli se periculo exponet.

Dubium

Dubium 1. Est ne Gratiæ necessarium ad veritatem Sacramenti vt ita hæc forma, Hic est corpus meum, quod pro vobis frangetur, quia consecrare solent?

CONCLUSIO.

Non est necessarium, patet quia sicut institutio Ecclesie Romanæ veritatem formæ præcisæ non tollit, etiam si formæ v.g. Baptismi, & in nomine omnium sanctorum adderet (hoc enim non erit de necessitate sacramenti) ita quamuis Ecclesia Græcorum addiderit; quod pro vobis frangetur, non erit hoc de necessitate sacramenti, esset tamen de necessitate præcepti additio illa: quia Sacerdos illam prætermittens mortaliter peccaret.

Art. 1. X. Inestne aliqua virtus prædictis formis efficiens consecrationem?

De hoc art. lege supra quaestionem tertiam de sacramentis in genere, & præter Doctores ibi citatos lege Alex. q. 34. m. 1. art. 1. ad 2. & D. Tho. q. 78. art. 4. & Ric. hac distin. q. 3. ar. 3. & D. Bona. art. 1. q. 1.

Hinc refutat Sco. q. 5. opinionem cuiusdam, qui assererat inesse his verbis qualitatem quandam &c.

CONCL. I.

VIRTUS harum formarum, quatenus sunt signa corporis, & sanguinis Christi, est certitudo in significando; nepe quod positis his verbis, Hic est corpus &c. & Hic est sanguis &c. illorum significatum, scilicet, corpus Christi, & eius sanguis ponantur. Ratio est, quia virtus cuiuscunque rei (primo de corpore) dicitur vltimum de potentia, id est, vltima, rei perfectio; & vltima, perfectio siue virtus signi est certitudo eiusdem in significando. Hæc autem virtus est supernaturalis: quia verba sacramentalia ex sua natura non habent virtutem efficiendi, aut significandi vt significant.

CONCL. II.

VIRTUS sacramentorum, quatenus sunt gratiæ, & aliorum effectuum causæ præsertim in verbis consecrationis est concursus diuinus, diuinaque institutio, Sacerdotisque intentio. Ratio est, quia virtus efficiens est ratio, propter quam agens, siue principale, siue instrumentale operatur; vt in igne calor. & hæc verba conuersionem panis, & vini &c. operantur, quia Deus conuenit cum illis ad consecrationem, & quia instituit; vt illis veluti instrumentis consecrationis Sacerdotes vterentur, & quia Sacer-

Ricar. q. 2. ar. 3.
& Dist. q. 2.

Scoti est.

Sacerdotes per hæc uerba consecrare intendunt.

Act. X. An huiusmodi forma sint locutiones veræ?

Alex. q. 33. m. 3.
art. 3. §. 2. 3. 4. 5.
Tho. q. 78. art. 5.
reliqui DD. d.
S. D. Bona. art. 1.
q. 1. Ricar. q. 1.
art. 3. Scot. q. 2.
& Dur. 1. ead. q.

PRAETER Doctores scolasticos lege Innocen. lib. 4. de mysterio Missæ cap. 17. Tho. Vvalde. in 2. Tomo de sacra. cap. 49. Gabr. in Cano. Lec. 48. Castro verb. Eucharistia hæresi 4. glossam in can. timorem de consecratione d. 2. verb. corpus.

Sex sunt opiniones. Prima Innocentij scilicet, hæc uerba, Hoc est &c. supponere materialiter, & recitativè, hæc sequuntur glossa citata, & Dur. & illam probabilem Scot. adiudicant.

Secunda asserit uerba harum formarum supponere significativè, & metaphoricè; ita ut sit impropria suppositio, & iuxta hanc opinionem sensus huius formæ; Hoc est &c. id est, hic panis repræsentat corpus meum; quemadmodum Leo, & Agnus metaphoricè Christi repræsentant: qui quidem sensus erroneus est; quia insinuat sub speciebus Christum non realiter, sed metaphoricè, & repræsentativè, & secundum figuram contineri. atq; hoc dicebant esse demonstrationem quoad intellectum.

Tertia opinio asserit pronomen hoc demonstrare corpus sub ratione corporis Christi, & hoc, demonstratio quoad sensum vocabatur: ita ut sit formæ sensus, Hoc est &c. id est, corpus, est corpus meum.

Quarta opinio est D. Bona. qui docet pronomen, hoc, quod nem cōvertendum demonstrare, & copulam, est, verbo (hic) æquivalere: ita ut sit sensus panis sit corpus meum.

Quinta opinio est Ochani, quàm refert Gabr. ubi super, asserentis pronomen, hoc, corpus sub ratione corporis demonstrare, & copulam, est, exponendam esse per futurum erit: ita ut faciat hunc sensum; hoc erit corpus meum. quæ quidem opinio à multis temeraria censetur: quia corpus in fine prolationis non erit, sed est iam sub speciebus panis.

Ultima opinio est S. Thom. Ric. & Sco. qui existimant illud pronomen, hoc, non demonstrare panem, nec corpus sub ratione corporis, sed corpus Christi sub ratione entis, vel individui de prædicamento substantiæ. ut sit sensus, hoc ens, vel hæc substantia, quæ continetur sub speciebus panis, est corpus meum.

CONCL. I.

FORMA consecrationis panis, & vini, verissima sunt.

sunt, proferuntur enim in persona Christi, qui est summa veritas, & mentiri non potest: atque ita se habet a parte rei, quemadmodum per illas significatur. nam corpus, & sanguis Christi Iesu sub speciebus consecratis continentur.

CONCL. II.

SACERDOS consecrans non profert hæc uerba recitativè tantum. tunc enim supponerent materialiter tantum; quemadmodum si aliquis diceret, Christus: dixit Ego sum via, veritas, & vita. est enim suppositio materialis, quæ terminatur pro seipsis tantum supponunt: formæ autem sacramentorum, cum sint propositiones practicæ & efficiat quod significant, non supponunt materialiter.

CONCL. III.

PRONOMINA istarum formarum hoc est &c. & Hic est &c. non demonstrat panem aut vinum. Ratio est, quia pronomen, hoc, præsertim in orationibus practicis, quæ significant, & significatum efficiunt, usque ad ultimum in fine prolationis nihil demonstrant, & cum in fine istarum orationum, Hoc est &c. & hic est &c. iam non sit ibi panis, & vinum, sed corpus, & sanguis Christi existant impossibili est pronomen, hoc, panem demonstrare, quod autem vocis huius propositio nil significet, donec eius prolatio finitur peripicuum est. nam ex opposito sequeretur eandem propositionem veram esse simul, & falsam: ut hæc; Deus non est iniustus, in ultimo instanti uera, ante prædicati pronuntiationem falsissima: ut Deus non est, hæc conclusio hæc propositio, Hoc est enim corpus meum, per uerbum sit, & est; ita ut sit sensus, quod sit ex pane, est corpus meum. unde Caiet. qui ita illam exponit.

CONCL. IIII.

PRONOMEN, hoc, corpus Christi sub ratione corporis non demonstrat. Ratio est, quia si demonstraret non esset propositio practica, sed speculativa, vel significativa tantum. æquipolleret enim in consequendo, & significando huic; Corpus meum est corpus meum. quod quidem est contra definitionem sacramenti in principio positam.

CONCL. V.

SUPPONIT autem pro Christi Iesu corpore, quatenus est ens, vel individuum de prædicamento substantiæ: ita ut sit sensus, hoc ens, vel hoc individuum factum ex pane, est corpus meum. Ratio est, quia si non supponit pro pane; ut ex tertia conclusione constat, neque pro Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. G cor-

S. Tha. & Scot. est.

corpore sub ratione corporis: vt in quarta conclusioe probatum est; profecto pro corpore Christi quatenus ens, vel in diuinitate prædicamenti substantiæ supponit.

Prima diffi. An quod demonstratur per illud pronomen, sit aliquod commune vel singulare?

DVAE sunt opiniones. Prima est S. Thom. vt docet Mag. Soto in 4. f. pronomen, hoc, non demonstrare singulare aliquod, sed subiectum in communi indifferens ad panem, & Christi Iesu corpus. Eamq. defendit Magister Soto.

Contraria opinio est Sco. & Caiet.

CONCLUSIO.

PRONOMEN, hoc, corpus sub ratione substantiæ singularis, non autem communis demonstrat, patet, hæc oratio; Hoc est enim corpus meum, est singularis propositio, quod Mag. Soto confitetur; quare subiectum erit singulare vagum, scilicet hoc ens, vel hæc substantia. Deinde omne quod continetur sub illis speciebus est singulare, & non commune, & illud est, quod pronomen, hoc, demonstrat; quamobrem non rem aliquam communem, sed singularem demonstrabit.

Obicit doctor ille; propositio hæc; Hoc est enim corpus meum, non esset tunc practica, sed speculatiua; æquiuoleret enim huic; corpus meum, est corpus meum, cui respondet æquipollere in consequendo, non tamen in consequendo; & significando: non enim termini in utraq. propositione, scilicet, Hoc est enim corpus meum, & corpus meum est corpus meum, sunt Synonymi idem; & eodem modo significantes quod desideratur, vt propositiones in consequendo & significando, æquipolleant.

Secunda diffi. Illud singulare vagum demonstrat ne corpus sub ratione entis, vel substantiæ.

DVAE sunt opiniones. Prima est Caiet. quod demonstrat corpus sub ratione substantiæ indiuiduæ.

Contraria opinio est Sco. vbi supra.

CONCLUSIO.

PRONOMEN, hoc, demonstrat corpus sub ratione entis. hanc primo sic probat Sco. quia illud pronomen, hoc, ponitur in neutro genere, & sine substantiuo, & nomen adiectiuum in neutro genere sumptum potius entis quam

Alex. §. citato.
S. Tho. art. 5. d.
Bona. art. 1. q. 6.
Ricard. c. 2.
ar. 3. Scoti q. 2.
Dur. q. 2.

quam substantiam demonstrat: vt si quis dicat bonum est legere, id est, bona res, vel bonum ens est legere. atq; ita resoluetur per hoc ens, id est, hoc ens est corpus meum. Secundo, quia quando percontamur, quid hoc est? intelligimus, quid est hoc ens? & ita à simili; hoc est, id est, hoc ens &c.

Tertia diffi. An pronomen, hoc, quando dicitur accipite, & comedite, sit hoc ens, supponat materialiter tantum?

DVAE sunt opiniones. Prima dicit supponere materialiter tantum. contraria opinio continetur sequenti conclusione.

CONCLUSIO.

ILLUD Pronomen, hoc, nihil vsque ad finem orationis demonstrat, probatur eodem modo, quo supra explicatum est. pronomen in forma, hoc est &c. nihil vsque ad ultimum instantis demonstrationis demonstrare.

Quarta diffi. An hæc oratio Hoc est &c. significet conuersionem &c.

CONCLUSIO.

SIGNIFICAT quidem, & efficit conuersionem panis in corpus Christi ex diuina institutione, patet. nam est propositio practica, quæ efficit quod significat, quemadmodum, & forma Baptismi, quæ ex institutione diuina interiori animæ ablutionem significat, & efficit.

Quinta diffi. Est ne primi naturæ conuersionem fieri, quam hæc præpositio vera, an conuersio?

PERINDE est, ac si quæretur, an conuersio sit causa veritatis orationis, vel orationis veritas sit causa conuersionis panis in Christi corpus.

Scotus dubitans huic difficultati satisfacit; nam videtur, inquit prior conuersio, cum ex eo quod res est, vel non est, dicatur oratio vera, vel falsa; quæ maxima vera est in orationibus speculatiuis, qualis est hæc, Franciscus est vir dicendi peritus: at vero in propositionibus practicis veritas illarum est causa existentie rei: vt quia hæc est vera; ego condono tibi iniuriam, ideo iniuria est condonata.

CONCLUSIO.

PRIMI naturæ est hanc propositionem; Hoc est &c. esse veram, quam quod sit conuersio panis in corpus Christi, id est, veritas propositionis præsupponitur in genere causæ efficientis. probatur quia causa prior est effectu; & quæ veritas huius propositionis, Hoc est &c. sit causa efficiens

Alex. vbi supra
Scot. q. 6. citata
Dur. d. 11. q. 1.

S. Tho. q. 6. 78.
ar. 6. reliqui. d.
S. D. Bona. q. 2.
Scot. q. 2.

Error.

efficiens conversionis (nam est propositio practica) erit profecto prius natura hanc propositionem esse veram.

Hinc refutatus est. Error Erasmi super primam epistolam ad Corinth. 11. dicentis hæc verba hoc est &c. solum significare præsentiam corporis Christi, & non panis conversionem hætenus de prima quæstione.

QVÆST. SECUNDA DE SUSCIPIENTIBVS EUCCHARISTIAM.

Hæc quæstione nona Mag. distinctio. sit perspicua.

Art. 1. An Eucharistia suscipitur, quemadmodum & Baptismus sit de necessitate salutis?

CONCL. I.

EFFECTVS Eucharistia. s. ut quis membrum Christi, & Ecclesie efficiatur, est de necessitate salutis. patet. quia esse membrum Ecclesie, & Christi est de necessitate salutis, ut constat in extravaganti, vnam sanctam de maiestate, & obedientia, & in can. quoniam vetus 24. q. 1. & gratia qua aliquis Christo, & Ecclesie vnitur exprimitur per Sacramentum Eucharistia significatur, dicente B. Paul. prima Corinth. 10. panis benedictionis &c. quoniam vnus panis, & vnum corpus, multi sumus, omnes, qui de vno pane, & de vno calice participamus.

CONCL. II.

ISTE effectus Sacramenti Eucharistia potest haberi per solum propositum percipiendi illud, quod quidem habetur, quando Baptismus absq. reali susceptione Eucharistia percipitur. Ratio est, quia volens medium ad aliquem finem, consequenter vult & finem. nam propter quod vnum quodq. tale, & illud magis, & cum Baptismus sit medium disponens ad Eucharistiam sumendam, suscipiens Baptismum habet ex consequenti voluntatem interpretatiuam suscipiendi Eucharistiam.

3. Tho. 96. 73.

Dubium. Cur paruuli possunt per votum interpretatiuum Eucharistia esse suscipere, non autem Baptismi effectum?

RATIO est, quia votum interpretatiuum habetur in susceptione alicuius sacramenti, & cum ante Baptismum nulum sit sacramentum (quia est omnium sacramentorum ianua) hac de causa paruuli non poterunt votum interpretatiuum Baptismi, quemadmodum Eucharistia habere.

CON.

De suscipientibus Eucharistiam 101

CONCL. III.

ACTVM siue realiter Eucharistiam sumere non est de necessitate salutis, patet ex D. Aug. contra Pelagium lib. 1. cap. 22. ad Bonifacium, vbi ita ait. neque illud cogiteris, paruulos vitam habere non posse: quia sunt corporis, & sanguinis Christi expertes.

Art. 1. Quando Christus fuit hoc sacramentum usus.

CONCL. I.

CHRISTVS tempore coenæ sub speciebus panis, & vini consecratis sacramentum sumpsit. patet Matth. 26. & Luc. 22. vbi facta consecratione legitur dixisse. Amen dico vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, donec &c. quare tunc biberat, aliter enim non dixisset, non bibam amodo, id est, amplius &c.

Hinc constat Christum seipsum sacramentaliter manducasse, quia recepit verum sacramentum.

CONCL. II.

CHRISTVS spiritualiter tunc manducauit seipsum. Ratio est, quod augmentum gratia suscepit. nam ita erat plenus gratia, ut augmentum suscipere non posset, sed quia novam quandam specialem dulcedinem recepit.

CONCL. III.

ERRONEVM non est asserere. Iudam non fuisse in coena, quando Christus Eucharistiam instituit. Ratio est, quia B. Hilarius, quem citat B. Thom. defendit hanc conclusionem, cuius sententia hætenus ab Ecclesia non fuit condemnata.

CONCL. IIII.

IUDAS Eucharistia institutioni affuit, & de manu Salvatore illam suscepit, & patet. Marc. 14. vespere autem factus, venit cum duodecim &c. & biberunt ex eo omnes, quare & Iudas, qui vnus ex duodecim erat.

CONCL. V.

DIXIT autem Apostolis corpus passibile; sub modo tamen impassibili. Ratio est, quia idem erat corpus in sacramento, & extra; & cum ibi non posset tangi, neq. pari poterat, quoniam omnis actio agentis naturalis sit per contactum; ita sub modo impassibili illud tradidit.

Difficultas. An si tempore passionis seruata fuisset Eucharistia anima Christi ab eius corpore fuisset separata?

CONCL. I.

OMNIA tormenta, quæ qualitatem quandam absolutam

D. August.

Alex. q. 44. & 81. & q. 51. m. 4. & 5. Tho. q. 84. ar. 7. ad 4. De Bona. q. 4. art. 1. d. 9. Ricad. 22. ar. 4. q. 1. Casir. Verbo. Euchar. Hæc. 11. Math. 26. Luc. 22. APPEN.

B. Hilarius.

B. August. est & D. Hiero. Marc. 14.

D. Tho. q. 84. ar. 4. Sco. d. 12. quæst. 6.

tam infligebant, utrobique corpori Iesu inhaerentibus, tempore passionis sub sacramento extitisset. exempli causa, vulnera, quibus caro diuidebatur, cicatrices, mors &c. Ratio est, quia ex opposito sequeretur duas contradi-
ctorias esse simul veras de eodem. idem enim corpus esse mortuum & viuum, sanum & vulneratum, quod est im-
possibile.

Hinc sequitur contra Magister. Soto, non posse Deum Opt. Max. etiam medio miraculo, ut ipse ait, efficere, ut extra sacramentum corpus Christi esset mortuum, & in sacra-
mento viuum. Ratio est, quia cum vita sit forma absoluta, idem corpus viueret, & non viueret, quod manifestam im-
plicat contradictionem.

CONCL. II.

SECUNDVM formas respectivas non utrobique cor-
pus Christi passum fuisset. erat enim forma respectiva: pro-
pinqritas carnicum, flagellantium, & crucifigentium
Christum &c. Hæc autem appropinquatio non poterat
sub Eucharistia conuenire, quia non potuisset ibi tangere
supra diximus.

Hinc confutatur error Lutheri negantis Christum suum
corpus sumpsisse. vnde falsissime colligebat non debere Sa-
cerdotes illam sumere sed solum consecrare, & populo sub
utraque specie ministrare. cuius erroris secunda pars fuit
condemnata ab Ecclesia, ut habetur C. a. Relatum, & Can.
comperimus de consecr. dist. 2. ubi castigandos esse Sacerdo-
tes non recipientes integra sacramenta, id est, corporis &
sanguinis species definitur.

Art. 111. An qui exstitit in mortali. Eucharistiam sonat sacramentum?

CONCLUSIO.

EXISTENS in peccato mortali, & huius sacramenti
fide habens recipit illud sacramentaliter tantum. Patet
exemplo Iudæ, qui vere suscepit corpus Domini, quod multi
sanctorum autoritatibus patet. Pater de Castro hæc
et probat.

Prima diff. Quo tempore post suspensionem definit esse
Christus sub speciebus consecratis?

DIVVS Bona. d. 13. q. 2. art. 1. quatuor citat opiniones.
Prima est communis, scilicet. manet corpus sub speciebus
consecratis.

APPEN.
dist. 12. q. 2. art. 4.

Hæreses.

Alex. q. 46. m. 1.
S. Tho. q. 80. ar.
4. D. Bona. d. 9.
q. 1. ar. 1. Ric. ca.
dem d. ar. 1. q. 3.
Durant. q. 4. d. 9.
Cast. v. Euch.
hæres. 11. & 12.
Seco. diff. 9. q. 1.
Communis est
opinio.

Ric. d. 8. art. 1. q.
4. Seco. d. 1. q. 6.

consecratis, ubique illa existant, &c. Secunda tenet ma-
nere corpus Christi sub speciebus, dummodo existat in cu-
stodia, aut in hominis stomacho, donec consummentur spe-
cies, & non alibi. Tertia asserit manere quoad species den-
tibus teruntur, & quousque ad stomachum descendunt.
Quarta est glossa in Can. tribus, de consecr. d. 2. affirman-
tis, standi esse sub speciebus, quandiu dentibus teruntur, &
hæc etiam videtur esse Innocentii lib. 4. de mysterio Mis-
sæ cap. 15. & Hugo, lib. de sacramentis. p. 8. cap. 13.

CONCL. I.

HAERETICVM est affirmare Christi corpus non con-
tineri sub speciebus consecratis, nisi quando actu a fide-
libus recipiuntur. definita est in multis Conc. in Flor. sub
Euge. 1111. & tandem in Trid. Sess. 13. cap. 6. hæc reperies
apud Castro hæresi 12. in quibus Conc. definitum est Eucha-
ristiam esse in custodia seruandam, infirmis deferendam,
per plateas in festo corporis Christi maximo cum iubilo
circumferendam, Sacerdotemque verum sacramentum co-
secrare, panem virtute verborum consecrationis in corpus
Christi conuertendo.

CONCL. II.

11111, & 1111. opinio sunt falsissime & redolent
hæresim. Ratio est, quia corpus Christi non continetur sub
illis speciebus ratione loci, sed quia sunt virtute verbo-
rum consecrata. & sunt condemnata per Gregorium 11.
& habetur in directorio Inquisitorum. p. 3. q. 10. declarata
enim fuit ad illum præsens quaestio, & quæ immediate so-
luitur.

Secunda diff. An brutum comedens sacramentum
denorat etiam Christi corpus?

DVAE sunt opiniones. Prima negans Magistri, quam se-
quitur D. Bona. d. 13. q. 1. art. 2.

Contraria opinio est communis.

CONCLUSIO.

BRVTVM comedens sacramentum, verum Christi cor-
pus denorat, patet; eadem ratione, qua proxima conclusio
& fuit expresse definita per Greg. 11. proxime citatum.
In hoc articulo confutantur duo errores. Primus asseren-
tium existentes in mortali, & ponentes obicem gratiæ nul-
lo modo sacramentum recipere. vide Magistrum d. 9.

Alius fuit quorundam Lutheranorum affirmantium

G 4 Christi

Alex. q. 45. m.
ar. 1. & 2. S. Tho.
ubi supra ad 3.
Ric. d. 9. ar. 1. q.
3. Dur. ead. d.
& q.
Hæreses.

Seco, d. 8. q. 3.

in 4. dist. 18. q. 2.
ar. 1. & ar. 3. ad
secundum.

Alex. q. 46. m. 3.
4. & 5. & 8. Tho.
ar. 1. et 6. vbi su-
pra. D. Bona. d.
9. ar. 3. q. 3. Ric.
cah. dist. ar. 3. q.
1. Seco. ibid. q. 1.
Dura. q. 4. cius-
de d. 1. Cor. 11.

Christi corpus non contineri sub speciebus, nisi quando a
tualiter tantum sacramentum suscipitur.

Hinc etiam patet non recte reprobatur fuisse Seco. d.
Mag. Soro. quod dixerit sacramentum tantum recipi quan-
do a bruto Hostia devoratur. dicit enim non recipere sacra-
mentum per se brutum in tali eventu. saltem hoc non pos-
test diffiteri Hostiam consecratam. quæ a mure recipitur
esse per se & vere sacramentum, quamobrem concedita
cramentum, & per consequens confiteatur, necesse est, aliud
esse comedere sacramentum, aliud vero sacramentaliter
comedere, scilicet, animo, & intentione illud suscipiendi
quemadmodum Seco. docuit.

Art. 111. Peccat ne Mortaliter qui in mortali existens
ad Eucharistiam accedit?

CONCL. I.

RECEPTORVS Eucharistiam alicuius peccati morte-
nalis conscius, mortaliter peccabit, si prius non poeniteat.
hæc est D. Pauli multis in locis prima ad Cor. 11. probet
autem seipsum, &c. & ibidem ideo inter vos multi infirmi
& imbecilles, & dormiunt multi. quæ quidem pœna mor-
tis nulli in sacra scriptura, nisi ab culpâ mortalem inflige-
batur. & ibidem: quod si nosmetipsos diiudicemus Sc.
lege cano. qui celebrare, & can. quid est, de consecrat. di. 2.

APPEN.

Eucharistiam suscepturus sua peccata recogita-
re tenetur. Ratio est, quia cum teneatur illa confiteri, re-
modo diximus, tenebitur illa recogitare; cum nemo possit
illa recte confiteri, quin prius in memoriam reuocet.

CONCL. II.

Qui facta peccatorum recogitatione, nullius peccati
consciens est, quamvis illud habeat, accedit dignè privatio-
id est, nec peccabit Eucharistiam suscipiendo; nec gratiam
sacramentalem assequetur. Ratio est, quia qui nullius pec-
cati est conscius, non tenetur poenitere, & ita non poeniten-
do non peccabit; nec gratiam accipiet, quia non secundum
veritatem se præparavit.

D. Bona. est q. 3.
ar. 2.

Prima diffie. An qui habet confessoria cupiens ante receptionem Eucharistiam
teneatur peccata sua, cum est conscius confiteri.

CONCLUSIO.

Qui alicuius peccati mortalis conscius est, & habita-
torelloris copia confessionem aut receptionem eucharis-
tiam

non præmittit, mortaliter peccat. est enim præceptum
divinum de confessione ante Eucharistiam præmittenda,
& est definita ad verbum in Conc. Tri. Sess. 13. cap. 7. & can. 11.

Hinc colligitur; Caiet. cautissime esse legendum, qui in
summa ver. Communio, dixit non esse necessariam con-
fessionem ante Eucharistiam, sed satis esse contritionem
habere.

Caiet. caute le-
gendus.

Secunda diffie. An deficiente confessione, & nulla urgente necessitate
an mortali existens possit sola deuotione motus, vel ce-
lebrare, vel Eucharistiam sumere?

Alex. q. 46. m. 2.
art. 1. et 2. Seco.
d. 9 q. 1.

CONCLUSIO.

IN casu posito ad celebrandum absque confessione so-
lus confessoris defectus non sufficit, cum & defectus huius-
modi, atque necessaria, & virgens celebrandi causa desideretur.
definita est in Conc. Tri. vbi supra cap. 7. cuius verba
sunt: absque præmissa confessione sacramentali nullus ad
Eucharistiam accedere debet; modo non desit illi copia cō-
fessoris, quod si necessitate urgente, Sacerdos absque con-
fessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

APPEN.

Hinc colligitur; caute legendos esse Ric. qui dixit non
teneri, qui celebraturus est ad confessionem statim facien-
dum, si forte de propinquo expectat alium, cui deuotius, &
securius confiteatur. Adrianum qui q. 3. de confessione Ri-
car. citat, & sequitur, Silue. ver. Eucharistia. 3. §. 14. & Abba-
tem Panor. in cap. de homine extra, de celebratione Missæ
cum, qui docuit non esse necessariam confessionem ad
Eucharistia receptionem, sed satis esse contritionem ha-
bere.

Tertia diffie. Quando erit censenda virgens necessitas, ut absque
pauca confessione Sacerdos celebrare, vel non
Sacerdos communicare possit?

RESPONDEO huic difficultati per aliquod propo-
sitiones.

PROPOSITIO PRIMA.

QUANDO secularis est in articulo mortis, in quo
Eucharistia susceptio est sub præcepto, & non adest Sacer-
dos, qui possit confessionem audire (nam qui pressus est,
trahere Eucharistiam a custodia, & deferre infirmo, qui
non præmissa confessione, poterit illam recipere. Ratio
est, quia

quatuor prio-
res sunt ver. di.
13 q. 1. ar. 4.

est, quia habet præceptum diuinum tunc illam recipiendi atque ita sola contritione præuia poterit communicare.

PROPOSITIO SECUNDA

QUANDO ex officio tenetur Sacerdos celebrare, & non habet confessoris copiam, vt Curatus, qui solus in opido existit, is semel poterit celebrare, dummodo commode non possit ad vicinum Curatum ante Missam se conferre, nam si posset à peccato non excusaretur.

PROPOSITIO TERTIA.

QUANDO in die Paschatis non habetur confessoris copia, adest tamen, qui Eucharistiam ministrat, causa ad implendi præceptum Ecclesie de Communione, poterit tunc Christianus de sententia aliquorum non præuia confessione ne communicare, verum hæc propositio videtur falsa, quia præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam est diuinum; præceptum vero de communionem die Paschatis est dumtaxat Ecclesiasticum, quare primum potius, quam secundum est obseruandum.

PROPOSITIO QUARTA

NECESSITAS audiendi Missam, vel illam celebrandi; vt si Sacerdos iter faciens non celebret, non poterit Missam audire, erit satis, vt sola contritione præuia possit celebrare, neque hæc propositio est vera; quia hoc præceptum est Ecclesiasticum, & illud de præmittenda confessione diuinum.

PROPOSITIO QUINTA.

POTEST Sacerdos, imo tenetur sola contritione præuia ad uitandum scandalum celebrare. Ratio est, quia non tenetur infamare se: vt abstinere à celebratione. at hoc intelligitur, dummodo habeat animum confitendi; quam primum poterit, & certo nouerit scandalum oriturum: non enim potest aliquis pro libito scandali suspensionem fingere.

PROPOSITIO SEXTA.

QUANDO Sacerdoti in altari esistenti in mentem venit aliquod peccatum, quod nunquam est confessus tunc sola contritio sufficit; verum tenebitur iuxta decretum Cōc. Trid. capitu. 7. vbi supra absoluto sacrificio quamprimum poterit, confiteri. quamprimum, id est, antequam disceptanti Eucharistiam recipiat, vel sublata omni causa suspensionis, & infamie, nam si subito absoluto Sacrificio tenebatur, infamaret seipsum, circumstantes enim suspicarentur, vel

De suscipientibus Eucharistiam. 107

vel ante Missam, vel in Missa aliquod mortale commississe, quod neque Ecclesie neque eius sponso Christo Redemptori nostro placuit, qui in æterna Iudam manifestare haud voluit.

Quarta diffc. An laici iamiam communicantur, cui occurrit mortale peccatum non confessum posuit, absque confessione præuia illius peccati, Eucharistiam recipere?

MAGISTER Soto vbi supra damnat secularium consuetudinem, qui coram plebe publice ante communionem peccata prætermittit confitentur, dicit enim vel differant communionem si absque nota fieri potest, vel recipiant Eucharistiam animo confitendi illico post receptionem.

CONCL. I.

TENETUR confessionem illius peccati præmittere, patet, primo quia Conc. Trid. vbi supra dicit necessario esse præmittendam confessionem, & non excipit aliquem casum, nisi quando non est copia confessoris, & vrget communicandi necessitas: hic autem habetur confessoris copia. Secundo ex communi vsu Ecclesie confirmatur, qui maximam habet autoritatem. solent enim rectores percōtari (*Acerdote os algun peccado, que en la confesion se os haya olvidado.*)

CONCL. II.

S. Sacerdos, qui ministrat Eucharistiam, non est confessor institutus, habet tunc locum Magistri Soti opinio. Ratio est, quia, infamaret seipsum, qui coram aliis relictæ communionem recederet.

S. peccatum confitendum longam exigit moram, vel alioquin circumstantiæ longam explicationem, quam locus ille non patitur, poterit tunc confessionem differre animo confitendi statim post communionem. Ratio est ne seipsum infamet, & inde scandalum oriatur, & intelligitur statim teneri ad confessionem eo modo, quo dictum est in sexta propositione difficultatis proximæ.

Quarta diffc. An possit Sacerdos excommunicatus ratione vitandi scandalum non præmissa confessione celebrare?

MAGISTER Soto vbi supra tenet partem negantem.

CONCL. I.

POTEST quidem hæc conclusio colligi ex S. Tho. qui ait, si Sacerdos recedet in altari se esse excommunicatum, tenetur perficere Missam quando sine scandalo non potest recedere, hinc ita probat Conc. sita; vt sine scandalo

Ale. vbi supra.
Ricard. d. 9. art.
3. q. 2. Scō. esd.
di. q. 1. & Dur.
ibid. q. 4.

Alex. q. 50. m.
6. Scō. vbi supra.
q. 83. artic. 6.
ad 2.

scandalo Sacerdos non possit abstinere; quin teneatur Missam incipere, ergo tenebitur illam incipere, & absolueri. patet à pari, nam si causa vitandi scandalum tenet incipiam pericere, eadem prorsus ratione tenebitur illam incipere & perficere, deinde, quia concurrentibus duobus præceptis impossibilibus, potius tenetur hominem adimplere Diuinum, quam Ecclesiasticum, & præceptum de vitando scandalo, & propria infamia est diuinum; præceptum verò de abstinendo à sacramentorum participatione tempore excommunicationis est tantum positum, quare tenebitur primum adimplere, hac tamen lege, & conditione; vt prius conteratur, etsi fieri potest, animo obediendi Ecclesiæ confiteatur.

8. Thom. q. 80.
artic. 5. Alex. in
4. & q. 46. in 5.
Ric. d. 9. art. 9.
2. art. 2. Scot. &
Dur. vbi supra.

Quinta diff. An sit grauisimum omnium peccatorum Eucharistiam
in conscientia peccati mortali recipere?

CONCL. I.

INDIGNE sumere Eucharistiam ex parte obiecti non est grauisimum omnium peccatorum. Ratio est, quia eo grauius est peccatum, quo obiectum, in quod peccatur est excellentius, & Christi Redemptoris nostri Diuinitas Sanctissima, & eius gloriosa humanitas excellentiora multo sunt sacramento, cui fit iniuria indigne illud sumendo.

APPEM.

Hinc perspicuum sit peccatum infidelitatis, desperationis, & odij in Deum, quæ sunt immediate contra Christi diuinitatem, & contumelias Iudæorum contra eius humanitatem fuisse grauiora peccata, quam sit indigne Eucharistiam sumere, quo iniuria sacramento efficitur.

CONCL. II.

PECCATVM indigne sumeris Eucharistiam grauius est peccatis, quæ contra creaturas perpetrantur. Ratio est, quia quanto persona offensa, siue peccati obiectum est nobilius; tanto peccatum ex ea parte est deterius; & Christi humanitas, quæ etiam ab indigne sumente Eucharistiam offenditur, est quacunq; creatura dignior.

CONCL. III.

MULTA peccata contra puras creaturas commissa ratione circumstantiarum peccato indigne sumendi Eucharistiam grauiora esse iudicantur. Ratio est, quia grauitas peccatorum est quoque mensuranda penes circumstantias; vt in floribus super secundum librum sententiarum de grauitate peccatorum patebit; ita homicidium

ex

ex parte damni illati personæ imperfectæ: quia fuit vita priuatus, & ex parte damni contra filios, si eius labore alerantur, & ratione scandali grauius peccatum est, quam indigne sumere Eucharistiam, nam personæ Christi nullum inferitur nocumentum. Secus autem ratione irreuerentiæ, nam homicida, inhonorat hominem; hic autem Deum, & hac distinctione conciliantur inter se Dur. & S. Tho. qui contrarij esse videbantur.

CONCL. IIII.

Ex parte personarum indigne sumentium Eucharistiam non omnes æqualiter peccant, peccata enim ex infirmitate, & ignorantia, minus grauiora sunt peccato ex contempu, & malitia vt in floribus secundi libri constat & potest vnus quidem ad Eucharistiam sine confessione accedere ex infirmitate; quia timet, & veretur sua peccata confiteri; aliter vero quia suam conscientiam negligit, & grauiam sacramentalem contemnit.

Hinc error destruitur Lutheri, qui ut refert Castro, affirmabat nullam esse necessariam conscientie præparationem ad Eucharistiam, sed solam fidem sufficere.

Art. IIII. An peccatori petenti Eucharistiam possit Sacerdos illam negare?

De publico peccatore nemo dubitat, de occulto est quæstio, qui aut petit publice, aut occulte si publice, communis est opinio Alex. Bona Ric. & S. Tho. m. 4. d. 9. arti. 5. q. 1. qua dicitur non esse illi Eucharistiam denegandam, Dur. solus tenet occulto peccatori, petenti a suo Curato extra tempus Paschæ publicè aut citra mortis articulum, non solum negandam esse, uerum etiam ad hoc Curatos teneri; dummodo sine scandalo possit illum expellere, quod si à non suo Curato petit, debet, inquit, tunc publicè illam negare dicens, non sum tuus Curatus, & non teneor illum dare.

Nota primum peccatorem publicum dici, qui damnatus est per sententiam in iudicio latam deusura, symonia, &c. uel qui confessus est in iudicio ante iudicis sententiam latrocinium, uel aliud crimen, uel cuius delictum ita est manifestum; ut nulla tergiversatione celari possit; ut est meretrix in lupanari exultans, uel domi concubinam habens. Hoc notabile, expresse est definitum in cap. finali extra de cohabitatione Clericorum, & mulierum.

Animad

Ha

Alex. q. 48. 49.
m. 7. 8. Tho. q.
80. art. 6. D. Bo-
na. q. vlt. art. 2.
Ric. art. 2. per
3.

Peccator publi-
cus quis nã sit,
& quis suspes-
sus.

Animaduerte secundo; illum nominari suspectum, qui de aliquo crimine infamatus est, non tamen aliquo trium modorum primi notabilis conuictus. ita colligitur ex capite, tua nos, eodem titulo.

CONCL. I.

QUANDO peccator est publicus, quicumque illi Eucharistiam administrat, mortal. peccat. definita est in Can. per dilectionem. de consecr. d. 2. ubi ita legitur. consulendum existimasti, quid mihi videatur de histrione, & Mago illo qui apud vos constitutus, adhuc in artis suæ dedecore perseverat, an talibus sacra communio cum ceteris Christianis debeat dari. puto, nec maiestati Divinæ, neque Evangelicæ disciplinæ congruere: ut pudor, & honor Ecclesiæ tam turpi & infami contagione fœdetur. quod quidem est intelligendum, quando perseverat in crimine. nam si publicè poeniteat, secus faciendum esset.

APPEN.

Hinc si quis domi habeat concubinam, maiori parte porochianorum hoc cognoscente, erit à communione expellendus. similiter usurarius, & symoniacus publicus. atque etiam si post condemnationem, aut confessionem in iudicio factam publicam poenitentiam non egerint. ita sentit Ric. qui subiungit. nisi articulus pietatis, aut necessitatis aliter quando aliter fieri persuaderet.

q. 2. vbi supra.

CONCL. II.

QUANDO peccator non est publicus, sed infamatus, seu suspectus, si publicè petat, se alijs communicantibus ingerens, non est illi Eucharistia neganda. definita est in capite si Sacerdos de officio iudicis ordinarij. ubi legitur; nullum esse nominatim arguendum, & increpandum; neque à communione remouendum, nisi iudiciario ordine posset probari, scilicet, vno ex tribus modis in primo notabili locatis.

Ricar. est.

2. APPEN.

Hinc sequitur; si quis sit in populo infamia concubinarum, seu alterius criminis notatus; non tamen notorius aliquo modo ex illis tribus, & se ingerat alijs communicantibus, non erit à communione expellendus.

CONCL. III.

QUANDO crimen est occultum (quia non est notorium) si se alijs communicantibus iniiciat, non erit publicè siue à proprio, siue ab alieno Sacerdote repellendus. Res est, quia tunc infamare à Sacerdote, atque ita Sacerdos mortaliter peccaret. est et definita in Cano. Christus 1. q. 1. & in Can. non prohibeat contra Dur. de consecr. dist. 2.

CON-

CONCL. IIIL

PECCATORI occulto, occultè petenti, est à proprio siue ab alieno Sacerdote Eucharistia deneganda. Ratio est, quia Sacerdos tunc cooperaretur peccato illius, quod sine scandalo prohibere potest. Dices; ille habet ius petendi donec condemnatus sit? Respondeo, nequaquam habet, nam ut publicus peccator perdit ius publicè petendi sacramentum, ita peccator occultus, Sacerdoti, notus, perdit ius privatim petendi.

Communis est opinio contra sco.

CONCL. V.

PERACTA poenitentia publica peccatori publico est Eucharistia concedenda. definita est in Conc. Carthagen. 4. & refertur cano. penultimo de consecr. d. 2. & constat per caput primum de poenitentijs, & remissionibus, ubi ita legitur; manifesta peccata sunt manifesta poenitentia purganda.

Prima diffie. Peccatori publico, ubi crimen eius ignotum est, erit ne Eucharistia neganda?

Alex. vbi supra S. Tho. loco proxime citato. Ricar. ibid. q. 1. Dur. vbi supra.

CONCLUSIO.

NON est publicè à communione, ubi eius crimen occultum est; reiciendus. Ratio est, quia ibi nulla est causa scandalum, si publicè exploderetur, esset graue scandalum, & maxima hominis infamia; quod est contra charitatis præceptum. nam etsi in alio loco sit publicus, ubi Eucharistiam publicè petit, est occultus.

Secunda diffie. Excommunicatus, & denunciatus, cuius tamen excommunicatio est occulta, & soli Sacerdoti nota, potest ne a publica Eucharistia receptione reici?

Alex. q. 56. m. 6. Ricar. dist. 9. ar. 2. q. 3.

CONCLUSIO.

NEQUAquam potest excludi. Definita est per cap. cum non ab homine, extra de sententia excommunicationis. ubi dicitur. occultè, excommunicatum, occultè, & non publicè esse vitandum, & in extraneis ad euitanda.

Tertia diffie. Licet ne Eucharistiam alicui ministrare, ut eius crimen miraculose detegatur?

VIRI gratia. si vir uxori suæ de adulterio suspectæ Eucharistiam ministrare faciat.

Alex. q. 49. m. 2. S. Tho. q. 86 ar. 6.

CONCLUSIO.

Nullo modo hoc licet. definita est expressè in Can. con-

consuluitis 2. q. 4. & in cap. ex tuarum, extra de purgatione canonica, & in cap. Dilecti de purgatione vulgari. nam ex non saepe contingit, & canon si Episcopo 2. q. 4. ubi tale genus purgandi crimen permittitur, abrogati sunt à S. Stephano Papa in Can. consuluit citato.

Quarta diffie. Licet ne occulto peccator i ex eiusdem consensu; ut sua honor. fama consulat Hostiam non consecratam porrigere?

Alex. vbi supra m. 6. Ric. ar. 3. q. 1. d. 9.

D. V. A. E. sunt opiniones. Prima negans B. Thomæ, vbi supra ad 2. Altera Affirmans D. Bona. vbi supra, quem sequitur Adria. quol. 6.

CONCLUSIO.

In graui euentu, ubi grande occulto peccatori à communionem abstinenti periculum immineret, probabilis est opinio D. Bona. si tamen proponatur Hostia consecrata adoranda, & à tergo post illam non consecrata opponatur, ut non videatur, nec adoretur atq; hoc ex Consilio, & sententia peccatoris; ne adoret Hostiam non consecratam, & peccatum & periculum vitet.

Art. V. An corporalis immunditia, & nocturna pollutio, Eucharistia receptionem impediat?

CONCL. I.

QUANDO pollutio nocturna est Mortale peccatum, non potest aliquis ante peractam poenitentiam sine sacrilegij crimine illam recipere, eadem enim est ratio de hoc peccato, & de alijs; vt ex 4. art. constat, indigne si quidem manducat seipsum non probans, & corpus Domini non diuile cans.

CONCL. II.

POST peractam poenitentiam depollutione nocturna, sue diurna, qui eadem die Eucharistiam sumit, mortale peccatum non committit. nullum enim præceptum diuinum, aut Ecclesiasticum est quo polluti peracta, iam poenitenti eadem die Eucharistiam sumere prohibeantur, & vbi non est legis præuaricatio non est peccatum.

CONCL. III.

ACTVS est maximæ reuerentiæ; vt eadem die, qua quis pollutus est, vndeque fuerit orta pollutio, acta etiam poenitentia ab Eucharistia abstinere. multa sunt loca sacra scripturæ, quibus hæc concl. confirmatur, quæ etiam est de consilio in can. omnis homo de consecr. d. 2. vbi Conc. Elbertinensi

Rem. cap. 4.

De suscipientibus Eucharistiam. 113

omnibus coniugatis consuli; vt per 4. aut 6. aut 8. dies ante communionem, ab vxoribus abstineant. quare idem consulendum erit pollutis, ante communionem. quibus D. Tho. consuluit esse abstinendum per spatium 24. horarum.

in 4. dist. 9.

Difficultas. Peccatne mortaliter coniugatus si eadem die, qua delictum soluit, ad Eucharistiam accedat?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM, si causa procreandorum liberorum debitum reddiderit. concl. B. Greg. est, & refertur Can. vit cum propria vxore 33. q. 4. vbi non esse ab ingressu Ecclesiæ, neque a communione repellendos decernit. ibidem enim est iudicium de coniugatis, & pollutis, sine propria culpa, quia nunquam est mortale ad Eucharistiam accedere, nisi quando præcessit in cogitatione, verbo, aut opere culpa mortalis, quæ non fuerit prius per poenitentiam deleta, quando autem pollutio mortalis culpa esse dicatur, in superioribus 2. lib. sent. explicabitur.

Art. VI. An qui soluto ieiunio Eucharistiam sumit, mortaliter peccat?

CONCL. I.

QUI soluto naturæ ieiunio Eucharistiam recipit, mortaliter peccat. definita est in Conc. Constantiensi Sess. 13. vbi reuocatur error contrarium affirmantium & in Conc. Carthagini. cap. 8. & in Can. sacramenta de consecr. d. 1. & in cap. ex parte de celebratione Missarum, & in alijs multis iuris Canonici decretis.

CONCL. II.

LICETVM est soluto naturæ ieiunio Eucharistiam recipere, quando recepturus in periculo mortis existit. definita est expressè per cap. Presbyter de consecr. d. 2. vbi in firmos statim communicandos esse præcipitur; ne sine communionem moriantur, & in Conc. Constantiensi proxime citato.

CONCL. III.

INTEGRVM etiam est, soluto naturæ ieiunio Eucharistiam sumere; quando Sacerdos post consecrationem, vel soluit ieiunium; vt si errore seductus solam aquam in calice effundat, quam ante sumptionem non cognouit, vel quando recordatur post consecrationem se ante Missam Flo. Theo. q. super lib. sent. H ieiunium

Alex. ibid. m. 3. S. Th. loco cit. 10. 12. Bona vbi supra. Ric. d. 9. ar. 2. q. 3. B. Greg.

Alex. q. 51. m. 1. S. Tho. vbi supra. art. 8. Ric. d. 8. q. 1. j. & 4. art. 2. Scot. ead. d. q. 3. Duran. q. 4. eiusdem dist.

vbi supra.

1. Cor. 113.

Scoti est.

Vide Sco. vbi supra, & Nauar. in manuali ca. 25. nu. 91.

Alex. 5. Tho. & Sco. vbi supra.

ieiunium soluisse. Probatur a Scoto; quia concurrentibus duobus præceptis impossibilibus, præceptum superius est adimplendum, & præceptum de integra receptione Eucharistie est diuinum, & Ecclesiasticum simul; at vero præceptum de communione non facienda soluto natura ieiunio est tantum Ecclesiasticum, nam olim Ecclesia Corinthiorum Eucharistiam post prandium in die eorum Domini sumebat: vt. 1. ad Cor. 11. constat, & nota Sacerdotes in his euentibus non peccare soluto natura ieiunio Eucharistiam sumendo, licet peccauerit propter culpabilem negligentiam. Animaduerte etiam assumpta aqua loco vini teneri Sacerdotem vinum consecrare aqua appositam non superfluit aliqua pars aquæ in calice; incipiendo ab illis verbis, simili modo &c. etsi seculares scandalizantur, scandalizentur esset enim scandalum Phariseorum, nam de his quæ Sacerdos facere tenetur, scandalizantur, debet autem tem, quo secretius poterit hoc efficere.

Prima diffie. An Sacerdos si ante consecrationem recordetur se non esse ieiunantem, tentatur Missam inchoatam non perficere?

SYLVEST. verb. Eucharist. 3. §. 6. videtur sentire non esse licitum illam perficere, cui etiam videtur subscribere Magister. Soto d. 1. 3. q. 2. art. 6. saluo tamen semper meliori iudicio sit conclusio.

CONCLUSIO.

Si ex recessu ab altari aliquod sequatur scandalum, tenetur illam perficere, si minus ab altari recedere tenetur, probatur quia timetur scandalum, magis ad observandum præceptum diuinum de scandalo vitando, quam ad ecclesiasticum præceptum de abstinentia ab Eucharistia soluto natura ieiunio obligatur. colligitur hæc Concl. ex Do. vbi supra. nam dicit in casu necessitatis licere sumere Eucharistiam post medicinam, vel post quemcumque cibum, ergo ex necessitate vitandi scandalum erit etiam licitum, ut in concl. habetur. oppositum tenet Sylvest. vbi supra dicens nunquam licitum esse celebrare soluto ieiunio, etiam propter vitandum scandalum, & doctissimus. Nauarro in manuali cap. 21. nu. 53.

APPEN.

vbi supra.

Hinc collige posse Sacerdotem non ieiunium Missam incipere, & perficere, quia vitare scandalum est de iure diuino, & confirmo ex his, quæ Sylvest. & Nauarro adducunt.

De suscipientibus Eucharistiam.

mant, scilicet, posse Romanum Pontificem soluto ieiunio celebrare: quia legibus Ecclesiasticis est solutus, posse etiam dispensare ut Sacerdos non ieiunus celebret. vnde manifestum sit quod si in aliquo oppido esset unus tantum sacerdos, qui in die Natalis Domini post mediam noctem naturæ ieiunium soluisset, neque reperiri posset sacerdos, qui Missam celebraret, teneretur profecto ipse rem sacram facere populum scandalizaret, cum ei ex officio celebrare incumbat. A simili possunt alij casus occurrere, in quibus scandalum sequatur, poteritque non ieiunus Missam incipere, & perficere.

Secunda diffie. Sumpta lotione poterit Sacerdos reliquias in patena, &c. communione secularium remanentes sumere?

CONCLUSIO.

POTERIT quidem. Ratio est, quia Hostie & reliquiarum vna, & eadem censetur esse sumptio.

Quid si relicta sit particula altius magnitudinis?

CONCLUSIO.

Si non esset custodia, vbi commode seruari posset, etiam integram Hostiam, sedum particulam illam, poterit Sacerdos post lotionem sumere: vt si in campo longe ab Ecclesia distante Missa esset celebrata. Et ratio est, eadem, quia censetur esse vna perceptio, si verò esset custodia, esset particula seruanda.

Tertia diffie. An in Ecclesia Græca illis dicatur esse ieiunium natura ieiunio, qui post mediam noctem nihil cibi, aut potus sumunt, quomodo in Ecclesia Romana?

CONCLUSIO.

Si illic dies à primo mane computentur dicitur ieiunium, qui à primo mane nihil cibi, aut potus sumunt, quia secundum est illius Ecclesie consuetudinem, quoad ieiunium verum fortassis illic etiam dicitur ieiunium, qui post mediam noctem &c. quemadmodum apud nos, nihil enim de hac re certi habetur.

Quarta diffie. An qui deuorant reliquias cibi inter dentes manentes, vel aquam, abluens vi natura ieiunium soluisse dicantur?

CONCL. I.

RESPECTU reliquiarum non soluit ieiunium, etiam si nutriant. Ratio est, quia non deuorantur per modum cibi, sed per modum salinæ.

H 2

Hinc,

30878A

115. 115. 115.

Caetani quodlibet. Alex. 5. T. vbi supra.

Dubium.

30878A

30878A

Alex. q. 14. m. 1. S. Tho. loco citato, Ric. q. 1. ibid. Dur. dist. 8. quest. 4. S. Tho. est.

APPEN.

Hinc, si sit adeo magna reliquia: ut priusquam deuoratur dentibus teratur, videtur solum ieiunium, quia tunc per modum cibi deuoratur.

CONCL. II.

Syluest. est vbi supra.

S. inter saluam deglutitur gutta aquae, non soluitur ieiunium. Ratio est, quia transit per modum saluæ & contingit aliquando aquam labi vsq; ad guttur, & non ad stomachum vsq; & tunc neq; soluitur natura ieiunium, oportet enim ut quod sumitur ad extra per modum medicinae aut cibi, aut potus in stomachum descendat, ut natura ieiunium frangatur.

APPEN.

Hinc, ex Syluest. vbi supra, & Nauarro in manusli cap. 21. numero 13. *Si quis gussit la illa vino, & intra 24. horas semineante potest mulgar, & dicitur Missa si ei sacerdos* dummodo illud quod gussit statim foras proijciat, & in stomachum non descendat.

APPEN.

Hinc, sanguis, vel humiditas à capite descendens non frangit naturæ ieiunium, nec impedit communionem, cum ad extra non sumatur.

Communis est opinio, lege Syluest. ubi supra APPEN.

Hinc, qui in digestionem laborat post opulentissimam cenam, & noctem in somnum ieiunus censetur, & celebrare potest. Ratio est, quia non habemus præceptum, ut post digestionem celebremus, sed ut ieiunium ad Eucharistiam accedamus, potest enim aliquis, etiam si per decem horas dormierit indigestione grauari.

Hinc, reprobanda est glossa super cap. ex parte, de celebratione missarum oppositum affirmans. Tunc enim moritur qui debilem habent naturalem calorem, frequenter in mēq. crudum habent stomachum, nunquam, celebrare debent, quod est falsissimum.

Alex. m. o. s. t. ubi supra Ric. d. 8. art. 2. q. 4. Sco. dist. 9. q. 3.

CONCLUSIO.

LICEBIT modo finita Missa prandere, neq; repetenda erit necessario specierum consecratarum digestio, bene tamen ex deuotione. nam consueudo, siue præceptum nihil comedendi vsq; ad meridiem: ut habetur in Can. Tribus de consecranda, iam per contrariam consueudinem est abrogatum.

Harefex,

Prima concl. huius articuli confutatur. error Lutheri

De suscipientibus Eucharistiam. 117

In libello, quem edidit de abroganda Missa priuata, vbi docuit consuetudinem esse post cibum sumptum Eucharistiam recipere. lege Clichtonem lib. 2. de officio Missæ, contra Lutherum cap. 20. & Valdensum Tomo 2. de sacra. cap. 87.

Art. V. 11. An sit non utentibus ratione Eucharistia tribuenda?

CONCL. I.

QUANDO aliquis dicitur amentis, quia debilem rationis vsum habet, non est illi Eucharistia neganda. Ratio est, quia debilis rationis vsum satis est ad diiudicandum corpus Domini ab alijs cibis, id est, ad cognoscendum, quæ deuotione, & animi præparatione sit ad Eucharistiam accedendum.

Hinc, infirmis, quamuis videantur delirare, non est neganda Eucharistia, dummodo prius interrogentur. An habeant animum paratum, & velint eam recipere.

CONCL. II.

AMENTIBUS à natiuitate nulla ratione est Eucharistia danda. Definita est in Can. omnis vtriusq; sexus, vbi precipitur nulli esse tribuendam, quousq; ad annos discretionis peruenierit, & cum amentes à natiuitate nullum habeant, nec habere possint rationis, & discretionis vsum, nulla ratione erit illis Eucharistia conferenda.

Hinc, refutatur opinio glossæ super Can. qui recedunt 26. q. 6. afferentis amentibus à natiuitate esse in necessitate Eucharistiam administrandum.

CONCL. III.

PHRENETICIS, & amentibus, si in sanitate conuersi Eucharistiam petierint, vel signa penitentiae præbuerint, erit Eucharistia tribuenda, de finita est expresse in Conc. Carthagin. 4. & ponitur in Can. qui 26. q. 6. Et ratio est, quoniam sicut qui in vigilia petiit Baptismum si dormiens baptizaretur, gratiam sacramentalem recipit, ita à simili in hoc casu.

Hinc, laborantibus phrenesi per multam temporis moram erit etiam Eucharistia singulis annis tribuenda. Ratio est, quia non datur illi Eucharistia propter multum aut paruum tempus, quo in phrenesi detinetur, sed propter deuotionem, quam erga sacramentum in sanitate existens verbo, aut signo declarauit.

H 3 CON-

Alex. q. 49. m. 4. s. Tho. q. 80. art. 9. Ric. d. 9. ar. 2. q. 3.

APPEN.

APPEN. 4. glossa Caueni.

APPEN. 4.

CONCL. III.

PARVULIS ante usum rationis non est Eucharistia conferenda, definita est in Can. omnis vtriusque sexus ubi dicitur, cum ad annos discretionis pervenerit &c. & in Conc. Trid. Sess. 1, cap. 4. & Can. 4.

Prima diffie. Si aliquis Sacerdos parvulo daret Eucharistiam, recipere ne sacramentalem gratiam.

CONCLUSIO.

RECIPERE quidem Ratio est, quia hoc sacramentum operatur non per devotionem recipientis, sed ex opere operato, virtute meritorum Christi quemadmodum a parvulo sacros ordines Episcopus conferret, characterem, & gratiam reciperet.

Secunda diffie. Quia etate parvuli ad Eucharistiam sumendum obligantur?

CAETANVS ubi supra S. Thom. tenet etate 7. annorum esse illis ministrandam.

CONCLUSIO.

ECCLISIAE consuetudo declaravit, maiorem discretionem ad communionem, quam ad confessionem declarari Ratio est, quia pueri obligantur ad confessionem cum primum noverint inter honestum, & inhonestum distinguere, quod nonne sup. p. 11. etate 8. annorum contingit, & tamen, Ecclesiae consuetudine Eucharistia eis non confertur.

CONCL. II.

NON est 7. annorum etas expectanda, sed quando pueri ante illam etatem devotionem aliquam, & dilectionem Dei habere videntur, est illis Eucharistia ministranda. Ratio est, quia habentes hanc devotionem, non solum bonum a malo distinguunt, verum etiam huic tanto sacramento debitam reverentiam exhibent, huius autem rei ex parte parvulorum parentibus, & confessoribus incumbit.

Hinc continetur error Pelagii, & Nestorii dicentium Eucharistiam parvulis necessario dandam esse. Vide Catech. ubi supra, S. Thom. art. 1.

Art. V. 111. An liceat secularibus singulis diebus Eucharistiam sumere?

CONCL. I.

HABERE licet est asserere singulis diebus preceptum esse Christianis absque ullo discrimine communicare, & neque

Alex. q. 51. m. 1. ar. 1. S. Thom. q. 80. art. 10. D. d. d. 12. Bona. art. 2. q. 2. Ric. art. 3. q. 1. Dur. q. 5.

Heresis.

te neque enim de hac re modo habetur praeceptum: ut peccatissimus Lutherus docuit, neque omnes, cum variis negotiis premediantur, sunt semper digne ad Eucharistiam dispositi: Sacerdotibus vero cum offerat Sacrificium per se, & pro tota Ecclesia, tanquam Ecclesiae ministris, licet pro Ecclesia, & animabus purgatorii sacrificium offerre.

CONCL. II.

SAECLARIS ita diuino amore flagrans, & se per communionem in dies robotari, & charitate proficere experiens, quotidie poterit communicare, patet ex B. Aug. apud S. Thom. dicente, accipe quod tibi prodest, & sic vive ut quotidie mereris, acciperet cui quidem non in publico sed privatim erit communicandum.

Hinc qui non experitur diuinum amorem ex frequenti communiōe, in dies in se augeri, ab hoc sacramento abstinere, ut saltem non nisi semel in hebdomada communi- cetur. Ratio est, quia si hoc non experitur, signum est profectio se minus digne accedere. quotidie enim, inquit D. Aug. celebrare, nec laudo, nec vitupero, & refertur Can. quotidie, & de consecr. d. 2.

Tertia diffie. Ex ambobus aequae ad Eucharistiam dispositi vter, erit magis laudandus, qui ob reverentiam tanti sacramenti aliquot diebus abstinet, an qui propter devotionem frequenter communicat?

CONCL. I.

UTERQUE est laudandus, patet exemplo Zachari, qui gaudens excepit Christum in domum suam, & Centurionis, qui Christum recipere recusavit dicens, Domine non sum dignus &c. uterque enim Christo laudatur.

CONCL. II.

MAGIS tamen ille laudandus esset, qui propter amorem, & devotionem singulis diebus communicaret. Ratio est, quia charitas, quae ad communicandum excitat, est praevalentior virtus, & in se timorem, & reverentiam includit.

Quarta diffie. Fuitne in primitiva Ecclesia laici praeceptum communicandi singulis diebus?

MOX erat tunc Christianus, diebus singulis communicans, in actibus enim Apostolorum dicitur. Erant autem creantes perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione, & fractione panis, ubi per communicationem, & fractionem, sancti Sacramenti communionem intelligunt.

D. Aug. D. Bona. & Galet. est.

APPEN.

D. August.

Luc. 19. Matth. 23.

D. Bona, ubi supra, Ric. ibid. Act. cap. 2.

CONCL. I.

Hic mos, seu consuetudo fuit illis sub præcepto. In enim definitum est à Calixto Papa in Can. peracta, de sac. d. 2. nam inquit, peracta cōsecratione omnes, communicant, & qui noluerint Ecclesiasticis careant liminibus. In enim Apostoli statuerunt, & sancta Rom. tenet Ecclesia, & communicatio autem solum propter fractionem præcepti obligantis ad M. imponitur.

CONCL. II.

DEINDE in Ecclesia propter remissionem fidelium devotionem, in diuersis temporibus statutum fuit, vt rarius secularis communicarent, nam Fabianus Papa instituit, vt ter in anno secularis communicarent, Sotherus vero Romanus Pontifex, vt in die Cene Domini. Tandem in Conc. Lateranensi decretum fuit in die Paschatis Eucharistia sumeretur ratio autem huius varietatis est, quia iuxta temporis varietates leges, statutaque humana, iure optimo variantur.

Hinc destruitur error Lutheri asserentis, singulis debere esse communicandum. in libello de Missa priuata reuocanda, vocauitque Missam priuatam in qua solus Sacerdos communicat.

Art. 1 X. Licetne alicui Christiano per totam vitam a communione omnino cessare? Sensus est an sit per præceptum diuinum communicandi semel in vita, An Ecclesia licentiam tanquam?

DVAE sunt opiniones. Prima dicit, esse tantum Ecclesiasticum altera opinio opposita est S. Tho. ar. 11. citato, & Dur. q. 2. vbi supra & Palud. d. 9. q. 1.

CONCL. I.

PRÆCEPTUM de Eucharistia sumenda est diuinum, patet Luc. 22. & ad Cor. 11. vbi post Eucharistiae institutionem legitur dixisse, hoc facite in meam commemorationem, quæ verba inducunt præceptum. nam scilicet, præceptum est Apostolis, quod ipse fecit, faciendum, si Sacerdotes non haberentur Eucharistiam sumere, & fidelibus ministrare, cum ipse suum corpus sumpserit, & iisdem Apostolis in cenam dederit.

CONCL. II.

Ex præcepto Ecclesiae tenetur homo singulis annis in die Paschatis communicare, definita est in Conc. Lateran. & habetur in Can. omnis veriusque sexus. Hinc, iure etiam diuino

S. Tho. est ad 3.

Harces.

Alex. q. 51. m. 3. D. Bona. q. 1. vbi supra. G. br. in c. 10. l. 2. § 7. co. d. 9. in principio questionis, Ricar. d. 13. q. 2.

Luc. 12. 1. Cor. 11.

APPEN.

De suscipientibus Eucharistiam. 121

diuino tenetur Christianus eodem die Eucharistiam recipere: quia idem est præceptum indeterminatum diuinum, & ab Ecclesia determinatum; atque ita quando sit cōmunio in Paschate ex præcepto Ecclesiae, præceptum quoque diuinum de illa sumenda adimpletur.

CONCL. III.

PRÆCEPTUM de Eucharistia in die Paschatis sumenda potest iam à dominica in ramis, vsque ad dominicam in albis adimpleri. patet per extrauagatē Eug. 111. quam citat Caietan summa verbo cōmuniō.

Prima diff. Estne Eucharistia de necessitate salutis, & Baptismus, & penitentia?

CONCL. I.

NON est necessaria ad salutem quo ad peccatorum remissionem. Ratio est, quia ex sua institutione præsupponit peccatorum remissionem, & peccatoris iustificationem, vt infra q. 3. patebit sola enim Baptismi, & penitentiae sacramenta sunt hoc modo necessaria.

CONCL. II.

EST tamen necessaria ad salutem quoad perseverantiam in gratia. Ratio est, quia ad perseverandum in gratia est necessaria observatio omnium mandatorum Dei, & Eucharistiae perceptio est vnum ex præceptis diuinis: acque ita est necessaria ad gratiam, & ex consequenti ad salutem. Hæc eadem ratione omnia præcepta diuina dicuntur esse ad salutem necessaria.

Secunda diff. An sit præceptum diuinum sumere Eucharistiam tempore mortis, quando pro viatico datur?

CONCLUSIO.

EST sub præcepto diuino, nam est præceptum diuinum indeterminatum, quod voluit Ecclesia in articulo mortis obligare: vt ex consuetudine Ecclesiastica à temporibus Apostolorum ad nostra vsque tempora seruata, quæ vim habet legis, constat.

Tertia diff. An sit Eucharistia damnata ad mortem tribuenda?

CONCLUSIO.

DE iure est suspendendis tribuenda, definita est in Cōc. Maguntinensi expresse, & refertur 103. q. 12. Can. quædam, vbi dicitur; si de omnibus suis peccatis puram confessionem egerint, communio in fine secundum præcepta

Alex. q. 30. m. 1. ar. 1. S. Tho. ar. 11. D. Bona. d. 12. ar. 3. q. 1. Duran. d. 3. q. 2.

APPEN.

Alex. q. 52. m. 4. S. Tho. vbi supra, Durand. l. 10. co. citato.

pta canonum danda est, & cadauera se pelianda, quod intel-
lige; si in iudicio crimina confessi fuerint. nam si publici
negant, tanquam suspectis de falsitate, non est Eucharistia
conferenda.

Alex. q. 53. m.
1. S. Tho. artic.
12. q. 80. D. Bo-
na. d. 11. q. 5. 3.
Ric. cad. dist.
q. 6. ar. 4.

Art. ult. An sit sub precepto sacerdotibus celebrantibus, & com-
municantibus, & laicis etiam sub utraque specie,
communicare?

CONCL. I.

NON est contra ius diuinum populum sub utraque spe-
cie communicare. definita est in Conc. Constantiensi Sess.
13. ubi dicitur in primitiua Ecclesia huiusmodi sacramen-
tum a fidelibus sub utraque specie receptum fuisse, & com-
in coena, & can. cum frangitur, & can. quid sit de conse-
crat. dist. 2.

CONCL. II.

NON est preceptum diuinum, quo populus ad com-
municandum sub utraque specie obligaretur. hæc est con-
tra hereticos; & est definita in Conc. Basiliensi Sess. 38. &
in Constantiensi Sess. 15. ubi populo interdicitur com-
municatio sub utraque specie, & in Conc. Rhemensi, & re-
fertur can. prouenit de consecr. d. 2. & in Carthagin. & in
alijs Concilijs, & tandem in Trid. Sess. 21. cap. 1. & 2.
can. 1. & 2.

CONCL. III.

PRÆCEPTUM Ecclesiasticum, quo sub specie tan-
tum panis communicandum populo præcipitur, est ius-
tis rationi consentaneum, quam oppositum: ut multi
argumentis à Patre de Castro, verb. Eucharistia. hæret.
ultima, probatur. est autem definita in quatuor Concilijs
generalibus, scilicet, Constantiensi, Basiliensi, Flor. & Trid.
ubi oppositum asserentes condemnantur. Hinc colligitur
magis expedit Ecclesie communionem sub una tantum
specie, quam sub utraque lege Caiet. ubi supra S. Thom.
enim multe mulieres, quæ tunc præ stomachi debilitate
ad vomitum prouocarentur. Hinc etiam patet non ex-
pedire S. Rom. Ecclesie calicis communionem alicui na-
tioni concedere, nam si petentes sunt catholici reprehende-
dendi potius, quam audiendi sunt. satis enim est illis eam
communione recipere, quam B. Franciscus, & alij san-
ctissimi viri receperunt. si autem heretici sunt multo mi-
nus sunt audiendi, tunc enim gloriarentur catholicos sua
falsa doctrina victos calicis usum concessisse, & eadem ra-
tione

APPEN.

APPEN. 2.

tionem esset vniuersæ Ecclesie concedendus & ideo Conc.
Trid. Sess. 21. Can. ult. ab huius art. definitione abstinuit.

Difficultas Daturne maior gratia suscipienti Eucha-
ristia sub utraque specie

Alex. & S. Tho.
ibidem.

CONCLUSIO.

NON datur maior gratia suscipienti sub utraque specie,
quàm sub altera tantum. Ratio est, quia cum vnica sit per-
ceptio corporis, & sanguinis Christi, non dabitur vnus gra-
tus gratiæ, per susceptionem corporis, & alius per calicis
sumptionem: quemadmodum sacerdoti sumenti decem Ho-
stias consecratas maior gratia, quàm sumenti vnā tan-
tum non datur, qui earum omnium est vnica sumptio, atq;
ita nullum detrimentum populo irrogatur, quàmuis illi
sanguis non ministraretur, vt supra à S. Th. ad. 2. docetur.

Flarescu.

Hinc, confutatur error Bohemorum asserentium esse
magnum sacrilegium Eucharistiam sub specie vini populo
negare, quem errorem excitauit nefandus Lutherus, quo
etiam errore laborant Græci non quod sub specie vini po-
pulus communice, quia iam illis ab Ecclesia Rom. conces-
sum est, sed quia nobis vitio dant consuetudinem Rom. Ec-
clesie, negandi populo calicem. Hæc tenus de 2. quæst.

Art. 4. m. 1. 2. 3.
Art. 1. m. 1. 2. 3.

QUESTIO TERTIA DE EF-
FECTIS EUCHARISTIAE.

Art. 1. An virtute huius sacramenti gratia conferatur?

Alex. q. 41. m.
1. S. Tho. q. 79.
arti 1. D. Bona.
d. 11. artic. 3. q.
2. Ric. arti. 5. q.
2. eiusdem dist.
Dur. ibid. q. 5. 4.
Cast. V. Eucha.
hære. 8. 9.
D. D. ubi supra.

CONCLUSIO.

CONFERTUR quidem dignè suscipientibus Eucha-
ristiam virtute sacramenti gratia, conclusio est de fide, & de
finita expresse in Conc. Flor. & Trid. Sess. 15. & can. 5.

Prima diff. An Eucharistia possit primam gratiam, qua homo ex
peccatore fit iustus, conferre?

CONCL. I.

EUCHARISTIA per se non confert primam gratiā,
bene tamen per accidens. Ratio est, quia non est insti-
tutum hoc sacramentum ad hunc finem à Christo Do-
minico, vt primam gratiam conferret; vt fuerunt instituta
Baptismi, & poenitentiae sacramenta, quæ virtute sua in-
stitutionis dicuntur primam gratiam conferre. Secunda
pars etiam patet, quia gratia sacramentalis datur non po-
nenti

nenti obicem, quem quidem non ponit, qui cum ignorantia inuincibili ad Eucharistiam accedit. hæc eadem. Ratio est, de omnibus alijs sacramentis, & est ferè communis conclusio, quam d. 9. 4. iidem Doctores tractant.

CONCL. II.

CONFERRE primam gratiam conuenit per se Eucharistia, quatenus tempore Baptismi in voto recipitur. Ratio est, quia quando causa efficiens operatur propter aliquem finem, tunc etiam dicitur finis ille operari, quatenus mouet efficientem causam producentem effectum, ut pecunia operatur, quatenus mouet artificem; qui propter pecuniam operatur; & Baptismus atque poenitentia efficiunt primam gratiam in nobis propter hunc finem, ut dignæ Eucharistiam recipiamus, atque ita gratia tunc ab Eucharistia, tanquam a finali causa confertur.

Alex. m. 3. art. 3. vbi supra.

Secunda diff. Confertne Eucharistia gratiam, quando recipitur, quando species in stomacho corrumpuntur.

DVAE sunt opiniones. Prima Caiet. art. 1. vbi supra S. Tho. Ioan. Maior. d. 9. 4. assensum non dari primam gratiam, in instanti receptionis, sed in aliquo instanti, vnde ad receptionem in stomacho. Contraria opinio est Magistri, & exterorum d. 9. 4.

CONCLUSIO.

GRATIAM confert tempore, quo recipitur, & per receptionem intellige non retentionem eius in ore, sed deiectionem in stomachum, probatur à simili. nam ut alia sacramenta præcisè in instanti perceptionis conferunt gratiam, ita & hoc, quia quantum ad gratiæ collationem eadem est omnium sacramentorum ratio.

Tertia Diff. Requiritur ne actualis deuotio tempore, quo Sacerdos Eucharistiam recipit, ut sibi gratia conferatur?

DVAE sunt opiniones. Prima Caiet. vbi supra S. Tho. art. 1. qui dicit, ut aliquem fructum ex hoc sacramento Sacerdos vel secularis recipiat, desiderari actuale tempore receptionis deuotionem. Hæc eadem opinio videtur fuisse Alex. vbi supra in 3. art. 2. & D. Bona. q. 1. ad 1. & Dur. loco citato.

ALTERA, & contraria opinio est S. Tho. vbi supra art. ultimo, assensum veniale peccatum gratiæ habitus

& charitatis, quæ datur virtute Eucharistia, augmentum minime tollere.

CONCLUSIO.

ACTUALIS deuotio tempore receptionis non est necessaria ad gratiam sacramentalem consequendam. impossibile enim esse videtur; habere intellectum fixum per aliquod temporis spatium in alicuius rei contemplatione; quin per momenta distrahimur, nam impossibile est, inquit D. Aug. quin visis tangamur, etsi actuale deuotionem tunc habere teneremur, ad impossibile profectio obligatur.

Quarta diff. An qui timore tremens Eucharistiam tantummodo adorat, gratiam sacramentalem recipiat?

Alexan. vbi supra.

CONCLUSIO.

NULLVM sacramentum gratiam confert, nisi in se, vel in alio sacramento, ut causa finalis, sed in voto tantum recipiatur. Ratio est, quia gratia sacramentalis, quæ datur ex opere operato, id est, virtute passionis Christi, non confertur nisi per sacramenta exteriora, quibus passio Christi nobis applicatur. recipit tamen adorans Eucharistiam, gratiam, quæ ex opere operantis confertur, de qua loquitur D. Aug. cum ait, crede, & manducaisti.

D. August.

Quinta diff. Estne effectus Eucharistia gloria consequutio, sicut gratia collatio.

CONCLUSIO.

EST quidem, quia gloria est vita perfecta, & Eucharistia dicitur sacramentum vite Ioan. 6. qui manducat hunc panem, vivit in æternum. Hinc etiam vitiaticum nominatur, quia datur morientibus; ut recto tramite ad gloriam proficiant.

Ioan. c. 6.

Hinc destruiuntur duæ hæreses. Prima Messalianorum assensum hunc sanctissimum cibum, nec prodesse quicquam, nec ledere, & Armenorum dicentium soli corpori prodesse. Altera hæresis fuit Græcorum existimantium maiorem vim habere Eucharistiam in die Cœnæ, quam in alio die confectam, quod quidem falsissimum est, quia sacramentum, ut docet Conc. Flor. non ex tempore, sed ex debita materia, forma, & intentione pendet; & Christus in Cœna tradens potestatem Apostolis consecrandi, ab-

Hæresis.

Castr. V. Euch. hæresis 8.

solutè

Luc. 22.

solutè dixit hoc facite in meam commemorationem, & nullam temporis legem præscripsit.

Alex. Alen. q. 6.
41. m. 1. art. 2.
S. Th. q. 79. art.
3. DD. dist. 12.
2. Bona. q. 2.
Ric. ar. 5. q. 1.

Art. 11. Remittit ne Eucharistia peccatum mortale?

TRIS sunt opiniones. Prima affirmantium nullum sacramentum conferre primam gratiam, nec remittere peccatum. M. quia præsupponuntur remissa per contritionem præuiam, hæc opinio quantum ad Baptismum, & penitentiam est erronea, quia si aliquis ad hæc duo sacramenta contritus accedat, primam gratiam consequetur, & ex consequenti omnium mortalium remissionem. ita definitum est in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4.

Secunda opinio ait; omnia sacramenta conferre primam gratiam, & per consequens peccata remittere, ita ut Baptismus, & penitentia per se, reliqua vero per accidens hoc efficiant.

Tertia opinio est media, quæ dicit Baptismum, & penitentiam conferre primam gratiam per se, reliqua vero neque per se, neque per accidens.

Scot. liberatur.

Scoto falsissimè hæc opinio aseribitur, nam d. 9. q. 1. de Eucharistia verba faciens ita loquitur. si qua alia peccata lateant, per istud sacramentum etiam remittuntur. quibus verbis apertissimè docet, & peccatum mortale per Eucharistiam remitti, & primam gratiam conferri, nam de lege non potest Deus culpam remittere, quin gratia conferatur.

CONCL. I.

QUANDO prima gratia per Baptismum, vel per penitentiam confertur, & peccata remittuntur, Eucharistia quatenus est in uoto suscipientis, concurrens, quia est causa finalis Baptismi, & penitentia, & causa finalis operantis simul cum causa efficiente, quatenus illam ad operandum mouet.

CONCL. II.

SI accedens ad Eucharistiam sit lux attritionis conscius, peccatorum remissionem non consequetur, qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat &c.

CONCL. III.

AD Eucharistiam cum conscientia peccati. M. accedens præter poenam æternam, ad quam obligatur, plerumque corporalem contrahit infirmitatem. constat apertissimè, nam de his B. Paul. loquens ita ait. Ideo inter nos multi infirmi,

infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi vide gloss. super hunc locum.

CONCL. IIII.

SI quis attritus se contritum existimans ad Eucharistiam accedat primam gratiam & mortalium peccatorum remissionem consequetur. Hæc conclusio colligitur ex Alexan. quem sequutus est B. Thom. vide Castro. hæresi 8. ver. Eucharistia. Et ratio est, quia cum Eucharistia non potest obicem gratiam conferat, & hic nullum ponat obicem (fecit enim totum quod in se erat) profecto primam gratiam, & mortalium remissionem consequetur. Est autem limitanda conclusio, nempe, quando non habetur confessoris copia, nam si haberetur peccaret mortaliter, si prius non confiteretur.

Prima diffi. An detur accessus mediis ad Eucharistiam, ita ut accedens neque peccet, neque gratiam consequatur?

DYAE sunt extremæ opiniones. Prima Alexan. Alen. quem sequuti sunt D. Bona. & Caiet. artic. 1. vbi supra, B. Tho. & Ioan. Gerson, quem citat, & sequitur Gabriel. d. 9. q. 2. qui partem affirmantem tenet, contraria opinio est Io. Maior. d. 9. q. 2.

CONCLUSIO.

MEDIVS datur ad Eucharistiam accessus ita ut accedens neque peccet, neque consequatur gratiam. Potest enim aliquis ignorare inuincibiliter esse necessarium habere doctorem ante Eucharistia receptionem, & is si cum hac iuris ignorantia ad Eucharistiam accedat, etiam alicuius delicti conscius cuius neque complacentiam, neque displicentiam habet, tali ignorantia à peccato excusabitur, & gratiam non consequetur, quia nullus dolor de illo delicto præcessit. nullum enim peccatum per sacramentum deletur nisi eius peccati ignarus, ut gratia consequatur, saltem in generali contenti, dicens de confectis, & obiectis me penitet, & confiteor me peccasse.

Secunda diffi. An venialia peccata per Eucharistiam remittantur?

OPINIO. Caiet. vbi supra est, scilicet, si tempore receptionis homo est distractus, sicut Eucharistia non dat gratiam.

Alex. Alen. q. 45. l. 10. ar. 2. 8. T. ar. 1. D. Bona. codem art. vbi supra.

Alex. Alē. m. 1.
ar. 1. S. Tho. ar.
tic. 4. & 5. D.
Bona. q. 3. Ric.
artic. 5. q. 1. vbi
supra.

gratis; ita neque venialia remittit. opinio contraria est
grauissimorum doctorum.

CONCLUSIO.

VENIALIA peccata quoad culpam per Eucharistiam
remittuntur. Ratio est, nam si mortalia remittuntur per E
ucharistiam virtute gratiæ habitualis, quæ tunc conferuntur
ut ex superioribus constat, multo magis venialia, de quibus
non habetur complacentia, quamvis homo tempore
receptionis sit distractus, remittentur.

*Tertia diffie. An per Eucharistiam poena temporalis lumen in
purgatorio remittatur?*

De hac re latius in q. de sacrificio Missæ.

CONCL. I.

Alex. Alen. q.
41. m. 1. S. 2.
ar. 2. S. Tho. ar.
5. vbi supra.

REMISSIO poenæ infligendæ, quæ per Eucharistiam
ut est sacramentum, fit, non ratione sacramenti effi
citur. Ratio est; quia Eucharistia fuit instituta non ad
mittendam talem poenam, sed ad animæ gratiam augmen
dam, quemadmodum cibis corporalis ad augendas & conser
uandas corporis vires.

CONCL. II.

Exod. 12. c.
Alex. & S. Tho.
sent.

EFFICITUR tamen ratione dispositionis recipien
tis, & charitatis, quæ tunc infunditur, poenæ remissio. Con
stat Exod. 12. nam manducatio agni Paschalis cum laetitia
eis agrestibus innuebat, cum dolore & amaritudine nostri
peccatorum, & passionis Sanctissimæ Christi Eucharistiam
esse à nobis manducandam, tum etiam ratione chari
tatis per accidens fit talis poenæ remissio. est enim ratione
consentaneum: ut quoties nouum amicitia augmentum
efficitur; poena aliqua ab amico remittatur, & donum aliquod
quod concedatur.

CONCL. III.

Luc. 21.

EUCCHARISTIA, quatenus est oblatio, & sacrifici
um, poenam iuxta mensuram deuotionis offerentium
remittit. plus enim Deus affectum offerentis, quam quo
nus oblatum respicit, nam vidua, quæ duo tantum minis
obtulit, propter affectum dicta est plus omnibus obtulisse.

CONCL. IIII.

Hic sacrificij effectus sine actuali deuotione etiam do
mienti applicatur, deuotio enim non est necessarium habere
da tempore, quo Missa pro aliquo offertur, sed tempore
quo petit, ut celebraretur.

Hinc

Hinc, Eucharistia Sacerdoti bifariam prodest; & ut so
cramentum, quatenus sibi illam recipienti gratiam confert
& ut sacrificium, quatenus iuxta mensuram deuotionis po
enæ sibi remittitur, perinde etiam illis pro quibus offertur,
dummodo illam recipiant, alioqui enim solum prodest per
modum sacrificij ad impetrandum, & pro peccatis satisfaci
endum. De cæteris Eucharistiæ effectibus copiosissime DD.
praefecti Alex. D. Tho. & D. Bon. vbi supra, disputant.

QUAEST. QUARTA DE EXISTEN
TIA CORPORIS CHRISTI IN
EUCCHARISTIA.

*Artic. 1. An vere, & realiter sub hoc sacramento corpus &
sanguis Christi existant?*

Alex. Alen. qd.
40. m. 3. per 8.
ar. & q. 91. m.
4. per 5. ar. 2.
Tho. q. 76. ar.
1. D. d. 10. D.
Bona q. 2. ar. 5.
Ric. q. 1. ar. 1.
Seco. & Duran.
q. 1.

CONCLUSIO.

CORPUS Christi Iesu verè, & realiter non metapho
ricè sub speciebus panis, & sanguis sub speciebus vi
neræ consecratione continentur. hæc conclusio multis
scripturæ & sanctorum testimonijs probatur, estq. de
finitiua multis Conc. & tandem ad verbum in Tri. Scil. 15.
c. 1. & Can. 5.

Heretici.

Ioan. c. 6.

Hæc conclusione, quàm copiosissime Pater à Castro, hæ
re. 4. n. & 12. verb. Eucharistia confirmans, destruitur mul
ti errores. Primus fuit discipulorum, quia abierunt dicente
Christo, nisi manducaueritis carnem filij hominis &c. de
quo Magist. d. 10. Secundus asserentium sibi esse carnem ali
cuius hominis, in quam panis substantia conuertitur. pro
desseq. ad peccati remissionem, siue homo ille iustus esset,
siue non. Tertius Nestorij dicentis in Eucharistia contineri
carnem non Dei, & hominis, sed puri hominis, fueruntq.
damnati 2. & 3. error in prima synodo Ephesina. Quartus
Berengarij, scilicet, verba hæc; hoc est corpus &c. esse in
telligenda non in proprio, sed in metaphorico sensu. Con
stat ex can. ergo Berengarius, de consecr. d. 2. quem erro
rem post multos annos excitauit Vicleph, & Occolampa
existentes non recipere corpus Domini, Hostiam conse
cratam suscipientes, qui etiam consecrationem negant;
tandem enim ibi corpus Christi est, quandiu species con
sistunt. Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. I. secra

Alex. Alē. m. 1.
ar. 1. S. Tho. ar.
tic. 4. & 5. D.
Bona. q. 3. Ric.
artic. 5. q. 1. vbi
supra.

gratis; ita neque venialia remittit. opinio contraria est
grauissimorum doctorum.

CONCLUSIO.

VENIALIA peccata quoad culpam per Eucharistiam
remittuntur. Ratio est, nam si mortalia remittuntur per Eu-
charistiam virtute gratiæ habitualis, quæ tunc conferuntur
ut ex superioribus constat. multo magis venialia, de quibus
non habetur complacentia, quamvis homo tempore
receptionis sit distractus, remittuntur.

*Tertia diffie. An per Eucharistiam poena temporalis iuncta in
purgatorio remittatur?*

De hac re latius in q. de sacrificio Missæ.

CONCL. I.

Alex. Alen. q.
41. m. 1. S. 2.
ar. 3. S. Tho. ar.
5. vbi supra.

REMISSIO poenæ infligendæ, quæ per Eucharis-
tiam ut est sacramentum, fit, non ratione sacramenti ef-
ficatur. Ratio est; quia Eucharistia siue instituta non ad re-
mittendam talem poenam, sed ad animæ gratiam augmen-
dam, quemadmodum cibus corporalis ad augendas & re-
ciendas corporis vires.

CONCL. II.

Exod. 12. c.
Alex. & S. Tho.
sunt.

EFFICITUR tamen ratione dispositionis recipien-
tis, & charitatis, quæ tunc infunditur, poenæ remissio. Con-
stat Exod. 12. nam manducatio agni Paschalis cum lacri-
eis agrestibus innuebat, cum dolore & amaritudine nostrorum
peccatorum, & passionis Sanctissimæ Christi Eucharis-
tiam esse à nobis manducandam, tum etiam ratione chari-
tatis per accidens sit talis poenæ remissio. est enim rationi
consentaneum: ut quoties novum amicitie augeretur
efficitur; poena aliqua ab amico remittatur, & donum ali-
quod concedatur.

CONCL. III.

Id. c. 27.

EVCHARISTIA, quatenus est oblatio, & sacrifici-
um, poenam iuxta mensuram devotionis offerentium
remittit. plus enim Deus affectum offerentis, quam mo-
nus oblatum respicit, nam vidua, quæ duo tantum minora
obtulit, propter affectum dicta est plus omnibus obtulisse.

CONCL. IIII.

Hic sacrificij effectus sine actuali devotione etiam do-
mienti applicatur. devotio enim non est necessarii habenda
tempore, quo Missa pro aliquo offertur, sed tempore,
quo perijt, ut celebraretur.

Hinc

Hinc, Eucharistia Sacerdoti bifariam prodest; & ut so-
cramentum, quatenus sibi illam recipienti gratiam confert
& ut sacrificium, quatenus iuxta mensuram devotionis poe-
na sibi remittitur, perinde etiam illis pro quibus offertur,
quomodo illam recipiant, alioqui enim solum prodest per
modum sacrificij ad impetrandum, & pro peccatis satisfac-
ciendum. De cæteris Eucharistiæ effectibus copiosissime DD.
praefectum Alex. D. Tho. & D. Bon. vbi supra, disputant.

APPEN.

QUAEST. QUARTA DE EXISTEN-
TIA CORPORIS CHRISTI IN
EVCHARISTIA.

*Artic. 1. An vere, & realiter sub hoc sacramento corpus &
sanguis Christi existant?*

CONCLUSIO.

CORPUS Christi Iesu vere, & realiter non metapho-
ricè sub speciebus panis, & sanguis sub speciebus vi-
ni facta consecratione continentur. hæc conclusio multis
sacrae scripturæ, & sanctorum testimonijs probatur, etq. de
finita in multis Conc. & tandem ad verbum in Tri. Sess. 15.
ca. 1. & Can. 5.

Hæc conclusione, quam copiosissime Pater à Castro, hæ-
te. 4. 11. & 12. verb. Eucharistiæ confirmavit, destruuntur mul-
ti errores. Primus fuit discipulorum, quia abierunt dicente
Christo, nisi manducaveritis carnem filij hominis &c. de
quo Magist. d. 10. Secundus asserentium sibi esse carnem ali-
cuius hominis, in quam panis substantia convertitur, pro-
desseq. ad peccati remissionem, siue homo ille iustus esset,
siue non. Tertius Nestorij dicentis in Eucharistia contineri
carnem non Dei, & hominis, sed puri hominis, fueruntq.
damnati 2. & 3. error in prima synodo Ephesina. Quartus
Berengarij, scilicet, verba hæc; hoc est corpus &c. esse in-
telligenda non in proprio, sed in metaphorico sensu. Con-
tra post multos annos excitavit Vvicleph, & Oecolampa
existentes non recipere corpus Domini, Hostiam conse-
cratam suscipientes, qui etiam consecrationem negant;
tandem enim ibi corpus Christi est, quandiu species con-
secra-

Alex. Alen. qd.
40. m. 3. per 2.
ar. & q. 51. m.
4. per 5. ar. 5.
Tho. q. 76. ar.
1. D. d. 10. D.
Bona. q. 2. ar. 3.
Ric. q. 1. ar. 1.
Sco. & Duran.
q. 1.

Heresi.

Ioan. c. 6.

secrata durat. Vlt. error fuit existimantium corpus Christi in Eucharistia solum, dum sumitur, existere. Verum de his duobus vltimis erroribus supra q. 2. egimus.

Ex conclusione posita, & probationibus, quæ à Patre & Castro asseruntur, colligitur cautè legendum esse Canticum vbi supra S. Thom. dicentem non apparere ex Evangelio aliquod coactum, quo possimus convincere hæreticos ad intelligenda verba hæc, hoc est corpus meum, proprie, sed tenendum hoc esse solum ex autoritate Ecclesiæ, quæ ita verba consecrationis declarat.

Art. II. An totus Christus sub hoc sacramento contineatur?

CONCL. I.

TOTUS Christus sub speciebus panis, & vini continetur. Ratio est, quia ut fides Catholica docet, idem Christus, qui in cælo ad dexteram patris sedet, est in altari.

CONCL. II.

VIRTUTE verborum consecrationis corporis non est totus Christus in hoc sacramento. Ratio est, quia hæc verba; hoc est corpus meum, virtute propria solum efficiunt, quod significant & cum non significant totam Christi personam, sed corpus dumtaxat, virtute verborum solum corpus ibi continetur.

CONCL. III.

HUMANITAS, & Divinitas Christi IESU sunt in Eucharistia per solam concomitantiam ad corpus. Nam cum in ea sit totus Christus, ut ex prima conclusione constat, & non virtute verborum consecrationis, ut in 2. conclusione demonstratum est, erunt profecto per concomitantiam.

CONCL. IIII.

QUANTITAS, & accidentia corporis Christi solum sunt in Eucharistia per unionem, & concomitantiam ad corpus. Non enim per verba consecrationis significantur, scilicet, hoc est &c. nam corpus ibi non supponit propriam dimensionem, sed pro altera parte compositi naturalis. Hinc, solum Christi corpus est sub speciebus panis, & solum sub speciebus vini virtute verborum consecrationis, quia sub speciebus vini virtute verborum consecrationis finita est expressè in Conc. Trid. Sess. 13. cap. 3. Hinc sub speciebus panis sanguinem per concomitantiam ad corpus, & sub vini speciebus corpus, per naturalem concomitantiam ad sanguinem esse colligitur.

APPEN.
Caut. cauteli-
genda.

Alex. Alen. ar.
2. & 3. S. Tho.
art. 2. vbi su-
pra, D. Bona.
art. 1. q. 1. Ric.
q. 1. art. 1. Dur.
q. 2. in eadem
dist. 10.

APPEN.

APPEN.

Hinc

De existentia corporis Christi &c. 131

Hinc colligitur, quod si Hostia consecrata à Christo in Cæna fuisset reservata in illo triduo, corpus absque sanguine extitisset. tunc enim sanguis non erat corpori naturaliter unitus cum ita esset à corpore effusus: ut ex latere sanguis, & aqua simul emanaverint.

Difficultas. An virtute consecrationis corporis ibi & anima, tamquam terminus formalis conversionis panis, vel per solam concomitantiam, contineatur?

DVA sunt opiniones. Prima B. Thom. q. 75. art. 6. ad 2. asserentis animam esse terminum formalem, quatenus dat corpori esse corporeum, organicum. Altera, & contraria opinio est Scot. d. 10. q. 4. art. 2.

CONCLUSIO.

FORMALIS terminus conversionis panis est Christi IESU corpus, quatenus ex materia prima, & forma corporeum, componitur; & non, ut ex anima, dante esse corporeum, constat, quia forma dante corpori esse corporeum non est anima rationalis, sed forma corporeitatis; aliovisus corpus, quod est erroneum in Philosophia, & in fide, quia tunc corpora sanctorum non essent veneranda neque corpus Christi in sepulchro fuisset idem quod in cæna, quod est contra fidem, & multorum sanctorum auctoritates, hoc concluditur: nam si forma est, quæ dat esse rei, & post mortem corpus non habet eandem formam substantialem, ut adversarij fatentur, non erit profecto idem corpus.

Art. III. An totus Christus sub utraque specie contineatur?

CONCLUSIO.

CONTINENTUR quidem totus sub utraque specie. Definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 13. cap. 3. & Can. 3. & Sess. 17. cap. 3. & Can. 3. est autem intelligenda conclusio, ut art. 2. diximus: ita ut corpus Christi sit sub speciebus panis virtute verborum, reliqua per concomitantiam; totum per concomitantiam contineatur.

Difficultas. An sub qualibet particula utriusque speciei totus etiam Christus contineatur.

DVA sunt opiniones, quas citant. Alex. & S. Thom. vbi supra. Prima asserentium ante fractionem non esse

I 2 totum

Alex. Alen. vbi
supra.

Alex. Alen. qd.
40. art. 2. & 3.
S. Tho. q. 75. ar-
tic. 2. ad 3. D.
Bona. d. 10. qd.
1. & Ric. q. 1.
& 2. Dur. q. 2.
Gab. sup. can.
12. 20.

totum Christum in qualibet parte Hostiæ, sed totum in tota, & partem in parte: ita ut Christus ad extensionem Hostiæ extendatur, post fractionem verò Hostiæ esse totum in qualibet particula. Ex hac opinione multa sequuntur absurda. Secunda opinio est communis dicens, esse totum in qualibet particula &c.

CONCL. I.

Post fractionem Hostiæ totus Christus sub qualibet particula continetur, definita est expressè in Conc. Florent. Trid. Sess. 13. cap. 3 & Can. 2.

CONCL. II.

Ante fractionem Hostiæ, & ante diuisionem speciei vini totus Christus sub qualibet Hostiæ particula, & vini guttula continetur, definita est in Can. vbi pars est consecr. d. 2. dicitur enim, vbi pars est, etiam & totum, hæc est contra primam opinionem.

Artic. 111. 1. An eadem proprietates, quæ corpori Christi in se sub modo naturali existunt in suis, necessario eadem sub modo sacramentali existunt?

Alex. Alen. ar. 7. vbi supra. 11. Bona. loco citato ad 2. Scot. d. 10. q. 4. Scot. liberatur.

Dvæ sunt opiniones. Prima est Magistri Soto. d. 10. q. 1. ar. 2. 4. dicentis, posse Deum sua omnipotentia efficere, ut corpus Christi sit habens quantitatem in cælo, non tamen in sacramento; atq; etiam, ut in sepulchro fuisset absq; anima, & sanguine, & in sacramento cum anima & sanguine, & hanc dicit fuisse Scot. opinionem. cum tamen contrarium ad verbum vbi supra Scot. teneat dicit enim, impossibile esse Christi corpus sub modo naturali habere aliquas proprietates absolutas, quibus sub modo sacramentali careat.

CONCLUSIO.

Corpus Christi necessario easdem proprietates absolutas in sacramento, quas extra sacramentum, habet, patet, nam dato opposito, darentur duæ contradictoriæ & mul. veræ, scilicet, hoc corpus est vivens, & non vivens habens sanguinem, & non habens sanguinem &c. quod impossibile est corpus Christi extra sacramentum esse mortuum, ut erat in sepulchro, & in sacramento vivum &c. ut asserit, prima opinio, quid? quod absoluta non variantur ad variationem relationum, sunt enim priora respectibus, & ab illis minime pendens.

Art.

Artic. V. An existentia corporis Christi in sacramento necessaria eiusdem existentiam extra sacramentum? & sub modo naturali. supponat 1

Dvæ sunt opiniones. Prima Caiet. q. 76. artic. 2. B. Tho. qui opinatur partem affirmantem esse impossibilem. Altera est Scot. d. 10. q. 4. & illam Caiet. impossibilem iudicat. Primum animadvertit existentiam naturalem corporis esse occupare locum, & ad extensionem loci extendi existentiam verò sacramentalem esse contineri sub aliquo signo, & non occupare locum, neq; ad extensionem loci extendi.

CONCL. I.

Neuter horum modorum existendi ab alio dependet, probatur: quia neque dependet vnus modus ab alio essentialiter, siue intrinsece: neuter enim in definitione alterius includitur, neque ut à causa extrinseca efficiente, & conservante; neque modus sacramentaliter existendi à modo naturali, cum sit creatura, sed à solo Deo efficitur. Tandem, neq; pendet vnus ab alio, tanquam à suo correlato, tunc enim nõ posset esse vnus modus sine altero, quod est erroneum: quia ante institutionem Eucharistiæ Christus erat sub modo naturali, eritq; post diem vniuersalis iudicii, quando nullum sacramentum existeret.

CONCL. II.

Possibile fuit ante incarnationem Christi corpus sub modo sacramentali duntaxat esse, probatur, & primum perpende corpus Christi posse desinere esse, vel simpliciter, vel secundum quid simpliciter quidem, si eius humanitas corrumperetur, secundum quid verò, quantum ad modum existendi tantum. Exempli causa; desinere esse sacramentaliter, nil aliud est, quàm non contineri sub speciebus panis, habereq; modum quantitativum, & extendi: atq; hoc est corpus Christi, desinere esse secundum quid sacramentaliter. perinde desinere esse solum quantum ad modum naturalem existendi: est non habere modum quantitativum, id est, extensionem ad loci mensuram. à simili etiam corpus incipere esse secundum quid est incipere habere modum naturalem, vel sacramentalem existendi, vnde corpus Christi incipere esse, secundum quid, est, quando fit consecratio, incipere esse simpliciter est, totius suppositi inceptio, ita ut sit verum dicere hoc suppositum nunc est, & immediate ante hoc non fuit. Deinde no

ta; corpus Christi realiter distingui ab utroq. modo existendi, nam potest existere, & existit absq. altero illorum modorum, nam modo est in celo, & non sacramentaliter, & in Hostia, & non est sibi naturaliter, his positis, probatur conclusio: corpus Christi, realiter distinguitur ab utroq. modo existendi, & neuter illorum modorum pendet ab alio: ut ex prima conclusione constat; ergo sub altero modo poterit esse simpliciter: ut sub modo sacramentali, quomobrem possibile fuit ante incarnationem &c. consequentiam ita probat Sco. nam quando res differenter se habet ex se ad duos existendi modos, sub quolibet potest incipere esse simpliciter, potest enim homo incipere esse sedendo, vel stando; quia indifferenter ad utrumq. modum existendi se habet.

CONCL. III.

POSSIBILE est per potentiam divinam, ut corpus Christi desinat esse quoad modum existendi naturalem, & non quoad modum existendi sacramentalem. Ratio est, quia desinare esse quoad modum naturalem non esset corrupti, sed solum non occupare locum, & ad extensionem loci, quo continetur non extendi, quemadmodum quando continetur sub speciebus, ubi est in extensione, obijciat sequeretur tunc formam sacramenti, hoc est corpus meum, esse falsam, si tantum esset sub modo sacramentali, nam facit hunc sensum; hoc corpus sub his speciebus contentum, est idem copus, quod sub modo naturali præexistit. R. nunc facit hunc sensum: at verò si non esset sub modo naturali, esset nihilominus vera oratio, nam significaret corpus sub speciebus contentum; atque ita virtute horum verborum, siue aliorum posset Deus facere, ut Christi corpus simpliciter sub sacramento esset inciperet.

Inforges iterum, ante incarnationem illud corpus non fuisset formatum ex sanguinibus, ut postea, quare non præexistisset sub sacramento idem corpus numero, sed aliud. R. cessisset sub sacramento idem corpus numero, sed aliud. R. cessisset, eadem differentiam individualement habuisset; atque ita esset eadem humanitas numero, quæ fuit post incarnationem, etiam si deus materiam esse formale principium individuationis, quia materia est ingenerabilis & incorruptibilis; atque ita eadem numero humanitas ante, & post incarnationem fuisset.

Iterum disputabis; si potuisset ante incarnationem in Eucha-

Eucharistia præexistere, tempore, quo fuit corpus ex virgine genitum, essent simul duæ contradicentes propositiones, scilicet hoc corpus incipit esse simpliciter quia modo generatur, & hoc corpus non incipit esse simpliciter; propterea quod iam præexistebat. Sequeretur etiam: idem bis produci, quod est intellectu difficillimum. R. immo facillimum est intellectu, nam si sacramentaliter præexistisset, per incarnationem quoad naturam humanam simpliciter, esse non incepisset, sed secundum quid scilicet quantum ad modum naturalem existendi, nec tunc per incarnationem generatum fuisset, sed transubstantiatum; atque ita non esset bis genitum, nam, ut fit modo corpus ex pane per transubstantiationem, & non per generationem; ita tunc temporis ex sanguinibus sanctissimæ virginis corpus Christi fuisset secundum quid, quoad modum naturalem existendi virtute illorum verborum, ecce ancilla Domini &c. Tandem rogabis, quod non est in seipso, non potest esse in alio, sed si sub modo naturali non præexistisset, non esset in alio, id est, sub modo sacramentali. R. imo esset in seipso; nam esse in seipso, est habere esse reale, quale habuisset sub modo sacramentali; atque ita sub tali modo potuisset existere, quamvis sub modo naturali non præexistisset.

Art. V. I. An corpus Christi sub speciebus panis & vini habeat dimensionem quantitatis longitudinem &c. &c.

Tres sunt opiniones. Prima Dur. qui probabile esse arbitrat, corpus Christi absque vlla quantitate in Eucharistia existere. Secunda opinio est Ocham, ut refert Gabr. Lect. 43. super eam, & tenet, nullo modo habere quantitatem, quia quantitas (ut ille docet) non distinguitur a substantia, siue à re quant; sed est tantum modus existendi rei in loco, scilicet, extensio substantiæ ad mensuram loci. Tertia opinio est communis Alex. & exterorum.

CONCL. I.

CHRISTVS in altari quantitatè habet, corpus enim in se est animatum anima rationis compote, quæ non potest informare nisi corpus organicum, quia anima actus corporis physici, organici &c. & non informat corpus nisi substantia, & determinata quantitate, quid? quod, si substantia corporis Christi non haberet quantitatem, esset incorporea, & forma consecrationis; hoc est corpus meum, esset falsa, quod est per absurdum.

dist. 10. q. 2.

Alex. Alex. q. 6.
4. m. 2. art. 3. v.
Tho. ar. 3. R. 16.
d. 10. q. 2. art. 7.
Sco. d. 10. art. 1.

Art. 2. de anima.

CONCL. II.

CHRISTVS in altari modum quantitatum nō habet, patet quia magis proprium est, & peculiare substantiæ existere per se, quam sit quantitati habere modum quantitatum; & humanitas Christi a verbo diuino assumpta nō est per se: quare poterit Deus efficere vt quantitas sine suo modo quantitatis existat.

Hinc colligitur Christum in Eucharistia non replere locum, nam si repleret; Hostiæ quantitatem excederet, quod est contra fidem.

CONCL. III.

QUANTITAS non virtute verborum, sed per concomitantiam est in Eucharistia, nam vbi est corpus, est etiam quicquid illi naturaliter vnitur.

Possit tamen defendi, esse ibi virtute verborum, quia quantitas de ratione corporis organici est; cum impossibile sit, corpus sine quantitate habere organa.

Art. VII. An corpus Christi sit sub quantitate panis, vt in locis

CONCL. I.

CHRISTVS Iesus in Hostia circumscriptione non continetur, nam cum non habeat ibi modum quantitatum, neque occupat locum neque loco circumscribitur: ita vt in alio non existat, quod est circumscriptione esse in loco, dicitur tamen esse circumscriptione in loco specierum per accidentia, vt qui est in nauis dicitur in mari esse.

CONCL. II.

Neque est in hoc sacramento definitiue, illud enim est definitiue in loco, quod ita ibi est, vt nullo modo alibi existat. Corpus vero Christi Iesu sub pluribus speciebus consecratis, & in cælo existit.

CONCL. III.

Est autem sub speciebus tanquam in loco præsentialiter, nam substantia panis erat sub speciebus intinse præsens; & corpus Redemptoris nostri loco substantiæ panis dempra tamen inhærentia, succedit, & per intinam præsentiam, huc præsentialitatem intelligitur nullum esse inter extrema spatium.

CONCL. IIII.

Est quoque ibidem modo supernaturalis, id est, sacramentalis, quia sub speciebus consecratis cōtinetur, & ab illis quantum ad esse secundum quid, constituitur: tamen enim ibi existit corpus Christi sacramentaliter, quādiu species durat.

Art. VIII. An per diuinam potentiam posset idem corpus in diuersis locis existere?

DVAE sunt opiniones. Prima negans S. Thom. Dur. & aliorum, quos numerat Soto. Secunda est Alex. Aleu. Ric. Ochani, Scot. & aliorum nominalium, quibus multi Thomistarum, subscripserunt.

CONCL. I.

Idem corpus per Dei omnipotentiam potest simul in pluribus locis circumscriptione existere. ratio prima Scot. est. quia cum duo corpora per Dei omnipotentiam possint simul in eodem loco existere, quorum alterum non occupat locum: vt constat de corpore Christi in hora sui sanctissimi ortus; poterit profecto idem corpus per eandem potentiam simul in duobus locis esse. Illationem confirmo. Primum quia magis proprium est quantitati replere locum, quam esse in loco, & potest esse, quin repleat locum, vt ex proxime dictis constat, ergo &c. 2. quia prius est habere quantitatem, quam loco contineri; quāobrem corpore non multiplicato locus multiplicari poterit, & ex consequenti in pluribus locis collocari. Posterius enim multiplicari potest, priori præsertim si sit absolutum non multiplicato. Deinde confirmatur conclusio: idem corpus potest esse in pluribus locis sacramentaliter, quod maius est, ergo per Dei omnipotentiam poterit circumscriptione in pluribus locis existere; nam existentia sacramentalis tria exigit miracula, 1. absque modo quantitatis. 2. sine loci occupatione existere, & 3. existentia eiusdem corporis in pluribus locis primum tantum miraculum præsupponit. Tum etiam corpus Christi est in pluribus locis, & non per motum localem, sed solum per conversionem in substantiam panis in ipsum, possetque Deus efficere, vt panis substantia in corpus Christi sub modo naturæ per panis substantiæ conversionem posset tunc efficere, vt in pluribus locis circumscriptione existeret. Ad hæc idem autem esse: quare & corpus circumscriptione in pluribus locis definitiue ratio præter hæc seum non implicet contradictio, quod idem corpus habeat plures relationes ad plura, quod quomodo eadem albedo plures habet relationes ad plura alba, quid prohibet fieri non posse &c. tandem, idem corpus numero potest habere plures præsentialitates,

Scot. est

ART. VII.

ART. VII.

APPEN.

Communis est opinio.

Alex. Alen. qd. 40. ar. 6. & 7. m. 3. 8. Tho. q. 76. ar. 6. D. Bon. d. 10. q. 3. & 4. Ric. ar. d. 10. q. 1. art. 2. Scot. ead. d. q. 1. Durand. ibid. q. 2. & d. 11. q. 1.

contra Gabr. est vbi supra.

Alex. II. Alen. q. 40. m. 3. ar. 6. 8. 3. 8. Tho. q. 75. ar. 6. Reliqui d. 10. D. Bon. q. 2. ar. ult. Ric. q. 2. ar. 2. Scot. q. 2. & Durand. q. 1.

& habet ad plures Hostias, quâdo est sacramentaliter sub illis; poterit igitur habere plures præsentia-ritates, ad plura loca circumscriptione continentia, propterea quod esse in loco, præter loci relationem, nihil aliud est, quam præsentia-ritas locati ad locum.

CONCL. II.

Si idem corpus in pluribus locis circumscriptione exten-deret, eodem modo à pluribus agentibus, ac si in vno esset loco, pateretur. v.g. si in vno loco ignis, & in alio aqua ad-moueretur, vel à fortiori, vel ab utroque simul, si essent æqualia, pateretur. Ratio est, quia virtus actiua agentis, & passiva patientis sunt formæ absolutæ, quæ ad multiplicæ-tionem loci nec variantur, nec multiplicantur.

Hinc, agens naturale non habet maiorem actionem in pluribus locis simul, quam in uno tantum. quia virtus acti-ua est forma absoluta, & multiplicato loco, non multiplica-tur.

CONCL. III.

Si idem corpus in pluribus locis existeret, posset habere respectus, siue relationes contrarias, idem namque esse sursum, & deorsum &c. Ratio est, propterea quod, istæ rela-tiones præsupponunt locum, & ab illo dependent, atque ita multiplicato loco, multiplicantur.

Iam satisfaciendum est argumentis oppositæ opinionis. Primo enim sic obijciunt si idem corpus posset esse in plu-ribus locis, posset esse ubique quod est solius Dei proprium, & Scot. Deus per suam omnipotentiam posset corpus Christi ubique constituere, conuertendo omnem substantiam que non ut Deus, qui virtute propria, & sua omnipotentia ubique est, sed accidentaliter, id est, per alium, scilicet, per virtutem diuinam. Secundo colligunt, ergo idem corpus esset sanum in vno loco propter aeris temperiem, & in alio ægrum quod est impossibile. nam si duo contraria, vt Achi-dem verificarentur, & duo contradicentia similiter, absolutè auctor est, negatur consequentia, quia prædicata absol-ute sunt prædicta, & præsupponuntur ad locum; nec ab illo depen-dent; atque ita multiplicato loco, non multiplicantur, sed de si in vno loco esset corpus calidum, vel frigidum, se-aur ægrum, &c. in omnibus similiter. Tertio colligunt, se-queretur idem esse vnum, & plura quod fieri non potest, nisi corpus

APPEN.

Ari Rotæ.

corpus est vnum quia commensuratur vno loco. quare si pluribus locis idem corpus commensuraretur, esset plura. non recte colligunt; quia cum esse vnum, sit ens absolutum, ad multiplicationem loci non multiplicatur. Quarto infe-runt, eandem materiam duplici forma specifica informari, & habere duplex esse, exempli causa, si de sententia Sco. idem cibus in duobus stomachis poneretur. hæc illatio nul-lam habet vim, vt ex secunda conclusione constat. Quinto disputant, colligitur eundem ignem in pluribus locis pos-situm maximam syluam comburere posse; atque ita ultra suam naturam agere quod impossibile censetur, cum actio non fiat à proportionem minoris æqualitatis. Huic satisfac-tum est per appendicem 2. conclusionis.

Sexto, tunc vnus homo, si in vno loco comederet, & in alio non, simul quidem esuriret, & non esuriret. Verum hoc nequaquam sequitur, quia conuertendo in vno loco substân-tiam alimenti in suam naturam, alterius loci famem extin-gueret.

Vltimo, tunc priuatiue opposita, vt pote, motus, & quies, de eodem verificarentur. Respondeo falsum hoc esse; nam quies non est tantum priuatio motus, quia virumque est po-ssibile, & dicit relationem ad locum. Dices; saltem sunt qui motus acquiruntur. Respondetur quando motus localis est perdititius, & acquisitiuus simul, termini sunt inco-pos-sibiles; non autem quando est acquisitiuus tantum, tunc enim tunc locum corpus Valentia, quiescere, & motu locali Ro-mæ locum acquirere.

Art. 1. X. An corpus Christi sacramentaliter existens possit ab ali-quâ creatura motu locali moueri?

Dicitur sunt opiniones. Prima Alex. B. Th. & Ric. Secun-da Scot. & Dur. hi omnes confitentur ad motum hostia: lo-cali per accidens à Sacerdote mouente Hostiam 2. vero di-cit non à Sacerdote, sed à solo Deo moueri.

CONCLUSIO.

Per accidens corpus Christi localiter à Sacerdote mo-vente species consecratas mouetur. Ratio est, quia omni-um, & ab eo, qui mouet continens; & Christi, I. a. s. r. corpus vere & realiter sub speciebus consecratis, seclusa

Alex. Alen. vbi supra. 5. Tho. q. 76. arti. 6. rel. qui d. 14. Ric. q. 1. r. 4. Scot. q. 4. Dur. q. 6.

inhærentia, sicut substantia panis continetur, nam ut substantia panis quantum ad esse, & conseruari dependet ab accidentibus (destructis si quidem accidentibus panis, & eius substantia destruitur, ut destructa frigiditate, & humiditate aquæ per ignem, aquæ substantia corrumpitur) ita etiam Christus ex lege diuina dependet quoad esse sacramentaliter ab accidentibus panis, & vini, tandiu enim ibi est, quandiu species illæ durant.

Prima diffi. An possit motu alterationis moueri?

ANIMADVERTE dupliciter aliquid posse Christum conuenire, uel ratione specierum, sub quibus sacramentaliter continetur, uel ratione eiusdem corporis, quatenus sub modo naturali existit.

CONCLUSIO.

CHRISTI Iesu corpus, neque per se neque per accedens alteratione facta circa species consecratas alterari potest. Ratio est, quia omnis actio materialis fit per contactum, ut Aristoteles docet, & corpus Christi Iesu; ut est sub sacramento, non potest tangi per se, neque etiam per accidentem, nam quod ita patitur, debet inhærere illi, quod patitur per se, & extendi ad illius extensionem; & Christus non extenditur ad extensionem specierum, neque illis inhæret.

Arist. 2. Phys.

Secunda diffi. An habeat Christus in Eucharistia easdem actiones immanentes, quas sub modo naturali habeat. Verbi gratia visionem, auditionem, &c.

CONCL. I.

OMNIS operatio sensitiua immanens, quæ inest Christo sub modo naturali; inest eidem sub modo sacramentali concomitanter, nam omnes, inquit Scotus, operationes potentiarum sensitiuarum sunt formæ absolutæ, & uniformiter eidem corpori insunt. Ex opposito enim implicatio contradictionis sequeretur. Ceterum Scotus hoc non intelligere posse confitetur, quia si loqueretur, inquit, & ambularet in cælo, quatenus in sacramento est, neque loqui, neque ambulare posset. Scotus uero de actionibus transcurrentibus; ut est locutio, quæ sonum in aere efficit, non loquitur; neque de motu locali, qui locum circumscriptum præsupponit; sed de actionibus immanentibus, quinque scilicet, quia nihil extra efficiunt, neque actiones, sed passionem quædam sunt, nam sentire, pati quoddam est, ut Aristoteles de anima, demonstrat, est autem actio

Scot. q. 5. vbi supra.

dist. 10. quæst. 1. ar. 6.

Arist. 2. de Anima.

immanens non receptio specierum, sed est, potentiam suam obiectum per illas species cognoscere. Dices, istæ sensationes sunt quantæ, & extensæ, quomodo igitur possunt Christo in sacramento sine extensione conuenire? Respondetur sunt inextensæ, ut est corpus in ordine ad Hostiam, quoniam ibi modum quantitatum non habent quamuis in se sint quantæ: quemadmodum corpus Christi est in se quantum.

CONCL. II.

CORPUS Christi, quatenus est in Eucharistia, non potest sensationem aliquam ut visionem, auditionem, &c. recipere. Ratio est, quia omnis sensatio fit per receptionem specierum in organo quanto; cum species sint materiales, & quantæ, & organa corporis Christi sub Eucharistia sub modo quantitatum non sunt; ut ex superioribus constat.

Hinc, non potest recipere sensationes ab obiecto, quamuis possit illas habere quia obiectum materiale non potest imprimere species nisi per appropinquationem, & contactum ad passum, & corpus Christi; ut est in Eucharistia, non potest tangi, cum sub modo quantitatum ibi non existat, potest nihilominus ibi habere extra Hostiam impressas, & receptas.

Hinc, non posse habere actionem transeuntem in Eucharistia constat, quia omnis actio transiens corporalis fit per contactum; & cum corpus Christi in Eucharistia non sit quantatum, neque tangi, neque agere, neque pati ibidem poterit.

CONCL. III.

CHRISTVS, quatenus est in Eucharistia abstractiue intelligere, & velle potest, istæ enim actiones non modum quantitatum, sed solum animæ potentias præsupponunt.

Tertia diffi. Possitne Deus per suam omnipotentiam corpus Christi, quatenus est in Eucharistia calefacere?

CONCLUSIO.

POSSET quidem, nam Deus non operatur per contactum, quemadmodum naturale agens, sed per solam omnipotentiam verum enim verò, calor ille modum quantitatum haud haberet.

1. APPEN.

2. APPEN.

Quarta diffie. An Christus quando definit esse in sacramento corruptis speciebus, mutari dicatur?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM mutari dicitur, quemadmodum enim Deus, qui est in creatura, quando creatura desinit esse, ibi etiam esse desinit, non per mutationem sui, sed creaturæ: similiter corruptis speciebus desinit esse ibi Christus, non per mutationem locale propriam, sed per specierum mutationem.

Artic. X. An corpus Christi, ut est in Eucharistia, virtutem transmutando substantialiter, & localiter aliud corpus à seipso habeat?

8. Thom. est vbi supra.

Lecl. 45. super can.

diff. 10. q. 7.

DVAE sunt opiniones, quas citat Gabr. Ochami dicentis posse habere easdem operationes, quas sub modo naturali habet. Contraria opinio est communis, quam elegantius tradit Scot.

CONCL. I.

CHRISTVS, ut est in Eucharistia, non potest aliam operationem potentiae meræ naturalis, ut est nutriendi potentia, vel mixtæ, ut est sentiendi potentia, habere. Ratio est, quia omne agens physicum agit per contactum, & repetitur in agendo; & Christus cum in Eucharistia non habeat modum quantitativum, neq; tangere possunt, neq; repati poterit.

CONCL. II.

CHRISTVS Iesus, prout est sub speciebus consecratis, potest actiones merè spirituales habere, ut velle, & intelligere aliquod obiectum. Ratio est, quia anima non operatur per contactum sed per species intelligibiles, quas, ut est in Eucharistia, habere potest.

Artic. XI. An aliquis intellectus creatus possit corpus Christi ut est in Eucharistia, videre naturaliter?

DVAE sunt opiniones, una Scot. altera S. Tho. Prima est affirmans. Secunda negans, quæ est etiam Alexandri.

CONCL. I.

INTELLECTVS viatoris non potest habere notitiam intuitivam Christi in Eucharistia existentis, quia cum Christus in Eucharistia non sit sub modo quantitativo, non potest pro illo statu de illo habere notitia sententiam, & ex consequenti neque intellectivam, nihil enim

est in intellectu intuitivæ, quin prius fuerit in sensu.

CONCL. II.

INTELLECTVS separatus beati naturaliter potest corpus Christi in Eucharistia videre. primo probatur à Sco. hac ratione, intellectus separatus potest naturaliter notitiam intuitivam substantiæ panis, & non tantum accidentium habere; poterit igitur & notitiam intuitivam corporis Christi sub illis accidentibus existentis habere. in huius illationis ita demonstratur; corpus enim Christi sub accidentibus est obiectum intellectui nostro proportionatum, quemadmodum panis substantia, cum sit finitum, antecedens verò sic confirmatur; ratio, ob quam intellectus noster coniunctus non potest intuitivæ formas substantiales videre, est; propterea quod notitiam alicuius obiecti nisi medio sensu habere non potest, & quæ sensibilibus percipiuntur sunt accidentia sola; unde fit: ut pro hoc effectu intuitiva non de substantia, sed solum de accidentibus habeatur. Verum enim verò, cum intellectus separatus in cognoscendo à sensibus non dependeat, poterit intuitivæ formas substantiales, panisq. substantiam cognoscere. Deinde intellectus separatus essentiam panis potest naturaliter cognoscere; quia cognoscens habitum, & presentiam cognoscit, quare poterit naturaliter Christi obiectum cognoscere, ita enim est intellectui separato ab absentia, nam verumq. est obiectum finitum, cum intellectus separatus eo ordine cognoscit entia, quo ipsa sunt; nam sicut res se habet ad esse, ita ad cognitionem, & substantia sub accidentibus contenta prior est accidente; quamobrem prius naturaliter intellectus separatus coram Christi sub accidentibus contentum, quam accidentia cognoscet. præterea supernaturalis modus existendi quem ibi habet, non obstat quominus naturaliter ab intellectu separato possit cognosci, quia naturale, & supernaturalis non mutant rei essentiam, cum eiusdem rationis sit homo genitus, & creatus. quapropter neque variatur ratio cognoscendi ipsum; perinde ac si sub modo sit ita cognosci, quod omne naturale sit quocumque accidentie perfectius, quia substantia naturalis est perfectior separatus supernaturali. Ad extremum, intellectus separatus naturaliter spirituales substantias, quamvis sint in extensæ cognoscit, & corpus Christi in Eucharistia in-

Scot. est & De-
ran.

extensum non videbit? plane videbit.

CONCL. III.

Non est de essentie beatitudinis Christum in Eucha-
stia, vel in proprio genere videre, quia de essentia beatitu-
dis solum est videre obiectum beatificum Deum, scilicet
Opr. & Max. qui solus beatificat, quod intelligendum est
de beatitudine essentiali, nam beatitudinis accidentalis est
Christus obiectum, & etiam obiectum creatum. Et nota est
Scot. in patria succedere fidei claram visionem articulo-
rum ad diuinitatem spectantium, quia sola diuinitas est ob-
iectum beatificum; non autem creatura, quæ per alios articu-
los; vt verbum esse, incarnatum &c. significatur.

Restat, vt rationes oppositas dissoluamus. Primo enim ita obicitur; ens supernaturaliter; non potest naturaliter cognosci; nam vt ens factibile supernaturaliter, naturaliter effici non potest, vt pore, miraculum; ita neque supernaturaliter ens potest naturaliter cognosci. R. Scot. omne ens supernaturaliter in esse positum naturaliter ab intellectu separato potest cognosci. quia est ens finitum, & creatum, & tale est obiectum intellectui proportionatum, neque enim sequitur, non potest naturaliter fieri; ergo neque cognosci. ex eo enim non potest naturaliter visus restitui. & tamen naturaliter potest cognosci, tum etiam, gratia non est naturaliter factibilis; & tamen ab Angelo naturaliter cognoscitur.

Secundo disputant aduersarii; fidei mysteria, inter quæ recensetur existentia corporis Christi in Eucharistia, naturaliter cognosci non possunt, alioquin enim non fidem de illis, sed opinionem, vel scientiam haberemus. R. à viatoribus non possunt naturaliter cognosci; bene tamen ab intellectu separato, vt ex 2. concl. constat.

Tertio infurgunt hoc modo: sequetur hinc, demon-
etiam hoc mysterium agnoscere, quorum naturalia post
lapsus manserunt integra quod quidem est falsum. R. Sec-
inimici gratiæ, gratiæ sacramentum nō agnoscunt. R. Sec-
tum Magistro, Angelos, etiam bonos multa mysteria natu-
raliter cognoscere posse, quæ sibi à Deo occultantur, vt in-
carnationis mysterium, quod multi Angelorum per Apo-
stolorum prædicationem didicerunt, vt DD. sancti super lo-
cum B. Pau. vt innotescat principibus, & potestatibus &c.
declariant. Vlt. argumentatur Caiet. nullus intellectus se-
paratus

De existentia corporis Christi &c. 145

paratus intelligit per species sumptas ab obiectis, sed a Deo impressas, Deus autem intellectibus separatis non imprimit species supernaturalium obiectorum, idest mysteriorum fidei, sed naturalium tantum. R. cum Sco. antecedens esse falsum: quia intellectus separatus, quemadmodum, & coniunctus per species ab obiectis desumptas cognoscitur; ita naturaliter potest cuiusvis entis finiri cognitionem acquirere. Alioquin enim deterius conditionis esset intellectus separatus coniuncto. Verum de his latius in floribus 2. lib. sent.

Art. X 11. An per Dei omnipotentiam corporalis oculi possit
existentiam corporis Christi in Eucharistia videre?

Dyae sunt opiniones, Prima Alex. S. Tho D. Bona.
 Nic Dur. scilicet, neq; per miraculum posse aliquo mo-
 do corpus Christi videri in Eucharistia ab oculo corpora-
 li. Secunda Sco. quæ solo nomine à 1. differt.

CONCL. I.

CONCL. I.
S: corpus Christi non esset sub modo naturali, sed sub modo sacramentali tantum, posset Deus pro sua omnipotentia in oculo viatoris, aut beati efficere notitiam Christi repræsentante, quia cum hac notitia esset forma absoluta, sine ulla contradictione posset a deo effici, etiam si obiectum esset absens.

CONCL. II.

CONCL. II.
 Per hanc visionem nō posset Christus aliquo modo, quatenus est in Eucharistia videri. Ratio est, quia nulla potentia visiva potest cernere nisi obiectum circumscriptionis, & indebita distantia contentum, & extensum, & per Christum in Eucharistia respectu potentie videndi non ita se habet, ut ex superioribus constat. Vnde illa visio tunc aut nihil actualiter, aut Christum sub modo naturali representat, sed essentium qualitatem absolutam.

Dispositio. Oculis Christi uidetne suum corpus in Eucharistia?

CONCL. I.

CONCL. I.
Oculus Christi non videt suum corpus, quatenus est
in Eucharistia propterea quod est inextensum.

C O N C L. II.

CONCL. II.
Oculus Christi non videt ibidem seipsum, probatur, 1. quia si extra sacramentum oculus non videt se, cum non habeat sui speciem; multo minus in sacramento. 2. Juxta potentiam videndi, & obiectum est futurum medium, Theo. 9. super 4. lib. sent. K diu.

q. vlt. diff. 3.2.
lent.

Alex. Alen. vbi
supra, & S. Tho.
loco citato. Reli
qui d. 10. D. Be
na. q. 2. art. ult.
Ric. art. 5. q. 2.
Scot. & Duran.
vbi supra.

Scot. cit.

diuin, & oculus à seipso non distat, & 3. quia cum in Eucharistia oculus sit inextēsus, impossibile est quod à seipso videatur. S. Tho. oppositum huius conc. tenet.

Alex. Alen. q. 53. m. 4. per 3. art. S. Thom. q. 96. artic. ultim. ubi supra. Dur. q. citata.

Art. ult. An quando in sacramento caro, vel sanguis, vel alia oculis apparet, sit Christus ibi sacramentaliter?

Tres sunt opiniones. Prima S. Tho. f. quando mutatio est in speciebus circa colorem tantum, & non circa quantitatem, & alia panis accidentia, Christus ibi sacramentaliter continetur. Secunda tenet non esse Christum sacramentaliter, sed sub modo naturali, quando fit apparitio per mutationem circa species; ut si puer appareret, ille esset Christus: hæc videtur esse A. ex. Tertia opinio præcedentibus contraria, defendit; neque sub modo naturali; neque sacramentaliter existere in Eucharistia Christum, quando fit apparitio per mutationem, circa species.

CONCL. I.

Quando miraculosa apparitio fit tantum per mutationem in sensibus facta, Christus in sacramento non definit esse, quia per talem mutationem accidentia panis non corrumpuntur, & tandiu sub illis Christus manet, quandiu conservantur.

CONCL. II.

Quando mutatio est in speciebus circa colorem tantum, & non circa quantitatem, & alia panis accidentia, Christus sub illis sacramentaliter continetur. Ratio est, quia res manerent tunc accidentia, quæ satis essent ad conservandam panis substantiam si adesset, & quæ ad illam conservandam essent satis, ad continendum & corpus Christi sufficerent. v. g. si rubedo in Hostia appareret, per quam color, odor, virtus nutriendi, & quantitas panis non corrumperebunt.

Hinc si apparerent dimensiones maiores quantitate Hostiæ, & vini consecrati; ita ut sub illis non posset substantia panis, & vini conservari, non maneret ibi Christus propter eandem rationem. parva enim substantia non potest magna quantitate informari.

Difficultas, Si Hostia sanguine appareat, vel pure, quid erit Sacerdos faciens id?

S. Tho. d. 10. ar. 4. q. 3. m. 4. duas citat opiniones, vnam negantem, quæ dicit sufficere tunc spirituales sumptiones, alteram affirmantem, quæ est securior, quæ hæc conclusio ne continetur.

Alex. Alen. & S. Thom. ubi supra, & reliqui lococitato.

APPEN.

Caiet. ubi supra S. Thom.

CONCLUSIO.

TENEBITUR Sacerdos tunc aliam Hostiam consecrare, & sumere. Ratio est, quia per hanc apparitionem sacerdos ad obligationem recipiendi Eucharistiam sub utraque specie non liberatur, quæ in Can. relatum, de consecrat. dist. 2. præcipitur. Hæc de 4. q.

QVAESTIO QUINTA DE CONVERSIONE ETC.

Hæc quaest. explicatur dist. 11. Mag. ad cuius plenioram intelligentiam lege DD. hæc eadem distinct.

Art. 1. An panis in corpus Christi conuertatur?

QUATVOR sunt opiniones. Prima est Duran. qui omnino negat transubstantiationem affirmat, enim panem conuerti in corpus Christi; ut in nutritione cibis conuertitur in substantiam aliei, & ut in nutritione materiæ cibi forma aliei informatur; ita huic materia panis animæ rationali Christi inforatur, & hoc modo docuit panem in corpus Christi conuerti: hæc opinio est erronea; quia est contra Conc. Lateran. quod refertur cap. firmiter, de summa Trinitate, & fide Catholica, & contra Conc. Trid. Sess. 13. c. 4. & Can. 2. transubstantiationem negat.

Secunda opinio est Capre. ar. 3. & 4. S. Tho. q. 75. artic. 4. ubi supra & eadem fuit opinio Henric in quem Scot. q. 4. citata inuehitur. Caiet. affirmat panem transubstantiari in corpus Christi, concedit nihilominus rem, quæ erat panis, manere & esse corpus Christi. hæc est omnino fugiens, ut prima, ex ea enim sequitur conuersionem illam in corpus Christi non esse transubstantiationem nam dicit aliud panis manere contra Conc. Later. & Trid. modo citata opinio dicit panem annihilari; contra quam art. sequenti disputabitur.

Quarta est communis cæterorum asserentium panem in corpus Christi, & vinum in eius sanguinem transubstantiari, & quamvis Scot. distinguat transubstantiationem in productiuam, & adductiuam: nihilominus q. 3. concedit panem in corpus Christi transubstantiari; ita ut terminus ad quem transubstantiationis non sit tantum præsentia corporis Christi, sed & ipsum corpus, ut infra patebit.

d. 11. q. 1. & 2.

Duran. caute legendus.

Caiet. caute legendus.

Alex. Alen. q. 34. in 1. & 38. in 1. & 2. D. Bonad. d. 11. q. 1. & 4. art. 1. Nic. d. 10. ar. 3. q. 5. 1. & 2. & dist. 11. art. 1. Scot. d. 11. q. 1. 1. & 2. Dur. ead. d. q. 1. & 3.

CORPUS Christi præcisè incipit esse in altari ratione conversionis panis in ipsum. Nam aut incipit esse in altari per mutationem localem acquisitionem, aut per panis conversionem, non per mutationem localem præcisè quia si Christus alibi non præexistisset, non moueretur & nihilominus uirtute huius conversionis in altari esse inciperet; ut ex superioribus constat. Quare præcisè ratio erit panis conversio, quamvis accedat motus localis acquisitionis, quia corpus Christi præexistit.

CONCL. II.

CONVERSIO ista naturalibus mutationibus non est similis. Hæc est definita in can. reuera, & in alijs text. de consecrat. dist. 2. in omni enim mutatione naturaliter minus à quo sub termino ad quem permanet, in hac autem minime, quid igitur sit de pane?

CONCL. III.

PANIS in corpus Christi transubstantiatur. Definita est in Conc. Lateran. & Trid. in principio contra Dur. c. 10.

Prima diffie. An facta conversione simul cum corpore, & sanguine panis, vel vini substantia maneat

CONCLUSIO.

HABET ICUM est affirmare in Eucharistia facta conversione sub accidentibus panis, vel vini substantiam manere, definita est in cap. ad Abolendam, de hæreticis, & expressè in Conc. Trid. Sess. 13. cap. 4. & can. 2.

Secunda diffie. An conversione in instanti, vel successu fiat

CONCLUSIO.

CONVERSIO hæc in instanti fit. Ratio est, quia corpus Christi, in quod fit conversio, non recipit magis & minus, & nullum præsupponitur subiectum, nihil enim panis remanet, & quoniam causa principalis huius conversionis, scilicet, Deus, est infinitæ virtutis.

Tertia diffie. Quibus verbis hæc conversio explicari debeat

CONCL. I.

PANIS fuit, aut est corpus Christi, est falsa, quia Cópula, est significat extremorum unionem, & tamen extrema hæc nunquam sunt unum.

CONCL. II.

PANIS fit corpus Christi: est etiam falsa, patet quoniam fieri quod est tertium adiacens, significat subiectum

Alex. Alen. in 1. & 2. S. Tho. art. 2. & 6. ubi supra, reliqui d. 11. D. Bon. q. 8. art. 1. Ricar. eod. art. & q. Sco. q. 4. Dur. q. 1.

Alex. Alen. m. 7. S. Tho. 22. 7. ubi supra, reliqui d. 11. D. Bon. q. 5. art. 1. Ricar. art. 1. q. 4. 5. & 6. Sco. q. 4. quæst. 1.

Alex. Alen. 105. 9. m. 1. 3. 1. h. 7. citat. reliqui d. 11. D. Bon. art. 1. q. 6. Sco. q. 5.

formam prædicati in se recipere, ut, Petrus sit albus, Panis autem non recipit corporis Christi formam.

CONCL. III.

PANIS pót esse corpus Christi, est quoq; falsa, quia sua de inesse, panis fit corpus Christi, est impossibilis.

CONCL. IIII.

PANIS mutatur in corpus Christi, est perinde falsa, Ratio est, quia in hac conversione nullum manet subiectum, atque ita nulla interuenit mutatio.

CONCL. V.

Ex pane fit corpus Christi, est vera. Ratio est, quia præpositiones istæ, de, & ex, terminum à quo conversionis significant; qualis est panis in hac conversione, & ita declaranda est propositio illa Ecclesiæ, hæc, sanguis Christi merum, & aliæ id genus; quæ apud DD. sanctos repetuntur.

CONCL. VI.

PANIS transit, aut conuertitur in corpus Christi est magis propria; propterea quod significat conversionem, qualis dicitur fieri in hac; Panis in corpus Christi transubstantiatur; ut ex superioribus constat.

Quarta diffie. An quilibet in quodlibet possit transubstantiari? ubi gratia lapis in Deum, aut in Angelum?

DVÆ sunt opiniones contrariæ una Sco. affirmans, altera Dur. negans.

CONCL. I.

NULLA creatura potest in Deum conuerti, vel transubstantiari, ita ut hæc sit vera ex lapide fit Deus. Ratio est, quia terminus à quo & ad quem conversionis debent fieri ens necessest, & potestati conuertentis, Deitas autem, cum se subijcitur, nulli potestati quoad esse, aut non esse subijcitur.

CONCL. II.

QUÆLIBET creatura in quamlibet transubstantiari potest, ut lapis in Angelum. nam quælibet creatura est ens possibile, & potestati diuinæ quoad esse, & non esse subiecta.

Obijciens: Deus potest esse terminus incarnationis, et transubstantiationis, nulla est illatio, quia de ratio transubstantiationis est: ut terminus ad quem possit incipere esse simpliciter, quod deitati repugnat; atq; hoc non est de ratione incarnationis.

Soto d. 9. q. 1. ar. 6.

Alex. Alen. vbi supra Sco. q. 2. d. 11. Dur. ead. dist. q. 2.

Deinde agens cum Durando; Angelus est immaterialis ergo lapis non potest in illum transubstantiari. neque haec illatio valet; quia transubstantiatio est totalis desinitio vni-
us substantiae; & alterius successio. atque ita nihil obstat, quominus una substantia quoad materiam, & formam definit esse, cui ex diuina institutione alia specialis substantia succedat.

Vltimo disputabis; Angelus non potest incipere esse, cum sit immaterialis, nisi per creationem, transubstantiatio autem non est creatio: quare &c. imo secundum Dei omnipotentiam poterit per transubstantiationem incipere esse.

Hæreses.

Hoc articulo confutantur tres errores. Primus cuiuslibet Valeriani, cui successit Viceleff asserentis cum corpore Christi panis substantiam manere.

Secunda Ioannis Parrhisiensis affirmantis; ibi panis substantiam corporis Christi vniui hypostaticè: vt humanæ verbo vnitur. Tertius Lutheri, qui à primo errore hoc differt, quod Valerianus nullo modo concedebat istam; panis est corpus Christi, quia nullam ponebat inter extrema vnionem; vt Ioannes Viceleff Lutherus vero concedit istam; panis est corpus Christi figuratiuè, & metaphoricè; quamuis existentiam corporis Christi sub speciebus conseruetur.

Duran. caute legendus dist. 10. quæst. 1.

Caie caute legendus.

Matth. 26. 1. Cor. 11.

Scotus liberat.

Matth. 26. Luc. 22.

Caute legendus est Duran. qui substantiam panis destrui concedit, eius tamen materiam simul cum Christi corpore manere affirmat. Caie. est quoque cauendus, qui præterquam quod asseruit non apparere ex Euangelio eorum actuum aliquid ad intelligendum proprie hæc verba; hoc est enim corpus meum; vt supra diximus. subdit non intelligi veritatem corporis Christi in Eucharistia ex illis verbis, quæ sequuntur, scilicet, quod pro vobis traditur. visus quibus Catholici hæreticos conuincere solent. visus tamen est art. 3. & 4. vbi supra S. Tho. hanc sententiam recte stare. ex superioribus facile liberatur Scotus à calumnia. sibi vellet, declarat, si enim vult Scotus imponere contineri corpus Christi in altari propter Ecclesiæ autoritatem, & non propter scripturæ autoritatem falsissimè hac nota ipsum inuit, nam, quid Scotus dicat, audiamus; ait namque, 10. q. 1. art. 1. corpus Christi esse in sacramento verè, & realiter, est simpliciter de substantia fidei; fundamentum est Matthe. 26. & Lucæ. 22. vbi in cœna ait Christus, hoc est &c.

Deinde responderet hæreticis declarantibus hunc locum figuratiuè, & non propriè; vt ex toto eius articulo patet. quare non probat Sco. veritatem Eucharistiæ solum propter Ecclesiæ autoritatem, verum etiam propter autoritatem scripturæ. Præterea si vult Scoto ascribere; dixisse; panis conuersionem in corpus Christi non constare auctoritate scripturæ, sed Ecclesiæ tantum, est plusquam falsum. nam d. 1. quæst. 3. nota quod incipit, ad argumeta pro 1. & 2. opinione dicit. quod eo spiritu sacra scripturæ sunt scriptæ quo sunt conditæ, & quod Ecclesia Spiritu Sancto directæ intellexit hæc verba: hoc est &c. esse intelligenda de præsentia reali corporis Christi, & vbi hæc scribit verba, probat corpus Christi esse in altari per conuersionem panis in ipsum corpus. quantobrem apertissime patet Scoti sententiam fuisse ex his verbis, hoc est &c. colligi non tantum realem præsentiam corporis Christi in altari, verum etiam conuersionem panis in ipsum, & ad maiorem huius rei explicationem & confirmationem, si placet, eundem Scot. dist. 8. legito.

Art. 11. An panis desinit sit annihilatus, vel corruptus, vel transubstantiatus?

Alex. Alex. m. 3. S. Tho. art. 3. q. 75. reliqui. d. 11. D. Bona. q. 3. art. 1. Ric. ead. q. & artic. Sco. q. 4. Duran. quæst. 3.

QUATVOR sunt opiniones. Prima est Henrici dicens panem non annihilari; & esse aliquid corporis Christi post conuersionem. Secunda opinio apud Sco. affirmat panem non annihilari, quamuis desinat esse eius materia, & ex hoc solum, non annihilari quia in corpore Christi manet materia eiusdem rationis cum materia panis, in qua panis corruptus possit reproduci. has duas opiniones multis argumentis Scot. confutat. Tertia opinio est S. Tho. asserentis panem non annihilari. Quarta est Sco. qui videtur anceps, prior tamen est in partem negantem. nam in fine q. soluit argumenta quæ panis annihilationem probant.

CONCLUSIO.

PANIS, ex quo Eucharistia conficitur non annihilatur, definita est in Conc. Trid. Sess. 13. can. 4. nam annihilatio est desinitio alicuius substantiæ, siue entis; ita vt nihil illi succedat, tanquam terminus ad quem per se illius actionis. Deus autem destituit panem ad hunc finem vt ibi corpus Christi succedat.

QVAESTIO SEXTA DE ACCIDENTIBVS IN EVCHARISTIA
PERMANENTIBVS.

Alex. Alen. q. 40 & 42 tenet
partem affirmati-
uam S. T. q. 77.
ar. 1. reliqui d.
12. D. Bona. ar.
1. q. 2. Ric. ar. 1.
Sco. q. 1. & 3.

Hac q. dist. 12. Magistri quantum ad accidentia sepa-
rata explanatur, nam reliqua sequentibus questionibus ex-
ponentur.

Ar. 1. Sintne accidentia in hoc sacramento suis subiectis?

TRES sunt opiniones. Prima Alex. & Sco. esse dicunt,
scilicet accidens quando est in subiecto non habere
aliud esse à subiecto: prestare tamen Deum accidenti
nouum esse, quando à subiecto separatur. Secunda opinio
est Henrici dicentis; Deum accidenti separato prestare quā-
dam supernaturalem virtutem, qua possit per se existere. In
utranque opinionem sco. inuehitur. Tertia opinio est com-
munis, quam sco. sequitur.

CONCL. I.

Si accidens pro inhaerentia actuali vel aptitudinali su-
matur, impossibile est absque subiecto sibi proportionato
esse. nota prius inhaerentiam aptitudinalem ut in accidente
separato, habere subiectum sibi proportionatum in aptitu-
dine: actuale vero ut in accidente coniuncto, actuale sub-
iectum sibi proportionatum habere. ratio vero communis
est; quia talis inhaerentia, siue actualis siue aptitudinalis est
relatio, & nulla relatio potest esse sine suo termino, quale
est subiectum respectu inhaerentiae.

APPEN.

Hinc patet; nullum accidens respectuum posse esse sine
subiecto, quia est relatio, & talis Relatio non potest esse si-
ne suo termino quod est subiectum.

CONCL. II.

Omne accidens absolutum, potest per Dei potentiam
absque subiecto actuali, non autem sine aptitudinali existe-
re. ratio: primae partis conclusionis est; quia tale accidens
non dependet à subiecto, nisi tanquam a causa extrinseca
conseruante; & Deus causae efficientis vicem supplere po-
test, 2. pars patet; quia cum accidens separatim accidentia
naturam retineat, aptitudinem ad inhaerendum semper ha-
bet, atque ita sine subiecto aptitudinali esse non potest.

CONCL. III.

Accidentia in Eucharistia sine subiecto mediato, quod
est

est substantia, existunt definita est in Conc. Flor. & Con-
stan. Sess. 5. & Trid. Sess. 13. can. 2.

Difficultas. An sit eadem uoluntatis sensibilibus, qua ad accidentia ante
& post consecrationem habetur?

CONCL. I.

Notitia sensitiua accidentium eadem numero ante, et
post consecrationem manet, quia utrobique eadem acci-
dentia numero permanent; quae sunt potentiae sensitiuae obie-
ctum.

CONCL. II.

Notitia iudicatiua intellectus hominis fidelis eadem an-
te & post consecrationem non manet, quia: ut perspicuum
est, contrarie iudicat, at vero intellectus infidelis, cum
videat semper eadem accidentia, decipitur; & semper pa-
nis substantiam sub illis latere iudicat.

Errauit Viceleff, & cum eo Oecolampadius dicens; Deum
non posse accidens sine subiecto efficere, aut conseruare.

Ar. 11. An reliqua accidentia sint in quantitate, tanquam in
subiecto in Eucharistia?

Dux sunt opiniones. Prima asserit: nullum accidens ibi
esse in quantitate, ut in subiecto. hanc confutat Sco. Secun-
da est communis Sco. S. Thom. & aliorum.

CONCL. I.

Omnia accidentia relata, quae in accidentibus absolu-
tis substantiae panis fundantur, ut similitudo, aequalitas, in
eodem subiectis ante & post consecrationem permanent.
Ratio est, quia relatio essentialiter dependet ab extremis,
& eadem extrema scilicet, accidentia absoluta ante, & post
consecrationem manent.

CONCL. II.

Omnia accidentia absoluta de praedicamento qualita-
tis quae facta consecratione in quantitate remanent, in illa
substantia manent; patet; quia omnia illa accidentia ad exten-
sionem quantitatis extenduntur, a qua realiter distinguuntur,
praestantque illi accidentale esse, quod est esse in subiecto,
albedo enim quantitatem Hostiae albam facit.

Ex hoc, & 1. ar. colligitur accidentia absoluta in Eucha-
ristia sine subiecto mediato, non tamen sine immediato, sci-
licet, quantitate manere.

APPEN. 2.

Hinc

Alex. ibid. 5.
Tho. ar. 1. D. Bo-
na. q. 1. art. 2.
Sco. q. 2.

APPEN.

Alex. Alen. p.
40 ar. 1. & 3. 8.
Tho. ar. 3. q. 9.
77. D. Bona. ar.
2. q. 1. & 3. Ri-
car. art. 3. q. 2.
Durand. q. 7.

154

Quaestio.

Hinc etiam patet solam quantitatem in Eucharistia, sine
sta consecratione, sine subiecto existere.

Art. 111. Poterunt species consecrata corpus aliquod extrin-
secum per alterationem naturaliter mutari?

DVAE sunt opiniones. vna S. Tho. affirmantis acciden-
separatum posse generare substantiam per virtutem, quia
retinet substantiam separatam, cuius post separationem est
etiam instrumentum 2. est. Sco.

CONCL. I.

Accidens separatum, vel coniunctum non potest esse in-
strumentalis causa generandi substantiam. deseparato quidem
dem patet; quia instrumentum non operatur nisi concu-
rente causa principali, scilicet, substantia, quae iam non est
ut patet in Eucharistia, quare accidens separatum respectu
generationis substantiae non erit instrumentum. De con-
iuncto constat, quia tale accidens solum disponit passum in
forma substantialis operatur, calor enim ignis disponit
lignum exiccando ut substantia ignis formam introducat;
causa autem disponens improprie dicitur instrumentum;
quoniam agit virtute propria non principalis causae, quia
est contra instrumenti naturam.

APPEN. 1.

Hinc, Sco. colligit substantiam ab accidente dispositio-
nem generari, & non tanquam a causa principali. quia si
esset causa uniuoca, esset accidens aequae perfectum, atque
substantia producta, quod est falsum. si aequiuoca, & totaliter
esset perfectior substantia producta, quia causa totalis aequi-
uoca suo effectu perfectior iudicatur.

CONCL. II.

Accidens separatum actione reali, siue intentionali, siue
nominati potest in obiectum, quemadmodum accidens
coniunctum agere. eiusdem enim rationis est cum accide-
te coniuncto, nam per separationem non naturam amittit
sed modum per se existendi tantum acquirat tunc etiam spe-
ciem sui in alterius potentia efficit. quod quidem est ac-
tione intentionali agere.

APPEN. 2.

Hinc colligitur: calorem vini separatam perinde natu-
raliter calefacere, atque coniunctum, & alias etiam qualita-
tes secundas separatatas eodem modo actione intentiona-
li atque communiter agere.

Art. 111. An qualitates Eucharistiae ab agente naturaliter
naturaliter possint corrumpi?

Alex. Alen. q. 8.
4 m. 2. ar. 4. 8.
Tho. ar. 4. q. 77.
Scot. q. 1. Du-
rand. q. 3.

DVAE sunt opiniones. Prima negans nominalium
quam sequitur Gabr. hac d. 12. q. 1. 2. affirmans, & communis
est S. Thom. Scot. & reliquorum.

CON-

De accidentibus Eucharistiae. 155

CONCL. I.

ACCIDENTIA panis, & vini separata naturaliter a substantia con-
sumi possunt. Rō est, quia corruptio naturalis, & per se, est mutatio sub-
iecti ex viuo contrario in aliud, & quantitas Hostiae consecratae, quae est
ibi subiectum qualitatis, potest ex albedine in nigredinem mutari.

CONCL. II.

ACCIDENTIA Eucharistiae per alterationem subiecti, aut augmen-
tationem, seu diminutionem corrumpi haud possunt. v. g. si Hostia conterat usque
ad puluerem, aut, si iuxta probabiliorē opinionē q. 1. posita, periculis vi-
ni consecrati maxima vini non consecrati pars misceret. Rō est, quia pa-
nis substantia eius quantitate in puluere redacta, non conseruaret, quā ef-
fet tunc farinus, neque parua substantia vini consecrati sub magna vini
non consecrati quantitate conseruaret, quae quidem accidentia non con-
seruantur, nisi sub illa quantitate, sub qua panis substantia conserua-
re. habent namque res ortui, & interitui subiectae determinatam
quantitatem; citra, & ultra quam substantia consistere non potest.

CONCL. III.

ACCIDENTIA separata per accidens, corrupta quantitate corrum-
puntur, ut si Hostia in igne proiciatur vel pureliat. Rō est, quia subiectum ac-
cidents Hostiae consecratae est quantitas, & subiecto corrupto accidentia
illi inherenta corrumpuntur, propter reā quod accidentis esse est inesse.
Hinc quamuis corpus Christi in Eucharistia supernaturaliter esse
incipiat tamen per actionem agentis naturaliter accidentia
corruptiois ibi naturaliter esse desinit.

Primo differt. An quantitas Hostiae consecrata naturaliter possit corrumpi.
DVAE sunt opiniones. Prima affirmans, q. ab Sco. d. 12. q. 4. citat, q. se-
quitur. Ceteri vbi T. S. T. art. 5. & eadē. D. Th. q. 8. c. 1. altera negans ē Sco.

CONCL. I.

AGENS naturaliter quantitate Eucharistiae siue rarefacere. Rō est, quia agens
natura potest efficere formam nisi in subiecto alioquin, oporteret creare; quia posset
educere formam, & in subiecto, atque ex consequenti ex nihilo quod est creare;
itaque quodlibet Eucharistiae per se existit siue subiecto, q. de nouo quanti-
tas per rarefactionem in Eucharistia generaretur in subiecto non reci-
peretur, a quo ita a naturali agente crearetur.
Hinc sequitur, partes quantitates, q. ibi haberent, a solo Deo supernaturali
creari, & non miraculose effici, quia secundum legem, & non prae legem fieri.

CONCL. II.

AGENS naturale potest totam Hostiae quantitate per diuisionem partium
corrumpere quia potest totam Hostiam usque ad pulueres conterere.

CONCL. III.

QUANTITATIS corruptio per coadunationem, vbi pars quantitates pen-
dit in perdit, aut per transmutationem in aliam formam, ut si Ho-
stia in ignem proiciatur, a solo Deo efficitur. Ratio est, quia agens na-
turale nihil potest corrumpere, nisi supposito subiecto, alioquin enim
posset annihilare, & quantitas Eucharistiae in subiecto non est.

Differt. An sacramentalis species principaliter frangantur?

CONCL. I.

SPECIES sacramentalis proprie franguntur, sunt enim quan-
titate continua, & fractio est eiusdem quantitates passio.

CONCL. II.

SPECIERVM fractio mortis Christi IESU, in qua anima
fuit a corpore separata, repraesentatur, nam ut species sunt signum corpo-
ris Christi; ita illarum fractio est signum eiusdem mortis repraesentans.

CON-

APPEN.

APPEN.

Alex. Alen. q. 8.
4 ar. 4. 8. 2.
S. Tho. ar. 7. q.
77. D. Bona. co-
to art. 3. Ric. 4.
1. & 2. art. 2.
Sco. q. 4.

CONCL. III.

CORPVS Christi nō est per se frangibile. patet; quia cum non possit tangi. propterea quod non habet modum quantitativum, neque frangi.

CONCL. IIII.

NEQUE per accidens ad fractionem specierum frangitur, ex D. Bona. colligitur, qui ait, nos non debere in forma loquendi Berengarij. Ratio est, quia passio, quae repugnat alicui creaturae per se, eidem quoque per accidens repugnat, ut diuisibilitas per se repugnat animae rationali, & per accidens non enim potest ad diuisionem corporis diuidi; & pati. quod nulla ratione diuinitati per se conuenit, neque per accidens; quamuis per communicationem idiomatum, & ratione humanitatis assumptae pati dicatur. Contrarium tenet Soro d. 10. q. 2. art. 7. fr. & is enim speciebus totus Christus sub qualibet particula manet.

Duos errores refutat S. Tho. ubi supra, primus est assertum ibi. non esse veram specierum fractionem, sed apparentem; ita ut sensus decipiantur, 2. assertum veram quidam esse fractionem, non tamen esse aliquod fractionis subiectum.

Alex. Alen. q. 40. in 2. & 4. S. Tho. q. 77. art. 5. & 6. D. Bona. d. 12. q. 2. artic. 2. Scot. quasi 6.

Art. ult. An ex accidentibus, tanquam ex materia, naturaliter substantia possit generari?

SEPTEM sunt opiniones, quarum quinque ab Scot. asseruntur.

Prima est Innocencij de officio Missae. cap. de fractione, qui docet; quando ex accidentibus generatur substantia, tunc in ultimo instanti desitionis accidentium redire substantiam panis, quae fuerat corrupta, & conuerfa in corpus Christi; & ex illa, tanquam ex termino à quo virtute agentis naturalis nouam substantiam generari, eius materia prima, ut in alijs transmutationibus, permanet. Secunda est B. Thom. in 4. d. 12. art. 2. q. 1. dicentis: creati tunc à Deo nouam materiam primam, quae accidentibus corruptendis subiicitur, & in quam agens naturale formam introducit. Tertia est eiusdem q. 77. artic. 5. ubi ait, quantitatem Eucharistiae hic vicem materiae supplere; ita ut agens naturale in illam introducat substantialem formam, quam si materia adesset, introduceret; atque hoc nouo miraculo, sed virtute prioris miraculi, scilicet; conuersionis panis in corpus Christi fieri; ex qua quidē quantitate;

itate, & forma substantiali ab agente naturali introducta, nouus ignis, vel vermis generabitur. hanc multis argumentis Scot. confut. at.

Quarta est R. ica. & tribuit illam B. Tho. qui existimat agens naturale posse transformare Hostiam non solum; in substantiam, verumetiam in materiam, & ita ex solis accidentibus totum compositum generari huic videtur subscribere Soro d. 10. q. 2. art. 5. Quinta est Cajet. dicentis quantitatem illam fieri materiam, & aliquid illius manere.

Sexta, quam S. Tho. citat, tenet, si Hostia igni applicetur, ignem generari, non ex speciebus consecratis, sed ex aere circulantem. Ultima est Sco. docentis de facto introduci in quantitatem Eucharistiae qualitatem substantiae; ut calorem in summo; tuncq. corrumpi quantitatem, & Eucharistiam desinere esse, redireq. de facto illam substantiam, cui talia accidentia genita conueniunt, quam quidem substantiam quoad materiam, & formam immediate à solo Deo, & non ab agente naturali produci affirmat.

CONCL. I.

IN naturali composito, quod ex accidentibus Eucharistiae generatur, materia, & forma, ut in alio quouis composito physico reperiuntur, alioqui enim compositum esset ens per accidens. quia ex quantitate, & forma substantiali ignis, siue vermis fieret, quidquid forma substantialis solum ad materiam primam, non autem ad quantitatem informandam est terminata.

CONCL. II.

TALIS compositi materia à solo Deo producit. Ratio est, quia omne agens naturale praesupponit materiam, siue subiectum, in quod agat. alioqui enim posset creare, & cum materia prima non sit in subiecto (nam est vnicuique primum subiectum) non ab agente naturali, sed à solo Deo producit. non enim ab agente naturali, ut recte Arist. docuit, est generabilis, aut corruptibilis.

CONCL. III.

MATERIA compositi, quae ex Hostia combusta generatur, à deo minime creatur, sed per conuersionem creatio est ex nihilo, & materia huius compositi producit à Deo, praesupposita quantitatis corruptione, quamobrem non creatur, sed per corruptionem quantita-

Physico.

ris in ipsam materiam producitur. quemadmodum panis substantia in corpus Christi conuertitur. hoc modo intelligenda est communis opinio, quæ fuit 2. ordine. 1. Deum producere materiam primam, non per creationem, ut dicebat 2. opinio, sed per conuersionem quantitatis in materiam, in quam quidem agens naturale suam introducit formam.

Hinc colligitur quantitatem Hostiæ ab agente naturali non corrumpi, sed quamprimum Hostia igni applicatur, Deum conuere quantitatē Hostiæ in materiam primam, quantitatem, scilicet corumpendo & illius loco primam materiam producendo.

CONCL. IIII.

IN eodem instanti, in quo Deus materiam per conuersionem quantitatis in ipsam efficit, agens naturale suam formam naturaliter in materiam nudam introducit. Ratio est, quia agens naturale, cum potius intendat nouæ formæ productionem, quam præexistentis corruptionem, si materiam omni forma denudata inuenerit, multo facilius, & melius suam formam introducet. cum nulla ibi repugnantia ex parte formæ præexistentis inueniatur. hæc autem formæ introductio dicitur naturalis, cum ab agente naturali, efficiatur. naturalis si quidem generatio non dicitur ratione formæ expulsi, sed ratione formæ ab agente naturali introductæ.

Hinc; quando vermis ex Hostia in custodia clausa generatur, formæ substantialis introductio naturalis est, materię verò productio supernaturalis.

Hinc colligitur, oculum non falli quando ignis ex Hostia ab alio igne, ut Sco. affirmabat, generatur.

Difficultas. An possit homo speciebus consecratis nutrir

DVAE sunt opiniones. Prima asserit corpus non nutrir, sed sensus dumtaxat panis odore refici.

Secunda affirmat, ibi manere panis substantiam, atque ita nutrir, quæ quidem erronea est, ut supra diximus.

CONCL. I.

QVI solis accidentibus consecratis reficeretur, verè nutriretur. hoc enim fit ad meritum fidei. nam concesso opposito, profecto haberemus euidentiam conuersionis panis in Christi IESU corpus.

CON.

2. APPEN.

Alex. Alen. ibi. 5. Tho. ar. 6. citato 1. Bon. vbi supra. Ric. q. 2. ar. 4. Scot. q. 6.

3. APPEN.

CONCL. II.

Talis nutritio fit per conuersionem quantitatis in materiam primam à solo Deo effectam, in quam substantialis forma hominis, forma carnis &c. introducitur; quæ quidem nutritio naturalis quantum ad introductionem formæ in materiam & supernaturalis quantum ad conuersionem quantitatis in materiam primam nominatur. hæc conclusio ex proxima difficultate constat.

QUÆSTIO SEPTIMA DE MINISTRO EUCCHARISTIAE.

DISTINCTIO 13. Magistri, hac quæstione datur ad cuius plenam intelligentiam lege quæstionem de ministro de sacramentis in genere supra

Art. I. An solus Sacerdos rite per Episcopum consecratus possit esse Eucharistia Minister?

CONCL. I.

Hæreticum est affirmare omnes Christianos Sacerdotes esse. Definita est in multis Conciliis, Carthaginensi, Lateranensi, Rhemeni, & tandem in Tridentino sub Paulo 11. Can. 10. Sess. 7. vbi habetur; si quis dixerit Christianos omnes in verbo, & omnibus sacramentis administrandos habere potestatem, anathema sit.

CONCL. II.

Soli Sacerdotes per Episcopum rite consecrati Eucharistia Sacramentum possunt consecrare. Definita est vbi 1. conclusio, solis enim Sacerdotibus in receptione ordinis sacramentalis consecrandi potestas attribuitur.

Errauit Lutherus dicens omnes Christianos, cuiuscunque sexus sint, Sacerdotes esse; non tamē omnes, nisi qui sunt à re publica constituti; ministrare posse, quod est plusquam hæreticum. Nam conficiendi potestas, cum sit supernaturalis, quomodo alippis, & tonsoribus dari potest, Confutatur hic error conclusionibus positis, quas sapientissime Pater à Castro Verbo. Sacerdotum, hæresis 1. confirmat.

Prima diff. Sacerdos fidelis in m. peccato existens, amittitne consecrandi potestatem?

SACERDOS in M. peccato existens, si quæ sunt de necessitate

Alex. Alen. q. 35. m. 4. 5. Tho. q. 83. art. 1. Reliqui distin. 23. D. Bon. art. 1. q. 1. Ric. art. 1. & 2. Scot. q. 2. Dur. q. 1.

Hæresis.

Alex. Alen. m. 4. S. Thom. art. 5. vbi supra D. Bon. ar. 1. 3. q. 1. Ric. cod. ar. & q. Scot. q. 2. & d. 9. q. 1.

necessitate sacramenti seruat; verè consecrat. Definuit expressè in Conc. Trid. Sess. 10. can. 12. & Sess. 14. can. 7. alioqui enim nunquam possemus Sacerdotes certi esse, ut consecrarem, necne. Quia de nostra iusticia certitudinem habere non possumus.

Mar. 1.

Hinc confutatur error Vualdensium, quos sequuti sunt Vvicleff, & Ioannes Hus, qui dixerunt per. M. omnem potestatem amitti, in quos doctissime Pater à Castro verbo Potestas, & uerbo, Sacerdotium. hæresi 7. inuehitur.

Alex. Alen. m. 5. S. Tho. art. 7. D. Bona. & Ricar. ibid. Durf. quæst. 1.

Secunda diff. Hæretici, schismatici, & excommunicati possunt Eucharistiam consecrare?

CONCLUSIO.

ISTIS, si intentionem faciendi; quod Ecclesia capit Christus. s. faciendum instituit, habeant: verè consecrant: characterem enim indelebilem habent. Sed de hac lege 4. q. de Ministro de sacramentis in genere supra.

Alex. Alen. vbi supra D. Bona. & Ricar. loco citato.

Tertia diff. An Missa hæreticorum, & excommunicatorum illis, pro quibus offertur, ad impetrandum, & pro peccato satis faciendum, prodest?

S. Tho. art. 7. & ad ultimum, ut eius litera sonat, aliquo modo prodesse negat.

CONCL. I.

HÆRETICI intendentes sacrificare, & efficere, quod Ecclesia intendit, verum offerunt sacrificium, quod non sibi, sed alijs prodest. Quia fructus sacrificij ortum habet ex merito Ecclesie in cuius nomine offertur.

CONCL. II.

QUANDO hæreticus non intendit offerre sacrificium, quia illud negat; ut Lutheranizant Missæ sacrificium sibi iudicium, & alijs nullius utilitatis est; propterea quod non intendit facere, quod Ecclesia facit.

Alex. Alen. m. 6. S. Tho. art. 2. q. 82. Ricar. q. 9. 21. 26.

Quarta diff. Sacerdos degradatus potest consecrare Eucharistiam?

CONCLUSIO.

SI intendat facere, quod Christus & Ecclesia intendit, verè conficiet, habet enim potestatem, idest, characterem indelebilem.

1. APPEN.

Idem iudicium est de apostata, qui fidem inter sacra-
nos negavit, etiam si in infidelitate perseueret. Illorum

Illorum orationes, quatenus nomine Ecclesie offeruntur, utiles erunt non sibi, sed alijs, pro quibus offeruntur. Habent enim efficaciam ab illo, cuius personam gerunt.

2. APPEN.

Quinta diff. An peccet, qui Missam peccatorum, vel hæretici, schismatici, & excommunicati audit?

CONCLUSIO.

NOMINATIM excommunicatus, vel manifestus percussor clerici est vitandus præsertim in diuinis, ita ut audiens eius Missam mortaliter peccet. Hæc colligitur ex cap. Sacris de his, quæ vi metus, vel causa sunt. Et est definita per extragantem ad euitanda.

Si Minister non sit nominatim excommunicatus, vel manifestus percussor clerici; non erit mortale illius Missam audire, patet per eadem extragantem.

3. APPEN.

Perinde est quamvis sit generaliter excommunicatus, vel hæreticus, vel incendiarius, & dummodo non sit nominatim per iudicis sententiam excommunicatus.

4. APPEN.

Eadem quoque ratione, non erit mortale publici peccatoris Sacerdotis Missam audire. Solum enim cum huiusmodi hominibus communicare prohibetur iudicio Ecclesie, quando sunt Ecclesie rebelles; ut sunt tantum nominatim excommunicati.

5. APPEN.

Hinc colligitur can. antiquos, qui 24. q. 1. citantur, & can. nullas 32. d. quibus prohibebatur audire Missam publici concubinarij, esse iam abrogatos per extragantem. ad euitanda, & per contrariam Ecclesie consuetudinem.

Sexta diff. An præter Sacerdotem possit Diaconus Eucharistiam populo ministrare?

CONCL. I.

SOLVS Sacerdos iure diuino est ordinarius Minister dispensandi populo Eucharistiam, Patet 1. ad Cor. 4. sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, idest, sacramentorum. vbi de se, & de alijs Sacerdotibus, loquebatur. Et Dominus 1. 3. v. 5. Lucæ 22. solus Sacerdotibus dixit: Hoc facit in meam commemorationem, idest, consecrare corpus meum, & alijs tribuere, quod ego modo feci. Et confirmatur ex can. peruenit de consecr. d. 1. ubi acerbè reprehenduntur Sacerdotes, qui laicis corpus Domini dabant; ut illi ad infirmos differrent.

Alex. Alen. q. 50. m. 3. S. Tho. ar. 3. Ricar. ar. 1. q. 3.

1. Corinth. 4.

CONCL. II.

Sanguinem Christi 1. 3. v. ministrare Sacerdoti celebranti Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. L. 113.

si vel communicantibus competit diacono. Pater exemplum B. Laurentij dicentis B. Sixto, experire utrum idoneum Ministrum elegeris, cui commisit Dominici sanguinis dispensationem. Et Duran. docet, Papa communicante Cardinalibus Eucharistiam Diaconum Cardinalem tunc sanguinem ministrare.

CONCL. III.

Ex dispensatione Episcopi, vel Curati potest Diaconus urgente necessitate Eucharistiam infirmis deferre. Ratio est, quia cum possit Sacerdoti celebranti, vel communicantibus sanguinem Christi ministrare, poterit, & corpus. Non enim ministrare Eucharistiam est illam consecrare. Quoniam modum administrare Baptismum est illum efficere.

Septima diff. Possuntne omnes Sacerdotes iure potius Eucharistiam populo ministrare.

CONCL. I.

Si fuerit religiosus sine facultate proprii Curati non potest sub poena excommunicationis latæ sententia illam alicui seculari ministrare. Definita est in Clement. 1. de privilegijs.

APPEN.

Idem definitur ibidem de sacramento matrimonij, & extremæ unctionis.

CONCL. II.

Possunt tamen religiosi per totum annum, qui nostris privilegijs gaudent, præterquam in die resurrectionis ministrare singulis Christianis Eucharistiam. Constat ex privilegijs à Nicolao v. & à Iulio 11. concessis, & ut in compendio privilegiorum verbo, Communicare, habetur.

CONCL. III.

Sacerdos non religiosus non potest, nisi subditis Eucharistiam ministrare, vel alienis, prius tamen à proprio Sacerdote petita, & obtenta facultate. Definita est in cap. omnis cytriusque sexus.

CONCL. IIII.

In nullo euentu licebit laico committere, & ut populo Eucharistiam ministrare. Non enim est tanta necessitas, sicut Baptismus, ut à laico ministrari possit. D. Tho. est, & Sylvestrius qui concedunt posse laicum, Hostiam de terra eleuare, quando deficit Sacerdos.

in 4. diff. 13. q. 1. arti. 3. V. Eucharistia.

VII

VIII. diff. Poteruntne plures Sacerdotes simul eandem Hostiam consecrare, ut possint plures eundem baptizare?

LEGENDA est difficultas supraposita, an possint plures eundem baptizare. Et est intelligenda difficultas ita, ut omnes Sacerdotes intendant absolute, ut per formam significatur, eandem Hostiam consecrare. Et questio. Duran. est, an si vnus prius quam alter, verba finiat, consecret potest.

Tres sunt opiniones. Prima B. Tho. qui tenet cum Innocentio 11. omnes consecrare. Secunda & contraria est Duran. asserentis, illum Sacerdotem dumtaxat consecrare, qui prius finit verba. Tertia est Caieta. vbi supra S. Tho. qui tria dixit. 1. est, Quando plures proferunt simul verba cum intentione, omnes consecrant. 2. est, Noui Sacerdotes simul cum Episcopo verba consecrationis proferentes non consecrant, sed solus Episcopus. 3. Hoc non obstante, quando nouus Sacerdos cum Episcopo proferit verba, nec habet intentionem consecrandi; vel non consecrandi: sed solum proponit habere intentionem, quam tunc habere tenetur, factis est. Et hæc (inquit) est via tutissima.

CONCL. I.

Quando simul plures Sacerdotes consecrationis proferunt verba: omnes consecrant. Constat exemplo consecrationis Episcopalis in qua iuxta Pontificale Romanum Episcopus consecrans, & consecratus simul eandem Hostiam consecrare debent. In cuius consecratione mutuo se expectant.

CONCL. II.

Quando plures consecrant, & non mutuo se expectant, ille solus qui prius finit verba, consecrat. à simili patet de Baptismo, vbi quando plures eundem baptizant, qui prius formam, & ablutionem finit, tantum baptizat. Concurrunt enim omnia in casu conclusionis ad consecrationem necessariam.

IX. diff. Tenetne Sacerdos consecrans Eucharistiam recipere?

CONCLUSIO.

GRAVE sacrilegium talis Sacerdos committeret, si Eucharistiam non sumeret. Definita est expresse in Can. relationum, & in can. comperimus de consecr. d. 2.

Hinc refutatur error Lutheri dicentis Sacerdotem debere consecrare, non autem Eucharistiam sumere, sed de his quæ huius sacramenti supra.

L. 2

X. diff.

Alex. Alen. q. 52. in 4. & 5. Tho. q. 81. arti. 2. Ricar. quest. art. 2. d. 1. Duran. q. 3.

Alex. Alen. vbi supra. m. 5. 2. Tho. ar. 4. Scot. d. 9. q. 1.

Hæresis.

Alex. Alen. m.
p. S. Tho. q. 82.
ar. 10. Ric. dist.
3. q. 2. art. 2.

X. diff. Potestne Sacerdos non curatus per totam vitam suam peccato a celebratione Missae abstinere?

TRES sunt opiniones. Prima Alex. qui tenet nullum esse peccatum. Secundum S. Tho. dicentis; saltem esse peccatum in illis diebus, quibus populus communicare consuevit; ut in die Natalis Domini, in Paschate, & Pentecostes. Tertia est media Caieta, ubi supra S. Tho. qui asserit non esse peccatum ex genere, dummodo ex eo scandalum non oriatur.

CONCL. I.

Ratione scandali, & officij, & præcepti audiendi Missam, quando alius Sacerdos celebraturus non adesset; simplex Sacerdos sub pena peccati mortalis rem sacram facere teneretur. Ratio est, quia in his tribus casibus celebrandi præceptum habet.

CONCL. II.

Non est mortale, præter hos tres casus, ob maximam Eucharistiae reuerentiam à celebratione Missae per totam vitam abstinere. Si enim integrum fuit sanctis præ maxima Eucharistiae reuerentia à receptione Sacerdotij abstinere, ut exemplo B. Marci Evangelistae, qui sibi pollicem amputasse dicitur, ut indignus Sacerdos non haberetur, & Sacerdos ei patris nostri Francisci, constat. Cur non poterunt illi ordinari ab exequutione ordinis sine peccato, imo cum magno merito abstinere.

CONCL. III.

Quando per totam vitam propter torporem, & negligentiam, abstinet, venialiter peccat. Donum enim charitatis propter exercitationem datur. Et tunc in vanum recipit Dei gratiam videtur, contra consilium B. Pau. dicentis; Exhortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

Alex. Alen. ubi
supra, & q. 36.
& 37. S. Thom.
q. 81. artic. 6. D.
Bona. q. 4. ar. 1.
d. 13. Scot. q. 2.

XI. diff. Estne tanti valoris mali Sacerdotis atque boni Missa

CONCL. I.

ECCLESIAE sacramentum eandem efficaciam habet, siue à bono, siue à malo Ministro conficiatur; ibi enim nihil operatur virtus Ministri, sed merita Christi Iesu, quorum virtute gratia ex opere operato datur.

CONCL. II.

Orationes, quae nomine Sacerdotis mali offeruntur, neque sibi, nec alijs ad vitam æternam profunt. Est enim extra charitatem.

statem. Si linguis inquit B. Pau. hominum, & Angelorum loquar, &c. nihil mihi prodest.

Hinc quantum ad huiusmodi orationes Missa boni Sacerdotis est fructuosior.

CONCL. III.

ORATIONES, quae in Missa secundum ordinariu offeruntur, atque Missa nomine iustorum, siue Ecclesiae oblata, etiam si Sacerdos celebrans sit haereticus, erunt illis, pro quibus offeruntur, utiles & fructuosae. Tanti namque valoris, est oblatio, quanta est illius, cuius nomine offertur, devotionis; ut si quis vir sanctus per malum Ministrum elemosynam offerat.

CONCL. IIII.

FRUCTUS tamen respondens devotioni, Ecclesiae vbi non est, si Missa per bonum Ministrum offeratur. Ratio Sc. est. Nam quanto essent plures iusti in Ecclesia, tanto Missa, quae eorum nomine offertur, esset fructuosior, & plures quidem essent iusti, si Sacerdos celebrans esset bonus. Intelligenda est ratio, dummodo cetera sint paria. Nam primitiva Ecclesia erant pauciores iusti, & nihilominus eorum sacrificia erant fructuosiora. Erant enim tunc multo iustiores. Caiet. ubi supra, S. Tho. tenet vtriusque, Missam æqualis esse valoris, & fructus quoad satisfactionem, & impetrationem. Rationem tamen Scoti non soluit.

1. Corin. 13.

APPEN.

Scot. eff.

QVAESTIO DE VALORE MISSAE.

Art. 1. An Missa sit sacrificium?

CONCL. I.

MISSA quatenus in ea passio Christi Iesu representatur, est sacrificium memoriale; in eaque, Christus immolatur immolari dicitur. Patet; Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem biberitis, mortem Domini annuntiabitis &c. non dixit, Christum occidetis, sed passionem Domini annuntiabitis, id est, representabitis eius passionem. Hoc haeretici non differunt.

CONCL. II.

MISSA quantum ad oblationem Christi, quam Sacerdos in altari facit, & eius consecrationem, & sumptionem est verum, & proprium sacrificium; vereque & proprie ibi Christus immolatur. Sacrificium enim est proprie oblatio soli Deo facta, circa quam Sacerdos aliquam sanctam ex-

Alex. Alen. 39. D.
Bon. q. 4. ar. 1. &
Tho. q. 83. Caieta
3. 10. opusculorū
trac. 3. de sacrifici
cio Missae. Co.
11. Castro Verbo
bo Missa Sc. l. q.
de iust. & iuro.
q. 1. & 2. & 10. 4.
d. 13. q. 2. Canon
de hoc theolo.
lib. 12. c. 13.
Sacrificiū quid
sit.

Luc. 22.
1. Corint. 12.

Hæresis.

Alex. Alen. vbi
supra

Ad Rom. 6.

moniam ex institutione diuina positam exercet; & Missa talis est quantum ad oblationem consecrationem, & corporis Christi, atque sanguinis sumptionem. Legitur enim Luc. 22. accepit Iesus panem &c. hoc facite in meam commemorationem & 1. ad Cor. 11. quibus verbis Christus Redemptor noster præcepit Apostolis, & eorum successoribus ut in sui memoriam, & honorem, quod ipse coram eis fecit, efficerent. Vbi non solum panem, & unum consecratum sacramentumque instituit verum etiam seipsum sacrificium in euentum in remissionem omnium peccatorum patri obtulit. Ideoque apud D. Lucam dicitur. Quod pro nobis datus Pater à Castro, & Magister Cano vbi supra multis authoritatibus sacræ scripturæ, & Conciliorum hanc conclusionem confirmant. Hinc, confutata manet pestilentissima hæresis, quæ Missam sacrificium esse negat, & nullius esse utilitatis assertor, cuius author fuit Lutherus, quæ sequutus est Caluinus & alij. in quos doctissimè & sapientissimè Pater à Castro verbo, Missa. Hæresis. 2. disputat. Vbi etiam Erasimum in annotationibus super caput 13. actuum Apostolorum, ipsum se docet.

Prima diff. Est de ratione sacrificii Missa Hostia sine vltima occisione

CONCL. I.

QUANDO Hostia offerenda est in altari, de ratione sacrificii est eius occisio. Constat ex omnibus sacrificijs legis naturæ, & veteris in quibus, quæ sacrificabantur animalia, occidebantur. Hoc enim differt oblatio à sacrificio quod de ratione oblationis non est Hostiæ consumptio, sed quia Deo tantummodo offeratur; quemadmodum de ratione sacrificii est Hostiæ consumptio.

CONCL. II.

Quando Hostia non est in altari, de ratione sacrificii est Hostiæ consumptio, nempe: ut, simpliciter vel secundum quid destinata esse, quod quidem sacrificium inuentum, hoc est, sine effusione cruoris, siue sanguinis nominatur, ad diffinitionem cruenti; vbi Hostia mactabatur. Constat exemplo sacrificii Melchisedech, qui si panem, & vinum oblatum non consumpsisset, eius perenne sacrificium, non sacrificium, sed oblatio tantum nominanda fuisset.

CONCL. III.

Quamuis Christus in altari à Sacerdote non occidatur (iam enim non moritur &c.) immolatur tamen: quia in eo

se consumitur. Ratio est, quia Christus Iesus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, nominetur. Propterea quod eius sacrificium in euentu consumptio sub speciebus panis, & vini est: ut in sacrificio Melchisedech, fuit præfiguratum. Vnde Conc. Toleranum, & habetur can. relatum de consec. da. increpans Sacerdotes Hostiam non consumetes, ait quæ le sacrificium erit cuius particeps non est sacrificans, quasi dicat, planè nullum.

Hinc, si Sacerdos post consecrationem, & oblationem Hostiæ, illam propter aliquod impedimentum non consumeret, nec ab alio Sacerdote Missam perficiente consumeretur, talis Missa non esset sacrificium, sed oblatio duntaxat. Aliquem tamen fructum ex opere operantis haberet.

Secunda diff. Quenam sunt de huius tanti sacrificii rationes?

CONCL. I.

PRIMUM Hostiæ Consecratio est de ratione illius, neque sanguinis sumptio. Feria namque, sexta maioris hebdomadæ verum sacrificium peragitur: & tamen Sacerdos tunc, neque sumit sanguinem sub specie potus, neque consecrat, sed tantum sumit Hostiam pridie consecratam.

CONCL. II.

De ratione huius sacrificii sunt Hostia, Hostiæque oblatio, & sumptio, Hostia Christus est. Oblatio fit, quando iam calice deposito, dicimus: Vnde, & memores Domine &c. usque ad quotquot &c. quæ sunt maxima cum reuerentia, & deuotione dicenda, quoniam ibi verum incipit sacrificium, quod Hostiæ sumptione perficitur.

Hinc acerrimè arguendi sunt Sacerdotes, qui consuetudine potius orandi quam animi deuotione, dum calicem eleuant, illa sanctissima verba proferunt.

CONCL. III.

Sunt tandem de ratione illius duo Manifesti. Vnus principalis, Christus, scilicet, qui est simul Sacerdos, & Hostia. Alter ministerialis, qui in persona Christi consecrat. Non enim dicitur, hoc est corpus Christi, sed meum; offertque sacrificium in nomine propriæ personæ, & Christi; atque totius Ecclesiæ. Hac enim de causa dicit, Offerimus tibi &c. id est, est Ecclesiæ tibi offert. Quare si corpus, & caput etiam; qui est Christus, offerret. Et confirmatur ex cap. firmiter de summa Trinitate & fide Catholica.

Tertia diffin. Estne modo aliquod ceremoniale sacrificium
prater Missa sacrificium?

CONCLUSIO.

In nulla orbis parte, ubi pradicatum est Euangelium
viget modo, prater sacrificium Missae, aliquod verum, vel
falsum sacrificium, dixit enim Christus. Nunc princeps
huius mundi efficitur foras, quod quidem intelligitur, ubi
iam est Euangelium pradicatum. Africa enim diabolo
semel per Euangelium reiecto, nunquam a saracenis fuit
oblatum sacrificium, nec Iudaeis alicubi offertur. Quia tem-
plum destructum est, in quo tantum sacrificandi praeceptum
habebatur.

Ioh. c. 12.
D. B. Vincentii
Ferrerii est in
quodam serm.
de cana Domi-
ni.

Quarta diffin. Suntne multi huius sacrificij fructus?

CONCL. I.

MISSAE sacrificium valet offerentibus, & pro quibus
offertur ad impetrandum, satisfaciendum, & merendum. De-
finita est in Conc. Trid. Sess. 22. cap. 20. ubi dicitur, docet
sancta Synodus, sacrificium hoc verè propitiatorium esse,
&c. ut misericordiam consequamur, & gratiam invenia-
mus in auxilio opportuno. Quibus verbis impetratorum
esse demonstratur. Deinde cum subditur, non solum pro
vivorum fidelium peccatis, poenis &c. sed etiam pro defun-
ctis in Christo nondum ad plenum purgatis &c. satisfactio-
rium esse docetur & tandem, cum sit opus bonum in Deo
relatum, si offerens, vel pro quo offertur in gratia exultat,
erit haud dubie meritum.

CONCL. II.

Est etiam huius sacrificij fructus vera peccatorum quoad
culpam remissio. Definita est in eodem Concilio, & in eo-
dem loco. Ubi habetur huius Hostiae placatione placata,
Deus gratiam, & donum poenitentiae concedens criminibus,
& peccata etiam ingentia dimittit. Est autem hoc, inter alia,
quod per medium mediatoris, scilicet, quia impetrat nobis donum poe-
nitentiae, id est, speciale auxilium ad poenitendum in remissio-
nem peccatorum.

Heresis.

Sco. quolib. 20
quæst. 20.

Hinc confutatur heresis Lutheri dicentis, Missam non
posse offerri pro peccatis, nec posse prodesse vivis, aut de-
functis sed soli Sacerdoti. Vide Patrem a Castro verba
Missae heresi 3.

Ar.

Art. 11. An Missa oblata pro multis, tantum singulis, ac si pro
uno duntaxat offeratur prodesse possit?

Tres sunt opiniones. Prima Seco. tenentis partem ne-
gantem quae magis secura, & celebris est, quae amplexi sunt
multi iurisperiti, quos Sylvestri, & Soto citant.

Secunda opinio, & contraria est Caie. cui adhæsit Ca-
no, quae opinio non minimum inter populares scandalum
excitavit.

Tertia opinio est Sylvestri loco citato dicentis, si Mis-
sa pro multis offeratur, quia simul oēs illam petierunt, non
potest tunc aequaliter omnibus prodesse, ac si pro uno tan-
tum esset oblata. si verò singulariter multi illam petierunt,
et si unus petat Missam pro anima patris, alius pro anima
matris &c. bene, inquit potest &c.

CONCL. I.

Si valor Missae ex opere operantis consideretur, una
Missa pro pluribus oblata, perinde prodest quoad satisfaci-
endum singulis, ac si pro uno tantum offerretur, quia va-
lor hic singulis iuxta mensuram devotionis prodest, & est
devotio unius non sit impedimento alterius devotioni, quo-
minus aequaliter, vel forte maiorem effectum consequatur
perfecto prodest singulis, ut dictum est, ac si pro uno dum-
taxat esset oblata.

CONCL. II.

Valor Missae ex opere operato non prodest singulis, pro
quibus specialiter offertur, ac si pro uno duntaxat obla-
ta esset. Ratio est, quia cum valor ille sit finitus, si inter plu-
res dividatur minus quilibet eorum, quam si inter paucio-
res divideretur accipiet.

Hinc, Sacerdos unam Missam pro duobus offerens, quo-
rum quilibet iustitiam stipendium contulit, non satisfacit.
Hinc licet accipere stipendium ab Ecclesia signatum,
scilicet, argentum, & una Missa pro duobus satisfacere, si
utrumque dimidium tantum obtulit.

Hinc illi, qui Sacerdotali stipendio ali non potest, non
licet plus accipere. Nam illi, pro quibus offertur, Missa,
solum tenentur stipendium ab Ecclesia taxatum tribuere.

Difficultas. Accipitne licite stipendium pro labore
suo celebrandum?

Dux sunt opiniones. Cano recipi licite posse innovare
videtur. Gabriel vero, & Soto oppositum tenent.

CON-

Verbo Missae
§ 9. ubi ubi
pra art. 2.

21. q. 79. ar. 3.
& quolib. de co-
lebratione mis-
sa. quæst. 3.

APPEN. 1.

APPEN. 2.
Soto diff. 13. q.
ar. 2.

APPEN. 3.

Ubi supra in so-
luc. ad 10. l. 2.
28 super cano-
nem.
quæst. 6. ar. 1.
ubi supra.

Questio

CONCL. I.

Symonia est dare, uel accipere stipendium pro fructu spirituali Missæ, uel pro labore tali fructui spirituali annexo. Est enim Symonia emptio, seu uenditio spiritualis, uel eorum, quæ annexa sunt &c. de quibus Marth. 10. posita est lex a Christo Iesu. Quod gratis accepistis, gratis date. Sunt autem spiritualibus annexa, sine quibus ministrari nequeunt, qualis est totius Missæ occupatio.

Hinc, integrum erit Sacerdoti pro labore, qui non fructui spirituali ministerio annexus stipendium recipere, uel si educatur ad celebrandum certa hora, primo. Mane, uel meridie. Hæc enim obligatio non erat spirituali ministerio annexa: quoniam sine illa sacrificium confici potest.

CONCL. II.

Sacerdos propter aliquam causam finalem stipendium recipere, sibi, propter eandem causam dari potest. Tunc, si spirituale, uel aliquid annexum non uenditur. Sed datur recipiturque stipendium: ut Sacerdos alatur. Dignus namque est operarius mercede sua. Et confirmatur exemplo, Dominus enim seruum suum sustentat, & alit ad hunc finem: ut laboraret: non autem pro labore: quia seruus Domino suo laborem non uendit, cum seruus eiusque actiones Domini eius dicantur.

CONCL. III.

Ille, pro quo Sacerdos specialissime sacrificium offert, de iustitia Sacerdotem alere tenetur. D. Pau. est. Probauerunt enim Macedonia, & Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum. Qui sunt in Hierusalem. Placuitque eis, & debitores sunt. Nam si participes facti sunt eorum spiritualium gentes, debent, & in carnalibus illis ministrare. Animaduerte dictionem debitores. Quia dignus est operarius mercede sua.

Ultimus Articulus de reu. Missæ

Absoluetur Art. Aliquot difficultatibus positis.

Prima diff. Qui ministri ministrare prohibentur

CONCL. I.

Irregularis, degradatus, excommunicatus maiori, aut minori excommunicatione, & suspensus, ministrando mortaliter peccant, quoniam a iure prohibentur.

CONCL. II.

Qui caret pollice, uel qui illo uti non potest ad diuidentem

Marth. c. 10.

APPEN.

Ingen. 10c

Ad Rom. 15.

Alex. Alen. ubi supra S. Tho. q. 83. Sco. q. 3. di. 13.

Alexan. Alen. S. Tho. & Scot. ubi supra.

De valore Missæ.

dam Hostiam cum alio quocunque digito eiusdem manus ministrare prohibetur. Definita est expresse capite ultimo de corpore uitæ.

CONCL. III.

Qui sua sponte sibi uirilia amputauit, & non alia de causa ministrare non potest. Definita est in cap. significauit. Eodem titulo.

CONCL. IIIL

Qui natus est Eunuchus, uel cui iusta de causa sine culpa sua ad uitandam infirmitatem sunt uirilia abscissa ministrare potest. Definita est in cap. ex parte. ibidem.

CONCL. V.

Qui deformitatem magnam in facie habet, non potest sine dispensatione ministrare, ut qui habet nasum, siue aures abscissas, aut maculam in oculo. Definita est cap. 3. eodem titulo. Vide ibidem glossam in cap. finali.

Secunda diff. Quibus in locis celebrare licet

CONCL. I.

De iure communi non licet, nisi in locis ab Episcopis consecratis, uel in loco non consecrato de licentia solius Episcopi. Definita est expresse in Can. Missarum solemnium de consecr. d. intelligitur; ita ut non sit Ecclesia interdicta, aut uiolata quamuis sit consecrata.

CONCL. II.

Extra Ecclesiam non consecratam, uel in campo in graui necessitate, uel de licentia Episcopi licet celebrare; dummodo super aram lapideam consecratam offeratur. Definita est expresse in Can. concedimus. de con. eadem di. 1.

CONCL. III.

In domo particulari, uel de licentia solius Episcopi, sine bulla, Missa celebrari poterit. Definita est in Can. Missarum solemnium citato; seruanda tamen sunt, quæ in Conc. Trid. Sess. 22. in decreto de obseruandis, & excitandis in celebratione Missæ præcipiuntur, nempe, ut sint in domo oratoria ad hoc designata.

Hinc, nulla urgente necessitate de licentia Episcopi poterit Missa celebrari: quia Conc. Trid. nullam ponit necessitatem, sed tantum ne sine licentia Episcopi fiat, præcepit.

CONCLVSIO.

In mari uel flumine Missa celebrari non potest, posset n. sua quibus effuso contingere cum nauis continuo mouetur.

Tertia

APPEN.

*Tertia diffie. Quibus diebus integrum erit
Missam celebrare?*

CONCL. I.

Licetum erit singulis diebus Missam unam celebrare, præterquam feria sexta, & sabbato maioris hebdomadæ. Definita est in can. sufficit de consecr. d. 1. præterquam in die Natalis Domini: ut in can. nocte sancta. eadem distinctione habetur.

CONCL. II.

Vergente necessitate licetum erit eadem die duas celebrare Missas. Definita est in can. sufficit citato, dummodo ieiunium naturæ non solvatur.

*Quarta diffie. Qua hora poterit Sacerdos roni
sacram facere?*

CONCL. I.

Cum primum albescere incipit, usque ad meridiem integrum est celebrare, etsi ante meridiem fuerit incepta Missa, perficienda est.

CONCL. II.

Possunt fratres minores ex privilegio una hora ante meridiem, & alia post meridiem celebrare. Pater in compendio privilegiorum verbo Missa 2. §. 1. & 2.

CONCL. III.

Feria 5. maioris hebdomadæ publicè, uel secretè Sacerdos celebrare potest. Nullus enim est textus istud prohibere. Imo permittitur in can. sabbato de consecr. d. 3.

*Quinta diffie. Quibus vestibus, & vasa Missa
celebranda est?*

CONCL. I.

Omnes vestes debent esse benedictæ præter Cingulum, quod potest non benedici.

CONCL. II.

Qui vestibus non benedictis celebraret irregularitatem non incurreret. Quia nulla poena canonica incurritur, nisi a iudice imponatur.

CONCL. III.

Ara, quæ altare nominatur, lapidea esse debet. Definita est in can. altaria, & 1. de consecr. d. 1.

CON-

CONCL. IIII.

Calices consecrati, & ex auro uel argento, uel stanno cōfecti esse debent. Definita est in can. Calix. eadem dist.

CONCL. V.

Si quis quantumvis occultè in calice uitreo, aut ligneo consecraret, peccaret gravissime, quia in uitro est effusio- nis periculum, & in ligno sanguis imbibi potest.

CONCL. VI.

Calix fractus rennitus est benedicendus, & consecrāndus. Quia iam formam calicis amisit. Et idem de vestibis est iudicandum, quod non est intelligendum de calice tornatili, cuius pes est a calice diuisus.

CONCL. VII.

Consecratio uasorum, & eorum, quæ in sacrificio Missæ concurrunt, est applicatio tantum, scilicet, ut sint instrumenta, quibus hoc sacrificium peragatur.

CONCL. VIII.

Gravissimum peccatum est calice consecrato bibere, aut illo fracto uas aliquod ad humanos vsus formare, & idem est iudicium de cæteris ornamentis. Quia quæ semel dedicata sunt, ad humanos vsus transferri non possunt, quod satis exemplo Regis Balthazaris in veteri testamento confirmatur. Sacerdos qui non ex malitia, sed ex negligentia quacumque sine ara celebrat, vel sine manipulo, aut stola mortaliter peccare non videtur.

Præter corporalia debent esse duo panni linei in memoriam sanctissimæ Trinitatis.

Defectus in Missa contingentes quomodo supplēdi sint S. Tho. 7. defectus numerat. Ex quibus aliqui sunt a nobis superioribus expositi; quos etiam omnes in Missali sancti simi Papæ Pij V. expositos reperies: hæcenus de sanctissimo Eucharistiæ sacramento. Cuius faxis Deus Optimus Maximus, quæ sua est infinita misericordia, ut verè particeps esse possimus. Amen.

FLORES SACRAMENTI
penitentia.

De hoc sacramento differt Mag. sent. 2 d. 14. usque ad 22. & ibi DD.

QVAE-

Daniel c. 5.

1. PROPO.

2. PROPO.

Dubium.

Alex. Alen. q.
69. & 61.QVAESTIO PRIMA DE HIS QVAE
AD ESSENTIAM POENITENTIAE
PERTINENT.D. Thom. q. 84.
ar. 1. reliqui d.
24 Ric. dist. 27.
ar. 2. q. 3. Dur.
q. 3. Sco. q. 4. d.
24.

Art. 1. An poenitentia sit sacramentum uera legis?

CONCLUSIO.

POENITENTIA vnum est ex Ecclesiae sacramentis.
Definita est expresse in Conc. Triden. Sess. 4. can. 1. lege
supra de sacramentis in genere.

Alex. Alen. q.
60. m. 2 Ric. d.
26. ar. q. 3.Difficultas. An poenitentia supponat pro absolutione a Sacerdote factam,
an pro actibus poenitentis contritione, confessione,
& satisfactione?

TRES sunt opiniones de hac re. Prima tribuitur S. Tho.
ubi supra, quia dicitur poenitentiae sacramentum non sup-
ponere pro absolutione, sed pro actibus poenitentis. scilicet con-
tritione &c. connotando Sacerdotis absolutionem.

Secunda opinio est Sco. d. 14. ar. 3. q. 4. & d. 16. q. 1. ubi di-
cit supponere non pro actibus poenitentis, sed pro absol-
utione Sacerdotis connotando actus poenitentis.

Tertia opinio est Dur. d. 14. q. 3. hic tenet, neque suppo-
nere pro absolutione Sacerdotis, nec pro solis actibus poe-
nitentis, sed pro utroque quae opinio uidetur esse B. Tho.
loco citato.

CONCLUSIO.

Poenitentiae sacramentum, quemadmodum cetera sacra-
menta constat materia, siue quasi materia, & forma. Expre-
se definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 14. c. 3. & Can. 4.
ubi ita legitur: quasi materia huius sacramenti sunt actus poe-
nitentis. Forma autem est absolutio Sacerdotis. Vocat autem
tem Concilium actus poenitentis non materiam absolutam,
sed quasi materiam, quia illi actus manent, quando est sa-
cramentum, scilicet absolutio Sacerdotis. in aliis sacramentis,
quae habent esse in fieri, in quibus materia cum sacra-
mento manet, absolute materiam appellauit, nam absolute, &
proprie materia est, quae manet cum re cuius est materia.
Vnde quando Sco. ubi supra dicitur illa nullo modo esse
partes poenitentiae intelligit proprie, ut loquitur Concilium,
quia non manent cum sacramento, quod est absolutio. Ni-
hilominus tamen dicitur requiri, & praesupponi ad poeniten-
tiae sacramentum.

Difficult.

Difficultas. An sit sacramentum poenitentiae materia sola, an forma
sola, an utrumque simul?

CONCLUSIO.

Non supponit pro utroque simul. Probat. Quia poenite-
ntiae sacramentum est nomen connotatiuum, quod non sup-
ponit pro utroque simul, sed pro altero tantum. In hac enim
albedo currat, non supponit album pro homine & albedine;
quia non resoluitur in hanc; subiectum & albedo currunt,
sed in hanc subiectum habens albedinem currunt.

CONCLUSIO.

Sacramentum poenitentiae supponit pro absolutione Sa-
cerdotis, & nullo modo pro actibus poenitentis, licet illos co-
notet. Ante probationem primum nota, sacramentum uo-
ce legis esse signum gratiae non prognosticum, id est, gratiae
sed demonstratiuum gratiae, scilicet, praeteritae,
non tale signum, & sacramentum ponitur, hoc omnes DD. ad
vnum faciunt. Iam primo probatur a definitione sacramenti
le signum non est confessio, sed absolutio. Non enim da-
tur gratia tempore confessionis, sed absolutionis. 2. quia sa-
cramentum poenitentiae efficit, quod significat: ut cetera sa-
cramenta, & remissionem peccatorum, quae est poenitentiae
effectus, non significat confessio, sed absolutio. Nam confes-
sio potius accusationem significat; confirmatur, quia hoc
sacramentum, remittit poenam virtute clauum, quae sunt
non in poenite, sed in Sacerdote, quare sola absolutio,
quae est actio Sacerdotis, & non confessio, quae est poeniten-
tis operatio, erit sacramentum. 4. quia poenitentiae sa-
cramentum est causa instrumentalis gratiae, & talis est sola
absolutio, quae est simul cum gratia sacramentali, & non
confessio, quae praecedat tempore gratiam. 5. quia hoc sa-
cramentum non conficitur per actionem recipientis, sed
Ministri, ut constat ex Conc. Florentino, & ita non con-
fessio, quae est actio poenitentiae, sed absolutio erit sacra-
mentum. vltimo, ratione de prompta ex Conc. Trid. Sess.
14. c. 3. ubi habetur. Docet praeterea sacra Synodus sacra-
mentum poenitentiae formam, in qua uis praecipue ipsius sita
est, in illis Ministri verbis positam esse, scilicet ego te absol-
ui in absolutione, quam in actibus poenitentis positam; ergo
praecipue absolutio saltem erit magis sacramentum, quam
actus.

Alex. & Ric. q.
Sco. ubi supra.Contra Duran-
dum.

Sco. d.

Vega lib. 13. c.
25. super Cons.
Trid.

actus poenitentis. Alexan. opinio q. 60. m. 2. & Ric. d. 16. q. 1. ar. 1. & Bonad. 22. in 2. parte d. q. 2. si diligenter eorum verba perpendantur, eadem est cum opinione Scoti. dicitur. formaliter, & sub ratione sacramenti consideratam poenitentiam supponere pro absolutione. Quod si obieciat sacramentum constare ex materia, & forma, ergo utrumque simul est sacramentum. Respondeo, quamvis ex utroque constituitur, supponit tamen pro altero, ut ex secunda conclusione constat. Quia est terminus connotativus, qui non supponit utrumque, neque est utrumque, album enim componitur ex subiecto, & albedine, non tamen est subiectum, & albedo copulativus: quia non resolvitur per verbum substantivum, sed adiectivum, scilicet, est subiectum habens albedinem, ita poenitentiae sacramentum est forma cadens super confessionem poenitentis. Contra argumentaberis; omne connotativum supponit pro formali & non pro materiali. R. verum est de terminis connotativis naturalibus; ut album, & artificialibus; ut statua, non autem de terminis significantibus res naturales. Nam isti supponunt pro signis gratiae, unde illi poenitentiae sacramentum est forma, quae est signum gratiae. Similiter poenitentia pro absolutione, quae est signum gratiae, & non pro actu poenitentis, ut in o disputabis; actus poenitentis sunt causa gratiae, ergo sunt sacramenta. Respondeo. Sunt quidem causa dispositionis, non autem instrumentalis. Et ita non sunt sacramenta, sicut est absolutio.

Difficultas. An peccata commissa sint huius sacramenti materia?

CONCLUSIO.

PECCATA commissa, non sunt materia proxima huius sacramenti, sed actus poenitentis, scilicet peccatorum detestatio, quae fit per contritionem & confessionem. Definitorum est in Conc. Flor. ubi dicitur 4. sacramentum est poenitentia, cuius quid materia sunt actus poenitentis, scilicet contritio, scilicet, & c. item definitur in Conc. Trid. proxime citato.

CONCLUSIO.

Peccata sunt materia remota poenitentiae. Nam remota materia est ex qua proxima fit, at detestatio peccatorum ex precedentibus peccatis ortum habet. Sunt autem materia proxima non scienda, sed destruenda, quemadmodum morbus materiae medicinae esse dicitur.

Diff. An forma sufficiens sit ergo ad absolutioem?

TALIS sunt circa hanc difficultatem opiniones. Prima Abulensis

Alex. Alen. q. 79. & 65. 5. Th. q. 84. ar. 1. Ric. d. 12. a. 2. q. 2. & d. 16. ar. 4. q. 2. & 3. Bonad. d. 16. Dur. d. 17.

Sec. d. 14. q. 4.

S. Th. 2. 3. Du. d. 33. q. 3.

Abulensis in 1. p. defensorij cap. 6. asserentis, debere esse hanc formam, scilicet: ego remitto tibi peccata.

Secunda opinio est dicentium; formam debere esse deprecariam, ut absoluat te Deus.

Tertia opinio est Magistri, & quorundam aliorum affirmantium licere uti hac forma, ego te absolvo, nihilominus tamen Sacerdotem non absolvere, sed tantum ostendere te poenitentem absolutum. Haec est condemnata in Conc. Trid. Sess. 14. lege infra de potestate clauum.

CONCLUSIO.

Sufficiens forma est, ego te absolvo, nam ita expressè definitur in Conc. Flor. & Trid. ubi supra cap. 3.

CONCLUSIO.

Non est aliqua forma praecisa huius sacramenti. Forma praecisa est illa, quam Christus praescripsit. Ut est forma Baptismi, & Eucharistiae, Christus autem Ies. v. 2. nullam huius sacramenti formam praescripsit. Nam Matth. 28. & Ioan. 20. solum legitur, quorum remiseritis vel solveritis &c. conclusio est Scoti, unde immerito Scot. a Socro reprehenditur.

CONCLUSIO.

Quaecunque forma ubi authoritativè remissio peccatorum explicatur erit sufficiens huius sacramenti forma, quia Minister huius sacramenti est iudex, & iudicis est authoritativè iudicium proferre.

Vnde collige, quod si quis hac forma uteretur; Ego remitto tibi peccata, vere absolveret. Ut dicitur enim Ioan. 2. quorum remiseritis &c. vel etiam si dicat: impendo tibi beneficium absolutionis. quia authoritativè absoluit, peccaret tamen.

Difficultas. An impositio manuum Sacerdotis ad hoc sacramentum requiratur?

VIDETUR S. Th. art. 4. ubi supra & Socro d. 14. q. 1. ar. 4.

CONCLUSIO.

Nequaquam talis impositio requiritur. Pater Matth. 18. & Ioan. 20. ubi nulla fit huius impositionis mentio.

Difficultas. An hoc sacramentum sit de necessitate salutis?

CONCLUSIO.

Hoc sacramentum non est simpliciter ad salutem necessarium. Quia necessarium simpliciter, est omnibus Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. M. necessa-

Mag. A. Caues.

Ioan. 10.

Liberatur Socro d. 14. q. 1. ar. 3.

Vide Calet ubi supra 2. Th. & in summa verbo. Absolutio.

Alex. Alen. q. 95. 3. Th. art. 3. D. Bonad. 22. & 3. Ric. d. 16. ar. 4. Socro d. 16. Dur. d. 16. & 17.

Paralip. xvi.

Joan. 20.

Est Alex. & i.
car. d. 17 art. 2.
q. 1. vbi supra.

Alexan. & Ric.
d. 17 art. 2.
q. 1. vbi supra.

Alex. Alen. q. 6.
63. m. 3. B. Tho.
artic. 6. & 8. D.
Bona. d. 22. q. 7.
vlt Ric. d. 14. l. 10
per liseram.

necessarium, poenitentia vero parulis, & iustis, quibus
quam peccauerunt, & non est ad salutem necessaria: dicitur
scriptura. Et tu Deus iustorum non posuisti poenitentiam.

CONCLUSIO.

Homo post peccatum mortale commissum sine sacra-
mento poenitentia saluari non potest. Ratio est, quia de
ge non remittitur peccatum nisi per poenitentiam: vt per
Ioa. 20. quorum remisistis peccata, &c.

CONCLUSIO.

Deficiente copia Confessoris in articulo mortis suffi-
ciet poenitentia in voto, & ratio est. Quia quando actus ex-
terior est necessarius ad salutem, satis est habere illum in
actu in re, aut in voto.

Vnde sufficit ad iustificationem, vt tempore contriti-
onis habeatur votum explicum, id est, actuale, siue forma-
le propositum conficendi vel implicum, vt si habeatur ali-
quem dolorem de peccatis propter Deum offensum con-
fessionis, & seruandi omnia precepta Diuina, in illo enim generali proposito implicatur
particulare conficendi propositum.

*Difficilis. Quid si pro nimio dolore poenitentis non recordetur propositi
conficendi, & seruandi mandatorum Dei in posterum?*

CONCLUSIO.

Nam si homo in peccato iustificabitur. Dicitur enim
Ier. 3. impietas impij non nocet eis, in quacunque con-
fessione conuersus fuerit &c. Nam in illo vehementer dolor
confessionis, votum includitur, quia si talis voti tunc reco-
daretur, haud dubie proponeret.

Difficilis. An poenitentia in se habet secundam tabulam post mandata Dei?

CONCLUSIO.

Est quidem 2. tabula. Ita enim habetur, causa 2. tabula
d. 1. & d. 2. in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 14. & Sess. 7. can. 2.

Difficilis. Quando fuit hoc sacramentum institutum?

A 11 x. q. 59. D. Tho. art. 7. vbi supra & D. Bona. art. 1. q.
3. d. 17. Ric. d. 22. art. 9. q. 4.

CONCLUSIO.

Hoc sacramentum fuit à Christo institutum quibus
Ioa. 20. dixit Apostolis, quorum remisistis peccata &c.

De Sacramento poenitentia.

Definita est in Conc. Trid. vbi supra, & can. 3. vbi ita legi-
tur. si quis dixerit verba illi Domini Saluatoris: Accipite
Spiritus Sanctum &c. Non esse intelligenda de potestate
tenendi & retinendi peccata in sacramento poeniten-
tie sicut Catholica Ecclesia ab initio semper intellexit, de
auctoritate autem contra institutionem huius sacramenti ad
Conc. & cap. 5. ibidem.

*Difficilis. An post peccatum commissum, & poenitentia in illo poe-
nitentiam generatur, & poenitentia in illo poenitentiam generatur?*

CONCLUSIO.

Vsque ad finem vite etiam peracta poenitentia tene-
tur homo peccatorum dolorem habere, id est, displicen-
tiam negatiui. Scilicet quod nunquam illi peccata com-
missa placeant. Ratio est, quia si aliquando placerent, no-
tum peccatum mortale committeretur, gloriantur enim
tunc cum maleficeret, & exultarent in rebus pessimis.

CONCLUSIO.

Poenitentia exterior post seculi peractam poenitentiam
non esse necessaria. Nam ad confitendum, & satisfaciendum
non obligatur per totam vitam sed tempore ab Eccle-
sia determinato. Non enim vindicat Deus bis in idipsum,
nec confurgeret duplex tribulatio.

Hinc non tenebitur aliquis elicere istum actum: non
placeat mihi peccatum, peccato iam virtute poenitentia pur-
gato, sed tenebitur semper habere, vel propositum, s. num-
quam peccandi & seruandi in omnibus diuina precepta.
Pater Ecclesiastici 5. De propinatio peccato non esse sine
metu.

CONCLUSIO.

Tale propositum non est semper in actu futurum. Ra-
tio est, quia obligaretur homo ad impossibile. Satis enim
tatione homo concutitur tale propositum elicere.

CONCLUSIO.

Tenetur tamen post peractam poenitentiam sub reatu
mortalis peccati occasiones vitare: pater quoniam qui
amat periculum, peribit in illo.

7. p. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.

Alex. Alen. q. 6.
65. m. 2. art. 2.
& 3. 8. Tho. art.
48. & 9. D. Bo-
na. d. 16. art. 4.
q. 2. Ric. d. 14.
art. 2. q. 9.

1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.
1. d. 1. m. 1. m. 1.

E. Tho. eff. ar. 9.

Ecclesia. 5.

1. d. 1. m. 1. m. 1.

CONCLUSIO.

Alex. Alen. q. 4.
D. Tho. Ric. ubi
supra q. 3. Du. q.
14. D. Bo. d. 14.
ar. 1. q. 2. Cast.
Verb. penitentia
haz. 3. Mat. 18.
Heresis.

POTERIT homo post peccatam penitentiam. Virtute huius sacramenti, quoties peccauerit, peccatorum veniam consequi. Dixit enim Dominus Petro querenti, an septies remitteret fratri peccatum, non dico tibi septies, sed septies, se septies. Vbi authore D. Augusti, numerus finitus pro numero infinito collocatur.

Contra hanc veritatem fuerunt dux hereses, contra quas lege D. Tho. & Patrem à Castro ubi supra. Prima fuit Novari dicentis post Baptismum nemini relinqui penitentiam. Secunda asserentium, post Baptismum, semel bene posse à peccato resurgere aliquem per penitentiam non tam amplius.

Alex. Alen. q. 54.
& 75. B. Tho. &
reliqui d. 14. D.
Bo. ar. 1. q. 1. Ri.
ar. 1. q. 1. Sc. q. 2.

Art. 11. An penitentia sit virtus vel virtus habitus

Tra re omnes conveniunt asserentes penitentiam esse virtutem in modo dicendi dissentiunt, lege illor.

CONCLUSIO.

Penitentia actualis quatenus est nolitio, siue detestatio peccatorum est actus virtutis, id est, vel generans virtutem, vel à virtute genitus. Paret à definitione actus virtutis, qui est elicitus secundum rectam rationem in mediocritate consistens. Recta autem ratio dicitur, ut de peccatis non gaudeamus, iuxta illud. Istantur, cum male fecerint &c. neque quod de illis vique ad desperationem, sicut Cain & Iudas, doleamus, sed in mediocritate, id est, cum spe veniæ à Deo obcinenda. Quare talis detestatio erit virtutis actus.

CONCLUSIO.

Penitentia pro tristitia, quæ ex nolitio peccati nascitur, sumpta, non est virtus. Nam virtus est vel actus vel habitus: tristitia verò, cum sit tantum passio, nihil horum est.

CONCLUSIO.

Si penitentia pro fructibus ex Penitentia genitis, siue pro satisfactione, ut pro ieiunio, oratione, elemosyna, accipitur est virtutis actus. Paret quoniam isti actus dicuntur, & eliciuntur secundum rectam rationem. Et pro illa præmium dabitur, quod non redditur, nisi pro actibus virtutis.

CON-

CONCLUSIO.

Penitentia sumpta pro habitu vel infuso, vel acquisito inclinante ad penitendum est propriissime virtus. Nam virtus est habitus electivus vel inclinans ad eliciendum actum quem recta ratio dicitur, & penitendi habitus inclinatur quidem ad dolendum de peccatis cum spe veniæ obcinenda; quod maxime recta ratio dicitur.

Diffic. An sit virtus generalis, vel specialis

Tra sunt opiniones. Prima Sco. q. 2. dicentis penitentiam sumptam pro nolitio peccati, esse actum iustitiæ penitentiæ, quæ est specialis virtus: sumptam verò pro nolitio peccatorum esse generalem virtutem; quod autem modo sit intelligenda hæc opinio, conclusionem prima parebit.

Secunda opinio est communis Alex. D. Bon. Ric. & aliorum asserentium esse virtutem specialem.

Tertia opinio est Caiet. asserentis penitentiam non esse virtutem generalem, vel specialem, sed pertinere ad religionem.

CONCLUSIO.

Penitentia, quatenus est actus naturalis, generalis virtus est. Ratio est, quia veralis est solum detestatur peccatum propter amorem virtutum, quibus peccata opponuntur. Et quia sunt contra rectam rationem tum etiam quia quæcunque virtus inclinans ad complacendum de actibus continentibus, & hinc dicitur generalis, quia inclinatur ad actus multarum virtutum. Et in hoc sensu est Scotus intelligendus.

CONCLUSIO.

Penitentia, ut est actus supernaturalis non est generalis virtus, sed specialis ab aliis virtutibus moralibus, & Theologicis distincta. Ratio est, quia nulla virtus præter penitentiam, inclinatur ad hunc actum, scilicet, penitet me peccasse propter Deum offensum, ut illum mihi reconciliem, & vitam æternam possideam.

Diffic. An penitentia sit virtus infusa, vel acquisita

Dva sunt opiniones. Una negans Scot. & Dur. ubi supra; altera Caiet. ar. 5. q. 85. S. Tho. affirmans.

M 3

CON-

Vide DD. ubi supra.

Alex. q. 54. 75.
ar. 1. q. 2. D.
Bo. ubi supra.

Ar. 1. q. 1. Ri.
ar. 1. q. 1. Sc.
q. 2.

Alc. Alen. q. 54.
m. 2. ar. 1. §. 4. &
q. 71. m. 1. relig.
d. 14. D. Bo. ar. 1.
Dur. q. 11. & 2.
Sot. q. 3. vbi su-
pra.

Alc. Alen. q. 54.
m. 2. ar. 1. §. 4. &
q. 71. m. 1. relig.
d. 14. D. Bo. ar. 1.
Dur. q. 11. & 2.
Sot. q. 3. vbi su-
pra.

Vide DD. vbi su-
pra. p. 101.
Alc. Alen. q. 54.
m. 2. ar. 1. §. 4. &
q. 71. m. 1. relig.
d. 14. D. Bo. ar. 1.
Dur. q. 11. & 2.
Sot. q. 3. vbi su-
pra.

Alc. Alen. q. 54.
m. 2. ar. 1. §. 4. &
q. 71. m. 1. relig.
d. 14. D. Bo. ar. 1.
Dur. q. 11. & 2.
Sot. q. 3. vbi su-
pra.

Sco. liberatur.

De Sacramento penitentiae. 183

CONCLUSIO.

Habitus est ex pluribus actibus acquisitus; potestque in-
ter informis imperfectione, sicut et virtutes absque cha-
ritate in eodem existeri possunt. Ratio est, quia prius na-
ta habet dolorem homo de peccatis, quia Deus iusti fuerit.
Suntque infra hanc de qua questione patet, quomodo deum
lis dolor non erit a penitentia infusa elicitus. Pater conti-
nencia. Quia penitentia, vel de sententia Caiet. non infusa
datur, nisi in iustitia, hoc est si penitentia actus proce-
dit ordine naturae iustificationem, praecedet quoque peni-
tenti infusam. Et non virtutes acquisitas mediante speciali
auxilio disponere quoque ad primum supernaturale, &
ita non sequitur cum Pelagio, nos virtutibus naturae iustifi-
cari.

Diffic. An sit penitentia moralis, vel Theologica virtus?

D. V. 1. sunt opiniones. Prima Sc. tenentis esse moralem.
Altera Thomistarum, tenentis esse theologicam.

CONCLUSIO.

Non est virtus Theologica sed moralis. Pater. Quia
quia virtus Theologica non est acquisita, sed infusa. Peni-
tentia vero, ut patet ex proxima difficultate, est acquisita,
quinta, & non infusa. Secundo, quia gratia non destruit ad-
tutam, immo perficit, & omnis actus, si multiplicetur natura-
liter, perficitur habitum; cum sit agens naturale. Quia quan-
tumque sit actus meritorius, & disponat ad gratiam, in-
merabitur habitum. Et confirmatur, nam si ex multis tenuibus
meritorius non generatur temperantiae habitus, sequetur
tur deterioris conditionis, esse resistentes in statu gratiae,
quam in statu peccati, cum de sententia aduersariorum illi
per peccatum habitum temperantiae acquirant, & non lo-
ri. Contraria opinio est Thomistarum, qui ex conclusionibus
Secundae colligunt ex habitibus naturae posse hominem penite-
re, quod illi Pelagius. Ratio est, quia habitus acquisitus ad-
turaliter, inquit, inclinatur ad actus similes illis, ex quibus
generatur; & cum habitus penitendi sit acquisitus, ex acti-
bus penitendi supernaturalibus, naturae liter quidem incli-
nabit, ad illos, & ex consequenti poterimus naturae liter pe-
nitere, qui fuit error Pelagii. Verum enimvero habitus
acquisitus penitendi inclinatur voluntatem ad actum peni-
tendi similem quantum ad substantiam actus, non tamen
quantum

De Sacramento penitentiae. 183

quantum ad finem praecipientis, scilicet, Dei, qui vult, ut ii
penitentis actus sit ultima dispositio ad gratiam, & cum
hoc fieri absque speciali auxilio non possit, non inde sequi-
tur error Pelagii, qui quidem sequeretur, si dixi, sicut Sco. ad
actus similes quantum ad finem praecipientis inclinare.

Diffic. An penitentia sit virtus specialis?
V. p. 1. DD. ubi supra. Tres sunt opiniones. Prima Sco.
2. ar. 1. Secunda est B. Tho. ar. 3. inter quas habet esse diffi-
cilem quod Sco. accipiens penitentiam pro deterioratione pec-
catorum, non dicit esse specialem virtutem, ut supra hoc co-
dem articulo diximus, ar. vero 5. Tho. dicit esse speciem, si-
cut partem iustitiae. Tertia opinio est Dur. dicentis peniten-
tiam esse speciem subiectam, commutativam iustitiae, quia
penitens reddit Deo penitendo aequalem culpam illam, se-
tisfactionem quod est falsissimum. Quia Deus semper pu-
niet contra condignum.

CONCLUSIO.

Penitentia non est pars subiectiva iustitiae. Ratio est,
quia pars subiectiva habet totam quidditatem generis, ut
homo animalis, penitentia vero non habet totam quiddi-
tatem iustitiae. Quia per illam non reddimus aequalem pro-
mensura peccatorum satisfactionem, quod est de ratione in-
stinctus strictae sumptae.

CONCLUSIO.

Penitentia est pars potentialis iustitiae, & charitatis.
Ratio est, quia pars potentialis est, quae non habet totam ge-
neris quidditatem, sed partem illius dumtaxat, & peniten-
tia, quatenus per illam satisfacimus Deo, habet partem ius-
titiae commutativam: cum per illam penitens dolorem pro
peccatis permittit. Quatenus vero penitens Deum offen-
dente, est actus charitatis, atque ita utriusque virtutis est pe-
nitentia pars potentialis, & uicibus una specialis ex duabus
partialibus virtutibus constituta.

Diffic. An penitentia sit in voluntate tanquam in subiecto?

CONCLUSIO.

Si penitentia pro tristitia sumatur, in appetitu sensitivo
scilicet, in corde subiecitur. Ratio est, quia contraria natura
fuit circa idem subiectum, & cum tristitia resiste Aristoteli
sit in corde, erit quoque & tristitia.

M 4

CON-

Alc. Alen. q. 54.
m. 2. ar. 1. §. 4. &
q. 71. m. 1. relig.
d. 14. D. Bo. ar. 1.
Dur. q. 11. & 2.
Sot. q. 3. vbi su-
pra.

Alc. Alen. q. 54.
m. 2. ar. 1. §. 4. &
q. 71. m. 1. relig.
d. 14. D. Bo. ar. 1.
Dur. q. 11. & 2.
Sot. q. 3. vbi su-
pra.

CONCLVSIÖ.

Alex. Alen. qd.
57. m. 2. 61. 69.
& 77. 5. Tho q.
26. reliqui d. 14
& 16. D. Bona.
ar. 2. qd. 2 & 3.
Scit. 19. ar. q. 1.
ar. 3. Pater a Ca
stro Verb. pec
catum hare. 4.
& 6. Vega li 13.
super Concil.
Tri a 1. capite.
usque ad 13.

CONCLUSIO.
Si poenitentia pro nollione, & detestatione peccatorum committitur sumatur, in voluntate tanquam in subiecto existit Ratio est, quia poenitentia, vt constat ex proximo, diffinitur, est pars iustitiae, & iustitia subiicitur in voluntate, intelligit eadem conclusionem de subiecto perfectionis. Et colligitur, quia nollitio peccati est actus solius voluntatis.

scrip. 111. An virtute penitentiae omnia peccata mortalia [p. 111]
Baptismi commissa remittantur?

CONCL. I.

PECCATA damnatorum sunt irremissibilia. Ratio
est, quia adeo sunt obnoxio, ut nulla culpa, quatenus deus
offensus est, possit illis displicere. Unde dicitur in Psalmis.
Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

CONCL. II

Nullum est peccatum veneratoris, cuius poenitere non possit. Constat, tum ex parte hominis; quia quandoque est venerator, habet liberum arbitrium ad bonum & malum, dicitur enim Ecclesiastici 15 ab initio constituit Deus hominem, & reliquit illum in manu consilii sui, tum etiam ex parte Dei, qui vult omnes homines salvos fieri, id est, Deus est paratissimus ad subveniendum peccatoribus, ut animam salutem consequantur.

Eccle. 19.

APPEN.

 $\text{KOH} \cdot 2\text{H}_2\text{O}$

т. Иоанн. 2.

APPEN.

Vide Vegā, ubi
supra c. 13.

В. Мача с.б.

8. Reg. C. 12.

Hinc sequitur, nullum peccatum uisitoris esse irremitabile, vide Vegam a cap. 1. usque ad 7. ubi supra, ibi enim multis authoritatibus hanc appendicem confirmat. Nam prouocat nos Deus sua benignitate ad poenitendū, & passio Christi Iesu est sufficientissima. Ipsa enim est propitiatio totius mundi propitiatio.

Multa sunt peccata viatorum, quae nunquam in hoc saeculo, neque in futuro remittentur. Et nota primum, aliud esse peccatum irreversibile esse. Quia nullum est institutum remedium, ut possint remitti, ut sunt peccata existentia in inferno, ubi nulla est redemptio. Aliud verò peccatum nunquam remittitur, quia peccator nunquam dignè poenitebit. Tale fuit peccatum Antiochi regis, quem poenituit amor tantum sui, & timore poenae, & non propter Dei offensam. Tale peccatum erat remissibile. Quia potest Antiochus dignè poenitere nunquam tamen fuit remissus, quia non poenituit, ut oporteat. De peccato Saulis, & Iudae, idem est iudicium. Sex errores refert Magister Vega ubi

De Sacramento Penitent. 185

Hardest.

De Sacramento Penitent. 181
 Nihil supra, capite secundo, qui sequentibus quinque; compre-
 henduntur, & primus horum fuit Nouatianus asserens: Pec-
 cata post Baptismum commissa esse irremissibilia. Secun-
 dum Armachani lib. 9. de quaestionibus Armenorum cap. 29.
 affirmant esse aliquos in via, ita in malicia obstinatos:
 ut secundum legem communem penitere haud possint.
 Tertius quorundam Iudaeorum dicentium quartum pec-
 catum esse irremissibile. Quartus eorum, qui existimabāt:
 esse certum peccatorum numerum irremissibilem; ita, ut
 si illum attingebat, veniam consequi non posset. Ulti-
 mus fuit Lutheranorum consentientium omnia nostra ope-
 ratione peccata: & volente Deo praeferri vnum infidelitatis
 peccatum, ad poenam non imputari. Consule etiam Passi-
 de Castro ubi supra.

*Quæstio. Quidnam est peccatum in Spiritum Sanctum,
& cur irremissibile nominatur?*

MAGISTER Vega capite nono vbi supra, varias ad-
ducit opiniones, quarum prima docet peccatum post Bap-
tismum commissum vocari peccatum in Spiritum Sanctu.
Secunda Apostasiam a fide Tertia obstinationem, & ob-
stinationem mentis. Et quarta peccatum commissum ex
malitia. Quinta finalem impenitentiam. Sexta vero asse-
rit, tale peccatum esse tribuere virtuti demonum miracu-
la virtute diuina facta.

CONCLUSIO.

Secunda opinio vetè, quid peccatum in Spiritum Sanctum sit declarat. Probatur ex B. Aug. super Matth. cap. 12. erat
Spiritus efficiens demonium &c. ubi Christus dicit quod blas-
phemerit in Spiritum Sanctum &c. & clarius Marci 3.
eadem historia narratur, in cuius fine dixit Christus Iesus,
qui peccaverit in Spm Sanctum, non habebit remissionem
in eternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam di-
cebat, inquit Evangelista, Spiritum immundum habere.

CONCLUSIO.

ut peccatum in Spiritum Sanctum nunquam remittatur. Probat ex quo non ex ignorantia, sed ex malitia fiat. Christi exemplo B. Pauli qui persequeretur Christianos. Miracula demoni tribuens, & consequutus est veniam. Propterea quod ex ignorantia, & non ex malitia blasphemavit &c.

CON-

3, August
March, c. 18.

Marcl. c. 3.

1.74-1.82 (b)

July 2, 1904

C. Timmer, C. G.

CONCLUSIO.

Non quicunque malicia, sed certis & determinatis deo cognita desideratur, ut tale peccatum nunquam remittatur. Ratio est, quia si audiremus aliquem blasphemum sanctorum miracula, comperturque nobis esse, illi ex certa malicia, & invidia sanctorum facere: nihilominus tamen eidem penitentiam predicaretur, cum conuerteretur, ut de illius salute haberemus: quare soli deo non est, quando ita peccatur, ut nunquam dimittatur.

Quodigitur modo irreversibile nominatur? Varias sunt opiniones, ut citat magister Vega, ubi supra. Prima dicit non remittitur, non quod de facto non remittatur, sed quia alia peccata: sed quia sic peccans nullam habet excusationem, ut qui ex ignorantia, uel ex fragilitate peccat. Secunda dicit, non dimittit non absolute, sed comminatorie, & sub conditione, nempe, si non penituerint. Tercia quia difficile remittetur. Ultima continetur sequenti conclusione.

CONCLUSIO.

Tale esse dicitur. Quia quicquid remissibile sit, tamen de facto remittitur. Et ratio est, quoniam sic peccata nunquam penitentiam dignam agent. Propterea peccata adeo obnoxia, ut nihil minus curent, quam hominibus moralibus auxilium speciale ad dignam penitentiam impetrare.

Difficultas. An aliquod peccatum possit sine penitentia remitti?

Solutio est, An possit sine dolore, & detestatione peccati remitti? Th. ubi supra, art. 1. usque, adeo opus necessarium esse displicentiam peccati, ut affirmet, Scotus admodum a Thomistis declaratur, Deum secundum suam omnipotentiam non posse remittere peccata sine contritione. Contraria opinio est Ricardus, per Dei potentiam peccatum esse absque penitentia remissibile, idcirco si penitentia per aliquem actum penitentiae aequivalens, ut per dilectionem Dei, & martirium.

CONCLUSIO.

Adultus, qui ratione utitur, non potest de lege consequi remissionem peccatorum, quorum recordatur, nisi adiuu-

olium, & peccatorum detestationem habeat, inest, quin efficaciter nolit peccasse. Patet Lucæ 13. nisi penitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Tum etiam quia ad remissionem peccati duo motus liberi arbitrii requiruntur. Primus in Deum illum amando. Secundus in peccatum illud detestando, ut de finitum est in Conc. Trident. sess. 6. cap. 13. & 4. cap. 4. Sess. 14. notanter dicitur, quorum recordatur. Nam de oblito infra dicitur. Vide Vegam lib. 13. cap. 17. & 18.

CONCLUSIO.

Absoluti Dei potentia poterant alicui remitti peccata sine penitentia per solam novam inchoationem. Patet, quia non simpliciter contradictionem, Deum dispensa- tum cum aliquo peccatore, ut non teneatur ad penitentiam, sed tantum ad novam vitam inchoationem, & ad dilectionem Dei super omnia. Nam cum sint duo actus distincti, dilectio Dei, & detestatio peccati, quibus homo iustificatur, poterit Deus obligare hominem ad primum, & non ad secundum. Sic confirmatur, quia quicquid impossibile sit ali- quum simul diligere Deum & complacere in peccato, non est impossibile, & tunc ad dispensationem aliquem dili- gere Deum, & actualem complacentiam, uel displicentiam peccatorum non habere. Secundo si de lege, per solam dilectionem super omnia ipsius Dei, quando homo non recordatur peccatorum, consequitur illorum remissionem, ut tenet Soto, d. 17. q. 1. ar. 2, quare non poterit Deus per suam potentiam efficere, ut etiam si homo recordetur, ad- tunc detestationem non teneatur, sed ad solam dilectio- nem Dei super omnia.

Ultimo probat Ricardus suam conclusionem hac ratio- ne. Quia non possit Deus remittere peccata mediante pe- nitentia, potest si e illa. Quia quicquid potest Deus facere, potest causa secunda, potest se solo praxitare.

Errant Lutheri negans contritionem, & affirmans sufficere solam novam vitam inchoationem. Lege Vegam cap. 17. citato.

Difficultas. Homo transgressus peccatum actum a quo se peccator denominatur?

Tres sunt opiniones, quas refert Scotus distin. 14. quæst. 1.

Lucæ 13.

Hæc est Ricar- di.

Hæreticus.

Prima est S. Tho. 1. 2. q. 86. & q. 103. ar. 2. & in 3. p. q. 103. ar. 2. qui dicit denominari a priuatione gratiae, quam peritur propter peccatum.

Secunda opinio affirmat denominari ab iniustitia, ad quam quam peccando commisit.

Tertia est Sco. afferentis, talem denominationem esse ab obligatione ad penam aeternam, quam propter peccata contraxit.

CONCLUSIO.

Peccator non denominatur ab actu transacto, sed a peccato in commissum, quae est defectus in anima per peccatum relictus. Ratio est, quia anima a actu iam transacto non habet, & nemo ab eo quod non habet, denominatur. Quod si quod sequeretur tunc, habentem gratiam nihilominus peccatore denominari, cum impossibile sit actum illum non commississe.

CONCLUSIO.

Neque dicitur peccator ab obligatione sola ad penam. Paret, quia existentes in inferno continuo peccato. Dicunturq. peccatores, & per illa peccata ad nullam penam obligantur.

CONCLUSIO.

Dicitur tamē peccator a priuatione gratiae propter peccatum commissum. Ratio est, quia peccator dicitur de inimicus, & non est inimicus, nisi quia est gratia, & dilectione Dei priuatus.

CONCLUSIO.

Dicitur etiam peccator ab obligatione ad utramque penam damni, scilicet, & sensus. Probatur.

Prima pars, nam pena damni idem est, quod priuatio gratiae propter peccatum. Quare dicitur peccator ab obligatione ad penam damni, quae quidem pena cum non remittatur, nisi per infusionem gratiae, neq. priuatio gratiae remittetur. Nam si excitas tollitur per visum, etiam priuatio visus.

Secunda pars probatur, pena sensus dicitur i peccatum, cum sit pena peccati; ergo ab illa homo denominatur peccator &c. Ita intelligendus est Sco. de pena damni & sensus.

Diff.

Diffinitio. Quando Deus condonat alicui peccatum, quid remittitur?

CONCLUSIO.

Deus tunc actum peccati commissi non destruit. Ratio est, quia ad praeteritum non est potentia.

CONCLUSIO.

Deum remittere peccatum, de lege est remittere utramque penam damni, scilicet, per restitutionem gratiae, & sensus, per remissionem obligationis ad aeternam sensus penam.

Difficul. An per solum actum dilectionis Dei super omnia absq. actuali displicentia aliquando peccata remittantur?

Vide DD. ubi supra, duae sunt opiniones. Prima S. Tho. q. 86. ar. 2. & 87. art. 1. quam tenaciter defendit in 4. d. 14. q. 2. scilicet, dilectionem Dei super omnia esse sufficiens ad iustificandum aliquem, dummodo prius diligenter inquisitione peccatorum facta, nullus peccati recordetur. Tunc enim, si peccator eliciat actum dilectionis Dei super omnia, eius uirtute peccatorum, quorum non recordatur, remissionem consequitur.

Secunda opinio est Sco. d. 14. q. 1. ar. vlt. scilicet, peccata remitti per dilectionem Dei super omnia, aut per martyrium, nec differt ab opinione S. Tho. nam dicit, ubi forte non esset cogitatio de aliquo mortali commissio, ubi indicat non remitti peccatum, cuius homo recordatur. Idem docet d. 15. q. 1. ar. 3. multi Sco. adhererunt, quos citat Soto ubi supra. B. Tho. hanc opinionem elegantissime tractat. Vega lib. 6. super Conc. Trid. cap. 34. & 35. & nota convenire has duas opiniones. Quia ambae dicunt peccatum mortale; cuius aliquis non recordatur, posse remitti uirtute dilectionis Dei &c. sine actuali penitentia. Dissentientem quia de sententia B. Thom. oportet prius fieri diligentem peccatorum inquisitionem, de sententia uero Sco. non uidetur necessaria huiusmodi inquisitio.

CONCLUSIO.

Quando aliquis recordatur peccatorum, quorum non habuit penitentiam, non potest per solam dilectionem Dei super omnia illorum ueniam consequi, quin actualem habuit penitentiam. Ratio est, quia qui ignorat aliquod peccatum

Alex. Alen. q. 57. m. 2. D. Bon. art. pen. q. 2.

peccatum, excusatur ab eius actuali displicentia propter ignorantiam; ergo qui recordatur non excusabitur, quin peniteat. Qui non habet dilectionem Dei super omnia, & alicuius peccati recordatur, impossibile est, quin illius peniteat.

CONCLUSIO.

Quando aliquis non recordatur alicuius peccati nominis, illius remissionem consequatur sine actuali penitentia, si tunc perfectam dilectionem Dei habuerit. Patet nam apud Lucam dilectum est peccatrici, remittuntur ei. Et potest quis habere actum perfectæ dilectionis, & illius actuali penitentia. Quare poterit tunc diligere Deum, & per consequens peccatorum remissionem consequi. hec conclusio est D. Thom. & intelligitur, dummodo sit facta prius diligens peccatorum inquisitio.

CONCLUSIO.

Tempore, quo aliquis tenetur ex præcepto contritionem habere, peccataque confiteri, ut virtute dilectionis diluatur, necessarium est diligens, & sufficiens peccatorum inquisitio præmittenda. Patet quoniam ratione confessionis ad quam tunc tenetur, debet prævia recognitio peccatorum suam examinare conscientiam alioquin morte hæret peccabilis, & in hoc sensu est S. Tho. opinio intelligenda.

CONCLUSIO.

Tempore, quo non tenetur ad confessionem sub præcepto, non est necessaria peccatorum inquisitio, & recognitio, ut virtute dilectionis Dei super omnia peccata remittantur. Ratio est, quia recognitio, & inquisitio peccatorum sola obligat, quando sunt deferenda ad iudicium, ut sit illorum integra confessio, etiam si teneatur contritionem habere. Quoniam tunc sufficit generalis contritio.

D V B I V M.

Ille cui remissa sunt peccata per dilectionem eius, si illorum deinceps recordetur, teneturne penitere?

CONCLUSIO.

TENETUR planè, & confirmatur a simili de Baptismo, & confessione, nam iustificatus ante Baptismum, uel confessionem, tenebatur baptizari, uel confiteri, ut præceptum Baptismi adimpleat. Ergo a simili iustificatus &

Diff.

Diff. An per martyrium sine actuali peccatorum penitentia martyrum illorum remissionem consequatur?

Vide DD. ubi supra & præsertim Vegam super Cóc. Trid. lib. 6. cap. 36. & 37.

CONCLUSIO.

Qui habet alicuius peccati complacentiam, etiam si martyrium patitur, nullam consequetur gratiam. Ratio est, quia non diligit Deum super omnia. Plus enim diligit se, quam Deum.

Hinc sequitur, concubinarium, usurarium, meretrices, & alios id genus homines, cum sint in malo statu, si habeant laicam peccatorum complacentiam, quamvis in contumeliam Christi occidantur, non consequi gratiam, neque veniam, antequam eos suorum scelerum peniteant. Similiter & hæretici, qui hanc complacentiam habent. Et confirmatur ex D. Pauli tradito corpus meum, ut non ardeam, charitatem non habuerò, nihil mihi prodest.

CONCLUSIO.

Qui tempore martyrii illius peccati non recordatur sine actuali penitentia. Primam gratiam consequetur. Confirmatur ex can. adhuc de penitentia dist. 3. & in cap. cum Martini de celebratione Missarum. Et quia est actus dilectionis Dei &c. Ioan. 15. & per dilectionem, ut modo diximus, remittuntur peccata.

CONCLUSIO.

Si tempore martyrii aliquis est alicuius peccati contritus, etiam si non peniteat actu, non pro negligentia, sed propter amorem martyrii, & quia existimat penitentiam tunc non esse necessariam, is per solum martyrium saluabitur. Ratio est, quia duo sunt remedia indicata a Christo ad remissionem peccatorum, scilicet penitentia martyrii, & constat Lucæ 12. & Marc. 8. Qui me confessus fuerit coram hominibus, &c. Ergo, qui eligit martyrium, & propter eius amorem existimat penitentiam non esse necessariam, saluabitur. Contraria opinio est communis, & seculi ubi dicit, si martyr habet tempus detestandi peccatum, tenetur ad hoc, nisi uel afflictione mortis, uel amore martyrii impediatur.

DVBIVM.

APPENDIX

1. Cor. 13.

Ioan. 85.

Magistri Vega est cap. 36. c. 10.

Lucæ 12. Marc. 8.

An qui dormiens in mortali peccato, in contumeliam Christi occidatur, per martyrium iustificetur?

CONCLUSIO.

Si ille vigilans habuit animum patiendi martyrium eoque animo ad dormiendum se contulit, iustificabitur si minus, non. Ratio utriusque partis conclusionis ponitur in Capitulo Maiore extra de Baptismo. Quia cum peccatum mortale actu propriæ voluntatis comitatur abique propriæ voluntatis actu non debetur.

Vega lib. 6. super Conc. Trid. cap. 31. & Andria, quolibet 8. Luc. 13.

Difficultas. An sola oratio sit satis aliquando ad peccatum remissionem sine actuali illorum displicentia?

CONCLUSIO.

Quod Paulo ante mortem habet locum detestandi peccata, si illa non detestetur, virtute orationis gratiam misericordie consequetur. Ratio est, quia habet præceptum penitendi Luc. 23. à quo non excusatur, si penitendi locus suppetat, & hoc modo intelligendæ sunt omnes exhortationes, quæ per solam orationem peccata dimitti possunt.

Ezech. 38.

Quando aliquis recordatur peccatorum, & illorum penitet sine oratione veniam consequitur. Patet, Ezech. 38. in quacunque hora ingemuerit peccator &c. Et Psal. dixi confitebor aduersum me &c.

CONCLUSIO.

Ad. 1. & V. B.

Matth. 7.

Matth. 8.

Quando mors instat, & præ nimia mortis angustia non recordatur aliquis peccatorum, neque penitentiæ, si ex toto corde misericordiam petat, sine actuali penitentiæ, sed solam orationem iustificabitur. Et probatur, Matth. 7. petite, & dabitur vobis &c. vbi B. Chrysostomus, ait, omnes qui petit accipit, siue iustificatus sit, siue peccator, quod intelligitur quando ita orans habet actuale dolorem & non recordatur, quoniam si recordaretur, peniteret quidem, excusatur tamen propter mortis angustiam. Et Matth. 8. habetur; Seruenequam nonne omne debitum dimisitibi quia rogasti me? ex his locis ita probatur conclusio, Deus pollicetur se daturum penitenti quicquid peccatum fuerit ad salutem expediens, sed nihil magis expediens, quam peccatorum remissio, ergo, &c. Diff.

Difficultas. An peccata per ignorantiam commissa remittantur per dilectionem Dei super omnia, aut virtute generalis penitentiae?

Vt si quis commisit vsuram per ignorantiam culpabilem existimans non esse peccatum. Lege Vegani super Conc. Trid. lib. 6. qui tenet affirmantem partem, & Mediam de penitentia q. 2. de confessione dimidiata iteranda, notabili, similiter dubitari solet.

Cap. 33.

CONCLUSIO.

Quando peccator virtute penitentiae solum detestatur peccata, quæ sciens commisit, non autem actu simul quæ per ignorantiam, in hoc euentu non iustificatur virtute penitentiae generalis, neque etiam habet aliquam virtutem penitentiam. Ratio est, quia per generalem peccatorum dolorem non detestatur peccator peccata per ignorantiam commissa. Quoniam si illorum recordaretur non peniteret neque de illis doleret, peccatum autem nunquam remittitur nisi per motum liberi arbitrii, peccatum contra hunc, id est, per peccati detestationem.

CONCLUSIO.

Quando peccator tempore penitentiae non solum sciens commissa detestatur verum etiam subdit, & penitet, tunc veniam per ignorantiam commisi, tunc peccati ignorantiam consequitur. Dummodo non habeat propositum committendi iterum peccatum ignoratum. Ratio est, quia tunc habet actuale displicentiam peccatorum per ignorantiam commissorum, Quemadmodum peccauit David, quando dixit ab occultis meis munda me Domine &c.

Difficultas. An possit Deus remittere vnum peccatum sine alio?

DD. vbi super.

CONCLUSIO.

De lege non potest Deus vnum peccatum sine alio remittere. Ratio est, quia Dei perfecta sunt opera. Et quem legem perfecte sanat. Tum etiam quia de lege nunquam remittitur peccatum sine infusione gratiae, quæ non potest

Communis est
Dei. 31.

CONCLUSIO.

De potentia Dei absoluta Deus potest remittere quodlibet vnum peccatum sine alio. Probatur quia potentia Dei de potentia absoluta remittere peccatum abique infusione.

Et Scotus colligitur.

infusione gratiæ. Atque ita unum peccatum sine alio.

D V B I V M.

Quid tunc remittit. Respondeo: penam sensus, illi peccato respondentem, & penam damni quia exul erit à patria non propter illud peccatum, sed propter alia. Et nota, quod tunc non reconciliatur Deo, quia non confitetur illi gratia ut infra patebit. Contraria opinio est Sot. d. 1. q. 1. art. 3. & aliorum quos ipse sequitur.

Difficultas. An dimissio peccati quoad penam aeternam, remittat penam temporalem luendam?

NOTA primum cum S. Tho. art. 40. dicente, duplicem penam respondere peccato, æternam, scilicet, propter aversionem à Deo, & temporalem propter conversionem ad creaturam, 2. Nota, penam æternam in temporalem commutari.

CONCLUSIO.

Penam æternam virtute poenitentiae remittitur. Ratio est, quia virtute poenitentiae recipit homo gratiam, quæ acceptatio ad gloriam.

CONCLUSIO.

In remissione peccatorum penam æternam virtute poenitentiae in temporalem commutatur. Definita est in Conc. Trid. Sess. 6. can. 14. & Sess. 14. can. 8. & 12.

CONCLUSIO.

Tanta potest esse contritio: ut virtute illius omnis pena tam æterna, quam temporalis remittatur. Patet exemplo Beate Magdalene, & latronis, & confirmatur ex can. 8. & can. 12. proximè citatis, ubi anathematizantur dicentes: per poenitentiam semper omnem penam delecti. Unde colligitur, aliquando ergo delebitur tota pena.

Art. V. An peccata Venialia etiam virtute poenitentiae remittantur.

ABSOLVETUR Articulus aliquot difficultatibus positus.

Prima diffie. An peccata Venialia sint dictum, vel factum &c.

HABET difficultas prima est explicanda, ut totus Articulus facilius intelligatur. Dux autem sunt opinionum: Prima B. Tho. 1. 2. q. 88. art. 1. ad primum & q. 89. dicente, non esse contra legem, sed præter legem. Contraria opinio est Durandi in 2. dist. 41. q. 6. ad primum. Asserentis: esse contra aliquam legem.

CON-

CONCLUSIO.

Omne peccatum veniale est alicuius legis transgressio. Patet: quia omne veniale est contra rectam rationem; & agere contra rectam rationem, est agere contra legem naturalem; præcipientem non esse à regula rectæ rationis deviandum.

D V B I V M.

Veniale ex imperfectione actus illius contra præceptum Divinum.

CONCLUSIO.

EST quidem non tamen contra illius finem, scilicet, charitatem. Ratio est, quia peccatum veniale est contra alicuius virtutis moralis, vel Theologicæ, de quibus singulis data sunt præcepta. Non est tamen contra finem præcepti, quia non destruit charitatem, & in hoc sensu vera est Durandi opinio.

Hinc colligitur, Veniale peccatum non esse contra finem legis, sed præter finem. Quia Veniale non destruit dilectionem Dei, quæ est totius legis finis. Ad Rom. 3. 1. so. qui non refertur in Deum; atque ita dicitur, esse præter finem legis; & in hoc sensu vera est S. Tho. opinio dicentis, esse simpliciter contra legem, si esset actus legi & finis legi, scilicet, charitati contrarius, & impossibilis cum illa.

Hinc peccati Venialis definitio ita colligitur, ut dicatur esse actus contra aliquam legem: composibilis tamen cum fine legis, scilicet, charitate.

Contra hanc veritatem de peccato veniali fuerunt multi hæreses: præsertim una cuiusdam. Calvini, quæ negavit esse peccatum veniale. In quas doctissimè Castro, & Vega ibi supra invehuntur.

Difficultas. An poenitentia sit necessaria ad remissionem venialium?

QUATUOR sunt opiniones. Prima dicit remissionem venialium nihil aliud esse, quam remissionem penæ temporalis propter venialia infligendæ.

Secunda opinio dicit, peccatum veniale non remitti per solutionem penæ tantum, sed requiri etiam culpæ remissionem, quæ per quemcunque actum meritorium remittitur,

N 2

DD. ubi supra Castro, Verbo poena, hære. 2. Vega lib. 13. 2. ca. 35. vsq; ad finem libri.

Communis est opinio.

Alex. Alen. q. 65. S. Th. q. 87. D. Bon. d. 16. q. vlt. & dist. 21. Ric. d. 16 Vega libro 14. supra Conc. Trid. ca. 2. & Castro verbo peccati hæresis 10. & 12.

Alexan. Alen. in 2. p. q. 122. Secus d. 1.

APPEND.

Ad Rom. 3. 12.

APPEND.

Hardian

Alex. Alen. q. 99. in 1. artic. 5. D. Bon. d. 17. q. 1. arti. vlt. & de 21. art. 1.

mittitur, quamvis homo non operetur hac intentione: ut culpa sibi remittatur, & quamvis actus ille non sit actualis, siue virtualis penitentia, hac duz referuntur à Sco. in 4to dist. 21. quæst. 1.

Tercia opinio est Dur. d. 16. q. 2. opinantis, non remittitur veniale nisi per contritionem, vel aliquam actualem displicentiam asseritque non sufficere actum dilectionis Dei super omnia, ut venialia remittantur.

Quarta est S. Thom. q. 82. artic. 1. qui defendit sufficere virtualem penitentiam ad venialium remissionem.

CONCLUSIO.

Peccatum veniale non remittitur per solam poenitentiam, quia illis respondet remissionem, quia post peccatum veniale non solum manet obligatio ad poenam, verumetiam macula, & culpa, quæ per solam poenitentiam solutionem non tollitur, culpa enim non remittitur, nisi per suam contritionem, scilicet, per displicentiam, quæ est contraria complacentia in peccatis.

CONCLUSIO.

Ad remissionem venialium necessaria est actualis, aut virtualis penitentia. Ratio est, quia veniale peccatum est aversio secundum quid à Deo: aversio autem cum sit propositio conversionis, solum tollitur per conversionem intellectus autem convertitur in Deum, nisi per actualem penitentiam vel habitalem, qualis est dilectio Dei super omnia.

CONCLUSIO.

Non omnia venialia remittuntur per quemcunque actum dilectionis Dei, nisi sit actus perfectissimus, bene tamen aliqua, exempli causa, per istum actum; propterea obediunt Prælato in omnibus propter Deum inobedientia venialis commissa, non autem mendacium iocolum remittitur, pater: quia ex isto actu dilectionis sequitur displicentia inobedientia, si tunc homo recordaretur, non autem displicentia mendacii iocosi, tumetiam quia talis autem dilectionis est composibilis, cum proposito mentendi, & ita non erit mendacii virtualis penitentia.

Diffic. An requiratur propositum cavendi deinceps venialia

CONCLUSIO.

TENETUR habere propositum vitandi singula venialia, id est, in particulari, scilicet hoc veniale, verbum otiosum,

S. Tho. ubi supra 2^a 1^a.

sum, & hoc, s. immoderatum risum, non tamen omnia venialia collectivè, quemadmodum tenetur habere propositum cavendi omnia mortalia collectivè. Ratio est, quia homo in gratia constitutus, habet facultatem vitandi omnia mortalia, non tamen venialia omnia ut sunt illa, quæ ex imperfectione actus oriuntur.

Difficilis. An propositum cavendi venialia, quorum ponitur, debeat esse formale, vel virtuale?

CONCLUSIO.

QUORUM virtualiter penitet, tenetur habere virtuale propositum cavendi illa; alioqui enim non sufficienter peniteret. Ratio est, quia nullus dignè penitet, si habeat intendendi propositum.

Difficilis. An qui habet propositum committendi veniale ex contemptu, mortaliter peccet?

Caie. in summa verb. Contemptus.

RESPONDEO vno verbo, aut est contemptus simpliciter, ut quando aliquis nullo fine peccat, nisi vel superioris præceptum transgrediat, aut est secundum quid.

CONCLUSIO.

Si quis habeat propositum committendi omnia venialia ex contemptu nocuente, quod ex veniali sequitur, is solum peccabit venialiter, quamvis constituat se in periculo peccandi mortaliter, incerto tamen. Ratio est, quia talis contemptus est secundum quid, ratione parvi nocuendi.

CONCLUSIO.

Si autem habeat propositum committendi omnia peccata venialia, vel vnum tantum ex contemptu simpliciter, mortaliter peccabit. Et gravissimè. Ratio est, quia vult peccare ut non obediat suo Prælato, quod quidem nascitur ex odio legislatoris, verum de his in hosculis 2. lib.

Difficilis. An virtute attritionis venialia remittantur, attritus in gratia existente?

CONCLUSIO.

UT per talem attritionis actum venialia remittantur, debet esse specialis attritio venialium. Ratio est, quia cum attritio ne generali mortali est composibilis complacentia venialium. Unde talis attritio non est virtualis penitentia venialium. Non enim sequitur, penitet me peccando.

casſe mortaliter propter penas inferni: ergo nollem di-
xiſſe verbum ocioſum quamobrem attritio remittens ve-
nialia dēt eſſe ſpecialiter illorum, eſtq. actus dilectionis,
quia a gratia & charitate imperatur, vt ſi quis in gratia ca-
ſens diceret: nollem venialiter peccaſſe, quia mihi glo-
ria dilatabitur, & diutius in purgatorio immorabor. Soto
tenet ſufficere generalem attritionem d. 15. q. 2. ar. 1.

S. Theſ. ubi ſu-
pra.

*Diffi. An quævis prima gratia per contritionem, vel ſacramentum
infunditur, venialia remittantur?*

CONCLUSIO.

Si tunc alicuius peccati complacentiam habet, tale
veniale non remittitur: quia ad remiſſionem venialium
requiritur pœnitentia, ſive diſplacencia, quam ipſe non
habet.

CONCLUSIO.

Si nullius peccati venialis, complacentiam habet, om-
nia venialia remittuntur: quemadmodum, & mortalia
pet: nam ſi remittuntur mortalia, quod maius eſt, & venia-
lia quoque condonabuntur.

*Diffi. An per receptionem cuiuſcuſque ſacramenti omnia
venialia remittantur?*

CONCLUSIO.

REMITTUNTUR, ſi nullius complacentia habet,
tur, & ſuſcepturus ſacramentum dignè accedat. Ratio eſt
quia talis ſuſceptio eſt actus meritorius & per conſequen-
dilectionis Dei, &c. quid? quod, ſi per ſacramentale ut ſu-
fra dicitur, remittuntur, & per ſacramenta remittentur.

Diffi. An etiam per quæcumque actum meritorium?

CONCLUSIO.

ETIAM remittuntur. Ratio eſt, quia quicumque actus
meritorius eſt actus dilectionis ſuper omnia, nam eſt vir-
tualis pœnitentia Venialium. Limitanda eſt conſeſio
ita 3. concl. 2. diſſe. huius ar.

*Diffi. An etiam virtute martyrii, quod aliquis inter dormiendum
paſſitur, illi venialia remittantur?*

CONCLUSIO.

QUANDO aliquis ſe conſert dormitum abſq. Ven-
lium complacentia, etiamſi nihil de martyrio cogitet,
in odium Chriſti occidatur, remittentur illi venialia.

S. Theſ. eſt ubi
ſupra.

Diffi. An in purgatorio remittantur venialia?

CONCLUSIO.

REMITTUNTUR quidem, cōis eſt DD. ſenten. d. 21.
& probatur Math. 10. dixit Chriſtus, peccatum in Spūm
Sanctum, neq. in hoc ſæculo, neq. in futuro remittitur.
Hinc contrario ſenſu colligo: ergo aliqua peccata re-
mittuntur in alio ſæculo. ſ. in Purgatorio. Nam in infer-
no nulla eſt redemptio.

Alex. Alen. 1. p.
q. 124. m. 9. &
10. D. Bona. diſſ.
21. toto ar. 1.

DVBIVM.

Quo igitur modo remittuntur in Purgatorio? Varii ſūt
modi dicendi, Scotus dicit in instanti mortis, id eſt, in pri-
mo non eſſe hominis, quia iam eſt extra viam remitti Ve-
nialia, in quibus perſeuerauerit, uſq. ad mortem propter
merita, quæ homo habuit in via: quia merita, quæ ſunt
cauſæ remiſſionis Venialium perſeuerantia in Venialibus
non impediuntur. 2. Dur. dicit, remitti quoad culpam in
Purgatorio propter diſplacenciam, quam habent illic ani-
mæ Venialium, cum ſint in charitate: quia culpa tollitur
per ſuum contrarium. 3. Soto d. 15. q. 2. ar. 2. aſſerit: remitti
quoad culpam in Purgatorio propter actum charitatis,
& continuam patientiam quam dum cruciatur, habet. Et
ratio eſt, quia iſte actus eſt virtualis pœnitentia, remit-
tuntur tandem in purgatorio per orationes Eccleſiæ, ut
conſtat.

*Difficilis. An venialia peccata per ſacramen-
talia remittantur?*

SACRAMENTALIA, ſunt operationes ab Eccleſiā
inſtitutz ad dignam ſacramentorum receptionem.

CONCLUSIO.

Oratio dominica virtute illorum verborum; Dimitte
nobis &c. remittit, Venialia. Ratio eſt, quia hiſ verbis ha-
betur virtualis pœnitentia, & conſtat can. de quotidianis,
De pœnitentia diſſ. 3.

CONCLUSIO.

Aqua benediſta perſuſa remittuntur venialia. Conſtat
can. aqua de confec. d. 3. ubi expreſſe habetur.

CONCLUSIO.

Receptione Eucharistiæ, vel alterius ſacramenti etiam
remittuntur venialia ſupra hoc art. patet.

CONCLUSIO.

Confessio generalis remittit venialia, quia est actualis penitentia venialium.

CONCLUSIO.

Per Eleemosynam venialia peccata remittuntur. Et constat Can. medicina. De consecr. d. 1. & quia est actus dilectionis Dei.

CONCLUSIO.

Benedictio Episcopalis remittit quoque veniale, hæc est consuetudine Ecclesiæ habetur. Hæc conclusiones sunt et communi Doctorum sententia & continentur hoc carminibus Orans, Tinctus, Adens, Confessus, Dans, Benedicens.

S. Th. ubi supra art. 3.

Diff. An remittantur etiam simul quoad penam?

PRAEDICTIS actibus culpæ remittuntur, non tamen omnis pena. Ratio est, quia sequeretur habentem sola venialia si tempore mortis aqua benedicta aspergeretur, statim ad cælum euolare quod est difficile creditum, scilicet tantam Purgatorii penam remitti per solam aquæ benedictæ asperisionem. Remittitur tamen pena propter quantitatem feruoris, & charitatis in Deum, quæ per hos actus excitatur.

Diff. An prædictis operationibus peccata venialia ex opere operato, vel operantis remittantur?

De aqua benedicta, & Episcopali benedictione est opinio S. Th. ubi supra ad primum. Et Ric. d. 16. q. 1. ar. 1. remitti veniale ex opere operantis. Contraria opinio est S. d. 1. q. 2. ar. 3. quod remittantur ex opere operato.

CONCLUSIO.

Aqua benedicta, & Episcopalis benedictio ex institutione Ecclesiæ remittit venialia ex opere operato. Ratio est, quia si ex opere operantis solum, ita remitteret aqua benedicta errore suscepta; atque benedicta, & ita profecto benedictio simplicis Sacerdotis errore suscepta, ac Episcopalis benedictio. Vtrobique enim operatur intentio operantis, quod quidem est falsum.

CONCLUSIO.

De virtute horum sacramentalium venialia remittuntur, desideratur actualis attentio, saltem in principio actus. Patet, quia sicut ad mortaliū remissionem per sacramentum

tum requiritur aliquis actus: ut contritio, vel attritio, ita etiam: venialia per hæc sacramentalia remittantur. Sūt enim actualia peccata commissæ per propriam voluntatē, quemadmodum, & mortalia.

Diff. An venialia absque mortalibus remitti possint?

SENSVS est, an existens in mortali, possit pœnitere venialium, & illorum remissionem consequi, non dimissis mortalibus.

Dæ sunt opiniones. Vna Duran. d. 16. q. 3. Qui dicit existentem in mortali, siue in via, siue extra viam, posse pro venialibus satisfacere. Contraria opinio est communis S. Th. ubi supra art. ult. & Ric. d. 26. ar. ult. Prima opinio falsæ tribuitur S. d. 22. q. 1. quod dixerit in inferno posse venialia remitti. S. d. enim opinio agit in Alexandrum, Dignū Thomā, & Ricardum, postea uerò inuersiculo, sicut iste mortuus non placet &c. affirmat remissionem venialium fieri per remissionem culpæ, & pœnæ, per aliquem actum contritum magis Deo gratum, quam fuerit culpa commissæ, vel per actum meritorium gratiæ, & cum in inferno nullus sit locus actibus meritoris, sequitur profecto Scotum, non primam, sed secundam opinionem amplexum fuisse.

Alc. Alen. q. 69. m. 9. ar. 5. D. Bo. d. 15. quæst. 11.

CONCLUSIO.

Veniale veniale potest sine alio remitti. Quia cum maneat in amicitia Dei, qui solum habet venialia, poterit pro uno veniali, & non pro alio satisfacere; ut pro mendacio ioco, &c. non pro officioso, poteritque Deus remittere unum, non remittendo aliud.

CONCLUSIO.

Mortale peccatum potest de lege sine venialium remissione dimitti. Ratio est, quia veniale est compositibile cum gratia, & eius infusione, sine qua non fit de lege mortalis peccati remissio.

CONCLUSIO.

Quando mortale, & veniale simul insunt, impossibile est de lege venialia remitti absque remissione mortalium. Ratio est, quia illorum remissio, est actus amicitiae, & qui est bene, tumetiam neque per sacramentalia, quæ operantur virtute passionis Christi, cuius siue effectus existentibus in mortalibus, quia sunt indispositi, non applicantur.

CON-

Questio
CONCLUSIO.

Impossibile est quoad culpam, uel poenam existentem in inferno veniale remitti. Patet: quia ibi existens non potest habere actum dilectionis Dei, neque recipere sacramentalia, quibus venialia remittuntur: quare si culpa est in perpetuum duratura, & poena. Lege Vegam omnino a capite usque ad finem ferè lib. citati.

Ar. V. An possit Deus de poenitentia absolute remittere peccata sine gratia infusione?

Satis liberatur.
Alex. 4. len. q. 5.
58 m. 1. artic. 2.
D. Bona. d. 17.
q. 1. ar. 1.

DUAE sunt opiniones S. Tho. 1. 2. q. 113. qui affirmat hoc esse impossibile. Contraria opinio est Sco. m. 1. d. 17. & 2. d. 18. & in 4. d. 1. q. 6. & d. 14. q. 1. & d. 26. q. 2. adherentis: neque ex parte Dei, neque ex parte subiecti implicat contradictionem posse peccata absque infusione gratiae remitti.

CONCLUSIO.

Non implicat contradictionem Deum remittere aliquid peccatum absque infusione gratiae. Probat. Concluse uariis rationibus. Prima, potest Deus creare hominem in puris naturalibus, quare poterit illum ad eundem statum reducere, & absque gratia reparare. Dices gratia, & peccatum opponuntur priuatiue ex natura rei post peccatum quemadmodum, cecitas & visus in catulo post nonum diem, licet quando est in puris naturalibus non opponatur priuatiue, atque ita ratio Scoti non habet vim contra illa priuatiue opponuntur, quorum alterum necessario est subiecto post tempus a natura determinatum, id est, quando subiectum habet aptitudinem ad talem formam: ut est catulus post nonum diem: homo autem quando est in puris naturalibus est magis aptus ad gratiam, quam post peccatum, & tamen tunc gratia, & peccatum per se non opponuntur priuatiue ex natura rei: ergo neque post peccatum. Deinde similitudo catuli non viget, quia ante nonum diem cecitas, & visus respectu illius non opponuntur priuatiue propterea, quod catulus non est aptus ad formam: homo uero in puris naturalibus est aptus ad gratiam, magis quam post peccatum: quare minus post peccatum opponuntur priuatiue quam antea. Secunda, Deus per suam omnipotentiam absolutam potest absque aliqua culpa beatitudinem, & iustos gratia expoliare, eosque ad puram naturam perducere, quod, DD. contrariae factionis con-

Scoti est.

De Sacramento Poenitent. 203

cedunt: quare multo magis homini priuato gratia propter peccatum poterit peccatum remittere illum in puris naturalibus conseruando. Tertia potest homo iniuriam remittere inimico, non reconciliando illum in pristinam amicitiam, cur non poterit, & Deus eum inter amicum, & inimicum detur medium, nempe, non amicum. Quarta constat ex his, quae in peccato remittuntur, quae possunt remitti absque infusione gratiae, nempe, offensa quae remittitur per satisfactionem, scilicet, per poenitentiam, vel remissionem huius poenitentiae: ut sit inter homines, in quibus tantum manet offensa: quando non fit satisfactio, aut non remittitur iniuria. 2. reatus per remissionem poenae eternae, 3. de ordinatio per rectitudinem naturalem, quae nihil aliud est, quam facilitas, & promptitudo ad bonum, quae fuerat per peccatum deperdita. 4. macula non imputando priuationem gratiae ad peccata praeterita. Quia potest Deus remittere maculam instituendo, ut ille qui est in peccato maneat extra gloriam, non in poenam peccati, sed ad declarandam, & manifestandam suam potentiam verb. gra. ut si aliquis auferret à regno propter delictum commissum, potest Rex auferre ei delictum, & quod maneat extra regnum; non tamen propter delictum, sed propter alias causas, atque hoc est remitti maculam, non imputando priuationem gratiae ad praeterita peccata.

Iam nota aliqua ad soluenda argumenta contrariae opinionis. 1. animaduerte; Gratiam, & peccatum non esse priuatiue opposita ex natura rei. Ratio est, quia potest Deus ex sententia omnium Theologorum creare hominem in puris naturalibus absque gratia, & peccato, ut fuit homo in statu innocentiae ex sententia Sco. 2. neque ex lege priuatiue opponitur. Ratio est, quia peccatum non solum significat priuationem gratiae, sed quod sit talis priuatio in poenam culpae, quae quidem culpa est inimicitia, & animi damni sine acceptatione ad gloriam, per solam non tamen exim Deus instituere; ut aliquis sit priuatus gloria, & poliare beatos absque ullo peccato beatitudine, quam possident, & talis ex poliato non esset illis poena. 4. conuersio neque ex natura rei sed vel contrariè, & tunc auersio idem est, quod

est, quod inimicitia, & conuersio idem, quod amicitia, vel contradictorie, & tunc auersio est non amicitia, & conuersio a micitia. Dices, Auersio videtur conuersionis priuationem. Respondeo, non est priuati q: vt. exicitas respectu uisus. Significat enim quoque aliquid positium, scilicet inimicitiam, vt quæ est pura priuatio, solam negationem significat in subiecto apte nato. Dices, quid plus significat inimicitia, quam gratiæ priuatio significat? Respondeo, im- porrat quidem gratiæ priuationem non absolutè, sed in pœnam culpæ & ita contrarium, & non tantum priuationem, unde conuersio & auersio sunt sicut amicus, & inimicus, uel non amicus.

Dispe. An ad Remissionem venialium requiratur etiam gratiæ infusio?

Caic. 12. q. 103.

DVAE sunt opiniones extremæ, Prima Palud. d. 16. q. 1. ar. 2. s. ueniale plerumq. remitti absq. gratiæ augmento. Contraria opinio est. S. Tho. d. 87. ar. 1.

CONCLUSIO.

Ad remissionem venialium. Non requiritur primæ gratiæ infusio. Patet quia veniale non contrariatur gratiæ, sed fit illi compossibile: unde ad sui remissionem non requiritur ex natura rei gratiæ infusio.

CONCLUSIO.

Quoties in via veniale remittitur, gratia praeexistens augetur. Patet: quia venialis remissio fit per actum elicitum ab existenti in gratia. Qui est Deo magis acceptus, quia fuerat peccatum odiosum.

CONCLUSIO.

Gratiæ augmentum non est necessarium ad remissionem venialis. Ratio est, quia in purgatorio venialia remittuntur, ubi gratia non augetur; quia ibi non est locus actus meritorio, per quem gratia augetur.

Dispe. An actus penitentis sit prior infusione gratiæ, intelligatur titulus de priuata natura

Alex. Alen. q. 6. 58. & 73. m. 1. S. Thom. q. 85. ar. 6. & 12. q. 103. ar. 6. & 8. D. Bon. d. 17. q. 1. ar. 1. Ric. & Sco. d. 14. q. 2. m. 2.

DVAE sunt opiniones, quæ etiam videantur contrariæ, non sunt tamen. Prima est S. Tho. tenentis dispositiones imperfectas precedere tempore gratiam, perfectæ vero dispositionem esse simul tempore cum gratia, posteriori rem tamen natura. Hæc fuit etiam Alex. & Reliquorum quos citauimus. Altera opinio est Sco. quæ eadem fecit cum

cum communi opinione, qui statuit tria instantia naturæ, supposito tamen, quod prius per aliquam temporis morâ a Deo præfixam, homo continuauit dolorem peccatorum, in ultimo autem instanti illius temporis est actus penitentiæ, & simul tempore charitatis. Sed in isto instanti temporis sunt, inquit tria instantia naturæ, in primo enim instanti est actus penitentiæ, in secundo infunditur charitas, in tertio actus penitentiæ efficitur contritio, cuius uirtute remittuntur peccata, dolor enim sine charitate non est contritio, sed attritio dumtaxat.

CONCLUSIO.

In genere causæ formalis prius natura est gratiæ infusio, quam sit perfectus actus penitentiæ, qui contritio nominatur. Ratio est, quia causa formalis est prior suo effectu. Propter enim est albedo, quam sit subiectum album, quia dat illi tale esse, & gratia causa formalis est contritionis, & iustificationis nostræ: ut docet Concil. Triden. Sess. 6. cap. 6. & 7.

CONCLUSIO.

Quatenus contritio est causa dispositionis gratiæ, id est, in genere causæ materialis, posterior natura est actus contritionis gratiæ, gratiæ infusione. Ratio est, quia dispositio materiæ præsupponitur ad causam formalem, & contritio disponit subiectum, vt sit aptum ad receptionem gratiæ, quæ est formalis causa, atque ita conciliantur opiniones.

Dissonas. An gratiæ infusio sit remissio culpæ prior natura?

TRES sunt opiniones. Prima S. Thom. 1. 2. q. 13. ar. 8. s. vtrumq. effectum simul tempore esse, prius tamen naturâ Deo infundere gratiam, quam remittat culpam. Secunda Sco. d. 16. q. 2. & m. 1. d. 17. q. 1. notab. contra istam contrariam Deieffe priorem remissionem culpæ: secundum intentionem Deieffe priorem remissionem culpæ, quâ infundatur gratiam. Tertia est media Ric. d. 17. ar. 4. q. 4. ubi ait gratiam duplicem sortiri effectum. Remissionem culpæ, & reconciliationem cum Deo: prius tamen efficere primū, quâ secundum, & ita de sententia Ric. remissio culpæ prior est reconciliatione peccatoris.

CON-

Quæstio
CONCLUSIO.

Scoti est.

Infusio gratiæ, & culpæ remissio, non sunt duæ mutationes reales, sed vnica tantum. Ratio est, quia mutationes reales multiplicantur ad multiplicationem realem terminorum, quando terminus quæritur, scilicet, ad quem est realis, duæ interueniunt mutationes reales, de cum culpa non sit ens reale, mutatio culpæ ad non culpam, non erit mutatio realis: sed rationis tantum, erit autem realis mutatio, ex non gratia ad gratiam: vnde conueniens fit remissionem culpæ, & infusionem gratiæ esse vnâ tantum mutationem realem, & vnâ actionem. Nam, quamuis sit duplex effectus. Tot enim sunt actiones, quot sunt mutationes, & cum sit vna tantum mutatio, erit vnica actio.

CONCLUSIO.

Si gratiæ creatio, & culpæ remissio considerentur, quantum gratia in anima subiicitur, prior est expulsio culpæ ab anima, atque remissio, quam sit gratiæ receptio. Prior est passio dispositio formæ introductione, siue receptione in eodem passio; nam actus actiuorum sunt &c. & cum anima ad gratiam per remissionem culpæ disponatur, erit postea profecto remissio culpæ, quâ sit in anima gratiæ receptio. Et hoc modo intelligenda est Scoti opinio, scilicet, ex parte subiecti, & in genere causæ dispositiue, huc materialis, quæ ita sententiæ D. Tho. maxime repugnat.

Art. VI. An penitentia a timore punitionis inferni incipiat

CONCLUSIO.

Ad iustificationem impii, vel peccatoris semper respectu Dei Optimi Maximi auxilium desideratur. Definiri autem in multis Conciliis Arausicano 2. ca. 7. & Mileuitano 2. & Trid. Vide Castrum vbi supra.

CONCLUSIO.

Ad iustificationem impii, quinque actuales dispositiones solent concurrere: prima est motus fidei, de qua ad Hebr. sine fide impossibile est placere Deo. 2. timor gehennæ, de qua Ecclesiastici 1. timor Domini expellit peccatum. 3. spes Dei, de qua Matth. 9. confide fili, remittuntur tibi peccata tua. 4. motus charitatis, vt Deum diligere incipias, de qua Ioan. 14. qui diligit me, diligetur a patre meo, & illud dolor de peccatis, de quo Acto. 3. penitentiam a

Alexan. q. 56.
D. Tho. q. 181.
D. Bon. d. 17. q. 1. art. 2. reliqui
dist. 14. Vega 2
cap. 2. usq; ad
26. lib. 6. super
Concil. Trid. &
lib. 13. cap. 13.
Castro Verb. ti
mor & uerbo.
Contritio con
tra hæreses.

Ad Habr. 11.

Ecclesi. 1.
Matth. 9.

Ioan. 14.
Acto 2.

De Sacramento penitentiæ. 207

hæc conclusio est expresse definita in Concil. Trid. Sess. 6. cap. 6.

Hanc Conclusionem intellige: vt communiter accidit. Tanta enim charitate potest infidelis inflammati: vt non timore gehennæ, sed filiali solum concutatur. Paret exemplo B. Pauli, qui statim dixit: Domine quid me vis facere;

Paul. acto 9.

CONCLUSIO.

In iustificatione Peccatoris, frequenter hi motus positi non concurrunt, sed sola charitas cum penitentia. Hoc enim experimento in nobis ipsis comprobamus, qui absq; motu formali fidei, aut spei, aut timoris gehennæ, mouemur charitate in Deum, atque ita peccata detestamur, neq; requiritur vt motus charitatis, & penitentia sint duo motus, sed vnus dumtaxat, nepe, vt de peccatis propter Deum dolamus.

Hinc collige exordium penitentia specialis Dei auxilio semper fieri, in impio, quidem à fide, in peccatore à charitate, quod autem fiat à timore gehennæ, accidentale est.

Hinc confutatur primum hæresis Pelagii asserentis, gratiam, vel speciale auxilium non esse necessarium ad meritorie operandum, sed tantum, vt facilius operemur, quod est hæreticum, Christus enim simpliciter dixit. Sine me nihil potestis facere; secundus error Lutheri dicentis: absolue timorem gehennæ esse malum.

Hinc defendendus est Scot. ab hæresi Pelagiana, quam ille frequentissime, sed falso imponat. Nam dicunt negatilia auxilia specialia, occasionem autem sumpserunt aduersarij, quia in hac d. 14. q. 2. ita scribit: peccator in peccato existens (& loquitur de penitentia virtute) potest ex naturalibus cum communi influenza considerare peccatum &c. Et subiungit, vt offensum Dei, & vt contra legem diuinam ita illum notantur. Primum, quod dixerit hominem ex puulus est cum Pelagio negare auxilium speciale. Secundum, quia posuit dolorem de peccato esse attritionem, cum sit, inquit, contritio.

Primum omnium Scot. negasse speciale auxilium, si hoc autem est: nam multis in locis apertissime facitur, & docet, esse gratiam præuenientem, quam Theologi speciale auxilium ad penitendum nominant, esse necessarium.

APPENDIX

Hæresis

Scot. liberatur.

Soto d. 14. q. 2.
Art. 5.

rium in primo enim Sent. di. 41. ita scribit quantumcumque peccator dum est in uia, potest non esse peccator, quia potest Deus illum sua gratia praeuenire. Vbi affirmat gratiam peruenientem esse necessariam: ut homo a peccatis resurgat, praeterea in 4. d. 22. ar. 2. prope finem ait, peccatoribus credentibus &c. citius Deus dat suam gratiam & resurget. Vides gratiam praeuenientem a Sco. positam? Paulo inferius ita inquit, istis citius inspirat Deus per poenitentiam, qui inspirationem auxiliunt esse praeuenientem, dubitat nemo. Praeterea quot lib. 7. ar. 1. in fine clarissime conficitur necessarium esse speciale auxilium ad poenitendum ubi ait, plures actus dilectionis &c. usque, ex se attingere, quis igitur non intelliget Sco. falso fuisse accusatum. Nam locus, qui hic nigro calculo notatur, non fuit recte ab aduersariis penetratus. Ad cuius veritatis intelligentiam animaduerte, aliud esse, intellectum considerare peccati malitiam, aliud verò voluntatem illud detestari. Nam primus actus potest fieri ex puris naturalibus, considerare namque peccatum: ut malum, non est proxima dispositio gratiae. Gentiles si quidem Philosophi, & mali Christiani considerant peccati malitiam, & tamen non conuertuntur, uerò secundus actus, id est, detestatio peccati non potest fieri sine speciali auxilio. Vnde falsus est Mag. Soto in prima, correctione contra Sco. nam Sco. ut ex eius littera patet, de primo actu loquebatur. Deinde non recte. Secundo Sco. corripit. Neque enim omnes, qui detestantur peccata, qui sunt offensui Dei, contritionem habent. Et ratio est, quia sequeretur, tunc aliquem suae contritionis esse certum, & ex consequenti suae gratiae, quod est erroneum. Consequenter est manifesta. Nam si ille certo scit se detestari peccata propter Deum, certo plane scit se habere contritionem, & per consequens se esse in gratia, quod est haereticum. Vnde, colligitur aperte posse aliquem detestari peccata quantum sunt offensui Dei, & talem actum esse insufficientem ad gratiam comparandam. Vnde non erit contritio sed attritio, cum attritio sit quicumque dolor insufficientis per se ad gratiam sine sacramento comparandam. Tunc accusat M. Soto Scotum, quod dixerit illam attritionem, quae iustificationem praecedat, esse meritoriam gratiae de congruo, quod si ut ab Sco. fuit prolatum, intelligatur, erit summa laude dignum, nunquam enim Sco. per meritum de congruo opus cuius de iustitia praemium debetur, sed

sed opus impetratorium intellexit, atque ita omnia opera bona facta ab existenti in mortalibus sunt impetratoria; quoniam haec misericordiam Diuinam excitant: ut illi suam gratiam elargiatur. Lege Vegam in opusculo de iustificatione q. 11.

Sunt qui affirmant; per pura naturalia Sco. intellexisse particulare auxilium; Deus creauit hominem propter beatitudinem, ut summum bonum intelligeret &c. Authore B. Augu. Et quia ordinauit eum ad talem finem, instituit illi media ad finem illum consequendum tribuere: quae quidem media cum dentur toti naturae humanae, ab Sco. naturalia appellata sunt, quae Thomistae etiam supernaturalia vocant.

Artic. 11. An virtute poenitentiae omnia merita propter peccatum amissa reparentur?

QUATVOR sunt opiniones. Prima Henrici quolibet 5. q. 22. assertantis: omnes resurgentes à peccato virtute poenitentiae recipere aequalem gratiam, à quaecunque gratia ceciderint, vel per quamcunque contritionem resurgant, sicut pueri ante usum rationis virtute Baptismi. Quae opinio, ut incredibilis, ab omnibus refutatur. Secunda opinio est Gab. d. 14. q. 3. dub. 3. & citat Ocham, & comprehenditur hac propositione; Homo virtute poenitentiae resurgit semper ad maiorem gratiam, & gloriam, illa à qua cecidit. Hanc Almay, & Ioan. Maio. d. 22. amplexi sunt. Tertia opinio est B. Tho. q. 89. art. 2. 3. & 5. quae de sententia Soe. d. 16. q. 2. ar. 2. duabus propositionibus continetur. Prima, Contritioni resurgenti respondet duplex gratia, una contritioni tantum, altera & contritioni, & gratiae, & secundum partes proportionales, praexistens contritioni, & non secundum eius partes quantitativas. Quarta opinio est Sco. d. 22. ar. 2. notabili 3. q. 1. & comprehenditur sequentibus propositionibus. Prima est, omnia merita mortificata reuiuiscunt virtute poenitentiae ad tantam gloriam &c. Secunda, non est idem habere plura merita reddendum, & habere maiorem gloriam intensius, id est aliquis potest habere in via plura merita, quam gratiam tantam gloriam respondentem meritis, non tamen ad maiorem gratiam. Quarta, homo resurgit ad maiorem gloriam Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. O respon-

Alex. Alen. q. 57. m. 5. & 6. d. Bon. distin. 14. artic. 2. per totum.

respondentem meritis propriis, non autem ad gloriam respondentem gratiæ, opinatur enim Scotus, gloriam non solum respondere meritis, verum etiam gradibus gratiæ. hanc opinionem dicit Soto esse inopinabilem, quia ex eo sequitur unum habitum habere duplex præmium. Respondet, gloria, quæ respondet gratiæ, non respondet meritis nostris, sed Christi applicatis nobis per sacramenta. Quia sicut ex opere operato datur certus gradus gratiæ; ita et ex opere operantis datur aliquis gradus gloriæ. Vide Corollaria, quæ ibi Scotus infert.

CONCLUSIO.

Virtute poenitentiae homo ad gratiam, & virtutes amissas reparatur. Patet Lucæ 15. ubi dicitur; filio prodigo utramque primam stolam, per quam gratia amissa intelligitur, & alia, quibus virtutes amissæ significantur.

CONCLUSIO.

Non semper ad tantam gratiam, quantam peccando amiserat, resurgit, sed recipit illam iuxta contritionis profunditatem. Ratio est, quia formæ recipiunt magis, & minus, tenduntque, & remittuntur iuxta subiecti dispositionem, & cum contritione anima ad gratiam, quæ est forma dispenditur; profectò gratia iuxta contritionis quantitatem funditur; atque ita aliquando ad æqualem, nonnunquam ad maiorem, quandoque verò ad minorem gratiam deperditam resurgit.

CONCLUSIO.

Omnia merita, quæ fuerunt per peccatum mortificata virtute contritionis restituantur. Colligitur apud Esaiam, si egerit poenitentiam, impietas impij non nocet ei; at si non vivificarentur, noceret impietas.

CONCLUSIO.

Virtute poenitentiae redit homo ad maiorem gloriam illam, qua ceciderat, quia redit ad omnem gloriam meritis reuiuiscens, & contritioni respondentem. Nam contritio quamvis non sit gratiæ primæ meritoria, quæ non cadit sub merito, gloriam tamen meretur.

CONCLUSIO.

In mortis instanti gratia meritis respondens datur. Ratio est, quia gratia est præmium accidentale respondent meritis, & quemadmodum tunc merita quoad præmium essentiale, scilicet, gloriam, præmiantur; ita quoad præmium accidentale præmiabuntur.

Diffic.

Diffic. An illa opera etiam quæ ad satisfactionem remittantur?

CONCLUSIO.

Ad satisfaciendum pro peccato futuro minime valent. Ratio est, quia sicut contritio, & confessio non habentur de peccatis committendis, sed de commissis tantum, ita, neque satisfactio, est enim tertia pars poenitentiae, quæ nunquam pro peccatis futuris admittitur.

Art. Vlt. An peccata dimissa peccatore ad vultum redeunte redeant.

Dvæ sunt opiniones. Prima asserit peccata dimissa absolute redire. Secunda asserit Deum, non remittere peccata absolute, sed hac lege, & conditione, scilicet, si peccator non fuerit relapsus, verumque refutat S. Tho.

S. Thom. q. 82, reliqui dist. 22, D. Bona. art. 1.

CONCLUSIO.

Peccata dimissa, quamvis peccator post poenitentiam relabatur, non redeunt simpliciter. Patet Naum cap. 2. non confluet duplex tribulatio, non puniet Deus bis in idipsum, & absque dubio puniret; si peracta poenitentia peccata iam dimissa iterum punienda redirent.

Naum cap. 2.

CONCLUSIO.

Peccata dimissa secundum quid, id est, ratione ingratitudinis redeunt. Ratio est, quia eo aliquis magis ad diligendum Deum, & illi obediendum obnoxius est, quo plura beneficia recipit. Et cum remissio peccatorum sit maximum beneficium, cui remissa sunt peccata, deinceps si non diligenter maior poena, quam antea dignus. Hinc tanto peccata sequentia erunt grauiora, quanto aliquis pluries poenituit, quia plura beneficia recepit.

APPEN. Scot. est quest. 1, artic. 3.

APPEN.

Peccata hoc loco redire, nihil aliud est, quam Deum grauius sequentia peccata punire habita ratione ad peccata iam dimissa: ut iudex, qui acerbius punit semel flagellatum, si relabatur; habita ratione ad peccatum iam dimissum, quam si nulla præcessisset peccatorum remissio.

Difficultas. An una aversio sit alia deterior?

CONCLUSIO.

Ad Deo ille dicitur magis aversus, id est, magis inimicus, qui quantum in se fuit, dedit maiorem aversionis, & inimicitie causam. Probatur à simili sicut in humanis, ille dicitur magis aversus ex duobus ab aliquo tertio, qui grauiorem intulit iniuriam.

O 2

Diffi-

*Difficultat. An poena damni sit in uno intentione,
quam in alio?*

CONCLVSIO.

GRAVIOR quidem est, non in se, sed ex parte effectus quem producit. Maiori namque tristitia afficiuntur, qui intelligunt se à celo exulare propter grauiora peccata, quam qui propter minus grauiora. Priuatio siquidem uisionis diuinæ efficit in damnatis tristitiam solum, quia uident se propter sua peccata in æternum regno celesti priuatos. Quanto enim inter homines exilium propter grauius peccatum impositum est, tanto magis exulem torquet. Nam poena sine culpa inflicta aliquando delectat.

Id. est ubi supra

*Difficultat. An peccatum semel iam dimissum post
secundum Dei omnipotentiam redire?*

CONCLVSIO.

POSSIT Deus secundum suam omnipotentiam facere: ut peccata quoad penam redeant. Posset enim Deus instituire, ut peccatum dimissum propter reincidentiam puniatur, ac si non esset dimissum. Quod quidem non impleret aliquam contradictionem.

CONCLVSIO.

Quoad culpam verò impossibile est redire, nisi iterum committatur. Iam enim esset aliud peccatum, & non præteritum, cum sit alia voluntatis operatio. Quinimo de sententia Thomistarum, & Ricard. quando peccato in hac vita non satisfecit pro pena temporalis, in quam fuit peccatum commutatum, tale peccatum iam dimissum æternaliter in inferno punietur.

Diff. Peccat ne grauius, qui cadit ab innocentia, an qui a penitentia?

TRES sunt opiniones. Prima Scoti ubi supra, dicentis maiorem ingratitudinem esse cadere ab innocentia, quam cadere à penitentia. Scot. subscripsit Caiet. contra S. Tho. qui tenet oppositam opinionem. Tertia opinio est Ric. qui posita distincte, utranque opinionem amplectitur.

*Ri. ubi supra
m. 3.*

CONCLVSIO.

Si quantitatem beneficii, contra quod peccatur, consideremus, maior ingratitudo est cadere ab innocentia, quam a penitentia. Quia eo grauius est peccatum, quo magis est benefici-

beneficium acceptum, & longè maius beneficium est; aliquem post Baptismum in statu innocentie conseruare, quam donum penitentiæ post peccatum concedere.

CONCLVSIO.

Si consideremus, & quantitatem beneficii, & magis esse gratis datum, propterea quod accipies erat minus dignus, grauius quidem peccat, qui à penitentia, quam qui ab innocentia cadit. Ratio est, quia quod aliquis pluries penituit, eo grauius peccat. Plura enim beneficia recepit, qui magis ad cauendum peccata obligabatur.

Hinc sequitur: grauius peccare, qui cadit post originale, & actuale dimissum, quam qui post originale dumtaxat, quod est ab innocentia cadere.

APPENDIX

Diff. An ingratitudo, quia peccatum dicitur esse gratum, sit circumstantia speciali lege prohibita?

CONCLVSIO.

INGRATITUDO non est speciale peccatum, quando peccans non intendit. Deum contemnere, sed est conditio peccantis contra Deum benefactorem. Non enim prohibetur peculiari præcepto, neque est peculiaris actus, nisi quando sit ex contemptu.

Diff. An circumstantia ingratitudinis sit confitenda?

SCOTUS tenet esse confitendam generaliter tantum, dicendo, de multis peccatis hactenus penituit, & postea reincidente in alia peccata sui ingratus, quia in singulis confessionibus emisit uotum, id est, propositum non reincidenti, nihilominus tamen non tenetur ita illam confiteri, quod non est contra aliquod præceptum, quo prohibeatur. Hactenus de questione.

QVAESTIO DE CONTRITIONE.

Ar. 1. De definitione Contritionis.

CONCLVSIO.

CONTRITIO, est dolor de peccatis, quia fuerunt contra Deum commissa cum proposito cauendi in futurum eodem, satisfaciendi, & cum spe uenire Diuinitus obtinendi. Hæc conclusio manifestabitur sequentibus difficultatibus, in quibus singulæ partes illius examinabuntur.

Q 3 Diff.

*Alc. Alc. q. 47.
vique ad qd. 75.
Veg. l. c. 26. & 29.
H. 3. sup. Conco.
Tri. Castro ver.
pgu. cōtra ha. q.*

Alex. Alen. tota
q. 67. 68. 71. 72. di.
17. & Dur. ibi
q. 2.

Diffi. An contritio sit dolor actualis, id est, actualis
peccati nolitio?

DUAE sunt opiniones. Prima S. Tho. d. 17. q. 1. Ric. lo-
co citato ar. 1. Sco. d. 14. q. 1. & aliorum qui tenet pñiten-
tiam, siue contritionem esse actuale peccati nolitio-
nem. Secunda opinio est Adriani q. 1. de pñitentia dicentis:
peccatorem non posse habere illum actum; nollem pecca-
re, si esset possibile, sed simplex tantum desiderium plac-
di Deo, & quia Deo displicuit, ideo contristatur.

CONCLUSIO.

Contritio, est actualis nolitio peccatorum, non abso-
luta, sed conditionalis, ut nollem, si fieri posset peccasse, ex
qua plerumque tristitia emanat. Pater, quia cum contritio
sit actus amicitiae: erit actus voluntaris detestantis pecca-
tum, & cum non sit peccati nolitio, erit perfectio nolitio-
nis actus.

Difficultas. An talis nolitio debeat esse propter
Deum offensum.

Alex. Alen. q.
ubi supra. ar. 1.
q. 1. S. Tho. 1. 2.
q. 113. artic. 1.
Dur. & Gabr.
ubi supra.

OMNES DD. tenent dilectionem Dei esse necessari-
am ad perfectam pñitentiam: ut doleat, scilicet, propter
Deum offensum, Paludan. verò d. 14. dicit, non esse ne-
cessariam dilectionem Dei, est autem sententia commu-
nis, quae olim fuit opinio, iam canonizata in Conci. Tre-
den. Sess. 6. capit. 6. ubi dicitur, pñitentiam a dilectione
Dei exoriri.

CONCLUSIO.

Quem pñitet peccatorum propter gehennae timorem,
uel pñe temporalis pro peccatis infligendae, is peccato-
rum remissionem non consequitur. Constat exemplo Sa-
lis, Antiochi, & Esau, qui non consequuti sunt sua pñen-
tia peccatorum ueniam. Quia absq. charitate, & solo ti-
more pñarum, illos peccasse pñitebat.

CONCLUSIO.

Pñitentia illius, quem solum pñitet amore uirtutis
uel propter gloriam amissam nullus est fructus. Ratio
est, quia ortum habet ex amore proprio, qui teste B. Augu.
Babylonis Ciuitatem aedificat.

D. Augu. 14. de
Ciu. Dei. c. 10.

CONCLUSIO.

Pñitentia absq. sacramento sufficiens ad peccatorum
remissionem, qualis est contritio, ex dilectione Dei pro-
ducitur.

discitur. Definita est in Conc. Trid. supra citato, ubi ita le-
gitur. Peccatores, incipiunt diligere Dominum omnis ius-
titiarum fontem, & propterea mouetur aduersus peccata per
odium aliquod, & detestationem.

CONCLUSIO.

Vera pñitentia, non solum ex dilectione Dei, veru-
tiam ex timore gehennae, spe gloriarum, & ex fide profluit.
Definita est etiam in eodem Conc. Sess. 6. sic enim habet.
Peccator aduersus fidem, & concessus timore, erectusque spe
gloriarum, incipit diligere Dominum: & propterea mouetur
in detestationem peccatorum.

Diffi. An requiratur actuale propositum cauendi in futurum, &
auferendi omnia peccatorum occasiones?

Verga ubi supra
c. 21. & 22.

DVO sunt modi dicendi circa hanc difficultatem. Pri-
mus, requiri actuale propositum, & citantur pro hac sen-
tentia Alex. q. 69. m. 9. ar. 2. & D. Tho. & Dur. d. 17. Sco. d.
14. q. 4. Case. in tractatu de contritione quest. 1. Adrianus
quolib. 1. ar. 3.
Secundus autem modus est, quo dicitur sufficere uir-
tuale propositum cauendi peccata. Authores huius sunt
de pñitentia. q. 3. Maioris. d. 15. q. 1. Almayn. distinct. 14.
quest. 1.

Medina. c. 2.

CONCLUSIO.

De ratione pñitentiae est, habere actuale propositum, aut
virtuale cauendi peccata in futurum, & obseruandi omnia
Diuina mandata. Definita est in Conc. Flo. & Trid. Sess. 6.
Can. 6. ubi dicitur, disponuntur autem peccatores ad ipsam
uirtutem &c. quando mouentur per odium aliquod aduer-
sus peccata, & dum proponunt seruare nonam vitam, & man-
data Diuina, & ante haec Concilia nunquā fuit locus opi-
nionis, quia nefas erat de hac re dubitare.

CONCLUSIO.

Quando tempore pñitentiae homo uitae futurae recor-
datur, tenetur habere propositum actuale cauendi omnia pec-
cata, & illorum occasiones, alioquin pñitentia non esset
fructuosa. Constat multis sacrae scripturae testimoniis, quae
a Doctoribus ubi supra, asseruntur. Confirmatur. Quia pñi-
tentia est actus perfectae amicitiae, perfecta autem amici-
tia utrumque amplectitur, uelle scilicet amico placuisse, & pro-
positum placendi semper in futurum.

Quaestio
CONCLUSIO.

Aliquando excusatur homo a proposito actuali cauendi peccata in posterum, & tunc temporis virtuale propositum est satis, v.g. Pœnitens præ nimio dolore non recordatur vitæ futuræ, et si recordaretur; efficacissimè proponeret in posterum cauere talis dolor, est virtuale propositum excusatur tunc pœnitens ab actu, si constat Davidis exemplo; cui dicenti: peccavi. Respondit Nathan, transiit Dominus peccatum tuum. Quem locum citans D. Augustinus homilia 14 ait, vide quantum valeant tres syllabæ, nondum proposuerat David futura mala cauere, & iam sufficiens egerat pœnitentiam.

2. Regum 2.

D. Aug. in homilia 14.

Alex. Alen. q. 69.

Difficultas. An ad sufficientem contritionem virtuale propositum cogitandi tempore de peccatis, & satisfaciendi requiratur?

CONCLUSIO.

Non est de ratione contritionis virtuale propositum, cum virtuale sufficiat. Ratio est, quia cum possit aliquis per solam contritionem, si habeat ignorantiam inuincibilem fidei absque actuali proposito Baptismi iustificari; ut constat exemplo Cornelii, poterit etiam absque actuali proposito consistendi &c. utrumque sacramentum est de necessitate salutis, quid? quod confessio & satisfactio sunt actus exteriores, qui non sunt de quidditate Contritionis, quæ est actus interior, & de hoc virtuali proposito loquitur Conc. Flor. ubi supra, & Concilium Complutense contra Petrum Oxoniensem hæreticum, qui dicebat: peccata deleri per solam Contritionem sine consistendi proposito.

Actu. 10.

ERROR.

Art. 11. Quorum peccatorum sit habendus dolor?

In hoc articulo explicand. est particula in definitione Contritionis posita, nempe, dolor de peccatis.

Diffic. An de peccato originali sit habendus dolor?

CONCLUSIO.

NEQUA QUAM est de illo necessario dolendum, neque ex natura sua per dolorem tollitur. Definita est Conclusio in cap. Maiores extra de Baptismo. S. hic autem. Et ratio eiusdem textus est, quia cum non contrahatur per nostrum consensum, sine nostro consensu per sacramentum poterit remitti.

Dist.

De Contritione.

Difficultas. An sit necessarius de venialibus peccatis dolendum?

Hic difficultati responsum est q. 1. de Pœnitentia, articulo 4.

Difficultas. An de mortalibus peccatis sit necessarius habendus dolor?

De peccatis commissis ante Baptismum q. 2. de suscipiendis Baptismum; art. penult. egimus, ubi refutata est opinio Caieta. dicentis; Baptismum non præsupponere actum pœnitentiæ virtutis, quam etiam ascribunt. Seco. quia d. 14 q. 4. dixerat. Adultum duplici via posse habere primam gratiam delentem Originalem, vel per bonum motum disponentem ad illam de congruo, vel per susceptionem Baptismi, ex qua distinct. colligant Aduersarii opinatum fuisse, solam Baptismi susceptionem absque aliquo præiudicio dolore sufficere. Verum inueniuntur Seco. d. 4. q. 5. 4. ita dicit: fructus dicitur accedere ad Baptismum, qui habet aliquod præteritum peccatum, de quo non contritetur, nec atteritur; & hunc Deus non iustificat per Baptismum; de peccatis vero post Baptismum commissis, iam supra q. 1. de Pœnitentia differuimus, & infra etiam agemus.

D. Bo. 27. 1. q. 20 & 21.

Seco. liberatim.

Difficultas. An de peccatis alienis tenemur habere dolorem?

CONCLUSIO.

De alienis peccatis non est nobis dolendum. Ratio est, quia aliena peccata non auertunt nos a Deo. Dicit enim B. Pau. unusquisque nostrum pro se rationem reddit Deo. Et nota, quod quando aliquis dolet: quod fuerit causa alieni peccati, non de alieno, sed de proprio peccato dolet: & intelligendus est Psal. & ab alienis parce seruo tuo. Vnde sequitur, quod qui fuit causa peccatorum, consulendo, vel faciendo &c. quæ modo committentur, si semel egerit pœnitentiam præteriti peccati proprii, non tenetur postea illorum pœnitere.

Alex. Alen. q. 69.

Ad Rom. 14.

Psal. 118.

Difficultas. An de peccato futuro sit habendus dolor?

CONCLUSIO.

NEQUA QUAM. Ratio est, quia per illud nondum a Deo separati sumus, & qui habet propositum committendi

di aliquid peccatum, illud propositum non est peccatum futurum, sed præsens.

*Diffi. An sufficiat ad veram contritionem generaliter de peccatis de
levis, si illi de gravi cogitatione, & in prius
sint omnia in memoriam revocanda?*

DUA sunt de hac q. contrarie opiniones. Prima An-
quorum; Alex. q. 69. m. 8. ar. 2. D. Tho. q. 82. ar. 1. Ric. d. 17.
ar. 4. q. 2. Dur. d. 17. q. 2. quos sequuntur Medina, Cano &
alii, qui omnes tenent partem aientem. Contraria opinio
est Caie. ubi supra D. Tho. q. 2. de Contritione. Idem valde
tenetur sentire Sco. d. 15. q. 1. ar. 4. qui dicit, Satisfactionem in-
terioriorem (per quam contritionem intelligit) non esse ne-
cessario habendam singulorum peccatorum secundum nu-
merum, neque secundum speciem, sed satis esse ut omnibus
peccatis unica satisfactio, id est, unica Contritio respondeat.

CONCLUSIO.

Susceptorus Penitentiae Sacramentum tenetur prius pec-
cata omnia recogitare. Petet, aliter enim ex culpa sua non
faceret integram Confessionem.

CONCLUSIO.

Ante Confessionem non tenetur habere peccatorum
quæ ad confitendum recogitavit, contritionem. Ratio est,
quia non tenetur homo duplicem habere peccatorum con-
tritionem; cum Deus non puniat bis in idipsum, sed tene-
tur tantum ad hoc in ipsa Confessione. Nam si aliquis con-
fiteretur peccata sua, & non haberet actualem illorum con-
tritionem in corde, sicte confiteretur, dicendo; dico meam
culpam; me tale peccatum commississe.

CONCLUSIO.

Inter confitendum tenetur penitens tot habere contrito-
nes, & dolores, quot sunt confessionis actus ver. gra. si vno
actu confiteatur decem blasphemias, & alio decem fornicationes,
singulis actibus, & non singulis peccatis singule con-
tritiones respondere debent. Verum si confiteatur peccata
singulatim, ut singula peccata eiusdem speciei, tunc tenetur
habere singulas singulorum peccatorum contritiones. Quia
singulatim singula confiteretur, probatur. Nam aliter contri-
tio esset ficta: quia aut dicit verbo tantum, dico meam cul-
pam, & tunc ficta esset confessio; aut ex corde. & illud est
habere contritionem, id est, dolorem, ita enim sumitur
hic Contritio.

CON-

CONCLUSIO.

Qui non est suscepturus sacramentum confessionis, non
tenetur ante Contritionem, omnia peccata recogitare,
cum sufficiat habere unam generalem contritionem. Vi. v.
gravellem nunquam ob Dei amorem peccasse, & propo-
no deinceps omnia peccata vitare, manifesta est Conclu-
sio. Nam si esset talis recogitatio necessaria, sequeretur ho-
minem non posse subito iustificari, atque ita esset in via, &
extra statum salutis, ut si quis per spatium quatuor hora-
rum posset tantum peccata recogitare, & esset iam iam morti
proximus.

CONCLUSIO.

Ve contritio generalis sufficiat ad iustificationem, neces-
sarium est, ut se ad omnia commissa extendat, ad hunc, sci-
licet, sensum, ut nullum sit peccatum, cuius si tunc recorda-
re non peniteret. Constat. Nam aliter non esset contri-
tio generalis.

CONCLUSIO.

Quamvis ad iustificationem non sit necessaria peccato-
rum recogitatio, est tamen necessaria, vel ad restitutionem
vel ad satisfactionem. Ratio est, quia sunt quædam pecca-
ta ad quorum remissionem est necess. ria restitutio, in se,
aut in voto, ut peccatum furti, & infamiae & cetera, quare erit
necessarium, saltem post contritionem peccata recogita-
re.

*Art. 111. An dolor de peccatis debeat esse maximus secundum
intensionem?*

VIDE DD. in principio questionis citatos. Tres sunt
opiniones. Prima Adriani q. 2. de penit. arti. 2. & quolib. 5.
ar. 3. & aliorum dicentium ad veram penitentiam requiri:
ut homo doleat secundum omnem suum conatum. Secunda
opinio est Sco. d. 15. q. 1. §. ex hoc patet, de 4. ar. affirmat. n.
requiri certam intensionem, scilicet, quando penitentia
habetur de multis peccatis simul, non sufficit contritionem
esse remissam, sed debet esse certæ & determinatæ intensio-
nis, ita quod unus gradus intensionis respondeat uni pec-
cata, & alius alii, quamvis non sit maximus, ut docet Adrian.
Tertia opinio est communis Ric. d. 17. q. 5. 8. & 9. ar. de pe-
nit. Vega d. c. 23. vsque ad 27. super Conc. Tri. qui negat hanc
esse Ric. opinionem.

CON-

Alc. d. 15. tota q.
et d. 15. ar. 1. q.
2. Dur. q. 4.

Questio
CONCLUSIO.

Odiū, nolitio, siue detestatio peccatorum, ut sit factiens ad illorum remissionem quantum ad solam culpam non requiritur, ut sit maxima, quoad intentionem. Hanc B. Chrysost. & refertur canone talis, de Penitentia dicitur ubi legitur. Quantulacumq. & quamlibet breui tempore gestam penitentiam Deus suscipit, nec patitur exiguam conversionis perire mercedem.

CONCLUSIO.

Odiū, siue detestatio peccatorum dicitur esse maxima, appreciativè, id est, comparativè ad alias creaturas, ad hoc sensum; quod quando homo dolet, & contrititur; potius eligat quodvis corporis, fortunæ, siue honoris malum, quam Deum offendisse: ita ut odio habeat malum culpe, plus quam cetera mala odio digna. Ratio est, quia actus perfectus charitatis est, diligere Deum super omnia appreciativè, ut patet eius amore; & mandatorum observantia possidetur oia, & cum contritio sit actus perfectus charitatis, debet esse maximè tantum appreciativè. Ita quod si daretur peccatori optio, potius, deberet eligere mortem, quam tunc ignominiosam, quam velle peccasse. Et nota, cum Alex. D. Th. & Pon. d. 17. huiusmodi comparationes minime etiam minimis parum in virtute exercitatis proponendas. Quia iam esset illis certissima ruinæ occasio.

D V B I V M.

Quare animus intensius odit malum panis, quam culpam, cum hoc magis nocet?

RESPONDO, quia malum penæ est sensibile, & hoc statu mala sensu apprehensa magis movet intellectum, & voluntatem, quam culpa malum, quod solum intellectu apprehenditur, cum sit spirituale.

CONCLUSIO.

Ad remissionem ois culpe, & penæ, necessaria est interior contritio pro qualitate, & quantitate peccatorum. Probatur: quia huiusmodi contritio quo intensior est, eo magis est satisfactoria non solum pro culpa, sed & pro purgationis penæ, & in hoc sensu loquitur Seco. quia huiusmodi contritionem, nominat totalem contritionem, i. in totum remittentem peccata quoad culpam, & penam: talis fuit contritio B. Magdalene.

Diff.

De Contritione.

Difficultas. An contritio nimis intensa, quæ grandem generat tristitiam sit laudabilis?

CONCLUSIO.

S. 1. contritio est ex natura sua: eo est laudabilior, quo est interiorior, quia contritio est actus charitatis, & charitas non habet medium: quemadmodum alie morales virtutes habent.

CONCLUSIO.

Contritio intensa potest esse vitiosa, quando præ nimis tristitia, mors, aut corporalis agritudo timetur. Contra per misericordiam Dei, ut &c. rationabile obsequium voluntur.

CONCLUSIO.

Non licet penitenti de furto dicere, utinam ego commissem adulterium, & non furtum, propterea quod magis dolorem haberet, plus proprium, quam Dei honorem diligeret.

CONCLUSIO.

Integrum est penitenti ita dicere, utinam ego nunquam offendissem Deum: & esto; quod essem offensurus, mallem non minus grave peccatum incidisse. Nam huiusmodi dolor ex dilectione Dei profluit.

CONCLUSIO.

Qui paratus est ad eligendam graviora peccata, ut vitet minus gravia: quia magis infamat, si sunt mortalia peccata, mortaliter peccat. Si vero venialia, venialiter. v. g. qui licet esset mihi peccandum, potius vellem committere hoc, si hoc ex animo dicit. Patet manifestè: quia peccatum est peccatum quia voluntarium, & iste habet voluntatē, & animus paratus &c.

Difficultas. An sit altius charitatis eligere in seipso minus gravia peccata, propter graviora in proximo vitanda?

EXEMPLUM gratia, si aliquis diceret: mallem ego committere furtum, quam quod Petrus blasphemaret.

CONCLUSIO.

Nullo modo licet hoc eligere. Rō est, quia Ordo charitatis, qui est in præcepto, debet a seipso incipere.

Diff.

Diff. An fas sit habere illum actum, per quem nullum aliquod mortale commissit, quousque Christus passus fuit

CONCLUSIO.

HAUDQVAQVAM fas est, nam passio Christi fuit maximum bonum. Deoque maxime placens, uenit uero nullo modo potest Deo placere.

Diff. An requiratur extensio doloris per aliquam temporis moram a Deo prefinitam

Alex. Alen. q. 68. m. 2. ar. 1.
D. Bona. ar. 3. p.
notum Ric. ar.
4. q. 6. d. 7.
Hæc est Sco. li-
beratur Cano.

DV AE sunt opiniones. Prima Scot. d. 14. cui subse-
quitur Caiet. 1. de Contritione, & est affirmans. Secunda
communis. quam sequuntur omnes Neoterici, Vega ubi
pra. cap. 23. Can. de pñi. par. 3. Soto. d. 17. q. 2. art. 4. &c.

CONCLUSIO.

Non est erroneum affirmare; requiri certam tempo-
ram, per quam dolor continuetur. Probatur, quia nece-
ssum est expressè contra sacram scripturam, neque contra Eccl.
fix determinationem. Nam quod in contritionem obiectum
Ezechiel 18. in quacunque hora &c. non facies sit negotium,
quia ibi solum promittitur uenia pñitenti, quocunque
pore peniteat, quandiu fuerit in hac uita: ita ut si locum
suis, nulli ante mortem via salutis præcluditur, non tamen
quod statim in quocunque momento ueniam consequatur.
Deinde obiciunt Sco. sequi ex eius opinione, hominem esse
se in uia, & extra salutis statum. Cui obiectioni satisfacit
mur eadem ratione, qua Thomistæ opinionem S. Thome
fendunt, quod affirmat ad contritionem requiri peccato-
rum recognitionem, ex qua quidem opinione prædictum
absurdum sequitur, illi enim asserunt, esse intelligendum
S. Tho. quando suppetit tempus recogitandi peccata. Per
de & nos affirmamus esse intelligendum. Sco. dicit deinde
ri temporis moram, nempe si adest temporis facultas. Nam
si mors urgeat, ab hoc præcepto plane excusabitur.

CONCLUSIO.

Ad totalem remissionem peccatorum quoad culpam, &
omnem poenam per contritionem, certa temporis mora
desideratur. Ratio est, quia quod peccata sunt grauiora,
eo maior dolor desideratur, ut omnis poenæ fiat remissio.
Vnde ad remissionem culpæ, & omnis poenæ in-
fio. Unde ad remissionem culpæ tantum, & per
con-

consequens, maior, temporis mora erit necessaria. Et hæc
fuit Sco. & Caiet. opinio.

CONCLUSIO.

Ad remissionem culpæ, quæ sit per conuersionem po-
enæ eternæ in temporalem, quantumcunque sit culpa gra-
uis, momentanea contritio sufficit. Pater; Ezech. 33. si
dixerit impio morte morieris, & poenitentiam (quæ fieri
potest in momento) egerit, omnia peccata non imputa-
buntur ei.

Vegam lega.

Hinc, ad remissionem culpæ tantum, non requiritur ma-
ior dolor de grauioribus peccatis. Quia ut ex dictis con-
stat, intensio siue extensio doloris ad remissionem culpæ
non desideratur.

APPEN.

Ad remissionem culpæ, & omnis poenæ virtute contri-
tionis, quod sunt grauiora peccata, eo maior dolor exigi-
tur. Legitur enim in Apoc. quantum glorificauit se & in de-
loquitur, tantum dare illi tormentum. & in hoc sensu
Scot. & Caiet. intelliguntur.

APPEN.

Cap. 18.

Art. III. An alius Attritionis idem numero possit fieri Contritio.

DV AE sunt opiniones. Prima & affirmans, est Ric. &
Scot. & Caiet. Contraria est negans B. Thom. cui Gabr.
adhaere.

Alex. Alen. q.
74 m. 5. Ricar.
17. art. 1. q. 2. &
3. & 9. co. 14.
12. Caiet. q. 1.
de Contritione.

CONCLUSIO.

Citra sacramentum impossibile est; Attritionem ean-
dem numero fieri Contritionem. Ratio est, quia contritio
est supernaturalis actus; quoniam ex viribus supernatura-
libus elicitur.

CONCLUSIO.

Virtute sacramenti attritio potest fieri contritio. Quia
ut infra dicitur, virtute sacramenti attritus iustificat
præter, quare talis attritio erit sufficiens ad consequendam
gratiam; atque ita fiet contritio. Ceterum si loquamur
pæta sententiam Antiquorum S. Tho. & Sco. Qui affirmat
certam doloris intensiorem, vel extensionem requiri: sit
conclusio.

CONCLUSIO.

Attritio eadem numero potest fieri contritio. Ra-
tio est, quia secundum illorum Doctorum opinionem
attritio & contritio non differunt, nisi penes intensum
& remissum, & quemadmodum eadem albedo numero po-
teat

test fieri intensior: ita idem actus numero remissus, sed
et, attritio potest fieri intensus, id est, contritio.

Art. V. De necessitate, & precepto Contritionis

Sub alio titulo solet hæc q. proponi nempe; An requi-
ratur motus liberi arb. in peccatum, ut homo iustificetur.

CONCLUSIO.

Pœnitentia interior formalis, ut est actualis dolor de
peccatis, aut virtualis pœnitentia, ut est martirium, & dilec-
tio Dei super omnia, est de necessitate salutis. Dicitur
enim Lucæ 13. nisi pœnitentiam egeritis &c. quare in
vel in suo æquivalenti erit pœnitentia ad salutem neces-
sariam.

Diffic. Esset ita sub precepto, ut non pœnitens sit nonum mortale.

Alex. Alen. q.
68. m. 2. art. 2.

COMMUNIS est doctorum sententia, quos citat Vi-
ga, dicitque quosdam Thomistas opinatos fuisse, nullum
de pœnitentia esse præceptum, licet sit ad peccatorum re-
missionem necessaria. Hoc sensit Mag. Victoria, ut in re-
spon- sione de pœnitentia, parte 4. Magister Cano scribit Hæc
autem opinio nunc est erronea.

CONCLUSIO.

Pœnitentia post peccatum commissum, ita est sub præ-
cepto: ut peccatum novum mortale committat, si tempe-
re, quo illam homo habere tenetur, non habeat: est enim re-
medium peccatorum, verbis comminatoriis, quemad-
modum & Baptismus, instituta.

Difficultas. Tenebiturne statim post peccatum commissum pœni-
tere sub noni peccati pœnia?

Alex. Alen. q.
68. m. 2. D. Tho.
12. q. 19. art. 8.
& 22. quest. 62.
ad ult. & d. 17.
art. 1. Scoti. &
Ricar.

DVAE sunt opiniones. Prima Alex. Alen. S. Tho. Ric.
Scot. & reliquorum Antiquorum affirmantium, teneri ad
pœnitendum, cum primum peccata memoriæ occurrunt.

Contraria opinio est Neotericorum, Caic. q. 3. de Con-
tritione, Cano de pœnitentia parte 4. Medina Cod. de pœ-
nitentia, & Soto d. 17. q. 2. art. 6.

CONCLUSIO.

Ex parte finis, scilicet, ut homo Deo reconcilietur, ne-
cessarium est, statim post peccatum pœnitere. Ratio est,
quia pœnitentia, est necessaria ad peccatorum remissionem.
Vt apud D. Lucam constat.

Cap. 13

CON

CONCLUSIO.

Statim post peccatum commissum obligatione præcep-
ti pœnitentia nemo pœnitere tenetur. Quia præceptum
de pœnitentia est affirmans, quo actus virtutis præcipitur,
atq; ita quoad actum positivum non pro quocunq; tem-
poris instanti obligat: quemadmodum præceptum Con-
fessionis, quo nisi certo tempore non obligamur: ut ex su-
perioribus patet.

CONCLUSIO.

Præceptum pœnitentia statim a peccato commissio quā-
tum ad actum contrarium de non complacendo in pec-
cato obligat; ita, ut si aliquando placuerit, mortaliter pec-
cat, si statim actus de quo complacentia habetur, non
prohibeatur. Ratio est, quia omne præceptum affirma-
tium, includit negativum de actu contrario obligans, p
semper. v. g. Præceptum honorandi parentes includit hoc
negativum, scilicet, nunquam verbo, aut facto parentes
dishonorabis.

CONCLUSIO.

Præceptum pœnitentia interioris obligat, quando mor-
tis naturalis, aut violentæ periculum imminet. Sicut, n. te-
netur unusquisq; corpori, ne pereat, subvenire, ita & ani-
mæ lux per pœnitentiam, ne morte æterna damnetur, alio
quo contra charitatem agat.

Hinc, qui noverit sibi insidias ad mortem parari, vel cer-
tissimum naufragium uiderit, sub nouo reatu pœnitere te-
nebitur; aliter enim constitueret se in periculo non adim-
plendi pœnitentia præceptum, post mortem namq. illud
adimplere non potest.

CONCLUSIO.

Tenebitur quoque statim pœnitere, qui est sacramen-
tum, aliquod suscepturus, nam qui indigne ad sacra-
mentum accedit cum sacrilegium committat; mortaliter
peccat.

CONCLUSIO.

Ad hoc etiam obligatur, qui sacramentum aliquod est
administraturus. Legitur, n. Leu. 22. omnis homo, qui ac-
cesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, & quæ
peribit filii Israel Domino; in quo est immunditia,
peccabat coram Domino. Si igitur Sacerdos legis veteris
ut legis Sacerdos delinqueret.

Flo. Theo. q. super 4. lib. sent.

P Diffi-

APPEN.

S. Th. 3. p. 9. q. 64.
art. 6.

Difficultas. Quando confessio est sub precepto deficiente Sacerdote qui aliquis peccati mortalis recordatur, nunquid ad penitentiam tenebitur?

V.g. qui apud Saracenos viginti, aut pluribus annis sine copia confessoris captivus detinetur.

CONCLUSIO.

Tenebitur in tali casu poenitentiam, id est, contritionem habere. Ratio est, quia protrahens poenitentiam per longum tempus in certissimo periculo peccandi mortaliter constituitur. Qui enim in periculum amat, in illo peribit.

CONCLUSIO.

Qui ministraturus est aliquem sacramentalem actum, ut concionator, diaconus, subdiaconus, quamvis sit in mortaliali, non tenebitur, ut ministerium suum exerceat, sub peccato mortali statim poenitere. Quia non exerceat aliquem actum in quo, vel sibi, vel alteri ex opere operato gratia conferatur.

Contrariam opinionem tenet Medina q. 6. de poenitentia supra in 9. q. de Ministro de sacra in genere legito.

Difficultas. Tenturne homo diebus festis contritionem peccatorum habere?

S. Thom. 2. 2. q. 122. art. 4. ad 3. dist. 27. q. 6. 1.

DVAE sunt opiniones. Prima Antiquorum. Nam S. Tho. tenet magis facere contra hoc preceptum, qui peccat in die sabbati, quam qui aliquod corporale opus facit Scot. vero non ita expressè hoc affirmat, nam in tertio libro ita ait; preceptum diligendi Deum super omnia forte obligat in die sabbati, unde Thomista colligunt, firmasse singulis diebus festis hominem ad contritionem obligari, cum Scot. dubitans loquatur. Gabri. ibidem, & summa Angelica. Verbo Contritio, & verbo festum. Scot. adhererunt.

Secunda, & contraria opinio est Caie. in opuscul. q. de circumstantia diei festi, quem omnes Neoterici sequuntur.

CONCLUSIO.

Non tenemur diebus festis ex precepto Divino habere peccatorum contritionem. Patet in Exo. ubi dicitur mensuratum, ut idem sabbati sanctifices. Et statim modus sanctificationis subiungitur, scilicet, non facies omne opus in eo tuum, & filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, iumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas. ubi solum patitur quies ab operibus corporalibus servilibus, non ad contritionem.

tem à servilibus spiritualibus, qualia sunt peccata.

Difficultas. Pesset semel per altam poenitentiam tenebitur homo quoties suorum peccatorum recordabitur poenitere?

HANC difficultas aliter à D. Thom. proponitur, scilicet, An teneatur homo poenitentiam per totam vitam continuare, & alio etiam modo, scilicet, An quoties peccata practice occurrunt memoriæ, sit illorum poenitendum.

Duxerunt opiniones, una affirmans S. Thom. quam videtur defendere Scot. Altera negans Caiet. quam omnes moderni amplectuntur.

CONCLUSIO.

Quotiescunque peccata practice occurrunt memoriæ, peccator illorum poenitere non tenetur, quia cum non teneatur bis idem peccatum confiteri, neque de illo bis contritionem habere tenebitur. Non enim tale preceptum est nobis impositum.

CONCLUSIO.

Quando peccator est dubius; poenituerit, nec ne, vel poenitere, vel conscientiam deponere tenebitur, alioquin. non ager contra conscientiam.

CONCLUSIO.

Quando periculum complacentiæ de peccato præterito non minuit, illius peccati poenitere non tenebitur cum suggestioni resistere sit satis. Nam ser sola in resistentiam potest removere peccatum.

Difficultas. Tenemur de aliis peccatis habere dolorem?

CONCLUSIO.

TENEMUR non complacere, quatenus sunt Dei offensa, & in proximorum detrimentum. Nam complacendo mortaliter peccamus.

Hoc est, an poenitentia, ut informis, vel formata per sensum sit causa remissionis peccatorum: ita ut sit titulus homo poenitet istarum propositionum sit verior, scilicet, quia poenitentia infunditur culpa, & quia culpa remittitur, tantum temporis sit.

Quatuor sunt opiniones. Prima S. Thom. affirmantis

q. 89. art. 8. & 9. Alex. Alen. q. 6. m. 2. ut 2. & Bona. ar. 2. q. 2.

dist. 45. q. 3. ad vlt.

Alex. Alen. q. 76. 78. & scilicet in ap. d. a. q. 6. usque ad 11. reliqui dist. 16. & 21.

7.2.9.103. art.
3 & 10 p. qd.
83. Sco dist. 14.
quæst. 2.

dist. 15. qd. 1. ar.
tic. 6.

Scos liberatur.

motum liberi arbitrij gratia informatum esse causam remissionis peccatorum.

Secunda est Sco. dicentis, penitentiam informem esse causam remissionis culpæ, formatam verò concomitari remissionem ipsam: ita, vt de sententia Sco. hæc sit veritas: homo pœnit, remittitur culpa, & quia remittitur culpa, infunditur gratia. Hanc opinionem dicit Soto esse Pelagianam. Nam inquit, si pœnitentia, prout informis, esset causa remissionis peccatorum, sequeretur primum huius non esse causam propriè, quia non esset meritoria de condigno. Secundo, remissionem peccatorum esse ex viribus naturæ, quod est Pelagianum. Respondendum tamen est, quod quamuis pœnitentia informis sit causa remissionis peccatorum, talem pœnitentiam non elici ex viribus tantum naturæ, sed per auxilium speciale, vnde sequitur non viribus naturæ non iustificari: vt asserbat Pelagius, quod speciale auxilium negabat.

Tertia opinio asserit, peccata remitti per motum liberi arbitrij, scilicet, per pœnitentiam formatam, & tunc actum pœnitentiæ non produci à voluntate, sed à solo Deo, & in voluntate habente se solum passivè recipi. Hæc opinio est erronea, & contra Conc. Trident. Sess. 6. cap. 5. ubi apertissime tribuit Conc. lib. arb. actionem respectu iustificationis, & pœnitentiæ, quæ ad gratiam disponit.

Quarta opinio est quorundam distinguendum inter primam gratiam, quæ datur per solam pœnitentiam, vel virtutem sacramenti. Affirmantq. gratiam, quæ datur extra sacramentum, semper antecedere contritionem; ita vt ille homo naturæ feruetur, scilicet; Deus dat gratiam, & per illam homo detestatur peccata, vt ratione illius detestationis, motu contritionis iam formatæ remittatur peccatum, ac postea homo accedat ad sacramentum attritus, dicunt, dari tunc primam gratiam virtute attritionis, & formæ sacramentalis, quæ ita gratiam non esse motu liberi arbitrij priorem.

CONCLUSIO.

Actus pœnitentiæ informis, quatenus est dispositio ad gratiam, est remissionis culpæ causa. Ratio est, quia causa dispositiva est, quæ remouet prohibens formæ introductionem, qualis est pœnitentia informis respectu gratiæ eius introductio, & infusio per culpam indimissam & peccatum existentem prohibetur. Communis est opinio, atq. in hoc sensu Sco. est intelligendus,

CON-

CONCLUSIO.

Penitentia formata est causa remissionis culpæ, non disponens, sed efficiens. Ratio est, quia Deus efficit remissionem culpæ per infusionem gratiæ, & gratia operatur effectiue mediante pœnitentia, quare similiter & pœnitentia, cum sit gratiæ instrumentum.

Hinc colligitur, non esse inter S. Tho. & Scot. aliquam repugnantiam. Nam Scot. ibi agit de remissione peccatorum facta dispositiue, non autem de illa, quæ sit effectiue, nam dicit pœnitentiam informem, quæ est dispositio prævia, remittere peccata.

QUESTIO DE CONFESIONE.

Art. 1. An confessio sacramentalis sit de iure Diuino?

CONCLUSIO.

Confessio sacramentalis est à Christo Iesu instituta, & ex consequenti de iure Diuino. Definita est hæc Conc. in cap. Ad abolendam, de hæreticis, & in Conc. Flo. & Trid. Sess. 14. cap. 5. & can. 3.

Sex fuerunt errores, qui prima concl. confutantur. 1. Glossatoris Decreti in principio d. 5. & Panormitani in cap. omnis vtriusque & D. Bona. vbi supra, & Citat Hugo. non auctoritatem, asserentium fuisse hoc sacramentum ab Ecclesia institutum, fuisq. condemnatus error hic tempore Sess. 4. in Conc. Complutensi contra Petrum Oxoniensem.

Secundus Jacobitarum affirmantium, Confessionem, necesse de iure Diuino, neque de iure ecclesiastico, & sufficere soli Deo confiteri. Dicebantque confessionem hanc esse vtilem saltem ad humilitatem. Tertius Vicleff. dicens, esse inutilem & superfluum. Quartus Lutheri de centis; parum esse necessariam, partim superfluum. Quintus Vvaldenus existimantium, esse mortiferam. Vltimuseiusdem Lutheri, negantis absolutionem & confessionem esse sacramentum. Ecce gratiam non conferre.

NOTA Confessionem quandam fieri soli Deo, quandam vero homini potestate clauium.

CONCLUSIO.

Confessio quædam est de lege naturæ, Nam contritio, quæ est interior confessio, est de lege naturæ. Distat namque ratio naturalis, vt pœniteat nos Deum offendisse: talis fuit confessio Adæ Gen. 3. & Iob. cap. 3. 1.

P 3

CON-

APPEN.

Alex. Alen. q. 76. 7. & 8. S. Tho. 4. q. 6. vbi ad 1. reliqui dist. 16. & 21.

Alex. Alen. q. 76. m. 2. D. Tho. 4. q. 6. art. 2. reliqui d. 17. D. Bona. art. 1. q. 6. 3. Ric. art. 2. q. 3. Scot. q. 6. 1. Dur. ran. q. 8.

ERROR. Glossator Decreti Panor. & D. Bon. & Hugo. Caute legendi.

Id. vbi supra. Alex. Alen. art. 3. §. 1. D. Bona. q. 1. Ric. Sco. & Dur. & D. Tho. ibidem.

CONCLUSIO.

Confessio, quæ sit ministris Ecclesiæ non fuit in lege naturæ. Nam in lege tantum Evangelica data sunt Sacerdotibus Claves regni celorum, quibus sacramentalia peccata remittantur.

Diffic. An in lege scripta fuerit peccatorum confessio instituta?

OPINIO fuit peculiaris Vvaldensium in lege veteri fuisse præceptum confessionis omnium peccatorum.

CONCLUSIO.

In lege scripta non erat sacramentalis confessio, quæ claves ministerialiter ligandi, & absolvendi solum Sacerdotibus Evangelicis concessæ fuerunt Oppositum enim esset erroneum. Quia novæ legis Sacerdotes non essent tantis illis multo præstantiores.

CONCLUSIO.

Generalis omnium peccatorum confessio olim nominis totius populi fiebat per Sacerdotem dicentem; Peccamus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Legitur enim Levitici 16. Sacerdotem totius populi peccata generaliter confiteri.

CONCLUSIO.

Quorundam peccatorum publicorum in lege veteri erat publica, & peculiaris confessio, non tamen sacramentalis, ut reus à Sacerdote absolueretur. Hæc ex toto Levitico constat. Vbi legitur pro peculiaribus peccatis facere peculiare Hostias; Unde Hostiæ oblatio peccatorum facit confessio, non oculorum; quoniam esset tunc contra legem naturæ, seipsum diffamare.

Alex. Alen. m. 2. ar. 1. § 1. & m. 3. ar. 1. & 2. D. Bona. qd. 3. S. Thom. ar. 1. & d. 17. q. 3. art. 1. q. 1. & sequentibus Ric. Sco. & Dur. ubi supra.

Difficultas. An sit confessio a Christo tanquam necessaria ad salutem instituta, ut est Baptismus?

CONCLUSIO.

SACRAMENTALIS Confessio non est in re ad salutem, neque ad iustificationem etiam post Baptismum necessaria, quia neque Baptismus in re est necessarius, cum sufficit in voto: tum quia obligaretur homo ad impossibile, ut si in articulo mortis deficeret minister.

CONCLUSIO.

Confessio est necessaria ad salutem finalem; salutem post Baptismum, in re, si adeit confitendi facultas, si minus, in voto erit satis Conc. hæc est definita in Conc. Trid.

Triden. expressè. Sess. 14. can. 6. quia nullus ad impossibile obligatur.

CONCLUSIO.

Ad salutem finalem consequendam, quando non est tota confessio, satis est habere desiderium virtuale, seu implicitum, ita quod si tunc haberet copiam confessoris, uerè confiteatur. Ratio est, quia votum confessionis potest contineri in contritione, & ideo non requiritur actuale confessionis votum ad salutem finalem.

CONCLUSIO.

Ad iustificationem virtute Contritionis non requiritur votum actuale, siue propositum faciendi confessionem sacramentalem. Nam sufficit virtuale. Patet, quia cum non requiritur votum actuale Baptismi ad iustificationem in via, ut constat exemplo Cornelii, neque votum actuale confessionis erit necessarium. Vtrumque enim sacramentum est ad salutem necessarium.

Diffic. An sit de necessitate sacramenti; ut fiat uni sacerdoti ad aurem.

Christus Iesu instituit auricularem, siue secretam confessionem. Definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. & can. 6. ubi ita legitur, si quis dixerit, modum secretæ confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inuentum esse humanum: anathema sit.

Hinc intelliges Cau. esse Caiet. super Ioan. capitul. 20. ubi duos errores affirmavit: unum institutam fuisse à Christo confessionem voluntariam, cum sit ab Ecclesia definita necessaria esse ad salutem. Nam quod est voluntarium religionis ingressus, non est ad salutem necessarium. Alterum, scilicet, modum confitendi ad aurem non esse à Christo institutum, & hic error est in Conc. Trid. citato damnatus.

Diffic. An sit ita de iure Divino iste confitendi modus, ut sit quoque de essentia sacramenti?

CONCLUSIO.

Non est modus iste secretæ confitendi de essentia sacramentalis confessionis. Nam et si publicè fiat, erit sacramentum.

Ri. est ubi supra ar. 1. q. 1. & contra Magistrum Can.

Hæc est Ri. ubi supra, & Ad. q. 1. de confessione ad 2. & contra S. Th. d. 17. ar. 2. q. 1. & ad 10.

Alex. Alen. q. 76. m. 1. & 77. m. 5. ar. 8. Sc. ibidem

Caiet. Cause

Alex. Alen. ibid. Ri. d. 17. ar. 2. q. 1. S. Scot. quæst. 1.

mentalis. Definita est in Conc. Trid. vbi supra his verbis
ceterum quoad modum confitendi secretum apud solum
Sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in
dictam suorum scelerum, & sui humiliationem delicta sua
publicè confiteri possit; non est tamen hoc Diuino præcep-
to mandatum; vbi apertè Ecclesia definit. Christum non
dum secretè confitendi instituisse, & publicam confes-
sionem non prohibuisse.

Vide Castrum
ubi supra.

Diffi. An Confessio sit sub præcepto?

CONCLUSIO.

Ale. Alen. q. 76.
m. 3. & q. 77. m.
1. ar. 3. & m. 5. a.
7. relig. di. 17. D.
Bo. ar. 2. q. 1. Ri.
ar. 1. q. 4. Sc. q. 1
Du. q. 9. 8. Tho.
ar. 1. vbi supra.

SACRAMENTALIS confessio non solum est neces-
saria ad salutem, vt Baptismus; verumetiam est sub præcep-
to Diuino obligante transgressores ad mortale. Defin-
ita est in Conc. Trid. Sess. 14. ca. 5. ita enim legitur; inanis est
eorum calumnia, qui sacramentalem confessionem a ma-
dato Diuino alienam, & inuentum esse humanum, atque à
patribus in Conc. Lateranensi congregatis initium habuisse,
se, docere non verentur. Lege etiam can. 6.

CONCLUSIO.

Caie. Can.

APPEN.

Præceptum Confessionis colligitur ex cap. 20. Joan. ubi
dicitur. Accipite S. S. &c. hæc Conclusio est de finitè expresse
contra Caie. c. 5. vbi supra in Conc. Trid.

Ex his colligitur, posse aliquem damnari propter solam
sacramentalis confessionis omissionem; vt qui virtute con-
fessionis esset iustificatus, & in articulo mortis noller con-
fiteri, cum posset.

Diffi. An fuerit semper hæreticum negare confessionis præceptum
vel de illo dubitare?

DYAE sunt opiniones. Prima Adria. q. 2. de confes-
sione, qui tenet partem affirmantem. Secunda est Medina. Co.
de pen. in q. de necessitate confessionis asserentis: olim no-
fuisse hæreticum, sed sapuisse hæresim.

CONCLUSIO.

Ante Concil. Later. erat hæreticum negare necessitatem
confessionis: negantes tamen non erant hæretici. Ratio est
quia nondum erat ab Ecclesia declaratum &c.

Arti. II. Qui tenetur ad confessionem?

ABSOLUTVS articulus aliquot difficultatibus po-
nitur.

Ale. Alon. q. 77.
D. Tho. art. 3. D.
Bo. ar. 2. q. 1. Sc.
q. 1. vbi supra.

Diffi.

Diffi. An sit omnibus hominibus, etiam infidelibus confessio
præceptum impositum?

DYAE sunt opiniones. Prima Ric. affirmantis: infideles te-
neri, quatenus est præceptum Diuinum; hunc sequuntur:
Angelus verbo Confessio. 7. §. 2. & Gabr. d. 17. hanc opinio-
nem falso tribuunt Sc. d. 17. q. 1. vbi agit contra Glo. asseren-
tem, esse tantum ab Ecclesia institutam. Ait enim, enim, q. a
sequeretur; quod infideles non tenerentur ad confessionem.
Vbi, vt dicit Adria. uis, argumentatur Sco. ad hominem in
materia confessionis: quoniam Canonistæ affirmant infide-
les teneri ad confessionem. Contra, inquit Sco. si confessio
esset tantum de iure Ecclesiastico, sequeretur infideles non
teneri ad confessionem, cuius oppositum Canonistæ affir-
mant. Quid? quod d. 4. lib. 4. docet Sco. peccata commissa an-
te Baptismum non esse materiam confessionis.

Secunda opinio est communis, scilicet, infideles non ob-
ligari confessionis præcepto, ita quod non peccabunt: sicut
peccant non recipiendo Baptismum.

CONCLUSIO.

Nullo iure tenentur infideles ad sacramentalem confes-
sionem. Ratio est, quia cum non teneantur post Baptismum
peccata confiteri ante Baptismum commissa; multo minus
ante Baptismi receptionem ad illorum confessionem obli-
gantur. Sunt enim commissa extra Ecclesie iurisdictio-
nem.
Hinc sequitur, quod si damnati ad vitam redirent, non te-
nerentur peccata in inferno commissa confiteri.

Diffi. An Papa tenetur ad sacramentalem suorum pec-
catorum confessionem?

CONCLUSIO.

PAPA alicuius. p. M. conscius ad sacramentalem con-
fessionem obligatur, quia quæ sunt iuris Diuini, & ad salu-
tem necessaria, vt est penitentia, omnes obligant.

CONCLUSIO.

PAPA non tenetur ad annuam confessionem, ita ut
mortaliter peccet, si per totum annum non confiteatur. Pa-
pa enim non obligatur legibus Canonicis à se latis. Nul-
lus enim habet supra se iurisdictionem, neque alii Rom.
Pont. quia par in parem non habet potestatem.

CON-

Ale. Alen. m. r.
Ri. ar. 9. q. 4. reli-
qui vbi supra.

Sc. liberatum

APPEN.

Vide Ri. ar. 9. q.
5. & 8. Th. & D.
Bo. di. & Caie.
de ministro hu-
ius sacramenti.

Ri. est vbi supra
ad 1.

Questio
CONCLUSIO.

Ratione vitandi scandali tenetur Papa, saltem semel in anno confiteri. esset enim aliis occasio ruinæ: præsertim si teneatur aliquando publice, vel communicare, vel celebrare, & tunc Divino tenetur iure sacramentalem confessionem præmittere ut patet supra quæstio. 2. de Eucharistia.

Diffic. A quo Sacerdos Papam absolutum facultatem habet?

L E G E Magistrum Cano in prælectione de penitentia parte 5. ubi assert tres opiniones, & prima est S. Th. D. 1. ubi supra quibus adhæsit Turrecremata de Potestate Ecclesiastica lib. 1. cap. 89. Secunda opinio est Paludani d. 14. q. 2. asserentis, habere autoritate absolventi non a Papa sed à Christo. Tertia est Calc. ubi supra S. Th. ad primum dicentis iurisdictionem, quam habet Sacerdos absolventi Papam, nec esse à Christo, neque à Papa, ut dicit Paludanus: neque à Papa tanquam à superiore superius, ut dicit communis opinio; neque ab Ecclesia, sed solum ex electione per hoc, scilicet, quod Papa se subicit illi, illumque legit. Est & 4. opinio, qua tenetur, quod quemadmodum in receptione ordinis datur cuicumque simplici Sacerdoti potestas iurisdictionis respectu venialis, & mortalis, quæ præter alias confessus est, & etiam respectu cuiuscunque peccatoris in articulo mortis: ita datur tunc iurisdicatio eidem Sacerdoti absolventi Papam.

CONCLUSIO.

Quarta opinio est probabilior, & probatur antiquissima Ecclesiæ consuetudine. Nam à temporibus Apostolorum semper Papa confessus est sua peccata cuicumque Sacerdoti, tanquam Ecclesiæ ministro tenenti auctoritatem à Christo Iesu, qui vocatus hoc, quemadmodum & alia multa Apostolis declaravit.

Sec. d. 17. q. 1.

Diffic. Quæ aetate pueri ad confessionem suorum peccatorum tenebuntur?

CONCLUSIO.

Quam primum scit puer, vel puella discernere inter bonum & malum, etiam ante 14. annum, tenetur ad confessionem. Ratio est, quia ante 14. annum potest moraliter peccare, & mortale non dimittitur, nisi per confessionem, re, aut in voto: quæ est ad salutem necessaria.

DV.

De Confessione.

D V B I V M.

An pueri ante 14. annum, & puellæ ante 12. possint Eucharistia ministrari?

CONCLUSIO.

Si examinati penetraverint, quanta cum reverentia, & timore accedendum sit ad Eucharistiam, & quid sub speciebus illis lateat, maioremque dispositionem esse faciendam ad susceptionem Eucharistiæ, quàm aliorum ciborum; poterit illum sumere. At enim B. Paul. iudicium sibi manducat, non diiudicans corpus Domini.

Diffic. An omnia tenentur confiteri?

CONCLUSIO.

T E N E T U R per nuntius, & signa, cõis est Theologorum sententia. Habet enim fidem actualem incarnationis non ex auditu, sed ex illustratione interiori S. S. qui nunquàm deficit in necessariis. Et ita eo modo, quo potest ad confessionem tenebitur.

Diffic. An qui non habet Sacerdotem sui idiomatis, tenentur per interpretem confiteri.

N O N tenetur aliquis per interpretem confiteri. Ratio est, quia iugum Domini suave est: atque ita neminem voluit ad confessionem eo modo faciendam obligare, ut penitentia peccata in publico iudicio probari possent.

Contrariam opinionem tenet Magister Cano in relectione de penitentia par. 5. ubi dicit in ar. mortis teneri ad confessionem per interpretem.

CONCLUSIO.

Si talis confessio fiat, erit sacramentalis. Confirmatur ex Cone. Trid. Sess. 14. cap. 5. ubi docetur: non esse de essentia confessionis, ut sit secreta, non enim prohibetur, quin aliquis possit publice confiteri.

Diffic. An tenentur aliquis deficiente Sacerdote per Epistolam, vel per intermedium abfenti confiteri?

CONCLUSIO.

N U L L U S ad talem confessionem tenetur. probatur eodem modo, quo prima conclusio proxima.

Diff.

S. Tho. q. 3. arti. 4. ubi sup. Scot. dicit. 17. in soluta argumentorum. Ric. arti. 2. q. 4. Calc. verb. confes. conditione 11.

Alex. Alen. q. 6. 57. in 5. arti. 9. reliqui diff. 17. S. Th. q. 9. ar. 1. Seco. q. 1. Ric. an. 2. q. 5.

Ric. est & S. Th. diff. 17.

Ric. est & Scot.
& ceterorum ubi
supra.
Alex. Alen. ubi
supra.

Scot. est d. 17. &
Caieta. in sum-
ma. uerbo con-
fessio, conditio-
ne 11.

*Difficultas. An si quis ita confiteretur, esset sacramen-
talis confessio*

PALUDANVS d. 17. & Adria. q. 1. de confessione 11
3. partem affirmatiuam tenent.

CONCLUSIO.

Talis confessio non esset sacramentalis. Probat ex
Can. quem penitet de penitentia d. 1. & est B. August. ubi
dicitur, præcepit Dominus mundatis, ut se ostenderent
Sacerdotibus, docens corporali præsentia confitendo
peccata non per nuncium, non per scripturam manife-
standa.

*Dis. An habens tantum peccatum ueniale teneatur ex præcepto
Ecclesie singulis annis confiteri*

DVAE sunt opiniones, una affirmans & est Alex. q. 77.
D. Bona. & Ric. d. 17. Altera negans Sco. dist. 17. q. 1. ar. 4.
Adria. q. 4. de confessione ad argumenta Gabr. eadē d. Caieta.
in additionibus ad 3. par. & in 3. p. q. 65. ar. 2. ad 4.

Tenetur tamen, inquiunt, apparere coram Prælato, &
dicere: gratias ago Deo meo, quod non sum conscius ali-
cuius mortalis: ut pastor vultum pecoris agnoscat.

CONCLUSIO.

Nullus habens tantum ueniale tenetur ex præcepto
Ecclesie semel singulis annis confiteri. Ratio est, quia illud
præceptum Ecclesiasticum de annua confessione, solu-
lum est quædam determinatio præcepti diuini quoad rem
pus; & cum præceptum Diuinum neminem obliget ad co-
fessionem uenialium (possunt enim sine penitentia remitti,
in Purgatorio, & remittuntur de facto) neq. præceptum
Ecclesie obligabit, & colligitur ex Concil. Trident. Sess.
14. capit. 5.

Ric. ar. 9. q. 5.

*Dis. An quis tempore mortis loqui non potest, si generaliter enu-
teatur, ostendens tuncione peccatis contritionis signa, sit
sacramentaliter absolvendus?*

DVAE sunt opiniones. Prima Paludani d. 21. q. 6. 2. ar.
tic. 4. dicentis: sufficere generalem confessionem. & c. q. 6. ar.
do specialis haberi non potest. Contraria est Abulensis
super Matth. 16. q. 79. tenentis generalem confessionem
per nutus, & signa non sufficere ad sacramentalem abso-
lutionem.

CON-

CONCLUSIO.

Sola generalis confessio per nutus, pectus percutiendū,
sue per uerba, non est materia huius sacramenti. Ratio
est, quia sicut in foro exteriori nullus, ut homicidia, dam-
nabitur quamuis generaliter se homicidam esse confitea-
tur, nisi aliquid peculiare homicidium probetur. Ita in
foro anime,

CONCLUSIO.

Quando aliquis præ maxima ægitudine nō potest pec-
catum exprimere, si fuerit in mortis articulo constitutus,
optimum erit consilium: ut Sacerdos aliquod peccatum
particulare ab eo exquirat circa suum statum illum inter-
rogando, & si penitens per signa illud expresserit, pote-
rit tunc ab omnibus peccatis illum sacramentaliter ab-
solvare. Ratio est, quia habet iam confessionis, & absolu-
tionis materiam, & hoc modo intelligendus est Scot. dist.
21. quæst. 4.

*Difficilis. Quis præter prædictos ad confessionem
teneatur?*

CONCLUSIO.

OMNIBUS utriusq. sexus fidelis cum ad annos discre-
tionis peruenierit, tenetur proprio Sacerdoti peccata sua
confiteri expresse definita est in Conc. Lateran.

*Difficilis. An possit Rom. Pont. in aliquo casu dispensare ne aliquis
per totam uitam ad confessionem teneatur?*

S. Tho. ar. 6. q. 6
Ric. ar. 9. q. 6. 7.
Dur. q. 9.

CONCLUSIO

PAPA non potest dispensare cum aliquo, ut non teneatur
ad sacramentalem confessionem. Ratio est, quia con-
fessio sacramentalis in re, aut in voto est lapsa post Bap-
tismum ad salutem necessaria, quemadmodum Baptismus.
Et in iis, quæ sunt ad salutem eternam finalem necessaria,
Papa non habet dispensandi potestatem.

CONCLUSIO.

Quamuis id non possit, potest tamen dissimulare non
compellendo per aliquod tempus ad confessionem, & hoc
propter vitandum deterius malum, quod difficilius destrui
posset: ut sunt hæresis & schisma.

CONCLUSIO.

Potest tamen iusta de causa dispensare cum aliquo, ut
non teneatur ad annuam confessionem. Ut si fidelis uiue-
ret

ret inter Saracenos, ne singulis annis ad terras fidelium ueniret ad querendum confessorem, etiamsi posset.

Art. 111. *Quibus temporibus confessio sit sub precepto?*

ABSOLVEYVR aliquod difficultatibus positis.

Diff. An homo cum primo mortali peccato statim iure diuino confitens teneatur?

DVAE sunt opiniones. Præceptum n. confessionis obligat duplici iure Diuino, & Ecclesiastico. Et de Diuino est opinio Innocentii & Archidiaconi super caput omni utriusque; sexus, & Guilielmi Parrisiensis in tractatu de penitentia, qui tenent partem affirmantem.

Contraria opinio est Theologorum ubi supra, & Ad. q. 3. de confessione.

CONCLUSIO.

Nullus tenetur de iure Diuino statim post peccatum commissum confiteri. Ratio est, quia præceptum confessionis est affirmatiuum.

CONCLUSIO.

Confessio in uoto obligat iure Diuino, quandoque contritio est sub præcepto. Ratio est, quia contritio includit in se uotum, id est, confitendi propositum, est enim altera pars penitentiae, quale autem propositum requiritur supra explicatum est.

CONCLUSIO.

Actualis confessio obligat, quando imminet certissimum periculum, uel mortis naturalis, uel uolentis. Articulus patet; quia est præceptum Diuinum confessionis, quod post mortem non potest impleri.

Hinc, qui ingreditur ad bellum, & habet Sacerdotis copiam, & est conscius mortalis, si ante congressum belli non confiteatur, mortaliter peccat; perinde qui non confitetur, quando imminet certissimum naufragium, uel quando aliquis scit mortis insidias sibi ab aduersariis parari. Notanter dicitur, quando imminet certum mortis periculum. Vnde excusantur a mortali mare ingredientibus, & feminae partui proximæ; quia in mortis articulo potest aliquis uirtute bullarum plenarie absolui, quod non conceditur incipientibus nauigationem, aut feminis parturientibus.

CON-

Alex. Alen. q. 8.
§ 7. reliqui d. 17
D. Bon. art. 2. q.
2. S. Tho. art. 5.
q. 6. Ric. ar. 3. q.
6. Dur. q. 10.

Art. 1. 2. quest.

Vide ar.
APPEN.

CONCLUSIO.

Necessaria est sacramentalis confessio, quando est accipienda Eucharistia. Patet r. ad Cor. probet autem scriptum homo &c. Vnde Concil. Trid. colligit præceptum Diuini de confessione ante Eucharistiam præmittenda, sed de his supra de Eucharistia contra Caiet.

CONCLUSIO.

Est etiam necessaria, quando Ecclesia determinauit confessionis tempus. Ratio est, quia si secluso Ecclesie statuto obligaremur ad confessionem in articulo mortis, aut semel in uita tantum: esset quidem ferè impossibile integrè confiteri præ nimia obliuione; quare etiam si Ecclesia tempus confessionis non determinasset, aliquoties confiteri iure Diuino teneremur. Nam illo etiam ad integram confessionem obligamur.

DVBIVM.

Si non esset ab Ecclesia determinatum tempus; quoriam iudicio standum esset?

DVBIVM.

CONCLUSIO.

EPISCOPUS uel Papa essent consulendi, si non haberetur generalis declaratio. Probatur Deut. 17. ubi ita precipitur, si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, lepram & lepram, surges, & uenies ad Sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore ubi apertissime docet S. S. consulendos esse Episcopos, quando dubium est, obligeantur præcepta affirmatiua tunc, au non; & ita olim Fabianus Papa determinauit, ut confessio ter singulis annis fieret.

Hinc collige, incepturum longam nauigationem, ita ut non possit intra tempus confiteri ab Ecclesia determinatum teneri ex præcepto confessionem antepone.

Obligatur etiam aliquis iure Diuino, quando imminet periculum carenti confessore necessario, quem nunc hæt, & scit tempore confessioni determinato se non habiturum, g. habet aliquis casum Episcopo reservatum, quem modo præsentem habet, at neq; confitetur illi, neque postea ab eo auctoritatem, & ratione uitandi scandalum postulat, tunc tenetur iure Diuino confessionem præuenire.

Nam

APPEN.

APPEN.

Nam ut Cathecumenus teneatur praeuenire tempus baptismi, si timet ministrum sibi defuturum, ita & hic tenetur, quando non potest suo tempore fieri; illam praeparare, cum confessio sit necessaria ad salutem. Nota, certum est, quod periculum dici; quod frequentius contingit.

Alex. Alen. sup. titulo, an confessio sit sub precepto D. Bon. & Ric. ibi Sco. q. 1.

Diffic. An praeceptum annua confessionis obliget transgressores ad mortale?

DVAE sunt opiniones. Prima communis affirmat d. 17. Altera negans solius Dur. d. 17. q. 4.

CONCLUSIO.

Praeceptum annua confessionis obligat ad mortale. Ratio est, quia est praeceptum Diuinum quoad tempus indeterminate, determinatum uero ab Ecclesia: ut semel singulis annis impleatur. Quare mortaliter peccat illud transgrediens. Quia Ecclesia non imponit confessionis praeceptum, sed tantum declarat praeceptum Diuinum de confessione semel singulis annis fideles obligare.

CONCLUSIO.

Praeceptum Ecclesiae de annua confessione non obligat praecise in quadragesima, sed potest quolibet anni tempore adimpleri. Patet; quoniam in Cano. omnis utriusque sexus. Quemadmodum ieiunii non ita & confessionis praecipiuntur tempus definitur, sed solummodo dicitur, ut quislibet Christianus semel singulis annis confiteatur.

Hinc, si quis extra quadragesimam confiteatur, non erit transgressor praecipi de annua confessione.

Hinc, etiam si quis mense Ianuarii confiteatur, & postea in Paschate non sumat Eucharistiam, erit reus tantum praecipi Eucharistiae sumendae.

Diffic. Qui non est confessus per integrum annum poterat differre confessionem usque ad finem anni sequentis?

ILLE EST, eritne extra statum salutis, donec confiteatur. Duae sunt opiniones. Prima B. Antonini, qui dicit non teneri usque ad sequentem quadragesimam. Secunda & contraria est Medinae; Cod. De poenitentia q. de confessione semel singulis annis agenda.

CONCLUSIO.

Qui non est in quadragesima confessus, est extra statum salutis, donec confiteatur. Patet; quia hoc sacramentum est

APPEN.

APPEN.
Hec est Can. f. parte de poenit. & Soto d. 18. q. 2. art. 4.

est necessarium ad salutem, & sub praeccepto singulis annis. Quare donec impleatur, erit transgressor reus aeternae mortis. Illud siquidem est ad iustificationem necessarium, sine quo nulli iustificatio contingit.

CONCLUSIO.

Qui non recipit Eucharistiam in die Paschatis, non tenetur usque ad sequens Pascha illam recipere. Ratio est, quia praeceptum recipiendi Eucharistiam non est ad salutem necessarium; quemadmodum Baptismus. Et confessio non praeceptum.

Art. III. De integritate confessionis, deque eius materia

RESOLVETUR aliquod difficultatibus positis.

Difficultas. Sintne veniale peccatum materia confessionis?

CONCLUSIO.

VENIALIA peccata materia confessionis esse possunt. Patet. Quia Leo decimus inter art. quos contra Lutherum damnauit, fuit ille, quo dicebat in primitiua Ecclesia manifeste mortalia solum tractat fuisse. Estque laudabilis Ecclesiae consuetudo confitendi venialia, quae maximam habet auctoritatem. Et habetur Sess. 14. cap. 5. Conc. Trid.

Difficultas. Sintne omnia mortalia peccata confessionis materia ista, ut praecet, qui illa non confiteantur?

CONCLUSIO.

OMNIA mortalia peccata occulta, siue publica, oris siue cordis, aut operis, sunt materia confessionis, neque tamen confitenda. Ratio est; quia finis huius sacramenti, quod est iudicium occultum, non solum est, ut Deo fiat satisfactio, verum etiam, ut illi per hoc iudicium peccator reconcilietur. Et cum impossibile sit hominem ex parte Deo reconciliari esset enim tunc regni, & perditio alio remitti, & per consequens erunt omnia necessaria confitenda. Nam Sacerdos, qui tunc iudex est, non potest causa ignorata absolutionis sententiam ferre. Fuit haec sententia Vicleff, & Petri de Olina afferentium prauas cogitationes sola contritione sine ordine ad clauas absque confessione in re, aut in voto deleri.

Flo. Theo. q. super 4. lib. sent.

Q Diffi.

Alexan. Alen. per totum hunc artic. q. 77. Caieta. q. 1 de confessione Vega lib. 13. cap. 30 super Concilio Trid. Alexan. Alen. m. 2. art. 5. D. Bon. art. 2. q. 1. Ric. art. 3. q. 4. ad 1. Scoti. q. 1. dist. 17.

Alexan. Alen. m. 1. & 2. D. Bon. q. 2. & 3. Ric. art. 3. q. 4. Scoti. q. 1. 2. ubi supra.

Haec est.

Cajeta, est vbi
supra.

panari posita debet ita confiteri: quotidie eram parati per
biennium in loco publico, & sæpe opere, & cogitatione
cum varijs hominibus solutus, scilicet, & coniugatis pecca-
ui &c. Ratio est, quia numerus peccatorum explicare non
intelligat Sacerdos poenitentis statum, illumque indicare
possit. Et si prædicto modo confiteatur, nullo melius illius
statum intelliget.

CONCLUSIO.

Si poenitens diutius perseveravit in peccato, & nume-
rum peccatorum memoria tenere potest, ad numerum ex-
plicandum obligabitur: ut qui per annum fuit concubina-
rius, & cum concubina, sicut cum vxore non vixit, facili-
ter poterit peccatorum numerum explicare.

APPEN.

Hinc, facilius poterunt meretrices, lenones, vsurarii, lu-
trones, & ceteri per longissimum temporis spatium in pec-
cato perseverantes sua peccata confiteri, quam ceteri Con-
fessarii: quia solum tenentur explicare tempus, quo in pec-
cato fuerunt ad multitudinem peccatorum declarandum.

APPEN.

Hinc, Dei misericordia erga nos declaratur: ut post quæ-
dam deterioribus hominibus tam facilem salutis viam præpa-
ravit.

APPEN.

Hinc, si spatio trium tantum dierum, ita fuit aliquis
more inebriatus, ut numerum peccatorum non recordari
possit: satis erit, ut se trium dierum spatio ita amore exco-
catus fuisse, confiteatur.

APPEN.

Qui confessus est tempus, quo in peccato perseveravit,
etiam si postea numerum recorderetur, non tenebitur illud
confiteri. Iam enim integram confessionem fecit, qui con-
fessor eius statum intellexit. Est autem confessoribus mor-
tis ratio de proposito non peccandi poenitentis, quam de
numero peccatorum habenda.

Alex. Men. q.
77. Soto m. 3.
D. Bon. vbi su-
pra q. 6. vltima
Ric. art. 3. q. 5.
Cajeta. in tri-
buto de Confes-
sione q. 7.

*Diffic. An circumstantia, quæ peculiari præcepto non prohibetur,
sint necessario confitenda?*

CONCLUSIO.

CIRCUMSTANTIÆ quæ neque augent, neque di-
minuunt peccatorum malitiam, necessario confitendæ non
sunt. Cum enim non sint peccata, non sunt confessioni
materia v. g. si quis interdictum aut nocturnum vel fuisse le-
minem interfeceret.

CONCLUSIO.

Circumstantiæ, quæ omnino peccatorum malitiam mi-
nuunt,

huant, faciuntque esse veniale, aut nullum, si factum in
confessione exprimitur; necessario sunt confitendæ, ut
si quis accedat ad alienam. Quam inuincibiliter suam
esse arbitrabatur, vel hominem ad sui defensionem inter-
fecerat. Ratio est, quia omittens huiusmodi circumstantias
in confessione mortaliter peccat, mentitur enim morta-
liter, cum mendacium mortale confiteatur: nisi ignorantia
excusetur.

Hinc, qui hominem per ignorantiam inuincibilem in-
termit, vel qui alienum in extrema necessitate rapit, si
confiteatur factum, tenebitur talem circumstantiam ex-
primere.

APPEN

CONCLUSIO.

Quando circumstantia non in tantum minuit pecca-
tum, ut omnino tollat mortalis malitiam, præmissio
tamen illius esset causa, ut poenitens apud confessorem in-
finietur, tenebitur talem circumstantiam confiteri. ut si
peccata metu mortis commisit stuprum, vel aliquis ut elec-
tionem largiatur, furatus est alienum: tales circumstan-
tiæ erunt exprimendæ, ut poenitens suæ famæ consulat.
Dicere enim scriptura: curam habe de bono nomine, nisi
forte poenitenti placuerit propter humilitatem suæ famæ,
suoque iuri cedere.

Boet. dist. 44.

CONCLUSIO.

Quando circumstantia peccati malitiam minuit, & non
altero modorum secundæ; & tertiæ conclusionis: poenitens
illam confiteri minime tenebitur. ut si dicat poenitens, ac-
cessi ad pulchram caput maxima pulchritudine. Ratio
est, quia hæc circumstantia potius est peccati excusatio,
quam accusatio.

CONCLUSIO.

Circumstantiæ mutantes speciem in genere moris sunt
necessario confitendæ; non autem quæ in genere naturæ.
Ratio est, quia primæ prohibentur peculiari præcepto,
non autem secundæ.

CONCLUSIO.

Circumstantiæ multum aggrauantes peccati malitiam
intra eandem speciem necessario confitendæ sunt. Ratio
est, quia Sacerdos debet applicare medicinam iuxta quan-
titatem morbi; ut constat ex cap. omnis vtriusque sexus
quod præstare non potest, nisi poenitens circumstan-
tiam necesse aggrauantem confiteatur. Nam si quis

miles per annum simplicem fornicationem commisit cum una tantum, iam tenetur illud exprimere, quia accessit illam, tanquam ad concubinam: est que illi præcipiendum ne cum illa familiare colloquium habeat. Quod quidem non esset imponendum, si semel, aut iterum tantum alium cognovisset, nisi se, quoties illam alloquitur, exponi periculo peccandi mortaliter intelligeret. Hæc conclusio est. Alexander quem sequuntur Soto, Cano, Medina oppositam tenent S. Tho. D. Bon. & Dur. Seco. vero dicit utile esse illam confiteri.

Alex. Alen. ubi supra.

Diff. An circumstantia diei festi sit necessario confitenda?

Duae sunt opiniones. Prima modernorum, qui tenent partem affirmantem. Secunda S. Tho.

CONCLUSIO.

Quidie dominico fuit fornicatus, vel aliud flagitium commisit, non tenetur hanc circumstantiam confiteri, non enim præcepta diuina secundum sensum spirituales, sed secundum literalem tantum obligant.

Diff. An quodlibet peccatum in loco sacro commissum speciem mutat?

CONCLUSIO.

Circumstantia loci sacri solum mutat speciem, quando est peccatum furti, vel fornicationis, vel violentæ sanguinis effusio. Ratio est, quia hæc tria duntaxat peculiari præcepto canonico prohibentur; in reliquis tamen est consideranda circumstantiæ gravitas. Nam si fuerit scandali causa &c. tunc erit confitenda.

Diff. An circumstantia stupri sit necessario confitenda?

V. o. confitetur uirgo, seu uir, qui neque fornicatione, neque pollutione honestatē fregit: tenebiturne hic libidinosas cogitationes confitendo dicere se uirginem esse, idem queritur de eo, qui concupiscit uirginem, atque etiam præuino adu, quo uir, aut femina uirginitatem perdidit. Magister Soto affirmat in peccato cogitationis non esse necessarium stupri circumstantiam confiteri: at uero in actibus exterioribus bonum esse, si per fornicationem uirginitatem amiserit. Contraria opinio est communis d. 17.

CONCLUSIO.

Circumstantia stupri tam cogitationis, quam actus est necessario

testario confitenda. Probatum idē Soto affirmat circumstantiam notabiliter aggravantē esse necessario confitendam. Quamobrem cum stupri circumstantia notabiliter aggravet libidinis peccatum, erit siue cogitatione, siue opere, & femina, siue a uiro necessario confitenda, quod intellige, nisi confessor statum feminae nouerit; ut in monialibus, que si fuerit corrupta non est necessarium hoc exprimere, cum sit circumstantia minuens; neque sit fuerit uirgo, huius tamen status hoc satis indicat.

Diff. An penitentem ex ignorantia prætermittentem aliquod peccatum teneatur Sacerdos illud scilicet illud narrare, ut peniteat, & confiteatur?

CONCLUSIO.

Quando penitens ignorantia iuris, aut facti laborans inquit ratione scrupuli confessoris iudicium, in tali casu tenetur Sacerdos ueritatem manifestare. Nam si ueritatem prætermittat nil respondendo erit causa, ut penitens in aliquo errore constituat: si uero metatur, peccat mortaliter. V. g. si mulier, quæ sciens nuptie consanguineo intra 4. gradum ignorans, hoc esse ab Ecclesia prohibitum, requirit confessoris iudicium: tunc etiam si sciret scandalum, si ne peccatum oriturum, tenebitur ueritatem declarare.

CONCLUSIO.

Penitens culpabiliter ignorans, quæ ad sacri articulos pertinent, uel aliquod decalogi præceptum, necessario est a confessore, etiam non rogato illustrandus, ut si fornicationem simplicem peccatum mortale esse nesciat. Ratio est, quia omnis Christianus tenetur credere saltem implicite, quicquid Ecclesia credit, & omnia præcepta Decalogi scire, quorum obseruantia est ad salutem necessaria.

CONCLUSIO.

Quando penitens laborat ignorantia iuramento iuris, uel facti eorum, quæ non omnes scire tenentur, si Sacerdos se uel profuturum arbitretur, docendo, non tenebitur illum edocere. uerb. grat. nuptie femina consanguineo intra quartum gradum, uel quia ignorabat tale matrimonium esse prohibitum: quæ est ignorantia iuris; uel quia consanguinitatem, siue spiritualitatem nesciebat; si Sacerdos nihil se profuturum arbitretur, reticere tenebitur. R. v.

tio est, quia talis ignorantia laborans non peccat. Et si illi minetur, forte peccabit. Propterea quod aut non petet dispensationem, aut dum petit ad non suam accedet. Si Sacerdos non noverit aliquam mulierem nubere proprio fratri occulto & adulterino, & sine scandalo separari non posse: illos docere minimè tenebitur. Verum de his in hosculis 2. lib. de ignorantia latius.

APPEN.

Disse. Quid si penitens pratermittat aliquod mortale peccatum non ex ignorantia inveniendi, sed ex oblivione, etiam a confessore admittitur?

De his sunt opiniones. Vna negans Medina Codici de penitentia. Altera affirmans Caie. in summa verbo Interrogationes confessorum.

CONCLUSIO.

Non est de essentia sacramenti, ut Sacerdos interroget penitentem, quem credit, in reuocandis peccatis ad memoriam debitam adhibuisse diligentiam. Quia interrogare peccatum oblitum, neq. ad confessionis integritatem, neq. ad absolutionem, & eiusdem peccati remissionem est necessarium. Peccatum enim oblitum, ut saepe diximus, per gratiam sacramentalem remittitur.

CONCLUSIO.

In casu huius difficultatis confessor non interrogando penitentem mortaliter peccat: quia cum sit iudex, non potest iustam ferre sententiam, si ex negligentia interrogationum circumstantiarum necessario confitenda omittantur. Dicitur enim in cap. omnis utriusq. sexus, confessor diligenter inquirat peccatoris, & peccatorum circumstantias, quibus prudenter intelligat, quale debeat consilium & remedium adhibere.

Art. De casibus reservatis explicanda sunt tres difficultates.

Prima, an penitens habens casum reservatum, si prius inferiori, quàm superiori confiteatur, teneatur etiam superiori peccatum, cuius absolutio fuit reservata, confiteri.

Secunda, si ille prius ad superiorem accedat, poteritne illi sola peccata reservata confiteri, & postea inferiori reliqua.

Tertio, quomodo inferior aut superior in tali casu poterunt penitentem absolvere, quin cadat super omnia peccata absolutio.

Dot.

Dur. d. 17. q. ult. 4. adducit quatuor opiniones, quarum. Prima dicit, penitentem teneri bis integrè confiteri; primo inferiori, qui auditis oribus eius peccatis reservatis, & non reservatis, det illum ab omnibus absolvere, & iterum superiori integrè confiteri, qui illum uel absolvet, uel ad absolvendum inferiori remittet. Prima pars est erronea contra Conc. Trid. Sess. 14. Can. 1. ubi habetur: si quis dixerit, reservationem non prohibere, quo minus Sacerdos a reservatis vere absoluat, anathema sit. Secunda pars est falsa: quia Deus nunquam aliquem bis ad duas integras eorumdem peccatorum confessiones obligavit.

Secunda opinio asserit teneri ad integram confessionem reuocatorum, & non reuocatorum inferiori faciendam, a quo sacramentaliter est etiam a reservatis absolvendus: hac lege, ut postea coram superiore compareat, non ut ab illo absoluitur, sed ut uultum peccatoris agnoscat, cui debet sola peccata reservata manifestare. Prima pars huius opinionis est contra Conc. Trid. modo citatum. Secunda est contra demum ibidem Can. 1. ubi ita definitur. Si quis dixerit, Episcopos non habere sibi casus reservatos, nisi quoad poenitentem exteriorem, anathema sit. Hæc est Adria. ubi supra, qui existimat penitentem habentem casum reservatum, si sacramentaliter ab inferiori absoluitur, postea a superiori non absolui sacramentaliter.

Adri. caute legendus.

Tertia opinio tenet: peccatorem in Deum, & in Ecclesiam peccare, & ab inferiori absolui sacramentaliter quoad Deum, a superiori uero, cui tenetur reservata tantum manifestare, absolui solum quoad Ecclesiam, non sacramentaliter. Vtraque pars huius opinionis est erronea, ut constat ex Conc. modo citato, & infra etiam dicetur.

Quarta opinio defendit, posse penitentem confessionem reservata inferiori, sola reservata superiori confitendo, & non reuocando cap. de Condit. 10. & Soto. m. 4. d. 18. q. 2. art. 5. tribus contradicit Magister Cano. in relectione de penitentia parte 5. de casibus reservatis agens. His additur, Quinta opinio S. Tho. D. Bon. Ric. d. 17. qui tenentur, penitentem obligari ad integram confessionem, si prius inferiori confiteatur, a quo debet absolui a non reservatis, & remitti ad superiorem, a quo erit a solis reservatis sacramentaliter absolvendus.

CON-

Quando casus habet annexam excommunicationem si penitens inferiori prius confiteatur, & teneatur casum reservatum confiteri, a quo nullo modo erit a non reſervatis sacramentaliter absoluitus, donec superior, a cuius iura absoluat, uel absoluendi auctoritatem inferiori concedat. Ratio est, quia excommunicatio maior prius acceptione Sacramentorum. Ut in cap. si celebret de presbytero excommunicato celebrante definitur. Unde non nisi absoluitis sacramentalis capax, donec per superiorem ab excommunicatione absoluitur.

CONCLUSIO.

Si penitens habens casum reservatum, cui est excommunicatio annexa prius ad superiorem accedat, solum casum reservatum confiteri tenebitur: a quo superior non sacramentaliter, sed a vinculo tantum excommunicationis illum absoluet. Talis, n. confessio non est sacramentalis, sed iudicialis tantum a vinculo excommunicationis, qua quidem absolutione obtemperata penitens illud peccatum, simul cum alio inferiori tenetur confiteri: ut ab omnibus sacramentaliter absoluitur. Nam sublata censura per absolutionem superioris, talis casus non est amplius reservatus, a quo hic est mos, & consuetudo Romanæ Curie, ut Dur. & Cano. supra affirmant.

CONCLUSIO.

Si penitens habet reservatum casum, cui non est annexa excommunicatio & prius coram superiori compareat, tenetur integrè confiteri, & superior audire illius confessionem, uel auctoritatem concedere, aliter enim confessio est nulla, quia integritas confessionis est de iure Divino: non ita præſente sufficiente confessore, qualis est superior, non poterit penitens confessionem diuidere. Hæc est Dur. Adria. & Cano. contra Soto & Caiet.

CONCLUSIO.

Quando casus reservatus non habet reservatam confessionem, si penitens absente superiore inferiori confiteatur, integrè confiteri tenebitur. Patet: quia integritas confessionis est de iure Divino, & penitens habet præceptionem generaliter confitendi eidem Sacerdoti, quando nulla subest nulla causa diuidendi confessionem: ut in hoc loco, ubi nulla est causa.

CON-

Pere communis est.

Si superior est præſens; prius est auctoritas postulanda, quam penitens absoluitur. Si uero sit absens, hæc lege, erit absoluitus, ut habita opportunitate superiori confiteatur: uel ab illo auctoritatem postulet. Ratio prima pars est, quia quando superior est præſens, nulla subest causa diuidendi absolutionem: atque ita expectanda erit ante absolutionem superioris auctoritas. Secunda pars etiam constat, quia in absentia Prælati non habetur copia confessoris quantum ad absolutionem casuum reservatorum, & habetur quantum ad non reservatos. Unde poterit a non reservatis absolui, ut diximus S. Tho. est d. 17. 4. Ric. ibidem contra Dur. eadem d. & Adria. materia de casibus reservatis.

Limitanda est hæc conclusio, ut intelligatur solum in casu necessitatis: quando penitens necessario propter uitandum scandalum communicare, uel celebrare debet, & secundo, quando casus non habet annexam excommunicationem. Nam si haberet, esset prius a superiore, quantum absente absoluitus, nisi in mortis articulo, uel in aliquo casu, de quo infra de excommunicatione, ut si aliquis occulte esset Papali excommunicatione ligatus, et si non celebraret, sequeretur scandalum: posset ab inferiori lege prædicta absolui.

Disq. Si penitens obtemperat a superiore fecerit confessionem non irritam, si si fide confessus sit, tenebitur iterum auctoritatem petere?

CONCLUSIO.

Non tenetur auctoritatem iterum ad absolutionem petere. Ratio est, quia auctoritatem concedere, est casum reservatum non reservatum facere, & penitentem legitimam confessionem facere: non reuocat auctoritatem semel a superiore concessam.

Hinc concessa semel a prælato auctoritate subditis, omnia peccata illuc usque commissa desinunt esse reservata, quamuis subditis ab illis non absoluitur.

Adrianus ibidem dicit; simplicem Sacerdotem, id est, ca-
team auctoritatem superioris ad audiendas confessiones posse a casu reservato obliuio post semel concessam auctoritatem absolueret, quod est falsum. Nam licet posset a uenialibus absolueret, & a mortalibus debite olim confessus, non

Vide Sylu. verbo Cōf. primo §. 19. Adria. in materia casu reservati si idem tenet.

APPEN

Adria. caute leg. gendum.

non tamen ab obliis, que nunquam in confessione mactata fuerunt.

Diff. Si superior nolit auctoritatem concedere, tenebitur ne penitentia illi confiteri.

CONCLUSIO.

HABD dubie tenebitur. Dicitur enim in cap. omni utriusque sexus tenebitur confiteri proprio Sacerdoti: quod si alieno uoluerit confiteri, petat prius, & obtineat a proprio auctoritatem, eum alias non valeat absolui, & eum proprius Sacerdos respectu casus reservati sit solus superior, sine huius licentia petita & obtenta absolutio erit nulla, quamobrem illi confiteri tenebitur.

Diff. Quando absolute prelatatur auctoritatem concedit, intelligitur de reservatis tantum ante commissis; vel etiam de commissis intra spatium a superiore concessum.

CONCLUSIO.

Extenditur etiam ad committenda intra spatium concessum. Ratio est, quia in concessione bullarum: ubi auctoritas casuum reservatorum de commissis & committendis intelligitur. Quare similiter quando conceditur auctoritas ad tempus, nisi aliud a superiori prelatore exprimitur.

Diff. Si Papa concessit auctoritatem a reservatis facienda omnia, quæ in iubilæo continentur si penitens ver. gr. feria sexta non ieiunant, ut teneatur, valebit reservatorum absolutio, ante feriam sextam facta.

CONCLUSIO.

Valebit absolutio non reservatorum quoad remissionem culpæ, quia licet verum sacrum, nihilominus penitentia tenebitur iterum auctoritate obtinere. ut a reservatis absoluitur. Ratio est, quia indulgentiæ tantum valent, quantum sonant, & non aliter. Et hæc auctoritas fuit hac conditione concessa, ut penitens faceret omnia, quæ in iubilæo continerentur. Confirmatur, nam Romanus Pontifex rogatus an ille, per quem iterum, quominus in iubilæo continerentur, compleretur, esset absolutus: non esse absolutum respondit.

Diff.

Diff. Qui in articulo mortis, vel propter aliam impedimentum suum a confessione, vel excommunicatione Papæ, vel alicuius superioris reservata absoluitur, cessante illa articulo sine periculo, tenebitur iterum iterum superari comparere.

CONCLUSIO.

Tenebitur cessante tali articulo, vel impedimento, ut pro excommunicatione satisfaciatur: in minus, redibit excommunicatio. Definitorum est in ca. eos qui de sent. excommunicat. in 6. & animadvertit hanc conclusionem ad alios casus reservatos non extendi quia cum sit constitutio penaliter, non est applicanda.

Diff. Poterint alius a Rom. Pont. in foro conscientie a censuris, sedis Apostolicæ, & casibus casus Domini, & a crimine hæresis die absolvi?

CONCLUSIO.

Poterunt modo Episcopi ab omnibus casibus Papæ reservatis, dummodo sint occulti, absolvi. Definitorum est in Cone. Tri. Sess. 24. cap. 6. his verbis, liceat Episcopis. Et infra in quibuscunque casibus occultis & in foro conscientie gratis absolvi. Et idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientie, eis tantum, & non eorum vicariis super missum hæc Cone.

Hinc, ab excommunicatione propter hæresis crimen soli Papæ reservata, a qua etiam per bullas Cruciatæ nullus, præter Inquisitores, olim poterat absolvi, hodie (sitamen crimen fuerit occultum, ita ut non possit in iudicium deferri) Episcopi, & non eorum Vicarii, qui modo in Ecclesiis Cathedralibus Penitentiarii dicuntur, absolvi poterunt.

Diff. Quando ex confessione alicuius peccati timetur malum aliquod panæ, vel culpa poterit penitentia illud peccatum calare?

Nota primum, quatuor possunt a penitente timeri: vel reuelatio certi peccati, vel ruina confessoris, ut si puella recusat turpes cogitationes ne præbeat Sacerdoti illam sollicitanti sacrilegii occasionem, vel mors aliena, ut si agnoscitur, ex cuius circumstantiæ confessione timet ne forte dicta agnoscat, & interficiatur, vel quarto infamia

APPEN.

D. Bon. dist. 31. ar. 1. q. 1. Durk. d. 16. q. 4. Cane. uer. confess. conditione 10. Ad. in mat. etia confessioni 2. Cano. 10. p. 1. de penitentia.

mia participantis in peccato, ut si pœnitens accessit ad uitam propriam, vel sororem confessori notam.

CONCLUSIO.

Pœnitens qui potest confiteri alieno Sacerdoti, peccat mortaliter, timens aliquod ex quatuor detrimentis potius, si proprio confiteatur. Ratio est, quia si confiteatur illud proprio mortaliter peccat. Potuit enim, & tenebatur tale periculum alieno Sacerdoti confitendo vitare; si autem illud taceat: peccat quoque mortaliter, quia sine causa confessionem, quam potuit integram facere dimidiat, potuit enim ex licentia proprii, vel privilegio superioris alieno confiteri.

CONCLUSIO.

Quando pœnitens non habet facultatem confiteri alicui, nec potest illam a proprio, vel a superiore obtinere, si tunc temporis confessio sub præcepto (& non alias; quia neque est celebraturus, neque communicaturus) vel quia esset scandalum non confiteri; in tali eventu tenetur peccatum ex cuius confessione timetur, vel reuelatio, siue mora propria, vel alterius, excludere, patet, quia præceptum de vitando in alio peccatum est naturale diuinum, præceptum vero de integra confessione est diuinum tantum, atque in tali casu magis illud, quam hoc obligabit cum sint incerta, & quia non habet copiam sufficientis confessarii. Nam extra casum necessitatis, quando confessio non est sub præcepto insufficienti confessori non est confitendum; & tunc non est sufficiens confessor respectu illius peccati, ex cuius confessione scandalum, aut aliquis casus ex superioribus timetur, atque ita tale peccatum erit excludendum. Nullus nam confessione integra excusatur nisi in casu necessitatis. Communis est DD. sententia.

CONCLUSIO.

Quando timetur ex confessione pœnitentis confessarii ruina, si confessor erit iam ad peccandum paratus: nocet tale peccatum in confessione excludendum, si n. Sacerdos proprius iam puellam sollicitauit, quam pervertere non potuit; non erit illi causa ruinae puella libidinosa postea cogitationes confitendo, atque ita non erit tale peccatum in confessione silentio inuoluendum.

CONCLUSIO.

Quando ex manifestatione alicuius peccati sequitur magna participantis, quem confessor bene nouit, infamia, & tale

S. Th. Sylu. nec-
bo. confessio 1.
§. 18. Caer. ubi
supra.

Caer. & Cano
est contra com-
muniem.

tale peccatum erit præmittendum. Ratio est, quia præceptum confessionis est tantum diuinum, præceptum vero, quo participantis in crimine infamia prohibetur, est diuinum, & naturale, & est præceptum iustitiae, quare ambobus concurrentibus potius secundum, quam primum obligabit. Est autem D. Bon. consilium notandum, si quando ad peccatum vitandum expedit doctorem alicuius confiteri, tunc integrum erit, peccatum alienum extra confessionem detegere. Ratio est, quia propria salus spiritualis est conseruanda, & sanx alienæ anteposenda, v. g. si puella non posset se ab importunis, siue precibus liberare, tunc integrum illi erit Epi peccatum, etiam cum illius infamia causa petendi consilii detegere.

Dis. Quando Sacerdos, & pœnitens sunt contraria opinionis, tenetur Sacerdos alium absolueret.

Quando pœnitentis opinio est probabilis, et si Sacerdotis opinio probabilior sit: Sacerdos illi absolutionem debet negare, nec potest, nunquam enim absolutio neganda est nisi propter mortale peccatum, & pœnitens illam tenendo non peccat.

Art. V. Quam sit sacramentalis confessio effectus?

CONCLUSIO.

CONFESSIO ut est pars, vel quasi pars sacramenti penitentiae, & peccata remittit, & ut causa moralis, non vero ut instrumentalis, gratiam ex opere operato confert. Ratio est, quia sacramentum nihil aliud est, quam partes illius simul sumptæ. Unde et confessio sit pars sacramenti, ut causa moralis, non ut instrumentalis, quia confectio præcedit tempore peccatorum remissionem, & sacramentalem gratiam, non enim gratia tempore confessionis, sed absolutionis datur, & causa instrumentalis simul nec Soto in 4. d. 18. q. 2. ad 3. quod autem in causa moralis operetur, constat, nam causa moralis est, quia mouet principalem efficientem ad operandum, qualis est confessio, autem, ut uirtute passionis Christi gratiam confertenti digne dignetur.

S. Th. & D. Bon.
d. 16. D. Bon.
4. 21.

S. Th. tota q. 19

Questio
CONCLUSIO.

Confessio hæc in voto non ex opere operato, sed operantis dicitur esse, & remissionis peccatorum, & gratiarum causa. Ratio est quia per contritionem remittuntur peccata, & confessio in voto pars contritionis est.

Articul. Quæ nam sunt hæc confessionis conditiones & quæ numerat

CONCLUSIO.

xvi. sunt quæ his distichis continentur. Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis. Atque frequens, nuda, discretus, libens, verecunda, Integra, secreta, lachrimabitur, ecclesiastica, Fortis, & accusans, & sit parere parata. ex his omnibus quatuor conditiones sunt de essentia confessionis. Prima, ut sit accusans, non excusans, nisi sit circa aliquam circumstantiam minuentem peccati malitiam, ut supra diximus. Secunda, ut sit integra, ut ex superioribus constat. Tertia, ut sit nuda, id est, ne uerborum ambitu obscuratur, ut à Sacerdote circumstantiæ necessariæ percipiantur. Quarta, est parere parata, scilicet, quoad satisfactionem, & restitutionem. Reliquæ conditiones ad decorem tantum confessionis pertinent, de quibus copiose Caiet. in summa uerbo confessio & Soto in 4. d. 18. q. 2. ar. 2. disputant.

Ar. Quando erit reiteranda confessio

Articulus absoluetur nonnullis difficultatibus positis, quibus uariæ causæ ob quas confessio est reiteranda explicabuntur.

Dis. An Quando penitens ex malitia non integra confiteatur, confessionem reiterare teneatur

CONCLUSIO.

Quando confessio rationalem ob causam dimidiatam reiteranda non est, ut in 4. casibus 4. articul. de confessione dimidiata diximus. Ratio est quia confessio non dimidiatur tunc, quando non habetur sufficientis confessioe copia, ut in casibus illis positis penitens non integrè confiteatur.

CON-

S. Tho. q. 9 ar. 4.
Ri. d. 17. ar. 3. q. 2.

D. D. d. 17. Ric.
ar. 2. q. 8. & Dur.
q. 13.

De Confessione.

CONCLUSIO.

Quando ex malitia penitens aliquid mortale peccatum prætermittit, non integrè confiteatur, & confessionem illam cum sequentibus ex quo peccatum fuit prætermittum reiterare teneatur. Ratio est, quia confessio integra est materia huius sacramenti. Ut definitum est in Concil. Floren. ubi habetur, materiam esse omnium peccatorum confessionem, quorum penitens memoriam habet.

Idem est iudicium, quando ex verecundia, siue malitia omittit veniale, quod mortale esse arbitrabitur, quoniam tunc peccat non aliter. Nam agit contra conscientiam, atque ita confessio est mala.

CONCLUSIO.

Si penitens eidem confessori, cui dimidiata facta est confessio, postea confiteatur satis erit malitiam dimidiationis, & peccatum prætermittum confiteri. Ratio est, quia non est de essentia confessionis, ut confessor tempore absolutionis omnium peccatorum recorderetur, præsertim cum imposuerit iam peccatori penitentiam.

Intelligenda est conclusio, dummodo postea non fuerit alteri confessus, tunc enim illa peccata etiam confiteri teneatur est etiam intelligenda, dummodo confessor tempore reiterationis sit legitimus, sicut fuit confessionis tempore.

Hinc, si post biennium confessio reiteretur, & iam confessor non habet auctoritatem, erit querendus alius, cui integrè confiteatur.

Dis. An confessio ex negligentia dimidiata sit reiteranda

CONCLUSIO.

Accedens ad confessionem nulla prorsus facta peccatorum recogitatione peccat mortaliter, & illam reiterare tenebitur. Ratio est, quia dimidiata est ex negligentia laetissima, quæ dolo, & malitiæ æquiualeat.

CONCLUSIO.

Quando penitens aliquam diligentiam adhibuit, licet non exactam, si illam confiteatur: non erit reiteranda confessio, quia aliquis diligentia in recogitandis peccatis, & Sacerdotis examinatio integram confessionem efficiunt.

CONCLUSIO.

Quando confessio est sub præcepto, & in periculo mortis
Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. R tis

APPEN.

Limitatio

Duran. d. 17.
15. reliqui v
supra.
Ric. & Adr. est.

Adria. est.

Adria. eff.

tis penitens constitutus spatium recogitandi non habet si tunc confiteatur; etsi postea supermixerit ad confessionem reiterandam non obligabitur, quia in tali casu peccatorum recogitatione excusatur.

Hic. ab Adria, ubi supra.

Diffic. Quando ex ignorantia dimittitur reiteranda est?

CONCLUSIO.

Quando penitens pratermittit aliquid peccatum mortale inuincibiliter ignorans esse mortale, non est confessio reiteranda. Ratio est, quia cum non peccauerit peccatum inuincibiliter ignoratum committens; ad eius confessionem non tenebitur.

CONCLUSIO.

Quando peccatum pratermittitur ex ignorantia culpabili confessio est reiteranda. Ratio est, quia confessio non integra ex parte penitentis, neque ita sacramentum fuit nullum. De ignorantia autem quando a peccatore sit, in flosculis supra 2. lib. sent. inuenies.

APPEN.

Hinc, qui non est confessus fornicationem simpliciter teneatur reiterare confessionem, quia ignorantia culpabili mortale esse ignorabat. Adria. eff. ubi supra, & oppositum tenet Cano de penitentia parte 1.

Diffic. An confessio infirmus sit reiteranda?

V. g. quando fit a ficto penitente, qui vel non habet dolorem, vel si habet, efficitur tamen proposito remouendi peccatorum occasiones caret. Dux sunt opiniones. Prima affirmans S. Thom. Soto, Cano, hi omnes affirmant; aliquid esse reiterandam, aliquam vero non. Contraria opinio est Adria. scilicet, quando sacramentalis absolutio non facit suum esse eum, sacramentum esse nullum, & ex causa sequenti reiterandam.

CONCLUSIO.

Quando nullum habet penitens peccatorum dolorum vel si habet, caret tamen proposito deferendi statim peccata, confessio est omnino reiteranda. Communis est opinio, & oppositum erroneum; quoduis enim sacramentum materia deficiente est nullum, ac perinde confessio cum careat dolore, vel proposito praedicto caret materia, & ex consequenti est nulla.

APPEN.

Hinc, omnes confessiones meretricum, viciatorum, concubinariorum, & eorum qui vitionem iniuriarum

S. Tho. d. 17 q. 9. art. 1. Calet. q. 5. de Confess. S. Thom. & S. S. b. solutionis impedimenta Cano p. 5. de penitent. Scot. d. 18. q. 3. Adria. q. 3. de penit. dubio 5.

quarunt, sunt etiam reiterandae. Nam licet habeant dolorem, tamen confessionis tempore in statu peccati perseuerabant.

Hinc, qui sua peccata tanquam historiam quandam in confessione narrant, sine dolore praecedente, vel concomitante non verè confitentur, & confessionem reiterare tenentur, nam deficit materia.

APPEN.

CONCLUSIO.

Qui habent attritionem propter metum gehennae, ita quod si gehennam non timerent, peccarent; confessionem reiterare tenentur. Ratio est, quia cum illa attritio sit peccatum: non poterit etiam mediante sacramento esse dispositio ad gratiam.

CONCLUSIO.

Quando penitens habet aliquam peccatorum detestatio nem, quia fortassis solum ob penas temporales, vel propter infamiam, vel quia amittit aliqua bona temporalia, tamen hoc ad sacramentum sufficere, & ad nihil amplius obligari arbitrat; tunc gratiam sacramentalem non contrahit, licet verum recipiat sacramentum, ita ut ad reiterandam confessionem non teneatur. in hoc sensu est vera opinio S. Thom. & ita a Soto declaratur, & patet conclusio, quia talis penitens propter propositum inefficax est si hoc disciplinæ effugiet scilicet, si enim verè peniteret, effugere peccata proponeret. Quod autem verum remedium cum ignorantia ad hoc non sufficeret; semper debere omnes confessiones praeteritas reiterare, quia nullus propositum, recordatur. Notanter dicitur, in conclusione, si opinatur hoc ad sacramentum sufficere; quia si suae confessionis est conscius, & illam confiteatur, non erit scilicet non confiteatur erit confessio dimidiata, & reiterandam liberetur, ut ab obligatione reiterandi contrahatur, ut non sit suae indispositionis contrarius.

Cavere.

Diffic. An penitentia sacramentum sufficiens per contritionem recedente suam ut Baptismus fortitatur efficiunt

Dux sunt extremae opiniones. Prima Calet. ubi hauc

Ver. Absolutio nis impedimen ta & ver. Confessionis iteratio.

excellencia Baptismi omnibus sacramentis tribuitur. Cuius parte 5. de penitentia soli Sacramento penitentiae illud concedit. Contrariam defendit Soto.

CONCLUSIO.

Penitentiae Sacramentum fidei receptum, si tunc sit validum: omnem suum effectum sortitur, cum primum per generalem contritionem fidei deletur. Ratio est, quia cum penitens non teneatur habere propositum contritionis iterum illa mortalia peccata, quae fidei confessus fuerat: quia sacramentum fuit validum, ut in prima diffinitione diximus, profecto peccata illa habita ratione ad confessionem, aut ad absolutionem præteritam per generalem contritionem remittuntur, atque ita recedente fidei suum sortitur effectum.

distin. 17. q. 3.
artic. 3.

ND. d. 17.

Duran. q. 13. &
14. Adria. q. 5.
d. Confessio Me
din. c. de peni.
Soto ubi supra.

DE AB sunt opiniones. Communis partem affirmativam defendit. Contraria opinio est Duran. Adria. Medus. Codice de penitentia. Idem videtur sentire Soto.

CONCLUSIO.

Qui tempore quadragesimæ est impenitens, si Sacramenti omnia peccata sua confiteatur, & impenitentiam, quam sine absolutione relinquitur a præcepto Ecclesie de annua confessione, ita ut illius præcepti non sit remissus. Definita est expressè ab Alex. Papa cap. quousque de penitentia & remissis.

DVBIVM.

Tenebiturne Sacerdos sigillum secreti talis confessionis servare?

CONCLUSIO.

TENETUR omnino, quia illa confessio est sacramentalis, est enim accusatio sui ipsius, & ex natura sua disposita ad sacramentum, si ex parte penitentis non esset obex.

Diffic. An penitens excommunicatus velicus excommunicationem teneatur reiterare confessionem.

Angel.
Cate. Ver. Ab
solutionis im
pedimenta.

DE AB sunt opiniones. Prima Angeli & Cate. Ver. Ab solutionis impedimenta, qui tenent excommunicationem a peccatis, & non ab excommunicatione absolutum non tenentur ad reiterandam confessionem.

Contraria

Contraria opinio est multorum DD. quos sequitur Gab. CONCLUSIO.

dist. 17. q. 3.

Excommunicatus ignorantia invincibili iuris, aut facti laborans, si prius a peccatis, quam ab excommunicatione absoluitur, confessionem reiterare non tenebitur. Sacramentum enim fuit validum, quoniam per ignorantiam invincibilem penitens excusatur.

CONCLUSIO.

Si penitens fuerit excommunicationis conscius, & depulserit contumaciam, & prius a peccatis, quam ab excommunicatione, absoluitur, erit reiteranda confessio: non enim durante excommunicatione est sacramentalis absolutio capax: quamvis præster iuramentum obediendi canonibus. Et definitum est in cap. si celebrer: de Clerico excommunicato celebrante: quare multo minus poterit absolui, qui fuerit contumax.

Diffic. An qui mentitur in confessione imponit sibi aliquod veniale, aut mortale, confessionem reiterare teneatur?

CATE. in summa tenet peccare mortaliter, si proponit aliquod veniale sic confiteri: si minus, non nisi venialiter. Contrariam opinionem defendit Soto.

CONCLUSIO.

Qui finxit in confessione aliquod mortale, mortaliter peccabit: & sacramentum erit reiterandum. decipit namque in re gravi iudicem, & ponit obicem Sacramento: & deest fidelis materia huius sacramenti, quia peccatum fictum non est materia.

CONCLUSIO.

Qui in Sacramento penitentiae finxit aliquod veniale, nec peccabit mortaliter, etiam si intendat omnia peccata venialia confiteri: neque sacramentum hæc de causa erit invalidum. Non enim decipit iudicem in materiæ gravi, sed in veniale, cum non sit materia necessaria confessioni, tollit sufficientem materiæ, dummodo sint alia peccata, quibus Sacerdos penitentem absoluat.

CONCLUSIO.

QUANDO penitens affirmat tanquam certum ex infortuna, quod sibi dubium est, mortaliter peccat: & sacramentum est nullum. Ratio est, quia deficit fidelis, & necessaria materia, quæ est de essentia sacramenti.

Verbo confessio
conditione 4. d.
17. q. 2. art. 4.

Questio
CONCLUSIO.

Si hoc facit eligens tutiorem partem, sacramentum est validum, quamvis erret, & venialiter peccet. Confessio enim est fidelis, quia non mentitur, cum non dicat falsum cum intentione decipiendi aliquem; penitenti namque confitetur non est confessorem fallere, sed partem certiorum eligere.

DD. d. 17. Ri. ar.
3. q. 3. Du. q. 11.

Diffic. An confessio ob defectum sufficientis confessoris sit reiteranda?

CONCLUSIO.

Confessio Sacerdoti non habenti iurisdictionem est nulla, & reiteranda. Definita est in Conc. Later.

APPEN.

Hinc confessio facta simplici Sacerdoti, vel non de iurisdictione Curati est reiteranda etiam post Trid. Concil.

APPEN.

Similiter, & confessio facta excommunicato, denunciato, & excommunicato per manifestam Clerici perculsionem, non enim habet iurisdictionem. Vt in extrauag. ad euitanda scandala, habetur, nisi excommunicatus habeat titulum Curati, & communiter eius excommunicatio ignoretur, utrumque enim, scilicet, titulus, & communis error facti id est, excommunicationis requiritur.

APPEN.

Hinc omnes confessiones factae religioso apostatae denunciato sunt nullae, & reiterandae, posteaquam fuerit non eius excommunicatio, quia deest titulus. vide Caiet. verum absolutio. Vbi citat argumentum legis. Barbanus filius. de officio praedictis.

CONCLUSIO.

Confessio facta Sacerdoti nondum denunciato, & Curato, licet a penitente ad hoc inducto non est reiteranda. Ratio est, quia subditus preter ministerium sibi a Curato debitum, & confirmatur per Extrauag. ad euitanda, quia apud Caiet. verum, excommunicatio minor, reperies.

CONCLUSIO.

Confessio facta Sacerdoti excommunicato non Curato, & parato ad audiendas confessiones est nulla, & reiteranda; quia grauius peccat sacramentum administrando, quam habendo voluntatem solam administrandi, cuius grauius peccati est particeps, qui illi confitetur. Adus enim distincto precepto a voluntatis desiderio prohibetur, ut patet in peccato adulterii. Oppositum tenent multi graues DD.

CON-

De Confessione.

CONCLUSIO.

Quando Sacerdos non laborat ignorantia, ut del absolvere nesciat, vel peccata mortalia, quae sunt contra decem precepta decalogi ignoret, confessio est nulla, & reiteranda, quia non potest ferre sententiam, cum non habeat eam scientiam.

CONCLUSIO.

Quando Sacerdos non habet absoluendi intentionem, est etiam confessio, reiteranda: sunt enim materia, & forma, & intentio Ministri de essentia sacramenti.

CONCLUSIO.

Quando confessio est nulla ex defectu confessoris sufficientis in aliquo casu ex dictis, tenebitur Sacerdos penitentem admonere, ut iterum confiteatur. Patet à simili de Sacramento Baptismi, nam minister, qui non habuit intentionem baptizandi aliquem, tenetur illum admonere, ut iterum baptizetur.

Ad. q. 3. d. 1. C. Confessiones dubio 9. Ca. verbo Cōfessionis iteratio.

Ri. ar. 3. Med. C. de Confessione.

Diffic. Penitens qui ex negligentia, vel obliuione praesentiam iniunctam non impluit, tenetur iterum reiterare confessionem?

Paludanus, & Syluester, tenent esse reiterandam. Contraria opinio est uerior, quam Gabr. proponit. Verum de hac diffinita infra in quaestio de clauibus disputabitur. Est autem consulendum omnibus penitentibus, qui iniunctam penitentiam non impluerunt, ut aliquas indulgentias consequantur ad satisfaciendum pro pena peccatis debita, & ut obligationes implendi penitentiam liberentur.

Palud. d. 17. 57. Ver. Confessio. § 3. Gab. d. 17. q. 1.

Diffic. Estne reiteratio confessionis statuta?

Dux sunt opiniones. Prima Ric. & Se. qui affirmare uidentur absolutionem iteratam non remittere penam temporalem. Altera, & opposita est quorundam Doctorum, quos Gabr. adducit.

Ri. d. 18. Sc. d. 19.

d. 18. q. 2.

CONCLUSIO.

Talis confessionis iteratio est uerum sacramentum, & nullis habet enim materiam non necessariam, sed uoluntatem, & formam, & uirtus passionis Christi, quae ibi applicatur satisfactionem aliquam pro pena temporali, debita operator, quod quidem Sco. & Ric. nunquam negarunt.

R 4

Art.

DD. di. 17. & 18.

Hic Ar. nonnullis difficultatibus positis absoluetur.

Diff. Poteritne Sacerdos deficiente laico fieri confessio

Sec. q. vnica. 5.
Th. q. 8. a. 1. 2. &
3. Du. quæst. 11.
Alex q. 78.

Tres sunt opiniones. Prima B. Hieronymi & habetur in cap. Quem penitet. de penitent. d. 1. & Mag. d. 17. & ibidem S. Tho. qui tenent in articulo necessitatis sub pena peccati faciendam esse laico qui quamvis confessionem audiat non poterit sacramentaliter absolueret adductos tamen penitentem confiteri iterum Sacerdoti, interim vero à summo Sacerdote Christo absolui. Quæ autem in citato habentur, intelligenda sunt, dummodò penitens habeat contritionem.

Secunda opinio est B. Bona. dicentis; hoc esse tunc laudabile, non tamen necessarium.

d. 17. q. 1. ar. 3

Tertia opinio est Sc. affirmantis; hoc plerumque non esse laudabile, & nunquam esse necessarium.

CONCLUSIO.

Hereticum est affirmare potestatem absoluedi esse per nos laicos. Definita est expressè in Conc. Trid. c. 5. & Canon. 10. ubi anathematizantur assertores laicos posse sacramentaliter absolueret.

CONCLUSIO.

Deficiente Sacerdote laude dignum erit, aliquando ratione humilitatis, aut petendi consilii laico confiteri, non tamen necessarium. Est enim talis manifestatio, opus pietatis, & hac ratione interpretanda sunt autoritates, quæ à Magistro adducuntur, ut scilicet, ratione humilitatis, vel petendi consilii & Laicus audiens alienum peccatum renebitur sigillum secreti sub pena peccati mortalis contruare.

APPEN.

Hinc confutatus manet error Lutheri, qui omnes Lutherianos, predicatores, &c. omnesque mulierculas, Sacerdotes esse, & potestatem absoluedi habere, docuit.

Difficil. Laicus si confessionem audiat, & sacramentaliter absoluat, efficitur ne irregularis?

d. 17. q. 3.
Verb. Confessio
5. 1.

Duae sunt opiniones. Prima Palu. qui tenet parum affirmantem. Contraria est Sylvestri.

CONCLUSIO.

Nequaquam efficitur irregularis (si ita absoluat) quomodo

minus ordinari possit. Ratio est, quia cum irregularitas sit pena Ecclesiastica, nisi in casibus à iure expressis minime contrahetur.

Diff. Erunt satis simplici Sacerdoti confiteri, vel necessario proprio Sacerdoti erit confitendum?

So. d. 18. q. 1. 2.

CONCLUSIO.

Confessio debet necessariorum proprio Sacerdoti fieri, vel alieno, petita tamen licentia à proprio, & obtenta. Definita est expressè in cap. Omnis viriisque sexus.

Difficil. Quamam erit sufficiens cuiuscumque status confessio

DD. di. 17.

CONCLUSIO.

Summus Pontifex poterit cuiuscumque Sacerdoti confiteri. Hæ conclusio supra fuit demonstrata.

CONCLUSIO.

Cardinales iure communi confessores sibi eligere non possunt, sed potestate Papæ, vel eius penitentiario, vel alteri de licentia Papæ, siue Penitentiarii, confiteri debent. De hac Caiet. in summa Verbo Absolutio, est legendus.

CONCLUSIO.

Familiares Papæ, qui in Romana Curia vitam degunt, Penitentiarium Papæ, tanquam proprium Sacerdotem habent.

CONCLUSIO.

Archiepiscopi, Episcopi, ceterique Prelati exempti, Abbates, ut Abbas Metensis, Generales Ordinum habent facultatem eligendi sibi in confessorum quemlibet simplicem Sacerdotem. Definita est expressè in cap. finali de penitentia, & remissio.

Exempti dicuntur in præsentia, qui sunt Papæ immediati, & nominantur immediati, quia in foro conscientie non habent alium Prelatum à Papa, quamvis alium in foro exteriori habeant, ut Provinciales Episcopi, qui habent Archiepiscopum Metropolitanum, cui subiciuntur.

D V B I V M.

Poteritne Guardiani, Abbates, Priores, Provinciales &c. sibi confessorum quemadmodum Episcopi, eligere?

Sylvester duas citat opiniones. Et prima est Panor.

Panor. super ca. finale citatum, & summa Angelica, qui tenet dictum privilegium non extendi ad huiusmodi Prælatos.

218.9.4.11.1.

Contraria opinio est Hostiensis, Palud. quos citat, & sequitur Sylvester, & Soto, utraq. opinio est probabilis.

CONCLUSIO.

Nequaquam possunt tali privilegio uti, alioquin non haberent Guardiani aliquem casum Provinciali referunt præter excommunicationem in foro exteriori potestatem, nam quando aliquis confitetur de licentia Papæ, potest superior referuare sibi aliquem casum. Dubium tamen videtur esse de Provincialibus, propter rationem textum in cap. finali. d. 5. ne pro dilatorie poenitentia periculum imminuat animarum, unde non posset generalis minister referuare Provincialibus aliquem casum a se absolvendum.

CONCLUSIO.

Reliqui prælati non exempti, sed Episcopo subditi, & Curati &c. auctoritate Episcopi confiteri debent, quia proprius eorum Sacerdos est Episcopus, & de iure non habent aliquod privilegium.

CONCLUSIO.

Prælati qui auctoritate Rom. Pontificis, confitentur, non habent aliquem casum suæ superiori referuatum, præter excommunicationem ab illo latam, quia inferior non potest superioris auctoritatem limitare, potest tamen Metropolitanus Episcopum excommunicare, ut ex iure patet.

CONCLUSIO.

Caieta. Verbo Absolutio,

Canonici Ecclesie Cathedralis, Curati, & simplices Sacerdotes olim poterant pro arbitrio eligere confessionem ex concessione ab Episcopo tacite approbata, nunc autem hoc reuocatum est per Concil. Trid. sess. 23. cap. 17. de reformatione; unde nullus Clericorum potest in confessionem nisi Curato, vel confessori per Episcopum constituto.

CONCLUSIO.

Religiosi unius Ordinis sine licentia petita, & obtenta suorum Prælatorum, Sacerdotibus alterius ordinis confiteri non possunt, etiam si sint confessores secularium constituti. Definita est expressè in extranag. inter cunctas.

CON-

CONCLUSIO.

Universi religiosi non possunt, nisi suo Prælati, vel alteri religioso de licentia Prælati confiteri. Definita est in Concil. Lateranensi, & refertur in cap. omnis utriusq. serus.

APPEN.

Hinc, poterunt monachi de licentia suorum Prælatorum Sacerdotibus alterius religionis, etiam nondum instituti: confessoribus secularium sua peccata in confessione referre: nam Concil. Trid. quando præcipit ne religiosus audiat confessiones Sacerdotibus, nisi prius ab Episcopis idoneis iudicetur: intelligendum esse de Sacerdotibus subditi, & ideo eorum approbatio non desideratur.

APPEN.

Hinc Guardianus poterit mihi concedere facultatem confitendi religioso, qui nondum est confessor institutus, quia Guardianus est mihi proprius Sacerdos, de cuius facultate, possum alieno confiteri instituto tamen in suo ordine.

CONCLUSIO.

Necessitas celebrandi Sacerdoti alieno confitendi facultatem non præstat. Ratio est, quia in articulo mortis tantum conceditur homini facultas, ut sine licentia proprii alieno confiteri possit, ut dicitur in Conc. Trid.

Caieta. Verbo Confessio.

Hinc si ratione scandali Sacerdos est celebraturus, ut in qd. de suscipiendis Eucharistiam diximus, satis erit tunc, ut Deo reconcilietur.

APPEN

CONCLUSIO.

Imperator orbis ex tacita Rom. Pont. facultate propriis Capellanis, et si simplices sint, confiteri potest.

Paluda. est ubi supra.

CONCLUSIO.

Reges proprio Episcopo diocesis, ubi habitant, vel Curato, in cuius parochia domus Regia sita est confiteri tenentur, utiq. enim est proprius regis Sacerdos.

CONCLUSIO.

Scholastici Salamantenses, Complutenses Valentini, &c. tenentur Curato illius parochie, confiteri, ubi domicilium habent: quia proprius est illorum Sacerdos.

APPEN.

Hinc, quantum ad forum conscientie subditi erunt Episcopo, vel Archiepiscopo, ita ut fortassis posset Episcopus illorum vota commutare, aut dispensare, suo autem Cancellario subdiciuntur quantum ad forum exterius.

CON-

CONCLUSIO.

Ratione delicti commissi in alieno Episcopatu, vel parochia tale delictum committens alieno Sacerdoti subicitur, & illi confiteri tenetur. Definita est in cap. de Reſcriptis. Lege Sylueſtrum ubi ſupra, quo loco opinatur poſſe aliquem de licentia proprii Sacerdotis præſumpta alieno Sacerdoti confiteri, quod eſt contra Concil. Later. ubi definitur, petendam eſſe prius, & obtinendam.

CONCLUSIO.

Vagabundi, peregrini, viatores, iſti omnes poſſunt confiteri Curato illius parochiæ ubi hoſpitantur, aut fratribus privilegiatis, aut confeſſoribus in illa diœceſi per Episcopum conſtitutis. Definita eſt in Extraug. Eugenii 111. cuius Caieta. meminit dicens, eſſe limitandam, quando confeſſio eſt ſub præcepto, ut in Quadageſima, ſed extendenda eſt etiam ad confeſſiones ſpontaneas, ut dicit Soto, quia quando lex non diſtinguit, neq. nos diſtinguere debemus.

Hinc, quantum ad caſus reſervatos, eidem Episcopo ubi confitentur erunt ſubiecti, niſi caſu ſit reſervatus proprio Episcopo; tunc enim quando a proprio Episcopo diſcedit ſpecialeſ facultatem petere debet, alioquin ſolui non poterit.

D V B I V M.

Propter malitiam, & ignorantiã proprii Sacerdotis poterit aliquis non obtenta ab illo licentia alieno confiteri.

CONCLUSIO.

NEMINEM ob hanc cauſam, niſi prius obtenta licentia a proprio, confiteri alieno licet. Definita eſt in Conc. Later. quod cum abſolute dicat, niſi prius petita & obtenta licentia a proprio, abſolute erit intelligendum.

Hinc, ſi mulier timeat a Curato inducendam eſſe, ad malum, ſi illi confiteatur, nequaquam alieno confiteri poterit, niſi obtenta prius licentia, uel a Curato, uel ab Episcopo, quam ſi obtinere non poterit, illo anno ad confeſſionem non obligabitur, quia non habet ſufficientis confeſſoris copiam.

DV-

D V B I V M.

Peccabunt concubina proprii Curati, illi confitendo?

Ricard. d. 17. art. 3. q. 2.

CONCLUSIO.

Si timet inter confitendum eſſe illi daturam peccandi occaſionem, nequaquam poteſt; quia ponit obicem ſacramento, ſi uero hoc non timeat, poterit eidem confiteri.

Diffic. An præter annuam confeſſionem teneatur Curati ſuorum ſubditorum, quoties confiteri uoluerint, ſuas confeſſiones audire?

OPINIO Ricard. eſt negans, contraria eſt Adriani.

Ricard. d. 18. art. 2. q. 3. Adr. q. 8. de Confessione

CONCLUSIO.

Quoties ſubditi uoluerint per annum confiteri, curatus illos audire tenetur, quia ex officio illos paſcere, & in viã charitatis reducere tenetur, ut conſtat Ezech. 34. u. paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos nonne greges a paſtoribus paſcuntur? &c. & uia alia ad charitatem certior non eſt, quam per confeſſionem.

Difficil. Qui confeſſi ſunt fratribus privilegiatis, teneanturne propria confiteri?

S. Th. q. 8. ar. 6. Adr. ubi ſupra. Dur. d. 17. q. 2. Scud. d. 11. q. 4. ar. 3.

HENRICVS de Gandauo affirmavit (ut reſert Adr. Papam non poſſe concedere facultatem Parrochiamel in anno teneri arbitrabatur. Quidam Ioan. nomine de Poliaco, multo deterius erudit dicens neque Papam, neq. Deum poſſe Parrochianus facultatem concedere, ut alicui, quam Curato confiteatur.

CONCLUSIO.

Episcopus cuiusque Sacerdoti non impedito poteſt facultatem audiendi confeſſiones ſuorum ſubditorum, & Curatis contradiſcentibus, concedere. Nam etiam proprio Curatus, & ſuperior. Definita eſt in canone. Cunctis fidelibus. 16. q. 1.

CONCLUSIO.

Qui ſemel fratribus privilegiatis ab Episcopo approbatus confeſſus eſt, eodem anno non tenetur proprio Curato confiteri. Quia confitetur authoritate proprii, ut patet in privilegiis.

DV-

Quid potest confessor ab Episcopo approbatus efficere

CONCLUSIO.

PRESENTATVS potest audire confessiones intra diocesim, in qua fuit approbatus. Definita est in Clementina dudum, de sepulturis, ubi ita legitur: extra ciuitates, & dioceses, in quibus deputati fuerint, confessiones non audiant.

CONCLUSIO.

Poterit et confessiones subditorum Epi, a quo fuit approbatus, audire, quia ut Curatus potest extra suam parochiam sibi subditos audire, ita & privilegiatus.

Difficultas. Potestne habens nullam Cruciatam simplicem Sacerdotem in confessione eligere?

CONCLUSIO.

NON potest nisi approbatus ab Episcopo eligere. Definita est in Conc. Tri. Sess. 23. Can. 15. ubi decretum est: ut nullus etiam regularis possit audire confessiones secularium & Sacerdotum, nisi prius ab Episcopis per examen aut alias uideatur idoneus.

APPEN.

Hinc, si Eps dederit facultatem alicui audiendi confessiones iurte bullarum, tantum poterit habentes bullam audire: quia Conc. non dicit: nisi fuerit institutus confessor, sed nisi prius ab Episcopo per examen &c.

Difficultas. Poterunt ne religiosi amittere Prælati per facultatem Episcopi audire confessiones?

DVAE sunt opiniones, Angelus partem negantem tenet. Adria. affirmantem q. 5. de confessione dubio primo, ubi Angelum citat.

CONCLUSIO.

Regularis non instituitur confessor a suo Prælato, si non sit suspensus, uel excommunicatus, sola Episcopi auctoritate confessiones audire poterit secularium, non tamē fratrum. Ratio est, quia habet potestatem ordinis indelebilem, per quam est capax iurisdictionis, quam illi Episcopus contulit: & ualebit absolutio, etiam si Prælati precipiat ne confessiones audiat. Peccabit tamen contra obedientiam.

diem, & puniri poterit. Si uero fuerit excommunicatus, uel a suo Prælato suspensus, non poterit confessiones audire. Quia excommunicatus, & suspensus a iure prohibetur, ne actu iurisdictionem habeant.

Difficultas. Potestne mortis potestatem penitentem, cuiusq; Sacerdoti excommunicato, suspensio, apostata sine Hæretico confiteri?

CONCLUSIO.

QUI CUMQUE excommunicatus in art. mortis absolui potest a quouis excommunicatione, etiam Papali, per quemcumq; Sacerdotem simplicem, etiam excommunicatum, & denunciatum. Definita est in multis textibus Canonici, nam ubicumq; in iure absolutio ab excommunicatione Rom. Pont. reservatur, statim subiugitur: ne ab alio, nisi in art. mortis absoluitur, ut ex Cano. si quis suadente 17. q. 1. constat.

CONCLUSIO.

Quicumque peccator poterit in articulo mortis per quemlibet Sacerdotem simplicem, etiam excommunicatum a reservatis absolui, atque etiam denunciatum. Definita est in Conc. Tri. expresse. Sess. 14. cap. 7. quod est intelligendum caute, scilicet, deficiente Sacerdote non impeditur.

Hinc, degradatus idem efficere poterit, nam Concilium sine distinctione, & discrimine loquitur: dicens in art. mortis omnes Sacerdotes &c.

APPEN.

Hinc, eandem potestatem Sacerdos hæreticus, siue apostata a fide, in tali articulo habere uidetur. Ratio est, quia in Conc. Tri. non distinguitur, neque nos distinguere debemus. Est tamen intelligenda appendix dummodo hæreticus, siue apostata habeat intentionem faciendi, quod Romana Ecclesia facit. Hæc appendix est contra quosdam Theologos, quos citat Sylue. quos Cano. parte 5. de penitentia sequitur.

APPEN.

Verbo Confessio. § ultimo.

CONCLUSIO.

Sacerdotes simplices in articulo mortis absoluentes non habent a Christo, siue a iure Diuino, sed a Papa, & ex institutione Ecclesie iurisdictionem. Ratio est, quia solus Roman. Pontif. habet modo iurisdictionem a iure Diuino, & a Christo, reliqui uero Sacerdotes illam a Papa, & ex institutione Ecclesie habent: alioquin enim potestas iurisdictionis esset indelebilis, ut potestas conficiendi Eucha-

Dur. d. 19. q. 2.
Seco. d. 18. q. 4.
ar. 4.

Eucharistiam, quod est erroneum: absolutio siquidem est nulla, quæ a proprio Sacerdote, vel ab alio de licentia præcipij impeditur. Hæc est Dur. & Soto contra Paludanum, quem sequitur Cano ubi supra.

Diffic. Potestne laicus in articulo mortis aliquem ab excommunicatione absolueret?

CONCLUSIO.

QVAMVIS Laicus possit habere in foro exteriori rituale iurisdictionem, non tamen, si illa caret, potest aliquem in articulo mortis ab excommunicatione absolvere. Ratio est, quia si excommunicatus est conscius excommunicationis, & non est contumax, sed dolet &c. Iam quoad Deum est absolutus, & quoad Ecclesiam, ut possit in loco sacro sepeliri, ut pro illo sacrificia offerantur: post mortem absolui poterit, ut in cap. ex nobis. De sententia excommunicationis definitur. Atque ita tali absolutione indigebit. Paludani est contra glossam in cap. Pistoralis de officio Ordinarii.

dist. 30.

Caic. Verbo cō
fessio cap. 3.

Diffic. Quando minister habet iurisdictionem, confessio illi facta eritne valida?

CONCLUSIO.

SI confessor habet titulum, & illius impedimentum communiter ignoratur, confessio valebit. v.g. si collator sit beneficium Sacerdoti excommunicato, collatio erit valida, confessiones tamen illi factæ erunt invalidæ, & non iteranda: etiam si postea eius impedimentum manifestetur. Pater a simili, per legem Barbanus filius. ff. de ost. præb. Si autem confessor non habet titulum &c. quid tenendum sit, supra de confessione iteranda docuimus.

Art. VII. De sigillo confessionis

Alex. Alex.

Hic Ar. aliquot positis difficultatibus absoluetur.

Alex. Alex. q.
78. DO. d. 31. D.
Bon. art. 3. Ric.
ar. 4. q. 1. S. Th.
q. 17. Dur. q. 3.
& Seco. q. 4.

Diffic. Quo iure Sacerdos ad sigillum confessionis tenetur?

CONCLUSIO.

IVR naturali, Divino, & Ecclesiastico. Ratio est, quia cum sit hoc sacramentum de necessitate salutis, si aliquo modo liceret Sacerdoti confessionem revelare, haud dubie

hie homines à confessione teriti hinc illa perirent. Est definitio in cap. omnis vtriusque.

Hinc prius Sacerdos mortem subire, quam confessionem revelare tenetur.

APPEND.

Diffic. An Sacerdos peccatorem impenitentem silere teneatur?

DVAE sunt opiniones. Prima Alex. Alex. dicentis; quando peccator habet propositum committendi aliquod peccatum; ut seminandum hæresim, à quo non vult recedere, tale peccatum cadit, inquit, non sub sigillo confessionis. Alex. sequuntur Panormi. in cap. omnis vtriusque sexus, & Sylu. Contraria opinio est Scot. q. 2. & Ricar. & Tho. & Dur. ubi supra, & Caieta.

q. 18. art. 3. D.
Bon. q. 1. art. 3.
Sylu. Verb. con
fessio. 1. §. 1.

Caieta. quodlib.
1. q. 2.

CONCLUSIO.

Confessor sub sigillo confessionis peccatum futurum, vel præteritum omnino impenitentis, dummodo sacramentaliter proponatur, sub sigillo habere tenetur. Ratio est, quia cum sit talis confessio sacramentalis, obligabit necessestario ad sigillum confessionis: in cap. enim omnis vtriusque sexus hinc aliqua distinctio confessionis sigillum tenetur illud proponat.

Hinc, si hæreticus impenitens suum peccatum sacramentaliter proposuerit, erit silentio innotandum, etiam si ex tunc impenitentia universæ Ecclesiæ dispendium immineat. Non enim sunt facienda mala ut veniant bona, vel ut maiora mala vitentur. Cum aliter possit remedium adhibere. Hæc est contra Panormi. & Sylu. dicentes, est crimen hæresis quod nec confessio calat.

APPEND.

CONCLUSIO.

In casu conclusionis, & appendicis, poterit confessor generaliter dicere Prælato: ut caueat diligenter, & vigilet, ne in sua Ecclesia hæreses oriantur: dummodo peccatoris revelatio non timeatur. potest enim Sacerdos revelare crimen, dummodo verbo, aut signo criminolum non indicet.

S. Thom. 22.

CONCLUSIO.

Si peccator suum crimen non accusando se, sed inducendo Sacerdotem in suum errorem, proponat non tacere peccatorem, sed Inquisitoribus illum revelare tenetur. Tollis enim confessio non est sacramentalis, nec confessio dicebat, sed modus occulte dogmatizandi.

Caiet. & Dur.
22.

Flo. Theo. q. super 4. l. bene.

S. Hinc,

APPEN.

Hinc, si quis in confessione suffragium confessoris ad aliquam dignitatem comparandam precibus, vel pecuniis ambiret, tale peccatum non esset sub sigillo confessionis tenendum. & de similibus simile est iudicium.

Diffic. An possit Sacerdos reuelando confessionem venialiter tantum aliquando peccare?

CONCLUSIO.

SACRILEGIUM est, & mortale peccatum confessionem, vel venialis peccati reuelare. daretur enim occasio deterrendi alios a confessione, unde grauisima pena in Can. omnis vtriusque sexus reuelantes confessionem puniuntur.

CONCLUSIO.

Caleta. Verbo confessio.

Qui dicit, Ioannes confessus est mihi sua peccata, & non addit mortalia, aut venialia confessionem non reuelare uelatio enim non est nisi res ignota, & penitentem sua peccata confiteri, omnibus est notissimum.

CONCLUSIO.

Sacerdos non potest absolute dicere, talem penitentem non absolui: reuelaret enim tunc illius impoenitentiam, si subiungat, quia nondum confessionem finiuit.

Diffic. Licetne confessori laudare penitentem?

CONCLUSIO.

QUANDO ex eius laude alium esse minus laudatum insinuat, haud licet, esset enim hoc alterius peccatum iudicare.

APPEN.

Hinc, si Sacerdos auditis duobus socijs vnū pro alio laudaret, vel nihil de alio diceret, eius confessionem reuelaret.

CONCLUSIO.

Medina. C. de penitentia.

Quando ex indeliberatione, vel inadvertentia aliquis reuelet confessionem: si nulla inde sequatur infamia, venialiter tantum peccabit. Ratio est, quia non animo reuelandi illud dicit, nec confessionis recordatur: sed quasi aliunde peccatum nouerit, reuelat.

D. Bonau. q. 6. 2. art. 2. S. Thom. q. 1. art. 2. Ric. art. 4. q. 4. q. 4. Sco. q. 1. 32. Sylu. Verbo confessio 3. §. 61.

Diffic. An Sacerdos in crimine participantem, etiam sub sigillo confessionis calare liceat?

SACERDOS & penitentem, & participantem in crimine tacere tenetur, aliter enim esset reuelata confessio.

nis reus, & poena contra reuelantes statuta plectendus. Per inde namque ex reuelatione participantis, atque penitentis, homines a confessione reuocarentur.

Diffic. An integrum sit Sacerdoti dicere in generali, ego audiui peccata in confessione, sine ulla penitentis reuelatione.

CONCLUSIO.

LICITUM est, dummodo id caute, & ob aliquam honestam causam fiat. Definitio est expressa in c. de officio idem penitent. & remiss. & in c. omnis vtriusque sexus dicitur, ratione consultationis hoc licere, dummodo penitens non reueletur: ceterum citra consultationem, vel aliquam iustam causam, temerarium hoc est. licet penitentis persona non reueletur, & hac ratione erit vera Panor. opinio in ca. omnis vtriusque sexus, qui conclusionem negat.

Diffic. An possit Sacerdos ex facultate penitentis reuelare peccatum, quod in confessione tantum nouit?

DEI sunt extremæ opiniones. Prima est negans Alex. Scot. ubi supra Dur. summa Angelica. Secunda est affirmans B. Tho. Bona quos citat Gabr. eadem dist. 1.

CONCLUSIO.

Sine aliqua causa, & in generali, non potest Sacerdos tale peccatum reuelare, nisi penitens illud extra confessionem narret. Lex enim de sigillo confessionis est in fauorem totius Ecclesie introducta, cui non potest vnus penitens cedere: quemadmodum non potest Clericus renuntiare privilegio canonis, si quis suadente, quod in fauorem totius Ecclesie est concessum.

CONCLUSIO.

Ex legitima causa, & respectu alicuius peculiaris peccati, satis erit penitentem confessori facultatem concedere illud reuelandi, quamuis extra confessionem minime narret. Tunc enim ista sunt æquivalentes: Concedo tibi facultatem reuelandi furtum, quod tibi confessus sum, & sciat me tale furtum commisisse.

Diffic. An Sacerdos possit sine sacrilegio crimem quod scit dupliciter reuelare, scilicet, & extra confessionem?

ALYSIODORENSIS partem negantem defendit. Communis autem opinio (vt docet Gabr.) affirmat.

Alexan. Alex. art. 3. Dur. q. 4. summa Angelica verbo. confessio 3. §. 3.

Alexan. Alex. art. 4. D. Bona. q. 3. art. 2. S. Th. art. 1. & Sco. ubi supra, Ric. d. 21. art. 4. q. 1. & 1. Soto. dist. 19. in fine.

CONCLUSIO.

Potest Sacerdos proponere in iudicio crimen, quod in confessione, & extra nouit. Ratio est, quia tale peccatum non reuelatur, quatenus in confessione cognitum, ex opposito enim multa crimina impunita remanent, cum Sacerdos non posset in iudicio testificari crimen, quod ante confessionem nouit; si criminosus postea illi confiteretur.

APPEN.

Hinc Sacerdos habens in iudicio contra aliquem reum, poterit illum accusare, quamuis postea fuerit illi crimen notum per confessionem, seruanda tamen est prudens cautela.

Diffi. Licetne unam confessionem in alia reuelare quando alterius integra confessio fieri non potest?

V. g. peccauit Sacerdos mortaliter absoluendo Episcopum symoniacum, & integre confiteri non potest nisi Sacerdoti cognoscenti Episcopum.

CONCLUSIO.

Tunc Sacerdos poenitens tale peccatum confiteri non tenetur, quando non potest sine reuelatione confessionis quam audiuit. Ratio est, quia respectu illius peccati non habet tunc Sacerdotis sufficientis copiam.

Reus est ubi su pra.

Alexan. Alen. art. 1. D. Eona. q. 1. art. 2. Ric. & Scot. ubi supra. Dur. ibid. q. 6. ad 1.

Diffi. Sacerdos poterit negare se in confessione crimine aliquo poenitentia audiuisse?

CONCLUSIO.

Sacerdos quod in confessione nouit, scit tantum ut Deus, id est, Dei minister. Definita est expressè in exp. si Sacerdos de officio ordinarij, ubi dicitur. Interrogatum etiam iuramento respondere posse illud crimen, velere, dummodo aliunde illud non agnouerit. Nemo enim dicitur scire, nisi quod visu, aut alio sensu experimentaliter nouit, ut constat ex Cano. testis 3. q. 2. confessor autem nouit per solam relationem, Ric. est D. Bon. & Duran. oppositum opinatur Gabr.

CONCLUSIO.

Sacerdos compulsus à Tyranno, ut respondeat non per verbum scio, sed audio: poterit se nihil in confessione audiuisse, respondere. Nam hæc responsio habet duplicem sensum, non audiui, vel tanquam Minister Christi, vel tanquam

quam purus homo, & iudex secundum allegata, & probata sententiam ferens, & in hoc sensu non mendicatur.

Rursus. Si Tyrannus compellat respondere. An audierit tanquam Deus?

CONCLUSIO.

Poterit respondere nequaquam, ut Deus, audiui. Est enim responsio quoque amphibologica. Nam non auduit, tanquam Deus, ut causa principalis, sed ut ministralis causa.

Verum. Quid si Tyrannus roget, an tanquam ministralis causa audierit?

RESPONDEO: erit mors tunc subeunda, quam erimen detegendum: neque enim tacendo, aut illum acerbe reprehendendo crimen indicabit. Sed Tyrannus ex sua malitia illud collegit; vel Deus tunc qui in necessarijs nunquam deest, quid faciendum sit, reuelabit. Hæc conclusio est Ric. quem sequitur Adr. q. vlt. de correc. frat. oppositum tenet Soto de sigillo secreti m. 3. q. 3. dubio 1.

Diffi. An Sacerdos ab crimine in sola confessione cognitum possit poenitentia ab aliquo actu tanquam malignum repellere?

V. g. publico suffragio in electione priuare? olim Henricus nullo modo hoc fieri posse tenuit.

CONCLUSIO.

Quando nulla negandi suffragii causa assignatur, bene poterit confessor illum in tali casu expellere. Non enim ali quo modo crimen in confessione notum reuelatur. Hinc, Prouincialis non poterit priorem aut, Guardianum propter crimen illi in confessione notum deponere, bene tamen poterit ianitorem suo officio priuare; quia ille ex libera Prelati voluntate dependet.

Quolibet.

APPEN.

Diffi. Poteritne Prelatus per notitiam aliquorum criminum quam ex sola confessione habet, eorundem de nomine inquisitionem facere?

CONCLUSIO.

NEQUAquam poterit Ratio est, quia ius inquirendi ex infamia, vel ex semiplena delicti probatione nascitur. Poterit nihilominus visitationis tempore diligenter

tius ad illud intelligendum attendere, & diligentius in-
lere super gregem suum, præferim, si crimen in damna-
publicum refultat nihil. n. prohibet confessorem ex audi-
tis confessionibus prudentiorem fieri.

*Dis. Si Prælati inuenerit peccata subditi scripta ad confessionem
faciendam, poterit inquisitionem facere?*

CONCLUSIO.

H A V D poterit, quia adeo sacrum, & diuinum est con-
fessionis sigillum, ut illa etiam, quæ ad confessionem ordi-
nantur, perpetuo silentio inuoluenda censeantur.

APPEN.

Hinc iudex secularis, si duo uel tres pœnitentissimi Sa-
cerdotes crimen per solam confessionem notum apud il-
lum deposuerint, omnino a iudicio cessare tenebitur.

Sc. q. 4. vbi sup.

*Diffic. Licetbitne Sacerdoti communicare cum pœniente aliquod
peccatum extra confessionem in sola confessione notum?*

Alexander, & Sco. & Dur. d. 2. i. affirmant, nullo modo
licentia pœnitentis licitum esse reuelare confessionem.

Paludanus in fine. d. 2. i. asserit, posse ratione correptionis
fraternæ illum secreto de peccato semel confesso au-
monere: quod est omnino falsum, quia confessionis sigillum
quodammodo reuelaret.

CONCLUSIO.

Nullo modo licet, nisi prius a pœniente petita, & ob-
ta facultate. Quia illa, quæ Sacerdos in foro anime, ut
Christi minister nouit, ut purus homo haud potest, & hoc
nullo modo in detrimentum pœnitentis fieri potest.

*Dubium. Poteritne pœnitens iurare se nihil confessum
dixisse?*

Respondeo: integrum erit dicere; nihil tale Sacerdoti
in confessione dixi. Intelligendo tanquam puro homini
cum illi tanquam Dei ministro dixerit.

*Dubium. Quod si Sacerdos errorem aliquem intulerit abfoluendo
commiserit ut si non sibi subditum, vel excommunicatum a
casu reservato absoluerit, vel dixerit aliam
non esse reservatum?*

Respondeo, conuenire debet pœnitentem dicens graue
ominis errorem te absolucundo, proinde tibi consule, uo-
liscue

Itene iterum confiteri, uel mihi, ut te ueritatem doceam
sub eodem sigillo tractandi tuum negotium facultatē con-
cedere. Si pœnitens, tunc quia Sacerdotis consilium am-
plecti tenetur, neglexerit, culpa Sacerdotis in pœnitentē
transfertur. Ceterum si error non fuerit ita grauis, & cre-
ditur pœnitentem absolutum fuisse, nihil de ipso amplius
curandum est.

*Dubium. Alia quæ in confessione præter peccata dicuntur, caduntne
sub confessionis sigillo?*

Respondeo, quæ sibi sub sigillo confessionis traduntur
tenere tenetur, ne tanto sacro detrimentum faciat: nā red-
deretur pœnitenti fraudulosa, & odiosa confessio: quæ au-
tem non sunt de necessitate confessionis, & parum referre
pœnitenti illa reuelare; scilicet minime tenetur, dummodo
se in confessione illa audiuisset non dicat.

*Dubium. Quæ extra sacramentum sub sigillo confessionis commis-
sunt, ardent sub tali sigillo tenenda?*

Respondeo, non debetur sub tali sigillo quicquam: recte
penam licet qui illa ita audit, fidem frangat; tamen in
penas canonis non incidit, quia nulla sit sacramento in-
iuria, neq. est confessionis sigillum. Tenetur nihilominus
magis ad illud secretum seruandum, quam ad alia, nam
ex pacto nouum uinculum additur.

*Dis. Testis, cui secreto notit aliquod crimen, teneturne in iudicio
percontanti iudici, respondere se nihil scire?*

CONCLUSIO.

Nō licet uagare secretum in iudicio, aut extra, pro-
pterea, quod negans ueritatem mentitur, quod nunquam
est licitum.

CONCLUSIO.

Quando iudicium est legitimum, tam reus, quam testis
non respondendo iudici mortaliter peccat. Neq. est reus
durante iudicio, donec ueritatem respondeat, absolucio-
nis. Nam cum iudex tunc interrogandi potestatem habeat,
testis procul dubio respondere tenebitur.

CONCLUSIO.

Quando iudicium est illegitimum, poterunt reus
& testis nimiam iudicis sollicitudinem uerbis ambiguo-
logicis

DD. d. 2. i. S. Tb.
a. 2. q. 69. ar. 2. &
q. 7 ar. 1. Ad.
quo. in solutio-
ne ad 2. princi-
pale soto de ra-
tione tegendi se-
cretum.

logicis veritatem faciendo fallere: nam cum iudex tunc ad possit interrogare, isti ad respondendum non obligabuntur. Atque ita poterunt dicere: nescio hoc quod rogas, scititia publica, ut tibi manifestem. Sic Christus Iesus apud Marc. ut rogatus a discipulis de die illa, & hora respondit; neque filius hominis scit, ut vobis tanquam publicum & notorium revelet. Haec tunc de confessione.

QVAEST. DE SATISFACTIONE.

Ar. 1. De his quæ ad essentiam satisfaciendi pertinent.

AB SOLVETUR AR. aliquot difficultatibus positis. Ad quarum intelligentiam lege DD. modo citatos.

Difficil. An possit homo Deo pro iniuriis & peccatis in illum commutatis satisfacere?

CONCLUSIO.

POSSIBILE quidem est hominem in hac vita pro peccata in purgatorio infligenda satisfacere. Confirmatur est multis Sacre Scripturæ locis. Cap. 14. Sess. 6. Conc. Trid. cum enim homo per contritionem pro culpa, quod maius est, satisfaciatur, poterit quoque pro pena temporali, quod minus est, satisfacere.

Difficil. Potest satisfactio ex aliis debito fieri?

DVÆ sunt opiniones. Prima Sc. cui adhæserunt Pils. Gab. Syl. verb. satisfactio. §. 8. qui omnes affirmant satisfactionem ex aliis debito esse faciendam.

Contraria opinio est Duran. d. 15. q. 6. 1. quem sequitur Caic. tract. de satisfactione. q. 1.

CONCLUSIO.

Opera alia debita ratione præcepti, si in gratia efficiuntur, sunt pro pena purgatorii satisfactoria, quia martyrium, quando est sub præcepto remittit omnem poenitentiam, quando est sub præcepto remittit omnem poenitentiam. Et de iniuriis siquidem facit martyri, qui pro illo orat. Et de his operibus ratione præcepti est vera Duran. & Caic. opinio.

CONCLUSIO.

Non possumus pro vno peccato per opus alia pro alio peccato debitum satisfacere. Si enim imposita esset alicui peregrinatio pro apostasia à fide, & iterum eidem alia pro blasphemia imponeretur, non posset pro prima, per secundum satisfacere. Iam enim pro blasphemia deberetur. Et hoc modo Sco. opinio, ut apertissime eius verba declarant, est intelligenda.

blasphemia imponeretur, non posset pro prima, per secundum satisfacere. Iam enim pro blasphemia deberetur. Et hoc modo Sco. opinio, ut apertissime eius verba declarant, est intelligenda.

CONCLUSIO.

Quando Sacerdos imponit poenitentiam, ex aliis debito ratione præcepti, & ratione obedientie est adimplenda. Quia poenitentia obligat iuxta confessoris intentionem, qui semper satisfactionem ex operibus alias ratione præcepti debitis esse faciendam, nisi contrarium exprimat, intelligit.

Hinc, si ieiunium impositum fuerit non est intelligendum de ieiunio quadragesimali. Et idem est de aliis operibus debitis iudicium.

CONCLUSIO.

Potest Sacerdos pro satisfactione peccatorum opere alia debita imponere. Ratio est, quia unico actu duplici obligationi satisfacere possumus, ut per ieiunium quadragesimale à Confessore impositum poenitens præcepto Ecclesiæ ratione obedientie, & præcepto Sacerdotis ratione iustitiae satisfacit.

Difficil. An qui adimplet poenitentiam audiens Missam de præcepto satisfaciatur?

DVÆ sunt opiniones. Prima negans quorundam summiarum. Altera Adri. affirmans.

CONCLUSIO.

Adimplet quidem præceptum, & non peccat. Ratio est, quia solum tenetur Missæ Sacrificio assistere. Et quemadmodum potest alia preces effundere, debitas etiam poterit solvere. Non tamen debitam reuerentiam servare videtur. Et intelligenda est conclusio modo ad utrumque attentius habet, & ab altero omnino non auertatur.

Difficil. An dimisso peccato quoad culpam maneat aliqua poena pro qua satisfaciendum sit ante gloriam ingressum?

CONCLUSIO.

Quando contritio non est usque adeo intensa, ut eius virtute omnis poena remittatur, quemadmodum tunc in latrone remissa, aliqua poena in purgatorio remanet. Constat multis Sacre scripturæ testimoniis.

APPENDIX

Nova In sum. c. 22. et in 9. d. 1. ubi sapientia, d. Bon. q. 1. & 22. et in 1. Vega vol. supra.

simoniis: peccatum enim Davidis fuit morte temporali filii punitum.

CONCLUSIO.

Ante gloriam ingressum necessarium erit pro pena temporali, uel in purgatorio, uel in hac uita satisfacere. Ratio est, quia quibusdam iustis manet poena in purgatorio, ut auctor est B. Pau. qui loquens de operibus imperfectis, ait: si cuius opus &c. ipse autem saluus erit, sic quasi per ignem. i. prius quam ad gloriam transeat, prius per acerrimum purgatorii ignem transibit. Quare qui ab illo tormento liberari uoluerit, in hac uita poenalibus actibus penam illam redimere debet.

1. Corinth.

Heretice,

Hinc destruitur error Lutheri, qui affirmavit post dimissam culpam nullum in hac uita, aut in purgatorio poenalis poenae luendam remanere reatum.

Diffi. An in peccato mortali existens pro peccatis aliis dimissis satisfacere possit?

Quinque sunt opiniones, de hac re. Prima est Sco. q. 1. ar. 4. affirmantis; existentem in mortali posse pro pena temporali peccatorum iam dimissorum satisfacere, licet pro peccatis dimissis satisfacere non possit; illi adhæsit Gab. d. 16. q. 2. Secunda est Palud. q. 1. ar. 3. qui docet; opera extra gratiam facta, aut relinquere post se aliquem effectum usque ad aduentum gratiæ duranti, uelut si post ieiunium corpus adueniens gratiæ duranti, uelut si post ieiunium corpus debile remaneat, & illa opera dicit esse satisfactoria: aut nullum relinquere effectum, ut ieiunium quando non debilitat corpus, quæ opera dicit non esse satisfactoria. Tercia opinio est Caiet. in trac. de satisfactione q. 2. qui distinguit dicens, opera poenalia in mortali ex propria liberalitate facta, neq. quoad gratiam, neq. quoad satisfactionem accedunt, te charitate remittere. Quæ aut a Sacerdote impo-
sunt, hæc adueniunt gratiæ, & charitati, quoad satisfactionem reuiviscere affirmat. Quarta opinio est Adri. in materia de satisfactione in qua unum peccatum possit sine alio remitti &c. q. distinguit inter liberalitatem, & iustitiam Dei, de iustitia, inquit, non sunt opera extra gratiam facta satisfactoria, bene tamē ex Dei liberalitate præter legem. Quinta opinio est Alex. D. Bona. & Ric. quos sequitur Syl. verb. satisfactio §. 7. qui affirmant nullum opus extra gratiam factum esse satisfactorium pro pena temporali in purgatorio. iam dimissis luenda. Hæc de opinionibus.

CON-

Alex. S. Alen. q. 85. m. 1. & 2. ar. 1. & 2. S. Tho. q. 14. ar. 2. D. Bo. m. q. 3. ar. 1. Ric. ar. 1. q. 5. Duran. q. 2.

CONCLUSIO.

Existens in mortali, si penitentiam adimplet præcepto de penitentia adimplenda satisfacit. Probatur a simili, nā existens in mortali, & recitans horas canonicas, uel ieiunans, uel Missam audiens satisfacit præcepto de recitandis horis ieiunandi, & audiendi Missam, ita a simili hic; unde non tenebitur reiterare penitentiam.

CONCLUSIO.

Qui adimplet penitentiam iniunctam, uel aliquod opus supererogationis extra gratiam facit pro pena in purgatorio infligenda pro venialibus, siue mortalibus iam dimissis nequaquam satisfacit. Ratio est, quia satisfactio non est actus iustitiæ, id est, recompensationis; verum etiam reconciliationis: quoniam est tertia pars penitentiae de cuius quidditate est, offensam recompensare, & hominem Deo reconciliare; qui autem in peccato perseverat, cum sit Dei inimicus, non potest actum amicitiae, siue reconciliationis efficere.

CONCLUSIO.

Existens in gratia pro vno mortali iam dimisso potest satisfacere, non satisfaciendo pro alio, uel gr. si sit impossibile oratio pro blasphemia, & etiam oratio pro furto, orando satisfacit pro blasphemia, & non pro furto. Hæc conclusio fuit demonstrata.

Diffi. An præcedentia opera adueniente gratia sint satisfactoria?

Tres sunt opiniones. Una Palu. Altera Caiet. de quibus proxima diff. Tercia communis S. Th. q. 89. ar. ult. D. B. ver. in tenent opera mortua non reuiviscere, nec quoad meritum, nec quoad satisfactionem.

S. Th. in 3. p. q. 89. ult. Ale. Alē. q. 85. m. 2. ar. 3. D. Bo. q. 4. & 6.

CONCLUSIO.

Opera iniuncta, & impleta in mortali non reuiviscunt quoad satisfactionem. Probatur eadem ratione quo conclusio præcedentis diff. fuit demonstrata.

CONCLUSIO.

Opera facta extra charitatem in peccato non sunt aliquid boni uel temporalis meritoria, quia meritum est opus, cui de iustitia primum debetur, & peccator pane, quo vescitur, non est dignus, & satis superque illi est Dei Opt. &

Oct. & Max. ineffabilem benignitatem ad penitentiam eum prouocare & expectare.

CONCLUSIO.

Pona extra gratiam facta sunt quorundam bonorum. tunc impetratoria, patet in Exodo, ubi legitur obsecrationibus Aegyptiorum Deum benefecisse, quia filios Hebræorum suffocare noluerunt. Et Romanis datum fuisse a Deo imperium propter bona eorum moralia, D. Aug. docuit.

Difficul. An opera facta contra charitatem summam inferni puniunt?

Si huiusmodi opera sint obligatoria, minuunt quidem adhuc sensum, sed non accumulunt. Grauius enim puniuntur damnati, qui plurius transgressi sunt, quam qui paucorum rei extiterunt.

Artic. 11. Quibus operibus debet fieri satisfactio penitentia?

Communis opinio est affirmans. Sor. in 4. d. 19. q. 2. art. 1. opinatur quodcumque opus meritorium, quantumvis delectabile, ut comedere, bibere &c. esse satisfactorium.

CONCLUSIO.

De ratione satisfactionis est, ut fiat per aliquem actum penalem. Ratio est, quia satisfactio fit ad corrigendam culpam, quæ non corrigitur nisi per penam.

CONCLUSIO.

Quamuis regulariter ita fiat satisfactio per actum penalem, aliquando tamen satisfacimus per actum seruientissimæ dilectionis Dei super omnia. Ratio scilicet est, quia in acceptatione diuina æquiualeat actuali penitentia, & est penitentia virtualis.

CONCLUSIO.

Ad satisfactionem, ut fiat actus nobis penam aliquam, uel tristitiam ingerens, non desideratur. Quia distinctius satisfacit per elemosynam, & temperatissimus per ieiunium, & neuter illorum his actibus contrahitur, satisfactio enim fit priuatio alicuius boni utilis, aut delectabilis.

D. ff. Possimusne pro peccatis dimissis satisfacere per flagella, quæ nobis a Deo mittuntur?

CONCLUSIO.

FLAGELLA, quæ a Deo propter peccata aequaliter mittuntur.

Lib. 5. de ciuit. cap. 12.

Alex. Alen. q. 5. 58. sent. m. 3.

8. Tho. ibid. art. 4. d. 1. q. 6.

Dur. q. 3. & 4. d. d. ubi supra.

Alex. Alen. q. 84. m. 2. ar. 2. S. Th.

q. 15. ar. 1. d. Bo.

na. ar. 1. q. 3. Ri.

ar. 1. q. 3. Sco. q.

1. Du. q. 5. Gab.

d. 16. q. 1. Adria.

de satisfact. art.

in Medi. q. 6. de

satisfact. sy. uer-

bo satisf. §. 2.

DD. d. 14. & 15. S. Tho. ar. 1. ubi sup. Ric. q. 4. ar. 1. uerbo de satisfact. q. 5.

mittuntur, pro peccatis iam dimissis sunt iustis recompensatoria. Nam ut tormenta animabus purgatorii iustitia sunt recompensatoria, ita & hæc. Vtraque enim a Deo iudicati peccatorum mittuntur.

Diffic. Summe satisfactoria iuxta quantitatem patientia. An flagellorum?

S. Th. & Ricar ubi sup.

V. g. si dyo inæqualiter patientur, unus per diuturnam, & grauius infirmitatem, alter per incendium domus &c. habeant tamen æqualem patientiam, est modo difficultas, An æqualiter satisfaciunt.

CONCLUSIO.

Tunc grauiora patiens mala plus satisfacit. Quia cum hæc flagella a Deo in penam peccatorum mittuntur, qui plura, & maiora mala patitur, plus sati facit; quemadmodum penitentes, qui maiores, & grauius penitentias a sacerdotibus impositas adimplent.

CONCLUSIO.

Flagella, quæ secundum generalem concursum ex naturalibus causis oriuntur, eunt secundum quantitatem patientia satisfactoria. Ratio est, quia cum non fiat hæc mala actus iustitiae, & uindictæ diuinæ, si ex natura rei oriantur, non erunt plane recompensatoria, nisi iuxta quantitatem patientia illa sustentis.

Hinc latro, uel homicida qui suspenditur, solum satisfacit secundum patientia quantitatem.

Diffic. Summe tria operum satisfactoriorum genera?

CONCLUSIO.

Trium quidæ sunt Oratio, s. s. ieiunium, & elemosyna. Quia omne peccatum, uel est concupiscentia carnis, uel concupiscentia oculorum, uel superbia uitæ. Et aduertere, reliqua opera penalia, sub his tribus generibus comprehenduntur. Nam sub ieiunio, flagella, uigilia, peregrinationes, & alia id genus continentur. Sub elemosyna uero omnia misericordiae opera &c.

Diffic. Potestne unus pro alio satisfacere?

CONCLUSIO.

QUANDO penitentia a Sacerdote penitenti imponitur non solum in satisfactionem pro pena peccati dimissis,

Alex. Alen. q. 5. 83. m. 1. ar. 1. &c. 85. m. 4. S. Tho. q. 13. ar. 2. ubi sup.

D. Bo. ar. 1. q. 1.
R. 1. q. 3. Du.
52.

dimisi, utrum etiam in medicinam contra morbum spirituale, ut si avaro elemosynæ largitio iniungatur, nec vnus pro alio satisfacere non potest medicina enim, & remedium contra morbum corporalem si alteri applicetur tali morbo laboranti minime proderit.

CONCLUSIO.

Quando penitens per seipsum satisfacere valet, per aliam penitentiam adimplere non potest. penitentia enim iniuncta est obligatio personalis, quæ pro delicto imponitur. Dicitur namque in Can. omnis vtriusque sexus, penitentiam propriis viribus studeat adimplere.

CONCLUSIO.

Quando aliquis pro seipsum penitentiam iniunctam adimplere non potest, per alium satisfacere poterit. nam vnus pro mortuo in purgatorio existente satisfacere potest, cur etiam pro viuo ad penitendum impotente non poterit.

CONCLUSIO.

Ut aliena satisfactio prodest, oportet vtrumque satisfactorum, scilicet, & illum, pro quo fit satisfactio, in charitate existere. Ratio est, quia satisfactio vnus pro alio à Deo admittere, quatenus ambo vnus corporis mystici, vterque Christi, sunt membra. Ut enim manus aliquando ob contrariam meliorem alteri, illatam abscinditur: ita vnum membrum vnus corporis mystici, cuius Christus est Caput, pro alio potest Deo satisfacere.

CONCLUSIO.

Potest vnus in charitate existens pro alio per opera supererogationis applicando illi sua opera satisfactoria Deo facere satis, sic solent religiosi aliis sua opera satisfactoria applicare ad pœnæ temporalis remissionem. Patet exemplo Christi, qui nulli pœnæ obnoxius pro peccatoribus infirmis substituit pœnas.

CONCLUSIO.

Ca. & Palu. est.

Poterit penitens per se, vel per alium penitentiam adimplere, si Sacerdos illam imponens istud concesserit. Ratio est, quia quando præceptum ponitur sub disiunctione, electio est debitoris.

Ar. III. De Purgatorio;

De hoc art. differunt DD. d. 20. Magistri, & sunt præsertim legendi D. Bona, & Ricar. & Patet à Castro, verbo Purgatorium;

gatorium contra Hæreses. Absoluetur positus aliquot disculcatibus.

Diff. An sit Purgatorium post hanc vitam;

CONCLUSIO.

In alia vita est Purgatorium, in quo animæ penam temporalem pro peccatis mortalibus, & venialibus iam dimissis quoad culpam patiuntur. Patet Mach. 12. Sancti, & salutes est cogitatio pro defunctis exorare: ut a peccatis solvantur. Qui locus non intelligitur de beatis, pro quibus non est cadendum, cum sint in patria, neque de damnatis, quia ibi nullus est salutis spes.

Contra hanc veritatem est Hæresis Lutheri, & aliorum, qui purgatorium negabant. Vide Castrum vbi supra.

Diff. An pena purgatorii sit maior quacunque alia presentis vite pœnæ;

CONCLUSIO.

Pœna damni, quam iusti in purgatorio patiuntur, non est maxima, quia cum sit exilium temporale a regno spe videntur de Deo minuitur. Quid? quod sequeretur ex opposito, scilicet Sanctos Patres habuisse in limbo maiorem pœnam, quam si uiui in hac vita comburerentur.

CONCLUSIO.

Pœna sensus in animabus purgatorii est grauior quacunque alia huius vite pœna. Ratio est, quia anima separata habet potentias perspicaciores: & ita tunc de quacunque re solita magis contristatur.

Diff. Quorum ministerio anime in purgatorio cruciantur?

CONCLUSIO.

Non cruciantur ministerio dæmonum. Ratio est, quia sunt inimici deducuntur tamē, animæ iustorum ad purgatorium per ministerium bonorum Angelorum, ut animæ dæmonum per ministerium dæmonum in infernum deportantur. Constat Luc. 16. de Lazaro, & dicitur Epulone. Vide D. B. vbi supra, vbi que tamen torquentur igne.

Diff. An pœna existentium in purgatorio sit meritoria, & voluntaria;

Vide D. Bona vbi supra, ar. 1. q. 3. Ric. q. 2.

CON-

DD. d. 20. Ri. 2.
D. Bo. q. 1. &
vbi ar. 1. Castro.
Verbo purgato-
riū contra hæres.

Hæresis.

Ri. q. D. B. a. q. 2

Ri. q. 3. ar. 1. q. 5

CONCLUSIO.

Animæ existentes in purgatorio voluntarie, id est, pater tormenta sustinent, pater exemplo infirmi, qui pater ter sustinet tormenta ignis, quoniam intelligit esse remedium ad salutem necessariam.

CONCLUSIO.

In purgatorio nullus demereri potest. Ratio est, quia potest tunc peccare, & ex consequenti damnari, quod est manifeste falsum.

CONCLUSIO.

Animæ in purgatorio existentes per patientiam, quam habent in tormentis, neque gratiæ, neque gloriæ augmentum promerentur. Patet Ecclesiast. 9. quodcumque potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia est apud inferos, quo tu properas, quo loco purgatorium. infernum appellatur, tunc est, quia solus actus in hac vita elicitus a charitate est meritum.

FLORES QVAESTIONIS
de Sacramento Extremæ
Vnctionis.

Art. 1. De his, quæ ad essentiam huius Sacramenti pertinent.

DD. d. 33. q. 1. uni
ca. Soc. Dur. q. 1.
Ric. art. 1. q. 1.

Hic Articulus aliquot difficultatibus positus poterit.

Diff. An Extrema Vnctio sit Sacramentum?

D. Isac. c. 8.

EXTREMA vnctio verum est Sacramentum, est enim ceremonia a Christo Iesu instituta gratiam conferens. Nihil in peccatis, inquit D. Iacob. tu. rit, remittentur ei, estque definita in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1.

Difficul. Fuitne hoc Sacramentum a Christo institutum?

Ric. q. 2.

Hanc difficultatem expositam leges arti. 5. quæst. 1. de sacramentis in genere.

Diff.

Diff. An habeat plures vnctiões, & formas, sive vnum Sacramentum, an plura?

CONCLUSIO.

VNUM est vnctio perfectionis, licet plures vnctiões, & formas habeat: constat à simili de sanctissimo Euchariæ Sacramento, quod vnum est, quamvis duas formas, duasque materias partiales habeat.

D. Bona. art. 1.
q. 3. & 4. Scot.
ibid. Dur. q. 2.
& 3. Ric. q. 3.

Diff. Quam sit huius Sacramenti Materia?

CONCLUSIO.

NECESSARIA materia est Oleum Olivarum. Definita est in Can. unico de sacra vnctione, & in Concil. Florentino Eugenio III.

CONCLUSIO.

Est etiam de necessitate huius sacramenti, ut oleum sit benedictum. Definita est in Conc. Trid. ubi supra. ca. 1.

CONCLUSIO.

Est etiam de essentia huius sacramenti, ut benedictio fiat per Episcopum, aut a Sacerdote per Papæ facultatem. Definita est in Conc. Trid. proxime citato expressè, nam dicit Concilium, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum, quæ quidem benedictio facta ab Episcopo, cum non sit de iure divino, sed de positivo tantum, poterit per ipsum Romanum Pont. Presbytero committi.

APPEN.

DD. ubi supra,
Ric. q. 4.

Et ne cauendus erit Cauea, qui licet timide, existimat nisi benedictionem per quemlibet Presbyterum fieri posse.

Diff. Quam sit huius Sacramenti forma?

CONCLUSIO.

PRAECISA forma est, indulgeat tibi Deus quicquid peccasti per visum &c. ita ut per verbum indicatiui modi non conficiatur. Definita est expressè in Concil. Florentino & Ric. referunt aliquas Ecclesias, ut Grecorum Ecclesiam habere formam indicatiui modi, dicendo, vngue oculos tuos oleo in nomine Patris &c. apud quos nisi addatur, ut indulgeat tibi Deus &c. Extremæ vnctionis sacramentum non conficietur.

Art. 11. De effectu huius sacramenti.

An sit remissio venialium principalis effectus?

DVAE sunt opiniones, quas citat D. Bona. Vna tenet Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. T non

q. 1. art. 1. & q.
2. art. 1. Ric. q. 6.
5. & 6. art. 1. Du
ran. q. 1.

non esse proprium effectum venialium remissionem, sed diminutionem reliquiarum peccati originalis, & actualis, & est. S. Tho. Altera opinio est Ric. D. Bona. Scot. Duran. & Maior, qui tenent ordinari ad remissionem venialium.

CONCLUSIO.

Remissio venialium est huius sacramenti effectus, dicitur enim B. Jacob. et si in peccatis fuerit, dimittentur ei. Deputata fuit in Conc. Trid. Can. 2. & Can. 3.

CONCLUSIO.

Non tamen est peculiaris effectus huius sacramenti. Ratio est, quia (ut supra diximus) remissio venialium est effectus communis omnium sacramentorum. Quia si per sacramentalia, sit talis remissio, multo magis per sacramenta fiet.

CONCLUSIO.

Neque est peculiaris effectus reliquiarum peccati diminutio, scilicet, torporis ad bonum, & pronitatis ad malum; tunc enim deberet etiam sanis, sicut infirmis administrari, cum hae peccatorum vestigia patiantur. Quod quod potius esset dicendus generalis effectus, omnium sacramentorum, quae quidem conferunt gratiam, qua forma peccati diminuitur; verum tamen est, reliquias peccatorum per Extremam unctionem extenuari, quemadmodum Concil. Trid. vbi supra docet.

CONCLUSIO.

Peculiaris autem effectus gratiae, quae per hoc sacramentum conferitur, est auxilium contra tentationes, quae ultimo tempore mortis patitur. Definita est in Conc. Trid. vbi supra, vbi ita legitur, Res etenim huius sacramenti est gratia Spiritus Sancti, cuius unctio delicta, si qua sunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & expedit animam ad leviam, & confirmat, magnam in eo diuinae misericordiae fiduciam excitando, quae infirmum subleuat, & morbi incommoda, ac labores leuius fert, & tentationibus demonis calcaneo inhiat, facilius resistit, nunquam enim homo magis eo auxilio, quam in instanti mortis indiget.

D. Bona. arti. 1.
q. 1. Ric. arti. 2.
q. 1. & 2. Scot.
vbi supra, Duran.
can. quall. 2.
Cap. 5.

Art. III. An solus Sacerdos sit huius sacramenti minister?

CONCLUSIO.

De necessitate huius sacramenti est, ut a Presbyteris ministraretur. Nam inducit, inquit D. Jacob. Presbyteri est.

Definita in Conc. Trid. vbi supra, & in Cano. quae sunt verba, significatione.

CONCLUSIO.

Debetur a proprio Sacerdote ministrari, et si ab alio ministraretur, erit verum sacramentum, peccabit tamen mortaliter administrans. Si vero a religioso sine licentia Curati, erit excommunicatus. Ita definitur in Clement. eodem, de sepulturis. In casu tamen extremae necessitatis poterit quilibet Sacerdos, etiam religiosus, per rationabilem in absentia proprii Curati illud administrare. Ratio est, nam tunc actum charitatis exerceat.

CONCLUSIO.

Si ante finitam extremam unctionem contingat ministeri mori, aut infirmari, poterit hoc sacramentum ab alio Sacerdote perfici. Probatur a simili de Sacramento Eucharistiae.

Art. III. De recipientibus extremam unctionem. An sit ministranda sanis, furiosis, & pueris?

CONCLUSIO.

De necessitate huius sacramenti est, ut sanis non ministraretur, nam dicit B. Iacob. infirmatur quis in vobis &c. Hinc, si damnatis ad mortem, aut in periculo mortis violentie existentibus ministraretur, non erit verum sacramentum, propterea quod isti non infirmantur, bene tamen, si deus confosso vulnere, quia quamvis sit mors violenta, tamen infirmatur.

CONCLUSIO.

Ad veritatem huius sacramenti requiritur, ut medici de infirmi salute desperent, non autem, ut sit omni spe desperatus. Confirmatur ex usu Ecclesiae & Concil. Florent. auctoritate.

CONCLUSIO.

Non debet nisi poenitentibus conferri. Patet ex usu Ecclesiae confirmatur a simili de alijs sacramentis dempto Baptismo respectu paruulorum.

CONCLUSIO.

Perpetuo amencibus, qui nunquam ratione vti solent, non est extrema unctio administranda, quia datur in remissionem peccatorum, & isti nunquam peccauerunt. Hinc phreneticis, & habentibus lucida internalla erit administranda, si illam in sanitate petierunt.

D. Bona. arti. 1.
q. 2. sco. vbi supra,
Ric. arti. 2.
q. 1. & 4. Duran.
q. 4.

APPENDIX

APPENDIX

CONCLUSIO.

Pueri, qui nondum habent annos discretionis, non debent illam recipere. Quia non indigent remedio contra peccata, cum nondum peccauerint: neque contra rationes, quas tempore mortis non patientur bene tam erit administranda pueris, qui annos discretionis attigerunt, quamuis non sint Eucharistiae capaces.

DD. Bon. ar. 2. q. 3. Ric. q. 16. Sc. & Duf. ybi supra.

Difficultas. Effine de necessitate huius sacramenti determinatur corporis partes vngantur?

CONCLUSIO.

De essentia huius sacramenti est, ut vinctio in quinque sensibus fiat, in oculis, scilicet, auribus, naribus, ore, & est organum gustus, manibus, quae sunt organa tactus. Vinctio huius conclusionis est immemorabilis Ecclesiae & quia per quinque sensus mors spiritualis ad animam pertinet.

CONCLUSIO.

Vinctio in renibus, & pedibus non pertinet ad hoc sacramenti essentiam. Nam in nonnullis Ecclesiis, & regionibus non fit ibi vinctio. Et feminæ in umbilico non in renibus vnguntur; & tamen hi omnes verum recipiunt sacramentum.

CONCLUSIO.

Sunt tamen de integritate huius sacramenti, ut illius specu Baptismi erat trina immersio, in quarum vltima dabatur gratia: quia minister non intendebat conferre sacramentum vsque ad vltimam immersionem.

APPEN.

Hinc, si infirmus in quinque prioribus vinctioibus est dispositus ad suscipiendam gratiam, in vltima vinctio si tamen fuerit dispositus, illam recipere poterit.

FLORES QVAESTIONVM
de Sacramento Ordinis.

DD. dist. 24. D. Bon. q. 3. ar. 1. Ric. ar. 3. q. 1. Scot. q. 6. vltima Duran. q. 14.

De hoc Sacramento disserit Mag. d. 24. & 25. & 26. ibid. Et Caffr. verbo Ordo, & verbo. Sacramentum.

Art. 1. De q. quæ ad essentiam Sacramenti Ordinis pertinent.

ABSOLVETUR a aliquot difficultatibus positis.

Diff. An ordo sit noua lex Sacramentum?

CONCLUSIO.

Ordo pro ordinatione sumptus est, verum sacramentum. Constat ex definitione sacramenti in principio operis posita, est enim signum sensibile &c. ex Conc. Flor. & Tri. lege supra de sacramentis in genere.

Hic defendendus est Scot. ab iniuria, qua illum afficit Soc. Nam dicit Scot. dixisse Sacramentum Ordinis esse potestatem spirituales, scilicet, charitatem, & non potius ordinationem ipsam, cum tamen expressè Sco. oppositum affirmaverit. Bins enim verba hæc sunt; quid ergo est septimum sacramentum? dico, quod ordinatio, cuius descriptio potest esse ista: ordinatio est institutio alicuius in gradu Ecclesiae eminente, cui conuenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum, facta à ministro idoneo certa verba proferente. Hæc Sco. qui quidem quando prius dixit ordinem non esse sacramentum, loquebatur de charactere, qui est res sacramenti, & non sacramentum, cum sit invisibilis.

Scot. liberatur quæst. 2. art. 1.

d. 14. q. 2. art. 1.

Scot. vbi supra.

Diff. Quando fuit hoc sacramentum à Christo institutum?

CONCLUSIO.

Tempore cenæ fuit institutum, & post resurrectionem consummaturum. Ratio est, quia hoc Sacramentum Ordinis perfectio constat potestate conficiendi corpus Christi, & remittendi peccata. Prima fuit tradita post commemorationem. Secunda verò post resurrectionem, quando dixit Apostolis. Hoc facite in meam commemorationem. Tercia accepit Spiritum Sanctum, quorum remiseritis vobis ordinibus: quia Christus dedit potestatem Ecclesiae charitatis necessarios. Vt constat auctoritate Anacleti Papæ in c. 2. sui decreti. & B. Ambrosii super locum, ipse dedit quondam Apostolos &c.

Hinc, confutatur error dicentium minores ordines esse sacramentum humanum.

Diff. An sacramentum Ordinis in septem ordines, quorum quilibet sit sacramentum, recte dividatur?

Tres sunt opiniones circa partem secundam tituli, T 3 an

ad Eph. 4.

Hardis.

quæst. 2.

8 sic. in q. de ri-
tu ordinis. & in
3. p. q. 64. art. 1.
D. h. on. q. 1. &
4. Ric. q. 1. ar. 3.
Dur. Sco. q. uni-
ca.

an quilibet Ordo sit Sacramentum. Prima Dur. asserunt
solum Sacerdotium esse sacramentum, reliqua vero esse sa-
cramentalia quadam. Secunda opinio videtur esse Cajeti
B. Tho. D. Bon. & R. Alberti magni, Almay, Maioris &
asserentium omnes septem ordines esse sacramenta, & in
illis omnibus imprimi characterem. Tertia opinio, quam
citant D. Tho. & D. Bon. tenent, Sacerdotium, diaconatum
& subdiaconatum, qui dicuntur ordines sacri, esse sacra-
menta: reliquos vero quatuor sacramentalia.

CONCLUSIO.

Convenientissime Ordinis Sacramentum in septem or-
dines dividitur. Nam si regiam mensam deest variis edi-
& multiplices ministros (ut de mensa Salomonis constat)
quanto magis conveniet mensa regis gloriæ, ubi vix pa-
nis, qui est Christus Iesus, spiritualis animarum ministratur
turque enim in mensa regis Salomonis gerebantur, etiam
figura Ecclesiæ, in qua variis sunt ministri, variisque veli-
bus, ad varia officia delegati.

CONCLUSIO.

Numerus ministrorum congruentissime fuit septenarius
nempe Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus, colytus, & corre-
cta, Lector, & Ostiarius. Hæc probatur contra hæreticos
antiquissima primitivæ Ecclesiæ consuetudine. Nam cum
nes Apostolorum diaconi, & subdiaconi &c. mentionem fa-
ciunt, ut constat in summa Conciliorum Can. 41. & 43.
fuerunt enim ab initio nascentis Ecclesiæ septem ordines
de singulorum autem ministerii lege Magistrum senten-
tiarum hæc distinctio.

CONCLUSIO.

Non est erroneum asserere cum Dur. solum ordinem
tionem Sacerdotis esse sacramentum Ordinis: reliqua ve-
ro ordinationes sacramentalia esse. Quia Ecclesia hæc non
non de claravit oppositum, neque eius opinio scriptura la-
cra, & sanctorum auctoritatibus contradicit.

CONCLUSIO.

Tres Ordines sacri, scilicet, Sacerdotium, diaconatus,
& subdiaconatus, sunt sacramenta, reliqui vero quatuor sa-
cramentalia. Nam B. Pau. descriptis moribus Episcoporum
depingit diaconi & subdiaconi mores: ita ut qui sic mini-
strant, nullum habeant crimen, quibus virtutibus conser-
te non possunt, sine gratia, quæ per illos ordines confer-
tur. Tum etiam diaconus, & subdiaconus, quem ad diaconum
& Presbyterum

1. ad Thimo. 3.

& Presbyteri, ab Ecclesia matrimonium contrahere prohi-
bentur: Sacerdotium autem esse sacramentum, ex dictis pa-
tet.

Hinc confutatur error Vvicleff, qui duos tantum ordi-
nes esse asserbat: in quem inclinebat Pater à Castro. ver-
bo Ordo.

Hæretici

D V B I V M.

Tres ordines sacri imprimuntur characterem

Ric. d. 14. art. 6.
p. 3. D. Bon. q. 1.

Si character pro potestate solemniter celebrandi su-
atur, Sacerdotii, diaconatus, & subdiaconatus characte-
ratur imprimunt. Quia nullus non ordinatus potest solem-
niter horum ordinum ministeria absque mortali peccato
exercere. Dicitur autem solemne ministerium, quod vesti-
tus sacris fieri consuevit: ut si quis non subdiaconus, cum
manipulo caneret, aut legeret Epistolam. Quia solus mani-
pulus est signum ordinis, ut constat in missis feriatis, peccat
toto solemniter diaconatus officium faciente. Sunt autem
varii modi, quibus character à DD. sumitur: & iuxta hos
varios modos varie de hoc dubio sentiunt.

D. S. Quæ actione cuiusque Ordinis character imprimitur?
Merito hoc quaeritur: quia in collatione cuiuscunque or-
dinis variae actiones interveniunt.

Ric. & D. Tho.
ubi supra.

CONCLUSIO.

In singulis ordinibus per illam actionem character im-
primatur, per quam principalis illius ordinis potestas ap-
plicatur: ut Sacerdoti imprimitur character, quando datur
potestas consecrandi, scilicet, per traditionem calicis cum
vino, & patenæ cum Hostia. Et diacono, quando traditur
potestas legendi Evangelium, quæ est principalis, imprimi-
tur character per traditionem libri Evangeliorum. Si-
militer & subdiacono per traditionem calicis vacui, & pa-
tenæ præparare. Canonizata est per Concilium Florentin. ex-
pressè, ubi ita legitur. Sextum Sacramentum est ordinis,
cuius materia est illud, per cuius traditionem conser-
tur. Ordosicut Presbyteratus traditur per calicem cum vi-
no, & patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus vero
per libri Evangeliorum dationem: subdiaconatus per ca-
licem

licis vacui cum patena vacua superposita traditionem & milititer de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentiam assignationem. Hactenus Concilium.

Dubium. Instituitne Christus diaconatum, & subdiaconatum?

CONCLUSIO.

Christus diaconatū instituit: fecit enim Apostolus mentionem de diaconatu, ideoque credendum est illum instituisse, quemadmodum & extremam vñtionem, quam & Iac. promulgavit.

De subdiaconatu dicitur, Apostolos diuissse diaconatū in duos gradus, atque ita est sacramentum. Magister sententiarum tenet, Ecclesiam instituisse subdiaconatum, & reliquos minores ordines. Et quoad minores nemo illi contra dicit, cum non sint sacramenta.

De sacramentis in genere.

Dubium. Peccantne mortaliter diaconus, & subdiaconus in mortali hac sacramenti exerceant?

Cajet. 3. p. q. 64. ar. 6.

Supra de hoc dubio egimus, non enim peccat. Quia tunc mortaliter peccatur, quando actus qui exercetur ex opere operato gratiam confert; qualis actus nō est Evangelizatio vel Epistolam legere.

Du. q. 1.

Dubium. Licetne septem ordines prapriis ordinis recipere?

CONCLUSIO.

Nequaquam est licitum, etsi fiat; non erit Ordo relictus, sed qui dret & est suppleendus. Definita est in cap. Tunc litteræ, de Clerico per salum promoti.

Diff. Quamvis est Presbyteratus forma?

CONCLUSIO.

Forma huius sacramenti est hæc: accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro viuis & defunctis. Definita est expressè in Conc. Flor. ubi in aliis ordinibus huius forma ponitur.

CONCLUSIO.

Materia verò est res illa, quæ suscipienti ordinem traditur; ut Calix cum vino &c. Presbyteratus materia; libet Evangeliorum, diaconatus; Calix vacuus cum patena subdiaconus, & sic de aliis ordinibus; ita enim in eodem Concilio definitur.

DV.

D V B I V M .

Estne de essentia huius sacramenti, ut ordinandus tangat materiam?

Cajet. & alii tenent non esse necessarium talem contactum; sed sufficere solam traditionem per Episcopum factam. Contraria opinio est verior, & securior.

Ver. Ordinandi in summa.

CONCLUSIO.

Ordo, ut est sacramentum, supponit pro traditione, quæ fit ab Episcopo, & verba, contactumque susipientis connotat. Constat ex usu Ecclesiæ, quod est fortissimum argumentum. Quemadmodum enim non acquiritur dominium, nisi per possessionem, quæ fit per contactum; ita non acquirit aliquis potestatem celebrandi, quin materiam tangat.

Ar. II. De Annexis huic Sacramento?

Hic ar. duabus difficultatibus positis absoluetur.

Diff. An Sacerdotium, & Episcopatus, sint ordines iure diuine distincti?

S. Th. 2. 2. q. 184. ar. 6. ad 1. Ri. q. 1. q. 1. & 2. 2. q. 1. vaica.

Scot. opinatur partem negari rem esse probabilem. Dur. vero magis communem, & securiorem esse affirmat.

CONCLUSIO.

Quoad potestatem ordinis Episcopus iure diuino est superior, & a simplici Sacerdote distinctus. Ratio est, quia Ecclesiæ annulare non potest. Nam Episcopus degradatus, si conferret ordines, vel confirmaret, verum sacramentum conferret; ut definitum est in cap. Vñico, de ordinato ab Episcopo, qui renuntiavit Episcopatu, quapropter talis potestas iure Diuino, & non positio Episcopis, conuenit, alioquin enim Ecclesia illam reuocare posset.

Diff. Estne Episcopatus ordo distinctus a Sacerdotio?

Du. q. 5. & 6.

Dur. sunt opiniones contrariæ, quas citant Scot. & Dur. ubi supra, intelligenda est difficultas de ordine, non de dignitate in Ecclesia, sed ut est ordinatio quædam Te sacerdotio minime distinctum; secunda verò asserit non esse sacramentum.

CON-

CONCLUSIO.

Ordinatio Episcopi, non est perfectè sacramentum, sed ordo distinctus à Sacerdotio. Episcopatus enim necesse est præsupponit Sacerdotium, cum nemo possit, quin sit Sacerdos; Episcopus consecrari: essentque iam non septem, sed octo distincti ordines.

CONCLUSIO.

Ordinatio Episcopi, est idem Ordo, & Sacramentum cum Sacerdotio: differtque solum tanquam magis perfectum à minus perfecto. Nam ut Eucharistia constat speciebus panis, & vini: unum sacramentum perfectum efficiens: ita & Episcopatus, qui est perfectum Sacerdotium, duobus ordinationibus constat: prima, qua Sacerdos imperfectus constituitur, & secunda, qua perfectus constituitur. Quia Episcopus habet potestatem conficiendi omnia sacramenta, qua simplex Sacerdos caret. Unde B. Aug. Episcopum continuaturum Sacerdotem appellat.

CONCLUSIO.

Ordinatio Episcopi nouum characterem non imprimit, sed Sacerdotalem præexistentem ampliat, non enim est sacramentum à Sacerdotio distinctum: & quando Sacerdos Episcopus consecratur, eius character, seu potestas ad omnia septem sacramenta, ut ad Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, quæ antea ministrare non poterat, extenditur.

Duran, opinatur nouum characterem imprimere.

Artic. 11. De Ministris huius Sacramenti, an sit solus Episcopus?

Hoc artic. distinctio 25. Magistri aperitur.

CONCLUSIO.

Solus Episcopus, & non alius, vel ex officio, vel ex commissione Papæ, sacros ordines maiores conferre potest. De finita est in Conc. Florent. & Trident. sess. 23. & Can. 4. ubi expressè definitur, Episcopus solus ordinarius huius sacramenti minister esse dicatur; tum etiam ex Ecclesiæ consuetudine. Hactenus enim Rom. Pont. simplici Sacerdoti huius sacramenti administrationem non commisit.

Innocent. in c. 4. quem citat Sylu. Ver. Ordo 5. 3. & 7. opinatur, posse Rom. Pont. simplici Sacerdoti collationem factorum ordinum committere.

CON

CONCLUSIO.

Minores ordines à Sacerdote non Episcopo conferri possunt, vel ex commissione Papæ, vel ex lege, siue ex consuetudine. Definita est in cap. quando. Et in cap. non continetur de reate, & qualitate ordinandorum, ubi Abbatibus diocesanorum conceditur. Illos etiam Cardinales Presbyteri ex consuetudine conferunt.

CONCLUSIO.

Episcopus hæreticus, siue sit a Catholicis, siue ab hæreticis ordinatus, de facto sacros ordines conferre potest: quamuis conferendo peccet, & suscipiens similiter, atque irregularis reddatur. Canonizata est ab Ecclesia in Can. 68. dist. 8. Gregorius, tenet, n. characterem indelebilem. Est autem intelligenda conclusio hac lege, si sit in forma Ecclesiæ ab hæreticis ordinatus.

CONCLUSIO.

Episcopus suspensus, excommunicatus, aut degradatus, quamuis mortaliter peccet sacros ordines conferendo; non tamen ordinis sacramentum conficit. Retinet, n. facultas ordinandi: quia characterem indelebilem habet, & tollitur a simili ex cap. 1. de ordinatis ab eo, qui Episcopo penam renunciauit.

Hinc, omnes textus iuris canonici in quibus ordinatio ab hæreticis facta, dicitur esse irrita; intelligendi sunt quoad exercitium, siue exequutionem ordinis, quia sic ordinatus manet irregularis, non tamen quoad characterem.

Art. De suspensis huius Sacramenti.

CONCLUSIO.

Sexus femininus impedit ordinis susceptionem, ita ut nulla femina characterem recipere possit. Dicit enim B. Augustinus, mulierem in Ecclesia docere non permitto, nec docere Ecclesiastica comitetur.

Acas in sanctis, aut defectus usus rationis, huius sacramenti usitatum non impedit, etiam si præceptum Ecclesiæ sacros ordines conferri prohibeat. Solus Duran. hanc conclusionem distinet. Ratio est, quia character, qui confertur ad conficiendi sacramenta, quæ in hoc sacramento confertur non requirit in suscipiente rationis usum.

Quem-

B. Bona, & Ricar. est & S. Tho.

Ric. art. 1. q. 1. D. Bona Dur. & Scot. q. 1.

Ricar.

APPEND. Ricar. 68.

Ric art. 4. q. 2. Sco. q. 2. 1. 1. Bo. q. 1.

Thom. con.

Quemadmodum neq. character Baptismi, & confirmati-
onis. Hoc enim differt hoc sacramentum a penitentia &
matrimonio, quæ non possunt recipi, nisi a ratione uer-
tibus; quia huius materia est res exterior, illorum uero su-
actus humani suscipientis. Et confirmatur ex preside
cap. unico. de Clerico. per saltum ordinato. esse autem hoc
contra præceptum Ecclesiasticum, & mortale peccatum
per totum titulum, de ætate & qualitate ordinandorum
demonstratur.

Ricard. ar. 49.
2. Dur. q. 2.

Diffic. *Parvulus ordinatus tenet utrum continentiam sacris
ordinibus annexam servare?*

De v. a. sunt opiniones. Prima glossæ in ca. proxime er-
rato, quæ dicit obligari. Cõs autem opinio negat. Non
obligatur ad illam servandam, quia continentia sacris or-
dinibus annexa actum voluntatis præsupponit, quod si
matrimonium contra heret sacros ordines exercere possi-
beretur. Nihilominus tamen probabile esse ut non possit
habito rationis usu matrimonium contrahere. Nã nec
ligatur aliis præceptis Ecclesiasticis, similiter & hoc præ-
cepto Ecclesiastico, ut sit ad contrahendum inhabilis.

CONCLUSIO.

Illegitime natus est irregularis, quo minus possit de le-
ge sacros ordines recipere. Definita est in cap. ut fili. de
filiis Presbyterorum, & in cap. 2. 5. qui eos qui eodem titu-
lo in 6.

CONCLUSIO.

De facto tamen si ordinetur, ordines recipiet. Ratio est,
quoniam irregularitas est de iure tantum canonico, quod
quidem ius characteris receptionem non impedit.

Nota Episcopum posse dispensare, ut illegitime nati, ad
minores ordines promoveantur, ad maiores uero præter
Papam posse neminem.

CONCLUSIO.

Ingressus religionis tollit omnem irregularitatem, præ-
terquam ex homicidio, & bigamia, quantum, ad ordines
suscceptionem. Definita est Can. Presbyter 16. d.

CONCLUSIO.

Non tollitur tamen quoad executionem, & admini-
strationem, in ordinibus susceptis. Nam si Sacerdos irregu-
laris, religionem ingreditur, eius irregularitas, etiam sa-
cra professione, nisi per dispensationem, non tollitur.

CON-

CONCLUSIO.

Illegitime nati, non possunt in religione. Prælati insti-
tuti, nisi in hoc cum illis fuerit dispensatum. Ita definita
est in cap. ut fili, allegato.

CONCLUSIO.

Servus est irregularis ad ordines sacros recipiendos, ni-
si eius Dominus consenserit. Definita est tota 2. 54. & to-
te efficitur liber, etsi habuerit pretium, tenetur se redime-
re, & Episcopus scienter illum ordinans, ad duplum pre-
tium Domino restituendum obligatur.

CONCLUSIO.

Servus ignorante Episcopo, & Domino, ordinatus, a
seruitute non liberatur, hoc enim in detrimentum pro-
prietatis Domini esset.

CONCLUSIO.

Neque poterit ministrare, non enim est sui iuris lege
ordinatus.

Hinc servitus de facto sacramenti veritatem nõ tollit,
recipit enim characterem, quia non est servitus impedi-
mentum ex iure diuino.

CONCLUSIO.

Corporis uiciatus, si uicium Sacramenti Ordinis mini-
strum impediatur, est irregularis, ut abscissio pollicis, uel si
causat horrorem, ut abscissio nasi, uel macula in oculo ho-
stilis. Definita est per totum titulum de corpore ui-
ciatis, extra.

CONCLUSIO.

Potest tamen Papa cum his dispensare, ut ad sacros or-
dines promoveantur. Pater exemplo B. Petri, qui cum
D. Marco dispensauit, qui pollicem sibi, ut Sacerdotio in-
dignus haberetur, amputauit.

CONCLUSIO.

Eunuchus, qui se, ut continentiam seruaret, castrauit,
irregularis efficitur. Definita est in Cano. si quis absci-
derit. 5. d.

CONCLUSIO.

Quicunque fuerit homicidii iusti, uel iniusti, & mutila-
tionis membrorum causa, est irregularis. Definita est in
cap. si quis dignum, & in cap. de extero, de homicidio.

Hinc iudices, testes, aduocati, tabelliones, & omnes iu-
sticiarii ministri, qui dant causam homicidio, aut mutila-
tionis

APPEN.

APPEN.

tionem membrorum & dantes fauorem, consilium, aut illi unde homicidium sequitur, sunt irregulares. V.g. extrahentes ad suspendendum ab Ecclesia, constat ex cap. sicut de gnu citato. Dauidi. n. prohibitum fuit a Deo templum construere, quoniam uir sanguinis erat.

Art. 1. q. 3.
Sec. 1.

Difficultas. Quando ratio homicidii irregularitas contrahitur.

VARIA est inter DD. disputatio circa proximam conclusionem: intelligitur facile in hac difficultate.

CONCLUSIO.

Omne homicidium, aut mutilatio membri in se voluntaria, inducit irregularitatem. Definita est in cap. sicut de gnum, & cap. de cetero, de homicidio.

CONCLUSIO.

Non autem inducit irregularitatem, si propter defensionem propriam fiat. Definita est in Clementina unica de homicidio.

CONCLUSIO.

Qui dat operam rei illicitae simul, & periculo sae, etiam si praeter eius intentionem homicidium, aut membri mutilatio sequatur, efficitur irregularis, quia illis duobus concurrentibus, scilicet periculo, & rei illicitae, homicidium in concurrentibus, scilicet periculo, & rei illicitae, homicidium inducit irregularitatem, ut si Clericus hastis ludens hominem interficeret, aut mutilaret quantacumque diligentia adhibita incurreret irregularitatem.

APPEN.

Hinc clericus medicus, qui causa pietatis curans infirmum, occidit illum, non est irregularis, quia curando gratias, quamuis det operam rei periculosa, non tamen rei illicitae, ita definitur in cap. tua nos, de homicidio.

CONCLUSIO.

Si Clericus, aut laicus de dominico sternat regulam, si non admonuerit prius praetereuntem, & illum interfecerit, erit irregularis, quia non admonendo, & adhibendo diligentiam debitam fuit voluntarie negligens, & ex consequenti homicidium fuit in sua causa voluntarium. Definita est in cap. continebatur. Et in cap. presbyterum, & sequentibus de homicidio.

APPEN.

Hinc, si prius praetereuntem admonuerit, debitamque diligentiam adhibuerit, non erit irregularis. Nam licet det operam rei illicitae, non tamen periculosa.

CON-

CONCLUSIO.

Qui dat operam rei illicitae, erit irregularis, si ex negligentia homicidium sequatur, quia cum haec negligentia sit culpabilis censetur uoluntaria.

APPEN.

Hinc, qui uerberat discipulum etiam iuste, & fecit caput, ita ut mors sequatur erit irregularis; quia fuit negligens & incautus, ut constat ex cap. presbyterum citato.

APPEN.

Hinc, non erit irregularis qui seindit arborem, quae cadens hominem interficit, si prius diligentiam, ne aliquem opprimeret, adhibuit, ita intelligendus est casus in cap. de casus, de homicidio.

CONCLUSIO.

In his omnibus eventibus incurritur irregularitas quae sit mutilatus, uel occisus, sit infidelis, occidens tamen, ut sit irregularis baptizatus esse debet, propterea quod talis irregularitas tollitur per Baptismum.

CONCLUSIO.

Sunt etiam irregulares, qui concomitantur malefactorum morte, plebendum, quia quodammodo homicidio cooperantur. Si tamen sic sunt mortis causa, ut mors si ipsi non custodissent reum, non fuisset sequuta.

CONCLUSIO.

Qui pugno extrahit dentem non est irregularis, neque mutilator dicitur, & poenae iuris non sunt ampliandae, sed restringendae.

CONCLUSIO.

Qui est in causa, ut alii citius moriantur, ut qui infirmis assistunt, & illos uertunt, si bona fide illud faciunt, non videntur esse irregulares: grauissima enim est poena Ecclesiae, quae bona fide operantes comprehendere non uult.

CONCLUSIO.

Qui defendendo se moderamine inculpatae tutelae olim erat irregularis, ut S. Tho. docet, modo autem iam est hoc reuocatum, per nouam Clementinam, atque ita potest celebrare.

1. par. qu. 8. 2.
art. 4.

PROPOSITIO.

Ecclesiastici ponentes iustitias, & exhortantes ut obsequentur eam, non sunt irregulares.

PROPOSITIO.

Non defendentes alium, qui occiditur, si ex officio defendere tenebantur, sunt irregulares, non autem si illis ex officio non iacebat.

CON-

CONCLUSIO.

Per solam sanguinis effusionem citra homicidium, aut membrorum mutilationem irregularis efficitur. Ratio est, quia poena non est extendenda ultra casus a iure expressos.

Dubium. De defectu ex parte delicti?

DELICTA, aut antecedunt ordinis sacri receptionem, aut illam concomitantur, aut illam subsequuntur. Crimina, quæ inducunt irregularitatem, quominus aliquis ad sacros ordines promoveatur, quinque sunt, quibus singulæ propositiones respondebunt.

PROPOSITIO.

Apostata a fide, ut hæreticus, hæresi damnatus, aut idololatria, aut infidelis post Baptismum, qui omnes apostate appellantur, sunt irregulares: quoad ordinis susceptionem. Definita est in Can. Presbyteros 50. dist.

PROPOSITIO.

Rebaptizans, & rebaptizatus irregulares efficiuntur.

PROPOSITIO.

Religiosus, qui gratia audiendi leges, aut medicinarum monasterium relinquit, nisi intra duos menses reuertatur, irregularitatem incurrit. Definita est in cap. per speculum, ne clerici, uel monachi &c.

PROPOSITIO.

Qui ministrat solemniter in ordine non suscepto, et si Diaconus cum stola, uel qui non est subdiaconus cum manipulo, in Missa dicat epistolam est quoque irregularis. Definita est in cap. 1. & 2. de eo qui ministrat ordinem non susceptum.

PROPOSITIO.

Irregularis quoque est, qui infamia iuris, aut facti est infamis.

Crimina ordinis susceptionem concomitantia, & irregularitatem inducentia sunt, quæ sequentibus propositionibus explicantur.

PROPOSITIO.

Excommunicatio maior est primum crimen. Nam si ita excommunicatus suscipiat sacros ordines irregularis efficitur. Definita est in cap. cum illorum. De excommunicatione

Ric. ar. 4 q. 3 & sequentibus. ar. Scot. ubi supra, Sylue. uerbo irregularitas. Sess. 14.

catione in 6. quod de maioribus tantum ordinibus est intelligendum.

PROPOSITIO.

Secundum est, quando aliquis recipit sacros ordines ab Episcopo, qui Ecclesie, & dignitati renunciavit, ut fiat monachus; ita definitur ca. 1. de eo, qui recipit ordines ab Episcopo &c.

PROPOSITIO.

Tertium est, quando aliquis recipit sacros ordines ab Episcopo excommunicato, & denuntiato, qui omnes sacros ordines ministrare, & alios ordines recipere prohibetur.

Crimina quæ sequuntur post ordinis susceptionem, sunt, scilicet, suspensus, excommunicatus, aut interdictus, celebrat, ut definitum est in toto titulo de Clerico minime, & in ca. finali. De excessibus prelatorum, & in Ca. cum medicinalis. De excommunicatione in 6.

Dubium. In quibus casibus aliquis est suspensus?

PROPOSITIO.

Qui suscipit ordines ab alieno Episcopo sine licentia proprii, & a proprio suspenditur. Si celebrat, efficitur irregularis.

PROPOSITIO.

Quando uno die contra prohibitionem sub excommunicatione recipit aliquis duos ordines, vel ambos sacros, vel unum minorem, & alterum sacrum, irregularitatem incurrit. Quia recipit ordines excommunicatus. Secus autem si per excommunicationem non prohibetur, tunc enim solus est suspensus, & per Episcopum potest dispensari.

PROPOSITIO.

Idem censendum est de eo, qui ordines furtive suscipit, ut qui ordinatur non a suo Episcopo, & sine eius licentia, & abique examine se aliis committet. Ita definitum est in ca. 3. de eo, qui furtive ordines suscepit.

PROPOSITIO.

Qui per saltum ordinatur, ut Diaconatum ante subdiaconatum recipiens, est suspensus, etsi in ordine sumpto, ad ministrat, erit irregularis.

Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. V Pro-

PROPOSITIO.

Quando quis extra tempora ordinatur est suspensus, et celebret, irregularis. Definita est per Baccanum. Cum ex h. cramiato. Animaduertendum est has omnes irregularitates esse de iure positivo, in quibus Rom. Pōt. dispensare potest.

CONCLUSIO.

Ligatus vinculo matrimonij est inhabilis ad ordinis susceptionem, nisi relicta vxore maneat in saeculo, et de h. arch. Lutherana suspectus, si autem religionem ingredatur, & ibi ordines recipiat, non erit poena aliqua plectendus, sed vxori restituendus. Hæc colligitur ex c. de conuersione coniugatorum.

DUBIUM.

Malitia sacerdotis impeditur charactere impressionem

DE hac re supra egimus contra Lutherum, qui affirmabat impressionem impediri. Contra quem copiosissime arguit Pater à Calir. verbo, Ordo, & verbo potestas, & verbo Sacerdotium contra Hæreses.

Art. An Papa habeat etiam supra omnes Christianos temporalem iurisdictionem

INTELLIGITUR titulus, ita, ut possit Imperatores & Reges deponere, & in causis civilibus, ut ad ipsum omnes appellent, efficere. Turrecem. tres adducit opiniones.

Prima est affirmans quam Sylu. sequitur. Secunda negans ullam habere potestatem super reges, etiam si suis legibus fidem Christianam labefactare conentur. Tertia media, quam amplectitur Turrecem. hæc asserit non esse absolute Dominum omnium temporalium, nisi quatenus illorum abusus vergit in detrimentum fidei & oblationis diuinorum mandatorum, ut si Rex aliquis hæreticus, aut schismaticus, vel si leges contra sacramenta, & præcepta diuina conderet. V.g. si institueret in suo regno: ne quis sine regia facultate matrimonium contraheret, vel posse dominium acquiri per malæ fidei præscriptionem.

CONCLUSIO.

Potestas civilis, & spiritualis non sunt una, sed duæ potestates.

Lib. 2. de potestate Ecclesiæ, verb. Papa Sessio 1.

testes distinctæ, habent enim diuersos fines. Nam finis civilis potestatis est pax, & tranquillitas reipublicæ. Finis vero spiritualis potestatis est supernaturalis, nempe manu ducere hominem ad perennem beatitudinem.

CONCLUSIO.

Potestas spiritualis civili potestate est præstantior. Quia finis potestatis civilis ad finem potestatis spiritualis ordinatur. Et finis præstantior est, ijs, quæ ad finem reuertuntur.

CONCLUSIO.

Rom. Pont. non est Dominus totius orbis in temporalibus, ita ut ab illo reges aliquod dominium temporale accipiant. Constat ex capite. Per Venerabilem. Qui filij sint legatimi vbi Innocentius Papa confitetur se in temporalibus supra Regem Francorum nullam habere potestatem. Hinc extra crimen hæresis aut, schismatis non poterit Papa reges temporali iurisdictione priuare.

Hinc, neque poterit alicui regi Christiano potestatem tribuere, ut sibi illorum regna viurpet. Non enim est orbis temporalis Dominus. Non desunt, qui oppositum afferunt.

CONCLUSIO.

Potest Papa quancunque potestatem civilem temporales bonis priuare, quando fuerit ad fidei & mandatorum Dei obseruantiam necessarium. V.g. si fuerit hæreticus, aut schismaticus, potest illum deponere, & ad hoc aliorum regum auxilium implorare. Perinde si Rex aliquis constituat leges contrarias diuinis, & Ecclesiasticis legibus, illas poterit reuocare per Ecclesiasticas censuras promittendo vsque ad regni depositionem, ita habetur in cap. secundum leges de hæreticis in 6.

Hinc Papa poterit irritare leges civiles concedentes dominium per malæ fidei præscriptionem, & sunt de facto abrogatæ, quia sunt contra ius diuinum, ut constat ex capite. Vigilanter de præscriptionibus.

Art. Vlt. An Clerici in sacris constituti sint quantum ad personas à potestate civili per ius Diuinum exempti?

DYAS sunt opiniones. Prima Glossæ in Cap. quam de censibus in 6. & Gratiani in cap. tributum 23. & alij dicunt; Clericorum res, & personas esse à potestate

APPEN.

APPEN.

APPEN.

State civili exemptas. Contraria opinio est S. Tho. super Epistolam ad Romanos, dicentis esse exemptos Clericos tributorum solutione per privilegia Principum.

CONCLUSIO.

Clerici quantum ad causas spirituales sunt iure Divino à potestate civili exempti, ita ut nemo possit præter Papam eorum spirituales causas definire. V. g. Creare Episcopos, & prælatos, spectat de iure Divino ad Rom. Pont. ac que de iure super iurisdictionem Episcoporum & Prælatorum, & alia id genus definire, quia Prælati in foro conscientie, sed exteriori non a Regibus, & Dominis temporalibus, sed dependentia Papa habent iurisdictionem. Petrus enim, & alii Imperatorum dictum fuit; tibi dabo Claves regni cælorum, & Ioannis ultimo. Pascue oves meas.

Idem est, etiam iudicium de causis spiritualibus, ut sunt matrimoniales causæ, quia cum sint spirituales, à solo Iudice habente claves regni cælorum defini possunt.

CONCLUSIO

Clerici in minoribus constitui iure Divino quantum ad penas corporales à potestate civili non sunt exempti. De facto enim Clerici, & in sacris constituti degradantur, & curiæ seculari suspendendi traduntur. Quare privilegium non erat de iure Divino, quo ante degradationem fructus non erat; alioquin enim nullo modo Papa Clericos hoc privilegio privare posset.

Hinc bona clericorum, sicut eorum personæ non sunt iure Divino à potestate civili libera. Nam si personæ non sunt exemptæ, multo minus bona, quamobrem perspicuum est, solo iure ecclesiastico positivo esse Clericos exemptos à civili potestate.

Diff. Tenentur Clerici servare leges regni, in qua vivam degunt.

CONCLUSIO.

Tenentur quidem, etiam qui in sacris sunt constituti, civiles leges servare quæ alias in conscientia obligant, non quidem quatenus regibus subdantur, sed quatenus illarum transgressio est contra virtutem moralem. Hæc de Sacramento Ordinis.

FLO.

De essentialibus Matrimonij. 309
FLORES THEOSOPHICARVM
questionum Sacramenti Matrimonij.

De quo disputat Magister à d. 26. vsque ad 42. & DD. ibidem, præter quos est legendus Pater à Castro verbo. Ceterum ver. Matrimonij, & ver. Nuptiarum contra hæreses.

QVAES. I. DE HIS QVAE AD ESSENTIAM MATRIMONII PERTINENT.

Art. 1. An Matrimonium sit ex institutione divina, an ex naturali duntaxat?

EST, An sit secundum inclinationem naturalem tanquam necessarium ad conservationem speciei humanæ, ita ut per copulam vagam conservari non possit.

CONCLUSIO.

Si homo, non ut rationis particeps est, sed ut animal consideretur, & Matrimonium, non est vinculum indissolubile, sed ut est contractus inter determinatum virum & feminam sumitur, tunc homo ad Matrimonium naturaliter inclinatur. Quam inclinationem Ricardus generis esse dicit. Quia aliter quam per Matrimonium suam speciem conservare non potest. Ratio est, quia naturaliter vel eorum operationem inclinatur, per quam individuum, vel eorum species conservatur. Quæ nisi per Matrimonium inter determinatum virum, & uxorem, diu conservari non posset. Nam ad humanæ speciei conservationem liberorum educatio, & institutio necessaria est. Quæ si uxores essent communes, & indeterminati patres non fierent. Tunc enim nullus educandi, instituendi, liberorum curam haberet.

Hinc sequitur simpliciter fornicationem non solum contra ius divinum, verum etiam contra naturale ius esse; & contra naturam facies. Quia per vagam copulam humana species destrueretur, ad cuius conservationem homo naturaliter inclinatur: quemadmodum venenum sumere contra naturam est, quia proprium individuum destruit, ad cuius conservationem homo suapte natura est proclivis.

CONCLUSIO.

Matrimonium, si, ut vinculum indissolubile est, constituitur de iure naturali, id est, recte rationis dictamini consonum esse dicitur. Ratio est, quia si Matrimonium est

Hæc q. 26. & 27. dist. 2. in Mag. explicatur.

Alex. Alen. q. 2. m. 1. art. 3. §. 2. S. Thom. in additionibus ad 3. p. q. 41. art. 1. reliqui dist. 26. Ric. q. 1. art. 1. & 2. Secus q. 1. & Duran. O. Bon. art. 1. quest. 1.

APPEN.

Ad 2. q. 2. v. 1. & 2. dist. 2.

set ad tempus, non haberent parentes etiam curam educandi prolem; ut Reipub. conuenit. Neque esset corporum per translationem dominij permutatio. Quæ sunt de ratione Matrimonij; sed esset tantum corporum accommodatio.

APPEN.
Oleg. cap. 1.

Hæresis.

Hinc colligitur illius loci declaratio; Vade, & assue tibi uxorem fornicationis, &c. Non quod filij essent illegitimi futuri; sed quia erant generandi ex quadam meretricæ, quæ post contractum Matrimonium cum Osea fuit legitima vxor.

Hinc error Symonis Magi, & aliorum hæreticorum refutatur. Qui docuerunt, promiscuum fornicationis usum esse licitum, ita, ut quibus, quam vellet, sine peccato, vi posset cum sit contra ius Diuinum, & naturale. Vide Patrem à Castro Verbo. Coitus, hæresis 1, & 3.

Alex. Alen. ubi
supra, Ric. q. 3.
ar. 1. loco cita-
to Dur. d. 14 q.
1. d. Bonz. q. 1.
artic. 2.

Art. II. An Matrimonium fuerit à Deo mediate per ministros, vel immediate ab ipso institutum?

CONCLUSIO.

DEVS immediate, & non per aliquem ministrum contractum Matrimonij instituit. Ratio est, quia instituta ministrorum possunt reuocari, & à ministris fieri in illis dispensatio; at verò Matrimonium est indispensabile. Nam quos Deus coniunxit, homo separare non potest.

Difficultas. Quando fuit Matrimonium institutum?

Alex. Alen. ibi
dem Ric. art. 1.
q. 3. Dur. ubi su-
pra d. Bonz. ibi.

QUATVOR sunt opiniones. Prima Magistris, cui sub- scripta est. Matrimonium fuisse institutum illis verbis Adæ. Hoc nunc os de osibus meis, &c. vsque ibi; propter Adæ. Hoc nunc os de osibus meis, &c. Secunda est D. Bonz. asserentis, fuisse institutum à Deo, & reuelatum Adæ. ut ipse esset Matrimonij promulgator. Tertia Ric. tenentis fuisse institutum à Deo quando produxit Eam de co- tis suis. Quarta est S. Tho. hac d. 26. qui docet fuisse me- diatè à Deo institutum, quando benedicens prius po- rentibus dixit; Crescite, & multiplicamini &c.

CONCLUSIO.

Matrimonium in statu Innocentiæ ante lapsum fuit à Deo in officium dumtaxat institutum. Patet Gen. 1. creata & multiplicamini, & replere terram.

CON-

CONCLUSIO.

Post lapsum eadem institutio in officium, & in reme- dium permansit. Constat 1. Ad Cor. 7. bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque suam habeat uxorem.

Diff. An Matrimonij institutio fuerit consilium, vel præceptum?

CONCLUSIO.

In statu Innocentiæ fuit sub præcepto. Nam obliga- tione transgressores ad mortale. Patet ex illo Gen. loco cre- scite, & multiplicamini, & replere terram. Et ratione con- firmatur. Nam ut alimentum sumptio est ad conseruationem in- diuiduum præcepto diuino, & naturali necessaria; ita ut, præcepti, Non occides, ita erat tunc præceptum Diui- num, & naturale Matrimonij institutio ad propriam spe- ciem humanam conseruandam.

Diff. Obligatio hoc præceptum nunc omnes homines?

DVAE sunt opiniones. Prima D. Bonz. d. 26. q. 3. art. 1. asserentis, esse hoc præceptum in lege Euangelica per con- siliū virginittatis reuocatum. Altera est B. Tho. & Ricar. tenentium sententia difficultati responderetur.

CONCLUSIO.

Præceptum Matrimonij singulos copulatim, seu copu- latim minime obligat. Constat ex B. Pau. dicente; solutus es ab vxore, noli querere uxorem. Et ibidem, dico autem non nuptis, & viduis, bonum est illis, si permanferit, sicut & ego.

CONCLUSIO.

Nunc temporis solum obligat Principes Reip. ut, si o- per fuerit, subditos ad Matrimonium contrahendū com- pellat. Ratio est, nam ut defensio ciuitatis ab hostibus ob- ligat non singulos ciues, sed gubernatorem, solus enim vi- deatur occuparetur, ita si ob eius negligentiam ciuitas ab hostibus occuparetur, ita si genus humanum periret propter Matri- monij defectum soli principes mortalis peccati rei essent. Non enim præceptum Matrimonij ad indiuiduum, sed ad tantam hominum raritatem, ut tempore Noe redi- geretur.

Cap. 1.
Alex. Alen. ibi-
co citato S. Tho.
q. in 3. p. citato
art. 1. Ric. art. 1.
q. 3. D. Bonz.
art. 1. q. 3.

Ric. q. 3. art. 1.
ad. 1. Alex.
Alen. loco cita-
to S. Tho. q. 48
ar. 1. Dur. q. 2.
1. Corinth.

APPEN.

geretur, essent Christiani ad Matrimonium inter se contrahendum compellendi: ne si cum infidelibus misceretur, Ecclesia periret.

Hinc si religiosi dumtaxat essent in mundo superflui essent quoque ad Matrimonium compellendi. Quia votum solenne non obligat, quando eius observatio est contra naturam, & diuino impossibilis. Quale est ius de humana specie conseruanda.

Ceterum Ric. hac dist. opinatur hoc precepto singulos etiam homines obligari: verum quia est preceptum ad maius, non obligat semper quantum ad actum, sed certum loco, & tempore a Deo determinatos. V.g. Quando tunc esset humani generis penuria, quanta Adæ, vel Noe tempore fuerat. At vero alio tempore, cum non sit multiplicatio necessaria, singulos minime obligabit.

Art. III. An ostia, complexusq. maritalis, coniugiu caput sit sicut, sineq. gratia & gloria meruerit

CONCLUSIO.

NUPTIÆ licitæ sunt, fieriq. sine peccato possunt. Constat ex D. Paul. qui docet futuros esse hæreticos in spiritu demoniorum prohibentes nubere. Tum etiam a Deo auctore, quo nullus sit deterior, homines contrahi. Gen. Crescite, & multiplicamini, &c.

Hinc confutatur hæresis multorum dicentium nuptias esse illicitas, & peccare, qui nuptiarum fœdera inter se coniungunt, in quam copiosissime Pater a Castro verb. Nuptiar. hæresis prima disputat.

CONCLUSIO.

Quando congressus maritalis in officium, & in remedium exercetur, & coniuges in gratiam existentes referunt illum actum in Deum erit proculdubio gratiæ, & gloriæ meritorius. Est enim primum actus iustitiæ, dicite B. Paul. vir uxori debitum reddat. Secundo obedientiæ præceptum, scilicet, crescite, &c. atque etiam religionis. Nam fit ad multiplicandam prolem in Dei cultum. Hæc sunt confessoribus animaduertenda, vt doceant coniugatos, quo animo maritalem actum exercere debeant.

Hinc colligitur, talem actum esse peccatum, & veniale, vt quidam existimant, si fiat solo animo explendi libidinem, vt bruta animalia coeunt; vel si nullo sine peccato exerceatur. Nam est tunc actus otiosus, erit autem mor-

APPEN.
S. Tho. Palud.

Alex. Alen. 2. p.
4. 12. m. 7. ar. 3.
& 166. m. 2. 8.
Th. 4. 1. art. 4.
I. additionibus
Reliqui dist. 27.
Castro verbo,
nuptiar.
1. ad Timoth.
Hæresis.

1. Cor. 7.

APPEN.

Infra. dist. 30.

tales, si tunc animus exercendi eundem actum cum aliena habeatur.

Hinc etiam sequitur, Matrimonium, quamvis sit licitum, non semper esse consulendum cum sit minimum bonum. Præstantior namque est virginalis castitas, viduasque continentia.

Art. III. Sicut Matrimonium nona legis sacramentum

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM, vt est vinculum indissolubile, est sacramentum à Deo in statu Innocentiæ institutum, non vt gratiam conferret, sed vt, yunionem inter verbum, & humanitatem, Christumque & Ecclesiam repræsenteret. De fide est, & constat ad Epist. vbi B. Paul. loquens de Matrimonio primorum parentum ait; sacramentum hoc magnum est &c. vide cap. gaudemus de diuortis.

CONCLUSIO.

Matrimonium, quatenus contractum, & consensum, atque ritusque coniugis significat, est nouæ legis sacramentum à Christo Ies. institutum. Propterea quod omnis ceremonia, vel ritus à Christo in Euangelio institutus vel confirmatus in remedium contra aliquem peccatum, quod posita illa ceremonia, non ponendo obicem datur gratia & tale est Matrimonium, vt ex superioribus constat. Definita est etiam in multis Conciliis, vide supra de sacramentis in genere. Et nota, fuisse institutum Matth. 19. dicit, quos Deus coniunxit &c. vbi tanquam indissolubile à Deo factum approbavit.

Hinc inferitur Matrimonium, vt est nouæ legis sacramentum, habere esse in fieri. Nam illi actus coniugum, quibus mutuum consensum exprimunt, sunt sacramentum. At vero quatenus repræsenterat yunionem Christi & Ecclesie, & habet esse permanens. Nam est, illa indissolubilis obligatio, quæ nunquam utroque coniuge viuente ex-

Disq. Conferre gratiam, vt est noua legis sacramentum

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM, vt in secunda Cōclusionē actū eu-

APPEN.

Alex. Alen. 4. p.
q. 2. m. 2. art. 1.
S. Th. 4. 1. art.
1. in additionibus.
Ric. d. 26.
ar. 4. q. 1. Dur.
eadem dist. q. 3.
Pater. Medin. c.
62. & sequenti-
bus. li. 5. vbi su-
pra.
Cap. 5.

APPEN.

Alex. Aleu. 4. p.
q. 8. m. 1. ar. 1. &
q. 13. m. 3. ar. 8.
Sc. d. 28.

Diff. Quenam eſt Matrimonii materia, & forma?

Varie ſunt de hac re opiniones. Prima eſt Palu. hac d. q. 4. aſſerentis materiam eſſe ipſos coniuges. Secunda opinio docet materiam eſſe conſenſum contrahentium, & hanc verba, Accipio te in meam &c. Tercia opinio eſt Ric. quæ prima conſuſione explicabitur. Quarta opinio eſt Dur. quæ ſupra q. 1. de ſacramentis in genere reſutata eſt. Quinta opinio eſt Magiſtri Soro, hac d. 2. ar. 1. ad primum cuius erit ſecunda conſuſio.

CONCLVSIO.

Verba, quæ prius proferuntur, Matrimonii ratione habent, quæ autem ſuperueniunt, formæ rationem induunt. Ratio eſt, quia verba, quæ poſterius ab altero coniugum proferuntur, verbis præcedentibus dant eſſe ſacramentale. Proprie namque formæ eſt dare rei eſſe.

APPEN

Hinc collige benedictionem Sacerdotis non eſſe Matrimonii formam. Quia accedit Matrimonio iam conſecuto. Eſt tamen aliquid ſacramentale, id eſt, ſacramentum animum.

CONCLVSIO.

Verba vtriusque coniugis ſunt ſibi inuicem materia, & forma. Ratio eſt, quia ſibi inuicem præſtant, recipiuntque ſacramentale eſſe.

Alex. Aleu. vbi
ſup. Sc. d. 12.

Diff. Quis eſt huius ſacramenti miniſter?

Dux ſunt opiniones. Prima tribuitur S. Tho. quæ dicitur miniſter Sacerdos, cuiusdem opinionis eſt Guillel. Paris. ſcil. Secunda eſt Mag. ſent. & probabiliter, quæ continetur hac conſuſione.

CONCLVSIO.

Non Sacerdos, ſed coniuges dicuntur eſſe miniſtri, cum ſibi inuicem materiam & formam miniſtrent. Patet inſolentia reliquorum ſacramentorum. Nam forma ſacramenti eſt miniſtri actio; & cum actio contrahentium, ſcilicet, accipio te in meam, &c. ſit forma, ut paulo ante diximus, proſecuto non Sacerdos, ſed contrahentes erunt ſibi inuicem miniſtri. Lege cap. licet, de ſponſa duorum. Et quando Concil. Trid. Seſſ. 24. cap. 1. de reformatione, dicit, nullum eſſe Matrimonium niſi præſente Sacerdote &c. intelligitur, quantum ad validitatem contractus Matrimonialis. Nam ante definitionem

definitionem huius Concilii Matrimonium clandestinum vel nullo Sacerdote præſente erat verum ſacramentum.

Per ſecundam Conſuſionem huius articuli conſutatur error Armenorum negantium Matrimonium eſſe ſacramentum, quam Lutherus ab inferis excitauit. Lege Patrem a Caſtro verbo Nuptiar. hæreſ. 3.

Ar. 5. Siue coningalis copula de eſſentia Matrimonii?

CONCLVSIO.

Matrimonium, ratum etiam ante copulam eſt eſſentialiter integrum, & verum Matrimonium: ita ut copula de eius eſſentia non ſit, ſolum enim eſt de eſſentia Matrimonii in diſſolubilis nexus, & inſeparabilis obligatio, quæ per ſolū Matrimoniale conſenſum abſque copula contrahitur, ſcilicet Matrimonii definitio, coniunctio maris, & ſceminæ indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens, ut Can. Illud 27. q. 2. habetur, conſtat etiam exemplo Sanctiſſimæ Virginitatis & beatiſſimi Joſephi, inter quos fuit verum Matrimonium.

CONCLVSIO.

Coningalis copula eſt de perfecti, accidentaliter integrum Matrimonii. Ratio eſt, quia tunc dicitur res aliqua perfectè accidentaliter, quando potentia reducitur ad actum, ſcilicet operatur, & copula coningalis, Matrimonii vſus, & operatio eſt.

Error Vicleſſi, aſſerentis ante copulam non eſſe verum Matrimonium 1. conel. conſutatur.

Diff. 27. ar. 1. Quenam eſt Matrimonii definitio?

CONCLVSIO.

Matrimonium, eſt viri mulierisque coniunctio maritaliter legitimæ perſonas indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens. Hæc eſt perfectæ definitio, in qua loco generaliter ponitur (coniunctio) quæ eſt communis ad omnes contractus, in quibus contrahentes vnitæ conſenſus vnitæ conſuetudinem &c. id eſt, obligationem ad reddendum mutuū debitum ſi peratur. Ita ut neuter ſine altero ſacramentum poſſit, continentiam profiteri. Ita explicatur 2. D. Auguſt. & habetur in Can. B. Maria 27. quæſitio. 2. Hæc ſine diſtinctione a cæteris contractibus, qui per uoluntatem

Hæreſis.

Alex. Aleu. & S.
Th. vbi ſup. ar.
4. Ric. d. 27. ar. 4
q. 3. D. Bo. diſt.
26 q. 3. & d. 17.
ar. q. 1. Sc. d. 18
& Du. d. 27.

Hæreſis.

S. Th. q. 44. ar. 3
in add. reliqui
di. 27. D. Bo. a. 1
q. 3. Ric. ar. 4 q. 3
Sc. q. 1. & Dur.
ibid.

luntatem contrahentium dissolui possunt. Verum de his infra latius.

Alex. Alen. 2. p.
q. 175. m. 6. §. 1.
S. Th. q. 45. ar. 1.
reliqui d. 27. D.
Bo. q. 1. Sc. q. 2.

Ar. 11. An sit de intrinseca ratione Matrimonii mutui consensus

CONCLUSIO.

Matrimonium de lege non aliter contrahitur, quam per mutuum contrahentium consensum. Definita est expressè in Conc. flor. ubi mutui consensus de præsentem Matrimonii causa efficiens nominatur. Lege cap. duas, de sponsa duorum, & Can. sufficiat 17. q. 2.

CONCLUSIO.

Potest Deus nullo partium consensu, aut dissensu, interueniente sua absoluta potentia Matrimonium efficere, ut si dicere: Martino, esto vir Catherinæ. Ratio est Nā quod si Deus potest mediante causa secunda efficere, se sua ratione omnipotentia præstare potest, mutui autem consensu, ut ex Conc. Flor. proxime citato constat, efficiens causa Matrimonii est, est tamen quæstio de possibili.

Hinc, si in Israel non fuisset nisi vnica meretrix, quando dixit Dominus Osee, accipe tibi vxorem fornicariam, illa continuo vxor Osee extitisset.

CONCLUSIO.

Ecclesia non potest ullo modo instituere, ut cõiuges Matrimonium contrahant, quin prius illorum consensum interueniat, & tenim Concilium D. Pauli de virginitate attestantis. Præceptum Domini non habeo, consilium autem do, & contra cõcilia diuina ecclesia nihil instituere potest.

CONCLUSIO.

Potest tamen Ecclesia aliquos ad contrahendum, id est ad præstandum mutuum consensum compellere. Potest per Censuram excommunicationis cogere sponsum recitentem, ut cum sua sponsa per verba de præsentem contrahat. Sed de his infra 29. dist.

Ale. Ale. ubi supra, reliqui d. 27. S. Th. & D. B. q. 1. Sc. & Du. q. 1. glossa in c. tunc fraternitatis extra desponsationibus.

Diff. Talis consensus esse sine aliquo exteriori necessario declarandus?

CONCLUSIO.

Nisi signis exterioribus mutui consensus exprimitur, Matrimonii contractus non perficietur. Ratio est, quia consensus, nisi signis exterioribus, constare non potest. Deur. 30.

enim intuetur cor, homines autem quod foris apparet.

Diff. Si Deus uni contrahentium alterius velle respiciat, affinis hoc satis?

CONCLUSIO.

Nequaquam sufficeret. Definita est in Conc. Flo. ubi habetur causam efficientem Matrimonii esse mutuum consensum regulariter per verba de præsentem expressum. Non tamen dicitur regulariter, Quoniam aliquando contingit non verbis, sed nutibus, & signis declarari.

Diff. Talis consensus a quo est exprimendus.

Dux sunt opiniones. Pal. hac dist. q. 2. asserit patrem, aut matrem pro puella debere respondere. Altera opinio dicit esse, ut quilibet astantiam pro puella, ipsa tamen non contradicente, respondeat. Quod quidem est verum in foro pro puella non sit pater, aut tutor Matrimonium non censetur Patet c. 1. de desponsatione, impuberum, in 6. §. por quo Pal. opinio confirmatur.

Diff. Matrimonium per procuratores contractum esse sacramentum?

Dux sunt opiniones, Dur. & Caie. ubi supra partem negatiuam defendunt. Soto autem oppositum tenet. Et ratio est, quia cum Christus instituerit Matrimonium esse sacramentum, temeritas, inquit, erit excludere à sacramento Matrimonium inter absentes contractum, ita loquitur per Eliezer seruum Abraham & patrem Rebecæ &c.

Diff. Quando alter coniugum sine contrahit, sine verum Matrimonium?

Nota aliud esse hoc loco querere, quid fictus facere tenetur, aliud vero, qua ratione innocens debitum petere possit.

CONCLUSIO.

Fictus tenetur consensum præstare. Ratio est, quia post concil. Trident. iste non posset contrahere nisi in facie ecclesie coram tribus testibus, & compelleretur ab Ecclesia perpetuum cum coniuge habitare. Quare, ne sit in statu

Gen. 24.
Ale. Alen. ubi supra, reliqui dist. 30. q. 1.

tu damnationis, tenebitur omnino consensum præditi.
Quantum ad secundum, opinio Scot. est dist. 30. q. 4. ubi
coniux innocens deponat omnino conscientiam non
dando ficto, & ita poterit petere, & reddere debitum.
non deponuerit conscientiam, peccabit petendo; quia
contra conscientiam, atque etiam peccabit negando, &
cedendo à viro. Quoniam fortassis fictus mentitur, dicens
se non cōsensisse. Aliter vero responderi Soto huc dist. 30.
aut coniux innocens habet legitimam causam credendi
ficto vti est dubius. Quia fortassis sunt æqualis in utraque
partem coniecturæ. Si primum, non poterit tunc innocens
reddere, aut exigere debitum, sed tenetur separare, &
nec iterum præstare consensum, & simul contrahere matri-
monium: si secundum, poterit, inquit, innocens exigere de-
bitum à ficto. Ratio est, quia in pari causa dubitandum
lior conditio possidentis.

Ex hoc ar. manet refutatus error Vvicleff, afferentis
cōsensum internum efficere Matrimonium, quo errore re-
fatur etiam Abbas Panor. in Cap. non solum, de sponsa-
libus.

Hæresis.

Pa. Cautelēgen-
dus.

Alex. Alen. a. p.
q. 170. m. 3. 5. T.
q. 53. & q. 61. a.
2. D. Bar. vlt. q.
2. & di. 33. q. 2. a.
2. Sc. di. 31.

Ar. III. An Matrimonium ratum per ingressum religionis alterius
coniugis dissolvatur?

CONCLUSIO.

Post Matrimonium ratum & non confirmatum, inter-
grum est alteri coniugum (altero etiam invito) ad religio-
nem transire. Definita est toto titulo. De conversione con-
iugatorum. Præsertim in cap. ex publico ibidem ibi ex-
plo B. Macharii & Alexii referuntur.

CONCLUSIO

Consummato iam Matrimonio, nulli coniugum licet re-
ligionem ingredi altero invito. Patet ex iisdem cap. De co-
nversione coniugatorum.

In casu primæ conclusionis, facta iam coniugis profes-
sione poterit in seculo manens Matrimonium contrahere.
Definita est in cap. ex publico prima conclusione citat.
to. Nam professio est mors civilis.

Diff. Quæ auctoritate Matrimonium ratum dirimitur?

Dissolvitur per ingressum religionis auctoritate potius
Dei.

D. B. d. 27. a. 71.
q. 2. c. vbi sup.

Dei, quam Ecclesiæ, quos enim Deus coniunxit &c. est
etiam Definita a Nicolao Papa, ut refertur Can. scripta 27
q. 2.

Diff. Matrimonium consummatum potest aliquando
quantum ad vinculum utraque coniugum
vivente dissolui?

Nullo modo est separabile sola enim morte Matrimo-
nii consummati vinculum dissolvitur. Matt. 19. quos Deus
coniunxit homo &c. mulier quæ sub viro, & vivente viro,
alligata est legi viri. Si autem mortuus fuerit vir eius, solu-
tæ a lege. Nam poterit tunc cum alio contrahere.

1. Cor. 7.

Falsus ed. Caie. circa explicationem huius loci Matt.
19. scilicet, quicumque dimiserit uxorem suam, nisi propter
fornicationem, &c. ait enim intelligo igitur, ex hac Domi-
ni Iesu Christi lege, licitum esse Christiano dimittere ux-
orem propter fornicationem carnalem uxoris, & posse du-
cere aliam uxorem salva semper definitione Ecclesiæ.
Quod videtur ab Erasmo sumptisse, sed de his infra de di-
versis.

Ca. Cautelēgen-
dus.

Hinc refutatur error Montani, & exterorum dicentium
nuptiarum sedus, & vinculum pro coniugum arbitrio dis-
solvi posse.

Hæresis.

Diff. An sit hoc Matrimonium separabile quoad
thorum?

CONCLUSIO.

Sivterque coniugum emisit votum simplex continen-
tiæ, neuter potest debitum reddere, vel petere, sine voti di-
spensatione. Ratio est, quia votum obligat.

CONCLUSIO.

Si vnus eorum emisit votum continentis, de consensu
alterius, poterit qui facultatem concessit, illam revocare,
& debitum exigere. Definita est in Canone. manifestum
peccatum cum aliena.

Si vterque convertitur ad Deum per votum solenne re-
ligionis, quamvis maneat Matrimonium insolubile quoad
vinculum, nam quilibet est coniux alterius, ut supra in se-
ntentia diffi. patet, est tamen solutum quantum ad thorum
per votum solenne continentis, ut ex dictis constet.

Dubium

Cas. vbi supra,
hæresis 5.
Ale. Alen. 3. p. q.
27. m. 4. ar. 3. 5.
4. reliqui d. 27.
D. Bo. ar. 1. q. 1.
Ri. ar. 2. fo. 1.

APPEND.

D. Bona. in ex-
positione licet
Ric. qd. 1. art. 2.
Dur. q. 2.

Dubium. Quid si alter coniugum saltem religionem professatur

CONCLUSIO.

Si manes in saeculo est suspectus de incontinentia, quod forsan est iuuenis, non potest tunc unus sine altero religionem profiteri, etsi profiteatur, erit nulla professio. Definita est in c. cum sis praedictus. de conversione coniugatorum.

CONCLUSIO.

Si non est suspectus, quia iam est producta aetatis, rite sexagenarius, satis erit tunc, ut de licentia Episcopi continentiam voueat, & in saeculo maneat. Definita est in c. cum sis praedictus. citato & in canone Agatola 27. q. 2. & ab Honorio Papa in regula nostrae Seraphicae Religionis ubi de ingressuris religionem dicitur, quod si uxores non habent, vel si habent, etiam monasterium intraverunt uxores, vel licentiam eis dederint auctoritate diocesani Episcopi, voto continentiae iam emissio, vel illius sit relictum uxores, ut non possit de illis oriri suspitio &c.

Csp. 1.

Ric. arti. 2. q. 2.
D. Bona. ar. 2. q.
1. Dur. ibidem.
quod 1.

Diffic. Si unus coniugum de licentia alterius professus sit religionem peritum (salta professione) qui in saeculo manet solum extraheret

CONCLUSIO.

Potest quidem. Definita est in cap. 1. de conversione coniugatorum.

Diffic. Extrahitur a religione soluto Matrimonio per mortem alterius tenebiturne reverti ad religionem?

CONCLUSIO.

Plane tenebitur. Definita est in c. ex parte. De conversione coniugatorum.

Diffic. Quid si de facto secundas nuptias contrahat

CONCLUSIO.

Nul lae erunt nuptiae. Ratio est, quia votum a principio fuit validum.

Difficultas. Quid de coniuge, qui sine alterius licentia solenniter professus est, & ab altero extrahitur a religione, illa mortuus ad quid tenebitur?

CONCLUSIO.

Non tenebitur ad religionem redire. Definita est in cap.

S. Tho. q. 64. ar.
1. D. Bon. in li-
tera. H. Duran.
quod 2.

De essentialibus Matrimonii. 321
cap. quidam. De conversione coniugatorum professio enim fuit nulla.

Diffic. Poteritne illo secundas nuptias contrahere?

Videtur quidem non posse, quia quantum in se est, tenetur servare votum emissum continentiae, videtur etiam posse, quia votum fuit nullum. Quod indicat Glossa super ca. quidam citato.

Diffic. Quoties hac vera, quando promouetur ad sacros ordines, aut assumitur ad Episcopatum?

CONCLUSIO.

Si uxor est sexagenaria, poterit in saeculo emissio continentiae noto manere; si autem fuerit minor, tenebitur religionem intrare. Definita est in cap. Sane. de conversione coniugatorum. aut illum repetere.

CONCLUSIO.

Conversio coniugum ad religionem fieri non potest nisi petita licentia ab Episcopo, & obrepta, ita definitur in Canone si uir, & uxor 27. q. 2.

Sc. d. 27. q. 2. a. 4

Diffic. Quid de separata coniugum, quae sit per adulterium uxoris?

CONCLUSIO.

Poterit uir tunc, si fuerit innocens inuita uxore adultera ad religionem converti. Si uero non fuerit innocens, nequaquam poterit sed de his infra de diuortio latius.

Diffic. An possit Papa dispensare in Matrimonio rato quoad vinculum, ita ut uterque possit ad secundas nuptias transire?

D. Bo. 22. q. 2.
dist. 27. & 11 D.
huc. d. 27

Dux sunt opiniones. Prima Glossae in cap. ex publico supra citato: quam omnes Canonistae amplectuntur, & est affirmans. Vide Sylu. uerb. Diuortium 4. ubi illos nominat, quibus adhaesit Caic. opus. 27. q. 25. Contraria opinio est communis fere Theologorum & Syl.

CONCLUSIO.

Papa non potest dispensare in Matrimonio rato, quoad vinculum, ita ut liceat utrique coniugum ad secundas nuptias transire. X das

das nuptias conuolare. Ratio est, quia Papa non potest dispensare in Matrimonio consummato, ut omnes sciunt, ergo neq; in rato poterit. consequentia est manifesta. Quia quoad essentialia, hæc duo Matrimonia nullo discrimine distant. Imo oppositum fuit error. Vt scilicet, assensu copulam ad essentialiam Matrimonij pertinere?

Hæc est.

Art. 1111. De sponsalibus.

Diff. An sint promissiones futurarum nuptiarum?

CONCLUSIO.

Sponsalia sunt mutue viri, & femine promissiones de Matrimonio in futurum contrahendo. Ratio est, quia promissio non est præsentis, sed futuriuentus. Nemo, nisi detur promittere, quod statim tradit, sed quod traditurus est, & in sponsalibus, ut nominis Etymologia declarat, sponsa, & mutue promissiones sunt.

CONCLUSIO.

Ad Matrimonium præterita sponsalia minime sufficiant, nisi utriusque coniugis nouus consensus, vel formaliter per verba de præsentis, vel virtualiter per copulam ritalem, ut olim ante Conc. Tri. accedat. Ratio est, quia Matrimonium est mutua corporum traditio utriusque coniugis ad copulam maritalem. At vero in sponsalibus non fit corporum traditio, sed traditionis promissio. non enim sunt idem, tradam tibi equum, vel trado tibi illum.

Diff. Quæ uteliceet sponsalia contrahere?

CONCLUSIO.

Tempus permissum contrahendi sponsalia per seipso est à 7. anno expleto, & non antea, non enim ante illam ætatem vitur homo perfectio rationis iudicio, ut postea assensum alicui contrahendi præstare. Definita est etiam in capitul. literas. Et in cap. accessit. Et in cap. ad dissoluendum de desponsatione impuberum, & capit. vnico eodem titulo in 6.

CONCLUSIO.

Adueniente pubertate utriusque sponsi, tenentur pueri, qui per seipso ante pubertatem sponsalia contraxerunt, alicui volente legitimum contrahere Matrimonium. Ratio

tio est, quia promissio homini facta promittentem in conscientia obligat. Et sponsalia promissiones quædam sunt; nisi forte remissio mutue promissionis fiat.

CONCLUSIO.

Quando parentes pro filiis, aut tutores pro pupillis in sponsalia celebrant, infantes post pubertatem Matrimonium contrahere non tenentur. Propterea quod, nulli Matrimonium obligatur, nisi ratione propriæ promissionis, vel propter hominum penuriam; & infantes in tali positio nihil promiserunt, neque hominum penuria illorum Matrimonio indiget.

Diff. An sponsalia iuramento affirmata Matrimonium robur obtineant?

CONCLUSIO.

Sponsalia iuramento affirmata vim Matrimonii de præsentis minime habent. Definita est in cap. 2. de sponsalibus. Vnde dicitur, per consensum partium dissolui posse. Opinio Soci hæc dist. est, huiusmodi sponsalia, quando per seipso sunt legitime non posse dissolui, nisi per dispensationem ex legitima causa. Oppositum tamen est definitum ex citato Absolute confirmatur à simili nam, ut alii concludunt iuramento firmati possunt solo partium consensu dissolui, ita & his nullum enim ibi est periculum. Nam utraque pars iuri suo cedit.

Diff. Potestne Iudex Ecclesiasticus in foro exteriori sponsum compellere, ut iuramentum adimpleat?

In c. ex literis dicitur esse compellendum per censuram Ecclesiasticam. At vero in cap. requiritur. Eodem titulo opusculum definitur.

CONCLUSIO.

In hoc casu non potest Iudex sponsum inuitum compellere; ut cum sponsa per verba de præsentis contrahat. Definita est expressè in cap. requiritur. Et nota intelligentiam esse conclusionem de compulsionem per carcerem, & de compulsionem, quam per censuram Ecclesiasticam. Curia Ecclesiæ fieri consuevit, caput autem ex literis intelligitur, quando publicum bonum futurum spectatur: ut est alicuius regni conuersio ad fidem. Tunc

S. Tho. q. 46. ar. 1. S. o d. 28. q. 1. Canonice cap. 1. & cap. ex literis. & 2. & cap. requiritur de sponsalibus.

enim reus per censuram Eccl.asticam esset ad contrahendum compellendus, & ratione publici commodi iudicandum tenebatur.

Diff. Quid si interim cum alia per verba de presenti contrahat?

Respondetur, valebit Matrimonium, Deum tamen uxorem habebit.

Diff. Copula carnalis post sponsalia de futuro facit verum Matrimonium?

CONCLUSIO.

Post Conc. Trid. sponsalia de futuro pro nullam subsequentem copulam verum Matrimonium efficiuntur. Definuitur est ibidem Sess. 24. cap. 1. de reformatione Matrimonii. Quia quando Matrimonium sine presentia parochi, aut alterius Sacerdotis, & sine presentia aliorum duorum legitimorum testium fit, est clandestinum, & ipso iure nullum; & ex consequenti subsequens copula sponsalia nulli tali solemnitate contracta, verum Matrimonium non facit.

CONCLUSIO.

Ante Concil. Trident. sponsalia de futuro per copulam affectu maritali superuenientem verum Matrimonium efficiiebatur; quando, scilicet, ambo actuasti animo, & intentione consummandi per illam copulam Matrimonium contraherentur. Hoc enim erat olim ius commune; ut constat ex cap. 1. §. qui fidem & cap. de illis, & cap. per tuas de sponsalibus.

Diff. An aliquo modo dissolui sponsalia possint?

CONCLUSIO.

Possunt quidem duodecim casibus dissolui. Quos Synodus apostolicus declarat. Est autem circa nonum casum, qui est, si quis cognovit conjugium alterius sponsi, animadvertendum, Reddi tunc tempore inhabiles ad contrahendum; quia efficiuntur affines. Hoc autem casus post Conc. Trid. de 24. c. 4. de reformatione Matrimonii, est verus; quando affinitas contrahitur in primo, & secundo gradu consanguinitatis. Nam alii gradus Matrimonium non impediunt.

Rid. 27. Soc. 27.
4 Soc. d. 33. q. 2.
Dur. d. 27. q. 4.

Art. Ult. Sumus Bigami irregularis?

PRIMUM nota, bigamum proprie dici, qui cum duabus uxoris legitimis, vel cum vidua, à priori viro coeguita contraxit. Ut constat ex cap. debitum de bigamis. Scilicet, & interpretatiua in. Vera est, quā modo diximus, quæ non representat perfectam unionem vnius Christi ad unam Ecclesiam propter secundum Matrimonium. In terpestativa est illa, quæ etiam si sit vnius viri ad unicam uxorem, vel econverso, punitur tamen vir irregularitatis pena: perinde ac si esset bigamus. Præterea nota, bigamiā interpretatiua in quinque modis sumi, ut cap. super eo de legitima, duxit secundam legitimam. Secunda quando, prius prior legitima, duxit secundam illegitimam. Quia forte erat affinis, & consanguinea; hi duo modi bigamiæ intelligendi sunt; dummodo utramque cognoverit, aliter enim non erit irregularis. Tertia quando contraxit cum corrupta scienter, vel ignoranter. Quarta quando cognovit tempore, quo illam cognovit. Quinta, quando post unum solemne religionis, aut ordinis de facto Matrimonium contraxit. Ultimo perpende, nunquam irregularitatem ex bigamia contrahi, nisi interveniente cum utroque carnali copula; ut definitum est in cap. citato de bigamis.

CONCLUSIO.

Bigamus proprie dictus est irregularis ad suscipiendos sacros ordines, vel ad susceptos administrandos. Definuitur est cap. 1. & 2. & cap. super eo, & cap. debitum, de bigamis non ordinandis.

CONCLUSIO.

Bigamus interpretatiue primo, & secundo modo, si utramque uxorem cognoverit, est irregularis. Definuitur est in cap. super eo de bigamis.

CONCLUSIO.

Qui cum duabus contraxit, quas cognovit, licet utrumque Matrimonium nullum fuerit; ut si utraq. consanguinea erat, bigamus, & irregularis interpretatiue iudicatur. Ratio est, quia quantum in se fuit, duas contraxit nuptias.

Paluda. est hæc
dist. q. 4.

meo placet, vel placuerit. Pater conclusio à simili de aliis contractibus iuris Civilis: ut definitur in l. itaque. ff. de conditionibus, & demonstrationibus.

CONCLUSIO.

Quando verbo de presenti conditio de futuro in sententia apponitur, statim est verum Matrimonium. Vbi quis dicat, accipio te in meam, si cælum nunquam digito tetigeris, vel aliquid simile, quod naturali necessitate verum est, adiungatur Ratio est, quia cum ista conditio necessario verum sint, in suis causis adimplere esse censetur. Hæc est S. Th. hæc dist. contra glossam in cap. per tuum de conditionibus appositis.

Hinc, si quis contraheret dicens contraho tecum, si pater meus est moriturus, statim Matrimonium esset validum.

Diffic. Quid si conditio de presenti, vel de preterito per verbum de futuro in contractu matrimoniali ponatur.

V. G. si dicat aliquis, accipiam te in meam, si Imperator olim Vicit Turcos.

CONCLUSIO.

In tali casu non erit Matrimonium; sed vera sponsalia. Quia Matrimonium fit per verba de presenti. Hic autem solum fit Matrimonium de futuro promissio.

CONCLUSIO.

Si in contractu dies, sub conditione necessaria, siue contingenti proponatur, non statim verum Matrimonium, sed sponsalia efficiuntur: ut si dicat, contraham tecum, quando pater meus morietur. Nam etsi conditio sit necessaria futura, consensus tamen non est de presenti, sed in diebus gnatum.

D. B. 28. a. 1. Dn. di. 28. & 29. q. 1.

Diffic. Quando conditio contingens de futuro verbo de presenti apponitur, siue consensus necessario praestatur?

dis. 29. ar. 5. q. 2.

V. G. contraho tecum, si dederis mihi centum Sc. Jurisprudenti in e de illis. De conditionibus appositis tenent, non esse necessarium tunc novum consensum, quibus ex Theologo solus Palud. adhæsit. Oppositam sententiam cæteri DD. Theo. hæc dist. & sequenti defendunt.

CONCLUSIO.

Quotiescunque conditio de futuro apponitur, quamvis consen-

consensus verbo de presenti explicatur, semper tamen est de futuro, & talis contractus non est Matrimonium, etiam conditio adimpleta: cum novus consensus per verba de presenti exprimendus sit. Ratio est, quia nullum sacramentum, quale est Matrimonium, potest sub conditione suspendi, quare, ut fiat sacramentum, necessarius esset novus consensus.

Diffic. An conditio habilitatis posita quando persona sunt inhabiles ad contrahendum, faciat sponsalia?

V. G. si consanguinei intra quartum gradum hæc conditione, scilicet, si Papa dispensaverit, contrahant. Adrianus duas opiniones in materia de Matrimonio refert, opinio Adriani est affirmans. Communis autem opinio negat. Sylvest. verbo Matrimonium 3. §. 9. affert peculiarem Calderini opinionem asserentis, adveniente dispensatione non esse necessarium de novo contrahere.

CONCLUSIO.

Contractus præcedens dispensationem Rom. Pont. in casu posito non facit vera sponsalia; ita ut adveniente dispensatione, aliquis illorum titulo sponsalitij cum alio Matrimonium contrahere teneatur. Ratio est, quia si affirmata sequens sponsalia dissolvit illa, ut in cap. superius præcedens consanguinitas illa dissolvit. multo magis impedire sponsalia subsequens affinitas, quam præcedens consanguinitas.

CONCLUSIO.

Teneatur nihilominus ex lege iustitiæ unus consanguineus, altero volente, Matrimonium adveniente dispensatione contrahere. Propterea quod, promissio in materia matrimonij qualis est Matrimonij materia, obligat in scientia, aliter enim gravissima iniuria ille, cui facta est promissio, afficeretur.

Ric. d. 28. ar. 2. quæst. 2.

Diffic. An conditio impossibilis reddat Matrimonium nullum?

EXEMPLI causa, contraho tecum si cælum digito tetigeris, aut quid simile præstiteris, textus est expreßus cap. finali. de conditionibus appositis. Vbi conditiones veras, aut impossibiles Matrimonio appositas pro non adiectis.

adiectis habendas esse, definitur. Circa cuius textus intelligentiam est grauis inter DD. Theologos disceptatio. Canonistae primum intelligunt textum absque vilo discernimento rationis, vel euentus. Palud. dist. 29. art. 5. tenet Matrimonium non esse validum in foro conscientiae, quia conditio impossibilis potius dissensum, quam consensum inducat. Adrianus in 4. in materia de Matrimonio sub 50. dicit, Matrimonium esse verum, quando contrahentes ignoranter putant conditionem esse possibilem, secus reuerter, si impossibilem credant. Alii, quorum nomina non expressit Magister Soto d. 29. q. 2. art. 1. 4. affirmat. Ecclesiam absolute tenere, tales contrahentes esse veros conjuges etiam absque consensu.

CONCLUSIO.

ABSOLVTE fatendum est, conditionem impossibilem verbis de praesenti appositam non annullare Matrimonium. Probat per c. finale in principio citatum, quia enim conditio est habenda pro non apposita, praesentem si statim prolatis praedictis verbis consensus signa sequantur, ut si faciat, quod ceteris sponsi facere consueverant. Haec enim est vera illius textus interpretatio.

Difficultas. An conditiones contraria substantia Matrimonij, aliud annullent?

ANIMADVERTE primum, tria esse bona Matrimonij, scilicet bonum fidei, bonum prolis, & sacramenti, etiam contra tractus contra huiusmodi bona, si quis contrahat hac conditione, ut dicat, contraho tecum, si generet prolem cuites, vel donec inveniam aliam honorem, & facultatibus digniorem. Prima conditio, est contra bonum prolis. Secunda contra bonum perpetuitatis, si procer, sacramenti vel tertio, si dicat contraho tecum, si propter adulterium commiseris. Quod est contra bonum fidei matrimonialis.

CONCLUSIO.

Contractus matrimonialis, in quo una ex praedictis conditionibus ponitur, redditur nullus, expresse definita est a Greg. 9. in c. h. modo citato. Est enim Matrimonium obligatio mutua ad bonum prolis, & bonum fidei, & bonum perpetuitatis, & qui conditionem aliquam ex dictis apponit, voluntatem obligandi se ad haec tria minime habet.

DD. dist. 28. & 29. Canonistae, si de conditio appositis.
Ric. vbi supra.

De Matrimonio conditionato. 331
bet. Atque ita non efficitur Matrimonium, quod solo animo obligandi se verbis expressis contrahitur.

Diff. An conditiones possibili, & turpe reddant nullum Matrimonij contractum, quando non sunt contra illius substantiam.

Ric. vbi supra.

V. 6. si quis dicat, Accipio te in meam, si furtum, homicidium, vel quid simile commiseris.

CONCLUSIO.

Talis conditio turpis est habenda pro non adiecta. Definita est in cap. finali de conditionibus appositis. Et est explicanda textus, ut supra diximus: ita ut aliunde sint intelligenda signa consensus, vel dissensus, & non ex conditioe, ut supra dictum est.

CONCLUSIO.

Aliter definiendum est circa hunc casum in foro conscientiae, aliter vero in foro exteriori. Nam si poenitens confiteatur se non habuisse intentionem contrahendi, nisi adimpleta conditione turpi; tunc Matrimonium nullum est propter defectum consensus iudicabitur, eritque contrahendus, ut adimpleta conditione Matrimonium contrahat. Nam et si conditio fuerit turpis, res tamen promissa est honesta, & ex consequenti adimplenda.

Diff. Quid si dicat, contraho tecum, si mecum prius concubueris?

CONCLUSIO.

Haec conditio potest esse honesta intelligendo illam de virginitate ex affectu maritali, ita ut habeat animum cognoscendi illam tanquam uxorem, & non tanquam concubinam, & tunc cum primum illam cognoscit, per copulam consequentem verum efficitur Matrimonium. Quod si fuerit turpis conditio, in foro exteriori pro non adiecta habetur, nisi probetur dissensus ex parte viri. Haec conclusio fuit vera, quando sponsalia de futuro per copulam subsequente efficiebantur Matrimonium. At vero nunc Matrimonium est nullum, nisi contrahatur praesentibus testibus, & cum solemnitate a Conc. Trid. definita. Scilicet, cap. 1. de reformatione Matrimonij.

Adr. est, in materia de sponsalibus & Glossa de sponsa duorum.

Diff. An haec conditio, si te virginem in nuptio sit turpis, ita, ut pro non adiecta habeatur?

RESPONDEO per tres propositiones.

PRO-

Ric. vbi supra, & Adr. q. 6. de sponsalibus.

PROPOSITIO.

Si exploratio virginis est facienda per aspectum tronarum, conditio erit licita, ut supra diximus.

PROPOSITIO.

Si per congressum virilem, turpis est, & in foro exteriori pro non apposta habetur, & iudicabitur, ac si esset consensus absolutus: nisi aliunde dissensus probetur.

PROPOSITIO.

In foro conscientie standum est conditioni adimplere. Impleta enim conditio tenebitur, qui illam posuit. Matrimonium contrahere. Nam et si conditio fuerit turpis, res tamen promissa honesta est, scilicet, Matrimonium quemadmodum tenetur reddere centum, qui illa promittit, ut homo interficeretur adimplere conditio, atque etiam qui promittit pretium meretrici. Quia adimplere promissum, honestum est.

Diffic. An valeat Matrimonium, quando conditio est negativa?

CONCLUSIO.

Si negatio est exceptiva, includit affirmationem, & ex consequenti erunt sponsalia, ut si quis dicat, non ducam aliam præter te, idem enim est, ac si diceret, ducam te, quia exceptiva in rigore dialectico includit affirmationem.

CONCLUSIO.

Si negatio est conditionalis, tunc, non erunt sponsalia, ut si dicat, non ducam aliam nisi te. Nam idem est, ac si dicatur; Si non duxero te nullam aliam ducam, erit autem consensus ex præcedentibus, & sequentibus colligendus.

CONCLUSIO.

Si autem fuerit conditio de futuro, & negativa, sponsalia erunt nulla: quia pura negatio est dissensus, & ad Matrimonium consensus desideratur, ut si quis dicat, non quam aliam à te uxorem ducam.

QVAESTIO DE CONSENSU
LIBERO, ET COACTO.

Hæc questio, dist. 29. Magistri declaratur.

Art.

De consensu libero & coacto.

Art. An metu cadente in constantem virum Matrimonium contrahit annulatur?

METU cadentem in constantem virum esse, qui potest virum studiosum cogere, ut iure faciat, quod esse vel perpetuam servitutis, vel perpetui carceris, vel amissionis status.

CONCLUSIO.

Matrimonium contractum metu cadente in constantem virum, est, nullum. Definuitur et in c. cum locum. Et in cap. veniens, de sponsalibus.

CONCLUSIO.

Metus cadens extra virum constantem in foro exteriori Matrimonium non irritat. Ratio est, quia iura canonica hactenus solum declaraverunt Matrimonium metu cadente in constantem virum contractum, esse nullum.

Difficilis. Erunt tale Matrimonium nullum iure Divino, & naturali, an Ecclesiastico tantum?

VARIÆ sunt opiniones. Prima. Ric. quem sequuntur Palud. & alii, qui tenent iure tantum Ecclesiastico fieri invalidum. Altera opinio D. Bona. & Scot. asserentium esse nullum iure naturali, & divino, & Ecclesiam de novo nihil in hoc casu instituisse, sed solum quod iure naturali, & divino institutum erat, explicasse. Tertia opinio refertur à Sylv. verbi Matrimonium 8. §. 11. tenens rescindi tamen ab Ecclesia per actionem, quæ datur his, qui talem metum patiuntur. Hæc opinio est erronea. Nam si esset validum secundum ius naturæ, & divinum, non posset aliquo modo ab Ecclesia rescindi, ut constat Matth. 19. quos Deus coniunxit, homo non separet.

CONCLUSIO.

Matrimonium metu cadente in constantem virum contractum, non est irritum ex iure tantum positivo, eo quod Ecclesia personas ad hoc contrahendum illegitimas facit. Ratio est, quia Matrimonium metu contractum ratum collocatione contrahentium: etiam si novus consensus non interveniat. At vero Matrimonium inter personas

Alex. Alen. 2. p. q. 28. m. 2. art. 2. §. 2. S. Thom. 2. 2. q. 47. art. 3. D. Bona. & reliqui hac. d. art. 1. Ric. q. 1. art. 2. Scot. q. 1. Dur. questio 1. & 2.

ubi supra,

S. Tho. Bo.

sonas illegitimas nunquam ratum efficitur per solam libertatem, & personarum legitimationem quin nouus consensus superueniat; ut constat ex L. Oratio. ff. de sponsalibus. Quare non fuit Matrimonium nullum, quia persona fuerint illegitimæ alioqui enim esset nouus consensus necessarius.

CONCLUSIO.

Est tamen nullum ex iure naturali, & diuino propter defectum libertatis in illo, qui metu ad contrahendum compellitur. Constat exemplo Sacre Scripturæ. Nam seruo Abraham petenti Rebekcam responderunt parentes illius, vocemus puellam, & queramus voluntatem eius. Quamobrem lege naturæ, quæ sola tunc vigeat, liberum in matrimoniali contractu exigitur. Vnde tale Matrimonium propter defectum libertatis iure naturæ in foro conscientie erit nullum, quia per iniusticiam nullus in conscientia obligatur.

Difficultas. Annullatio Matrimonium omnis metu cadens in virum constantem?

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM metu ab intrinseco illato contractum, est verum. Ratio est, quia talis metus non est causam Matrimonij, sed occasio, & ita libere Matrimonium contrahitur. Non enim ab alio, sed à seipso ad contrahendum inducitur.

APPEN.

Hinc, si quis ab inimicis obsessus in virum alicuius faming se offerat, ut obsidionem auferat, Matrimonium valebit. Fuit enim liber consensus, cum non ab alio, sed à seipso fit ad contrahendum inducitur.

APPEN.

Hinc, si quis metu naufragij promittat aliquam pecuniam in uxorem ducere, vel de facto titulo charitatis cum illa contrahat, erit verum Matrimonium. Quia non ab alio, sed à seipso inducitur. Et de similibus erit similiter iudicandum.

CONCLUSIO.

Matrimonium contractum metu ab extrinseco, non intentione inducendi ad Matrimonium, erit validum. Ut si quis ad patibulum ducendus dicat; se velle ducere meretricem in uxorem, ut mortem euadat, quemadmodum in aliis quibus prouincijs statutum est. Ratio est, quia metus ille

non est causa, sed occasio Matrimonij, neque hac intentione ad patibulum ducitur. Atque ita libere contrahit, cum non ab alio, sed à seipso inducatur.

CONCLUSIO.

Quotiescunque metus iustus, aut iniustus hac intentione infertur, ut aliquis ad contrahendum inducatur Matrimonium erit nullum. Ratio est, quia metus in hoc casu est causa Matrimonij, & violentus, quia tollit liberum consensus, qui de essentia Matrimonij est.

Si homini deprehensio in adulterio aliquis mortem comminatur, nisi cum alia contrahat, Matrimonium erit nullum, quia talis metus est causa Matrimonij, tollitque libertatem, sed si adulter sponte, ut mortem vitet, ad contrahendum se offerat: ut ex 2. concl. constat. Ita definitum est in l. nec timorem, & in l. ista quidem. ff. quod metus causa &c.

APPEN.

Hinc, si iudex latroni suspendendo pœnæ remissionem promittat hac conditione, ut aliquam in uxorem ducat, tale Matrimonium erit nullum, & de similibus simile est iudicium.

APPEN.

Difficultas. An Matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum sit perinde virutum, ac si sine iuramento contrahatur?

R. I. C. A. distinct. 29. arti. 2. q. 3. duas refert opiniones, vnam affirmantem, & alteram negantem, quam ipse sequitur.

CONCLUSIO.

Matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum, ipso iure nullum esse censetur. Pater. Quia cum votum solemne emissum per metum grauem sit ipso iure nullum, ut in cap. primo, quod metus causa definitur. Matrimonium profecto erit etiam nullum. Quando enim non sit proximo iniuria, nullum quoad Deum est inter votum, & iuramentum discrimen.

Difficultas. An quando metu graui ad contrahendum, & iuramentum Matrimonium aliquis excipitur, sit verum Matrimonium?

CONCLUSIO.

In hoc casu cognoscens mulierem non affectu maritali.

tali. M. peccat, & verum Matrimonium non conficitur. Quod autem peccet, patet, quia fornicatur cum non suo. Nullus enim metus à peccato excusat. Deinde, quod non sit Matrimonium, constat. Quoniam Matrimonium à proprio metu contrahitur non ratificatur, nisi per subsequens Matrimonii usum. Et ille non vsu matrimoniali, sed fornicario accessit.

APPEN.

Hinc, si affectu maritali ad mulierem accederet, verum efficeretur Matrimonium. Ratio est, quia liberè tunc potest matrimoniale usum. Vt enim, qui est causa efficiens congressum, ut experientia testatur, non potest ad illum compelli, quemadmodum mulier, quæ passivè tantum habet quæ ligari, & cognosci potest.

Diffinitio. An Matrimonium, quod antea erat nullum, per subsequens liberum cohabitationem, aut Matrimoniale usum effectus validum possit?

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM metu contractum per liberam cohabitationem superuenientem, quæ est vius matrimonialis, verum & validum efficitur. Ratio est, à simili, quia contractus civilis, qui fuit nullus ob defectum libertatis, verus efficitur adueniente libero vsu rei permittitur, & liberè æquo utatur, qui metu compulsus illum emittit, tunc etiam, quia causa annullans Matrimonium erat soluta defectus libertatis, & cessante causa cessat effectus.

Art. II. De compulsionem per imperium?

ARSO LVEYR duabus difficultatibus positis.

Diffic. An pater possit filium ad contrahendum Matrimonium compellere?

CONCLUSIO.

Communis est.

QUANDO non est necessarium ad aliquem suum, ut filius contrahat Matrimonium, non tenetur pater coniugium præcipienti obedire, est enim libertas ad contrahendum de lege naturali, quæ non potest paterno imperio tolli. Et est definita in cap. 1. & cap. Accessit: de dispensatione impuberum, & per legem non cogitur de nuptiarum.

APPEN.

Hinc puella desponsata per parentes ante pubertatem postea reclamandi facultatem habet, ita expressè definitur in Cap. Accessit citato.

CON.

CONCLUSIO.

Si Matrimonium filii est patri, aut Reipublicæ, aut ad aliquem bonum finem necessarium, poterit pater non metu mortis, vel alia quavis violentia, sed simplici solum iussione filium ad Matrimonium compellere. Et filius si non contraxerit, mortaliter peccabit, ut si Matrimonium expediat patri ad vitandas inimicitias, vel ad extirpationem hæreses, vel ad totius regni pacem. Patet ex lege charitatis, quæ singulos obligat, ut quæ sua sunt, sed aliorum querant, præsertim si fuerit persona publica, aut princeps.

D. 2. 2. 2.

Diff. Potestne Princeps, vel index aliquando subditum metu mortis, sine curia ad contrahendum compellere?

CONCLUSIO.

QUANDO subditus tenetur aliquo iure contrahere, aut quia desponsavit sibi aliquam, aut quia virginem violavit, quam ducere, vel dotare tenetur, poterit index siue princeps illum ad Matrimonium compellere. Citra hos tamen, & similes eventus compellere potest neminem. Hinc enim compulsus, siue metus est legitimus, quia fit à iudice habente auctoritatem compellendi, neq. tollit libertatem, eam enim prius subditus quando commisit delictum, amisit. Quoniam voluntarie, ac libere se ad penam obligavit.

QUESTIO DE IMPEDIMENTO ERRORIS.

Hæc quæ sit, dist. 30. Magistri aperitur.

Art. 1. An error in persona, vel in conditione versum Matrimonium impediat?

APPEN.

ERROR in persona matrimonii contractum impedit. Ratio est, quia causa efficiens matrimonium est consensus, & facultas contrahendi cum certa, & determinata persona, & qui errat in persona non habet voluntatem contrahendi cum illa, ut si pro filia Ioannis filia Petri apponatur. Atque ita deficiente consensu matrimonium est nullum.

CONCLUSIO.

Error circa conditionem matrimonii contra cum impedit, ut si mulier nubat seruo, quem liberum esse arbitrat. Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. Y batur.

batur. Pater, quia seruus est impotens ad soluendum debitum, cum possit à Domino impediri. Et Matrimonium nihil aliud est, quam obligatio perpetua reddendi debitum si peratur. Quamobrem cum seruus non possit reddere debitum, Matrimonium erit nullum.

Art. II. An error in bonis, & in qualitate Matrimonium impediat?

CONCLUSIO.

ERROR in bonis fortunæ, aut in qualitatibus contrahendi Matrimonium haud impedit, ut si quis ducat pauperem existimans esse diuitem, quamuis aliter eam non doceret. Ratio est, quia iste error non est circa essentialia Matrimonii, sed circa accidentalia, qui quidem non impediunt contractum, quemadmodum error circa essentialia Matrimonii, ut circa materiam, vel circa obligationem, id est, potentiam obligandi se. De ratione enim contractus est consensus circa essentialia, & non circa accidentalia quædam modum & in reliquis contractibus.

APPEN.

Hinc, si quis contrahat cum corrupta existimans virginem esse, erit verum Matrimonium. Nam accidit corruptio, qui integritas vxoris, vel corruptio.

Art. III. An inter Sanctissimam Virginem & Beatiſſimum Ioseph fuerit verum Matrimonium?

CONCLUSIO.

SANCTISSIMA Virgo antequam nubere Sancto Iosepho votum continentie emisit, ut constat Luc. 1. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? Illi non possum cognoscere, quoniam continentiam promittit.

CONCLUSIO.

Matrimonium ratum Sacratissimæ Virginis verum & perfectum fuit. Nam apud B. Matth. Ioseph, coniunx vocatur.

CONCLUSIO.

Expediens fuit multas ob causas, ut Sanctissima Mater viro nubere. eas omnes reperies apud D. Ambro. Luc. 1. & apud S. Tho. loco citato.

Diffic. Habuerintne in lege veteri præceptum contrahendi Matrimonium etiam potentes illud contrahere?

DVA sunt opiniones. Prima S. Tho. d. 30. & in 3. q. 1. quod non.

q. mo. citata affirmans. Secunda negans Sco. d. 30. q. 2. artic. 2. quem, tacito auctore, sequitur Soto eadem d. q. 2. artic. 1. ad vltimum, scilicet non fuisse tunc vniuersale præceptum contrahendi.

CONCLUSIO.

Patriarchæ, ut pote Abraham, Isaac & Iacob fortassis præceptum contrahendi Matrimonii habuerunt, ut Dei populus, qui ab illis exordium sumpsit, exiguusque tunc erat, multiplicaretur quo quidem multiplicato nullus tali præcepto obligabatur. Pater exemplis sanctorum veteris legis. Eliscus enim, Hieremias, Isaias in perpetuo calibati auctore D. Hieronymo vixerunt, & D. Ioan. Baptista ad illud præceptum fuisse obligatus, cum ante mortem Christi nullum præceptum legale fuisse, reuocatum.

De bonis Matrimonij fidei, scilicet, prolis, & sacramenti?

Hæc tractat Magister 31. dist. absoluetur aliquot difficultatibus expositis.

Diffic. Indigetne Matrimonium aliqua excusatione?

Ad 1. 18 nominibus hæc difficultas à Ric. & Duran. ab illis proponitur.

CONCLUSIO.

Matrimonii onera triplici bonorum genere excusantur seu recompensantur. Non enim est facienda iactura nisi propter maiorem lucrum spei. Vnde Matrimonium, quod non, scilicet, propagationis generis humani, & quia sacramentum est, contrahitur.

CONCLUSIO.

In statu naturæ integræ Matrimonium his bonis non excusandum. Ratio est, quia tunc nulla fuissent Matrimonii onera, quæ in penam peccati successerunt.

Hinc, Matrimonium Sanctissimæ, & immaculatæ Virginis Mariæ fuit ex se appetibile. Caruit enim arumais, quibus cetera matrimonia abundant. Quia neque in concupiscentia, nec in partu dolorem habuit.

APPEN.

Hæc difficultas varie à DD. explanatur.

CONCLUSIO.

Tria sunt Matrimonii essentialia bona, sine quibus esse non potest. Vt pote indissolubilitas, obligatioque prolem creandi & mutua in seruandâ fidem. Definita est in Can. omne. 27. q. 7. lege c. si. De conditionibus & ppositis.

Dubium. Quod istorum bonorum est dignitas, & magis ad Matrimonii essentiam pertinent?

Nota primum indissolubilitatem, siue vinculum indissolubile vicari boni sacramenti, obligationem procreandi prolem, & religiose educandi, bonum proles appellatur, & mutua obligationem seruandâ fidem, fidei bonum dicuntur, scilicet, ut nullus coniugum alii admisceatur.

CONCLUSIO.

Indissolubilitas, ceteris bonis præstat, & magis de essentiali Matrimonii est. Nam est forma Matrimonii, quatenus significat vinculum indissolubile, & indiuiduam vitæ coniugalitatem. Tunc enim non definitur per alia bona, nisi per sacramentum, diciturque excellentius, ea ratione, quia in premi beneficii, nempe Incarnationis Verbi Dei inest dignum.

Diffic. Sæpius sine prole, & fidei actus coniugales esse licent?

D. Bona & S. Th. tres citant opiniones, quarum. Prima tenet, delectationem esse mortale peccatum. Secunda tenet, veniale. Tertia nullum esse peccatum coniunctionem venalem coniugum propter explendam libidinem. Q. Bona opinatur coniugalem actum semper esse veniale, quatenus intentio sit recta, si tamen delectatio interueniat, non autem si coniunx fastidiat delectationem, ita ut illam non adinueniat, sed patiat, tantum, cum non possit illi resistere. Nam erit tunc actus meritorius.

CONCLUSIO.

Accedere ad propriam uxorem, vel ad propriam uxorem delectationis tantum causa, non est mortale peccatum. Quia mortale est transgressio legis, & talis accessus nulla lege prohibetur.

CON.

CONCLUSIO.

Accedere ad coniugem, si lo animo explendi libidinē, ita ut delectationem querat, veniale peccatum est. Quia est actus inutilis, eius enim finis, utpote libido nullus vi referri, cum non referatur in finem honestum, scilicet, in procreationem liberorum, vel ad vitandam fornicationem, vel ad debiti solutionem.

CONCLUSIO.

Quando aliquis accedit sine debito, quamvis sponte delectationem admittat, neque venialiter peccat. Quia finis huius actus est honestus, & rectus, & operatio bonitatem, vel malitiam à fine sortitur. Et quia illam vitare non potest. Est enim naturalis, ut delectatio in cibo, & somno.

Diff. An accedens ad propriam sola causa vitandi fornicationem cum non sua, venialiter peccet?

Dux sunt opiniones. Prima D. Bona & B. Tho. hæc d. & Mag. ap. i. sequentis distinctionis, & sequuntur D. Augustinus & Hieronymus, qui opinantur, omnem concubitus coniugalem esse peccatum, nisi vel causa procreandi prolem, vel reddendi debitum, fiat. Secundo, vero dist. 25. & Ri. de q. i. huius distinctionis & Dur. q. v. l. c. in summa. De debito coniugale. & oppositum tenent, scilicet tam addere, quam exigere debitum causa vitandi fornicationem in se, aut in alio nullum esse peccatum.

CONCLUSIO.

Nullum est peccatum debitum coniugale exigere solum propter vitandam in seipso cum non sua fornicationem. Matrimonium enim non solum est in officium, verum etiam in iudicium, et si est actus charitatis exigere debitum propter vitandam in alio fornicationem, multo magis erit peccatum nobis, quam aliis subuenire tenemur.

CONCLUSIO.

Quando debitum petitur, non ad vitandam adulterium, sed ad delectationem tantum, & animo explendi libidinē, venialiter peccatur D. Au. & ceterorum est, ut contra superiori difficultate.

Y 3 Dubium.

*Dubium. Quando abusus ad finem Matrimonii
erit mortale peccatum?*

Respondeo duabus propositionibus.

PROPOSITIO.

Quando est contra naturam, & quando ex semine est, hinc prolis generatio impeditur. M. peccator. Pater ad Ro. 1. de fornicis Gentilium, quæ cum propriis viris inquit Paul. mutauerunt vsu in eum, qui est contra naturam, quia finis principalis Matrimonii, ut prole generatio, impeditur.

PROPOSITIO.

Amplexus, & oscula inter coniuges quando honesta sine periculo pollutionis sunt, non sunt peccata si mutuo utrobique peccatur.

DD. di. 32.

**QVÆSTIO DE OBLIGATIONE
SOLVENDI DEBITVM.**

Hæc quæst. dist. 32. Mag. explanatur.

*Art. li. An vir vxori, & vxor viro debita reddere
teneatur?*

CONCLUSIO.

Mortale peccatum ex genere est conjugale debitum obligare B. Pau. est dicentis: vir debitum vxori reddat & vxor viro. Qui enim negat alteri conjugum copulam, alicuius obsequium inuito Domino retinet.

CONCLUSIO.

Vir vxori interpretatur, & per insinuationem debiti petenti reddere tenetur. Ratio est, quia vxores promissum non aliter petere consueverunt.

CONCLUSIO.

Vnus conjugum non reddendo alteri debitum à mortali excusabitur, vel quando remisse petitur, vel quando obligatur iuri suo cedit. Ratio a simili est de aliis debitis obligatis, quæ quando remisse petuntur, vel quando obligati creditori dilatio solutionis impetratur inuito domino retinentur. Quia cum facile cedat iuri suo, non dicitur excusari.

Difficil.

*Diff. Tenebatur coniux sanus leproso reddere
debitum?*

Tres sunt opiniones. Prima cuiusdam Cardinalis, quæ citat Syue, tenentis partem affirmantem, atque etiam ad reddendum debitum coniugi leproso. & ad cohabitandum Ric. & Sco. si teneri ad reddendum debitum, non tamen ad cohabitandum cum eo. Tertia est Dur. & Palu. & Caic. asserentium excusari a redditione debiti coniugem sanum, quando ex concubitu infectionis lepræ periculum timetur.

D. Bo. vbi supr.
2. q. 1. Ri. 2. 1.
q. 1.

CONCLUSIO.

Coniux sanus non tenetur coniugi leproso debitum reddere, siue præcesserit, siue subsequuta fuerit lapsa post contractum Matrimonium. Nam si coniux sanus non tenetur reddere debitum coniugi infirmo illud petenti, quod in infirmitatis augmentum timetur: neque tenebitur quando propriam infirmitatem timeret, ut ex ordine charitatis constat, &c.

*Diff. vxor tempore menstrui excusabitur a debito
conjugali soluto nec?*

Dux sunt opiniones. Prima D. Bo. & S. Tho. scilicet, petentes debitum tunc temporis peccare mortaliter, reddentes vero minime. Secunda est Sco. eadem distinctione asserentis utrumque conjugum peccare petendo & reddendo debitum menstrui tempore, nisi timeatur fornicatio in petente. Idem tenet glossa super Can. ad eius dist. 5. & Ri. hac dist. art. 4. q. 1. Caic. & Paludan. venialiter peccare asserentium Sylue. sequitur Sco. in muliere, si tunc exigit. Veridebitum conjugale §. 6.

CONCLUSIO.

Tempore menstrui tam petere, quam reddere debitum, est mortale, quia fit proli gravissima iniuria. Ratio est, quia ut de iure non tenetur creditori debitum reddere, neque creditori petere, quando timetur abusus in malum corporale proprium, vel proximi, hic neque debitum conjugale petendum vel reddendum, quando proli generandæ corporeale nocumentum timetur. Deinde quia in lege veteri uterque pena capitis puniebatur. Quæ quidem pena, nisi pro transgressione ex genere Mortali, non imponebatur.

Caic. in summa

Lex. 1. 5.

Respondent aduersarij, illam l. gen. ea parte, qua con-
n. onialis erat, pena capitis transgressores punisse, & im-
etfisse. Imo erat iudicialis, & licet quantum ad penam
capitis cessauerit, nihilominus tamen accedere ad inu-
struat. merat M. ex genere, ut acerbissima pena tunc im-
posita indicabat.

Tandem confirmatur authenticitate D. Hieronymi ep-
44. super Isaiam, ubi locum illum; Omnes iustitia possi-
ficut pannus menstruatus. Decl. rans, ait tunc, id est, si po-
te mensuri debent tui a mulieribus abstinere. Quoniam
concupiuntur filii. mensuris damnati, ex ci, eludi, lep-
si, ut quia parentes non erubuerunt in conuulsi comitatu-
si corum peccata pateant enitibus, & apertus in parula
re arguantur, hanc essent coniugum proponenda, in tui
a coniugio abstinere. Sed in contrarium cum Seco. argo
Coniugum tenetur leproso etiam cum de trinitate proli po-
nerandæ debitum reddere, ergo similiter in praesenti, le-
quæla negatur, quia ex sententia Seco. nullum non possit
prose detrimentum. Quando aliter generari non possit,
minus enim malum est prolem esse lepra infectam, quam
si simpliciter in rerum natura non esset, est leprosa esse
perpetuo illicitum committere; proles nunquam generi
retur, & ita erit licitum. Tempore autem mensuri, & quæ
quam, quia postea postea, quam citis sine sana generari
atq; tunc, si leprosa generaretur maxima iniuria afficeret-
tur. Et idem quod de lepra, est dicendum de fluxu sangui-
nis perpetuo.

Diff. An vir ratione peregrinationis a solutione
debiti excusari possit?

CONCLUSIO.

Si leuis est causa, minime excusatur, agit enim contra
fidem matrimonij, quæ ad solu. idum debitum obligatur.
Hinc, omnes coniugati siue legitima causa diuina, &
uxoribus abfentes sunt in statu damnationis. Quia iurati
Domino alienum retinent.

Diff. An postea unus coniugum a solutione debiti liberari alio
modo contingatur mouendo?

Ric. a. 1. hac diff. opinatur alterum coniugum posse
en. i. tere uotum de nunquam petendo debitum. D. Tho. &
Dur. eadem est n. tione oppositum tenent.

CON-

CONCLUSIO.

Neuter coniugum potest uotum emittere non reddend-
debitum, si petatur. Eset enim uotum illud actus in-
iustitiz, quia uoueret alienum, cum non sit sui corporis
Dominus, & peccaret uouendo, atque etiam adimplendo
uotum.

CONCLUSIO.

Uotum non petendi debitum, si fiat a viro minime va-
let, tam esset contra bonum prolis, nunquam enim gene-
retur. Vxoribus namq; pro nimio rubore tunc ratissime
debitum petere audeant.

CONCLUSIO.

Uotum de non petendo debitum in feminis ualet, quia
non esset contra bonum prolis, uiri siquidem petere, & ac-
cipere debitum uxoribus remittentibus silent.

CONCLUSIO.

Quandoqueq; alteri coniugum periculum fornicandi
tam aliena, uel pollutionis cum seipso imminet, qui uo-
tum non petendi em. sit, exigere tenetur. Dummodo pete-
re debitum, alterum a peccato liberandum speret. Ratio
est, quia hoc ac fidei bonum pertinet, facit ad hoc cap. qui
de coheretio. con iugatorum.

CONCLUSIO.

Si post matrimonium ratum, alteri coniugum sit cordi
ut non petat, non tenetur petenti debitum reddere.
Ratio est, quia in iure, duorum mensium spatia dantur.

Diff. Quo tempore non licet debitum petere?

Non licet in diebus magnorum festorum debitum petere
ut definita est in Can. Quotiescunq; 23. q. 4. ubi ita habet
n. d. p. o. t. e. s. e. u. n. g. natalis Domini, aut reliqua festiuita-
ta adueniunt, est ab uxoribus propriis abstinendum.

Quæstio. Eset hoc Ecclesie preceptum, an consilium?

D. v. a. sunt opiniones S. Th. hac diff. opinatur esse ve-
tile quocunq; die festo, aut ieiunij debitum petere C. i. c.
in summa. verbo matrimonium cap. 2. putat nullum esse
preceptum, uti matrimonio hisce diebus extra Ecclesie co-
tempnium Seco. hac diff. dicit nullum esse mortale, quam-
vis de veniali nihil dicat.

CON-

Angeli & Vo-
bo matrimonij
§ 56.

APPEN.

Seco. q. 1. diff. 38.
Ric. a. 1. q. 1. d.
31. D. Bo. d. 31.
a. 1. quest. 1.
Anz. q. 1.

Questio
CONCLUSIO.

Hæc opinio videtur rationi esse maxime consona. Ratio est, quia coniunx sine iniuria Ecclesie petit, quod illi debetur.

Dubium. Quando coniugatus est communicatum, licet debita petere debuit?

CAIETA. in summa, verbo *Communio* cap. 1. putat esse veniale, die, quo præcessit nocturna pollutio, aut debiti solutio, communicare, nisi esset scandalum tunc communionem, vel celebrationem differre. Scot. vero non esse mortale.

CONCLUSIO.

Non est peccatum etiam veniale diebus festis, vel ieiuniorum, vel communionis debitum, omnibus tamen circumstantiis concurrentibus, exigere. Pater. Primo quia actus coniugalis si debitis circumstantiis fiat, est non modo licitus, sed etiam meritorius. Deinde non est contra aliquod præceptum, erit tamen consulendum, ut præfatis diebus abstineant à carnis delectatione.

Dubium. Licetne quando Ecclesia nondum imparsita est coniugibus benedictionem?

CONCLUSIO.

PETITIO vel commixtio sexus erit tunc venialis. Ratio est, quia minus reuerenter sine benedictione Ecclesie coniunguntur.

Diffic. Licetne in loco sacro debitum petere?

RICAR. & SCO. tenent esse mortale, quando coniugati possunt exire ab Ecclesia ad dormiendum, quod si multo tempore in Ecclesia interclusi teneantur tempore belli, tunc opinatur Maio. licere sine peccato vti actu coniugali. Sylue. vero exiitimat licere, si tamen in viro corripit laqueum. Tandem Caiet. affirmat coniuges tunc propter laqueum penuriam obligari ad continentiam, quemadmodum dicitur propter longam alterius absentiam obligantur.

CONCLUSIO.

Mortale peccatum est ad uxorem in loco sacro publice, ut ab aliquibus possit intelligi, accedere. Ratio est, quia violatur templum, & sic ei iuris iniuria, quo minus in propria Ecclesia diuina celebrari, & illis interesse possint.

CON.

Caietan. Verbo
Matrimonium
cap. 2.

Ric. arti. 3. q. 1.
reliqui vbi supra.

In summa verbo
Matrimonium
cap. 2. & alibi.

CONCLUSIO.

Si ita occulte hoc fiat, ut à nullo intelligi possit, non erit mortale. Ratio est, quia huiusmodi à cetera Ecclesia minime violatur. Vnde Summistæ in materia de violatione Ecclesie docent.

Hinc, in Ecclesie habitaculis, ut in turri, aut cimiteriis, non erit mortale. Quia DD. per locum sacrum, solam Ecclesiam consecratam, aut benedictam intelligunt.

QVAESTIO DE BIGAMIA.

Hæc q. 33. d. Mag. exponitur, in qua quaeritur, An liceat viris pluribus uxoribus ligari, ita, ut illis debitum coniugale reddere teneantur.

Ar. 1. Quæ iuri bigamia utroque veniente est prohibita?

Dux sunt opiniones. Prima Dur. hæc d. q. 1. asserentibus non fuisse ante aduentum Christi lege aliqua prohibita plures habere uxores, dummodo secunda est consensus primæ, & sequentes ex consensu præcedentium haberentur. Altera opinio est eorum Bon. Tho. Ric. Seo. hæc diff.

CONCLUSIO.

Matrimonium, quatenus est in officium, non est aliqua ratione contra legem naturalem, aliquas habere uxores. Ratio est, quia pluralitate uxoris natura hominis consequitur suum finem, scilicet, speciei humane multiplicationem, & conseruationem.

CONCLUSIO.

Si Matrimonium, ut est in remedium, consideretur; plures simul habere uxores erit contra legem naturalem, nisi prima suo iuri cedat. Nam fieret primæ uxori iniuria, cum ut quoties uoluerit ab illa debitum petere, & quoties ipsa uoluerit, debitum reddere non posset. Sunt enim secundæ conditionis commutatiua in solutione debiti æquales. Secunda pars est quoque manifesta quoniam uolenti, & consentienti nulla sit iniuria.

CONCLUSIO.

Si Matrimonium, ut est mutuum utriusque coniugis obsequium consideretur, plures simul habere uxores est contra legem naturalem. Quæ in omnibus actionibus pacem & tranquillitatem querendam præcipit. Ratio est, quia in certissimo periculo inimicitiarum, plures habere uxores

APPEN.

uxores

vxores confisteretur. Insatiabili enim odio præ nimio
xelo, & munia se inimicæ vxores prosequerentur. Vt con-
stat exemplo Sacræ Scripturæ inter Sarram alioquin San-
ctam & Agar, & inter Liam & Rachelem. Deinde quia il-
lud est de lege naturæ, quod naturæ author in principio
instituit. Non enim dixit Deus, erunt tres, sed duo in car-
ne vna.

CONCLUSIO.

Plures habere vxores, est etiam contra vnionem inter
Christum, & Ecclesiam, quam Matrimonium significat
vt constat ex his, quæ de bigamia diximus.

*Difficultas. Quo iure poterant veteris legis patres
plures habere vxores?*

Ric. art. 1. q. 1.
Alexan. Alen.
3. p. q. 48.
distinct. 33.

DVÆ sunt opiniones. Prima Abulenſis Matth. 19.3
30. vsque ad 34. & Dur. q. 1. huius dist. qui opinatur, ante
aduentum Christi, seclusa dispensatione fuisse legem natu-
rali antiquis patribus licitam polygamiam. Opposita opi-
nio est communis Bonæ Tho Ric. Scot. & aliorum affirmans
tunc, fuisse licitam solum ex diuina dispensatione.

CONCLUSIO.

Tempore legis naturæ, & Moysæ, aliqui ex potribus
licite plures habuerunt vxores. Patet exemplo Abraham, Sa-
cob, & aliorum, qui fuerunt iusti, & ad Hebr. 11. inter San-
ctos veteris testamenti, à D. Paul. recensentur.

CONCLUSIO.

Hoc autem fuit licitum illis, ex peculiari diuina dispen-
satione intrinsecus per reuelationem facta. Definita est ex-
presse in cap. Gaudemus. De Diuortio, & cum lex prohibens
vxorum pluralitatem esset mentalis, & non scripta
eius dispensatio fuit quoque per reuelationem facta.

*Diffic. Omnes qui tempore legis scriptæ plures duxerunt vxores
habuerunt in reuelationem?*

Secundo opinatur licuisse plures habere vxores illis can-
onibus facta fuit reuelatio. Contraria opinio est Pa-
ludant.

CONCLUSIO.

Ante aduentum Christi Iesu poterant Israelitæ, qui non
habuerunt reuelationem plures habere vxores. Ratio est,
quia quod exemplo præteritum sanctorum sit, iure hoc
pucamus.

pucamus. Patriarchæ autem, & Dauid plures vxores ha-
buerunt.

Diffic. Poterant etiam Gentiles licite plures habere vxores?

CONCLUSIO.

NEQUAquam fuit illis integrum. Ratio est, quia
deerat causa dispensandi cum illis, scilicet, populi fidelis
augmentum.

Hinc à peccato exemplo Iudæorum minime excusaban-
tur. Nam qui alterius exemplo à peccatis excusantur, illū
tunc iustum, & fidelem venerantur. Gentiles vero po-
pulum Israeliticum non ita colebant.

A P P E N.

Contra Socum
& Paludanum
est.

Diffic. Cessauit talis dispensatio?

Ad aduentum Christi Iesu dispensatio habendi plures
vxores cessauit. Definita est in c. Gaude. vbi Innocentius
tunc loco Matth. 19. qui dimiserit vxorem, nisi per fornicati-
onem, & aliam duxerit, mechatur ita colligit, dimissa vxore
non licet aliam ducere, multo minus igitur licebit, ea-
dem vxore retenta.

Diffic. Poteritne Ecclesia in hoc dispensare?

DVÆ res refert vnā opinionem, quæ partem affir-
mantem tenet.

CONCLUSIO.

Ecclesia auctoritatem dispensandi in polygamia mini-
me habet. Nam est contra ius diuinum immediatum, vt
Matth. 19. constat, atque ita cum sit inferior in hoc Papa,
dispensare non poterit &c.

*Difficultas. An in aliquo saltem casu sit licitum vxori
haberi plures viros?*

CONCLUSIO.

NEQUAquam, etiam per dispensationem diuinā vni-
xori licuit plures habere viros. Est enim contra principa-
lem Matrimonii finem, nempe prolis bonum, multitudo si-
quidem virorum prolis bonum impedit, vt in meretrici-
bus patet. Quid? quod cum vir sit caput mulieris, velle
B. Paulo, esset monstrum, si vnum corpus multa haberet
capita.

D. Bo. ar. 3. q. 1.
d. 2 Ric. ar. 3. q.
1. 8. Tho. 1. 2. q.
100. art. 8. Dur.
9. p.

Ar. 11. An inseparabilitas matrimonij usque adeo sit immutabilis ut lege naturæ, ut per leges civiles ante aduentum Christi non potuerit in aliquo casu remoueri

DVAE sunt opiniones. Prima Dur. & Abulensis super Matth. 19. q. 45. asserentium licitum fuisse repudium in gentes, dummodo educationi liberorum consuleretur. Contraria opinio fuit S. Tho. & Ric. hac dist.

CONCLUSIO.

Matrimonij inseparabilitas ita est de iure naturæ, ut lex humana in hoc dispensare haud possit. Quia educatio filiorum est de iure naturæ. Et si coniuges diuideretur, post discessum non curarent prolem, & constat Matth. 19. dicens Christo. Moyses ad diuitiam cordis uestri permisit libellum repudij, ab initio non fuit sic, id est, in statu legis naturæ ante legem scriptam. Vnde solus naturæ auctor in hoc dispensare potest.

CONCLUSIO.

Deus potest dispensare in perpetuitate matrimonij, sed ut quoad vinculum dissoluantur. Constat exemplo Abrahæ scripturæ. Gen. 21. ubi Deus dispensauit cum Abrahæ, ut repudiaret Agar cum filio suo. non enim est insolubilitas de lege naturæ primo modo, ut sunt præcepta de fine, ut de charitate &c. Sed secundo modo, quod de medijs charitatis, ut de educatione liberorum, quod melius perpetuitate matrimonij perficitur. facta autem tali dispensatione, quomodo filij essent educandi, Deus institueret.

Disti. An ante aduentum Christi fuerit licitum Iudæis libellum repudij uxoris dare, & ad secundas nuptias per solutorem priorem nuptiarum transire?

D. Bo. ar. 3. q. 12
Ric. ar. 3.
Soo. q. 3. Dur. ea
dem quæst.

COMMUNIS opinio Bona. Tho. Ric. & Durand. hac dist. distendit Iudæos, ita uxores repudiantes. Moraliter peccasse & matrimonium, quoad vinculum non fuisse solutum. Non tamen in foro exteriori lege puniebantur. Ut maiora mala cauere, scilicet, uxoricidium, vel quod simile. Secunda opinio Abul. super Matth. 19. q. 46. & 51. qui tenet licitum fuisse libellum repudij, & eo matrimonij

nij vinculum dissolui. Tertia est Sco. q. 3. qui utranque pariter amplectitur.

CONCLUSIO.

Ante aduentum Christi Iesu Iudæi legitimam ob causam proprias uxores repudiantes, & alias ducentes minime peccabant. Quia ante Christi Iesu aduentum nulla erat scripta de perpetuitate matrimonij. Et erat de libello repudij. Et ubi non est legis transgressio, non est peccatum. Quædam modum non peccabant ante aduentum Christi Iesu habendo plures uxores. Quamuis non haberent de hoc legem permissiuam, sed tantum exempla sanctorum, deinde erat præiudicium illis concessum.

Hinc, legitima tantum causa interueniente per libellum repudij matrimonij vinculum dissoluebatur. Ut patet ex prelo Deuterono. 24. ubi legitur, si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fæditatem, scribit libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua &c.

APPEN.

CONCLUSIO.

ERAT autem legitima dandi libellum repudij causa, quando uxor delictum contra bonum fidei commiserat, vel quando impedimentum aliquod contra bonum prolem lepra, & sterilitas superueniebat. Quia per adultæriam proles incerta fiebat, & per lepram infecta generaretur. Hæc igitur erant causæ, & mulier alia, quæ bonum prole impediebat.

Hinc colligitur, non solum fuisse licitum repudiū propter vitandum uxoricidium. Verum etiam ob bonum proli, quando mulier erat odiosa propter aliquam fæditatem, mulierem suam adulteram, vel exosam interfecisset. Cæterum in forma libelli non exprimebantur repudij causæ, nec mulieres infamarentur.

APPEN.

QVAE-

QVAESTIO DE IMPEDIMENTIS
MATRIMONII.

DD. d. 34.

HAC quaestio dist. 34. Magistri enodatur.

Art. 1. Potestne Matrimonium impediri?

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM potest impediri, quominus si
uerus contractus Ratio est, quia quamuis Ec-
clesia non possit impedire sacramenta. Propterea quod pos-
ta materia, & forma, & intentione ministri sufficienti-
non virtute ab Ecclesia data, sed a Christo gratia opera-
tur. Nihilominus tamen cum possit quemlibet contrade-
legitima, & rationabili causa interueniente impedire, po-
terit etiam contractum matrimoniale. Nam Matrimo-
nialis contractus, contractus est.

Dubium. Quanam sint Matrimonij impedimenta?

Respondeo varia, Quaedam, quae dirimunt Matrimonium
contractum, nullumq. esse efficiunt. Quaedam vero, quae
impediunt contrahendum, contractum tamen minime di-
rimunt. Et de singulis sunt singulae difficultates propo-
nendae.

Diffic. Dirimitne frigiditas Matrimonium contractum?

CONCLUSIO.

Quando frigiditas, seu impotentia alterius coniugis
perpetua est, Matrimonium est nullum. Et qui impotentia
sciens contrahit, peccat. Definita est in cap. Coniugati-
ne de frigidis, & maleficiatis, non enim qui ita frigidi
poterit reddere debitum, si petatur. Quod est contra Ma-
rimonij definitionem.

Hinc, Matrimonium cum Eunuchis contractum est, nul-
lum. Non enim possunt seminare. cum perpetua Labore
impotentia. Panor. est in cap. quod sedem. eodem Titulo
tra Sylue. verbo Matrimonium 8 §. 16.

Hinc Matrimonium cum fene naturaliter impotent
ad seminandum est quoq. nullum.

Hinc, quando uir praeter instrumenti inproportionem non

non potest naturaliter cum muliere congressi, matrimonium est
nullum. Quia solutio debiti intelligitur intra uas, quae
non potest talis praestare. Idem est iudicium de muliere
ad arctam, ut ei de sententia medicorum subueniri non
possit, est enim solutio debiti illi impossibilis.

Hinc, si Eunuchus seminauerit, matrimonium erit uali-
dum, etiam si semen ad generationem sit insufficiente. Quia
per semen coniuges vni caro efficiuntur, & sunt ad red-
dendum debitum potentes. Quod solum est de essentia
matrimonij, Nam quod sit sterilis, nihil refert.

CONCLUSIO.

Quando impedimentum perpetuum sequitur post ma-
rimonium ratum, & ante eius consummationem, non illud
dissoluit, matrimonium enim ratum ex diuina institutio-
ne non nisi per ingressum religionis, soluitur. Commu-
nis est opinio contra quandam glossam iuris Canonici,
quae refert, & confutat. De hac dist. unde falso glossae opi-
nionem Soto, imposita a Soto.

CONCLUSIO.

Quando impotentia est temporalis, propterea quod po-
test illi per artem medicorum sine mortis periculo sub-
ueniri, matrimonium est validum. Definita est expressè
ab Alexan. a rian cap. ex literis, & ab Innocentio III. in
cap. fraternitatis, de frigidis, & maleficiatis.

Hinc, si uiro ante congressum, uel praeter nimio calore,
uel praeter imbecillitate, & frigiditate non potest debitum
reddere possit per artem remedium adhiberi, matrimonium
erit verum.

Hinc femina arcta tenebitur incisionem pati, ut apta
ad congressum reddatur. Quicumque enim ad aliquod obse-
quium obligatur, simul etiam ad omnem actionem, & si-
ne passionem obligatur. Quae naturaliter, siue mortis ta-
le periculo, ad tale obsequium praeter admodum desideratur.
Etiam si ex incisione infirmitas aliqua timeatur. Opposi-
tum tenet Soto, quando timeatur infirmitas. Cuius opinio
est contra cap. Ex literis citatum ubi Alexan. Papa solum
matris periculum exceptum uoluit.

*Dubium. Quam ratione impotentia temporalis, uel perpetua
dignoscatur esset*

CONCLUSIO.

Si potest aliter, quam per cohabitationem utriusq. con-
iugis. Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. Z iugis

APPEN.

Scot. liberatur.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

iugis cognoscit statim sunt iudicio Ecclesie separandi. Si vero non nisi simul cohabitando, expectandum est triennium, in quo debent a sui coniugali fideliter operam dare. Quo finito, si Matrimonium non fuerit consummatum, utroque, vel altero tantum petente, separandi sunt. Definita est verbo ad verbum à Celestino III. in cap. laudabile eodem titulo.

Dubium. Quomodo mulier poterit rari impotentiam probare, postquam cum illo per triennium dormierit?

CONCLUSIO.

Si est integra, & iudicio matronarum non est arcta, sed ad copulam idonea, constabit tunc virum esse frigidum. Ratio est, quia non potuit tunc Matrimonium consummare.

CONCLUSIO.

Si mulier fuerit corrupta, & vir Eunuchus, constat non esse Matrimonium consummatum, Quia non sunt effectus una caro, cum vir non potuerit seminare, quamvis illam corruperit.

Dubium. Quid si vir non est Eunuchus, sed integer?

CONCLUSIO.

Si ambo diuortium petunt, ne fraudulenter petere videantur, introducendi sunt, & testes, aut propinqui, aut vicini, qui iurent de credulitate illos per triennium bona fide coniugio operam dedisse, separandique sunt.

Dubium. Quid si alter tantum diuortium petat?

CONCLUSIO.

Si vxor petat per integritatem sui corporis, vel alium de impotentiam viri non probauerit; viro credendum est, Si autem vir petat causas impotentie mulieris, scilicet esse arctam, & cognoscere non posse, adhibitis matronis ostendere debet. Iuxta quarum sententiam separandi sunt, viroque, vi aliam ducat, facultas concedenda est. Hæc Conclusio colligitur ex Cap. I. & Cap. Laudabile. Et Cap. fraternitatis. De frigidis, & maleficiis.

Quid

Quid si facta per Ecclesiam separatio. Qui definitus est impotens, si per aliquam causam naturalem potens, ut si mulier arcti aliquid modo referetur, aut qui erat frigidus habeat cum alia liberis, eritne tunc Matrimonium reuoludandum?

Ric. arti. 3. q. 1.
& 2. Scot. q. 1.

CONCLUSIO.

REPARANDUM est semper primū Matrimonium, ita ut vxor referatur priori viro, & vir frigidus veritate cognoscatur. Definita est expressè cap. fraternitatis. Nam quotiescunque naturaliter fuerit remota impedimentum, coniuges ad mutuo cohabitandum sunt compellendi. Nam secundum Matrimonium tunc fuit nullum.

LIMITATIO.

Intelligenda est Conclusio dummodo à priori viro possit cognosci. Nam si semper est frigidus vir, aut instrumentaliter remedium adhiberi, non erit illi restituenda. Nam Matrimonium fuit nullum.

Dubium. Quid si impotentia perpetua per miraculum notorium dimouetur?

CONCLUSIO.

PRIMUM Matrimonium non erit tunc reparandum. Nam cum impotentia esset perpetua impotens, non potuit se ad impossibile obligare. Atque ita prior contractus matrimonialis fuit nullus.

Dubium. Si neuter coniugum separationem petat, quamvis alter sit impotens, poteruntne simul cohabitare?

CONCLUSIO.

NEVIRO reclamare simul cohabitare poterunt. Definita est in c. laudabile, ubi legitur. Si ambo consentiant simul esse, vir eam, et si non ut vxorem, habeat ut sororem.

Dubium. Poteruntne se inuicem amplexari, & osculari?

CONCLUSIO.

Si impotentia coniugalis iudicio medicorum, & matronarum est perpetua, cui per causas naturales subueniri non potest; Mortaliter peccant amplexus, & mutui oscula reddentes. Quia tales actus sunt illiciti, nisi fiant inter Matrimonio coniunctos, & tali existente impotentia non possunt usu veri Matrimonij coniungi.

Questio
CONCLUSIO.

Si impotentia non fuerit perpetua, ei que possit per causas naturales remedium adhiberi, coniuges tunc simul habitare possunt tamquam vir & uxor, & non ut frater & soror, quamuis impedimentum coeundi, non remouetur. Ratio est, quia impotentia, quæ per causas naturales remoueri potest, non irritat Matrimonium, ut ex superioribus constat.

APPEN.

Hinc mulier, quæ nupit Eunuchus, & libidinose se mutuo osculantur, & amplexantur, sunt in statu damnationis, nisi quoad thorum separentur. Non enim inter illos est verum Matrimonium. Qui Eunuchus uiuente si alteri copulerit, erit verum Matrimonium.

Hinc, vir habens mulierem arctam, quæ per incisionem sine periculo referari potest, non uult tamen iuri suo reddens, poterit illam sine mortali libidine tangere. Non sunt veri coniuges cum impedimentum sit temporale.

S. Tho. hac dist. 34.

Diffic. Si vir uxorem Virginem habeat, quam non potest referari, potest tamen ad corruptionem accedere, tunc inuene uirgo per artem, ut sit uxor, aut semel nupit, apta; aperit.

CONCLUSIO.

Si vir cum corruptis suam expertus est potentiam, quia ex illis liberos habuit, uxor uirgo referari debet, ut apta reddatur, si enim mulier arcta tenetur sine mortali periculo pati incisionem, quanto magis uirgo, cum mortali impedimentum sit arctitudo, quam uirginitas.

APPEN.

Hinc, si potentia uiri non fuerit cum corruptis manifesta, uirgo non tenebitur referari. Ratio est, quia uir fortassis est frigida nature. Quod quidem, si semel fuerit referata, per artem medicine probari non poterit.

Art. II. An malificium, ut frigidas, impediatur, & dirimat Matrimonium?

CONCLUSIO.

MALEFICIUM perpetuum impedit, & dirimat Matrimonium. Definita est Cap. Finali de frigidis, & maleficiis. Quæ impotentia per artem diaboli efficitur.

CONCLUSIO.

Maleficium temporale non impedit Matrimonium contrahendum. Pater ex definitione Matrimonii, quia de impeditis, sublato impedimento, potest debitum reddere. Dubium.

De impedimento Matrimonij. 357

Dubium. Quomodo probari poterit, si sit perpetuum, an non?

CONCLUSIO.

Si coniuges per continuum triginum habitauerint, & que hinc coniugali copula operam dederint, & se continentiam, uenerint, hoc non solum per proprium eam de fidelitate, probauerint; maleficium esse perpetuum demonstratur. Sententiaque nullitatis proferenda, & danda tam de frigidis, & maleficiis, & in Can. si per Sortiam 33. q. 1. nam cum maleficiatus non sit respectu omniū, sed unus tantum impediens, non erit profecto, ne cum aliis contrahat, prohibendus.

Dubium. Quomodo malificium erit auferendum?

CONCLUSIO.

Uxor quatuor modorum potest remoueri, vel remoueri spiritualibus, ut ieiuniis orationibus peccatorum condonum in Can. Si per fornicarias, collocatur, vel 1. per me vel 3. per destructionem signi, quod durante paciscitur diaboli, decipiantur credentes in illo signo, quod uocatur maleficium, uirtutem aliquam esse, cum nulla sit. Vel 4. per demonis signum destrui. Ut si magus per inuocationem priores, ut constat, meritorii sunt, non modo liciti, & tunc signum destrueret, quemadmodum Sco. recte docet, necque meritorium, illum ad hoc inducere, nunquam tam licitum opera diaboli uiri ad maleficium auferendum tenet. Summa Angelica verbo superfluo 3. 13. non esse mortale, ut opera magi, ad dissoluendum maleficium, qui paratus est inuocare diabolum ad suas actiones prestandas.

Diffic. An destructo maleficio, Matrimonium auctoritate Ecclesie solutum sit reparandum?

Ubi sunt opiniones. Prima dicit non esse reparandum.

Dist. presentis & Caietan. q. 2. quolibet 1. Eiusdem opinionis est Aureolus dist. 34. quest. 2.

S. Bon. ar. 2. q. 7.
d. 34.
Art. 1. q. 1. & 2.
Seco. q. 1.

dum. Constat ex textu, in c. pite si per sortiaras 33. q. 6. l. 1. Quia est etiam Seco. Contraria opinio est Ric. & censetur eo munis.

CONCLUSIO.

Malefici destructio per solam habilitatem malefici non potest Ecclesie constare. Pater, quia maleficius respectu vnus, non censetur talis respectu omnium, & ut poterit esse habilis ad secundam, & non ad primam, & ut est vera Seco. opinio, & Abulen. super Matt. cap. 19. q. 90.

CONCLUSIO.

Quandocunque Ecclesia constiterit, maleficius esse libellum. Primum Matrimonium erit reparandum. Pater, quia maleficius temporalis veritatem primi Matrimonii non abstrahit. Vt est superioribus constat.

Ri. ar. 4. q. 1.
D. Bo. art. 3. q. 1.

Ar. 1. l. 1. Furiosi, & amentes possunt contrahere Matrimonium

CONCLUSIO.

Perpetuo amentes sunt inhabiles ad Matrimonium contrahendum, Et si contrahant, Matrimonium erit nullum. Ratio est, quia consensus liber est de ratione Matrimonii, & tales amentes libertate omnino carent.

CONCLUSIO.

Valebit tamen Matrimonium ante talem amentiam contractum. Quia solemne votum dirimit dumtaxat Matrimonium. Amentes, qui habent lucida intervalla, tempore, quo ratione vtuntur, Matrimonium contrahere possunt. Ratio est, quia possunt prestare liberum consensum, qui ad Matrimonium sufficit.

Diff. Si amentia superveniat Matrimonio contracto, annullum sanum tenetur reddere, & exigere ab amante debitum

CONCLUSIO.

Poterit quidem sine peccato. Quia sanus petendo utitur iure suo, & reddendo amentem a pollutionis periculo liberat.

QVAESTIO DE DIVORTIO CAUSA ADDULTERII.

Hac q. d. 35. Magistri explanatur.

DD. eadem d. &
Ale. Alen. 3. p. q. 96.
toto m. 3.

Art. 1. An vir quoad thorum uxorem adulteram dimittere possit?

CONCLUSIO.

INTERDUM est illum quoad thorum dimittere. Definita est a Christo Iesu Matth. 19. dicente. Qui dimiserit uxorem &c. frangenti enim fidem, fides non debetur ei.

Diff. Poterit a viro propter crimen contra naturam dimitti?

DVAE sunt opiniones. Prima negans Glossa in c. Omnes 32. q. 7. & Innocentii in c. Maritus. De adulteriis, & Pa noritani eodem Cap. Contraria opinio est Ric. B. Tho. D. Bona. & Palu. & Sylue. verbo Divortium.

CONCLUSIO.

Vir potest uxorem contra naturam fornicantem dimittere, quia propter fornicationem, ut ex prima conclusionem constat, licet illam dimittere, & nomine fornicationis in canone Meretricis 32. q. 4. omnis illicitus coitus intelligitur. Hinc, propter tactus impudicos, & seminationem extra, non licet uxorem dimittere. Quia non est fornicatio, neque adulterium, Nisi quando sit congressus in vas naturae, aut contra naturam.

CONCLUSIO.

Quando vir etiam adulterium commisit non potest uxorem dimittere. Definita est in Cano. 1. 32. q. 6. & in Cap. intelleximus, & in c. finali. de adulteriis. Paria enim delicta mutua compensatione tolluntur.

Idem iudicium est de muliere, quae pluries adulterium commisit. Nam, ut causa dimittendi uxorem est sola fidei conjugalis fractio, similiter & recompensationis causa est fractio fidei in utroque coniuge, parum enim refert siue adulteria utriusque paria, an non, cum uterque fidei fregerit.

CONCLUSIO.

Quando vxor non sponte, sed per violentiam adulterium commisit, non est dimittenda. Definitio est in Cano. & in Cano. proposito. 32. q. 5. & ad maiorem explicationem lege Cano. Omnes 32. q. 7. Nam ubi non est culpa, peccata esse non debet.

CONCLUSIO.

Quando vxor bona fide existimans maritum morum

Ric. art. 1. q. 1.
Dicit q. 1. 2. Th.

q. vnica art. 1.
& sequentibus
D. Bona. d. 35.
art. 1. q. 1. d. 3.

AFFE 26

AFFE 26

trum, nupit secundo à primo dimitti non potest. Definiet in Cano. cum per bellicam 34. q. 2.

CONCLUSIO.

Quando aliquis sub specie mariti illam cognouit, mittenda non erit. Ita definitur Cano. in secum 34. q. 2. & est Cone. Triburien.

CONCLUSIO.

Neque dimittenda est, quando maritus tradidit adulteram uxorem. Definiet in ca. Discretionem, De eo, qui cognouit consanguineam uxoris sue.

CONCLUSIO.

Neque dimittenda est, si maritus adulterii confitetur. Definitur enim est tunc noxam dimittere. Definietur ita in Cano. si quis uxorem 32. q. 5. quod, si postea adulterium commisit, propter adulterium à reconciliatione commissum illam repellere poterit. Verum si post separationem, illam quoquo modo cognouerit, iniuriarum remittere censetur.

CONCLUSIO.

Quando repudiata fuerit uxor ante Baptismum, si ambo ad fidem conuertantur, licet fuerit à secundo uiro ante Baptismum cognita, priori nihilominus erit, reconcilianda, ita definitur in cap. Gaudemus. De diuortio.

Dubium. An uir ex precepto uxorem dimittere teneatur?

CONCLUSIO.

Quando uxor non perseverat in crimine, eam dimittere non tenetur, nam uerba Christi. Qui dimiserit, uxorem &c. non insinuant preceptum, sed permissionem, ut Glossa 1. ad Cor. 7. docet, eam enim tunc retinendo omnis ratio scandali cessat.

CONCLUSIO.

Quando maritus nullo modo potest vitare suspicionem participationis in crimine, illam retinendo, relinquare tenetur. Ratio est, quia tenetur vitare scandalum. Vide hanc Magistri.

CONCLUSIO.

Si eam aliter corrigere non potest, tenetur illam etiam dimittere. Quia ex precepto correctionis fraternar obligatur ad illam corrigendam, & cum aliter non possit corrigi, quam per diuortium, si subuenire hoc modo debet.

Definita est in concilio Arelatensi, & habetur in canon. si uir de adulterio & stupro.

CONCLUSIO.

Quando potest maritus uxorem retinendo suspicionem remouere, poterit incorrigibilem retinere præsertim, si dimissa, futura est deterior. Ratio est, quia cessat omnis ratio scandali dati, & iuri suo cedere potest. Nam facultas dimittendi uxorem adulteram in fauorem uiri concessa est.

Difficultas. Patetne uir uxorem adulteram propria auctoritate dimittere?

DD. ubi supra.

CONCLUSIO.

Potest, quoad thorum uir uxorem dimittere in penam perdidit conjugalis, dummodo sit certus de adulterio, aut verisimilis coniecturis illud suspicetur. Aliter non potest petenti debitum denegare. Eset enim iniustitia conjugali debito, & leuissimis, & in certis coniecturis uxorem priuare.

CONCLUSIO.

Non potest uir quoad habitationem ab uxore adultere recedere. Nisi per iudicis sententiam. Quia nullus est in causa propria iudex, & accusator. Et ideo auctoritate iudicis debet fieri separatio.

LIMITATIO.

Hæc conclusio intelligitur, quando ex tali separatione scandalum occidetur, vel uxor reclamauerit.

Hinc, cessante scandalo, & uxoris reclamatione, poterit uir ex scrupulo conscientie, etiam ad Indos migrare. Quæ omnia tandiu vim habent, quandiu uir post separationem amiserit, & uxorem sibi reconciliare tenetur, quod est a cõfessioibus maxime norandum.

CONCLUSIO.

Si crimen uxoris fuerit notorium, poterit coniunx innotens ab uxore adultera propria auctoritate separari. Ita definitum est in cap. significasti. De diuortio.

Diffic. Potestne similiter uxor uirum adulterum dimittere?

Caieta. Matth. 19. falsus est, affirmans, solis uiris tale priuilegium fuisse concessum. Communis autem opinio Ric. 2. Tho. tenet oppositum. Vbi supra.

Ri. 2. l. q. 2. Abu-
lenus sup. Mat.
c. 19. q. 71. Du. &
D. Bo. eadem d.
ar. 1. q. 2. 5. Tho.
q. unica ar. 2.

APPEN.

CONCLUSIO.

Solum homicidium vnius coniugis ab altero cōiuge machinatum, matrimonium dirimit contrahendū, et si dicitur Titius Berce; occidamus meā uxorem, &c. & sequatur homicidium ab utroque machinatum, non poterit inter illos matrimonium contrahi. Definita est in c. l. iudabile, de cōfessione infidelium. Vbi Celestinus III. Papa præcepit, ne Saraceni ad fidelem conuersi ducerent uxores Christianas, quarum suggestione viros illorum occiderunt, quas si duxissent, ut separarentur, mandauit.

APPEN.

Hinc, si Saraceni tantum occidissent viros sine vxoris consilio, & machinatione, tale homicidium non esset impedimentum contrahendi cum vxoribus occisorum. Solum enim homicidium commune dirimit matrimonium contrahendum.

CONCLUSIO.

Homicidium adulterio mixtum dirimit quocumque matrimonium, v.g. si Matthæus cognouisset Catherinam vxorem Bernardi, & ipsa seiente, vel ignorante Matthæus poccidisset Bernardum virum suum, vel propriam vxorem, occidisset Bernardum virum suum, vel propriam vxorem, inter illos non posset esse matrimonium. Definita est in Can. Si quis viuente 31. q. 1. & in c. super hoc. De corpore duxit in matrimonium, quam polluerat per adulterium. Differt autem hæc conclusio à prima, quod in prima solum homicidium commune sine adulterio sufficit, in secunda vero homicidium ex una parte, adulterio coniugum sine amborum consensu.

Dubium. Quid si homicidium sit commissum sine interuentione coniugum participantem, ut in prima conclusione, vel non participantem in adulterio, ut in secunda conclusione?

CONCLUSIO.

DVAE sunt opiniones. Prima Sylu. dicentis homicidium cōiugis, vel mixtum adulterio nunquam impedire matrimonium contrahendum. Nisi à delinquentibus animo contrahendi committatur. Secunda & opposita est Ric. & Cale.

CONCLUSIO.

In utroque casu matrimonium impeditur. Quamuis non adsit contrahendi intentio. Nam Canones erecti de hiis sine distinctione loquuntur, & ita sine distinctione interpretandi, ut ex cap. laudabile constat.

CON-

Verbo matrimonium 8. §. 9.

Ric. ubi supra. Cale. verbo matrimonio §. 5.

CONCLUSIO.

Quando interuenit adulterium cum fidei datione, uel cum matrimonio de presenti, deinceps in matrimonium cōsistere non potest. Definita est cap. 1. De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, v.g. Petrus coniugatus commisit adulterium cum Berta coniugata, vel soluta, aut è conuerso, & contraxit cum illa sponsalia, decem; mortua propria vxore, ego ducam te, vel per verba de presenti cum illa contraxit, tunc mortua Petri vxore non poterit Bertam ducere.

Dubium. Quid si sola simplex promissio iuramento firmata, aut non firmata ex una tantum parte interueniat?

DUPLEX est opinio, quidam, ut refert Ric. asserunt minime impediri, alii vero oppositum tenent.

CONCLUSIO.

Promissio ex vna parte sufficit, ut mortuo coniuge innocente, adulteri inter se contrahere non possint. Simplex enim promissio sponsalibus æquipollet.

Quid si unus adulter alterum coniugatum esse ignoret?

CONCLUSIO.

NON poterit matrimonium contrahi. Definita est expressè cap. 1. & in c. veniens, de eo qui duxit in matrimonium &c. debet. n. esse malitia ex parte vtriusque. Scilicet, ut ambo intelligat crimē commissum esse adulterium, & non simplicem fornicationem.

Dubium. An solum adulterium sine fidei datione, & sine homicidio impediat matrimonium post mortem coniugis innocentis?

CONCLUSIO.

NON impedit matrimonium contrahendum, expressè definita est per Innocentium III. in c. significasti. De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. Nam Canones, qui in oppositum adducuntur non de puro adulterio, sed de adulterio cum morte coniugis, uel fidei datione mixto loquuntur.

Dubium. Sola fidei datio, vel matrimonium si uenit priori coniuge sine adulterio, aut homicidio impedire matrimonium?

CONCLUSIO.

NEQVAVAM impedit, dummodo, nec ante, nec post fidei

fidei dationem adulterium sequatur. Definita est in c. 1. h. de eo, qui duxit in matrimonium. &c.

QV AESTIO DE ERRORE
CONDITIONIS SERVILIS.

De hac q. disputat Magister 36. d. & ibidem DD.

S. Bo. 1. q. 1.
S. Tho. q. unica.
Ric. 1. q. 1.
Du. & 1. q. 1.

Ar. 1. Quando quis duxit ancillam, credens esse liberam, & ancilla
seruitute erat validum matrimonium?

CONCLUSIO.

Si coniunx liber cum serua ignoranter ignorantia inui-
sibili contrahat matrimonium est nullum. Expre-
ssum definitur in cap. Deposuit, & in c. ad nostram. De con-
iugio seruorum. Impedit namq. seruitus debiti redditi-
onem. Quia seruus potest à Dño impediri, ne debitum red-
dat, & prolem educare possit. Notanter dicitur, si ignor-
at, &c. Quia si uterq. fuit seruus, erit validum matrimo-
nium. Error, n. equalis conditionis non vitiat contra-
ctum. Error, n. equalis conditionis non vitiat contra-
ctum. Ric. & Sco. docent. Idem est iudicium de errore melio-
ris conditionis, qui non vitiat contractum, ut si quis con-
trahat cum libera, existimas esse ancillam.

Dubium. Estne hoc impedimentum de iure naturæ, ut frigidity, & ariditas.
An de iure Canonico, tantum, ut consanguinitas?

Ricard. & Palud. de iure Canonico tantum, esse
opinantur.

CONCLUSIO.

Matrimonium à libero cum ancilla ignoranter con-
tractum ante Canonicam institutionem fuit iure naturæ
irritum. Quia iure naturæ error circa essentialia contra-
ctus contractum irritat, quia est in voluntarius. Et quan-
do liber ignoranter contrahit cum serua, errat circa essen-
tialia contractus: neq. enim potest seruus reddere debiti
quoties peccatur.

CONCLUSIO.

Si seruitute cognita coniunx liber carnaliter seruū
cognouerit, matrimonium erit validū. Definita est expresse
in cap. proposuisti, & in cap. ad nostram. citatis.

Hinc, si scienter libera cum seruo coniuge cōtraxerit:
matrimonium erit validum. Volenti enim, & consentien-
ti non fit iniuria.

APPEN.

CON.

CONCLUSIO.

Si Dominus libertatem seruo concedat, ut cum libera
contrahat, vel econuerso seruus liber manet, & matrimo-
nium tenet. Definita in quadam authentica. Quæ à glossa
in cap. ad nostram, allegatio refertur. Tunc, si matrimo-
nium est inter liberos. Quia, ut dicit Pan. in d. c. si ancilla
Domino sciante, & non contradicente contraxerit cum
libero, illam manumittere uidetur.

CONCLUSIO.

Si Titius cōtraxerit ignoranter cū Berta ancilla, & post
aliquos dies Dñs Berta manumiserit illam. Nam erit tūc
verum matrimonium. Propterea quod defuit consensus.
Nam præteritus fuit nullus, & nouus non habetur.
Hinc, neq. ualebit etiam si eam secreto manumissam
carnaliter cognouerit. Quia primus cōsensus fuit nullus,
& adhuc ignorantia perseverat. Hæc est Glossa Canon. si
quis 29. q. 2. contra Palu. hac distinctione.

APPEN.

CONCLUSIO.

Si liber cum serua, vel econuerso contraxerit, & dete-
ctis seruitute voluerit matrimonium per nouum consensū
ratum habere, coniunx seruus tunc consentire minime te-
netur. Ratio est, quia præteritum matrimonium fuit nul-
lum, & requiritur nouus consensus, quem seruus præstare
non tenetur, cum contrahendi, vel non contrahendi po-
tatem habeat.

Dubium. Si uir ignoranter contrahens cum ancilla, tanto illam
amare prouisquitur, ut si tempore contractus seruitutem
agnosceret, tam nobilem duceret, & cogni-
ta seruitute naberet?

Soto partem negantem tenet. Ric. hac distinctione. Dist. 35. ar. 1.
oppositum asserit.

CONCLUSIO.

Tunc matrimonium valeret. Ratio est, quia talis con-
sensus non est nullus, eo quod ius Canonicum personas
essentiales, ut supra diximus. Sed quia interuenit error cir-
ca essentialia, quo impeditur consensus, & cū in casu posi-
to, si seruitus esset nota, consensus non esset impeditus,
nullus censetur fuisse error, atque ita matrimonium
ualebit.

Ar. II.

Art. 11. *Possumus duo serui, inuicem Dominus, Matrimonium contrahere?*

CONCLUSIO.

POSSUNT inuito Domino matrimonium contrahere. Definita est in Canone omnibus. 29. q. 1. & in cap. 1. de coniugio seruorum, nam circa redditionem debiti, cum actio ex naturae inclinatione fluens, nec precio aestimabilis seruus sui iuris est.

CONCLUSIO.

Poterit tamen Dominus in locis semotissimis seruum vendere, ne debitum soluere valeat. Ratio est, quia per tale matrimonium ius Domini non est extenuatum. Et ante matrimonium, sic post illud vendere poterit. Tenetur tamen quoties potuerit petenti reddere. Quia a Domino propter alia obsequia ratione seruatus exhibenda non impeditur. Hæc Sco. contra Ric. & S. Tho. hac distinctione.

CONCLUSIO.

Ricardi est.

Si seruus cum ancilla Domino volente contraxerit, poterit tunc Dominus impedire, quominus seruus cum uxore singulis noctibus dormiat. Quia concedendo nuptias, ut vxorem ducat, visus est cedere iuri suo adhuc, ut possit petitionem debiti impedire. Quod si concesserit, cum libera contrahat, censetur illum manumittere, ut in principio huius questionis declaratum est.

Ar. 111. *Potestne vir uxore inuita se in seruitutem redigere?*

CONCLUSIO.

Nequaquam potest. Definita est in Conc. Tribucent. & refertur in Canone. Perlarum 39. q. 3.

CONCLUSIO.

Alienatio in seruitutem nulla ratione in præiudicium vxoris valet, neq. debet fieri separatio quoad thorum, ut si eodem tempore vxor, & Dominus postularent. Quia potius teneatur vir Domino soluere obsequium, quam secunda obligatio non valet in præiudicium prioris. Quando quidem vxor habet iam ius acquisitum super virum, neq. inde serua efficitur. Ut ex Concilio citato constat. Nam etsi sint vna caro quoad copulam; non sunt tamen quoad alias actiones.

Dubium.

Dubium. *Salus ex serua, & libero natus, cuius parentis conditionem sequitur?*

Ricardi est.

CONCLUSIO.

PARTY quoad seruitutem, matris, & non patris conditionem sequitur, ut natus ex patre seruo & matre libero, est liber, & ex patre libero & matre serua, est seruus. Definita est in cap. 1. de natis ex libero ventre.

CONCLUSIO.

Quoad honorem, & immunitates, natus ex patre libero, sequitur patris conditionem. Experimento hæc passim comprobatur. Ricard. affirmat in quibusdam prouincis sequi parentis deterioris conditionem, quantum ad immunitatem, & seruitutem.

S. Tho. est.

Ar. 111. *An ante pubertatem legitimus quoad inominum contrahi possit?*

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM ante duodecim annos in femina, & quatuordecim in viro est nullum. Definita est in cap. attestaciones, de desponsatione impuberum.

CONCLUSIO.

Tunc dicitur vir impleuisse annos pubertatis, quando attingit decimum tertium annum cum dimidio, & femina decimum cum dimidio, expleto tamen. Definita est in cap. continebatur, eodem titulo.

CONCLUSIO.

Quando ante pubertatem malitia, id est, concupiscentia supplet ætatem quoad eorundem potentiam & prudentiam, neq. discretionem, tunc matrimoniū, si fuerit consummatum, erit validum. Ita definitur in cap. de illis, El. 2. & in cap. Hinc si vir decem annorum consumauerit matrimonium cum puella pubere, aut impubere, erit uerum inter illos matrimonium. Quia malitia supplet ætatem.

QVAESTIO DE IMPEDIMENTO ORDINIS.

Hæc c. q. à Magistro dist. 37. proponitur DD. ibi. Flo. Theo. q. super 4. lib. sen. Aa Art. I.

Syluester uerbo Mat. 5. §. 7. Cast. uerbo Sacerdotii. Hæ. 4. Clitovius de continentia Sacerdotali. Soro. lib. 7. de iust. & iur. q. 8.

licet. arc. r. q. 1.
Dur. q. 1. s. Bo.
gr. 1. q. 3.

Ar. 1. An poterit Ecclesia definire, ut in sacris constitutionibus
ad matrimonium inhabilis, vel an periculum calidat

Sacerdotum Ecclesia expediat
CONCLUSIO.

SUMMOPRIME Ecclesie Catholice expediat, ut eius
ministri in sacris constitutionibus perpetui observent egli-
tuniz debent. n. pro populo orare, & peccata populi so-
gere, & patres pauperum esse, & pre ceteris honorati que-
omnia matrimoniali usu interveniente, non possent, ut
decet exerceri. Constat 1. ad Cor. 7. & experientia res so-
miliaris demonstrat. Et tandem si essent coniugati, ubi
fecerit eorum persona, & doctrina, non n. in maiori hono-
re, & pretio, quam ceteri populares haberentur.

CONCLUSIO.

Hæreticum est affirmare licite posse Sacerdotes lati-
nos uxores ducere. Quia definitionibus multorum uni-
versalium Conciliorum adversatur, in quibus Sacerdotes
latinorum coniugia damnantur. Et illegitimi ad nuptias
redduntur. Ut constat ex Concilio Niceno, & Arelatensi
ut refertur in Cano. Asiumi, & Cano. Præterea. Et Cano.
Dionysius d. 28. & est definita cap. 1. & 2. qui clerici matri-
monium contrahere possunt.

Diff. Calidat Sacerdotum inceptum à privatione Ecclesie

CONCLUSIO.

APOSTOLORUM temporibus multi coniugati ad
Sacerdotium, & Episcopatum assumebantur. Definita est
in Can. si quis d. 32. dicit enim B. Pau. Episcopus sit uxor
uorisque.

CONCLUSIO.

Nunquam licuit, ut aliquis post receptum sacrum voti
pem, matrimonium contraheret. Hæc conclusio expresse
habetur in Canone 27. Apostolorum, & est definita in Co-
cilio Neocæsariensi. Vbi dicitur. Si presbyter uxorem du-
xerit, ab ordine deponi debere statuiamus. Lege Can. Syri-
cusana dist. 28.

Diff. Quo tempore caput Sacerdotalis continentia

DUO sunt opiniones extremæ. Prima est Elicibou
quæ sequenti conclusione continetur.

CONCLUSIO.

In primitiva Ecclesia coniugati, qui ad sacros ordines
promovebantur.

promovebantur Matrimonio contracto utebantur. Mor-
tuis tamen uxoris ad secundas nuptias migrare non po-
terant. Definita est in Can. 6. Apostolorum, & in Can. Cū
igitur 37. q. 1. ubi habetur; Catholica Ecclesia post institu-
ti, quidam consilia perfectionis addidit. s. de continen-
tia ministrorum, unde sequitur in primitiva Ecclesia li-
cuisse Sacerdotibus; uti matrimonio antea contracto. Cō-
traria opinio est Soti asserentis; quando coniugatus ad sa-
eros ordines assumebatur fieri diuortium inter ipsum, &
uxorem quoad habitationem, & thorum. Non autē quo-
ad vinculum.

Consuetudinem primitivæ Ecclesie Græci nō retinēt.

Diff. In sacris ordinibus constitutus esse inhabilis
ad matrimonium

CONCLUSIO.

EST quidem inhabilis Definita est in c. 1. & 2. Qui ele-
cti, vel nōnentes matrimonium contrahere possunt, atque
etiam in multis textibus. d. 28. & 31.

CONCLUSIO.

Qui in aliquo sacrorum ordinum constitutus contra-
heret, ipso facto esset excommunicatus, & matrimonium
esset nullum. Definita est in Clementina unica. De consan-
tinitate & affinitate.

Diff. Quo iure tale matrimonium esset nullum

TRAI sunt opiniones. Prima opinio est D. Th. & Ric.
huc dist. scilicet, apud Græcos matrimonium fuisse nullū
ratione ordinis, & voti solemnitis continentie. Secunda
est D. Bon. Dur. & Seo. asserentium esse nullum, solum pro
ter Ecclesie institutionem, quæ illos illegitimat sicut in
ter quartum gradum consanguinitatis contrahentes in-
habilitat. Tertia opinio Maioris tenet iure divino esse
nullum.

CONCLUSIO.

Non sunt inhabiles ratione voti. Ratio Sco. est, quia si
quis tempore receptionis sacrorum ordinum non haberet
intentionem promittendi continentiam, & matrimonium
contraheret, esset nullum matrimonium non ratione voti,
quia nullum emisit uotum.

CONCLUSIO.

NON erit nullum iure divino. Ratio est, quia fre-
quenter

Vbi supra.

Art. 1. q. 1.

quenter Rom. Pon. cum Subdiaconis dispensat. Quæ quidem dispensatio esset nulla, si quis iure diuino contrahere prohibetur.

CONCLUSIO.

Solum est nullum propter Ecclesiæ institutionem. Nihilominus tamen characterem recipit. Definita est in cap. coniugatus de conversione coniugatorum, ubi dicitur coniugatum posse ad sacros ordines promoueri, uxore continentiam proficiente.

Dis. An sit matrimonium nullum, & impeditur per sacros ordines, & conuersio Sacerdotis per matrimonium impediatur?

CONCLUSIO.

CONIUGATUS sacros ordines recipiendo peccat, nihilominus tamen characterem recipit. Definita est in cap. coniugatus de conversione coniugatorum, ubi dicitur coniugatum posse ad sacros ordines promoueri, uxore continentiam proficiente.

Ar. 1. De impedimento criminis, quod impedit matrimonium, non tamen dirimit contrahendum.

SUNT autem sequentia. Primum, interdictum Ecclesiæ, sicutum, ut si Curatus, & Episcopus rationabilem obsequium prohiberent ne fierent sponsalia, quia seruaretur eadem solemnitas, de qua re est titulus in decretalibus de matrimonio contra interdictum Ecclesiæ. Quod quidem impedimentum olim non dirimebat matrimonium, nunc autem post Conc. Tri. sunt nulla & irrita, si non seruatur forma in concilio præscripta. Et ita erit hoc impedimentum inter impedimenta dirimentia connumerandum.

Secundum, est simplex votum continentiae, de quo distinctione proxima.

Tertium, sponsalium, & impedit secundum institutionem matrimonium cum alia, quia sic iniuria priori sponsæ faciendo illi fidem.

Quartum, hæresimus, ut qui tenet aliquam ad hæresim ante Baptismum, prohibetur cum illa contrahere.

Quintum, incestus cum consanguineis uxoris, nam uxore mortua priuantur facultate amplius cum illa contrahendi.

Sextum, uxoricidium.

Septimum, raptus alienæ sponsæ.

Octauum, Eleuatio proprii filii de fonte Baptismi, de quo supra.

Nonum, Presbytericidium.

Deci-

Decimum, sollemnis penitentia. Undecimum, coniugium scienter cum moniali contrahendum.

Inter hæc impedimenta primo omisso, duo sequentia, votum, scilicet, & dispensatio transgressores ad mortale obligant. Reliqua uero extra contemptum minime, & fortassis iam non sunt in usu. Vt Gaic. in summa existimat, verbo matrimonium cap. 1.

Dis. Potestne in aliquo casu vir sine peccato interimere uxorem adulteram?

CONCLUSIO.

VI authoritate propria uxorem adulteram etiam in adulterio deprehensam interficiens mortaliter peccat. Nemini. n. licet authoritate propria vindictam sumere, ut auctor est D. Pau. docens, potestatem superiorem legitimam, scilicet, prælatum, siue iudicem esse Dei ministrum, & vindictam in iram ei, qui male agit.

Ad Rom. 13.

CONCLUSIO.

Interimens uxorem in adulterio deprehensam in foro exteriori, tanquam homicida non punitur, secus vero, si extra adulterium, etiam si ipsa sit adulterii rea. Constat per legem Græchorum. Cod. ad legem Iuliam de adulteriis. Nihilominus mortaliter peccat. Quia lex civilis solum ignoscit non concedit facultatem interficiendi authoritate propria. Quoniam est contra legem naturæ.

CONCLUSIO.

Non tamen peccabit, si iudicis authoritate illam occidat. Est enim tunc iustitiae minister, sicut carnifex, qui occidit & legem iudicis authoritate non peccat. Sunt. n. huiusmodi leges, quemadmodum & leges, quæ in Leuitico, & in Deut. habentur, quibus adultera lapidari præcipiebatur. Vnde possent modo habere vim, si illis lex civilis restitueretur. Alia est opinio tenens, uirum sic uxorem occidentem peccare.

Cap. 2.

Cap. 12.

Scot. 2. d. 15.

9. 3.

Ar. An votum matrimonium impedit?

Hoc ar. d. 38. Mag. explicatur, in qua differit de noto cuius dispensatione in secunda parte huius operis inuenies. explicabitur autem articulus quantum ad ea, quæ ad præsens negotium faciunt, propositis aliquot difficultatibus.

Aa 3 Diss.

Diffic. An votum simplex continentie, Matrimonium præcedens impediat, & derogat Matrimonium contrahendum?

D. Bo. ar. 1. q. 1.

S. Tho. 2. 2. q. 87.
ar. 7. Ale. Alin.
2. par. q. 106. Ri.
cor. ar. 7. q. 1. &
2.

A P P E N.

2. 2. q. 88. ar. 7.

A P P E N.

S O L U M desident auctores in explicanda causa, ob quam votum simplex continentie dirimat Matrimonium contrahendum & non simplex votum.

Communis ferè doctorum sententia D. Bonæ Thomæ Dur. & aliorum tenet, hanc esse causam. Quia per votum simplex solum promittit homo Deo sui corporis continentiam. At vero per votum simplex promittit, & seipsum perpetuo obsequio Deitæ quam mancipium prædit, unde permutando corpus cum uxore, non valet permutatio.

Ex hac opinione sequitur, Rom. Pont. non posse dispensare, ut religiosus sit ad Matrimonium habilis. Quia quæ semel Deo dicata sunt, ad humanos usus transire non possunt.

Opinio Sco. de præsentia, cui adhæsit Caiet. & Palud. defendit solam Ecclesiæ institutionem esse causam. Quia Ecclesia illegitimavit solemniter vouentes quominus contrahere possunt. Quia solemniter vouentes alieni iuris, nempe Ecclesiæ efficiuntur, at vero vouentes simplices sunt sui iuris, & ita ad contrahendum non censentur inhabiles.

Hinc de sententia Scot. poterit Papa dispensare in voto solemniter ad contrahendum, cum inhabilitas ex sola Ecclesiæ institutione oriatur.

CONCLUSIO.

Qui post votum simplex continentie, vel religionis sui ordinis sacri Matrimonium, vel sponsalia contrahit mortaliter peccat. Definita est in cap. Si nupserit. Nam dist. 27. & in cap. Rursus, qui Clerici, vel vouentes. Nam vouentibus virginitatem, ut auctor est B. Hieronymus apud Magistrum non solum nubere, sed etiam velle nubere damnable est.

Dubium. Quid si non contrahat animo consummandi Matrimonium?

Syluester verbo
Matrim. 6. 7. re-
liqui huc dicit.

D V A R. sunt opiniones. Prima D. Tho. & Ric. quos sequitur Syluest. & Soto, & alii Thomistæ, qui tenent mortaliter peccare, etiam si non animo consummandi Matrimonium, sed intrandi religionem contrahatur. Contraria opinio est Scoti, quem sequuntur Angelus, & alii.

CON-

CONCLUSIO.

Si non animo consummandi Matrimonium contrahat, mortaliter non peccat, & Confirmatur multis rationibus. Prima, qui sine voto continentie, vel cum illo sine consummatione copulæ religionem ingreditur, non peccat, ergo neque qui hoc modo contrahit, peccabit. Nam quando actus non est peccatum, neque volitio actus peccatum est. Secunda, quia non irrogatur iniuria alteri coniugi cum possit ad secundas nuptias transire. Tertia, quia iura hoc prohibentia loquuntur de Matrimonio intentione consummandi contracto. Tunc enim votum violatur, scilicet non per Matrimonium, & non aliter. Quarta, quia votum non per Matrimonium, sed per consummationem violatur. Vnde constat exemplo immaculatæ Virginis Mariæ, & Beati Ioseph, qui Matrimonium contrahendo contra vota minime egerunt. Quinta, quia qui iuravit sponsalium ingrediendi religionem, tenetur ratione iuramenti iuramenti reus, ergo similiter potuit habere hanc intentionem, etiam si non habeat contrahendi obligationem.

Dubium. Teneturne ante consummationem sub reatu peccati mortalis ingredi religionem?

CONCLUSIO.

P O S T votum simplex continentie, religionis, aut ordinis sacri tenetur Matrimonium contrahens ante consummationem, religionem ingredi alioquin mortaliter peccat. Quia aliter non potest mortale peccatum vitare, quam religionem intrando. Homo enim ut fugiat mortale peccatum mortem subire, quando aliter peccatum impediri non potest, tenetur. Hæc est Syluest. contra Soto, qui de solo voto religionis, & non de aliis hoc concedit.

LIMITATIO.

Limitanda est Conclusio, nisi uterque voueat continentiam vel viri sacros ordines recipiat consensu uxoris, & ipsa continentiam voueat. Tunc enim qui habet votum continentie, sine ordinis sacri non tenetur ingredi religionem.

CONCLUSIO.

Matrimonium contractum ab eo, qui votum simplex continentie, religionis, vel ordinis sacri emisit, est verum & validum. Definita est in c. meminimus. Et c. rursus qui Clerici, vel vouentes.

Az 4

Diffic.

Vbi supra §. 3.
q. 1. ar. 12

Diffic. Simpliciter venientes possunt reddere debitum?

Et est Host. Car-
din. super cap.
tursus.

GLOS. in c. final. 7. q. 1. duas citat opiniones, quarum prima tenet, prima vice peccare mor. deinde vix nunquam, neque mortaliter, neque venialiter, petendo sine reddendo peccare. Hæc tamen opinio non tenetur. Contraria opinio est Glossæ, & communis.

CONCLUSIO.

Habens votum simplex continentie, debitum petere non potest, reddere tamen tenetur. Definita est in cap. quidem & c. placet de conversione coniugatorum.

Dubium. Quid si uterque habeat votum continentie?

CONCLUSIO.

UTRQUE peccabit petendo ab alio, reddendo autem neuter. Probata fuit supra in q. de redditione debiti.

Dubium. Quid si vir habeat votum continentie, & uxor debitum petere non audeat, poterit intelligi videri votum exgere debitum, potius solus nudi, quam petendi continentiam?

RESPONDEO, varia huic rei adhiberi possunt remedia. Primum petat uir dispensationem à Papa, si est factus aditus ad illum, sin minus ab Episcopo Diocesano, ut Summis affirmant. Secundum non est necessarium, ut uxor expresse debitum petat satis, inquam, est insinuat per nutus. Tunc enim vir, qui hoc nouit reddere tenebitur, quod est intelligendum, quando alter coniugum habet simplex continentie votum. Nam si habeat religionis, aut sacri ordinis votum, petendo debitum nullatenus peccat, propterea quod, ut non tenetur per tale votum ad peccatum, & ad obedientiam, ita neque ad continentiam. Sed de his in quest. de voto latius.

Soto de iust. &
iure lib. 7. q. 2.
artic. 3.

Dubium. Votum solenne continentie impedit, & dirimit Matrimonium?

CONCLUSIO.

TALE votum tam religionis, quam ordinis sacri Matrimonium dirimit. De fide est, & definita in cap. unico de voto in 6.

Diffic.

Diffic. Potest Papa dispensare, ut habens votum solenne monacha, in continentia Matrimonium contrahat?

De hac difficultate latius in quest. de voto. Dux autem sunt opiniones. Prima Alex. Alen. in 3. p. in materia de voto & B. Tho. 2. 2. q. 88. art. 11. & D. Bona. & aliorum, qui negant. Ric. autem Scotus, & Dur. & alii affirmant.

CONCLUSIO.

Quando Ecclesie utilitati maxime conueniret, ut relinquit aliquis Matrimonium contraheret, Roman. Pont. in 11. Qui dispensare posset. Constat exemplo Cælestis Rogerii filia, ut cum Imperatore Henrico VI. contraheret. Exemplo alterius. Pont. qui (ut refert Palud.) dispensauit cum quodam monacho filio Regis Aragonie Ramonis Ecclesie præferre esset contra charitatem. Nam si toti Ecclesie conueniret, quæ Deo dicata sunt, ad humanum transferre liceret.

Ric. art. 9. Dur.
& Sco. q. 2. lege
Sylue. verbo vo-
tum 4. q. 5.

Dubium. Poterit fieri dispensatio propter bonum peculiare venientis?

RIC. & Dur. partem affirmantem tenent. Alii vero negantem defendunt.

CONCLUSIO.

Nequaquam Rom. Pont. poterit dispensare, Propterea quod nulla necessitas, siue vrgens causa apparet ob quam necessario sit à Rom. Pont. tunc in voto solenni dispensandum. Exempla enim, quæ hactenus propoſita fuerunt, ad bonum totius Ecclesie pertinebant.

Art. III. An uterque coniuge veniente, possit alter ad secundas nuptias transire?

De hac re disputat Magister hoc loco, & supra discussimus, & tractatur hic articulus ab Adria. in materia de Matrimonio in 4. in q. de secundis nuptiis, & absoluetur articulus aliquot dubiis propoſitis.

Dubium. Quanta requiritur certitudo de morte viri absentis, ut uxor sine peccato ad secundas nuptias transire possit?

CONCLUSIO.

SI uxor non fuerit per certum nuntium, aut per certum.

tam aliam probationem de morte viri conscia; ad secun-
das nuptias transire. haud poterit. Definita est expressis
cap. in praesentia de sponsalibus, & in cap. Dominus. De
secundis nuptiis.

APPEN.

Hinc, si adsunt testes deponentes virum fuisse bellum
ingressum, & illo finito nunquam apparuisse, poterit tunc
Matrimonium contrahere.

*Dubium. Quid si hac certitudine habita, & Matrimo-
nia contraxit vir redeat?*

REDDENDA est illi, quia primum Matrimonium
non fuit solutum. Definita est in Cano. per bellicam, &
Can. Si virgo. 34. q. 2.

*Dubium. Quid si vir mortuus est, tamen mala fide cum secundo con-
traxit, fingens se habere probationem de eius morte
valebit Matrimonium?*

CONCLUSIO

Si vxor nullam habebat mortis viri probabiliter
ita ut crederet Matrimonium non habere vim, tunc non
fuit validum Matrimonium. Ratio est, quia non habuit
consensum, qui ad essentiam Matrimonii pertinet.

CONCLUSIO.

Si dubia erat, & consensum habuit. Matrimonium fuit va-
lidum, sed contrahendo peccavit. Definita est in c. Domi-
nus. citato. peccavit autem, quia contra conscientiam regu-

*Dubium. Valente tunc Matrimonio, poterit petere
& reddere debitum?*

CONCLUSIO.

Si vir, & vxor tempore contractus dubii fuerunt, nec
ter exigere, aut reddere debitum poterit. Ratio est, quia
petendo, & reddendo agerent contra conscientiam.

CONCLUSIO.

Si vxor tantum fuit Dubia, tenebitur viro debitum red-
dere, exigere tamen non poterit. Definita est in dicto cap.
Dominus. Ratio est, quia vir habet bonam fidem, & est in
possessione, vxor autem ageret contra conscientiam.
Adrianus affirmat vxore tantum dubia, neutrum posse
debitum exigere. Ceterum melior conditio est possiden-
tis, quando bona fide est ingressus possessionem, ut in con-
clusionem posita.

Dubium.

q. 4. de prescri-
ptione.

*Dubium. Quid si bona fide contraxit, & postea dubitet,
sine vxor sua, an non?*

CONCLUSIO.

STANTE dubitationem debitum exigere potest. Ra-
tio est, quia bona fide contraxit, & est in possessione, & pos-
se sua, quoniam non suam.

Est autem Magister caute legendus hoc loco, qui asse-
ruit coniugem conscientiam viri prioris viri, compulsam ab
Ecclesia, ut cum secundo viuat, posse tunc reddere debi-
tum, non tamen exigere. Quod est falsum, nam tunc for-
tatur reddendo, & potius tenetur mortem subire, quam
debitum reddere. Neque excusatur per Ecclesiae sententiam
quae tunc secundum allegata, & probata iudicat.

Magister caute
legendus.

Dubium. Vxor stante dubitatione poterit debitum exigere?

SOTO respondit posse, quia est in possessione, sicut vir.
Nihilominus si ipsa tempore contractus erat dubia, semper
est in mala fide, quantum ad petitionem debiti, atque ita du-
bitatione durante petere non poterit. Si vero tempore con-
tractus habuit bonam fidem, tunc vera est Soti opinio.

QVAEST. DE IMPEDIMENTO, QVOD
CVLTVS DISPARITAS NOMINATVR.

Hac q. dist. Magistri 39. declaratur.

Art. 1. An infidelis sit ad contrahendum cum fidelis inhabilis?

CONCLUSIO.

FIDELIS baptizatus ad contrahendum cum infideli in-
habilis est. Ratio est, quia infidelis est inhabilis. Communis est Theo-
logorum, & iuris utriusque peritorum sententia. Non enim
iure naturali est inhabilis quia Ioseph Patriarcha fidelis
in vixit cum Egyptiaca infideli tempore, quo lex natura
adhuc non erat, & in Evangelio nullibi tale praeceptum legi-
tur. Locum enim B. Paul. ubi dicitur, nolite ducere in-
fideles, non est praeceptum divinum, sed
Evangelicum. Quare erit inhabilis iure tantum
Ecclesiastico.

Alex. 3. Alen. in
3. p. q. 48 m. 3.
D. Bon. art. 2.
q. 1. Sc. q. 1. &
Tho. q. 6. vnic.
art. 1. & sequen-
tibus. Dur. q. 1.

Gen. 41.

Num. 2.

Ecclesiastico. Nam Ecclesia a temporibus Apostolorum hanc consuetudinem seruat. Infidelis namque cum non sit baptizatus, non est sacramento Matrimonii capax.

Dubium. Eritne saltem sacramentum ex parte fidelis?

CONCLUSIO.

Nequaquam erit. Ratio est, quia consensus & verba infidelis cum non sit baptizatus, non possunt esse materia & forma respectu consensus fidelis, atque ita deficiente materia, & forma, non poterit esse sacramentum.

DD. ubi supra.

Dubium. Vultumne sit con sponsalia sub conditione, ut post conversionem infidelis ad fidem reuertatur?

CONCLUSIO.

Sponsalia sub hac conditione sunt illegitima. Contra ex lege oratio. ff. de sponsalibus. Vbi expresse definitur, non habiles ad Matrimonium, esse etiam ad sponsalia inepugnabilia. Ceterum titulo promissionis, & iustitiae iure naturae fidelis, si conditione posita non adimpleret promissionem, post festum iuramento firmum, peccaret.

CONCLUSIO.

Fidelis cum haeretico contrahens, peccat contrahendo, & Matrimonium tamen tenet. Nam cum malum proli, & coniugis Catholici peruersio timeatur, dubium non est, quod peccet, & cum uterque sit baptizatus, & nullus istorum ad contrahendum cum alio per Ecclesiam prohibeatur, non interdetur Matrimonium. Nam concilium Calcedon. non interdet Matrimonium, sed prohibet tantum.

CONCLUSIO.

In lege veteri non erat Iudaeis fidelibus prohibitum coniungi infidelibus, nisi cum Cananeis & aliis terrae promissionis infidelibus dumtaxat, ut constat multis Sacrae Scripturae exemplis. Elther enim Assuero, qui erat gentilis, nupsit.

Est. a. 3.

Ar. 11. An coniunx fidelis possit simul cum coniuge infidelis habitare?

CONCLUSIO.

Iuxta legem coniugi coniunx ad fidem conuersus non tenetur cum infideli habitare, quamuis sine iniuria creatoris possit, neque olim in praeiuncta Ecclesia tenebatur. Iam statim, quoad habitationem dissoluebatur. licet non quoad

ad vinulum, nisi post aliquod tempus. Hae est de fide, & habetur apud D. Paul. dicentem, dico ego, & non Dominus, si quis frater habet uxorem infidelem, & haec consentit haec Paul. consilium, ideo enim ait, dico ego, & non Dominus, non tenebitur coniunx fidelis habitare cum infideli sub peccato peccati mortalis. Hoc enim distat consilium a praecepto, quod praeceptum obligat ad mortale transgressorem. Vltima pars conclusionis ita im patebit.

CONCLUSIO.

Ex lege charitatis tenetur conuersus coniunx cum infideli habitare, si habet certissimam in spem conuertendi illud. Ratio est, quia praecepto dilectionis, & correctionis tenetur quantum in se est, fratrem suum lucrari.

1. Cor. 7.

Math. 18.

Enimvero. In hac Ecclesia poterit conuersus cum infideli coniuge sine iniuria tamen creatoris habitare.

CONCLUSIO.

Quamuis Ecclesia, quae modo est, conuersum ex Iudaeis cum infideli coniuge habitare non patitur. Vt Conc. To. 4. constat. Et refertur Can. Iudaei 28. q. 1. nihilominus tamen, si conuersio infidelis expectaretur, vel ut apud Infidelis scandalum timeretur, quia terrentur a fide, eo quod non possent tunc cohabitare, dummodo creatoris contumelia non timeretur. Ratio est, quia consilium Apostolicum non est aliquo modo reuocatum. Nam intelligitur quantum periculum subuersionis proximi, uel creatoris iniuria non imminerebat. Vt in calu huius conclusionis. Hoc autem fieri deberet praecedenti Archiepiscopi facultate, & examinatione.

CONCLUSIO.

Qui nunc inter infideles apud Turcas conuerteretur, statim ad Ecclesiam catholicam migrare tenetur. Si vero descendit posse latenter cum uxore manere, & non recusat ad seipsum prodendum. Conclusio tamen constat ex confessione sit ad salutem. Deinde si ille caeremonias infidelium exerceat, est in statu damnationis. Quia tenetur autem non exercere illas compelleretur per manitros Infidelium. Tuncque potius esset illi mors subeunda, quam infidelium

Ar. 3. huius d.

Ad Ro. c. 10.

delium cæremoniis vacandum, atque ita, aut recedere, aut se prodere teneretur.

Dubium. Si infideles conuertantur, sintque consanguinei in gradu prohibito, poteruntne tunc simul cohabitare?

CONCLUSIO.

Si ille consanguinitatis gradus est lege tantum Canonica prohibitus; Matrimonium non dissoluit. Ita definitur in c. Gaudemus de diuortijs. Nā ad leges Ecclesiasticas an Baptismū non tenebantur. De his. n. quæ foris sunt, nihil ad nos. Dissoluetur autem Matrimonium, si gradus legitime prohibeatur, ut inter ascendentes, & descendentes, fratresque, & sorores. De gradibus vero iure diuino prohibitis interius agetur.

Dubium. Si infidelis habeat plures uxores, & omnes conuertantur, velutque, cum ea habitare, quam illarum tenetur retinere?

CONCLUSIO.

Sola priorerie vxor, quamuis ante Baptismum fuerit repudiata, ita definitum est in cap. Gaudemus. Et Ratio est, quia lege naturæ Polygamia prohibetur, & secundum illam legem repudium non dissoluit Matrimonium.

Dub. Altero coniugum ad fidem conuerso, & apud Christianos uiuente, apud quem debent filij nondum ratione utentes manere?

CONCLUSIO.

Apud conuersum, licet sit vxor. Definita est in Can. de Indis 45. dist. & cap. 3. de conuersione infidelium, si autem filius ratione utatur, erit iudicio suo relinquendus, & intelligitur non uti ratione, si proposita fide, in neutram partem inclinetur.

Diff. Per conuersionem alterius coniugis ad fidem, etiam quoad nuptias dissoluitur Matrimonium, ita ut liceat utrique in sua religione ad secundas nuptias transire?

CONCLUSIO.

Si infidelis uoluerit cum fidei coniuge habitare sine iuri tamen creatoris, tunc quamuis simul non habitent, non statim Matrimonium quoad vinculum dissoluitur. Ratio est, quia si (ut supra diximus) habitare possunt non statim dissoluitur Matrimonium, alioqui enim manere non possent, quia fornicarii essent,

CON-

CONCLUSIO.

Si infidelis omnino renuat cum fidei habitare, vel non conatur fidelem subuicere, vel odio in Ecclesiam Christianam maledicta ingerat, tunc Matrimonium inter illos dissoluetur, & utroque ad secundas nuptias migrare poterit. Expresse est definita in cap. Gaudemus. & in cap. Quando infidelis discedit, discedat &c.

Hinc eadem legendus erit Caietan. in commen. super Paulum in hunc locum affirmans. his verbis D. Pauli non tribuuntur coniugii solutionem. Quod est falsum, nā Scriptura Sacra non aliter est intelligenda, quam Ecclesia Ro. illud interpretatur, & hunc locum Ecclesia de separatione, quoad vinculum (ut ex cap. Quanto constat) declarat. Hinc colligitur. Matrimonii solutionem non authoritatē Ecclesie, sed Christi Iesu, qui per os Pauli loquebatur, haberi. Non enim Ecclesia legitimum infidelium Matrimonium dissoluere posset, nisi Christus Dominus solueret.

Dubium. Dissoluiturne quomodo primum infidelis admonitus non uult conuerti, vel non uult habitare sine creatoris iniuria?

Art. 2. q. 2.

Opinio Ric. est statim quoad vinculum dissolui, quando infidelis cum infidei habitare renuat. Hæc opinio tribuitur Scoti, sed falso quia Sco. de hac re non disseruit. Opinio S. Tho. in sol. ad primum, & Palu. & Dur. est, non dissolui donec fidelis secundas nuptias contrahat.

CONCLUSIO.

Non dissoluitur tunc Matrimonium quoad vinculum, nisi cum primum fidelis ad secundas nuptias migrare. Definita est expresse in cap. Gaudemus. Hinc, si infidelis antequam conuerteretur, contraheret, & postea contingeret simul cum secunda vxore conuerti, erit prior vxor conuersæ tradendus, si illa nondum contraxerit. Quia primum Matrimonium non erat solutum. Hæc appendix aperte colligitur ex cap. citato.

Dubium. Poteritne infidelis in sua secta aliam ducere si fidelis ad secundas nuptias transierit?

CONCLUSIO.

Poterit quidem. propterea quod Matrimonium fuit

APPEN.
Case. cauendū.

APPEN.

Art. 2. q. 2.

Sco. liberatur.

APPEN.

Ri. est art. 2. q. 2.

fuit iam solum quoad vinculum, peccabit tamen mortaliter, quia tenebatur sequi fidelem, ne matrimonium dissolveretur.

Dubium. Matrimonium infidelium per motum solenni religionis a coniuge primo conuerso amissum, dissoluitur?

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM in infidelitate confirmatum potest tale votum dissolui, quia in hac parte idem censendum est de matrimonio consummato in fidelium, & de rato fidelium.

CONCLUSIO.

Non tamen dissoluitur quoad vinculum, per sacrosanctis receptionem. Ita definitum est in extra uaganti. Certatione.

S. Tho. hac diff.

Diff. An post lapsum alterius coniugis in heresim, vel aliam apostasiam matrimonium, quoad iuramentum, aut vinculum dissoluitur?

CONCLUSIO.

In tali casu matrimonium quoad vinculum nullo modo dissoluitur. Definita est in cap. Quæstio de diuortio. Et ratio est, quia uterque coniunx est baptizatus.

CONCLUSIO.

Quando vnus coniugum post condemnationem heresis Ecclesie reconciliatur facta separatione Iudicio Ecclesie, tunc coniunx innocens ad religionem monachalem transire potest, vel cum reconciliato habitare tenetur. Definienta est expressè in c. finali. De conuersione coniugum, & cap. de illa, de diuortio. Notanter dicitur (ad religionem monachalem) quia per ingressum religionis militare matrimonium, nec quoad vinculum, nec quoad thorum dissoluitur. Votum, n. continentie i bi emissum non est de essentia religionis militaris, quemadmodum, est de essentia religionis monachalis.

Dubium. An uir innocens quando uxor fuerit heretica, & reuocata, possit sacros ordines recipere, sicut potest monachus lapsus in heresim.

Soto partem affirmantem tenet.

CONCLUSIO.

Nam quia potest sacros ordines recipere. Ratio est, quia in dicto cap. finali solum conceditur ingressus ad monachum.

monachalem religionem. Tum etiam, quia si non potest ingredi religionem militarem, propterea quod votum solenni continentie non est de illius essentia; ita neque est de essentia sacri ordinis.

Diff. Per quodcunque aliud peccatum, prater heresim, dissoluitur matrimonium quoad iuramentum?

Nota primum, crimina coniugum, præter adultæritatem, in tria genera diuidi. Primi generis sunt, quæ nullo modo alteri coniugi nocent, ut si sit vnus fur, blasphemus, &c. ad 2. genus pertinent, quæ in detrimentum corporis coniugis innocentis sunt. Ut si uir sit crudelis in uxore, aut uxor venefica, vel perdit Mariti substantiam, vel liberos interficit, quæ crimina. C. de repudiis recensentur. Terti generis est unum tantum crimen, scilicet quando vnus coniunx conatur alium inducere in quoduis peccati genere, ut in homicidium, furtum &c.

CONCLUSIO.

Quando vnus coniugum est adulter, aut hæreticus, aut hereticus criminibus secundi, vel terti generis innocens non potest per iudicis sententiam ab illo quoad thorum separari. Definienta est in cap. quæritur de diuortio, & in c. De restitutione spoliorum.

Art. ult. An matrimonium inter infideles sit uerum, & legitimum?

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM inter infideles ita legitimum est, ut per solam conuersionem alterius coniugis ad fidem dissolui non possit. Hec est de fide, & habetur apud D. Paulum I. si quis frater habet uxorem infidelē, & hæc conuersione gaudeamus, & c. Quanto de diuortio. Quod n. est legitimum est omnibus licitum & matrimonium ex inclinitione, & iure naturali est.

CONCLUSIO.

Matrimonium infidelium est legis naturæ sacramentum, est enim signum unionis inter Christum, & Ecclesiam. Ita definitum est in c. Gaudeamus c. tato.

CONCLUSIO.

Non est autem nouæ legis sacramentum. Ratio est, quia non infideles careant Baptismo, qui est ianua omnium sacra-

DD. d. ff. 39. D.
De ar. 1. q. 1.

1. Cor. 7.

sacramentorum, non possunt esse matrimonii, quatenus est nouæ legis sacramentum; participes.

CONCLUSIO.

Matrimonium infidelium tria bona sacramenti, scilicet, fidei, & fidei habet. De bono sacramenti constat. De bono autem prolis, est etiam manifestum. Quia tale bonum est tantum obligatio ad procreandam, & religiose educandam prolem: quæ quidem obligatio est compassibilis cum adu & proposito faciendi oppositum. Et talem obligationem habent quoque infideles coniugati, & tandem de bono fidei est quoque perspicuum; quia tenentur debitum soluere, & ab alieno concubitu cauere.

DD. 4. q. 1. Ric.
2. 7. q. 3.

Diffi. Peccantur infideles in usu matrimoniali?

SOLVS Ricardus de hac re differit, de ceteris autem infidelium actibus disputant DD.

CONCLUSIO.

Infidelis ad coniugium accedens cum intentione generationis prole, & soluendi debitum, dummodo de illius educatione in cultu infidelitatis non cogitet, nullo modo peccat. Ratio est, quia cum talis debiti solutio sit opus moraliter bonum, (nam est actus iustitiæ) non erit peccatum.

QVAESTIO DE IMPEDIMENTO
CONSANGVINITATIS.

De hac quæst. uerba facit Magister 49. dist.

Art. 1. Quidnam est consanguinitas, Quid linea?

PROPOSITIO.

CONSANGVINITAS est aliquarum personarum vinculum, ab eodem stipite descendendum carnali propagatione contractum. Nam consanguinitas idem est, quod communicatio in sanguine, id est, habere eundem sanguinem communem inter se, ut sunt illi, qui ab eodem stipite, id est, patre generantur, vel immediate ut fratres, vel mediate, ut nepotes eiusdem aui &c. generantur, quæ quidem communicatio in sanguine, est causa vinculi amicitie inter consanguineos.

Ricard.

PROPOSITIO.

Linea est congregatio, & collectio personarum con-

sanguinitate coniunctarum ab eodem stipite descendendum diuersos continens gradus, id est, ordo ille, qui est in pos &c. linea nominatur.

PROPOSITIO.

Linea, aut est recta, ut quæ est inter ascendentes, & descendentes, ut inter patrem, filium, nepotem, &c. aut collateralis, ut inter transuersales, fratrem, s. & sororem, &c.

PROPOSITIO.

Collateralis linea, uel est æqualis; quæ inter æqualiter à stipite distantes reperitur, ut inter auum, & consobrinum, aut inæqualis, quæ est inter eos, qui à stipite inæ-

Ar. 11. Quidnam est gradus, & quæduplex?

RESPONDEO per sequentes propositiones.

PROPOSITIO.

Gradus, est determinata propinquitatis personæ ad personam secundum consanguinitatem, v. g. pater respectu filii est in primo gradu, id est, in prima propinquitate. Respectu nepotis est in 2. gradu, id est, per unum medium, scilicet, filium, respectu pronepotis in 3. gradu, id est, per duo media. Hæc autem computatio est secundum ius Canonici. Nam ius Civile inter fratrem, & sororem duos con-

PROPOSITIO.

In linea recta ascendendum tot sunt gradus, quot personæ una minus exempli causa. Pater, filius, nepos, & ab-
no est, quia tot sunt gradus, quot generationes, generatio vero minus quam inter duos esse non potest, ergo tot erunt gradus, quot personæ, una minus, quæ toti generationi præponitur, & stipites nominatur.
Hinc filius cum patre erit in primo gradu, cum nepo-

APPEN.

PROPOSITIO.

In linea laterali eorum, qui à stipite æqualiter distant, quo gradu æqualiter transuersales à stipite separantur, inde inter se distinguuntur, v. g. frater, & soror distant
Bb 2 à si-

a stipite in primo gradu, eodemq; inter se differunt. Ratio est, quia distantia, vel propinquitas est solum ex stipite. Quare non magis inter se distant, quam a stipite dissident.

PROPOSITIO.

In linea laterali inæqualiter a stipite distantium computandus est gradus a persona, quæ a stipite remotius est. v.g. auunculus, & consobrinus, id est, filius vel filia sororis distant in 2. gradu, quia filia sororis distat a stipite in 1. gradu. Expresse definita est in cap. vir, qui ab stipite de consanguinitate, & affinitate.

APPEN.

Hinc in dispensationibus inæqualiter a stipite distantium remotioris descendens a stipite est habenda ratio.

PROPOSITIO.

Matrimonium inter consanguineos, si Papa non dispauerit, est nullum.

Art. 111. An iure diuino sint modo aliqui gradus prohibiti?

LEG. Leuit. 18. vbi decem gradus prohibentur. leg. Victoriam in relectio. de Matri. p. 2.

Verb. Matri. 8. §. 6. & verbo Papa §. 17.

3. p. 6. 14. art. 1. 3.2. p. 154. art. 9

DYAE sunt opiniones. Prima omnium ferè antiquiorum, qui affirmabant omnes gradus in Leuit. prohibitos, esse et nunc iure diuino prohibitos. Hæc fuit D. Bo. Tho. Rje. & Dur. quibus adhaere Syluest. affirmans Papam non posse dispensare in gradibus in Leuit. prohibitis. Idem quoque Lutherani asserunt. Secunda opinio est Palu. dicentium illos gradus non esse de iure diuino, sed naturali tantum prohibitos, & non omnes, sed aliquos dumtaxat B. Annot. & docuit illos gradus fuisse olim iure diuino prohibitos, quem sequuntur Victoria, & Caiet. modo autem non esse iure diuino prohibitos dicunt.

CONCLUSIO.

Gradus qui in Leuit. prohibebantur, olim matrimonium contrahendum impediabant. Non tamen omnes dirimebant, & affinitatis gradus, multa, non fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Quia licet prohibeantur, non tamen irritantur. Quia illi tantum gradus matrimonium nullum reddunt, qui lege naturali, ut in linea recta prohibebantur. Licet namque erat tunc accedere ad uxorem fratris defuncti absque liberis causa suscitandi semen.

CON-

CONCLUSIO.

Nullus gradus in Leuit. prohibitus, modo in Euangelio probatur, eo quod tunc prohibitus erat. Ratio est quia lex vetus modo non obligat, quatenus lex vetus est, sed ut parte confirmata in Euangelio. Sunt. n. præcepta non doctum cum virgine, ut constat c. i. de adulteriis, atque quatenus legis naturæ præcepta sunt.

Hinc, si Papa dispensaret in aliquo gradu in Leuit. prohibito, dispensaret quidem, quatenus sunt lege naturali, vel Evangelica prohibiti.

APPEN.

D. Prohibetur iure naturali gradus in linea recta ascendens, & descendens, ita ut Papa in his dispensare non possit?

DD. ubi supra.

Hoc loco de gradibus consanguinitatis est agendum. Nam de gradibus affinitatis sequenti distagemus. Et quæritur prius de matrimonio inter ascendentes, & descendentes, an prohibeatur usque in infinitum, vel an gradus ita sit lege naturali prohibitus, ut in eo Papa dispensare non possit. Opinio Sec. Ri. & Iuriconsultorum tenet; talem prohibitionem in infinitum durare, ita ut si Adam, vel Noe resurgeret, cum qua contraheret, non haberet. Caiet. arbitror solum primum gradum in linea recta esse iure naturali prohibitum. Unde sequitur posse Papam dispensare, ut autem dicat neptem, & Auiam nepoti nubat.

Seco. q. 1. Ri. art. unico. q. 4. 2. 2. q. 154. art. 9. & in opusculo ad regem Angliæ lege Victoriam ubi supra.

CONCLUSIO.

Matrimonium in primo gradu lineæ rectæ, etiam si nulla lex scripta illud irritaret, esset iure naturali nullum. Nam ratio est contra ius naturæ, quia est contra pudorem, & honorem, quem filius iure naturæ parentibus adhibere debet. Et contractus contra ius naturæ est ipso iure nullus. Unde B. Pau. auditur inter uos talis fornicatio, qualis nec inter gentes. Ita ut uxorem patris sui aliquis habeat.

Dubium. Quod si in mundo non esset nisi pater, & unica filia, vel plures?

Hasd. ar. 3.

CAIET. vbi supra negat. Soto affirmat.

CONCLUSIO.

Tunc illas ducere in uxores tenetur. Ratio est, quia plus tenetur

Bb 3

teneretur homo diligere Rempublicam, quam parentes. ^{et} enim eam diligere teneretur, quam seipsum atque ita pro salute Reipub. & totius vniuersi tunc pater filias ducere, mater filios nubere teneretur.

Dubium. Contractu Matrimonialium 2. gradu lineæ rectæ, & quælibet in infinitum prohibeturne iure naturali an Ecclesiastico?

CONCLUSIO.

Matrimonium inter auum, & neptem iure naturali prohibetur, & est per leges humanas indispensabile. Ratio est, quia eadem obligatio reperitur inter neptes & Auos, & inter filios, & parentes, eademque fere est sanguinis communio, & eadem reuerentiam Neptes Aui, quam parentes exhibere tenentur. Hæc est contra Caie. affirmantem esse dispensabile huiusmodi Matrimonium.

CONCLUSIO.

In linea recta Matrimonium in infinitum non censetur esse prohibitum. Ratio est, quia sanguinis communio est causa prohibitionis, & cum magis communicent transuersales in quinto gradu, quam descendentes cum ascendentibus in 6. gradu, & illi non prohibeantur, neque isti prohibendi sunt.

A. P. P. E. N.

Hinc, poterit Papa dispensare inter proauum & proneptem &c.

A. P. P. E. N.

Hinc, si Adam modo viueret vxorem ducere posset. Nihil minus vinculum consanguinitatis est inter eos, & Adam, quam inter Gallos, & Hispanos, qui contrahere non prohibentur.

RI. ar. unico. q. 2. d. Bona. ibi.

Diff. An liceat Matrimonium contrahere in linea transversali aequali, & inæquali?

V. G. An contractus inter fratrem, & sororem, & inter consobrinum, & sororem patris, & inter auunculum & consobrinam sit licitus.

Caie. ubi supra
& Tho.
Tho. de Argen.
hæc di.
Instituta de iure naturali in principio.

Dux sunt opiniones Prima D. Bon. Ric. & Dur. asserentium in primo gradu lineæ collateralis Matrimonium esse iure diuino nullum. Caie. Tho. de Argentera tenent, tale Matrimonium esse solum contra ius Canonicum, & ita Papam in hoc gradu dispensare posse. Addit Thomas Matrimonium infidelium cum propriis sororibus non esse solummodo si ad fidem conuertantur. Scot. vero talia Matrimonium

De impedimento consanguin. 391
monia in primo gradu laterali, lege naturali prohibita esse, affirmat.

CONCLUSIO.

Matrimonium inter fratrem, & sororem est iure naturali nullum, seruatur enim apud omnes gentes, & ad hoc natura ipsa, seclusa lege scripta, homines inclinatur. Vnde Pharisæi impossibile esse credit Sarram vxorem fuisse Abraham. Quia dixit suam esse sororem, vide caput. Gaudemus.

CONCLUSIO.

Matrimonium in secundo gradu consanguinitatis in linea laterali, & inæquali non est iure diuino prohibitum, hæc conclusio est contra D. Bo. Ric. & Dur. & Syl. & contra ipsam in cap. Literas, De restitutione spoliatorum. Qui tenent gradus in Leuit. prohibitos, inter quos sunt isti iure diuino prohiberi, ita ut non possit Papa in eis dispensare. Et ratio conclusionis est, quia lex vetus vniuersa fuit per mortem Christi reuocata. Nam translato Sacerdotiū secundum ritum Aaron per mortem Christi in Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech, necesse fuit, ut legis translatio fieret; quia si nunc obligat, est, vel quia habet legis humanæ vim, vel propter causas supra signatas.

CONCLUSIO.

Neque est iure naturali prohibitum, constat exemplis sanctorum, quos Sacra Scriptura in gradu, de quo est modò difficultas ante legem scriptam contraxisse docet, legitur enim Ge. c. 11. Thare genuisse Abram, Nachor, & Aram: & Nachor dixisse consobrinam suam filiā Aram. Et Abram Saram filiam eiusdem Aram. Quare cum hi viri Sancti non teneretur nisi ad obseruantiam legis naturalis, quam de facto obseruabant, perspicuum profecto est iure naturali tale Matrimonium non fuisse prohibitum.

CONCLUSIO.

Est autem iure diuino positum Ecclesiastico prohibitum. Pater à sufficienti diuisione, Etiam, quia Ecclesia sine controversia in his gradibus dispensare consuevit.

Diff. Potestne Ecclesia in aliquibus gradibus prohibere?

Ecclesia potestatem habet inhabilitandi aliquos, quominus intra certum gradum Matrimonium contrahere possint. Definiri est ex pre. de sess. 24. Can. 3. & 4. Conc. Trid.

CONCLUSIO.

Maximopere Ecclesiæ convenit aliquos ad Matrimonium inhabilitate. Constat de Matrimonio Clandestinum quod est irritum per Concil. Trid. Sess. 24. c. 1. de reformatione Matrimonii. Nam visu veniebat, ut aliquis duas haberet uxores. Primam clandestinam & veram, & secundam in facie Ecclesiæ adulterinam. Tum etiam, ut pars & anticitia auferentur, si inter non consanguineos, ut sic, Matrimonium contraheretur.

CONCLUSIO.

Gratus per lineam collateralem aequalem, siue ineqalem, sunt vsq; ad quartum gradum prohibiti. Ita habetur in c. non debet. de consanguinitate, & affinitate. Nam a quinto gradu consanguinei, ut extranei se habent. Hinc, confutatur hæresis Lutheranorum asserentium, nullos esse gradus prohibitos, neque prohiberi posse.

Diffic. Potestas civilis Regis poterit, quemadmodum Ecclesiæ, aliquos inhabilitare, quo iuribus contrahant?

VICTORIA in relectione de Matrimonio non ad detrahendum. Ric. & ceteri affirmant.

CONCLUSIO.

Potest quidem, & de facto, si contrahatur Matrimonium, erit nullum. Constat ex toto titulo. si. de adoptionibus ubi Matrimonium inter patrem adoptivum, & filium adoptivum irritatur. Quod ius Canonicum tantum inter filium naturalem, & filiam adoptivam prohibet. V. ex c. 1. de cognatione legalium colligitur.

CONCLUSIO.

Leges Civiles connubia in aliquo gradu prohibentes Ecclesiæ contradicente, nullam vim habent. Ratio est, quia causa matrimonialis contractus quantum ad vinculum perpetuitatem à iure divino pendet. Et ideo civilis potestas circa hunc contractum ab Ecclesiastica potestate dependet.

Hinc, si princeps Saracenorum prohiberet, & irritaret Matrimonium intra secundum, & tertium gradum, si de facto contraheretur esset nullum. habet enim potestas illi jurisdictionem in subditos dicente B. Paul. omnis animi potestatis sublimioribus subdita sit.

Hinc, si infideles in gradu ab infideli principe prohibito contraxerint, & ad fidem converterant, vel sunt se parandi.

APPEN.

Ad Rom. 7. c.

APPEN.

De impedimento affinitatis. 393
parandi, vel de nouo contrahere tenentur. Ratio est, quia Matrimonium ante Baptismum propter inobedientiam contra suum principem, fuit nullum.

QVÆST. DE IMPEDIMENTO AFFINITATIS, QVO MATRIMONIUM IMPEDITUR, NE CONTRAHATUR, ET CONTRACTUM IRITATUR.

Hæc q. d. 41. Magistri differitur.

DD. 111.

Art. 1. Quid, & quomodo sit affinitas.

Hic articulus positis propositionibus cum D. Bon. & Ricar. explicabitur.

PROPOSITIO.

Affinitas, est personarum propinquitas, ex carnali copula perueniens, omni parentela carens. Hæc est definitio. Affinitatis, quam illustro exemplo. Titius v. g. duxit uxorem Bertam, vel illam illicite cognovit. Ex tali Matrimonio, seu copula cum consanguineis Bertæ affinitatem contrahit etiam si alias consanguineus non esset. Si autem consanguineus erat, duplex impedimentum cum consanguineis uxoris habebit. Vnum consanguinitatis ex parte alterum Affinitatis ex parte uxoris, quod ad impetrandas dispensationes est diligentissime animaduertendum.

PROPOSITIO.

Triples olim erat affinitatis genus, ut ex Cap. non de. De Consanguinitate, & affinitate constat. Primum, quod est in usu, esse dicitur, ut solus vir habens uxorem, affinis omnibus consanguineis uxoris intra 4. gradum efficitur, ita ut intra illum gradum, mortua uxore aliquis illius consanguineam ducere non possit. Atque eodem modo de uxore mortuo viro censendum est. Et hoc genus olim vsque ad septimum gradum extendebatur. Secundum est affinitas affinitatis, & tertium affinitas huiusmodi affinitatis. Verum secundum, & tertium iam sunt abolita.

PROPOSITIO.

Affinitas efficitur per copulam carnalem licitam, aut illicitam, naturalem tamen. Ita definitur in Cano. Extraneitas 35. q. 3.

Hinc,

APPEN.

Hinc, per nefandam copulam contra naturam cum muliere, & seminationem extra vas, non contrahitur. Quæ affinitas efficitur per copulam, qua vir, & vxor vna copula esse dicuntur. Et per talem copulam, aut seminationem intra vas non commiscuntur, nec vna caro efficiuntur.

PROPOSITIO.

Olim ante Concil. Trid. affinitas per copulam usque ad 4. gradum efficiebatur, modo autem non contrahitur affinitas præcedens, & dirimens Matrimonium nisi usque ad secundum gradum tantum. Definita est expresse Scilicet. Bertram.

APPEN.

Hinc, si Titius per fornicationem cognouerit Bertram solum cum sorore Bertæ, id est (con su prima hermana, & non cum prima, secunda, tertia &c.) contrahere prohibetur. Quod est intelligendum de affinitate Matrimonium præcedente, nam si sequatur post Matrimonium, etiam si cognouerit (ala prima, secunda, & tertia de su mger,) debitum exigere non poterit.

Diffic. Quinam sunt affinitatis effectus?

PROPOSITIO.

EFFECTVS affinitatis præcedentis Matrimonium per copulam illicitam contractam, est, vt in primo, & secundo gradu tantum impediatur, & dirimat Matrimonium contrahendum, vt modo diximus.

PROPOSITIO.

Si autem per copulam licitam, scilicet conjugalem, impedit Matrimonium usque ad 4. gradum, ita vt mortui vxore non possit vir cum consanguinea illius usque ad 4. gradum contrahere. Definita est in can. non debet citato.

PROPOSITIO.

Si affinitas post Matrimonium sequatur, coniungitur cum consanguinea, vel consanguineo alterius coniugis, & conscientia ante dispensationem petere non potest, redden- re tamen tenetur. Definita est in c. r. & c. Tur fraternitatem de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ.

Diffic. An seculæ lege posita, Ecclesiæ prohibita Matrimonium intra 4. gradum sit aliqui gradus affinitatis lege naturali rationis suntati gradum sit aliqui gradus affinitatis lege naturali rationis Matrimonium contrahendum diriment. ita vt in re Papa dispensare non possit, prohibetur?

V. s. inter ascendentes, & collaterales. & Primum inter ascendentes quatuor esse combinationes. Primum

De impedimento affinitatis.

(Entre el padre y la hija, y su anada.) Secundam (Entre la madre y el hijo, y su anada.) Terciam inter socerum & generum, Et quartam inter socrum, & nurum.

DUAE sunt opiniones. Vna affirmans, quam Soto sine authoritate refert. Quæ tenet Papam posse dispensare &c. Altera est negans D. Bona. Ricar. & Paluda. qui affirmant omnes gradus ex 8. Leuit. esse iure diuino prohibitos.

CONCLUSIO.

Affinitatis gradus positi inter ascendentes, & descendentes, ita lege naturali Matrimonium contrahendum dirimunt, vt in his Papa dispensare haud possit dicite enim B. geneti, ita, vt vxorem patris sui aliquis habeat quare erit ille concubitus contra ius naturale, hinc Ruber à Patre Iacob maledictus fuit, propterea quod ad eius vxorem ascendit.

Dilectum. De affinitate collateralis. An mulier possit succedere Papa dispensante duobus fratribus nubere?

DUAE sunt opiniones. Prima citata D. Bon. & Palud. negans altera Neoteritorum.

CONCLUSIO.

Vxorem fratris sine rationabili causa ducere, est contra ius naturæ, quod nullo modo nisi propter maius bonum violare licet. Ratio enim naturæ dicit, vt fratribus hunc honorem præstemus, ne scilicet, illorum turpitudinem reuelemus. Vt leuit. 18. habetur.

CONCLUSIO.

Vxorem fratris propter rationabilem causam ducere, non est contra naturæ ius. Quia Leuit. habetur licuisse fratri viuenti ducere vxorem fratris sui mortui, ad reseruandum semen. Nam, vt non est contra legem naturæ eundem virum duos habere sorores in vxores, vt Iacob eundem vxorem & Rachelem, neque erit contra ius naturæ eundem virum duas sorores successe habere, siue duos fratres eundem vxorem ducere.

Hinc, Papa in his gradibus dispensare poterit. Quia exemplis constat. Nam Alex. vi. cum quodam Rege Lusitanie dispensauit, vt vxorem fratris mortui duceret, & Iu- cum Henrico rege Angliæ, vt duceret in vxorem

1. ad. Cor. 9.

Gen. 49.

11. 9. 1. A. & 9.

APPEN.

rem Catherinam, quæ fratris sui vxor fuerat. Et Martinus v. vt refert Sylue. similem concessit dispensationem.

D. Bo. d. 42. art. 2. q. 1. 2. & 3.

Ar. I I I. De impedimento publica honestatis

Hoc impedimentum oritur ex sponsalibus aut ex matrimonio tantum rato, scilicet, ex contractu ipso, non autem ex copula carnali, diciturque impedimentum publicæ honestatis, quia solum publica honestas prohibet; minus vnus sponsus consanguineis alterius iungatur. Definitum est in cap. Ad audientiam de sponsalibus, & in cap. 1. eodem titulo in 6.

CONCLUSIO.

Ex Matrimonio rato tantum impedimentum publicæ honestatis tale oritur; vt soluto Matrimonio per mortem vel ingressum religionis alterius coniugis, in seculo cohabitans cum consanguineis illius intra quartum gradum contrahere non possit. Definita est in c. j. & in c. non debet & c.

Hæc diff.

Hæc est Sco. & Palu. S. Tho. & Ric. vocant hoc impedimentum affinitatis Panoemitanus in c. sponsam. De sponsalibus, tenet cum Scoto.

CONCLUSIO.

Ex veris, & legitimis sponsalibus impedimentum publicæ honestatis vique ad primum gradum nascitur, v. g. Tractus dixit Bertam in sponsam per verba de futuro. Solutis sponsalibus solum erit Titius inhabilis ad contrahendum cum sorore Bertæ, non autem cum cæteris illius consanguineis. Ita definitum est in Concil. Trid. vbi supra ante Concilium vero vsque ad quartum gradum consanguinitatis extendebatur.

CONCLUSIO.

Hoc impedimentum olim ex quibuscunque sponsalibus etiam illegitimis proficiebatur, dummodo non essent illegitimæ ex defectu consensus, sed aliunde, scilicet, propter consanguinitatem, aut, impotentiam &c. Nunc vero ex legitimis, & veris tantum sponsalibus emanat. Definita est expresse cap. 3. in Conc. Trid. vbi supra.

CONCLUSIO.

Predicta impedimenta solum inter vnum coniugum & consanguineos alterius coniugis, & nullo modo inter consanguineos ipsorum coniugum oriuntur. Hæc est expresse definita per Innocentium III. in cap. super his de consanguinitate, & affinitate.

Hinc,

Hinc, pater & filius cum matre, & filia contrahere poterunt.

APPEN.

Ar. An. Matrimonium inter consanguineos sit Ecclesia auctoritate dirimendum?

V. G. Titius, & Bertra consanguinei, aut affines bona fide contraxerunt simulque. 40. annos vixerunt, quibus transactis affinitatis notio superuenit, est modo quæstio, An sit hoc Matrimonium Ecclesiæ auctoritate dirimendum.

CONCLUSIO.

Quam primum constiterit propter consanguinitatis, vel affinitatis impedimentum esse nullum Matrimonium auctoritate Ecclesiæ erit dissoluendum. Definita est expresse in cap. Non debet. De consanguinitate, & affinitate. Hinc, non poterit auctoritate coniugum dissolui. alioquin enim daretur locus fraudibus; nam qui vellent separari statim consanguinitatem fingerent.

APPEN.

Artic. de raptu.

CONCLUSIO.

Raptus est quando per violentiam, puellæ, aut eius patris, &c. aliquis illam de domo patris rapit, quæ licet sponso raptorem sequatur, nunquam tamen Matrimonium valet; donec in libertate extra raptoris potestatem constituitur. Definita est expresse in Conc. Trid. Sess. 24. c. 6.

Ar. vlt. An omnis, qui ex damnata copula nascitur illegitimus sit?

CONCLUSIO.

Quando Matrimonium est nullum, & yterque parēs est impediendi conscius, filii illegitimi nascuntur. Si vero vterque aut alter tantum impedimentum ignorat, legitimi nascuntur. Si tamen Matrimonium in facie Ecclesiæ, & non clandestine fuit contractum. Definita est expresse in c. Ex clandestina de sponsatione.

Hinc, filii, qui ex parentibus ignorantibus, ambobus, vel altero tantum impedimentum, nascuntur: poterunt in utroque aut parentibus in bonis et vinculis succedere. De reliquis aut filiis illegitimis quomodo possint hæredes institui, & bona parentum retinere, Tractatu de Restitutione reperies.

QVAE-

DD. d. 41. S. Tit. q. unica ar. 1. q. c. 1. & sequenti- bus Ric. ar. 2. q. 3. Du. q. 1.

APPEN.

DD. d. 43. s. Th.
q. 1. a. 7. & sequē
tib. Ri. ar. 1. q. 1.
Dur. q. 1.

298

Quæstio
QVÆSTIO DE COGNATIONE
SPIRITUALI, ET LEGALI.

Art. An Cognatio spiritualis dirimat Matrimonium
contrahendum?

Lex titulu de cognatione spirituali, & legali, & C.
Trid. c. 2. ubi supra.

CONCLUSIO.

Ad spiritualement cognationem, ut suscipientes, & mini-
stri baptizati sint, & non solum Cathecumēti, vel creden-
tes, desideratur. Nam ut nemo potest alium carnaliter ge-
nerare quin naturale esse habeat, ita neque potest esse ali-
quis spiritualis pater, quin spirituale esse per regenerationem
nem spiritualement, scilicet, Baptismum habeat. Qui enim
non est baptizatus, legi de cognatione spirituali non est
subiectus.

CONCLUSIO.

Quando alter coniugum maliciose proprium filium ba-
ptizavit, vel tempore Baptismi, aut Confirmationis, tenuit
ut uxorem petitione debiti priuaret, vxor non potest
sed vir, qui tunc reddere tenetur. Secus autem si in extrema
necessitate, quia nullus aderat, hoc fecerit. Definita est ex-
presse in ca. Si vir. De cognatione spirituali.

CONCLUSIO.

Per Exorcismum, siue Catechismum cognatio spiri-
talis non contrahitur, quia per hæc, cum Baptismum præce-
dant, non fit regeneratio.

D. Bo. d. 43. ar. 7.
q. 1.

Ar. ult. De cognatione spirituali

CONCLUSIO.

Adoptio à Catholicis ita definitur; legitima assumptio
extraneæ personæ in filium, uel filiam nepotem, vel
patrē, uel deinceps un ad veram adoptionē desideratur. Pri-
mo, ut persona adoptata sit extranea, secundo, ut sit secun-
dum legis condiciones, quæ diuiditur in adoptionem per-
fectam, & imperfectam, de qua re lege Ric.

CONCLUSIO.

Adoptio siue abrogatio, quæ est imperfecta adoptio Ma-
trimonium contrahendum in triplici gradu dirimit, & pri-
mus vocatur paternitatis, & filiationis legalis. Secundus
est

Hæc d. 4.

De cognatione spirituali, &c. 399

est fraternitatis legalis. Et tertius affinitatis legalis appel-
latur, propter primum gradum inter adoptantem, & ado-
ptum; eiusque descendentes non potest esse matrimoniū
eius filiam ducere. Propter secundum gradum adoptatus
non potest ducere filiam adoptantis, quia est eius legalis
soror. Propter tertium gradum matrimonium non potest
contrahi inter adoptantem, & filii adoptini uxorem, quia
est eius legalis nurus, neque inter adoptatum, & uxorem ado-
ptantis, quia est legalis patris uxor.

CONCLUSIO.

Primus & secundus gradus cognationis legalis sunt p-
cepti, ita, ut cessante adoptione non possit in illis esse
coniugium. Secundus durat durante tantū adoptione, qua
sola veluti, si repudietur, aut, uel si adoptans, aut adopti-
nus moriatur, poterit inter fratres legales contrahi matri-
monium. Ita definitum in c. uno de cognatione legali.

CONCLUSIO.

Solus secundus gradus iure canonico est prohibitus, re-
ligi autem iure civili prohibentur. Suntq. ab Ecclesia per
consuetudinem receptæ. Hæc est Ric.

Hinc, constat, Potestatem civilem posse aliquos ad ma-
trimonium inhabilitare, dummodo talis lex ab Ecclesia
approbetur, ut supra diximus.

APPEN.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

Augustæ Taurinorum.

EX TYPOGRAPHIA HAEREDVM

Nicolai Beuilaquæ. 1581.

INDEX QVAESTIONVM,
ARTICVLORVM,
DIFFICVL TATVM.

Ac dubiorum, quæ in hac prima parte
explicantur.

Quæst. 1. de his quæ ad essentiam sacramenti pertinent. fol. 1.

Artic. 1. De definitione sacramenti.	1	Art. 2. An possit creatura instrumentali- ter creare, vel ad creationem concu- rere?	10
Artic. 2. An determinata materia, & forma sint de essentia cuiuscunque sacramenti.	2	Art. 3. An sacramentalis gratia in nobis aliquem peculiare effectum opere- tur?	11
Art. 1. An licet sacramentorum formas variare?	3	Art. 4. An sacramenta virtutem efficien- di gratiam a passione Christi Iesu ha- bent?	11
Diff. An qui præteritam formam consueta- m, vult sufficiens, mortaliter pec- care.	4	Diff. An habeant virtutem efficiendi gra- tiam a qualitate, vel virtute aliqua supernaturali inhiere?	12
Diff. An qui relicta forma consueta, ani- ma, vel secundu errorem vult sufficiens formam coadiciat?	5	Art. 5. De numero, excellentia sacramen- torum nouæ legis?	13
Quæstio. 2. De institutione sacramentorum.	6	De numero an sint septem tantum?	13
Art. 1. An sacramentorum institutio fue- rit ad salutem necessaria?	5	De excellentia, & necessitate?	13
Art. 2. An in statu innocentie, fuerit ali- quod sacramentorum necessarium?	6	Art. ult. de Circumcisione, & reliquis sa- cramentis veteris legis, conferantur gratiam?	13
Art. 3. An in statu legis naturæ fuerit aliquod sacramentum propriæ di- uinitatis?	26		

Quæstio. 3. De causalitate gra-
tiæ.

Art. 1. An sacramenta nouæ legis sit cau- sa gratiæ?	8
Diff. Quomodo sacramenta sunt causa gratiæ?	8

Quæstio. 4. De caracte-
re.

Art. 1. in quibus sacramentis nouæ legis character imprimatur?	16
Art. 2. An character sit qualitas absoluta in anima existens? &c.	20
Diff. An sit character indelebilis?	17
Art. 3. An sit character in voluntate, vel intellectu tanquam in subiecto?	17
Dub. In qua igitur potentia inheret.	
Art. ult. An character sit totius Trinitatis Sanctissimæ, vel alterius diuinæ perso- næ, potius quam Christi Iesu appeli- landus?	18

Cc Quæst.

INDEX.

Quaestio . vlti. De ministro sacramentorum.

- Art. 1. Quoniam pacto Deus, & Minister interirent sacramenti effectum operantur? 19
 Art. 2. An Christus, vt homo, sit instrumentalis causa gratiae, quae per sacramentum conferitur? 20
 Art. 3. An Christus, quatenus homo, potuerit hominibus potestatem concedere constituendi sacramenta? 21
 Art. 4. An per malos ministro sacramenta, & illorum effectus conferri possint? 22
 Art. 5. An minister exiens in peccato Mor. peccet sacramenta administrando. 24
 Art. 6. An qui recipit sacramentum a ministro, quem scit in Mor. existere, Mor. peccet? 24
 Art. 7. An fides ministri ad sacramenti veritatem sit necessaria? 25
 Art. 8. An intentio ministri sit de necessitate sacramentali? 26
 Diffic. Si haereticus est Ecclesiae hostis, quomodo habens eius intentionem baptizabit? 27
 Diffic. Qui loco baptizaret, conferretne Baptismum? 27
 Diffic. Si Sacerdos non habet intentione baptizandi parum, cum non recipit Baptismum, si moriatur puer, consequiturne gratiam? 28
 Diffic. An error personae Baptismum destruat? 28
 Diffic. An intentio mala ministri veritatem sacramenti annulet? 28
 Art. vi. An Angelus bonus, vel malus possit de lege sacramentum administrare? 29

Flores Quaestionum Sacramenti baptismi.

De essentialibus Baptismi.

- Art. 1. Quae nō est Baptismi definitio? 30

- Art. 2. An naturalis, & simplex aqua tantum Baptismi materia? 30
 Articuli. 3. Quae nam est Baptismi materia? 30
 Diffic. Estne aqua baptizandi, vbi ab Ecclesia Latina, & Graeca exprimitur, nisi sario exprimeatur? 30
 Diffic. An necessario exprimeatur sit personae baptizandae? 30
 Diffic. An sit persona ministri necessaria exprimeatur? 30
 Diffic. An sit Baptismus sub hac formula ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & humanitatis eius Christi? 30
 Diffic. An fiat Baptismus sub hac formula ego te baptizo in nomine gentium? 30
 Diffic. An sit quis dicat; Ego te baptizo in nomine Patris, & Iesu Christi, & Spiritus sancti. sit uerum baptismus? 30
 Art. 4. An in nomine Christi tantum potest Baptismus conferri? 30
 Art. 5. An requiratur immersio baptismi in aqua? 30
 Diffic. An si minister a pars corporis baptizetur, sit uerus Baptismus? 30
 Diffic. An sit trina immersio de necessitate Baptismi? 30
 Dub. Quoties Ecclesia, ut trina sit immersio, olim praecepit? 30
 Art. 6. An sint tria genera Baptismi, scilicet, sanguinis, & poenitentiae, & unumquodque illorum sit sacramentum? 30
 Diffic. Qui baptizatur sanguine poenitentiae per Baptismum, cum iam sit iustus, si superuixerit, teritur baptismus? 30
 Diffic. An Baptismus sanguinis, aqua, & flammis Baptismo praefertur? 30
 Articuli. 7. An Baptismus reiterari possit? 30
 Dubium. An qui rebaptizatur vel rebaptizatur irregularis efficiatur? 30
 Dubium. Quid sit aliquis dormiens, qui ignorans rebaptizatur? 30
 Dubium. Quanta probabilitas ad mortem baptizandum sufficiat? 30
 Dubium. Si infidelis, qui nihil de Evangelio audit, amen fiat, & rora illius promittitur? 30

INDEX.

- profunditas ad fidem Christi conuertantur, baptizandus? 31
 Diffic. Quando pater secrete baptizatur est. Summe benedictionis Ecclesiae, & caritatis carismone repetenda? 40
 Dubium. Quid si repetitis solemnitatibus intelligat sacerdos puerum non esse baptizatum? 40
 Artic. 8. An Baptismus ab eius instrumēto ante mortem Christi exierit obligare? 40
 Diffic. Cur igitur si habuit viam sanandi, non etiam obligandi? 41
 Diffic. Quando igitur lex erit sufficienter promulgata? 41
 Articuli. 9. Quando cessauerunt leges? 41
 Diffic. Quando & ubi Baptismus egerit effectum sub precepto? 41
 Diffic. Vt Baptismus sufficienter, & solemniter promulgaretur, quae de fide habentur? 41
 Diffic. An Evangelio sufficienter promulgato, adulter conuersionem, & Baptismum in uno iustificatus, Baptismum conueniret, solo Baptismo contentum, damnaretur? 47
 Art. 10. An peccauerit D. Petrus seruans legem, quando fuit a D. Paul. reprehenso? 47
 Art. vi. An preceptum Baptismi sit ad salutem necessarium? 48

Quaestio . 3. De recipientibus Baptismum.

- Art. 1. An pueri antequam rationis sint baptizandi? 48
 Art. 2. An paruuli infidelium inuitis parentibus sint baptizandi? 49
 Diffic. An infideli adulti minis & terroribus ad Baptismum compelli possint? 49
 Articuli. 3. An paruuli intra uterum matris existentes possint baptizari? 49
 Art. 4. Adultus habita fidei noticia, potest, Baptismus usque ad mortem differri? 53
 Articuli. 5. An requiratur dispositio in animo baptizando, vt gratiam consequatur? 53

- Diffic. An qui habet complacentiam ulius peccati, sit baptizandus? 55
 Diffic. An teneatur peccata coniteri, & pro illis satisfacere. 55
 Diffic. An baptizandus teneatur habere contritionem. 56
 Diffic. An desideretur intentio suscipiendi in baptizato. 56
 Art. 6. An requiratur fides. 57
 Diffic. An amentes, foriosi, & dormientes sit baptizandi. 57

Quaestio . 3. De ministro Baptismi.

- Art. 1. An solis presbyteris conueniat ex officio baptizare. 58
 Diffic. An laicus possit Baptismum ministrare. 58
 Diffic. An laicus absque necessitate baptizans Mor. peccet? 59
 Diffic. An pater si iuni baptizans peccet. 59
 Art. vlt. An minister Baptismi vnus numero esse debeat. 59
 Diffic. An quando plures baptizant eundem, possint hac forma vti: nos te baptizamus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus? &c. 60

Quaestio . 4. De effectis Baptismi, & eius preparatorius.

- Art. 1. An remissio omnis culpae, & poenitentiae, tam aeternae, quam temporalis, sit peculiaris Baptismi effectus. 60
 Art. 2. An gratia per Baptismum conferatur. 61
 Diffic. An apertio ianuae caelestis sit peculiaris Baptismi effectus. 61
 Diffic. An gratia baptismalis aequalis omnibus concedatur. 62
 Art. 3. An recedente fideione Baptismus suum sortiatur effectum. 63
 Articuli. vlti. De preparatoris ad Baptismum. 64
 Diffic. An circuncisio fuerit Baptismi signum. 64

INDEX.

- Difficil. An debuerit inflicui circumcisio
nam a lapsu &c. ibid.
Difficil. Quibus fuit data sub prece-
pto. ibid.
Diff. Quid de fignis iudiciorum. ibi.
De Baptismo Ioannis. 65
De Circumcisio. 66
Difficil. An illis verbis abrenuncio sa-
thana &c. baptizatus formale votum
seruandi præcepta diuina, & Ecclesia
istica emittat. 66

De Exorcismo.

- Diff. An exorcismus ex opere operato ex-
pellat diabolum. 67

Flores Sacramenti con- firmationis.

- Ar. 1. An Confirmatio sit nouæ legis sa-
cramentum. 68
Diff. Quando fuit institutum. ibi.
Ar. 2. An christiana ex balsamo, & oleo co-
fectum, sit propria huius sacramenti
materia. ibi.
Ar. 3. Quænam est confirmationis for-
ma. 69
Ar. 4. Qui nam sunt huius sacramenti
effectus. 70
Difficil. An confirmatio conferat gra-
tiam. 70
Ar. 5. An sit sub precepto. 71
Ar. 6. de suscipientibus confirmationem,
an sit conferenda paruulis ante vsum
rationis. 71
Diff. An quis possit ante Baptismum co-
firmari. 72
Ar. 7. An ministerium Episcopale sit de
necessitate huius sacramenti. ibi.
Diff. An quibus eandem confirmaret ef-
ficetur irregularis. 73
Difficil. Cur iterantibus Baptismum,
& non confirmationem imposita est.
ibidem
Ar. ult. De patrino Baptismi, & confirma-
tionis. 74
Dubium. Quæ debent patrini paruulos do-
cere. 75

Diff. De ritibus & egermonis sacra-
ti confirmationis.

Flores Quæstionum Sa- cramenti euchar- stie.

Quæstio. 1. De his, quæ ad ef-
fectum Eucharistie perti-
nent.

- Ar. 1. An Eucharistia sit nouæ legis sa-
cramentum. ibi.
Diff. Eritne sacramentum Eucharistia
consecratio a sacerdote facta, an ho-
stia consecrata, vel hostie sumptio.
ibidem
Diff. Cum hostie species, & veri Christi
corpus reperiantur, quod istorum erit
sacramentum. ibi.
Diff. Cum sint duæ species panis, Selli-
cet, & vini, eritne sacramentum Eucha-
ristie vinum, an plura. ibi.
Ar. 2. An hoc sacramentum fuerit conse-
cratum a Christo Iesu in vltima cœna
institutum, atque in legem naturæ, & ne-
cessitate huius præsignatum. ibi.
Ar. 3. An panis triticus aqua coagulata
sit propria, & necessaria huius sa-
cramenti materia. ibi.
Diff. aqua naturali deficiente, poteritne
panis aqua rosacea coagulatus conse-
crari. ibi.
Diff. An deficiente pane cocto in massa
cruda possit fieri consecratio. ibi.
Difficultas. Differre massa species pa-
nis. ibi.
Difficultas. Deficiente vino poteritne
sacerdos celebrare solum panem con-
secrare. ibi.
Difficultas. An possit Sacerdos quantum
cunque panis, & vini quantitatem co-
secrare. ibi.
Diff. Quænam modum Ecclesia determi-
nat absolueendi potestatem circa hanc
materiam, & non circa illam potestatem
ne etiam

INDEX.

- ne etiam certam panis, & vini quanti-
tatem determinare. ibi.
Diff. Poteritne & minimam quantita-
tem materię Sacerdos consecrare. ibi.
Diff. Quando Sacerdos intendit conse-
crare in hostias tantum, si facta conse-
cratio, experiantur si eruntne om-
nes consecrata. 81
Diff. An sit necessaria materię præsentia
in hac consecratio. 83
Ar. 4. An Christus Iesus in pane sermen-
tate, vel azymo consecrauerit. 84
Diff. An Ecclesia Græcorum peccet in
sermentato consecrando. 85
Diff. Iherosolymitani Sacerdoti latino tempo-
re necessitas in sermentato conse-
crare. ibi.
Ar. 5. An vinum vitis sit sola, & propria
huius sacramenti materia. ibi.
Diff. An multum possit elici consecratio
his materia. 86
Diff. An vitis natura, musto nondum ex-
presso possit esse materia Eucharis-
tie. ibi.
Diff. An etiam ex lora, id est (Agua pie)
qua fit ex vitis parui expellitis, & aqua
calida, fieri possit consecratio. ibi.
Ar. 6. An vino non consecrato misceri
possit aliquis liquor. ibi.
Diff. Finitæ aquæ permixtio de necessitate
huius sacramenti. 87
Diff. Quanta aquæ quantitas erit appo-
nenda. ibi.
Diff. Si vino iam sit appositæ aqua in
vase, poteritne in missa iterum apponen-
da. ibi.
Diff. An vino iam consecrato possit vinum
non consecratum aut alius liquor ad-
misci. 88
Ar. 7. De forma consecrationis corporis
Christi. ibi.
Diff. An sit dicenda forma huius sacra-
menti, vel consecrationis tantum. 90
Diff. An hoc sacramentum vinum, vel
vires formæ habeat. ibi.
Diff. An in his verbis, hoc est. n.
hoc vel ante pronomen istorum ver-
borum consecrauerit. ibi.
Diff. An hæc forma hoc est &c. sit præcisa
in prædicando illa verba, qui præ-
dicat. 91
Diff. An præcisa forma consecrationis pa-

- nis, ante vini consecrationem suam
fortiatur effectum. 92
Ar. 8. Sitne præcisa forma consecrationis
sanguinis hæc est enim &c. Vique
in remissionem peccatorum. 93
Diff. An Sacerdos conuerat vinum in
sanguinem per hæc sola verba, hic
est enim Calix sanguinis tui, ante pro-
lationem reliquorum verborum. 94
Dubium. Quid sit præcisa forma fieri, hic
est sanguis meus, & Sacerdos non ha-
beat intentionem consecrandi per ista
sola verba, sed per alia, quæ sequun-
tur, coificietne sacramentum. ibi.
Dubium. Finitæ Græcis necessarium ad
veritatem sacramenti uti tota hæc for-
ma hoc est corpus meum, quod pro vo-
bis frangetur, quæ consecrare solent. 95
Ar. 9. Inestne aliqua virtus prædictis
formis efficiens consecrationem. ibi.
Ar. 10. An huiusmodi formæ sint locutio-
nes veræ. 96
Diff. An Quod demonstratur per illud
nomen, sit aliquid commune, vel sin-
gulare. 98
Diff. Illud singulare nomen demonstrat
ne corpus sub ratione entis, vel sub-
stantię. ibi.
Diff. An pronomen, hoc, quando dicitur,
accipite, & comedite ex hoc omnes,
supponat materialiter tantum. 99
Diff. An hæc oratio hoc est &c. significet
consecrationem &c. ibi.
Diff. Finitæ prius natura consecrationem
fieri, quam hæc propositio sit vera: an
conuerio. ibi.

Quæstio. 2. De suscipientibus Eucharistiam.

- Ar. 1. An Eucharistia susceptio quemad-
modum & Baptismi, sit de necessitate
salutis. 100
Dubium. Cur paruuli possunt per votum
interpretationum Eucharistie effectum
suscepere, non autem Baptismi ef-
fectum. ibi.
Ar. 2. Quando Christus fuit hoc sacra-
mento vltus. 101
Diff. An si tempore passionis seruata fuit
fuit Eucharistia, anima Christi ab eius
corpore fuisse separata. ibi.

INDEX.

- Ar. 1. An qui existit in mortali. Eucharistiam sumit facit an excommunicatus. 103
 Diff. Quo tempore post consecrationem de fuit esse Christus sub speciebus consecratis. 104
 Diff. An brutum comedens sacramentum deoret etiam Christi corpus. 104
 Ar. 4. Peccatne mortaliter qui in mortaliter exilens, ad Eucharistiam accedit. 104
 Diff. An qui habet confessoris copiam ante receptionem Eucharistiae teneatur peccatum, cuius est confitens confiteri. 104
 Diff. An deficiente confessore, & nulla vi genere necessitate, in mortali existens possit de devotione moris, vel celebrare, vel etiam Eucharistiam sumere. 105
 Diff. Quando erit censenda virgo necessaria, ut absque praeiudicio confessione sacerdos celebrare, vel non sacerdos communicare possit. 105
 Diff. An laicos iam communicaturus cui occurrit mortale peccatum non confessum, possit absque confessione praeparare illius peccati Eucharistiam recipere. 107
 Diff. An possit sacerdos excommunicatus ratione vitandi scilicet salutem non pretermissa confessione celebrare. 107
 Diff. An sit gravissimum omnium peccatorum, Eucharistiam in conscientia peccati mortalis recipere. 108
 Ar. 3. An peccatori petenti Eucharistiam possit sacerdos illam negare. 109
 Diff. Peccatori publico, ubi crimen eius ignominiosum est, eritne Eucharistia neganda. 111
 Diff. Excommunicatus, & denunciatus, cuius tamen excommunicatio est occultata, a soli sacerdoti nota, potestne a publice Eucharistiae receptione recitari. 111
 Diff. Licetne Eucharistiam alicui ministrare, ut eius crimen miraculose detegatur. 111
 Diff. Licetne occulto praetori excommunicato de consensu, vel sine illius, & sine consensu hostiam non consecratam porrigere. 112
 Ar. 1. An corporalis immunditia, vel nocturna pollutio, Eucharistiae receptio nem impedit. 112
 Diff. Eccatne mortaliter contingit, si eadem die, quae debuit solui ad Eucharistiam accedat. 112
 Ar. 6. An qui solutio ieiunio Eucharistiam sumit, mortaliter peccet. 112
 Diff. An sacerdos si ante consecrationem recordatur se non esse ieiunium, teneatur missam inchoatam non perferre. 112
 Difficile est. Sumpta lotionem poterit sacerdos reliquias in patena excommunicatione secularium remanentes servare. 113
 Diff. An in Ecclesia Graeca ille dicatur esse ieiunius naturae ieiunio, qui post mediam noctem nihil cibi, aut potus sumit, quemadmodum in Ecclesia Romana. 113
 Diff. An qui devoravit reliquias cibi in ter dicens manentis, vel aqua ablatis, naturae actualis devotione temperet, quos sacerdos Eucharistiam recipere, ut sibi gratia conferatur. 114
 Diff. Quo tempore licet post consecrationem Eucharistiae prandere. 114
 Ar. 7. An si non vultis ratione Eucharistiae trivulva. 114
 Diff. Si aliquis sacerdos parvulo daret Eucharistiam, recipere ne sacramentum levi gratiam. 114
 Diff. Quis gratiae parvuli ad Eucharistiam sumendam obligatur. 114
 Ar. 9. An liceat secularibus singulis diebus Eucharistiam sumere. 114
 Diff. Si duobus eque ad Eucharistiam spoliis, vterentur magis laudandus, qui ob remissionem tanti sacramenti aliquot diebus abstinuit, an qui propter devotionem frequenter communicat. 114
 Diff. Fuitne in primitivis Ecclesia laici preceptum communicandi singulis diebus. 114
 Ar. 9. Licetne alicui Christiano per communem, tam a communione omni tempore cessare. 114
 Diff. Si sine Eucharistia de necessitate sumitur Baptismus, & poenitentia. 114
 Diff. An sit preceptum ieiunium sumere Eucharistiam tempore mortis, quando pro viatico sumitur. 114
 Diff. An sit Eucharistia damnata a mortem tribuenda. 114

INDEX.

- Ar. 1. An sit sub precepto sacerdotibus celebrandus, & communicantibus, & laicis etiam sub utraque specie communicare. 122
 Diff. Naturae maior gratia suscipienti Eucharistiam sub utraque specie. 123
 Ar. 3. An totus Christus sub utraque specie continetur. 123
 Diff. An sub qualibet particula utriusque speciei totus etiam Christus continetur. 123
 Ar. 4. An eandem proprietates quae corpori Christi Iesu sub modo naturali existenti insunt, necessario eidem sub modo sacramentali insint. 123
 Ar. 5. An existentia corporis Christi in sacramento necessario eiusdem existentiam extra sacramentum & sub modo naturali supponat. 123
 Ar. 6. An corpus Christi sub speciebus panis, & vini, habeat dimensiones quantitatis, longitudinem &c. 123
 Ar. 7. An corpus Christi sit sub quantitate panis, ut in loco. 123
 Ar. 8. An per divinam potentiam possit idem corpus in diversis locis existere. 123
 Ar. 9. An corpus Christi sacramentaliter existens possit ab aliqua creatura motu locali moveri. 123
 Diff. An possit motu alterationis moveri. 123
 Diff. An habeat Christus in Eucharistia easdem actiones immanentes quas sub modo naturali habet. V.g. visionem, auditionem &c. 123
 Diff. Possitne Deus per suam omnipotentiam corpus Christi, quatenus est in Eucharistia, calefacere. 123
 Diff. An Christus quando desinit esse in sacramento corruptis speciebus, mutari dicatur. 123
 Ar. 10. An corpus Christi, ut & in Eucharistia, virtutem transmutandi substantialiter, & localiter aliud corpus a seipso habeat. 123
 Ar. 11. An aliquis intellectus creatus possit corpus Christi, ut & in Eucharistia, videre naturaliter. 123
 Ar. 12. An per Dei omnipotentiam corporalis oculus possit existentiam corporis Christi in Eucharistia videre. 123
 Diff. Oculis Christi videtur suum corpus in Eucharistia. 123
 Ar. ult. An quando in sacramento caro, vel sanguis, vel alia visio appareat, sit Christus ibi sacramentaliter. 123
 Ar. 1. An virtute huius sacramenti gratia conferatur. 124
 Diff. An Eucharistia possit primam gratiam, quae homo ex peccatore fit iustus, conferre. 124
 Diff. Conferre Eucharistia gratiam, quam recipitur, an quando species in stomacho corrumpuntur. 124
 Diff. Acquiruntne actualis devotio temperet, quos sacerdos Eucharistiam recipere, ut sibi gratia conferatur. 124
 Diff. An qui timore vomitus Eucharistiam sumendo adoratur, gratiam sacramentalem recipiat. 124
 Diff. Eadem effectus Eucharistiae glorie consequuntur, sicut gratiae collatio. 124
 Ar. 1. Remittitne Eucharistia peccata mortalia. 124
 Diff. An detur accessus medius ad Eucharistiam ita, ut accedens neque peccet, neque gratiam consequatur. 124
 Diff. An venialia peccata per Eucharistiam remittantur. 124
 Diff. An per Eucharistiam pena temporaria sumenda in purgatorio remittatur. 124
 Ar. 1. An vere, & realiter sub hoc sacramento corpus & sanguis Christi existant. 124
 Ar. 2. An totus Christus sub hoc sacramento continetur. 124
 Diff. An virtute consecrationis corpus ibi & anima, tanquam terminus formalis consecrationis panis, vel per solam consecrationem, continetur. 124

Questio. 3. De effectibus Eucharistiae.

Questio. 4. De existentia corporis Christi in Eucharistia.

INDEX,

Dis. si hostia sanguinea appareat, vel
pner, quid erit sacerdoti factum.
ibidem.

Quaestio . 5. De conversio- ne &c.

Ar. an panis in corpus Christi conuer-
tatur. 147
dis. an facta conuersione simul cum cor-
pore, & sanguine, panis, vel v. m. sub-
stantia maneat. 148
dis. an conuersio in instanti, vel suc-
cessiue fiat. 149
dis. quibus verbis hae conuersio expli-
cari debet. 150
dis. an quolibet in quodlibet possit tra-
substantiari, ut lapsum Deum vel An-
gelum. 149
Ar. an panis defecio sic annihilato, vel
corruptio, vel transubstantiatio. 151

Quaestio . 6. De accidentibus in Eucharistia permanenti- bus.

Ar. 1. Sintne accidentia in hoc sacramen-
to sine subiecto. 152
Dis. An sit eadem potentia sensibilis, quae
de accidentibus ante & post consecra-
tionem habetur. 153
Ar. 2. an reliqua accidentia sint in quan-
titate, tanquam in subiecto in Eucha-
ristia. 153
Ar. 3. Poteruntne species consecratae cor-
pus aliquod extrinsecum per alteratio-
nem naturaliter mutari. 154
Ar. 4. An qualitates Eucharistiae ab agen-
te naturali possint corrumpi. 154
dis. An quantitas hostiae consecratae na-
turaliter possit corrumpi. 155
Dis. An sacramentalis species principali-
ter frangantur. 156
Ar. utrum ex accidentibus, tanquam ex
materia, naturaliter substantia possit
generari. 156
Dis. An possit homo speciebus consecra-
tis nutiri. 158

Quaestio . 7. De ministro Eucha- ristiae.

Ar. 1. an solus Sacerdos rite per Episco-
pum consecratus possit esse Eucharis-
tiae minister. 159
dis. fidelis in m. peccato existens mini-
stere consecrandi potestatem. 160
dis. Haereticus, schismaticus, & excommu-
nicatus possuntne Eucharistiam consecra-
re. 160
dis. An missa haereticorum, & excommu-
nicatorum illis, pro quibus offeruntur,
ad impetrandum, & pro peccatis suis
faciendum prosit. 160
dis. Sacerdos degradatus potestne conse-
crare Eucharistiam. 161
dis. An peccet, qui missam peccatorum
Haereticis, schismaticis, excommunicatis
et auditis. 161
dis. an propter Sacerdotem peccatorem
nexus Eucharistiam populo ministrare.
162
dis. Possuntne omnes Sacerdotes missam
posse uti Eucharistiam populo mini-
strare. 162
dis. Poteruntne plures Sacerdotes simul
eandem Hostiam consecrare, v. pos-
sunt plures eandem baptizare. 163
dis. Tenetne Sacerdos consecratus Eucha-
ristiam recipere. 164
dis. Potestne Sacerdos non curans pro
toram vitam sine peccato a celebratio-
ne missae abstinere. 164
dis. Estne tanti valoris, mali Sacerdotis,
tis, atque boni missa. 164

Quaestio . De valore Mis- sae.

Ar. An Missa sit sacrificium. 165
dis. Estne de ratione sacrificii missa
sacra, sive victimae. 166
dis. Quam sunt deus ad tantum sacrifici-
um ratione. 167
dis. Estne modo aliquod ceremoniale sa-
crificium, praepter missae sacrificium. 168
dis. Suntne multi huius sacrificii fructus.
168
Ar. 2. an

INDEX.

Ar. 2. an missa oblata pro multis, tantum
sopulis, ac si pro vno dumtaxat offer-
tur, prodesse possit. 169
dis. Accipiturne licite stipendium pro la-
icis inter celebrandum. 169
Ar. 3. de ritu missae. 170
dis. Qui ministri ministrare prohiben-
tur. 170
difficultas. Quibus in locis celebrare li-
cet. 171
dis. Quibus diebus integrum erit mis-
sam celebrare. 172
dis. Qua hora poterit Sacerdos rem sa-
cram facere. 172
dis. Quibus vestibus, & vasis missa cele-
branda est. 173

dis. Quando sit hoc sacramentum insti-
tutum. 173
dis. an post peccatum commissum, & per
actam de illo penitentiam teneatur
omnis homo vique ad finem vitae, do-
lorem habere. 179
dis. An sacramentum penitentiae sit irre-
rabile. 180
Ar. 2. an penitentiae sit virtus, vel virtutis
habitus. 181
difficultas, an sit virtus generalis vel spe-
cialis. 181
dis. an penitentia sit virtus infusa, vel
acquisita. 181
dis. an sit penitentia moralis, vel Theo-
logica virtus. 182
dis. an penitentia virtus, sit iustitiae spe-
cies. 183
dis. an penitentia sit in voluntate, tan-
quam in subiecto. 184
Ar. 3. an virtute penitentiae omnia pec-
cata mortalia post Baptismum, com-
missa remittantur. 184
dis. Quid nam est peccatum in Spiritum
Sanctum, & cur irremissibile nomina-
tur. 185
dis. an aliquod peccatum possit sine pe-
nitentia remitti. 186
dis. Homo transacto peccato actum, a quo
peccator denominatur. 187
dis. Quando Deus condonat alicui pecca-
tum, quid remittitur. 189
difficultas, an per solum actum dilectionis
Dei super omnia absque actuali displicen-
tia, aliquando peccata remittan-
tur. 190
dubium. Illi cui remissa sunt pecca-
ta per dilectionem &c. si illorum dein-
ceps recordetur, tenetne penite-
re. 190
dis. an per martyrium sine actuali pecca-
torum penitentia, martyri illorum re-
missionem consequatur. 191
dubium, an qui dei miens, & in mortali
existens, in contumeliam Christi occi-
ditur, per martyrium iustificetur. 192
dis. an sola oratio omnino sit satis aliqui
do ad peccatorum remissionem sine ac-
tualis illorum displicentia. 191
dis. an peccata per ignorantiam commissa
remittantur per dilectionem Dei,
super omnia, aut virtute generalis pe-
nitentiae. 191

Flores Sacramenti peni- tentiae.

Quaestio . 2. De his quae ad essentiam penitentiae perti- nent.

Ar. 1. An penitentia sit sacramentum no-
ue legis. 174
dis. An penitentia supponat pro absolu-
tione a sacerdote facta, an pro acribus
penitentibus contritione, confessione
& satisfactione. 174
dis. An sit sacramentum penitentiae mate-
ria sola, an forma sola, an utrumque si-
mi. 175
dis. An peccata commissa sine huius sa-
cramenti materia. 176
dis. An forma sufficiens sit; Ego te absol-
uo. 176
difficultas. An impositio manuum Sa-
cerdotis ad hoc sacramentum requi-
ratur. 177
dis. An hoc sacramentum sit de necessitate
essentiae. 177
dubium. Quid si praeter nimio dolore pe-
nitentia non recordetur proponere ob-
sequantiam mandatorum Dei in posse
remitti. 178
dis. An Penitentia sit secunda tabula post
Noe. 178

INDEX,

- dis. An possit Deus remittere unum peccatum sine alio. ¹⁹¹
 ibi.
 dis. An dimisso peccato quoad penam aeternam, remaneat poena temporalis luenda. ¹⁹⁴
 Ar. 5. an peccata venialia etiam virtute penitentiam remittantur. ¹⁹¹
 ibi.
 dis. An peccata venialia sint dictum, vel factum &c. ¹⁹¹
 ibi.
 dubium. Veniale ex imperfectione actus estne contra preceptum diuinum. ¹⁹⁵
 dis. An penitentia sit necessaria ad remissionem venialium. ¹⁹⁵
 dis. An requiratur, propositum cauendi deinceps venialia. ¹⁹⁶
 dis. An propositum cauendi venialia, quorum peniter, debeat esse formale, vel materiale. ¹⁹⁷
 dis. An qui habet propositum committendi veniale ex contemptu, mortaliter peccet. ¹⁹⁷
 ibi.
 dis. An virtute attritionis venialia remittantur, attritio in gratia existente. ¹⁹⁷
 ibi.
 dis. An quoties prima gratia per contritionem, vel sacramentum infunditur, venialia remittantur. ¹⁹⁸
 dis. An per receptionem cuiusque sacramenti omnia venialia remittantur. ¹⁹⁸
 ibi.
 dis. An etiam per quemcunque actum meritorium. ¹⁹⁸
 ibi.
 dis. An etiam virtute martyrii, quod aliquis inter dormitum patitur, illi venialia remittantur. ¹⁹⁸
 ibi.
 dis. An in purgatorio remittantur venialia. ¹⁹⁹
 dis. An venialia per sacramentalia remittantur. ¹⁹⁹
 ibi.
 dis. An remittantur etiam sint quoad penam. ²⁰⁰
 dis. An praedictis opinionibus venialia ex opere operato, vel operantis remittantur. ²⁰¹
 ibi.
 dis. An venialia absque mortalibus remitti possint. ²⁰¹
 Ar. 5. an possit Deus de potentia absoluta remittere peccata sine gratiae infusione. ²⁰²
 dis. An ad remissionem venialium requiratur etiam gratiae infusio. ²⁰⁴
 dis. An actus penitentiae sit prior infusione gratiae. ²⁰⁴
 ibi.
 Dis. An gratiae infusio sit remissione culpae prior natura. ²⁰⁵
 Ar. 6. an penitentia a timore poenae inferni incipiat. ²⁰⁵
 Ar. 6. an virtute penitentiae omnia merita propter peccatum amissa reparantur. ²⁰⁶
 dis. An illa opera, etiam quoad satisfactionem, reuiviscant. ²⁰⁶
 Ar. Vlt. An peccata dimissa peccatorum vomitum redeunte, redeant. ²⁰⁷
 dis. An vna conuersio sit alia deinceps. ²⁰⁷
 ibi.
 dis. An poena damni sit in vno intellectus, quam in alio. ²⁰⁸
 dis. An peccatum semel iam dimissum, possit secundum Dei omnipotentiam redire. ²⁰⁸
 dis. Peccatae grauius, qui cadit ab intentione, an qui a penitentia. ²⁰⁹
 dis. An ingratitudo, qua peccatum debet esse grauius, sit circumstantia specialiter prohibita. ²¹⁰
 dis. An circumstantia ingratitudinis sit consideranda. ²¹⁰

Quaestio. De contritione.

- Ar. 1. De definitione Contritionis. ²¹¹
 dis. An Contritio sit dolor actualis, idealis, actualis peccati notitio. ²¹¹
 dis. An talis notitio debeat esse propter Deum offensum. ²¹¹
 dis. An requiratur actus le propositum cauendi in futurum, & auferendi omnium peccatorum occasiones. ²¹²
 dis. An ad sufficientem contritionem, quale propositum consistendi tpe delicti, & satisfaciendi, requiratur. ²¹²
 Ar. 2. Quorum peccatorum sit habendus dolor. ²¹³
 dis. An de peccato originali sit habendus dolor. ²¹³
 dis. An de mortalibus sit necessario habendus dolor. ²¹³
 dis. An de peccatis alienis teneatur habere dolorem. ²¹⁴
 dis. An de peccato futuro sit habendus dolor. ²¹⁴
 dis. An sufficiat ad veram contritionem generaliter de peccatis dolore, nulla illorum propria recogitatione an prius

INDEX.

- an prius sint omnia in memoriam reuerenda. ²¹⁸
 Ar. 1. dolor de peccatis debeat esse maior se: undum intentionem. ²¹⁹
 dubium. Quare anima intus odit malum peccatum, quam culpam cum hoc malum nocet. ²²⁰
 dis. An contritio nimis intensa, quae grauius generat tristitiam, sit laudabilis. ²²⁰
 dis. An sit actus charitatis eligere in seipso minus grauius peccata, propter grauius in proximo vitanda. ²²¹
 dis. An possit habere istum actum, potius vellemus aliquod veniale commisisse, quod Christus passus fuisset. ²²²
 dis. An requiratur extensio doloris, per aliquam temporis moram a Deo praestitam. ²²²
 Ar. 4. an actus attritionis idem numero possit fieri contritio. ²²³
 Ar. 5. De necessitate, & precepto contritionis. ²²³
 dis. An sit ita in sub precepto, ut non peccet si non sit mortale. ²²⁴
 dis. Tenebimus statim post peccatum commissum peccare, sub noui peccati pena. ²²⁴
 dis. Quando confessio est sub precepto, deficiente sacerdote, qui alicuius peccati mortalis recordatur, nunquid ad penitentium tenebimus. ²²⁶
 dis. Tenebimus homo diebus festis contritionem peccatorum habere. ²²⁶
 dis. Post leuile peractam penitentiam tenebimus boni quiescere suorum peccata recordabitur, punire. ²²⁷
 dis. Tenebimus de alienis peccatis habere dolorem. ²²⁷
 Ar. 6. an contritio sit remissionis peccati causa. ²²⁷
 necessaria ad salutem instituta: ut esset. ²²⁸
 Bap. 1. mus. ²²⁸
 dis. An sit de necessitate sacramenti, ut fiat vni sacerdoti ad aures. ²²⁸
 dis. An sit de iure diuino iste contentendi modus, ut sit quoque de essentia sacramenti. ²²⁹
 ibi.
 Difficultas. An confessio sit sub precepto. ²²⁹
 dis. An fuerit semper haereticum negare confessionis preceptum, vel de illa dubitare. ²³⁰
 ibi.
 Art. cul. 2. Qui teneantur ad confessionem. ²³⁰
 dis. An sit omnibus hominibus, etiam infidelibus confessiois preceptum impositum. ²³¹
 dis. An Papa teneatur ad sacramentalium suorum peccatorum confessionem. ²³¹
 ibi.
 dis. An quo Sacerdos Papam absolvens facultatem habet. ²³²
 difficultas. Qua aetate pueri ad confessionem suorum peccatorum tenebuntur. ²³²
 Dubium. An pueris ante decimum quartum annum, & puellis ante quoddecimum possit Eucharistia ministrari. ²³³
 dis. An mutus teneatur confiteri. ²³³
 dis. An qui non habet Sacerdotem sui idiomatis, teneatur per interpretem confiteri. ²³³
 dis. An teneatur, aliquis deficiente sacerdote, per Episcopum, vel per internum vtrum abstanti confiteri. ²³⁴
 dis. An si quis ita confiteretur, esse sacramentalis confessio. ²³⁵
 dis. An habens tantum peccatum veniale, teneatur ex precepto Ecclesiae singulis annis confiteri. ²³⁵
 dis. An qui tempore mortis loqui non potest, si generaliter confiteatur, ostendens ratione peccatorum contritionis si grauius sacramentaliter absoluitur. ²³⁶
 dis. Quis praeter praedictos ad confessionem teneatur. ²³⁷
 dis. An possit Rom. Pont. in aliquo casu dispensare, ne aliquis per totam vitam ad confessionem teneatur. ²³⁷
 ibi.
 Ar. 3. Quibus temporibus confessio est sub precepto. ²³⁸
 dis. An homo, cui prima mortaliter peccatum

Quaestio. De Confessione.

- Ar. 1. an confessio sacramentalis sit de iure diuino. ²³⁸
 dis. An confessio fuerit de lege naturalis. ²³⁹
 dis. An in lege scripta fuerit peccatorum confessio instituta. ²³⁹
 dis. An sit confessio a Christo tanquam

INDEX.

- ex. statim iure Divino confiteri teneatur. **ibi.**
dubium. Si non esset ab Ecclesia determinatum tempus, quorum iudicio ita-
num esset. **239**
d.f. An preceptum annui confessionis obligeat transgressores ad mortales. **240**
d.f. Qui non est confessus per inter-
num, poterit differre confessionem us-
que ad finem anni sequentis. **ibi.**
Ar. 4. De integritate confessionis, Deque
eius Materia.
d.f. Sine veniale peccatum materia con-
fessionis. **241**
d.f. Sine omnia moralia peccata con-
fessionis materia non peccat, qui il-
la non confitetur. **ibi.**
d.f. Sine omnia peccata quantum ad
numerus confitenda. **242**
d.f. Quid si peccatorum recordatio im-
possibilis esse videatur: ut si metrix
per triennium fuerit in loco publico,
quomodo numerum exprimat. **243**
d.f. An circumstantie, quae peculiari pre-
cepto non prohibentur sint necessario
confitenda. **244**
d.f. An circumstantia diei festi sit necessa-
rio confitenda. **245**
d.f. An quodlibet peccatum in loco sacro
commissum speciebus inter. **ibi.**
d.f. An circumstantia stupri sit necessario
confitenda. **ibi.**
d.f. An penitentes ex ignorantia præter-
mittentes aliquod peccatum, tenean-
tur sacerdos illud sciens illustrare, ut
peniteat & confiteatur. **247**
d.f. Quid si penitens prætermittat ali-
quod mortale peccatum non ex igno-
rantia invincibilis sed ex occasione,
cruciat a confessore admonetur. **248**
Ar. 1. De casibus reservatis, explicanda
sunt tres difficultates. **248**
d.f. Si penitens obtenta facultate a su-
periore fuerit confessionem irritam,
vel si fide confessus sit, tenebiturne iure
iuramento auctoritatem petere. **251**
d.f. Si superius nolit autoritatem obedi-
re, tenebiturne penitens illi obedi-
re. **252**
d.f. Quando a soluto Prælatus auctori-
tatem concecit, intelligiturne de re-
servatis tantum ante communionem, vel et
de commissis intra spatium a super-
iore concessum. **253**
- d.f. Si Papa concesserit auctoritatem
reservatis facient omnia, quae in sub-
leis continentur, si penitens v.g. festi
sesta non ieiunavit. ut teneatur, va-
lebitne reservatorum absolutio ante
riam sextam factam. **ibi.**
d.f. Qui in articulo mortis, vel propter
aliud impedimentum, dicit a censura,
vel excommunicatione Papa, vel ali-
cui superiori reservata absolutio, con-
fessionem eodem articulo, sine periculo re-
bitur: iterum communia superius
comparare. **253**
d.f. Poteritne alius a Rom. Pont. in sum-
ma conscientia a censuris Sedi Apostoli-
cae, & casibus Censurae & Omissioni, & a cer-
minibus huiusmodi absolvere. **ibi.**
d.f. Quando ex confessione alicuius pec-
cati timetur malum, aliquod potest
vel culpa, poteritne penitens illud
peccatum cōlare. **ibi.**
d.f. Quando sacerdos, & penitens sacerdos
contraria opinione, teneatur sacerdos
illum absolvere. **254**
Ar. 5. Quam sunt sacramentalis con-
fessionis effectus. **255**
Ar. 6. Quae non sunt bonae confessionis
conditiones, & quae numero. **256**
Ar. 6. Quando erit reiteranda confessio
ibi. **257**
d.f. An quando penitens ex malicia non
integre confitetur, confessionem re-
iterare teneatur. **257**
d.f. An confessio ex negligentia dimitti-
ta sit reiteranda. **258**
d.f. Quando ex ignorantia dimittenda
& est reiteranda. **258**
d.f. An confessio informis sit reiteranda.
ibi. **259**
d.f. An penitentie sacramentum solum
ne per contritionem recedente laici
vel Baptismus, sortiturur effectum. **259**
d.f. Qui fide in quadragesima confitetur
& a sacerdote non absoluitur, excom-
municatur a precepto Ecclesiae de con-
fessione. **260**
dub. Tenebiturne Sacerdos sigillum se-
creti talis confessionis eo secutare. **ibi.**
d.f. An penitens excommunicationem, teneatur re-
rare confessionem. **ibi.**
d.f. An qui moritur in confessione in mora-
lis libi aliquod veniale aut mortale con-
fessionem reiterare teneatur. **261**
d.f. An confessio ob defectum sufficientis
penitentiae, si reiteranda. **262**
d.f. Penitens, qui ex negligentia vel obli-
vione penitentiam, iuramentum non im-
ponit, tenebiturne reiterare confessionem.
ibi. **263**
d.f. Sine vili iteratio confessionis va-
leat. **ibi.**
Ar. 2. De ministro sacramenti confessio-
nis. **263**
d.f. Poteritne Sacerdos deficiente, laico
fieri confessio. **264**
d.f. Laicus, si confessionem audiat, & sa-
cramentaliter absoluat, efficiturne ir-
regularis. **ibi.**
d.f. Erone satis simpliciter Sacerdoti con-
fiteri, vel necessario proprio Sacerdo-
ti erit constituendum. **265**
d.f. Quis nam erit sufficiens cuiuscunque
sacris confessor. **266**
d.f. Sacerdos, Poteritne ne Guardiani, Abba-
tes, priores, Provinciales &c. sibi con-
fessores quemadmodum Episcopi, li-
cent. **ibi.**
d.f. Sacerdos Propter malitiam, & ignoran-
tiam, propter Sacerdotis, poteritne al-
liquis, non obtenta ab illo licentia, alie-
no confiteri. **268**
d.f. Sacerdos, Precabitur & concubina proprii
Curati illi confitendo. **269**
d.f. An propter annuam confessionem re-
querat Curati suorum subditorum,
quosque confiteri voluerint, suas con-
fessiones audire. **269**
d.f. Qui confititur fratribus privile-
giatus, tenebiturne proprio confiteri. **ibi.**
d.f. Quid potest confessor ab Episcopo
approbatus efficere. **270**
d.f. Poteritne habens bullam Cruciatam
simpliciter Sacerdotem in Confessione
absolvere. **ibi.**
d.f. Poteritne Religiosi inuito Prælato
sacramentum Episcopi audire con-
fessionem. **ibi.**
d.f. In articulo mortis poterit penitens cuiun-
que sacerdoti excommunicato, susce-
pere. **ibi.**
d.f. Apollata, siue haeretico confite-
nti poteritne laicus in articulo mortis
excommunicatione absolvere. **273**
d.f. Quid si minister non habet iurisdictionem
in confessione illa facta eritne valida. **ibi.**

INDEX.

- Ar. vi. De sigillo confessionis. **278**
d.f. Quo iure & sacerdos ad sigillum con-
fessionis teneatur. **279**
d.f. An Sacerdos peccatorem impeniten-
tem silere teneatur. **279**
d.f. An possit Sacerdos reuslando con-
fessionem venialiter tantum aliquando
peccare. **279**
d.f. Licetne confessori laudare peniten-
tem. **ibi.**
d.f. An Sacerdos in crimine partielpan-
tem, etiam sub sigillo confessionis ex-
clare teneatur. **ibi.**
d.f. An integrum sit Sacerdoti dicere in
generali, & ego audivi peccata in con-
fessione, sine vili penitentis revelatio-
ne. **279**
d.f. An possit Sacerdos ex facultate peni-
tentis revelare peccatum, quod in con-
fessione tantum novit. **279**
d.f. An Sacerdos possit sine sacrilegio cri-
men, quod scitur duplici via in con-
fessione, scilicet, & extra, revelare. **ibi.**
d.f. Licetne vnam confessionem in alia
revelare, quando alias integra con-
fessio fieri non potest. **279**
d.f. Sacerdos poterit negare se in con-
fessione crimen alicuius penitentis au-
divisse. **ibi.**
d.f. An Sacerdos ob crimen in sola con-
fessione cognitum possit penitentem ab
aliquo actu tanquam indignum repelle-
re. **277**
d.f. Poteritne Prælatus per notitiam ali-
quorum criminum, quam ex sola con-
fessione habet, eorundem de novo in-
quisitionem facere. **ibi.**
d.f. Si Prælatus, invenerit peccata subdi-
ti scripta ad confessionem faciendam
poterit inquisitionem facere. **278**
d.f. Licetne Sacerdoti communicare
cum penitente aliquod peccatum ex-
tra confessionem in sola confessione
notum. **ibi.**
d.f. b. poteritne penitens iurare se nihil
confessori dixisse. **278**
dubium. Quid, si Sacerdos errorem ali-
quem intolerabilem commiserit &c.
ibi. **279**
d.f. b. Alii, quae in confessione præter pec-
cata dicuntur caduntne sub confes-
sionis sigillo. **279**
d.f. b. Quae extra sacramentum sub sigillo
revelantur.

INDEX.

Flores Quaestionum de Sacramento extreme vnctionis.

confessionis committuntur, et tunc sub tali sigillo tenenda. ibi.
difficultas. Testis, qui secreto nouit aliquod crimen, teneturne in iudicio percontanti iudici respondere se nihil sci- re. ibi.

Quest. De satisfactione.

Ar. 1. De his, quæ ad essentiam satisfactionis pertinent. 280
diffic. an possit homo Deo pro iniuriis, & peccatis in illum commissis satisfacere. ibid.
diff. Potest satisfactio ex alias debito fieri. ibi.
diff. an qui adimplet penitentiam, audiet missam de precepto, satisfaciat. 281
diff. an dimisso peccato quoad culpam, mapeat aliqua pena, pro qua satisfaciendum sit ante gloriosum gressum. 281
diff. an in peccato mortali existens pro peccatis alias dimissis satisfacere possit. 282
diff. An præcedentia opera adueniente gratia sint satisfactoria. 283
diff. an opera facta extra charitatem immutuant inferni penas. 284
Ar. 2. Quibus operibus debet fieri satisfactio, pœnalibus. ibid.
diff. Possimusne pro peccatis dimissis satisfacere per flagella, quæ nobis a Deo mittuntur. ibi.
diff. Suntne satisfactoria iuxta quantitatem patientiæ, an flagellorum. 285
diff. Suntne tria operum satisfactorium genera. 285
difficult. Potestne vnus per alio satisfacere. ibid.
Ar. 3. De Purgatorio. 286
difficult. an sit Purgatorium post hanc vitam. 287
diff. an pena Purgatorii sit maior quacumque alia præsentis vite pena. ibi.
diff. Quorum ministerio animæ in purgatorio cruciantur. ibi.
diff. an pena existentium in purgatorio sit meritoria, & voluntaria. ibi.

Ar. 1. De his, quæ ad essentiam huius sacramenti pertinent. 288
Diffic. An extrema vnctio sit sacramentum. ibid.
diff. an hoc sacramentum sit a Christo institutum. ibi.
diff. Cum habeat plures vnctiones, & scilicet vnus vnctum, an plures, estne vnus sacramentum, an plura. 289
diff. Quæ nam est huius sacramenti materia. 290
diff. Quæ nam est huius sacramenti forma. 290
Ar. 2. De effectu huius sacramenti. 291
diff. an sit remissio venialium principalium effectus. 291
Ar. 3. an solus Sacerdos sit huius sacramenti minister. 292
Ar. 4. De recipientibus Extremam vnctionem, an sit ministranda sanis, febricitantibus, & pueris. 293
Diff. Estne de necessitate huius sacramenti determinatas corporis partes vngendi. 294

Flores Quaestionum de Sacramento ordinis.

Ar. 1. De his, quæ ad essentiam huius sacramenti pertinent. 295
diff. an Ordo sit nouæ legis sacramentum. 297
diff. Quando fuit hoc sacramentum a Christo institutum. ibi.
diff. an sacramentum Ordinis in septem ordines, quotum quilibet sit sacramentum, recte diuidatur. 298
dub. Tres ordines sacri imprimantur characterem. 299
diff. Quæ actio cuiuscunque Ordinis characterem imprimatur. 300
dub. Instituitne Christus Diaconatum, & Subdiaconatum. 301

INDEX.

dub. Precantne mortaliter Diaconus, & Subdiaconus, in mortali hæc sacramenta exercentes. ibi.
dub. Licetne septem ordines præpositi ordine percipere. ibi.
diff. Quæ nã est presbyteratus forma, ibi.
dub. Estne de essentia huius sacramenti, ut ordinandis tangat materiam. 297
Ar. 1. De annexis huius sacramenti. 297
diff. an sacerdotium, & Episcopatus sint ordines iure diuino distincti. ibi.
diff. Estne Episcopatus ordo distinctus a sacerdotio. ibid.
Ar. 2. De ministro huius sacramenti, an sit solus Episcopus. 298
Ar. 3. De suscipientibus hoc sacramentum. 299
diff. Partialis ordinatus teneatur continentiam sacris ordinibus annexam seruare. 300
diff. Quando ratione homicidij irregularitas contrahatur. 301
dub. De defectu ex parte delicti. 304
dub. In quibus casibus aliquis est suspensus. 305
dub. Malicia Sacerdotis impediatur characteris impressionem. 306
Ar. 4. An Papa habeat etiam super omnes Christianos temporalem iurisdictionem. 307
Ar. 5. An Clerici in sacris constituti sint quantum ad personas in potestate emitti per ius diuinum exempti. 307
diff. Tenenturne Clerici seruare leges regni, in quo vitam degunt. 308

Flores Theologorum quaestionum Sacramenti matrimonii.

Questio. 1. De his, quæ ad essentiam Matrimonij pertinent.

Ar. 1. An Matrimonium sit ex institutione diuina, an ex naturali dumtaxat. 309

Ar. 2. an Matrimonium fuerit a Deo mediate per ministros, vel immediate ab ipso institutum. 310
diff. Quando fuit Matrimonium institutum. ibid.
diff. An Matrimonij institutio fuerit consilium, vel preceptum. 311
diff. Obligantne hoc preceptum nunc omnes homines. ibid.
Ar. 3. an oscula complexusque maritalis, coniugalis copula licite fiant, sintque gratia & gloriæ meritoria. 312
Ar. 4. ut de Matrimonio nouæ legis sacramentum. 313
diff. Conferantne gratiam, ut est nouæ legis sacramentum. 313
diff. Quenam est Matrimonij materia, & forma. 314
diff. Quis est huius sacramenti minister. ibid.
Ar. 5. Siene coniugalis copula de essentia Matrimonij. 315
Diff. 27. ar. 1. Quenam est Matrimonij definitio. 315
Ar. 1. an sit de intrinseca ratione Matrimonij mutui consensus. 316
diff. Talis consensus estne signo aliquo exteriori necessario declarandus. 316
diff. Si Deus vni contrahentium alterum vellet reuelare, essetne hoc factum. 317
diff. Talis consensus a quo est exprimendus. ibi.
diff. Matrimonium per procuratores contractum estne sacramentum. ibi.
diff. Quando alter coniugum fide contrahit, estne verum Matrimonium. ibi.
diff. an Matrimonium ratum per ingressum religionis alterius coniugis dissoluitur. 318
diff. Quæ autoritate Matrimonium ratum dirimitur. ibi.
diff. Matrimonium consummatum potest ne aliquando quantum ad vinculum utroque coniugum viuentis dissolui. 319
diff. an sit hoc sacramentum separabile quoad thorum. ibi.
dub. Quid si aliter coniugum solum religionem profiteatur. 320
diff. Si vnus coniugum de licentia alterius professus sit religionem, poteritne facta professione in saeculo manere illum extrahere. ibi.
diff.

INDEX.

- diff. Extractus a religione soluto Matrimonio per mortem alterius tenebitur reuerti ad religionem.* ibid.
diff. Quid si de facio secundas nuptias contrahat. ibid.
diff. Quid de coniuge qui sine alterius licentia solum uer professus est, & ab alio extractus a religione, illo mortuo ad quid tenebitur. ibid.
diff. Poterintne illi secundas nuptias contrahere. 321
diff. Suntne hæc uera quando promouetur ad sacros ordines, aut assumitur ad Episcopatum. ibid.
diff. Quid de separatione coniugum, quæ sit per adulterium uxoris. ibi.
diff. an possit Papa dispensare in Matrimonio, rato quoad vinculum ita: ut uterque possit ad secundas nuptias transire. ibi.
Art. 4. De sponsalibus.
diff. an sint promissiones futurarum nuptiarum. 322
diff. Qua ætate licet sponsalia contrahere. ibi.
diff. An sponsalia iuramento affirmata, Matrimonij robur obtineant. 323
diff. Poterintne iudex Ecclesiasticus in foro exteriori sponsum compellere: ut iuramentum adimpleat. ibi.
diff. Quid, si interim cum alia per uerba de presenti contrahat. 324
diff. Copula carnalis post sponsalia de futuro facitne uerum Matrimonium. ibi.
diff. an in aliquo modo dissoluta sponsalia possint. 324
Art. vlt. Suntne bigami irregulares. 325
diff. Poterintne Papa in bigamis dispensare, ut ad sacros ordines promoucantur. 326
diff. an irregularitas bigamie per Baptismum tollatur. 327
difficultas. An irregularitas ex homicidio per Baptismum tollatur. 327.
- Quest. De Matrimonio conditio-*
nato.
Art. Vni. An contractus matrimonialis sub conditione factus, conditione non existente, valeat. 327
diff. Quid si conditio de presenti, vel de præterito per uerbum de futuro in contractu Matrimoniali ponatur. 328
diff. Quando conditio contingens de futuro uerbo de presenti appositæ impletur, et sine nouo consensu necessarius præstandus. ibid.
diff. An conditio habilitatis, postea, quando personæ sunt inhabiles ad contrahendum, faciat sponsalia. 329
diff. an conditio impossibilis reddat Matrimonium nullum. ibi.
diff. an conditiones contrarie substantiæ Matrimonij illud annullent. 330
diff. an conditiones possibiles, & temporales reddant nullum Matrimonium contractum, quando non sunt contra illius substantiam. 331
diff. Quid si dicat, contraho tecum, si mecum prius concubueris. ibi.
diff. An hæc conditio, si te virginem inueni, sit turpis, ita: ut pro non adiecta habeatur. ibi.
diff. an valeat Matrimonium, quando conditio est negatiua. 332
- Quest. De consensu libero, & coactio.*
Art. 1. An metu cadente in constantem uoluntatem Matrimonij contractus annullatur. 333
diff. Eritne tale Matrimonium nullum iure Diuino, & naturali an Ecclesiastico tantum. 334
diff. Annullentne Matrimonium omnes metus cadentes in uirum constantem. 334
diff. an Matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum, sit perinde irritum, ac si sine iuramento contractum. 335
Difficul. An quando metu graui ad contrahendum, & confirmandum Matrimonium aliquis compellitur, sit uerum.

INDEX.

- Verum Matrimonium.* 335
diff. an Matrimonium, quod antea erat concubationem, per subsequentem liberam consensum, aut Matrimoniale uerbum, sit ualidum. 336
Art. 2. De compulsionem per imperium.
diff. an lex possit filium ad contrahendum Matrimonium compellere. 336
diff. potestne Princeps, vel Index aliquando subdum metu mortis, siue carceris ad contrahendum compellere. 337
- Questio. De impedimento erroris.*
Art. 1. an error in persona, vel in conditione uerum Matrimonium impediatur. 337
Art. 2. an error in bonis, & in qualitate Matrimonium impediat. 338
Art. 3. an inter sanctissimam Virginem, & beatissimum Ioseph fuerit uerum Matrimonium. ibid.
diff. habuerintne in lege veteri præceptum contrahendi Matrimonium a parente illud contrahere. ibid.
- Questio. De bonis Matrimonij fidei, scilicet proles & sacra menti.*
Art. 1. Indigene Matrimonium aliqua ex ratione. 339
diff. Quæ nam sunt Matrimonij bona. 340
Art. 2. Quod istorum bonorum est diuini, & magis ad Matrimonium essentialis, & magis ad Matrimonium essentialis sit proles, & fidei, actus coniugalis etne licitus. ibid.
diff. an accedens ad propriam, sola causa ueniendi fornicationem cum uxoribus, quando abusus actus matrimonialis sit mortale peccatum. 342
- Questio. De obligatione solutæ di debiti.*
Art. 1. an uir uxori, & uxor viro debitum reddere teneatur. 343
diff. Tenebiturne coniux sanus leprosus reddere debitum. 343
diff. Uxor tempore menstrui excusabiturne a debiti coniugalis solutione. ibi.
diff. an uir ratione peregrinationis a solutione debiti excusari possit. 344
diff. an possit unus coniugum a solutione debiti liberari, altero inuito, continentiam uouendo. ibid.
diff. Quo tempore non licet debitum petere. 345
dubium. Eritne hoc Ecclesiæ præceptum, an consilium. ibi.
dubium. Quando coniugatus est communicaturus, licetne petere debitum. 346
dubium. Licetne quando Ecclesia nondum impartita est coniugibus benedictionem. ibi.
diff. Licetne in loco sacro debitum petere. ibid.
- Questio. De Bigamia.*
Art. 1. Quo iure bigamia utroque iurante est prohibita. 347
diff. Quo iure poterant veteris legis patres plures habere uxores. 348
diff. Omnes qui tempore legis scriptæ plures duxerunt uxores, habueruntne reuelationem. ibi.
diff. Poterant etiam gentiles licite plures habere uxores. 349
diff. Constantine ralis dispensatio. ibi.
difficul. Poterintne Ecclesia in hoc dispensare. ibi.
difficultas. An in aliquo saltem euentu sit licitum uxori habere plures viros. ibid.
Articul. 2. an inseparabilitas Matrimonij, usque adeo sit inuolabilis de lege naturæ: ut per leges ciuiles ante aduentum Christi non potuerit in aliquo casu reuocari. 350
diff. an

INDEX.

dis. an ante aduentum Christi fuerit licitum iudaeis libellum repudiij uxori dare, & ad secundas nuptias per solutionem priorum nuptiarum transire. *ibi.*

Quaest. De impedimentis Matrimonij.

Ar. 1. Potestne Matrimonium impediri. *ibi.*
dub. Quena sunt Matrimonij impedimenta. *ibi.*
dis. dirimuntne frigidas Matrimonij contractum. *ibi.*
dubium. Quia ratione impotentialis, vel perpetua dignoscitur esse. *ibi.*
dubium. Quomodo mulier poterit viro impotentiam probare, postquam cum illo per triennium dormierit. *ibi.*
dubium. Quid si vir non est Eunuchus, sed integer. *ibi.*
dubium. Quid si alter tantum diuorsum petat. *ibi.*
dis. Quid si facta per Ecclesiam separatione, qui defunctus est impotens, fiat per aliquam causam naturalem potius &c. *ibi.*
dub. Quid impotentia perpetua per miraculum notorium dimoueat. *ibi.*
dubium. Si neuter coniugum separationem petat, quamuis alter sic impotens poteritne simul cohabitare. *ibi.*
dubium. Poteruntne se inuicem amplecti, & osculari. *ibi.*
dis. si vir uxorem virginem habeat, quam non potest referare, potest tamen ad corruptam accedere, tenebiturque virgo per annum sit viro cui semel nupit, apta, & petri. *ibi.*
Ar. 2. an maleficium, ut frigidas, impediat, & dirimit Matrimonium. *ibi.*
dubium. Quomodo probari poterit, si ne perpetuum, an non. *ibi.*
dubium. Quomodo maleficium erit auferendum. *ibi.*
Dis. An delictum maleficium Matrimonij auctoritate Ecclesiae solutum sit repandum. *ibi.*
Ar. 3. Furores, & amentes possuntne contrahere Matrimonium. *ibi.*
dis. si amens superueniat Matrimonio contracto, coniux sanus tenebitur

reddere, & exigere ab amente debitum. *ibi.*

Quaest. De diuortio causa adulterij.

Ar. 1. an vir, quoad thorum, uxorem adulteram dimittere possit. *ibi.*
dis. Potestne a viro propter crimen contra naturam dimitti. *ibi.*
dubium an vir ex praecepto uxorem adulteram dimittere teneatur. *ibi.*
dis. Potestne vir uxorem adulteram prius auctoritate dimittere. *ibi.*
dis. Potestne similiter vxor viro adulterum dimittere. *ibi.*
dis. an possit vir dimissa vxore adultera aliam ducere. *ibi.*
Ar. 2. an vir teneatur reconciliare uxorem adulteram. *ibi.*
dis. Tenebiturne coniux repudiatus redire, si innocens peccat. *ibi.*
dis. Facto diuortio, si innocens adulterum committat, tenebiturne reconciliari sibi. *ibi.*
dis. An vir occulte adulter uxorem adulteram repudiando peccet. *ibi.*
Ar. 3. Quia crimina Matrimonium contrahendum dirimunt. *ibi.*
dubium. Quid si homicidium sit commissum sine intentione contrahendi cum participante &c. *ibi.*
dubium. Quid si sola simplex pro iudicio iuramento firmata, vel non, ex una eorum parte interueniat. *ibi.*
dubium. Quid si vnus adulter alterum coniugatum esse ignoret. *ibi.*
dubium. an solum adulterum sine fidei datione, & sine homicidio impediat Matrimonium post mortem coniugis innocentis. *ibi.*
dub. Sola fidei datio, vel Matrimonij viuat prioris coniugis sine adulterio, & homicidio impeditne Matrimonium. *ibi.*

Quaest. De errore conditionis servilis.

Ar. 1. Quando quis duxit ancillam, eritne eius liberam, & cognita seruilitate erit validum Matrimonium. *ibi.*
dubium. Estne hoc impedimentum de iure naturae, ut frigidas, & archidiaconus

INDEX.

ante iure Canonico tamen, ut constat. *ibi.*
dubium. si vir ignoranter contrahens cum ancilla, tanto illam amore profectus, ut si tempore contractus seruilem agnosceret, cum nihilominus ducem agnita seruilitate valebit. *ibi.*
Ar. 2. Potestne duo seruati, iunctis Domini Matrimonium contrahere. *ibi.*
Ar. 3. Potestne vir, uxore iuncta se in seruilem redigere. *ibi.*
dubium filius ex se uia, & libero natus, quos pariter conditione sequitur. *ibi.*
Ar. 4. an ante pubertatem iugitum Matrimonium contrahi possint. *ibi.*

Quaest. De impedimento Ordinis.

Ar. 1. an poterit Ecclesia dissolui, ut in sacris constituti sint ad Matrimonium inhabiles, vel an perpetuus cohabitatio sacerdotis Ecclesiae expedit. *ibi.*
dis. Cuiusmodi sacerdotum inceptum a promissa Ecclesia. *ibi.*
dis. Quo tempore cepit Sacerdotalis constituti. *ibi.*
dis. In sacris ordinibus constitutus, estne inhabilis ad Matrimonium. *ibi.*
dis. Quo iure tale Matrimonium essent nullum. *ibi.*
dis. an sicut Matrimonium est nullum & impeditur per sacros ordines, ita eodem iure sacerdos ordo per Matrimonium impediatur. *ibi.*
Ar. 2. De impedimento criminis, quod impedit Matrimonium, non tamen dirimit contractum. *ibi.*
dis. Potestne in aliquo casu vir sine peccato contrahere uxorem adulteram. *ibi.*
Ar. 3. an votum Matrimonium impediatur. *ibi.*
dis. an votum simplex continentis Matrimonium praecedens impediatur, & dirimit contractum. *ibi.*
dis. Quid, si non contrahat animo consummandi Matrimonium. *ibi.*
dis. Tenebiturne aote consummari tunc sub reatu v. m. ingredi religio nem. *ibi.*
dis. Simpliciter nouentes possuntne reddere debitum. *ibi.*

Dub. nm. Quid si vterque habeat votum continentiae. *ibi.*
dub. Quid, si vir habeat votum continentiae, & vxor debitum peiere non audeat, peccet &c. *ibi.*
dub. Votum solenne continentiae vtrum impediatur, & dirimat Matrimonium. *ibi.*
dis. Potestne Papa dispensare, ut habens votum solenne monachalis continentiae Matrimonium contrahat. *ibi.*
dubium. Potestne fieri dispensatio propter bonum peculiare vuentis. *ibi.*
Ar. 5. an viroque coniuge viuentis, possit alter ad secundas nuptias transire. *ibi.*

dub. Quia requiritur certitudo de morte viri absentis, ut vxor sine peccato ad secundas nuptias transire possit. *ibi.*
dub. Quid, si hac certitudine habita, & Matrimonio contracto, vir redeat. *ibi.*
dubium. Quid, si vir mortuus est, tamen mala fide cum secundo contraxit fingens &c. *ibi.*
dub. Valente tunc Matrimonio, poteritne peccare, & reddere debitum. *ibi.*
dub. Quid si bona fide contraxit, & postea dubitet sine vxore sua, an non. *ibi.*
dub. Vxor stante dubitatione poterit debitum exigere. *ibi.*

Quaest. De impedimento, quod cultus disparitatis nominatur.

Ar. 1. an infidelis sit ad contrahendum cum fidei inhabilis. *ibi.*
dub. Eruntne saltem sacramentum ex parte fidelis. *ibi.*
dubium. Valebuntne saltem sponsalia sub conditione, utpote si coniux infidelis ad fidem reuertatur. *ibi.*
Ar. 2. an coniux fidelis possit simul cum coniuge infideli habitare. *ibi.*
dubium. In hac Ecclesia conuersus cum infideli coniuge, poteritne sine iniuria tamen creatoris habitare. *ibi.*
dub. Si infideles conuersantur. Si quoque consanguinei in gradu prohibito, poteruntne tunc simul cohabitare. *ibi.*

INDEX.

- dubium. Si infidelis habeat plures uxores, & omnes conueriantur, velique cum eo habitare, quam illarum tenebitur retinere. 379
- dubium. Altero coniugum ad fidem conuerso, & apud Christianos viuentem, apud quem debent filii nondum ratione vtentes manere. 380
- dis. Per conuersionem alterius coniugis ad fidem etiam quoad vinculum dissoluitur Matrimonium ita; vt liceat utrique in sua religione ad secundas nuptias transire. 381
- dubium. Dissolueturne quam primum in fidelis admonitus non vult conuertere, vel non vult habitare sine creatoris iniuria. 382
- dubium. Poteritne infidelis in sua secta aliam ducere, si fidelis ad secundas nuptias transierit. 383
- dubium. Matrimonium infidelium per votum solemne religionis a coniuge primo conuerso emissum, dissoluetur ne. 384
- dis. An post lapsum alterius coniugis in haeresim, vel apostasiam, Matrimonium quoad thorum, aut vinculum dissoluitur. 385
- dubium. An vir innocens, quando vxor fuerit haeretica, & reconciliata possit sacros ordines recipere, sicut pdr morem chalem intrare religionem. 386
- dis. Per quodcunque aliud peccatum propter haeresim, dissoluitur Matrimonium quoad thorum. 387
- Ar. ult. an Matrimonium inter infideles sit verum & legitimum. 388
- dis. Peccantne infideles in usu Matrimoniali. 389
- Quest. De impedimento consanguinitatis.*
- Ar. 1. Quidnam est consanguinitas, & quid linea. 390
- Ar. cu. 2. Quidnam est gradus & quotuplex. 391
- Ar. 3. an iure diuino sint modo aliqui gradus prohibiti. 392
- dis. Prohibentur ne iure naturali gradus
- in linea recta ascendendum, & descendendum ita ut Papa in his dispensare non possit. 393
- dub. Quid si in mundo non esset nisi pater, & vnica filia, vel plures. 394
- dubium. Contractus Matrimonialis in secundo gradu lineae rectae, & sequentibus in infirmum potest contrahere naturali, an Ecclesiastico. 395
- dis. an liceat Matrimonium contrahere in linea transversali xquali, & iniqua. 396
- dis. Potestne Ecclesia modo aliquos gradus prohibere. 397
- dis. Potestas civilis Regis poterit, quomodo admodum Ecclesia, aliquos inhabilitare quominus contrahant. 398
- Quest. De impedimento affinitatis, quo Matrimonium impeditur, ne contrahatur, & contractum irritatur.*
- Ar. 1. Quid, & quotuplex est affinitas. 399
- dis. Qui nam sunt affinitatis effectus. 400
- dis. an seculi lege positiva Ecclesia prohibente Matrimonium intra affinitatis gradum sit aliquis gradus affinitatis lege naturali tantum Matrimonium contrahendum dirimens ita vt in eo Papa dispensare non possit, prohibitus. 401
- dubium. de affinitate collateralis, an non possit succedere Papa dispensante duobus fratribus nubere. 402
- Ar. 4. de impedimento publicae honestatis. 403
- Ar. 4. an Matrimonium inter eum qui in eo sit Ecclesiae auhorizatus dirimendum. 404
- Ar. 5. de raptu. 405
- Ar. ult. an omnis, qui ex damnata copula nascitur illegitimus sit. 406
- Quest. De cognatione spirituali & legali.*
- Ar. 1. an cognatio spiritalis dirimat Matrimonium contrahendum. 407
- Ar. ult. de cognatione spirituali. 408

FINIS.

REGISTRVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z,
A a B b C c.

Omnes sunt quaterniones, praeter Cc, quae est lexternio.

AVGVSTAE TAVRINORVM.

M D LXXXI.

INDEX
LEGISLATIONIS

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

LOCICARVM
MUNITIONVM

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

DE LEGISLATIONE

FLORES
THEOLOGICARVM
QVAESTIONVM,

In Quartum Librum Sententiarum.

COLLECTI A REVERENDO P. FRATRE
Iosepho Angles Valentino, Ordinis Minorum Regularis
Observantiae, Prouinciae S. Iacobi, & Sacro Sanctae
Theologiae professore, & praefectore.

AD ILLVSTREM D. ANTONIVM
Perez, Catholicae Maiestati à secretis status.

Pars Secunda.

CVM PRIVILEGIO REGIO.

AVGVSTAE TAVRINORVM.

Expensis Benedicti Boyerij. M D LXXXI.

AD LECTOREM.

N, damus tibi amice lector postero-
riorem huius operis partem, au-
thoris inualetudine, & Typogra-
phi oscitantia plus satis retardatam. Vtram-
que tamen boni confule, & ad plura, & maio-
ra egdenda addideris animum. Vale.

NOS Don Franciscus Perez Dei, & Apo-
stolica Sedis gratia, Archiepiscopus Ca-
laritanus & Episcopus ymionum, Prior
Sancti Saturnini, Primas Sardinie; &
Corfica, Sancte Romana Ecclesie vexillarius, & de
consilio Suae Maiestatis. Cunctis inspecturis attesta-
mur, & notum facimus comparuisse coram nobis R. P.
Sacrae Theologiae professorem Fratrem Iosephum An-
gles, & Seraphici Sancti Francisci Ordinis de Obserua-
tia in presenti Sardinie Regno Commissarium Genera-
lem, & exhibuisse nobis secundam partem libri ab eo re-
collecti, editi, & compositi denominati Flores Theolo-
gicarum questionum visi, recogniti, & approbati ab
eruditissima vniuersitate Complutensi de mandato Re-
gi consilij Aragonie, & cum permissu examinatorum
laborum imprimendorum ab Illust. D. Archiepiscopo
Valentino deputatorum pro illo excudendo. Quae om-
nia nobis aperta fuerunt per publicas literas, & in-
strumenta in prima parte impressa. Quibus existenti-
bus fuit per nos commissum reuisioni eiusdem libri R. An-
tonio Montano in Sacra Pagina Magistro & Canoni-
co nostra Primatialis Ecclesie Calaritanae & habita-
nti in presenti Ciuitate prout in nostris inde confectis li-
teris plenius continetur. Cumque postmodum per eun-
dem R. P. Fratrem Iosephum Angles simili modo fuis-
set petita facultas pro secunda eiusdem libri parte, &
per nos commissum eidem magistro Antonio Montano il-
lius reuisioni, nobisque retulerit nihil in eadem secunda
parte offendisse quod bonis moribus, Sacrae Scripturae,
Oecumenicis Concilijs, aut Sacrosancta, Romana Ec-
clesiae praescriptum contraheriat, quin potius conduci-
timum, atque vsui Reipublicae Christianae maximo su-
perueniret. Idcirco quibusvis Impressoribus, seu Typog-
phis

phus harum vigore concedimus, ut libere, & licite
sum librum euulgare, atque imprimere possint, & enu-
gatum, atque impressum distribuere obſtaculis, & pro-
hibitionibus ceſſantibus quibuscunque. In quorum testi-
monium presentes nostra manu subscripat, & sigillo
roboratas per Notarium & Secretarium inſcriptum
expedien. decernimus Dat. Calari, in Palatio, nostro
Archiepiscopali, Die XXVIII. mensis Ianuarij, An-
no à Nat. Domini M D LXXVI.

F. Archiepiscopus Calaritanus.

Antonius Montanus Canonicus Calaritanus.

Illustr. & Reuerend Dominus meus Archiepiscopus Calaritanus, mandauit mihi Augustino Sabater Not. & Sect.

Locus .*. Sigilli.

Registrata.

CONCORDANT IMPRESSA,
CVM ORIGINALI.

Idem Antonius Montanus.

I
FLORES
QVAESTIONIS
DE CLAVIBVS.

QVAESTIO DE CLAVIBVS.

DD. De hac quaest. disputant dist.
18 & 19. Alexan. Alen. quaest. 19. &
70. S. Thom. in additionibus à q. 17.
vsque ad 22. Turrecrem. lib. I. summæ
Eccle. à cap. 93. vsque ad finem lib.
& lib. 2. Victoria in duabus prælectio-
nibus circa hanc materiam.

Art. 1. An sint in Ecclesia et ante regni calarum.

CONCLUSIO.

In statu innocentie fuisset aliqua potestas
spiritualis, si genus humanum in illo perfe-
uerasset. Quia tunc fuisset Ecclesia multo
perfectior, & de ratione Ecclesie est, ut sint
in ea diuersa officia: nam ut in triumphan-
te quidam Angeli sunt aliis in potestate superiores. Ita
in statu innocentie fuissent alii homines aliis superiores,
alioqui enim non esset Ecclesia.

CONCLUSIO.

In statu legis naturæ à lapsu primi parentis, usque ad
egem scriptam fuit potestas spiritualis habens spiritua-
lem iurisdictionem in subditos coercendi, & amouendi illos

A 3 à pec-

Alex. Alen. q.
79. m. 1. & 3. S.
Th. q. 17. ar. 1. &
reliqui d. 18. D.
Bona. ar. 1. q. 1.
ad 2. Ri. ar. 1. q. 2.
& 3.

à peccatis propter eorundem spirituale bonum. Hæc Con-
clusio eadem ratione, qua proxima confirmatur. Fuit enim
tunc Ecclesia iustorum Noë, scilicet, Abrahæ, Iacob, & eg-
retorum Patriarcharum, quos Ecclesia connumerat. Fuitq;
Sacerdotium Melchisedech.

CONCLUSIO.

Deut. 17.

Tēpore legis scriptæ fuit potestas aliqua spiritualis, cui
sub pēna mortalis peccati subditi obedire tenebantur. Cō-
stat Deut. 17. ubi de Sacerdotibus illius generis dicitur: qui
autem superbievit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui
eo tempore ministrat Domino Deo tuo; ex decreto iudi-
cis, morietur homo ille. Quia quidem pēna, nisi propter
mortale peccatum, plectebatur nemo.

*magis a seipso potestatem
habet quam a seipso.*

CONCLUSIO.

Clavis quid.

diff. clavis.

Rom. 3.
Galat. 3.
Galat. 3.
Hæbr. 9.

Non tamen in Lege naturali, vel scripta pōnes ali-
quam spirituales potestatem claves regni celorum huius-
modi. Clavis enim est potestas ligandi, atque soluendi, qua
iudex Ecclesiasticus dignos recipere, & indignos à regno
celorum excludere debet, per quam quidem & peccata re-
mittuntur, & gratia confertur, ut in Extravag. de ver. signi-
ficatione constat. Quia potestate Sacerdotis veteris legis
caruerunt, ut B. Paulo. multis in locis auctor est. Et
Rom. & ad Gal. ex operibus legis non iustificatur &c. Et
rursus, si per legem Iustitia, &c. Et ad Hæbr. de sacrificiis
legis veteris loquens ait; sanguis hircorum coinquinaros
sanctificat ad emundationem carnis, id est, ab irregulari-
tutibus contractis; propter ceremoniarum transgressio-
nem.

APPEN.

Hinc colligitur, sacrificia illa virtute propria regnum
celorum non aperuisse, & per consequens Sacerdotes ve-
teris legis claves regni celorum non habuisse. Remitte-
bantur tamen tunc peccata virtute contritionis sine ordi-
ne ad aliquod sacramentum, id est, sine sacramento in res
vel in voto.

CONCLUSIO.

Christus Iesus Apostolis claves regni celorum dedit, ut
los

los quociens orbis Episcopos instituit, & auctoritatem ab-
soluendi quemlibet Christianum virtute sacramenti pē-
nitentiæ, & ligandi virtute excommunicationis tradidit.
Pater Ioan. 20. sicut misit me pater, & ego mitto vos. Etc.
Christus autem missus est à patre non solum ad prædican-
dam, verumetiam ad peccata autoritative remittenda: ut
quidam dixit paralytico; remittuntur tibi peccata tua. Quia
re eodem modo misit Apostolos, conferens illis tan-
quam iudicibus, & ministris potestatem remittendi pecca-
ta, &c.

Ioan. 10.

CONCLUSIO.

Clavis potestas ad tria se extendit; nempe ad peccato-
rum remissionem virtute pēnitentiæ faciendam, ad ligan-
dam, & soluendum in foro exteriori, ad Diuinam Scriptu-
ram autoritative interpretandam. Et ratio est, quia cla-
vis potestas est aperiendi, & claudendi regnum celorum,
quod quidem regnum trisarium sumitur. 1. pro Ecclesia
triumphante. A diebus Ioannis regnum celorum vim pa-
risit famulas, &c. Et 2. pro militante. Simile est regnum celorum homini
voluit regnum Dei, &c. Et 3. pro Scriptura Sacra. Auferetur à
potestas clauum extendet se ad aperiendum Ecclesiam
denam militantiem virtute sacramenti pēnitentiæ, & ad clau-
dendam militantiem excommunicando, vel aperiendam
ad excommunicationem absolviendo, & tandem ad obligan-
dum homines ad certam diuinæ scripturæ intelligētiā.

Matth. 18.

Matth. 10.

Matth. 23.

Matth. 23.

Ioan. 10.

Ex prima potestate sequitur, nullum esse peccatum, quod
virtute pēnitentiæ remitti non possit, quia sine limita-
tione Apostolis dictum est; Quorum remiseritis peccata &c.
& rursus, Quæcunq; ligaueritis &c.

Secundo sequitur, posse Ecclesiam instituire sacramen-
ta, quorum virtute venialia peccata remittantur: quia
venialia peccata non sunt ex præcepto confitenda, &
Ecclesia omne genus peccati remittere possit; poterit pro-
prio extra confessionē sacramentale aliquid instituere,
quo autoritative ex opere operato venialia condonen-
tur.

APPEN.

APPEN.

Ex potestate admittendi, & excludendi ab Ecclesia mi-
nuente colligitur; Posse Rom. Pont. condere leges obli-
gantes

gantes transgressores virtute obedientie, vel excommunicationis ad gehennam. Dictum est. n. B. Petro. Tibi dabo claves regni cglorum. i. Ecclesie militantis. Quodcuq; ligaueris super terram, &c.

APPEN.

Inde etiam inferitur; Posse Papam hac potestate sibi à Christo super totam Ecclesiam militantem tradita, idest, in foro exteriori dispensare in his etiam, quæ sunt iuris Diuini, vel potius, si maus, ius ipsum declarare, aut interpretari, legitima tamen causa interueniente. Vt in vobis, & aliis.

APPEN.

Ex tertia potestate dependet posse Roman. Pont. Concilium congregare, & Concilium rite congregatum auctoritative Diuinam Scripturam interpretari, & leges obligantes transgressores ad mortale peccatum condere posse.

CONCLUSIO.

Eandem potestatem, quam Apostoli in Primitiua Ecclesia habuerunt, habet modo Ro. Pon. habebitq; usq; ad sæculi consummationem.

Matth. vi.
Ephes.

Hæc conclusio à Doctoribus probatur ex illo loco; Ego vobiscum sum, usq; ad consummationem sæculi. Et ad Ephesios Beatus Paulus, de Ecclesia verba faciens, ait. Christum dedisse quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, &c. in opus ministerii in ædificationem fidei, ris Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnationis Filii Dei in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi. vbi apertissime testatur, Ecclesiasticum ministerium, usque ad consummationem sæculi esse duraturum.

Titul.

Hinc confutatur error Nouatianorum, & Lutheranorum affirmantium: claves Apostolis non fuisse datas ad remittenda peccata, sed ad prædicandum Euangelium.

Prima diff. Fueruntne Claves data Apostolis ante resurrectionem, an post?

Alex. Alen. q.
79. toto. m. 6. d.
Seco. d. 19. q. 1.

TRES sunt opiniones. Prima Armachani, li. 1. ca. 14. & 15. de questionibus Armenorum asserentis, Claves fuisse Apostolis traditas multo ante Iesu mortem. Secunda, se Apostolis traditas Ioan. 20. Hæc est opinio patris à Castro & opposita est communis, tenens post resurrectionem fuisse

se datas, Tertia est Magistri Victoria in relectione de Potestate Ecclesie, qui docet; diuersis temporibus traditas fuisse, quia diuersa est Ecclesiastica potestas. Nam potestatem in foro exteriori condendi leges, & ligandi per excommunicationem, & obedientiam, acceperunt quando omnes simul dixit; Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terram, &c. Potestatem vera super corpus Christi veni. Quando dixit Iesus in Cena; hoc facite in meam commemorationem. Et tandem potestatem remittendi peccata in foro conscientie post resurrectionem, quando Ioan. 20. dixit; Accipite Spiritum Sanctum, &c.

Ioan. 20.

Matth. 18.

Luc. 22.

Ioan. 20.

CONCLUSIO.

Ex Euangelio minime constat ante resurrectionem in foro exteriori Apostolis fuisse traditas Claves. Nam locis in tertia opinione citatis solum pollicetur Christus Claves traditurum, loquitur enim per verba futuri temporis.

Hinc apertissime colligitur Ecclesiam habere Claves; nam Deus verax est in promissionibus; ait enim Beatus Paulus. Nunquid incredulitas illorum fidem Dei euacuat absit.

APPEN.

Rom. 3.

CONCLUSIO.

Apostoli potestatem consecrandi Eucharistiam in Cena acceperunt dicente Christo; hoc facite in meam commemorationem. Ratio est, quia pronomen (hoc) demonstrat omnia, quæ Christus tunc fecit, & cum ipse ibi consecrasset potestatem consecrandi proculdubio illis tradidis.

Luc. 22.
1. Cor. 11.

CONCLUSIO.

Claves in utroque foro fuerunt Apostolis tradite, quæ dicit Christus; Accipite Spiritum Sanctum &c. Ratio est, quoniam illis verbis, remissionem, & retentionem peccatorum sine limitatione, quantum ad vtrumque forum est.

Ioan. 20.

Beato Matchie fuit concessa plena potestas, quando fuit electus Apostolus, & B. Tho. quando erat absens, fueruntque illis tradite Ioan. 20. Hæc est opinio patris à Castro verbis Sacerdotio. Hæresi 1.

Ioan. 20.

Alex. Alen. ibi.
& m. 2.

II. Diff. An Apostoli habuerint immediate a Christo potestatem omni-
Christianorum, in utroque foro iurisdictionem fuerint?
Beato Petro in illa aequali?

Tres sunt opiniones. Prima est Turrecrem. lib. 2. Summa
Ecclesiastica cap. 765. Potestatem Episcopalem, quam ad
excommunicandos subditos, ad Ecclesiam gubernandam
accepit Beatus Petrus à Christo, eam ipse alius communi-
cavit, sicut & modo Papa Episcopis exteriorem iurisdic-
tionem communicat. Secunda opinio, quam refert Caicani-
tractatu de Autoritate Papæ, & Concilii, cap. 1. tenet
Apostolos fuisse Beato Petro æquales in potestate qua
ad utrumque forum, & illam immediate à Christo Domi-
no receperunt. Tertia opinio media est, & explicabitur con-
clusionibus postis.

CONCLUSIO.

B. Petrus, & ceteri Apostoli fuerunt Episcopi totius or-
bis à Christo Iesu constituti. Patet, quoniam quod Chri-
stus promisit B. Petro, idem omnino & ceteris Apostolis
pollicitus est, & quod B. Petro contulit dicens; Pasce oves
meas, idem omnino omnibus simul concessit dicens; Acci-
pite Spiritum Sanctum &c.

CONCLUSIO.

Hæc autoritas Aliis Apostolis collata non erat Ordina-
ria sed delegata, & hoc solum ceteri Apostoli à B. Petro
differunt, quamvis esset illorum pastor. Ratio est, quia
potestas ordinaria datur officio, & dignitati, & transit ad
successores.

CONCLUSIO.

Si comparemus B. Petri & aliorum Apostolorum pote-
statem ad gubernationem omnium credentium, tantam alii
Apostoli habuerunt potestatem, quantum B. Petrus habuit,
ita quod poterant quemlibet Christianum totius orbis, sicut
modo Rom. Pont. excommunicare, & in qualibet Eccle-
sia Episcopos, & Sacerdotes creare. Ratio est, quia omnis
potestas B. Petro promissa & tradita, fuit etiam ceteris Apo-
stolis.

Questio

De Clauibus.

7
Solis collata, & hoc sine personarum, loci, vel fori discri-
mine.

CONCLUSIO.

Si comparemus reliquos Apostolos B. Petro maiorem
ille habuit potestatem. Ratio est, quia erat pastor omnium
Christianorum. Ut constat Ioan. 20. Pasce oves meas &c.
ita erat etiam Pastor aliorum Apostolorum, & Sanctissi-
mæ Virginis, & per consequens erat illorum Prælatas, &
ille superior.

Hinc sequitur prima differentia, potestas B. Petri, quia
ordinaria, erat enim Christi Vicarius, & ita dicitur re-
nominari potestas, aliorum vero delegata, quæ exequutiva
fuit. Ut ad Eph. Vlt. Legatione fungor &c.

Ceteri Apostoli solum habebant potestatem super alios
Christianos, non super se invicem, ut vero B. Petrus habuit
potestatem super omnes Apostolos.

Potestas B. Petri quia ordinaria, transit ad omnes eius
successores: quoniam habet potestatem super universum
orbem. Apostolorum autem successores, nempe Episcopi
non habent similem potestatem, quia erat legata, & talis
potestas finitur vel finita persona, vel ad placitum superio-
ris legantis.

Tertia Diff. An Christus habuerit Clauem?

CONCLUSIO.

Habuit autoritativè ut Deus, & excellentiè ut homo
habuit enim potestatem aperiendi, & clauendi regnum.

Quarta Diff. An Claves sint penes Sacerdotes Evangelicos
tantum?

Dux sunt opiniones. Prima Gersonis in tractatu de Be-
nédictione potestate: & Almayn in tractatu de compa-
ratione Papæ & Concilij capitul. 6. affirmantium, potesta-
tem iurisdictionis esse in tota Ecclesia, adhuc sensum:
quod, ut olim reges, quando per electionem constituaban-
tur, a toto regno eligente regiam potestatem accipiebant,
ita

Matth. 18.

Ioan. 20.

APPEN.

1. Cor. 5.
Eph. 6.
APPEN.

APPEN.

Alc. Alen. 4. 79.
m. 7. ar. 2. S. Th.
q. 19. ar. 2. Sc. d.
19. q. 1. Du d. 18
q. 1.

Ale. Alen. q. 79.
m. 3. Ric. d. 29.
ar. 1. q. 1. & 2. 8.
Th. q. 19. ar. 1. 3.
& 4. D. Bo. art. 1.
Sc. ea. di. & Du.
q. 1. ibi,

ita nunc Papa accipit potestatem à Cardinalibus qui nomi-
ne totius Ecclesie illum eligunt, & ipse dat illam Episco-
pis, & alijs Sacerdotibus. Altera opinio est Turrecem. li.
2. capitul. 71. & in sequentibus, & Caietan. de potestate Pa-
pae: hi tenent Papam habere immediate potestatem à Chri-
sto, & non ab Ecclesia, quam ipse dat Episcopis, & alijs Sa-
cerdotibus. Eligitur, inquit, à Cardinalibus nomine Epi-
scoporum tantum, & non totius Ecclesie. Christus au-
tem sic à Cardinalibus electo dat potestatem in vtroque
foro.

CONCLUSIO.

Hæreticum est affirmare characterem ordinis ad conse-
crandum esse penes omnes Christianos. Definita est ex pre-
se in Conc. Trid. Sess. 7. Cano. 10.

CONCLUSIO.

Non est penes Ecclesiam potestas ligandi, atque solven-
di, vel iurisdictionis potestas, ita ut Papa, & alij Prælati iu-
risdictionem ab Ecclesia recipiant, sed immediate à Chri-
sto. Ratio est, quia Christus non dedit illam Ecclesie, sed
Petro & alijs Apostolis. Ut patet Jo. vlt. Pasce oves meas.
Et alibi. Accipite Spiritum Sanctum. Quare non erit hæc
potestas nisi tantum penes Sacerdotes.

CONCLUSIO.

Papa habet auctoritatem immediate à Christo in vtro-
que foro. Ratio est, quia cum non habeat illam ab Ecclesia, ut
modo diximus, à Christo profecto habebit.

CONCLUSIO.

Episcopi autem, & alij Sacerdotes habent à Papa iurisdic-
tionem. Nam ut supra diximus, potest Episcopos, & alios
Sacerdotes deponere.

Contra hanc veritatem surrexit maledictus Lutherus
dicens, omnes Christianos esse Sacerdotes. Quam hære-
sim

Hæresis

tem copiosissime confutat Pater à Castro verbo Sacerdo-
tum. hæresi 1.

Quæstio diff. An Claves quas ad iurisdictionem in foro exteriori
possint in se habere?

CONCLUSIO.

NULLA femina potest habere iurisdictionem spiri-
tualem. Non enim potest excommunicare. Ut constat in cap.
Dilecta. de maiestate, & obedientia. neq. est capax pote-
statis absolventis, & ligandi in foro conscientie, ut constat
ex cap. Noua. de poenitentia, & remissionibus.

CONCLUSIO.

Non est iure Diuino prohibitum, ne femina possit ha-
bere iurisdictionem spiritualem in foro exteriori.
Hæc conclusio est Glossæ in c. Dilecta citato, & Innocen-
tii ibidem. Ratio est, quia laicus absq. vlllo ordine potest ha-
bere iurisdictionem spiritualem. Potest enim iure Eccle-
siastico non Presbyteris competere, ut Episcopis nō dum
ordinatis.

CONCLUSIO.

Abbatissa potest suis præceptis moniales sibi subditas ob-
ligare, quemadmodum civilis potestas, ita ut ratione in-
iustitiae, aut publici nocimenti, transgredientes eius præ-
cepta venialiter, aut mortaliter, secundum quantitatem no-
cimenti peccent. v. g. si præ nimia literarum frequentia
monialis aliqua in periculo peccandi constitueretur, præ-
litteras scriberet, scribendo mortaliter peccaret. Rō est,
quia potestas politica ratione nocimenti obligat transgres-
siones legum ad M. propter inobedientiam. Hæc conclusio
sequitur ex præcedentibus; quia cum non prohibeantur
iure Diuino habere spiritualem iurisdictionem, poterit
Papa in hoc ex legitima causa dispensare.

Quæstio diff. An quilibet Sacerdos virtute clauium possit quælibet
poenitentiam absolueret?

CONCLUSIO.

SACERDOS non recipit in sua consecratione, po-
testatem

testatem iurisdictionis; ita ut quemlibet possit absolueret. Quia si hoc ratione characteris competeret, quamvis prohiberetur audire confessiones, si tamen de facto audiret, absolueret, valeret absolutio; quemadmodum degradatus de facto consecraret; quia character Sacerdotalis est inlevis. Et ita sequeretur; Omnes Sacerdotes esse aequales Papæ in iurisdictione, & non posse aliquem casum illi reservari, Quæ omnia sunt erronea.

CONCLUSIO.

Sacerdos sua consecratione, ordinis tantum potestatem recipit. Ratio est, quia accipit characterem, qui est potestas spiritualis consuecendi corpus Christi, & administrandi sacramenta, est enim potestas ordinis potestatem remouendi sacramentum penitentis, quæ reducitur ad administrandi sacramentum applicationem.

Circa hanc veritatem Catholicam, quæ est contraria Theologorum sententia, errauit Armachanus in quæstionibus Armenorum, qui tenuit contra primam conclusionem; & Abulenſis etiam, sed dixit ligari ab Ecclesia, ne posset illa in quemlibet vti. Vide Patrem de Castro li. 1. de iusta Hæreticorum punitione cap. 21.

ERROR.

Alex. Alen. q. 80
m. 1. s. Th. q. 18.
D. Bo. d. 18. to. 10
art. 2. Ric. ar. 2.
q. 1. Dur. q. 1. &
Sto. d. 18.

Ar. 11. An virtute clauum Sacerdos proprie dicatur culpam remittere, & gratiam conferre.

Dux sunt opiniones. Prima negans Magi. dist. 28. quem sequuti sunt antiqui DD. Alex. Bona. Ric. Gabr. eadem dist. Contraria opinio fuit Tho. Sco. eadem dist. quos sequitur Adrianus q. 2. de Clauibus, scilicet, virtute huius sacramenti à Sacerdote ministerialiter gratiam conferri, & culpam remitti.

CONCLUSIO.

Contritus accedens ad sacramentum penitentis, verè & remissionem peccatorum, & gratiæ augmentum consequitur. Ratio est, quod sensus absolutionis est. Ego impendo, quantum est ex parte mea, conferoque tibi absolutionem sacramentum, per quod, nisi posueris obicem, tibi peccata remittentur, & de lege non remittit Deus peccata, quin conferat gratiam.

CON-

CONCLUSIO.

Attritus cum ignorantia vincibili, vel culpabili, vel suæ attritionis conscius, virtute huius sacramenti peccato est remissionem minime consequitur. Ratio est, quoniam preceptum contritionis, à quo per ignorantiam culpabilem, vel quando est conscius suæ attritionis non excusat, atque ita peccat mortaliter non habendo illam, & consequenti ponit obicem sacramento, quamvis per illud peccata sibi remittantur.

CONCLUSIO.

Attrito cum ignorantia inuincibili suæ attritionis conscius, Sacerdos ministerialiter virtute huius sacramenti præstat gratiam. Patet ex Conc. Flo. dicente effectum huius sacramenti esse peccatorem remissionem. Quamobrem uentis illud applicando remittit peccata, & ex consequenti primam gratiam confert.

CONCLUSIO.

Solus Deus remittit peccata principaliter Ratio est, quia solus virtute propria remittit, & solus est uirtus, & mortuus Dominus. Causa enim principalis est, quæ virtute propria, & non aliena operatur.

1. Dist. An Sacerdos virtute clauum possit partem temporalem pro peccatis debitam remittere.

Communis est Doctorum sententia d. 18. est tamen opinio Durandi eadem dist. virtute clauum remitti non auiam, quam quartam partem penæ.

CONCLUSIO.

Virtute huius sacramenti aliqua pars penæ pro iam dist. solvendæ ex opere operato remittitur. Ratio est, quia cum Sacerdos virtute clauum habeat potestatem ligandi ad penam, habebit etiam remittendi illam. Clauis tenet ad ligandum, & ad soluendum se extendit.

CONCLUSIO.

Virtute clauum non omnis penæ in purgatorio intelligenda, sed minima remittitur. Patet, quia cum ex opere

Alex. Alen. q. 83
m. 5. D. B. S. Th.
R. 1. 3. Du. v. b. fu
pra

operè operato non decet, nisi minima gratia; non remittitur profecto nisi minima pœna. Non enim est maior ratio de vno quàm de alio.

CONCLUSIO.

Tanta pœt esse contritio, vt omnis pœna temporalis mittatur. Per contritionem. n. von solum pro pœna actus, sed etiam pro temporalis satisfaciunt.

11. Diff. An Sacerdos virtute clauium possit penitentem compelli ad penitentiam acceptandam?

Ri. d. 18. ar. 1. q. 5. D. Bon. q. 1. & S. Tho. art. 4. vbi sup.

Tra s sunt opinioniones. Prima Sco. d. 18. & 19. qui tenent non obligari, nisi semel illam acceptauerit, & Gabriel. d. 16. q. 2. dub. 1. & 3. Syl. verbo confessio 1. §. 27. & 28. d. 16. q. 2. dub. 1. & 3. Syl. tractatu de satisfactione q. 2. dicunt, cunda est Caiet. in tractatu de satisfactione q. 2. dicunt, nec teneri ad illam acceptandam, nec acceptam adimplere. Tertia est D. Th. & Ric. & Magistri d. 16. & aliorum tenent, qui affirmant teneri ad acceptandam penitentiam sub pœna mortalis peccati.

CONCLUSIO.

Tenenda est Ric. & D. Th. opinio. Rô est, quia clauis non solum data est ad soluendum, verum etiam ad ligandû penitentem, & cum penitens iudicio Sacerdotis, quod ad solutionem à peccatis subiiciatur, subiicitur quoq. quod tum ad ligationem ad aliquam pœnam.

Tertia diff. An Sacerdos possit quancumq. penitentiam, quam voluerit pro sua arbitrio imponere?

CONCLUSIO.

Non potest, neque debet. Ratio est, quia non oportet vt penitens satisfaciatur pro tota pœna debita per penitentiam à confessore iniunctam; alioqui enim frustra esset purgatorium.

Vnde si penitentia esset intolerabilis, penitens non debet obedire.

Dubium. An Sacerdos debeat imponere aliquam penitentiam sub consilio?

V. G. dicens penitenti, si volueris poteris hæc, aut illa præstare in remissionem pœnæ debitæ pro peccatis.

CON.

Rede facit imponendo. Ratio est, quia talis penitentia propter consilium Sacerdotis est magis meritoria, quam si sola mera voluntate illam efficeret. Hoc S. Th. approbat, Palud. Syl. & alii faciendum esse; admonet.

Quarta diff. An Sacerdos virtute clauium possit per quatuorlibet penitentiam redimere, totam pœnam in purgatorio luendam?

Vera est Scoti opinio d. 18. q. 2. dicentis; iudicium Sacerdotis non consistere in aliquo indiuisibili, vt per eum tota pœna purgatorii remittatur. Sed habet quæstio latitudinis, vt in aliis contractibus. Nam si Sacerdos imponat pœnam dies penitentia, quam sint à Deo taxati tota pœna purgatorii redimetur, atq. et si pauciores, quia Deus propter est ad miserendum, quam ad puniendum.

CONCLUSIO.

An Sacerdos imponit penitentiam intra latitudinē illam, aut citra, aut ultra; si primum, redimetur tota pœna purgatorii, vt acutissime probant rationes Scoti. Si se vtro in purgatorio soluetur, quia quando clauis errat, nō acceptatur in cœlo Sacerdotis sententia. Si tertium, quod sequitur, thesauro indulgentiarum applicatur.

CONCLUSIO.

Optimum erit consilium si Sacerdos imponat penitentiam indulgentias aliquas lucretur, quia per illas pœna purgatorii redimetur.

Quinta diff. An vnus Sacerdos possit penitentiam ab alio impositam relaxare?

Vera Syl. verb. confessio. §. 27. Distinguendum est. Si penitentia fuerit iusta, superior audita confessione, in qua fuit talis penitentia iniuncta, poterit illam relaxare, non autem poterit Sacerdos æqualis, quia par in parem non habet imperium. Si vero fuerit iniusta poterit, tunc relaxare illam, iterum audiendo confessionem. hæc de clauibus.

Alc. Alen. q. 20. m. 3. art. 1. & 2. S. Th. q. 18. art. 1. vlt. Cano. in relectione de penitentia prope finem syl. verbo cōfess. §. 27.

FLORES QVAESTIONIS
DE INDVLGENTIIS.

LEX Alex. Alen. 4 par. q. 83. Caic. in tractatu indulgentiarum. DD. d. 20 S. Tho. q. 25 6. & 7. Adria. in 4. in materia de indulgentiis. Bextius in enchiridio ca. 24. Summa verbo indulgentia, & Pater à Castro verbo Indulgentia, contra Hæreses.

D. Bo. ar. 1. q. 2.
Ric. ar. 5. Dur.
q. 1.

Ar. 1. An Ecclesia habeat potestatem concedendi indulgentias

CONCLUSIO.

HÆRETICVM est asserere; Ecclesiam non potest indulgentias concedere. Definita est in multis Conciliis. in Constantiensi contra Ioannem Vicleff, & in Lateranensi, ubi præscribitur Abbatibus, & Episcopis modum largiendi indulgentias, & numerus dierum. Et habetur in cap. cum ex eo. De penitentiis & remissionibus, & in Concilio Trident. Sess. 21. cap. 9. & Sess. 25. in decreto de indulgentiis.

Prima diff. Qui est indulgentia?

VARIÆ sunt indulgentiæ definitiones, de sententia tamen communi ita definitur.

CONCLUSIO.

REMISSIO pænæ temporalis debita pro peccato actuali iam dimisso, concessa exilienti in gratia, data à Prælato Ecclesiæ de Thesaurò Ecclesiæ propter rationabilem causam. Ex hac descriptione multa colliguntur appendices.

APPEN.

Prima ex illa voce (remissio) inferitur, indulgentiā non esse tantum cōdonationem Thesauri Ecclesiæ (ut ait S. verbo indulgentia §. 2.) sed esse pænæ remissionem viam re illius thesauri. unde in Extravag. Vnigenitus, indulgentia remissio nominatur.

APPEN.

Ex particula (pro actuali iam dimisso) sequitur, indulgentia

gentiam non concedi pro originali, cui solum respondet pænā damni; indulgentia. n. remissio pænæ sensus est.

APPEN.

Ex particula (iam dimisso) colligitur, pro culpa indimissa neminem indulgentias lucrari, quia illi debetur pænā æterna, quæ per indulgentias non remittitur.

APPEN.

Ex particula (exilienti in gratia) sequitur, indulgentiā non prodesse exilienti in mortali, passio siquidem Christi, cuius virtute indulgentia conceditur, viuis membris, & non mortuis applicatur.

APPEN.

Ex particula (à Prælato Ecclesiæ) colligitur, neminem à non suo Prælato posse consequi indulgentias.

APPEN.

Ex particula (propter rationabilem causam) concluditur, indulgentiam absq. causa concessam non valere quāvis sonat, de qua re infra.

APPEN.

Ex vltima particula (de thesauris Ecclesiæ) fit conclusio, indulgentiam esse quādam satisfactionem ex alie suoribus pænālibus, ut si soluturo debitum imperator, ita Papa tribueret ex ærario publico, unde posset solvere: ita Papa dispensat per indulgentias de Thesaurò Ecclesiæ, ut Deo satisficiamus.

Secunda diff. Quantum valeant indulgentia?

S. Th. q. 24. art. 2.
D. Bon. ar. 1.
q. 6. Ricar. ar. 3.
q. 1. ad 2. Dur.
q. 4.

LEX Alexandrum, Ric. Paluda. ubi supra duas pronuntiantes opiniones. Glo. in c. quod autem. de peniten. & ex valere quoad Deum; non tamen quoad Ecclesiam, ut leuius puniatur, id est indulgentia non liberat hominem à pænā in iuncta, aut iniungenda, neque à totali pænā purgatorio; valent tamen, ut leuius illas obrinentes in liberat, nisi à residua penitentia, quando scilicet, peccato secundum iudicium Dei non fuit sufficiens satisfactio imposita. Tertia opinio, scilicet, indulgentiæ valent ad remissionem pænæ temporalis. Hac tamen lege, ut obdat, ut æquivalent penitentia in hac vita, vel in purgatorio soluenda.

Quarta opinio est, indulgentiæ solum valent ad relaxandam penitentia negligenter commissæ.

Quinta opinio, Indulgentiæ tantum liberant à præcepto Ecclesiæ, non aut à pænā in purgatorio infligenda. Sexta opinio

opinio est Caieta. in tractatu ad Iulium Cardialem. lib. ait, quod licet Papa possit, concedere indulgentias, libere a penitentiis iniungendis, & a tali penitentia peccatorum, tamen non liberabit, nisi a penitentiis iniunctis peccatorum, tam quoad Deum, quam quoad Ecclesiam. Ultima opinio est, indulgentiarum tantum penam temporalem relaxant, quantum fuit expresse per indulgentias concessum; ita ut si annus concedatur, pena in purgatorio luenda unius anni remittatur. Innocentii est in cap. Quod ad rem & Adriani q. de indulgen. ibi. Sed potest ulterius. Si quis dubitat.

CONCLUSIO.

Indulgentia non est.

Absolutio à pena luenda in purgatorio, sed est illiusque recompensatio. v.g. Ioannes erat in purgatorio per annum passurus, & recompensat illam penam per aliam penam, Christi & sanctorum, quas Papa Thesauri Ecclesie dispensator illi per indulgentias applicat. Et ratio est, quia absolutio est gratuita, remissio, & uirtute indulgentiarum gratis pena purgatorii non remittitur, ut cogitat, quemadmodum si qui satisfaciatur creditor per aliam pecuniam quam obrem erit recompensatio, & non absolutio.

CONCLUSIO.

Indulgentiarum tantum penam temporalem relaxant, quantum fuit expresse per illas concessum. Hæc conclusio est definita, in Extravagan. Unigenitus ubi legitur Papam posse virtute Thesauri Ecclesie, aut totalem, aut partialem penam temporalem pro peccatis luendam relaxare.

Tertia diff. An qui consequitur indulgentias penitentiam iniunctam adimplere teneatur?

De hac disputat glossa in cap. Quod autem, de pen. & remiss. quam omnes Canonistæ sequuntur, cui non contra dicunt Theologi.

CON-

CONCLUSIO.

Qui consequitur indulgentias non tenetur præcepto aliquo penitentiam adimplere. Patet, in c. n. ex co. de pen. & remiss. ubi dicitur, per Indulgentias enervari penitentiam iniunctam; quæ si non relaxarentur, non enervarentur. Tunciam, quia quod erat per penitentiam satisfaciendum per indulgentias satisfacimus, intelligitur Concessio de Indulgentiis concessis generaliter, vel specialiter de penitentiis tantum iniunctis.

CONCLUSIO.

Cuiusque obtinenti indulgentias consulendum est, ut penitentiam iniunctam adimpleat. Ratio est, quia operæ, & sunt satisfactoria, si existant in gratia penitentis, & medentur peccatori extenuando vitam. At vero Indulgentiæ solum sunt satisfactoriæ.

Quarta diff. An quando conceditur indulgentia hac forma: Concedimus unum annum penitentiam iniunctam, intelligatur de pena respondente in purgatorio, an de satisfactione respondente penam in hac vita?

De hac differit Adrianus ubi supra, notabili; sed ob hoc peccat ulterius. Et cum illo respondeo: tantum valent illæ indulgentiæ, quantum valeret penitentia, & ita per annum in hac vita. Hinc collige aliquid Appendices.

Amplius est indulgentia, quæ conceditur sub hac forma; Concedimus unum annum penitentiam iniungendam, quam sub hac remittimus unum annum purgatorii. Ratio est, quia magis satisfacimus per opera penalia exhibita in hac vita.

Secundo Indulgentiæ, quæ communiter conceduntur in forma communi nulla habita ratione ad penitentiam iniunctam, ut quando dicitur; Concedimus Quadraginta dies indulgentiarum remissionis peccatorum. incertum est, in æqualeant Penitentiam luendam in purgatorio, an penitentiam in hac vita agendam. Ratio est, quia huiusmodi valor pendet ex intentione concedentis, quæ in bulla non exprimitur.

Quinta diff. Quidam significat illa clausula; Concedimus Indulgentiam plenariam?

NOTA Indulgentiam aliquando dici plenam; aliquando plenior, quandoque plenissimam. Plenior est, quando Flo. Theo. q. super 4. lib. sent. Pars II. B. de-

Paul. q. 4. A. 2. d. in iul. §. p. intellectus.

dimittitur omnis poena pro mortalibus dimissis luenda, siue si poenitentia iniuncta, siue non. Plenior, quando remittitur poena pro mortalibus, & venialibus soluenda. Plenissima vero conceditur non solum pro poena, verum etiam pro culpa venialium. Verum cum in via Scotti, remissio venialium sit solutio poenae, idem erit plenior, & plenissima. At vero in via Palud. & Thomistarum tenentium ad deletionem venialis requiri aliquam virtualem poenitentiam, ita indulgentiam plenissimam necessariam illa erit ad venialium deletionem, sed iam supra diximus, quomodo Scotti opinio, sit eadem cum Sancti Thomae opinione.

Ric. art. 3. q. 2.
Ad r. ubi supra
not. sed proba-
bili. B. Anton.
de Flo. p. 1. tit.
10. c. 3. §. 3.

Sexta diffi. An eadem Indulgentia valeat magis vni quam alteri?

CONCLUSIO.

QUANDO indulgentia conceditur generaliter absque determinatione causae, ut si Papa dicat, largientibus elemosynam ad constituendam Basilicam conceduntur indulgentiae Quadrageinta dierum, tunc qui plus erogaverit: ampliorem consequetur indulgentiam quantum ad intentionem, sed omnes aequalem quantum ad extensionem. Ita exponunt Ric. Adrian. Antoninus, & Patet, vnde Extravagantem Antiquorum, ubi Bonifacius V. ait, Vnusquisque plus merebitur, & efficacius Indulgentiam assequetur, qui Basilicam Petri, & Pauli amplius, & deuotius frequentauerit.

APPEN.

Hinc, si duo homines aequae diuites, vnus elargiatur decem, alius viginti, singuli consequeretur Quadrageinta dies indulgentiarum, id est, singulis Quadrageinta dies poenarum remittentur, sed elargienti viginti valebunt illi Quadrageinta dies, ac si duplo satisfecisset, et si plus faciat, non erit virtute indulgentiarum. Notanter dicitur, aequae diuites, quia potest contingere, ut pluri faciat elemosynam vnus oboli a paupere datam, quam 10. aureorum datam a diuite, ut patet de elemosyna Vidus pauperum perculæ.

Luc. 21.

CONCLUSIO.

Quando indulgentia habet causam determinatam, ut quando dicitur, qui audierit missam Corporis Christi, consequetur Quadrageinta dies indulgentiarum tantum, qui deuotius audierit, non ampliorem consequetur indulgentiam.

Indulgentiam, quam qui minus deuote audierit, quamuis plus gratiae mereatur, non tamen virtute indulgentiarum plures dies remittentur vni, quam alteri. Ratio est, quia Indulgentia non proportionatur labori, aut deuotioni, sed meritis Christi iuxta voluntatem dispensantis, & cum dispensans non velit applicare nisi Quadrageinta dies, siue sit magna, siue parua deuotio, non plus profecto indulgentiarum intentione, aut extensione, vnus, quam alius consequetur.

In vtraque Conclusionem consideranda est intentio dispensantis, ita quod, si intentio sit, ut omnes sufficienter deuoti, & valde deuoti aequaliter indulgentiam consequantur, non plus consequitur vnus, quam alius. Si vero sit intentio, ut deuotius accedens, siue deuotius laborans consequatur indulgentias labori, & deuotioni respondentibus, tunc plus, aut deuotius laborans plures indulgentias lucrabitur. Ratio est, quia Papa, qui est Thesaurarius Ecclesiae dispensator rationabili causa existente poterit, cui ex q. de Indulgen. notabili, sed probabili dubio. Sex his omnibus.

Septima diffi. Quidnam significat illa clausula, a culpa & poena?

CONCLUSIO.

HAE C clausula ortum habuit ab Extravaganti, Antiquorum. Vbi Bonifacius V. ait, visitanti Basilicam Apostolorum Concedimus plenissimam indulgentiam, & veniam omnium peccatorum suorum.

CONCLUSIO.

Virtute indulgentiarum remissionem culpae consequitur memo. Patet, Quia Indulgentiae praesupponunt culpam dimissam, ut definitur in Extravaganti. Vngenitus. Et in Extravaganti Antiquorum. Non enim nisi contritis, & confessis conceduntur.

CONCLUSIO.

HAE C clausula significat consequenti Indulgentias remissionem peccatorum quantum ad culpam, & poenam, laudaueris tamen conditionibus. Quia culpae remissionem consequetur virtute contritionis, poenae autem virtute indulgentiarum.

APPEN.

CONCLUSIO.

SANCTI multa opera ſatisfactoria fecerunt, quibus ipſi ad ſatisfaciendum non indigebant; vel quia peccato carebant, cuius ratione temporaliter eſſent puniendi, vel quia pro peccatis dimiſſis plura opera ſatisfactoria, quam debebat Deo, obrulerunt. Iob 7. utinam appenderetur debebat Deo, obrulerunt. Iob 7. utinam appenderetur peccata mea in ſtatera, & calamitas, quam patior, quaſi arena maris multo grauior appareret. Quo loco maiores penas paſſum fuiſſe Iob; Spiritus Sanctus docet, quam eius peccata merebantur. Confirmatur exemplo Sanctiſſimae Virginis, in qua neſandiſſimum eſt, culpam inueſtigare. & B. Ioan. Bapt. & aliorum ſanctorum, qui cum mulieribus non ſunt coſequuti, &c. Nam B. Virgo quanta poena eſt ſine peccato? & alii Sancti quot opera ſatisfactoria ultra debita praſtiterunt.

CONCLUSIO.

Eccleſiae Theſaurus ex ſuperabundantia meritorum Chriſti aliorum ſanctorum aggregatur. Definita eſt in Extravaganti. Vnigenitus, & multis locis Sacrae Scripturae confirmatur. Vide Caſtrum Verbo Indul.

CONCLUSIO.

Eccleſiae Theſaurus non conſtat ex operibus ſanctorum, quatenus ſunt gratiae & gloriae meritoria, ſed ut ſunt ſatisfactoria. Ratio eſt, quia Papa non dat indulgentias ad gratiae augmentum, ſed ad poenae remiſſionem.

CONCLUSIO.

Sancti hoc animo expreſſo, aut virtuali, opera ſatisfactoria ſupererogationis exhibuerunt; ut nobis in remiſſionem poenae temporalis applicarentur. Pater ad Coloſſenſem. 1. Gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea, quae deſunt paſſionum Chriſti, & Chriſtianorum (ut B. Thom. declarat) in carne mea, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia.

CONCLUSIO.

Papa applicare, & diſpenſare Chriſti, & Sanctorum opera, quae quantum ad ſatisfactionem non ſunt a Deo remunerata, in ſatisfactionem pro alienis peccatis poſſe uſus enim & Eccleſiae authoritas confirmat, & D. Paul. diſcens; Sic nos exultat homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores

Alex. Alon. q. 6. in 6. Duran. quaſt. 5.

Iob 7.

Apoc. c. 14.

Coloſſ. 1.

1. Cor. 4.

De Indulgentijs.

penſatores, &c. & cap. 9. diſpenſatio mihi credita &c. Vide Caieta. in tractatu de Theſauro indulgentiarum. In hac difficultate reſutantur Haeretici praeter m. Lutheri, quorum initium fuit contemptus indulgentiarum, ut quod licet Papa poſſit indulgentias concedere; non tamen Theſaurus indulgentiarum meritis ſanctorum niti- tur. Eſt tamen haec opinio condemnata in Extravagante. Vnigenitus.

1. diſſ. An requiratur ſufficiens cauſa ad dandas indulgentias?

D. A. ſunt opiniones, Prima aſſertat Papam peccantem, ſi abſque vlla cauſa aliquem pleniffime abſoluat peccantem tamen, ſi fuerit recte diſpoſitus conſequi remiſſionem; ita ut ſi tunc moriatur in coelum migrabit. Palu. eſt q. 3. art. 1. ubi ſupra, & Mayro. opinio eſt contra Extravagantem. Vnigenitus. Vide Adrianum de Indulgentijs, nota, quam reſert Caiet. tenens cauſam rationabilem conſe- quentis indulgentiarum debere eſſe æquivalentem indulgentijs.

CONCLUSIO.

Ut indulgentiae valeant ſufficiens cauſa in obtinente indulgentiae deſideratur. Ratio eſt, quia in his quae ſunt iura Diuini non poſſe Papa abſque rationabili cauſa diſpenſare, vel commutare, ut in voto, & iuramento, & poenae temporalem pro peccatis dimiſſis, de iure Diuini eſt.

CONCLUSIO.

Sufficiens, & rationabilis cauſa indulgentiarum erit quae iſtati ipſarum commensuranda; ita ut maior indulgentia maiore cauſa indigeat. Definita eſt Concluſio in c. ex ea, de poenae remiſſionem, & in Extravagante. Vnigenitus. Hinc Indulgentiae, quae minima de cauſa conferuntur non tantum valent, quantum ſonant; quia non commensuratur cauſa quantitati indulgentiarum.

Secunda diſſ. Non ſufficiat Indulgentia, valebunt ſaltem aliquando

CONCLUSIO.

Valebunt quidem ſecundum proportionem cauſae, quia Indulgentia debet cauſae proportionari.

1. Cor. 9.

Mayro. & Du-
ra. caute legen-
di.

Alex. Alon. q.
83. m. 4. & 5.
Th. q. 25. ar. 3.
D. Bon. d. 20. q.
4. Adr. ubi ſu-
pra. G. reſpōdit
ad primum &
idem S. Thom.
22. q. 66. art. 1.
ad 2.

D. Bona q. ult.
ad ultim. & A-
drian. q. ex his
dico.

A P P E N .

APPEN.

22

Questio

Hinc, melius erit recitare orationem, ob quam conatur indulgentia; quia saltem valebit iuxta proportionem causae.

APPEN.

Hinc, eòs sententia, qua dicuntur Indulgentiae valere quantum sonant, intelligenda est, si causa sufficiens interveniat; alioquin iuxta causae sufficientiam valebunt.

CONCLUSIO.

Rom. Pont. indulgentias concedere non potest, nisi eam sam concessionis honori sanctorum, & Christi Iesu applicet, aut in publicos & pios usus referat, debet enim elemosinam, ob quam indulgentia plenaria conceditur, vel in care, vel ad edificandam alicuius Sancti Basilicam, vel in favorem fidei, ad redemptionem, scilicet captivorum, expugnandamve Mahomericam sectam, vel in publicam utilitatem, scilicet, ut persona publica v.g. Romanus Pont. re & ecclesiam gubernet, vel ut hospitale aliquod edificetur, quae pia causa est.

APPEN.

Hinc, non poterunt indulgentiae applicari ad edificandam arcem regiam, vel ad erigendos civitatis alicuius muros. Ratio est, quia quamvis sint publica aedificia, non sunt pia. Nam usus pius est, quando aliquid ex operibus misericordiae corporalis interuenit, quale opus est mortuos sepelire, infirmos visitare, &c.

Adr. & Cajeta, ubi supra.

III. Diffic. An requiratur in recipiente indulgentias alia dispositio a gratia?

CONCLUSIO.

EXISTENTI in gratia, qui parum, aut nihil curat operibus penalis penam purgatorii redimere, non potest indulgentiam. Ratio illius est, quia qui sibi non operatur, auxilio, & ope amicorum indignus esse censetur.

APPEN.

Hinc, ut quis indulgentias consequatur, Primò desideratur animus paratus ad satisfaciendum Deo, vel per se, vel per aliud, scilicet, devotionis, reverentiae, & intentae voluntatis placandi Deum per sanctorum merita, nec tam intentum debere penam redimere, quam Deum placare, & illi satisfacere.

Magister Soto tenet contrariam opinionem, ex cuius sententia sit Conclusio. Proderunt & illi indulgentiae. Ratio est, quia iure amicitiae tenetur amicus amici quocumque defectus supplere.

III.

De Indulgentiis.

23

III. Diffic. An tempore, quo quis largitur elemosinam assignatam pro indulgentia, sit necessarium, ut in gratia existat, An tempore quo plenarie absoluitur?

SIMILIS quaestio est de Iubileo v.g. datur Iubileo Apostolorum, si per 15. dies visitaverint Basilicam, si exstat visitando postea Ecclesias consequetur indulgentias?

DICAE sunt opiniones. Prima est B. Antonini in 2. p. titulo 2. cap. 3. §. 5. versiculo, Qui rite tenentis non esse ne ad indulgentiam consequendam. Secunda opinio est Caie. tractatu de indulgentiis, quem videtur sequi Adria. q. sed p. huiusmodi dubio, versiculo necessarium &c.

CONCLUSIO.

Si opus consequendi indulgentias est causa immediata, ut tempore, quo sit opus indulgentia concedatur, necessarium est operantem in gratia existere. Patet ex forma concessionis, dicitur enim in diplomate, & in Extrauanti Antiquorum. Qui poenitens fuerit & visitauerit Basilicam Petri & Pauli indulgentias consequatur, & in hoc sensu est vera Caie. opinio.

CONCLUSIO.

Quando opus non est immediata causa, & propinqua concedendi indulgentias, non est necessarium opus in gratia fieri; ve si dicatur in bulla, qui duos argenteos clarissimus fuerit semel in vita, & in mortis articulo plenariam solutionem omnium peccatorum consequatur. Ratio est, quia ex tenore bullae non colligitur, ut tempore, quo Christianus duos argenteos tribuerit, sit in gratia. Cum igitur Rom. Pont. non concedat bullam sub hac forma, nisi lex non erit ponenda, & in Extrauanti Antiquorum, expresse definitur, utraque est opinio B. Antonini in hoc sensu.

CONCLUSIO.

Est ad consequendas indulgentias, quae in bulla continentur tempore receptionis status gratiae non requiritur, nihilominus tamen, ut actus sit moraliter bonus de opus moraliter malum concedi, habenti enim propositum peccandi mortaliter, nempe, quia volo peccare deinceps illam

Adria. all.

B 4 illam

illam accipio (nam si dicat, si forte peccaverim, & eius po-
dentia est, oppositum, si non peccabo, esset tenebratius)
nulla suffragari non debet, vel sument illam ob quatuor
ris importunitatem, siue ob gloriam uanam, siue alia se-
nifra intentione, quæ bonitatem moralem ab opere
auferat.

APPEN.

Hinc, consulendam est omnibus Christi fidelibus, ne
pore quo recte punit bullam cum proposito consistendi, co-
terantur, quod efficere tenentur bullas promulgatores.

CONCLUSIO.

Etiamsi existens in mortali non possit sibi indulgentiam
consequi, nihilominus tamen poterit alteri illas consequi,
si in bulla expresse contineatur. Ratio est, quia, ut potest
aliquis consequi indulgentias per ministrum peccatores
elemosynam elargiendo, ita potest applicare indulgentias
alicui existenti in gratia, quamuis erogans elemosy-
nam sit in M. Elemosyna enim erogata a peccatore pro
anima existente in purgatorio, est satisfactoria auctoritate
Cae. ubi supra in solutione ad ult. quamuis oppositum huius
conclusionis teneatur.

Alex. Alen. q. 60.
6. in. 7. & Tho.
q. 25. ar. 3.

P. Diffic. An elemosyna pro bulla Cruciatu oblata sit sufficiens
causa comparanda omnes illas indulgentias?

CONCLUSIO.

EST quidem sufficiens causa ad consequendas omnes
indulgentias in illo diplomate contentas. Confirmatur
quia diploma conceditur toti Hispaniæ, & omnibus re-
gnis Inuictissimi Regis nostri Philippi pro ingenti The-
sauro, qui explicatione diplomatis ad expugnandos Tur-
cos aggregatur, & cum tantus thesaurus non possit ab uno
offertur hac de causa omnibus, qui partem illius thesauri
soluerint conceditur. Quemadmodum esset sufficiens cau-
sa si Rex 100000. ducatos Rom. Pont. offerret, ac illas in-
dulgencias omnibus regnis Hispaniæ conferret, etiam
Rex postea à singulis ciuibus partem illius summi ex-
geret, & confirmatur. nam inquit Cae. in tractatu ad In-
Cardinalem. Papa die Paschæ omnis in plures S. Pe-
tri existentibus benedictionem impartitur, statimque duo
Cardinales plenariam indulgentiam denuntiant, cuius
indulgentiæ hanc esse licet sufficientem causam, scilicet
quia omnes illi fidem Romanæ Ecclesiæ protestantur; ita
quod

Quoniam hic soluentes duas dragmas argenteas fidem Chri-
sti, & Ecclesiæ aduersus infideles protestantur, atque ita
est sufficiens causa concedendi, & consequendi tot indul-
gentias.

Oppositum defendunt; Doctissimus Victoria, & Magi-
ster Soto dicentes continere huiusmodi diplomata intole-
rabilem errorem, propterea quod pro minima elemosy-
na amplissimæ indulgentiæ conceduntur.

Art. III. Qui potest indulgentias concedere?

CONCLUSIO.

Summus Pont. & Concilium, Patriarchæ, Primates
omnes sub primatu, Patriarchatu, existentibus Archie-
piscopi omnibus suis subditis, & suffraganeorum, & Epi-
scopi omnes suis subditis etiam delegatis indulgentias co-
cedere possunt. Cuius est sententia Doctorum, & confirma-
tur per cap. Quod autem per cap. Nostro, de poenitentia,
& remiss. & per Extravagantem Vnigenitus. In his enim
omnes partes huius conclusionis definiuntur.

CONCLUSIO.

Episcopus non tantum presentatus, sed electus nondum
consecratus, nondum sacris initiatus indulgentias conce-
dere potest. Ratio est, quia electus ad Episcopatum ante co-
secrationem habet iurisdictionem, quæ sola est satis ad in-
dulgencias concedendas.

CONCLUSIO.

Generales ministri Ordinum, & Prouinciales per con-
secrationem Rom. Pontificis habent auctoritatem concedere
indulgencias. Pater ex concessionibus diuersorum Po-
ntificum, quæ in compendio priuilegiarum nostri ordinis
adnotantur.

CONCLUSIO.

Nallus Episcopus potest alicui non sibi subdito, nisi ex
facultate proprii Episcopi indulgentias concedere. Defi-
nitum est expresse in cap. quod autem. de poenitentia & re-
missionem.

CONCLUSIO.

Indulgentiæ ab Archiepiscopo concessæ comitantibus
sacramentis Eucharistiæ Sacramentum, quando infirmis
ministrantur, non prosunt peregrinis; qui Eucharistiam co-
municant.

Alex. Alen. m.
3. & Tho. q. 26.
reliqui. dist. 20.
D. Bon. q. 3. Ri.
ar. 5. Du. q. 55.

APPEN.

CON-

Questio CONCLUSIO.

Omnes isti à Rom. Pont. non possunt, nisi quadraginta dies ex rationabili causa, vel annum indulgentiarum ratione edificandi aliquam Basilicam concedere. *Definitum est in c. cum ex eo. de pen. & remiss.*

CONCLUSIO.

Quicumq. Prelatus habens subditos, ut Guardianus, vel Prior &c. potest opera satisfactoria superabundantia suorum subditorum, cui voluerit applicare, licet indulgentias non possit concedere. Nam ut Christus Iesus dolores nostros tulit, ita & nos debemus alter alterius dolores portare. Coloss. Gaudeo in passionibus pro vobis &c.

Thom. V. valdensis tomo 3. de sacram. titu. 10. confuam errorem Vvicleff, qui hanc suffragiorum applicationem irritabar.

Coloss. 1.

Haresis.

S. Tho. q. 27. ar.

1. Ric. q. 1. ar. 4.

Dur. q. 4.

1. Diff. Potestne Papa existens in M. indulgentias concedere?

CONCLUSIO.

Non potest de plenitudine potestatis existentibus in M. indulgentias concedere. Ratio est, quia indulgentia est applicatio passionis Christi ad satisfaciendum pro peccatis dimissis, & passio Christi non membris mortuis, sed amicis, & vivis, id est, in gratia existentibus applicatur.

1. Diff. An Papa possit sibi indulgentias concedere?

CONCLUSIO.

Quicumq. Prelatus à Papa potest consequi indulgentias, quas ipse aliis concedit. Ratio est, quia non sunt deterioris conditionis, quam alii Christiani; ut illius merita Christi, & aliorum sanctorum ad satisfaciendum pro poena temporalis prodesse non possint.

Ric. art. 4. q. 2.

Palud. ar. 3. q. 4.

Ric. & Palud.,
et.

Dubium. Quomodo illas assignari potest?

RESPONDEO non potest concedere sibi indulgentias directe, potest tamen uti indulgentiis, quas aliis dedit, prestando, quod aliis faciendum imposuit.

CONCLUSIO.

Papa, ut subdit se sacerdoti, quem elegit: ut à peccatis cum

Ricard.

De Indulgentiis.

non absoluat, potest se subdere alii, & concedere illi facultatem donandi sibi indulgentias, et circa confessionem. Ratio est, quia concedere indulgentias est actus iurisdictionis, & nullo supra seipsum iurisdictionem habet.

III. Diff. Possuntne exempti à iurisdictione Episcopali lucrari indulgentias ab Episcopo concessas?

Alex. Alen. in
3. ad ultimum.

P. A. T. V. D. ubi supra tenet exemptos, ut sunt Religiosi, non tenentes intra iurisdictionem alicuius Episcopi, posse consequi indulgentias ab illo concessas. Ratio est, quia suffragia consequuntur indulgentias à Metropolitanis concessas, etiam si illi immediate non subiiciantur.

CONCLUSIO.

Dubia, & anceps est hæc difficultas. Patet, quia indulgentia est absolutio à poena iniuncta, vel iniungenda, à qua solus superior potest absolvere; ut dicitur in c. quod autem. de pen. & cum potestas soluendi competat cui convenit potestas ligandi, & reconverso, & Episcopus non potest ligare exemptos, neque solvere poterit.

III. Difficul. Sine actu imperfectionis indulgentias querere?

Cai. q. 1. de thesauro indulgent.

CONCLUSIO.

Qui querit Indulgentias, ut poenalia opera fugiat, imperfectionis actum exercet. Ratio est, quia huiusmodi actus est peccatum. Cum querat indulgentias amore rerum delectabilium, & odio temperantiae, cuius actus sunt opera poenalia, appetitui carnis opposita, & hic non consequitur indulgentias.

CONCLUSIO.

Querere illas ea intentione, ut Deo satisfaciamus, & electis patrie desiderio, ne in purgatorio remoremur, actus perfectionis est. Nam est finis optimus, & cuius rei finis bonus est, res quoque bona esse censetur.

V. Diff. Possuntne animabus in purgatorio existentibus indulgentias concedi?

Alex. Alen. m.
5. reliqui d. 10.
5. d. Bon. q. 5.
Ric. ar. 4. q. 3.
Palud. ar. 4. ar. 3.
Cate. non supra
q. 5. & 8.

R. O. M. Pont. potest thesaurum Ecclesiasticum animabus purgatorii communicare. Ratio est, quia non potest aperire illis coelestem ianuam, nisi merita sanctorum ad satisfactionem in applicando.

CON-

ideoque determinauit Ecclesiam, ut alia sacrificia pro pluribus, alia pro singulis offerantur.

X. Diff. An suffragia ab existentibus in M. fella defunctis presint?

DD. d. 45. D. B. q. 1. ar. 2. Ri. q. 4. ar. 2. Du. q. 1.

CONCLUSIO.

Sacrificium Missae à malo Sacerdote oblarum defunctis prodest. Quia ex opere operato est satisfactorium illi, pro quo offertur, offerturque nomine, & intentione universalis Ecclesiae, cuius oblatio semper est Deo grata.

CONCLUSIO.

Itaie 2.

Opera satisfactoria à peccatore; ut à causa principalis oblata defunctis non prosunt, qualia sunt ieiunium, oratio &c. constat Isaie 1. cap. & cum multiplicaueritis orationem vestram non exaudiam, manus enim vestrae sanguine plene sunt &c.

CONCLUSIO.

Existens in P.M. si offerat eleemosynas ex imperio alius cuius iusti, pro animabus purgatorii, erunt tales eleemosynae satisfactoriae. Quia quando causa principalis est Deo accepta, qualis est intentio meritoria iusti, malitia ministerii operis virtutem non destruit.

Dumq. 2.

X. 1. Diff. An orationes aternaliter damnatis aliquo modo presint?

D. Non. recitat quatuor opiniones, 4. & Catholica hanc conclusionem continetur.

CONCLUSIO.

Damnati nullo modo viuorum suffragiis iuuantur, in inferno enim nulla est redemptio, & qui pro illis oraret peccaret, quia contra voluntatem Domini oraret.

FLORES DE EXCOMMUNICATIONE.

QVAESTIO VNICA.

Ar. 1. An Ecclesia habeat excommunicandi auctoritatem?

CONCLUSIO.

Ecclesia habet auctoritatem excommunicandi excommunicatos.

DD. d. 18. Alex. Ale. q. 81. & 2. Ale. Ale. 13. B. ar. 1. q. 1. Ri. ar. 3. Dur. q. 3.

Excommunicatione maiori rebelles, & contumaces sibi inobedientes Patet. Matth. 18. si peccauerit in te frater tuus &c. si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. Nam ut ethnici non admittuntur, ut sacris impellantur, ita & excommunicati à communione fidelium excluduntur. Dicit enim B. Ioannes si quis venerit ad vos & docuerit doctrinam non habet, nolite recipere eum in domo, nec aut ei dixeritis.

Matth. 18.

2. Ioan. 10.

CONCLUSIO.

Excommunicatio salutaris, & medicinalis poena esse debet. Definita est per Concilium Lugdunense capit. 1. de excommunicatione, in 6. ubi dicitur: Cum medicinalis sit poena, & non mortalis, disciplinans non eradicat, sed tamen is, in quem lata fuerit non contemnat. Et B. Paul. 1. ad Cor. 5. decreui tradere huiusmodi hominem sathanæ, ut spiritus saluus fiat in die Domini &c. Hinc confutatur haeresis Vicleff, cui adhæsit Lutherus, qui dicebat, Ecclesiam potestatem excommunicandi contra hanc Patet à Castro Verbo excommunicatio. dicitur.

1. Cor. 5.

Haeresis.

Hinc colligitur caute legendum esse Gabrielem 18. q. 2. qui affirmat duo; primum est, hominem per quodeumque peccatum mortale esse excommunicatum minori excommunicatione, ita ut excommunicatio minor quantum ad peccatum mortale non differat, quod est falsum. Quia excommunicatio minor tollitur per absolutionem sacramentali, & non indiget contritione, at vero ad remissionem mortalis vtrumque desideratur.

APPEND. Gabriel caute legendus.

Secundum est, scilicet, Ecclesiam per sententiam excommunicationis maioris neminem damnificare, aut suis suffragiis privare, sed solum per suam sententiam declarare hominem peccatorem, esse ratione peccati mortali priuatum, hoc autem est erroneum. Nam ab Ecclesia sunt orationes institutae pro existentibus in mortali, ut est pro excommunicato instituta, quamobrem Ecclesia aliquo modo priuat excommunicatum, à quo peccantes mortales minime excludit.

Quæstio

I. Diff. An effectus excommunicationis ex iure Divino
signatur, vel solum sit effectus ex Ecclesia
institutione?

Opinio Almayu d. 13. q. 1. est esse de iure Divino ita ut
hæreticus ipso facto sit excommunicatus.

CONCLUSIO.

Effectus excommunicationis iuri Divino sunt consensu
nei. Constat ex utroque testamento Ioan. 9. Pharisæi enim
instituerunt, ut qui Christum Dei filium confiteretur, à Syna-
goga excluderetur. & Matth. 18. sit tibi tanquam etur-
cus, &c.

Ioan. 9.
Matth. 18.

CONCLUSIO.

Cum sint tres excommunicationis effectus, scilicet, pri-
vatio generalium suffragiorum, exclusio a communione
delum, & privatio participationis ætius, & passiva facti-
mentorum: Duo priores non comprehendunt excommuni-
cationem ex iure Divino, sed tantum ex Ecclesiæ institutio-
ne. Ratio est, quia solus effectus posterior fuit à Christo in-
stitutus, & Ecclesia non potest dispensare, ut aliquis excom-
municatus recipiat Sacramenta cum ratione excommuni-
cationis obiectum ponat, dispensat tamen est facta, ut exco-
municatus cum domesticis communiatur, & pro eo preces
fundantur.

APPEN.

APPEN.

Hinc, collige, Excommunicationem a iure Divino, mo-
dum autem excommunicandis esse a iure Ecclesiastico, sed
licet, ut non manducant cum illo, neque illum salutent &c.
Hinc, Episcopus vel Prelatus non poterit dispensare
cum aliquo, ut cum excommunicato communiatur, nisi
prius absolvatur, præterquam in casibus a iure concessis,
nempe, utile, &c. quia quod incurrit excommunicationem
minorem est de iure, & inferior in ius superioris dispen-
sare non potest. Soc. d. 22. 4. q. 1. ar. 1. sine discrimine affirmat
omnes effectus excommunicationis esse ex iure tantum in Ec-
clesiastico.

Alex. 3. Alex. q.
8. m. 3. D. Bon.
q. 1. Ric. ar. 3. q.
a. Dur. q. 3.

II. Diff. An excommunicatio semper pro mortali tantum
sit ponenda?

CONCLUSIO.

Nonquam incurritur excommunicatio, nisi excommuni-
catus mortaliter peccet. Ita definitum est in Concilio
quodam

De Excommunicatione.

quodam generali expresse, & refertur, in Cano. Nemo
Episcoporum 11. q. 3.

CONCLUSIO.

Quatuor sunt casus, in quibus homo ab excommunica-
tione excusatur, quia obedire minime tenetur, primus est,
quando excommunicatio continet intolerabilem erro-
rem, V. g. quando aliquid in ea præcipitur contra ius Divi-
num naturale, aut positum, tunc enim non tenetur subdi-
tari obedire.

Hinc, si alicui præcipitur absque legitima causa, ne à
orditoribus debitum petat, non tenebitur obedire, & de si
modis, similis est iudicium.

II. casus si excommunicatio pro re minima inferatur,
ut excommunicentur non reddentes pretium vinarum ex
aliena vinea, qui vites valentes quatuor pondijs sumpsit,
non excommunicabitur, etiam si pretium non reddat. Ra-
tio est, quia ex transgressione levis sequitur nocumentum,
nisi plures separatim alienam vineam devastaverint, tunc
tuncque grave nocumentum esset non restituere, atque ita
excommunicatio ligaret.

III. casus, quando quis non potest obedire sine maximo
damno, ut si, præcipiatur restitutio laboranti inopia,
ut enim ut à præcepto Divino, ita ab Ecclesiastico ex-
communicationis excusaretur. Animadverte, quam pri-
mam poterit ad restitutionem obligari, alioquin eadem
excommunicatione ligabitur. Præterea nota, manere ex-
communicatum, qui tempore excommunicationis potuit
restituere, & noluit, etiam si postea restituere non possit,
tunc absolvinus absolvendus à Iudice præstito iuramen-
to de restituendo quam primum poterit.

III. casus, quando aliquis retinet alienum titulo re-
compensationis, licet enim peccaverit accipiendo, non ta-
men ad restitutionem tenetur, quia alienum non retinet.
Quæ cum iure naturali à restitutione excusetur, similiter
ab excommunicatione liberabitur.

Ex his omnibus collige, posse excommunicationem in-
ferri ad vitandum incommodum temporale, quando, si ille
non tenetur vitare, non vitando mortaliter peccat.

APPEN.

APPEN.

CONCLUSIO.

QUANDO aliquis inuincibiliter ignorat, sive factum excommunicationi subiectum, excommunicationem minime incurrit. Definita est in cap. si vero. 2. de sententia excommunicationis, de eo qui occidit Clericum non gestantem tonsuram, neque habitum clericalem, & comam nutrientem, qui liber esse ab excommunicatione censetur, quia inuincibiliter illum esse clericum ignorabit.

CONCLUSIO.

Qui inuincibiliter excommunicationem generalem tantum a Prelato ignorat, quia aliquid cauetur, non est excommunicatus, quamuis in illud incidat. Ratio est, quia cum non sit admonitus, non est inobediens, & ex consequenti non meretur excommunicari.

APPEN.

Hinc, qui inuincibiliter aliquod statutum Episcopale ignorat, quo aliquid sub excommunicatione prohibetur, non illam incurrit. Ita expresse definitum est in c. Vt autem marum periculis. De constitutionibus.

APPEN.

Hinc, si statuto Diocesani, ne quis furetur, aut quid simile precipiatur sub excommunicatione, qui illud inuincibiliter ignorat, ut laicus, nequaquam eam incurrit.

Quarta Diffic. An ignorantes inuincibiliter excommunicationem iuris communis, & committentes crimina per illam prohibita sint excommunicati?

UT est excommunicatio iuris communis late sententia aduersus contrahentes in gradu prohibito, & aduersus hereticos &c.

DE hac sunt opiniones. Prima ascribitur Scoto in 4. d. 6. quod 8. qui dicitur, committentes aliquid delictum mortale iure diuino prohibitum, propter quod a iure communi excommunicatio imponitur, excommunicationem nem ignorantes illam incurrit, ut constat de eo, qui percutit clericum, & ignorat. Causa, si quis suadente &c. & loquitur opinio generaliter de quacunque pena canonica, & fuit opinio glossarum in textu cap. A nobis 2. de sententia excommunicationis, quam amplexus est Adr. 4. de Clausibus.

Contraria

Contraria opinio est Panor. in cap. A nobis citato & Sylvest. verbo excommunicatio 2. §. 3. & verbo excommunicatio ultimo §. 3. ubi citat alios Doctores eiusdem opinionis.

CONCLUSIO.

Ignorans inuincibiliter ius commune, quo excommunicatio contra facientes aliquid iure diuino prohibitum imponitur, quamuis illud efficiat, non erit excommunicatus. Ratio est, quia excommunicatio non infertur propter inobedientiam in Deum, sed in Ecclesiam, & qui ita excommunicationem iuris communis ignorat, non est Beatus inobediens, cum non sit admonitus, & ex consequenti non erit excommunicatus.

Diffic. An excommunicatio possit poni pro inobedientia preterita?

Causa 2. 2. q. 69 art. 2. tener, posse aliquem pro crimine preterito excommunicari.

Alexi. Alex. q. 4. m. 3.

CONCLUSIO.

Excommunicatio non potest ferri pro peccato preterito, sed pro futuro tantum. Ratio est, quia excommunicatio non fertur nisi contra contumaces post admonitionem, & admonitio non fit, ut peccatum preteritum caueatur, quia quod factum est, infectum reddi non potest, sed ad evitandum peccatum futurum, quidquid fortassis qui peccauit iam contumaciam depoluit.

Art. III. De effectu excommunicationis

ANIMADVERTE varios esse excommunicationis effectus, quidam enim sunt in foro conscientie, alii autem in foro exteriori. De quibus longissime Authores summam disputant. In foro conscientie sunt tres effectus, nempe ut privatur excommunicatus a sacris, & passiva satisfactionum participatione, aut suffragiorum participatio, aut fidelium communionem.

Ric. toto art. 7. Dur. q. 3. & 3.

Diffic. An sacramentum ab excommunicato receptum sit nullum?

Hic est difficultas de solo Sacramento Penitentiae in intelligitur, nam de aliis dubitat nemo.

DE hac sunt extremae opiniones, Prima Angeli, quem sequitur, verbo solutionis impedimenta, in summa sequitur, nempe excommunicatum excommunicationis contrarium.

C. 2. scium

scium verum sacramentum suscipere, quod recedente
ctione suum sortitur effectum, quamvis mortaliter suscipi
do absolutionem peccet.

Contraria opinio est communis, quam defendunt, Adr.
q. 1. principali de Clausibus & Paludan. d. 14. q. 4. Syluest.
Verbo Excommunicatio. 3. §. 1.

CONCLUSIO.

Excommunicatus qui inuincibili ignorantia iuris, aut
facti, suae excommunicationis laborat, ut iustus, qui
hanc proprietatem excommunicationis ignorat, vel litem
ratus, qui ignorantiam facti habet, ideo illam non con
fatur, qui ignorantiam facti habet, ideo illam non con
fatur, verum recipit penitentiae Sacramentum, ita, ut ex
communicationis postea conscius confessionem teneatur
non teneatur Ratio est, quia propter ignorantiam nullum
sacramento possit obicem, veraque interfuit, forma, &
materia, & ministri intentio.

CONCLUSIO.

Qui excommunicationis est conscius, quantumcunque
de aliis peccatis conteratur, vel ignorans ignorantia cul
pabili, ut literatus, quod obrem non est conscius, se esse li
gatum vinculo excommunicationis, vel si se confessus, si
peccatis, propter ignorantiam Sacerdotis, & non ad ex
communicationem, absoluitur sacramentum erit nullum, &
confessio iteranda. Ratio est, quia deficiente materia Sa
cramentum est nullum & quando excommunicatus ex
communicationis conscius, aut culpabiliter illam igno
rans, recipit absolutionem a peccatis, priusquam ab ex
communicatione, deficit materia, nempe dolor de pecca
tis. Cum habeat aeternalem complacentiam huius inobedi
entiae, nam recipit Sacramentum contra mandatum Ec
clesiae, in cap. Salubriter de Clerico excommunicato mi
nistrante.

APPEN.

Idem dicendum est de excommunicato excommunica
tione maiori. Ratio est, quia peccat mortaliter sacramenta
recipiendo. Ut constat ex c. Salubriter. citato.

Secunda Diffic. Quomodo excommunicatus a participatione alicuius
sacramentorum excluditur?

D. Bonz. q. 1.

SUPRA in questione de ministro, de sacramentis in
genere, & in questione de confessore egimus.

Dubium

Dubium. Peccabit excommunicatus mandatum denunciatus mortaliter
cum alio in dicitur, aut extra a communicando?

CONCLUSIO.

PECCABIT quantumcunque sit contritus commu
nicando ante absolutionem. Designata est in Extrayagante.
Ad vitanda scandala, quia dicit Concilium Constantien
se, in nullo intendere releuare excommunicatum; ceteri
vero minime peccant. Limitanda est Conclusio, ut in qua
lione modo citata de sacramentis in genere diximus.
Quando Sacerdos excommunicatus est Curatus, quia te
porario subdito sacramentum petenti ministrare, quod
potest Ecclesiae obedire, tunc enim non peccabit admi
nistrando.

Hinc, reuocatum est Concilium Basiliense, ubi excom
municatum notorium ante denunciationem vitandum
preceperatur, ut refert Adr. q. 3. de Clausibus & Syluest.
Verbo excommunicatio §. 9. nam Ecclesiastica consuetu
do est optima legum interpret, solum tenorem Con
cilii Constantiensis, ut habetur in Extrayagante. Insuper
ad vitanda seruati.

Tertia Diffic. De effectu excommunicationis, siue Excommunicatus
sui suffragii Ecclesiae primatus?

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATIO maior priuat excommu
nicatum suffragiis, quae non sunt totius Ecclesiae pro omni
bus fidelibus etiam in mortali existentibus offeruntur.
Pater Matth. 18. si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam
non communicet, & cum Ecclesia Ethnicis, & alijs Infidelibus
non efficit. Vide Cano. Omnes Christianos. 1. q. 3. die ta
lis exemplo Christi, qui tunc pro inimicis orauit.
Hinc colligitur orationem, aut processionem pro ha
reticis fieri non posse, neque missam pro eis offerri, sunt
autem excommunicati, bene tamen potest fieri oratio pro
pro haeticorum conuersione.

APPEN.

Ric. arc. q. 7. 2.
Dist. q. 3. & 5.

Matth. 18.

APPEN.

Oratio priuata potest pro Excommunicato fieri, quia
excom-

excommunicatus solum priuatur suffragiis Ecclesiæ, & c.
Ecclesiæ sit fidelium congregatio; unus oratio non erit tu-
tius Ecclesiæ oratio S. Tho. est, vt refert Syluester, & alio
excommunicatio. 1.

Quarta diff. *Poteritne Sacerdos in memento Missæ pro
excommunicato orare?*

SYLVESTER vbi supra affirmat; Soto diff. 2. q. 1.
art. 1. negat.

CONCLUSIO.

Nequaquam potest, quia cum non possit sacrificiū mis-
sæ pro excommunicato offerre, neque pro illo potest in
memento orare. Sacrificiū enim in memento pro quibus
Sacerdos orat, offertur nam finito memento, ait, pro qui-
bus tibi offerimus &c.

CONCLUSIO.

Poterit nihilominus tunc pro excommunicato orare, si
tamen proponat non offerre pro illo sacrificiū, neq. co-
re nomine Ecclesiæ, sed proprio. Ratio est, quia tunc co-
poris non ut Ecclesiæ minister, sed vt priuatus oraret, &
eius oratio non maiorem effectum haberet, quam si extra
missam fieret.

Quinta diff. *An qui contumaciam deposuit, sitq. per contritionem
iustificatus, & paratus obedire Ecclesiæ, antequam ab-
soluatur sit suffragiarum participans?*

PECULIARIS opinio est Ric. d. 18. ar. 7. q. 2. qui ce-
net partem affirmantem opinio communis Canonistarum
in cap. nobis. ad 2. de sententia excommunicationis, est
opposita.

CONCLUSIO.

Non erit talis excommunicatus suffragiorū participans
ante absolutionē. Definita est expresse in c. citato. A no-
bis ibi. n. dicitur; quamuis præstes iuramentum de partici-
pandis Ecclesiæ, non esse excommunicatum participans
orationum fidelium, antequam absolua-
tur.

APPEN.

Hinc, talis excommunicatus, etiam deposita contumacia
ante absolutionem tenetur ab omni communione fide-
lium in diuinis, aut extra abstinere, Alioquin enim contra
Ecclesiæ præceptum peccabit.

Sexta

Sexta diff. *Eruntne peccata in omni eadem cum ex-
communicato communicare?*

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATVS excommunicatione maiori
lata Concilio Constantiense. denunciatus, est in qn
tuo euentibus vitandus, qui hoc carmine continentur. Os,
Orare, Vale, Communio, Mensa negatur, id est, os, locutio
per seipsum, vel per literas, siue per nuntium, nisi ad ani-
mæ excommunicati salutem pertineat, vt illi consulat,
vel coram illo prædicet, siue Theologiam legat, quia hæc
ad illius correctionem pertinent, orare negatur, id est, com-
municatio in diuinis, vel simul cum eo eandem missam
audiendo, aut celebrando coram illo, siue officium diui-
nam, aut aliquem psalmum cum illo recitando, siue in
aliqua processione assistendo; notanter dicitur (assistendo)
nam si per Ecclesiā contingat transire, qn diuina celebra-
tur, non est diuinū officium intermittendum: quia transies
cum existentibus non edicatur. 3. vale negatur, salutatio
nisi dicatur Deus sit tibi propitius, vel quid simile. 4. edio;
id est, sociatio cuiuscunq. contractus, aut electionis, aut iu-
modere cum excommunicato in eadem mensa; licet ni-
hilominus intra eandem cellam comedere.

Dubium. *Si excommunicatus noluerit ab Ecclesiā exire, tenetne
ne Sacerdos missam non finitam relinquere?*

CONCLUSIO.

Si iam est facta consecratio, finire tenetur. Ratio est,
quia maius est præceptum de sacrificio finiendo, quam de
excommunicato vitando, si vero non est facta, consecra-
tio tunc missa est relinquenda.
Eodem modo se debet habere Sacerdos, quando ante
celebrationem Ecclesiā uiolatur.

Dubium. *Potestne doctor discipulo excommunicato responderi?*

CONCLUSIO.

POTEST, sicut coram illa Theologia non autem
aliā facultatem, interpretari.

C 4

CON-

Alex. Alen. q. 6.
81. m. 6. S. Tho.
q. 21. ar. 3 in 2d
D. Bo. q. 5. Ric.
10:0216. 6. Dur.
q. 5.

quando excommunicatio est contra illum lata, quia etiam nec concubinam. Definita est in cap. nuper. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO.

Quando excommunicatio est etiam contra participantes trina precedente mentione illata. v.g. si dicat inter sub pena excommunicationis lata sententia nullus cum Petro excommunicato communique: quia tunc incidit in excommunicationem maiorem, & per consequens mortaliter peccat. Definita est in cap. statum. de sententia excommunicationis in 6.

APPEN.

Ex hoc textu colligitur: excommunicationem contra participantes non posse generaliter imponi, sed nominatim, ut dos esse excommunicatos vitandos, aut dignitates, vel officia, ut nullus cum Petro excommunicato, vel cum alio te, &c. communique.

CONCLUSIO.

Peccat quoque mortaliter, qui ex contemptu elanquans Ecclesiam non habere potestatem excommunicandi, cum excommunicato communique: quia est blasphemus, vel quia vult ab Ecclesie obedientia recedere: nam iste contemptus est mortalis.

CONCLUSIO.

Clerici, qui participant scienter, & sponte in dicitur cum excommunicato a Papa, ligantur quoque eadem excommunicatione, a qua a solo Papa absolui possunt. Expressa definita est, in cap. significavit. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO.

In omnibus aliis eventibus solum est veniale cum excommunicato communique, quia non magni, sed parvi momenti est talis inobedientia.

VII. Diff. Eritne potius mors subeunda, quam non tali excommunicato in diuinis communicandus?

S. Th. 2. 1. q. 84. ar. 4. & quel. 12 ar. 9 Syluester. verbo § 7. Dur. q. 35.

DVAE sunt opiniones, una affirmans Adriani in materia de clauibus q. 3 & aliorum doctorum, quos ibidem citat. Contraria est Syluestri, de excommunicatione 8. 14.

CONCLUSIO.

Quando aliquis compellitur ad communicandum in eodem nomine cum excommunicato, vel in Ecclesie contemptum, potius

potius est mors subeunda, quam aliquo modo cum illo communicandum. Confirmatur exemplo Machabæorum, cap. 7. qui perperam sunt mortem: quoniam in contemptum legis diuinæ ad Antiocho ad comedendum carnes sui illos compellebantur. Definita est in cap. sacris, de his, quæ superius causa sunt.

Math. 21

CONCLUSIO.

Quando aliquis ad communicandum cum excommunicato, in his, quæ non sunt intrinsece mala, sed solum in Canonico prohibita, compellitur, potius est communicandum, quam moriendum. Hæc conclusio colligitur ex Canonibus. Quoniam multos 11. q. 3. si enim pro vitia ne esset uictus, aut aestus, licet cum illo communicare, non esset malum non communicare: magis profecto teneatur. Nam præceptum de uitando excommunicato contra Ecclesie iniuriam, est tantum positum.

APPEN.

Hinc, Sacerdos compulsus a tyranno, ut celebret contra excommunicato, poterit celebrare: ita ut in contemptum Ecclesie non compellatur, ut si tyrannus se fidem Catholicam Romane Ecclesie tenere protestetur.

APPEN.

Licet quoque feria sexta carnes comedere, aut aliquod præceptum Ecclesie violare, metu mortis compulsis dummodo talis compulsio a tyranno in Ecclesie contemptum non fiat, ut hæretici faciunt, quia præceptum de tuenda uiuendi est naturale, & diuinum.

VIII. Diff. Excommunicatus maiori excommunicatione, communicando cum alijs peccabit mortaliter?

S. Tho. q. 23. ar. 2. & 3.

CONCLUSIO.

Peccat mortaliter in diuinis communicando in Ecclesia, & extra. Ratio est, quia, qui ita communicaret, inquit Inquisitoribus, tanquam præcepti clauum contemnit, spernit, dicit enim Christus redemptor noster, qui non spernit, me spernit, &c.

Luc. 10.

CONCLUSIO.

Quando recipit sacramentum, mortaliter etiam peccat, qui recipiendo sacramentum ponit obicem gratiæ, ut recipit enim contra Ecclesie obedientiam, manetque irregularis, si celebret, vel sacros ordines recipiat, ut definitur.

nitur in cap. si celebrat. De Clerico excommunicato celebrante.

CONCLUSIO.

Similiter peccat, si sacramentum ministrat, quum sit generaliter tantum excommunicatus, & non denunciatus. Definita est in Extravagantiis euitanda. vbi dicitur quod quamuis alii Christiani possint ab excommunicato generaliter recipere sacramenta; non tamen intendunt (inquit) excommunicatos in aliquo releuare: intelligitur si deposuerit contumaciam: quia tunc ministrando mortaliter non peccat in casu necessitatis, si fuerit Curatus.

CONCLUSIO.

Perinde etiam peccat, quando in electionibus vocatur actiuam, vel passiuam habet. Quia electio passiuam est nulla. Definitum est in cap. si celebrat & ex consequenti mortaliter peccat, si eligatur, atque etiam eligendo. quia cum non habeat suffragium, suffragatur; est enim suffragium nullum.

CONCLUSIO.

Peccat quoque mortaliter iudicis officium, ut proferendo sententiam, aut Praelati officium faciundo, ut si benedictum conferat, omnia sunt nulla. Ut definitum est in cap. tanta, De concessionibus praebendae.

CONCLUSIO.

Comparendo autem in iudicio, tanquam actor, & reus, siue testis mortaliter haud peccat. Ratio est, quia tunc nemi nocet.

CONCLUSIO.

Citra hos casus, cum aliis communicando mortaliter non peccat, sed venialiter tantum. Quia non obedit Ecclesiae in materia leui ut communicando cum aliis, vel illis salutando, &c. hac de causa haec, & alia huiusmodi sunt tantum venialia.

Alexa. Alex. q.
81. m. r. & 2. n.
Thom. q. 21. ar. 4.
Retic. 3. q. 1.

IX. Diff. Quando excommunicatio iniusta est, primarius suffragiorum communicatio?

Quo simul sunt in hac difficultate explicanda. Primum quod sit sententia excommunicationis iniusta. Secundum, quomodo eo, & quomodo tunc excommunicatus suffragiorum communicatio priuetur.

CON-

CONCLUSIO.

Sententia excommunicationis a non suo Iudice lata nulla est, & excommunicatum minime priuat. Definita est in cap. vlt. de restitutione ex poliatorum.

Hinc, Diocesanos sententiae contra subditos late, re ipsos minime obligat, Quia non sunt Episcopis subditi.

APPEN.

CONCLUSIO.

Excommunicatio non obligat, quando tempore legitimo interponitur appellatio. Definita est in ca. per tuas, de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO.

Quando sententia excommunicationis intolerabilis, etiam continet, iniusta est, & nulla. Ratio est, quia contra ius Diuinum, aut naturale, aut pro re minima fertur.

CONCLUSIO.

Quando excommunicationis causa est nulla, neque excommunicatio valebit. Ratio est, quia causa, pro qua in casu non exprimitur, & a iure prohibetur, ut si quis dicitur, sub poena excommunicationis, nemo suscipiat Eucharam, qui fuerit suo Curato confessus, causa huius excommunicationis est, ut nullus Religiosis cohaereatur quod iudice prohiberi non potest, cum sint ex privilegio praefato confessores.

CONCLUSIO.

Quando expresse a iure prohibetur, ne in tali casu excommunicatio feratur, lata iniusta, & nulla erit. Confirmatur exemplo in cap. statuimus, de sententia excommunicationis in 6. vbi praecipitur, ne excommunicatio generaliter contra participantes cum omnibus excommunicatis, nisi cum certis, feratur.

Excommunicatio aliquo istorum modorum nulla a iure nemi obligat, neque aliquem ita excommunicatum praedictis suffragiis priuat.

APPEN.

CONCLUSIO.

Quando excommunicationis sententia est iniusta, quia iure prohibetur, non tamen annullatur, obligat, & priuat excommunicatum, verb. gra. si iudex praecipiat alicui sub excommunicationis late sententiae, non praemissa admonitione; vel vna tribus aequivalentibus, quod intra dimidiam horam faciendum praecipitur;

tu; quando nullum tantæ breuitatis periculum imminet.
Ita definitur in cap. cum medicinalis. de sententia excom-
municationis in 6. quamvis iudex sit puniendus.

Dubium. I. Quid si inter D. si contraria sit sententia iusta, an iniusta.

CONCLUSIO.

E. Grog.

In tali casu sententia valet. Definita est à B. Grego. & fertur, 1. q. 3. Canone, sententia pastoris iusta, vel iniusta, timenda est.

APPEN.

Hinc colligitur, aliud esse sententiam esse iniustam, aliud vero nullam. Nam in hanc conclusionem, & in prima procedente sententia est iniusta, & non est nulla; at vero in alia huius difficultatis conclusionibus est iniusta, & nulla.

Alc. Alen. & Ri.
ibi. Du. q. 4.

Dubium. II. Quid si excommunicatio sit iniusta, non videtur iniusta, sed ex parte excommunicati.

Vt si innocens per falsos testes reus probetur, & sub prelo excommunicationis, illi aliquid faciendum precipiatur, varix sunt opiniones, quas refert Adr. quoli. 6. qui tenet talem excommunicationem in conscientia non obligare, sed in foro exteriori dumtaxat. eiusdem opinionis est Cai. q. vnicæ de effectu excommunicationis, & 2. 2. q. 70. ar. 4. ad 2.

CONCLUSIO.

Quando sententia excommunicationis fertur contra innocentem, legitime probatum nocentem, in conscientia minime obligat. Ratio, est quia pia mater Ecclesia, neque potest, neque intendit innocentem suffragari priore.

APPEN.

Hinc, cessante scandalo poterit celebrare. Quia talis sententia cum sit secundum ius, ita, ut iudex si illam non peccet, ferret, peccaret, in foro exteriori obligat.

APPEN.

Hinc, si ille celebraret, non efficeretur irregularis, etiam si ut irregularis puniatur.

Ri. ar. 7. q. 5.

X. Diff. Quamvis sit excommunicationis minoris effectus?

R. p. peccat mortaliter celebrando. Quia contra prohibitionem Ecclesie in materia gravissima celebrat, non tamen

manet irregularis; ut excommunicatus excommunicatione celebrando efficiatur irregularis, 2. peccat celebrando sacramentum, nihilominus tamen sacramenta ab eo collata valent, ut penitentia sacramentum, 3. si eligatur ad aliquam dignitatem, valet electio, est tamen per iudicium irritanda & 4. iurisdictione in foro exteriori, quemadmodum excommunicatus maiori, non priuatur. Hæc definitur in cap. si celebret. De Clerico celebrante excommunicato.

Artis. Quarto De his qui possunt excommunicare, & in foro exteriori ab excommunicatione absolui.

CONCLUSIO.

Omnes Prælati ordinarii auctoritatem; excommunicatum de officio ordinarii. Et apertus. Definita in cap. sententiam excommunicationis per priorem canonico-regularium latam approbat.

Hinc sequitur, Papam & vniuersale concilium, aut proinde legitime congregatum, Archiepiscopos, Episcopos, & omnes religionum Prælatos, Generales, scilicet Abbatibus, Priores, Guardianos, in suos subditos, ex iure canonico, ut Sylue. verbo Prælati §. 1. ut & illos, etiam qui illa leges excommunicationis sententiam ferre possent, Nam omni subditos habent.

Hinc simplices Sacerdotes non possunt excommunicare. Cum non sint Prælati, neque etiam curati poterunt. Nam cap. cum Ecclesiasticis, etiam, ubi curatis talia facultas concedebatur, iam est contraria consuetudine reuocata.

CONCLUSIO.

Prælati excommunicatus, non denunciatus excommunicare non potest. Definita est in c. audiuius. 24. q. 1. Respondens, in extraneanti, ad euitanda non intendit releuare excommunicatum, unde in foro exteriori censetur à iurisdictione suspensus.

Alc. Alen. q. 8.
m. 4. §. Th. q. 1.
ar. 2. & 3. D. B.
q. 7 Ricart. 4. &
ar. 10. q. 1. & 2.
13.
Du. q. 4. Syl. ver-
bo Prælati §. 1.
& verbo excom-
muni §. 1.

APPEN.

APPEN.

Syluestri est ver-
bo excom. 2 §. 2

Idem est iudicium de suspensio ab officio iudicandi, & colligitur ex glossa in citato cap. audiuimus.

CONCLUSIO.

Si subditi ignorant Prælatum excommunicatum, & sententia erit valida. Definita est in cap. infames. 3. q. 7. ubi docetur seruum non posse esse iudicem; nihilominus tamen sententias per ipsum latus valere, quandiu seruus ignoratur.

APPEN.

Perinde censendum est de excommunicato habente iurisdictionem, dum eius impedimentum ignorabitur.

CONCLUSIO.

Ricard. est art. 4. q. 4.

* Prælatus irregularis potestate excommunicandi habet priuatur. Ratio est, quia irregularis solum ordinis executione; non autem iurisdictione priuatur.

CONCLUSIO.

Non Sacerdos potestatem ordinariam, vel delegatam excommunicandi habere potest. Definita est in cap. transmissam, de electione. ubi dicitur, Episcopum electum, non Sacerdotem habere iurisdictionem.

Prima Diff. Quid excommunicari possint?

Lege Ricard. 8. ar. 5. per totum & Caic. de autoritate Papae c. 10. & sequentibus.

CONCLUSIO.

Papa quamuis sit haereticus, non est ipso facto excommunicatus. Ratio est, quia antequam deponatur, est super omnes, atque ita non est a quo possit excommunicari, neque excommunicatione capitis. Ad abolenda de haereticis ligatur, fuit enim illa excommunicatio lata à Lucio Papa, & pat in parem non habet imperium.

CONCLUSIO.

Papa haereticus, ut apostata, ab vniuersali concilio deponi potest. Definita est in cap. si Papa. 40. d. & ratio est, quia sicut nullus potest esse alicuius religionis Prælatus, qui non sit in illa religione professus, ita neque potest esse Papa, si fide Ecclesiae careat.

CONCLUSIO.

* Concilium vniuersale potest à Papam per excommunicationem

Alexa. Alen q. 82. m. 2. D. Bon. q. 1. Ric. ar. 5. per totum, ubi supra Caetan. de autoritate Papae c. 19. & sequentibus.

rationem compellere: ut redditurus rationem haereticis, aut apostatis criminis cuius accusatur, compareat, & in his duobus casibus illum excommunicare. Patet, quia cum posset in his duobus casibus Papam deponere, erit tunc illo superior, & ex consequenti, antequam deponatur, per excommunicationem illum, ut in iudicio compareat, compellere. Aliter enim, si non posset concilium Papam compellere, neque posset illum iudicare.

Hinc sequitur, nullo modo Papam excoicari posse, nisi in praedictis duobus casibus, in quibus Concilium est super Papam, neque hoc posse fieri, antequam deponatur: sed propter non comparendi contumaciam.

CONCLUSIO.

Nullus sibi aequalem excommunicare potest. Ratio est, quia par in parem non habet imperium.

Hinc, Episcopi in concilio Provinciali congregati, si aliquid sub excommunicatione obseruandum decreuerint, talis excommunicatione ligantur, quatenus omnes Metropolitanus praesenti subduntur; Metropolitanus uero non ligatur. Quomodo enim Papa excommunicatione lata à concilio vniuersali non ligatur, quamuis patres concilii illa ligentur.

Dubium. An excommunicari possit vniuersitas, sive collegium?

Duae sunt opiniones. Vna Syluestri verbo excommunicationis 1. §. 3. dicentis; non posse excommunicari totam communitatem, sic dicendo, toti huic communitati precipimus sub excommunicationis sententia &c. nihilominus, tamen si ita feratur, valebit. Quia multa fieri possunt, quae tamen facta tenent. Altera opinio, & opposita est. Ric. ubi supra q. 3.

CONCLUSIO.

Sententia contra vniuersitatem, aut collegium lata est nulla. Ratio est, quia excommunicatio praesupponit mortale peccatum, quod est personae, & non communitatis actus.

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATVS, antequam ab una excommunicatione absoluitur, potest alia ligari, non propter noua crimina, sed propter contumaciam in priori excommunicatione. Definita est in cano. finali 3. quae 4. Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. D. quod

APPEN.

APPEN.

quod sit, vt acriori animaduersione eius contumacia corrigatur.

CONCLUSIO.

Mortui, pro criminibus in vita commissis excommunicari non possunt. Ratio est, quia iam sunt extra Ecclesiam, & non sunt homines.

CONCLUSIO.

Potest nihilominus declarari, dum viuerent in excommunicationem incidisse. Definita est in canone. Sane. 24. quest. 2. quemadmodum hæreticus, qui post mortem excommunicatus declaratur, & pro eo Sacrificia offerri prohibentur.

CONCLUSIO.

Mortuus ab excommunicatione absolui potest. Vt constat ex cap. a nobis. 2. de sententia excommunicationis. Quæ quidem absolutio solum fit, quoad poenam exterio-rem, nempe, vt in loco sacro sepeliatur, & pro illo publice oratur.

11. Diff. Qui possunt ab excommunicatione absolui?

CONCLUSIO.

Alex. Alen. q. 51. m. 1. & 2. 5. Th. 2. 24. art. 1. Ric. art. 10. q. 11. Dur. quest. 18. Syluest. verbo absolutio 1. 5. 2. Caiet. verbo excommu. m. 1. nor. pte. finis.

Ab excommunicatione minori non potest absolui, nisi Sacerdos, qui auctoritatem audiendi confessiones habet & habetur in cap. nuper. de sententia excommunicationis. Nam cum excommunicatio sit poena iuris, non potest ita excommunicatus, nisi ab habente spirituales iurisdictionem absolui, qualem non habent, qui non sunt conflores in iuri. Caiet. est contra Nauarrum cap. 27. cap. 2. 5. in summa.

CONCLUSIO.

Excommunicatus ab homine absolui non potest, nisi ab eo qui excommunicauit, vel à superiore: vt à Papa, vel ab eo, ad quem est appellatum. Nam eius est absolueret, cuius est ligare.

CONCLUSIO.

Quando aliquis est excommunicatus ab homine quia fuit incendiarius, non potest nisi à Papa absolui. Definita est in c. tua nos. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO.

A quacunque excommunicatione ab homine, facta tax m. 1.

men prius parti lesse satisfactione, per bullam Cruciatæ ab solui quibus potest. Ita enim in bulla continetur.

CONCLUSIO.

Si non habet, unde parti satisfaciatur, absolueudus est, non virtute Cruciatæ, sed per iudicem, qui excommunicatus. (Nam hæc absolutio est ad reincidentiam) quæ, nisi per iudicem ferri non potest.

CONCLUSIO.

Excommunicatus in vno Episcopatu ab homine generaliter excommunicatione, si in alia diocesi reperiatur, non potest ab alieno Episcopo, etiam facta parti lesse satisfactione, absolui. Nam eius est absolueret, cuius est ligare, vel auctoritate Cruciatæ absolueret. Oppositum tenet Scotus, vbi supra.

CONCLUSIO.

Quando excommunicatio est à iure Canonico, & absolui non potest, nullus præter ipsum, tali excommunicatione ligatum absolueret potest. Hæc est definitio Benedicti 11. in Extrauaganti inter cunctas 5. obseruatur. Hæc Caiet. in summa, verbo Absolutio ab excommunicatione. Oppositum tenet Nauarro, vbi supra, can. 39. & alij quos ipse citat. Vide ipsam loco allegato.

Tertia Diff. Quamuis sint Papæ excommunicationes

RESPONDEO, Quædam sunt in cæna Domini, à quibus, etiam per Sacerdotem conflorem per bullam Cruciatæ, absolui potest nemo: alix vero sunt à quibus habens bullam, per Sacerdotem conflorem absolui potest. Quæ dicuntur extra cænam. Quas omnes refert, & enumerat Caiet. verbo Excommunicatio c. 31. simul cum omnibus excommunicationibus à iure, & Nauarro c. 27. vbi supra.

Quarta Diff. Potestne aliquis inuitus ab excommunicatione absolui?

CONCLUSIO.

Excommunicatus ab homine potest. Quia cum excommunicatio sit medicinalis, si timetur delinquentis obliuio, iudex illam relaxare tenebitur.

D 2 CON-

Scoti. est. d. 26. quest. 1.

Alex. Alen. q. 51. m. 7. art. 1. D. Bon. q. 6. Ric. art. 10. q. 1. S. Thom. q. 24. art. 2.

CONCLUSIO.

Excommunicatus vero à iure minime potest inuita absolui. Quia cum voluntarie peccauerit, videtur voluntarie excommunicationem à iure contradidisse: arque ita non nisi voluntarius erit absolendus. Hæc Ricar. d. 18. art. 10. quæst. 11. Sunt, qui sine discrimine utramque conclusionem concedant.

Ric. art. 10. q. 2.

¶ Diffic. Excommunicatus absens poterit absolui?

CONCLUSIO.

POTEST excommunicatus absens absolui. Ratio est, quia huiusmodi absolutio est poenæ relaxatio, quæ, ut potest contra absentem ferri, ita & abienti remitti. Nam etiam si requiratur aliqua solemnitas, si de facto absolutus, absolutio valebit.

Alex. Alen. q. 5. m. 7. art. 2.
D. Bonau. q. 4.
Ric. q. 3. ibi. De
Th. q. 14. art. 3.

¶ Diffic. Excommunicatus pluribus excommunicationibus potestne ab una absolui, & non ab alia?

CONCLUSIO.

POTEST profecto. Nam, ut potest pluribus excommunicationibus successively ligari, ita etiam successively absolui poterit.

¶ Diffic. Poterit aliquis pluribus excommunicationibus absolui per unam absolutiorem?

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATUS à diuersis Iudicibus propter diuersas causas, non potest nisi pluribus absolutionibus solui, quando ab eisdem iudicibus absoluitur. Quia cum plures illum ligauerint, à pluribus est necessitas absoluentis eius enim est ligare, cuius est absolvere, nisi per bullam Cruciatæ absoluitur, tunc enim à supremo Iudice absoluitur, & nisi sit ab eodem Episcopo propter diuersas causas excommunicatus, propter blasphemiam, furum &c. nam tunc vnica absolutio erit satis.

Ric. art. 9. q. 5.

¶ Diffic. An excommunicatus in alio Episcopatu, postea a proprio Episcopo absolui?

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATUS IN VRO Episcopatu non potest

potest à proprio absolui, si Archiepiscopus Valentinus excommunicaret propter futurum) Herdensem peregrinū eius enim est absolvere, cuius est ligare.

Hinc, religiosus hospes excommunicatus à prelato ubi hospes est, ab alio prelato absolui non potest, limitatio. non est intelligenda conclusio de excommunicatione à iure, tunc enim talem excommunicationem, in aliena Diocesi inueniens poterit à proprio prelato absolui.

¶ Diffic. Estne aliqua solemnitas in absolutione ab excommunicatione necessario seruanda?

CONCLUSIO.

SI absolvens est iudex ordinarius, ut commissarius, & prescribitur solemnitas, nempe: ut prius parti læsæ satisfactio fiat, ita, ut aliter irritetur absolutio, absolvens nihil facit. Agitur, contra præceptum superioris irritantis absolutionem, & est definita in extirpante. Et si dominici precepti, lege Caii, in summa ubi colligitur 90. textus, in quibus omnes excommunicationes iuris explicauit, ne absolvens contra ius errare sibi contingat.

Hinc, confessor absolvens virtute bullarum, non facta restitutione parti læsæ, nihil facit. Nam in bullis præcipitur, ut prius fiat restitutio. Tantum enim valent indulgentiæ, quantum sonant. Quod si statim non potuerit satisfacere, præstet tunc reus cautionem pignoratitiam, aut fideiuramentariam, & si neutro modo efficere possit saltem iuramentum præstet.

CONCLUSIO.

PRÆTER hos casus, quibus satisfactio de iustitia facienda prærequisita, absolutio si fiat, erit iniusta, non tamen irrita. Ratio est, quia quamuis à iure prohibeatur, non tamen irritatur, & nota, intelligendum esse satisfactionem, de damno illato in bonis fortunæ, aut honoris, aut corporis.

Hinc excommunicati pro crimine hæresis, aut pro iniuria in monasterium monialium ad nullam tenentur restitutionem, ut absoluantur. Ratio est, quia nullum in restitutionem bonorum, quorum ratione facienda est restitutio, damnum aliquod intulerunt.

CONCLUSIO.

POTEST quicumque excommunicatus absolui ab excommunicato.

CONCLUSIO.

APPEN. Clericus iocularis canonis privilegium amittit. Defin-
ita est in c.1. de vita, & honestate clericorum. Hinc percu-
tiens clericum publicum iocularem ex tali officio vio-
tem non erit excommunicatus.

CONCLUSIO.

Clericus artem militarem, ut milites stipendiarum, exer-
cens, canonis privilegio non gaudet. Definica est ex pre-
se in c. cur non ab huiusmodi, de sententia excommunica-
tionis. Secus autem est de privilegio fori. Nam si duces
exercituum monachum apostatam sub habitu militis ut
berauerint, excommunicati erunt. Quia illum suo prelo
tradere tenentur.

Syluester, verbo
excommu. §. 6.
Cae. ca. 10, sup
hunc canonem.

*Tertia diffie. Quando aliquis erit clerici percussor itaq;
ut in sententia Canonis incidat?*

CONCLUSIO.

CLERICI percussor non solum dicitur, qui cum ma-
nu laedit, verum etiam qui in illum per contemptum aqua,
pulverem, aut sputum proficit. Quia manus violenta dicitur
etiam ex iuris positione capio, uel detentio clericum in
camera clausa, vel quid huiusmodi odio, & animo irrogandi
iniuriam clerico effectum.

CONCLUSIO.

Qui iniuste percutit clericum, etiam ipso volente, erit
excommunicatus. Constat ex cap. Contingit, de sen-
tencia excommunicationis; & dicitur iniuste pati, si in satis-
factionem pro aliqua iniuria dicat clericus; percutere autem
in satisfactionem iniuriae, quare affecti.

CONCLUSIO.

Qui precipit clerici percussorem erit excommunica-
tus, si effectus sequatur. Definica est in cap. mulieris, de sen-
tencia excommunicationis. Intellige conclusionem, dum
modo ante percussorem non penituerit. Nam tunc cer-
sante peccato, quamvis sequatur percussio, cessabit exco-
municationis effectus.

CONCLUSIO.

Qui consilium, fauorem, auxilium prestat, uel clerici
percussorem ratam habet, in excommunicationem inci-
dit. Definica est in c. sicut dignam, de homicidio. & ratio-
bitio debet esse illius, in cuius gratiam facta est percus-
sio, & qui mandare potuit.

CON-

CONCLUSIO.

Qui sine proprio incommodo clerici percussorem per-
cutere potuit, & non prohibuit, sententia excommuni-
cationis comprehenditur. Ratio est, quia fuit causa dam-
ni. Ceterum, ubi supra sine limitatione hanc conclusionem
intelligit: sed intelligenda est de illo, cui ex officio in-
cumbit clericum defendere: ut est Ecclesiasticus. Iudex
si pateretur à iudice seculari capi, uel torqueri, uel domi-
ni, qui videret suos familiares clericum percutere, & non
prohiberet.

CONCLUSIO.

Si quis clericum fugientem insequatur, erit excom-
municatus, si clericus se in ignem, aut aquam proiciat, aut
lapide offensionis feriat. Ratio est, quia in causa esse
consequens.

CONCLUSIO.

Clericus seipsum iniuriose desperatione, scilicet, aut te-
dio percutiens excommunicatione ligatur. Ratio est,
quia percussor seipsum iniuste, manus violentas in ele-
ricum iniect.

Hinc monialis sollicitans (quod Deus auertat) abor-
tionem non est excommunicatus, quia non sibi, sed foetui in-
iuriam irrogat.

APPEN.
Syl. uer. excomm.

CONCLUSIO.

Qui veste, qua clericus indutus est, aut equum in quo se-
det, percutit, aut rem, quam habet manum, iniuriose rapit,
in excommunicationem incidit. Quia hoc in clerici con-
temeliam facit.

CONCLUSIO.

Qui clericum apprehendit: ut in carcerem ducat, &
ibi detineat, uel in camera, ut inde exeat, detinet ostium for-
mice claudens animo inferendi vim, siue offendendi, excom-
municatus manet. Definica est per cap. Si uero, & per cap.
Nuper, de sententia excommunicationis. & intelligitur
conclusio à iudicibus tantum secularibus, non autem de
iudicibus Ecclesiasticis, etiam si detineant clericos alienae iurisdictio-
nis. Nam cum sit constitutio penalis de aliis iudicibus
secularibus loquens, non erit ab Ecclesiasticis iudicibus
amplianda.

1111. Diff. Quibus casibus Clericum percussus non
erit excommunicatus?

CONCLUSIO.

Qui profert gladium, siue mittit lapidem in clericum
non erit excommunicatus, si illum non percussit, quia
laicum feriat. Ratio est, quia tunc non est violenta ma-
nus, sed solum est comminatio violenta.

CONCLUSIO.

Qui percussit clericum non animo iniurioso, non est
excommunicatus, quia non est violenta percussio.

CONCLUSIO.

Sylu. verbo ex-
comm. 6. §. 1.

Qui percussit clericum titulo correctionis, & non ui-
di, uel per se, uel per alium: ut Pater, Magister, & Prae-
tus, non est excommunicatus. Ratio est, quia ibi non est
iniuria, sed correctio.

Hinc, si Praelatus hoc faciat unimo iudicis, quia uult
aliquam iniuriam ulcisci, uel ex odio, excommunicatio-
ne ligatur, ut constat ex cap. 1. & ex cap. Cum uoluntate
de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO.

Clericum in adulterio cum uxore, matre, filia, aut sorore
comprehensum percussus, non erit excommunicatus.
Definita est in cap. si uero, 2. de sententia excommunica-
tionis.

CONCLUSIO.

Mulier à clerico agitata osculo, aut tactu impudico,
non erit excommunicata, si illum percussit. Definita est
eodem cap. si uero.

CONCLUSIO.

Qui non animo laedendi, sed defendendi seipsum clericum
cum percussit, excommunicatus non erit, quia mortaliter
non peccat.

CONCLUSIO.

Sylu. ubi supra
§. 14.

Iudex secularis apprehendens clericum in fraganti de-
lictis, aut nocte arma gestantem non erit excommunicatus,
si illum capiat, ut statim suo iudici restituat.

V. Diff.

V. Diff. Quis poterit ab Excommunicatione huius
Canonis absolueri?

Ric. ar. 9. q. 1. §.
& 4.
Verbo absolu-
tio ab excommu-

SYLVESTER. 17. casus recenset, in quibus potest Epi-
scopus absolvere, citra illos non nisi Papa.

Ar. VI. De interditi

ASSOLVETUR aliquot difficultatibus positis, de
quibus Theologi uix tractat. disputat tamen summissè

I. Diff. Expediunt aliquando interditi censuram imponere?

CONCLUSIO.

ISTA causa interueniente Ecclesia interdictum gene-
rale, etiam si populus non sit in culpa, imponere potest.
Canonizata est in cap. Minor 1. q. 4. Et Ratio est, quia Ec-
clesia aliter non potest superiorum contumaciā cohibe-
re, nisi illorum populos à diuinis excludendo, & populus
idem gratiam, abstinendo ab Eucharistia per obedi-
entiam propter defensionem Ecclesiae, promeretur.

II. Diff. Quotuplex est interdicti effectus?

RES. triplex communiter assignatur, priuatio, scilicet
Sacramentorum, & sepulturae.

CONCLUSIO.

Tempore interdicti personis interdictis non licet diui-
na interesse, praeterquam, quod in primo die Natalis Do-
mini, & in primo die resurrectionis, & Pentecostes, & in
primis assumptionis Virginis Mariae, in quibus interdictum à
clausura suspenditur. Ita definitum est in cap. Alma mater,
de sententia excommunicationis in 6. Tunc etiam à pri-
mo, ad uesperas ultimas octauarum inclusue, per Extrauaga-
nem. Excellentissimi, quae est Martini V?

CONCLUSIO.

Omnes clerici etiam primae tonsurae, dummodo non
fuerint causam interdicti, & non sint Clerici coniugati
tempore interdicti diuinis interesse possunt. Nam hi, qui
capiuntur, hoc privilegio non gaudent.

CON-

Questio
CONCLUSIO.

Habentes bullam Cruciatæ tempore interdicti sacris interire possunt, & secum omnes suos familiares, qui sine familiaribus seruiunt, intrmittere. Definita est in ca. licet. de Privilegiis in 6. qui textus non est reuocatus per contrariam consuetudinem privilegium ignorantium. Nam privilegia ignorantibus contraria consuetudo non refragatur.

CONCLUSIO.

Integrum est tempore interdicti Sacramentum penitentiae, Confirmationis, & Matrimonii recipere, dummodo interdicti causa non extiterint. Perinde etiam & Baptismi sacramentum, atque viaticum deferri potest morientibus. Vt ex cetera autem sacramenta, Ordinis, scilicet, Extreme unctionis, & Eucharistiae sanis recipere non licet. Hæc conclusio in multis textibus Iuris Canonici, quos refert Syluester, est definita.

CONCLUSIO.

Laicis tempore interdicti sepultura in Ecclesia, & cimiterio denegatur, non tamen extra, & sine officio funerali. Clericis vero dummodo interdicti causam non dederint, in sua Ecclesia, siue aliena cum pulsatione campanarum, & officio alta voce celebrato Ecclesiastica sepultura conceditur. Definita est in Cap. Alma mater.

Hinc Clerici cauere debent tempore interditionis hanc Canonicas in Ecclesia, uel in camera dicant, nisi inuiclauiis, aut semoti omnino, si claudere noluerint.

III. Diff. Violari interdictum sine peccatum mortali

CONCLUSIO.

Clerici in sacris ordinibus constituti interdictum violantes, id est, aliquid eo tempore prohibitum facientes mortaliter peccant, hincque irregulares. Quod si fuerint religiosi, excommunicationem hanc sententiam incurrunt. Ratio primæ partis huius conclusionis est: quia poena irregularitatis, suspensionis ab officio, & beneficio non nisi propter mortale imponitur, quas quidem penas incurrere habent Clerici ex cap. Is qui, & ex cap. Is cuiusmodi sententia excommunicationis in 6. & ex cap. Tanta de excessibus Prelatorum, & in Clementina ex frequentibus de sententia excommunicationis, Religiosi vero ex ceteris auiantur, quod intellige tantum quando mortis Ecclesia

Verbo. interdictum. §. 7.

Syluest. ubi supra §. 8.
APPEN.

De excommunicatione.

interdictum seruat. Prima pars conclusionis est contra eliam, in summa verbo Interdictum. Intelligenda est conuictus, quando Clerici exercent actum, quem non possunt, sine sacris ordinibus exercere. Vnde si canat Epistolam sine manipulo, vel responsum ut laici solent, non erit interdictum.

CONCLUSIO.

Clerici in minoribus ordinibus constituti interdictum violantes non efficiuntur irregulares. Ratio est; quia præfixus solum de Clericis in maioribus ordinibus constitutis loquuntur, & lex penalis potius est restringenda quam amplianda.

CONCLUSIO.

Laici sciens interdictum violantes, nempe audiendo missam, mortaliter peccant. Quia in re graui contra præceptum Ecclesiasticum agunt, ut in cap. Alma mater, prohibetur.

III. Diff. Quis poterit interdictum relaxare?

Respondeo, si est ab homine, relaxari, & suspendi ad rem potest, vel in totum potest ab illo, qui illud posuit. Si est a papa, non reservatur, ab ordinario relaxari potest, si prima vero interdicta a iure, vel ab homine, non est violata ante denunciationem, ut ex Concilio Constantensi patet.

Ar. Vbi. De Cessatione a Dintinere

Quæ autem ob causas sic necessario ponenda, inueniuntur in cap. quatuor. de officio Ordinarii in 6. Hactenus de excommunicatione.

FLORES QVAESTIONIS DE
Correptione fraterna.

Ar. An Correptio fraterna obliget transgressores ad emendationem

CONCLUSIO.

FRATREM in mortali peccato existentem corrumpere de lege naturali, Diuina & positiua est. Esse autem de lege naturali, constat ex illo principio; omnia quæcunque vultis,

Caj. ubi supra

8. Th. 2. a. q. 79
D. d. 19. Causa
allata super c. no
ui. de iudiciis. &
can. si peccato
rit. a. q. 1. Castro
verbo subditus.
Soto de ratione
argendi, & de
regendi secretum
de Patet Arcua
lus de hoc ar. 9.
8. Th. 2. 10.

vultis, faciant vobis homines, illis fa cte, & iuxta natura-
lem, & rectam rationem debent homi nes, quando erran-
te velle doceri, & ab aliis in spiritualibus sibi opem ferre, &
etiam diuina hoc docet; nam si aino proximi subueni-
cadenti subuenire præcipitur, multo magis profecto homi-
ni sub onere peccati cadenti erit sub præcepto subuenien-
dum. Vnicuique enim mandauit Deus de proximo suo, &
tandem in iure positum est definita, & habetur in Cano-
ne Prouidendum d. 18.

CONCLUSIO.

Præceptum correptionis fraternæ transgressores ad
mortale obligat. Digni enim sunt morte, non solum qui in
lia agunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Et qui
corripiendo fratrem potest peccatum prohibere, non pro-
hibendo consentire videtur.

Hinc hæreticum erit: negare tale præceptum non esse
Diuinum.

*Dubium. Constitutum hoc præceptum Matth. 18. ubi
dicitur, si peccauerit in te frater?*

CONCLUSIO.

Non erit hæreticum negare sibi hoc præceptum non esse
primum, cum ordo correptionis, non autem correptio eo in
loco mandetur, quemadmodum Matth. 5. Tu autem cum ie-
iunas, unge caput tuum &c. non ieiunium, sed ieiunandi for-
ma præcipitur.

*Dubium. Est ne grauius peccatum transgressio huius præ-
cepti, quam transgressio præcepti de Eleemo-
sina corporali?*

CONCLUSIO.

Magis præceptum correptionis, quam Eleemosynæ cor-
poralis obligat. Ratio est: quia transgressio huius præcepti
magis nocet: & ita deterius multo esse censetur.

CONCLUSIO.

Quando peccatum, in proximo corripiendum, est ex
ignorantia maior necessitas est proximo corripere, quam
indigenti corporaliter subuenire, Ratio est: quia qui ex
ignorantia peccat, nisi admoneatur, resipiscere non po-
test.

CON-

CONCLUSIO.

Quando peccatum est ex malitia, vel ex passione, prius
est indigenti corporaliter subueniendum. Quia extremam
necessitatem corporalem patiens, nisi Eleemosyna illam
uiuat non potest? Qui autem peccat ex malitia, vel ex pas-
sione, potest sine correptione resipiscere.

*Diff. 1. An correptio fraterna obliget quoumque tem-
pore, etiam scandalum, sine mortis pericu-
lo imminet.*

S. Th. 2. 2. & 3. ibi.
Ca. Du. q. 3.

CONCLUSIO.

Præceptum hoc minime obligat nisi tribus circumstan-
tiis concurrentibus, quarum una peccati commissio, alte-
ra est spes futuræ emendationis, & 3. commoda opportuni-
tatem. Si enim dubius de peccato proximi, illum corripere, &
non habere curjesset, actus inutilis, & si alio tempore magis
profuturum spero, differre ex charitate correptionem
taceat. Si enim talis dilatio propter maiorem proximi utili-
tatem Lege Can. Si quis de Pœnitent. d. 7.

CONCLUSIO.

His circumstantiis simul concurrentibus, præceptum
correptionis ad mortale obligat quia tunc nulla est ratio
parahendi correptionem.
Hinc altera illarum circumstantiarum deficiente, corre-
ptionis præceptum non obligabit. Quia cessat correptio-
nis finis qui est fratrem lucrari.

APPEN,

CONCLUSIO.

Concurrentibus circumstantiis positis, erit aliquando
correptionem pretermittere, veniale peccatum. v.g. si ex
pauore capis differatur, & ex ignorantia; quia credit se
non teneri, quotiescunque illæ circumstantiæ concurrunt
tunc si non omnino sperat se profuturum, dum modo pa-
tis sit omnia postponere, si se finem correptionis conse-
quatur sciret ratio conclusionis est 3 quia talem animi
preparationem habens, fraternam retinet charitatem.

S. Th. 2. 2.

CONCLUSIO.

Quando correptio est necessaria omnino, ita ut proxi-
mus nisi corripiatur a peccato abstinere non possit, tunc
nec cum periculo mortis est frater corripiendus. v.g. Si
corripiendus peccaret ex ignorantia culpabili, & spes cer-
ta de

subditi correptionem negligit. Ratio est: quia ordine charitatis, & elemosynæ spiritualis, plus prælatum, qui est pater spiritualis, diligere tenetur. Et quia illius peccatum magis nocet, est tamen non increpandus, sed obsecrandus. Seniore (inquit B. Pau.) ne increpaueris, sed obsecra ut patrem, nisi fuerit crimen hæresis. Paul. enim publice reprehendit Petrum, quia fuit gentibus scandalum. Nam quando prælatus in fide errat non est superior, sed æqualis.

1. Timo. c. 5. ad Gal. c. 2.

Quarta diff. An ordo correptionis fraternæ sit sub præcepto?

8. Th. ar. 7. ad 1. de corrup. frat. Ricar. ar. 3. q. 1. Dur. q. 4. EST autem ordo ex Evangelio; ut prius secreto admonetur, Secundo, ut testes inducantur, & tertio, ut prælato denunciatur.

CONCLUSIO.

Quando peccatum est notorium notitia facti, non est secreto, sed publice peccator per fratrem increpandus, & publice per iudicem puniendus. v. g. qui blasphematur in co-ro, est a iudice publice puniendus, & ab assistantibus, si sine periculo mortis, vel alterius mali fieri potest, publice increpandus. Pater ad Timo. c. 5. peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Et est definita in cap. 1. de poenit. & remiss.

1. Ad Tim. c. 5.

APPEN.

Hinc religiosus vel alius quisque, qui blasphemantes contra alios non increpat, mortaliter peccat. Quia & Deum diligere increpando blasphemum, & scandalum aliorum diluereteneretur, nisi timore mortis, vel alterius mali, excusetur.

CONCLUSIO.

Quando crimen, quod non est notorium, est in detrimen-tum publicum, secreta correptio nõ est præmittenda; sed criminofus statim est iudici denunciandus, ut est crimen hæresis, prodicionis, & ambitionis. Ratio est: quia secreta admonitio solum est denunciationi antepo-nenda, quando frater in malum priuatum videtur peccat. Ideo, n. dixit Christus, si peccauerit in te frater tuus, &c. id est, in tuam offensam, aut scandalum, corripe illum sem-perat S. Tho. hanc conclusionem, scilicet, nisi quando ali-quis certissime speraret fructum ex secreta correptione, ut si quis in hæresim ex ignorantia laberetur. Cæterum, quia

Matth. 18.

quia talia peccata perpetrantes rarissime corriguntur, denuncianti statim sunt.

CONCLUSIO.

Quando crimen est in detrimentum tertii, & non spero-ne secreto corripiendo pro futurum, crimenq. in iudicio probari non potest, illi, cui detrimentum paratur, ut sibi tunc, est denuntiatio faciendæ & criminofus, si aliter fieri non potest, d. etegendus, ut si Petro Paulus infidias pararet, quia diligere tenemur proximum, sicut nos ipsos diligimus; & quilibet in simili casu admoneri vellet. Non est autem denunciandus iudici: qui crimen, ut inquit Adrianus, in iudicio probari non potest: sed innocen-tiam cum damno criminofus. Quia innocentis cau-sa melior est.

CONCLUSIO.

Quando crimen est occultum, & in malum peccantis, quale est peccatum libidinis, qualiscunque sit naturæ, si ex secreta admonitione delinquentis conuersio speratur, & non transgressio, secreto corripiendus. Conclusio est Evangelica, si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te, & solum solum.

Matth. 18.

CONCLUSIO.

Facta secreta admonitione, si frater non corrigatur, poterit fieri denunciatio prælato, non tamquam iudici, sed denunciacionem facile fratri peccanti medebitur. Deterior enim secreta prælati reprehensione, & est spiritua-lis elemosyna non continenda.

Ricar. ar. 4. q. 1.

CONCLUSIO.

Quando frater per secretam admonitionem corripitur, & non relapsus non timetur, nullo modo erit prælato denunciandus. Pater ex Evangelio corripe illum, &c. Si te cum eo lucratu eris fratrem tuum, ibi igitur erit silen-tio cum finis correptionis, nempe, fratris peccanti, re-ctandus vbi supra oppositum tenet, unde religiosi etiam occasione sumptum, dum in tribulatione crimi-nofus iam correptos denunciant.

Matth. c. 18.

Matth. 18.

fuerit, poterit tunc prælati, seu iudex publice contra illum agere, sub excoicatione lata sententiæ præcipiendo: ut veritatem dicat, & aliis pœnis illum castigando. Hæc conclusio colligitur ex Evangelio; si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus, id est, publice illum vitabis, quod fieri non potest, nisi post iudicium in foro iudiciario publicatum.

Ar. II. De accusatione, siue sub præcepto delinquentem aliquando in iudicio accusare?

CONCLUSIO.

Alex. Alen. 3. p.
q. 42. s. Tho. 2. 2.
q. 68. Dur. q. 4.
Canon. ubi sup.

NVLIVS crimen publicum accusare tenetur, bene tamen iudicialiter denunciare: ut iudex per solum contra criminofum agat. Accusator enim tenetur probare crimen, non autem denunciator, nullusque est compellendus, ut crimen probet, quia si in probatione deficeret, pœna talionis pœdiciendus esset. verum cum ex lege carnalis teneatur malo reipublicæ obulare, tenebitur criminofis tale malum machinante denunciare. Hæc est Angelus, verbo Accusatio. Contra S. Tho. & quæstio est de iudicio; nam quod Angelus denunciationem. S. Tho. accusationem vocat.

CONCLUSIO.

Nullus tenetur in conscientia accusare criminofum ob iniuriam ab illo receptam, nam Christus Iesus cum malediceretur, non maledicebat; & cum accusaretur, non criminabatur. Sed pro malefactoribus libentissime orasse legitur.

1. Pet. 2.

CONCLUSIO.

Si tamen non odio, aut malevolentia, sed in satisfactionem iniuriæ illatæ mouetur, integrum erit alium accusare. Si enim licet petere in iudicio pro damno illato in bonis fortunæ satisfactionem, integrum quoque, erit pro damno illato in bonis honoris, & famæ, cum vtrobius criminofus ad restitutionem teneatur. Intelligitur offensum odio carere, si vellet potius aliter, quam per accusationem sui honoris iacturam refarcire, verum quia aliter non potest, agit per accusationem.

Prima

Prima diffi. Teneturne accusator, prius admonere delinquentem?

SYLVESTER duas contrarias affert opiniones.

CONCLUSIO.

Non tenetur prius admonere, quam accusare. Ratio est, quia accusatio non fit propter bonum accusari, quod per secretam admonitionem intenditur, sed propter bonum publicum, aut accusantis, satisfactionem.

Secunda Diffi. Quando accusator peccat?

CONCLUSIO.

In accusatore calumnia semper est mortale peccatum. Ratio est, quia est mendacium in damnum innocentis.

CONCLUSIO.

Accusator quando est prævaricator, aut tergiversator, non peccat mortaliter; nisi quando reus crimine publico accusatur, quia quando crimen est in detrimentum publicum, fit reipublicæ iniuria prævaricando, aut tergiversando, non autem quando crimen est in detrimentum personæ privatae. Tunc enim persona accusans peccat, vel prævaricando, vel tergiversando iuri suo cedere. De his vero, qui accusare possunt copiose Summae disputant.

Ar. III. De inquisitione, An sit licite de crimine occulto, nulla precedente infamia?

Alex. Alen. ubi sup. s. Tho. 2. 2. q. 68. ar. 1. & reliqui dist. 29.

CONCLUSIO.

IN QUAM in criminibus privatae personæ quando crimen non est in rempublicam, debet specialis inquisitio, nisi de illo crimine infamia præcedat, v. g. sunt tres, aut plures testes, qui Petrum Sacerdotem cum aliqua concubina in lectulo viderunt; cuius criminis non satis denunciat infamia notata, quia testes tunc fuerunt, soli de peccato denunciant crimen; tunc prælati, nec publice illum punire, nec alios testes vocare ad inquirendum de eius vita poterit. Ita expresse definitur in cap. Inquisitionis, & cap. Qualiter, & quando, ubi multa Sacrae Scripturae loca referuntur. Notanter dicitur in conclusione (nisi crimen

crimen sit contra rempublicam) ut crimen hæresis, proditionis, quia hæc crimina contagiosa sunt per specialem inquisitionem, vel unico dumtaxat teste existente resecanda.

APPEN.

Hinc, pessime facerent prælati regulariū, si publice punirent religiosos propter crimina corā quatuor, aut quinque testibus, commissa.

APPEN.

Hinc licitum esse videtur, in crimine nefando per specialem inquisitionem procedere. Cum sit contagiosum, & atrocissimum, & tales criminosi vix sint corrigibiles, & confirmatur. Nam Doctores in cap. Qualiter, & quando, definiunt, crimina atrocia: etiam si criminosi non fuerint infamia notati, publice puniri posse, & hoc crimen nefandum, & atrocissimum est.

CONCLUSIO.

Præcedens conclusio non est de iure naturali, aut diuino, sed de iure canonico. Ita, ut Papa possit dispensare, nulli enim in sacra scriptura tale præceptum reperitur. Nam si reperiretur, non posset dispensare: ut secreta crimina, etiam si nulli essent nocumento, publice punirentur. ut est lex de criminibus nefandis. Nam Achan nulla notatus infamia fuit publice punitus.

Iosue cap. 7.

Tertia diffie. Estne seruanda prima huius art. conclusio in criminibus regularium?

Gen. 18.

CONCLUSIO.

Ordo illius conclusionis seruandus est in criminibus regularium. Nam Deus Opt. Max. Gene. 18. antequam publice puniret Sodomitas, fuerunt diffamati. Descendit, & videbo: utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. & Villicus iniquitatis prius, quam ministerio priuaretur, fuit diffamatus.

Lucæ 11. 16.

2. Th. 4. 33. 27. 5.
Rit. 27. 3. q. 1.

Quarta diffie. Infamatus de uno crimine, ut de furto, potestne de alijs criminibus interrogari, de quibus nulla est infamia notata?

CONCLUSIO.

Non potest, nisi illud crimen sit aliorum indicium. V. g. qui occidit hominem in itinere, potest interrogari de spoliis, & infamatus de adulterio potest rogari, an vium adulteræ occiderit. Nam vnum crimen est alterius indi-

indicium. Definita est in cap. Inquisitionis citato ubi expresse habetur, Palud. & Caietan. ubi supra S. Tho. tenent oppositum.

CONCLUSIO.

Reus non est de sociis, qui nulla infamia laborant interrogandus, præterquam in criminibus, quæ sunt in de rementum reipublicæ: ut est hæresis, siue proditionis crimen.

Hinc deprauatam esse consuetudinem interrogandi in causa furti, & homicidii de sociis, qui nulla sunt infamia notati, constat, est enim contra ius, & reus respondere minime tenetur.

APPEN.

Quarta diffie. Si crimen est naturarium, & ignoratur reus poterit de illis, qui nulla est notata infamia, inden inquirere?

V. g. si fuerit cadaver hominis occisi repertum, cuius homicida ignoratur.

CONCLUSIO.

Potest specialiter inquirere, quisnam fuerit criminosus, quæ nulla infamia labore. Quia tale crimen est in reipublicam. Si n. inquisitio fieri non posset, daretur occasio committendi passim furti, & homicidia. Hæc cõclufiõ DD Innocentii, super caput primum, de postulatioe Prælatorum, quam dicit communem. Nauarro in manuali. Caiet. ubi supra, & Soto oppositum affirmant.

CONCLUSIO.

Generalis inquisitio nulla præcedere infamia alterius personæ, nulloq. accusatore postulante, fieri potest. Definita est in cap. cum olim, de accusationibus, & in Canon. Romanus, de censibus in 6. & hoc passim inter Ecclesiasticos regulares obseruatur.

Quinta diffie. Quam sunt crimina, quæ subiciuntur quando fit generalis inquisitio, denunciare tenentur, & indicti puniri possunt?

PRIMA PROPOSITIO.

CRIMINA olim commissa, si criminosus est iam correat, & omnino occasiones reincidendi abstulit, non sunt denuncianda. Ratio est, quia illorum non est inquisitio facienda, quod est maxime regularibus notandum, ac olim

Ricard. ar. 3. q. 3.
Nauarro in manuali ca. 1. §. nu. 38. voto, ubi supra, q. 6.

ne olim criminosis iam religiose viuentes prælatus denuncientur.

PROPOSITIO. 2.

Quando criminosis laborat infamia, etiam si sit iam co-
uersus, poterit iudex specialem contra illum inquisitionem
facere testes interrogando, qui respondere tenebunt. Qui
tunc iudex iuridice procedit, & interrogat.

PROPOSITIO 3.

Prælatus per inquisitionem generalem, solum potest
subditos in illis casibus, & eo ordine ad crimina denuncia-
da compellere, quo ipsi extra inquisitionem generali te-
nentur. verum etiam extra inquisitionem poterit denun-
ciationem diffundere in visitatione autem generali in fra-
tus a prælato assignatum, debet fieri denunciatio.

PROPOSITIO 4.

Quando crimina sunt occulta, aut probabilia per duos
salte testes, & criminosis non laborat infamia, si tunc ex
secreta admonitione fratris conuersio speratur, teneatur
corripere, & nullo modo denunciare, neque tunc censura
aliqua ligabitur, quia prælatus contra Evangelium non po-
test aliquid precipere, ut ex superioribus patet.

PROPOSITIO 5.

Si vero tunc nulla, aut parua spes emendationis ex se-
creta admonitione habeatur, tunc crimen est prælato, tan-
quam iudici, denunciandum, etiam si fuerit omnino oc-
cultum: non ut publice, sed ut secrete illum puniat, ut su-
pra diximus.

PROPOSITIO 6.

Si fuerit publicum, similiter erit prælato, tamquam iu-
dici, denunciandum, qui debet criminolum publice, sed
leuiori poena punire.

CONCLUSIO.

TAM reus, quam testis tenetur in iudicio legitime ro-
gatus dicere veritatem. Patet; quia qui potestati resistit,
Dei ordinationi resistit. resisteret autem, si tunc rogatus
veritatem non diceret.

A P P E N.

Alex. Alen. in 7.
p. 44. m. 1. 5.
In 2. 2. q. 69. ar.
1. Ric. ar. 4. q. 2.
Soto. m. 3. q. 7.
Rom. c. 12.

Septima diff. Reus sine testis legitime a iudice interrogatus tene-
tur respondere veritatem?

in iudicio inficiatur, etiam si sit in proprium caput, non est
a confessoribus absolueudus, bene tamen finito iudicio, si fuerit
a iudice absolutus, quia tunc solum obligatur ad satisfac-
endum parti læsæ per suam negationem; non autem ad tra-
dendum se iudici, ut in ipso vindictam exerceat.
Hinc, quando in iudicio per viam accusationis proce-
ditur, si solus vnus testis est oculatus, & ab accusatore præ-
sentetur, tenebitur dicere veritatem. Tunc enim vnus te-
stis facit iudicium legitimum. Quia facit semiplenam pro-
bationem. Nam cum accusator agat iuste petendo vindi-
ctam iniuriæ oculatæ, testis, quamuis sit vnus, tenebitur
veritatem aperire.

Octaua diff. Testis non accusatus a iudice tenetur se ad testimo-
nium dicendum offerre?

CONCLUSIO.

TENETUR in casu criminali, vel civili si est ve-
ritatis confusus ad innocentis defensionem. Dicitur enim
Prover. 24. erue eos, qui ducuntur ad mortem. & qui tra-
hantur ad interitum liberare neceffes. Alioquin, nageret
opera charitatem; non tamen teneatur defendendo Inno-
centem, accusare nocentem. estq. intelligenda conclusio,
quando aliter innocens liberari non potest. Nam si potest,
non tenetur, quin a iudice vocetur.

CONCLUSIO.

Nullus ad damnandum tenetur offerre se ut testificetur,
quin a iudice vocetur. Nam acculator tenetur prius exa-
gere probationem, quam aduersus reum habet.
Hinc autem limitanda conclusio, nisi accusatio sit de cri-
mine contra rem publicam: ut est crimen hæresis, & prodi-
tione, quia tunc, sicut acculator accusare tenetur, ita & te-
stis testimonium dicere.

CONCLUSIO.

Qui abscondit se, ne testificari contra reum compella-
tur, etiam si eius testimonium sit simpliciter necessarium,
in causa civili, quam criminali, non peccat: dummo-
do parti læsæ damnum sua culpa, quia testimonium non
dedit, illatum restituat. & Ratis est, quia hoc modo nullus
victori abscondendo se iniuriam facit.

APPEN.

APPEN.

Alex. Alen. m.
ubi sup. S. 1. bo.
q. 70.

Prover. 24.

Limitatio.

Caieta.

Ala, Al. vii. l. 1.

IX. Diff. Tenetur testis quando a iudice vocatur aliam quam par-
ticulari proprii capitis testari?

CONCLUSIO.

Nequaquam tenetur. Ratio est: quia magis tenetur disci-
gere se, quam alium, poterit tamen ex alare veritatem uer-
bis amphibologicis, ut supra diximus.

Ala, ibi. m. 3.

X. Diff. Teneturne filius contra patrem testis esse?

CONCLUSIO.

Tenetur in legitimo iudicio: si à iudice vocetur. Nam
cum suum crimen in tali iudicio, si accusatur, confiteri de-
beat, tenebitur quoque contra patrem reum, si praesentetur.

XI. Diff. Teneturne aliquis manifestare crimen in iudicio, quod
iuramento calandam promissit?

CONCLUSIO.

Si à legitimo Iudice vocetur: illud revelare tenebitur.
Ratio est: quia iuramentum fuit in praedictum parti legi-
timum de Correctione fraterna.

FLORES QVAESTIONIS
De Voto.

2. Th. 2. q. 88.
relig. D. 10. c. 1.
d. 18. & 19. c. 1.
de iust. & iur.

Ar. 1. De his, quae ad essentiam Voti pertinent?

In hoc ar. de forma voti, id est, de promissione, quae de-
bet esse voto, & de voti materia disputabitur, & ab absolute, aut
quod difficultatibus positus.

Primo Diff. An prater intentionem sui propositum faciendi ali-
quid, promissio ad votum desideretur?

CONCLUSIO.

De essentia voti sunt voluntatis deliberatio, & propositum,
id est, intentio obligandi se Deo, atque promissio.
Nam ut homo homini per solum propositum non obli-
gatur, sed per promissionem; ita neque Deo sine delibe-
ratione, proposito, & promissione, aliquis obligabitur. Quod
quidem

quidem per solam interiorem cogitationem Deo, qui in-
ducit cor, fieri potest.

2. Reg. 16.

Secunda. Diff. Simplex assertio sine verbis promissoriis obligatne
aliquem in conscientia?

Ubi quis dicat: ego tibi in iudicio patrocinabor; quin
dixero tibi meum promitto patrocinium.

CONCLUSIO.

Nequaquam aliquis per simplicem assertionem quicquam
promittere censetur. Ratio est: quia cum quis alicui dicit:
tibi in iudicio suffragabor, statim exigit promissionem
sine obligandi se, per talem assertionem, obligatus haud
erit.

Tertia. Diff. Votum sine plena deliberatione factum obligatne
conscientiam?

D. Bona. & Soto
ubi supra.

CONCLUSIO.

Votum, cum actuali deliberatione praemissa, quae plena,
aut semiplena nominatur, uouente obligat, ita ut illud ad-
implere teneatur. Definitio est expresse in cap. sicut nobis.
de regularibus. ubi ad voti executionem obligatur, qui
maxima laborans aegritudine, mortis timore uouerat & in
cap. Veniens, de Voto. ubi Alex. 1. 1. commutat uotum in
penam, & deinde quodam facilitate sine plena deliberatione
emissum. Et ratio est: nam ut aliquis iracundia acceusus aut
per timorem dummodo sit rationis compos potest uo-
tum frangere, & mortaliter peccare; ita eadem passione
dominante potest uotum emittere, & per uotum Deo obli-
gari neque enim maior libertas ad aliquid promittendum,
quam ad seruandum promissum desideratur.

CONCLUSIO.

Qui sine ulla deliberatione actuali, plena, aut semiple-
ni uotum emittit, non tenetur uotum adimplere, quia non
est mentis compos.

Hinc, si ebrius, aut iracundus, primo ira motu laborans
raret, aut uoueat se Hierosolymam iturum, si ite-
rum laudar, non perpendens, sit ne bonum, an malum ta-
li uotum facere, quamuis illud non adimpleat, non erit
voti

APPEN.

voti reus. Nam cum primus motus non sit liber, quia non est in vestra potestate, votum, vel iuramentum tunc factum non valebit.

APPEN.

Hinc, qui iurandi assiduitate iurare se Hierosolymam iturum, si iterum iuraverit ad voti adimpletionem non tenetur propter defectum actualis deliberationis. Nam licet illa deliberatio virtualis ad inducendum periurii peccatum sufficiat, eo quod pravam consuetudinem vitare debeatur; ad obligationem tamen voti non sufficit, quia se promittens animum promittendi, quod est de essentia voti, minime habet. atque ita est Ricardi sententia intelligenda.

CONCLUSIO.

In votis repentino voluntatis motu factis optimum est consilium, dispensationem obtinere, quæ facillime conceditur, propterea quod nimia facilitate emissæ fuerunt, si scilicet namque est in huiusmodi euentibus, quid tenendum sit iudicare. Definita est in cap. Venies de voto.

Hinc regula summa Angelicæ, quæ dicit necessarium esse, ut tale votum obliget, recedente ira aut passione iterum confirmare, parum veritatis habere videtur.

CONCLUSIO.

Votum emissum sola virtuali deliberatione est nullum. Ut si quis sola assiduitate iurandi promittat ira commota peregrinationem aliquam, si cum socrare luserit. Ratio est, quia ad votum non satis est, ut sit voluntarium in sua causa, quale est votum ex assiduitate tantum iurandi factum, verum etiam oportet ut sit in se voluntarium, & hoc modo intelligenda est Ricardi opinio.

Sc. d. 19. li. 3. D.
Pon. & Soto. vbi
supra. sylvester
verbo religio 3.
§ 6. Caic. vbi su
pra. S. Thom.

1111. *De si An voti obligationem desiderantem propositum adimplendi promissum*

V. G. milites S. Ioan. vouent continentiam perpetuam animo obligandi se ad illam religionem. est. Dis. An tenetur etiam habere efficax propositum obseruandi continentiam.

CONCLUSIO.

Tunc est perfectum, & integrum votum, quando vouens intentionem obligandi se, & adimplendi promissum habet. Ratio est, quia concurrunt omnia, quæ ad voti perfectionem desiderantur, utpote, deliberatio voluntatis, promissio,

missio, qua vouens Deo obligatur, & propositum faciendi promissum.

CONCLUSIO.

Vouens animo obligandi se, & non adimplendi promissum mortaliter peccat, estque in statu damnationis, donec ex animo mutet. & ad votum adimplendum obligatur. Item, de essentia voti voluntas obligandi se Deo per ta-
le votum, quam ita vouens habet, cum veller fieri religionis ordinis, in quo votum vouit Domino; deprehendit vero carere proposito adimplendi votum, si occasione contrarietatis non vitauerit, & incaute, sicut ante votum, vixerit.

CONCLUSIO.

Qui nocetenus, sine animo obligandi se Deo, & adimplendi votum, vouet, mortaliter peccat, quia mentitur, & non tantum illud proferat, non tamen ad votum adimplendum obligatur, deest enim voluntas vouendi, quæ in voto est radix obligationis.

Hinc, qui coram aliis, ut sit in voto solemnî religionis, sine animo promittendi vouet, votum adimplere tenetur, non ratione voti, quia fuit nullum, sed ratione vitandi scilicet, quod ex voti fractione sequeretur, possetque Ecclesia, & Ecclesia non iudicet de occultis, non tenetur illi crederi, quamuis iuret intentionem obligandi se, non habuit intentionem admodum sic ordinato aut baptizato, etiam si intendendo affirmet se intentionem recipiendi tale sacramentum non habuisse fidem adhibere haud tenetur.

Hinc, si quis vouens solus scandalum ut sit à loco, ubi scandalum oriri potest longe recedat, ad voti obseruantiam minime obligatur.

Hinc, si in eodem loco permaneat, tenetur ad secreta voti. Aliter enim non erit monachus, & dum falso monachum representat, est in statu damnationis. propterea, quod Prelati non habent auctoritatem absolendi, nisi illi, sed solus Diocesanus Episcopus, cum sit monachus. Tamen quia si intentionem suffragan-
ti electionibus habet, cum vero suffragio careat, mortaliter peccat, quia propter, vel recedat à loco, & sine scandalum dimittat, oportet, vel secreto intra se votum dimittat, dicens, Domine ego voueo paupertatem, &c.

V. Dis.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

D. Bo. Ri. & So.
ubi supra.

80

Quaestio

V. Difficultas. Solum votum propositum sine expressa, aut
tacita promissione, obligat, ac si votum
solum fuerit?

V. G. ingreditur aliquis religionem cum firmitate
perseuerandi proposito & ante professionem iuramentum
sententiam, & reuertitur ad seculum, eritne hic uo-
reus?

Verba religio;
§. 2.

Syluester. duas refert opi. primam Canonistarum tenen-
tium partem affirmantem. Secundam Theologorum de-
dentium partem negantem. quos Caic. in hoc art. citat,
sequitur.

CONCLUSIO.

Solum propositum votum sine expressa, uel tacita pro-
missione obligationem adimplendi propositum non indu-
cit. Definita est expresse in cap. ex parte. & in cap. licet
rum. de uoto, & in cap. si bonum 17. q. 1. nam proponere
aliquid facere non est promittere sunt enim de essentia vo-
ti actualis deliberatio uoluntatis, id est, ut emissurus uotum
dicat, uolo esse monachus; & propositum, id est, intentio ob-
ligandi se per uotum, & promissio, quae est uotum, siue an-
ti forma.

D. Bon. q. 2. Ric.
art. 1. q. 1. ad 1.
Soto. li. 7. de iur.
& iur. q. 1. art. 3.

V. 1. Diffi. An possit utrum de re illicita fieri?

Nequaquam fieri potest. Votum enim de re illicita est
in contumelia Dei; & ideo non tam promissio, & Votum
quam comminatio dici debet. est enim uotum bonum, quia
res promissa est bona & a contrario sensu, erit uotum il-
licitum, & malum, quando res promissa mala, & illicita fue-
rit.

APPEN.

Hinc, promittens Deo aliquod ueniale habens intentio-
nem irrogandi Deo aliquam offensam, grauiusculum sacri
legium, & blasphemiam committit, quia est comminatio
contumeliae, & non promissio.

APPEN.

Hinc, quando quis promittit ueniale sola intentione
complacendi sibi, qualis erit animus, & intentio, talis erit
promissio mortalis, scilicet, aut uenialis, quia uotum, sine
iuramento de re aliqua illicita tanto est deterius, quan-
to res promissa est maioris malitiae. non enim est deterius
sua causa deterior;

V. 1. Diff.

De Voto.

81

V. 1. Diffi. An votum de re indifferenti obliget?

CONCLUSIO.

Votum de materia indifferenti nullo modo promitten-
tem obligat, displicet namque Deo stulta promissio; qualis
est de materia indifferenti. est enim inutilis, quam vel ho-
mines repudiant.

Hinc votum non ludendi cum alio, ubi nulla ratio ma-
teriae inuenitur, est nullum.

Hinc, mulieres promittentes in honorem Virginis Sa-
lis abstinere in sabbato a panis coctione, non absti-
nere ab aliis operibus seruilibus votum reddere mini-
us tenentur, quia est opus indifferens, parum enim refert
abstinere se ab vno opere seruili, si aliis vacet.

CONCLUSIO.

Quando res indifferens ex suo genere, bona ratione ali-
qua circumstantiae efficitur, voti materia esse potest. Ratio
tamen erit votum de re utili, & bona.

Hinc, votum non confabulandi cum certa persona, quae
est uolenti ruinae, & scandali occasio, erit validum cessan-
te sacro scandalo, & ruina occasione, erit nullum, nec ob-
ligabit, quia iam materia indifferens est effecta. & de si-
milibus simile iudicium est.

Quoniam diff. Votum de re in cuius ab illi, ut denique peccando
uenialiter, valebit?

Votum denique uenialiter peccando, quoad pec-
cata, quae sunt inuitabilia, est nullum. Ratio est; quia il-
lic promittere, non possumus, quid in nostra potestate non
ueniant, ut primi sensualitatis motus, de quibus B. Ioan.
diximus; quoniam peccatum non habemus, ipsi
nos seducimus, & ueritas in nobis non est.

CONCLUSIO.

Valebit tamen votum illud, quoad illa uenialia, quae
sunt in nostra potestate, ut quae non praecedunt, sed sequuntur
rationis usum, quale est mendacium leue, uerbum otio-
sum. Ratio est: quia qui promittit aliquid, & totum red-
dere tenetur, item ad partem reddendam obligatur, ut qui
promittit centum, & non nisi decem reddere potest. Opposi-
tio. Theo. q. sup 4. lib. sen. Part II. F. tunc

D. Bo. q. 2. Ric.
art. 1. q. 3. Sot.
ubi sup.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

D. Bon. q. 2. Ric.
art. 3. q. 2. ad 1.

1. Ioan. 8.

tum tenet Soto, est tamen consulendum ita vouentibus, ut dispensationem obtineant propter difficultatem adimplendi votum.

D. Bo. q. 1. Ric.
ar. 3. q. 2. ad 1.
Soto. q. 1. ar. 3.

IX. Diff. An de rebus necessariis ad vitam eternam consequendam, quales sunt precepta decalogi, possit fieri votum?

CONCLUSIO.

POSSUNT quidem esse voti materia. Ratio est: quia licet sint necessaria necessitate finis, id est, ad vitam eternam consequendam, sunt nihilominus in nostra potestate, & voluntaria.

CONCLUSIO.

Votum de huiusmodi rebus factum qui transgreditur, grauius peccat, quam si votum non emisisset, est enim transgressio duorum preceptorum.

APPEN.

Hinc, qui in duabus religionibus regularium bis voto solemne continentix emisit, grauius peccat, si incontinentia ter uiuat: id duplici enim voto ad continentiam est obligatus. Idem est iudicium de illo, qui super eandem materiam vota multiplicat.

D. Bon. q. 1. Soto. q. 1. ar. 3.

X. Diffie. Licetne absque peccato opposita consilium promitteret?

V. 6. si quis dicat, promitto non intrare religionem, vel non dare elemosynam, nisi patienti extremam necessitatem.

CONCLUSIO.

Opera supererogationis, cuiusmodi sunt consilia Evangelica, propria voti materia esse dicuntur. Ratio est: quia sunt omnino voluntaria.

CONCLUSIO.

Non licet aliquid contra consilia, & supererogationis opera promittere, quia tale votum impedit omnino maius bonum, ponit enim in corde suo non ascendere. Et in uia Domini non progredi, regredi est.

CONCLUSIO.

Qui promittit contra consilia, et quod fuerint sub precepto mortalis peccati: si quis promitteret, nunquam dare elemosynam etiam extremam necessitatem patienti. R. 6. est hoc talis promissio propositum peccandi mortaliter includit.

CON-

CONCLUSIO.

Si ita vouens intenderet, ut Deus promissionem accedendo, sua consilia reuocaret, grauissimum sacrilegium, & blasphemiam committeret, quia esset uelle Deum mutabilem esse, quod deitati repugnat.

CONCLUSIO.

Qui sic vouens intenderet Christo consulenti displicere peccatum contra charitatem, & odium Dei.

CONCLUSIO.

Qui ita per ignorantiam voueret, existimans se Deo obsequium prestare, ut si promitteret, non dare elemosynam, quia est superbus, venialiter peccaret. Nam per ignorantiam a mortali excusabitur.

Hinc, nunquam licebit votum de nunquam vouendo emittere, quia consilium Evangelicum est.

APPEN.

XI. Diff. Votum emissum de aliquo supererogationis opere propter malum finem, estne validum?

D. Bo. q. 2. Ric.
art. 1. Soto. q. 1.
ar. 3. Cajet. ubi
sup. S. Tho.

CONCLUSIO.

QUANDO malus finis est materia voti, id est, res, quae promittitur, solum obligat votum ad penitendum, cum sit, inquit, qui malum finem promittit, ut vouens non dare elemosynam, nisi propter uanam gloriam, habet uoluntatem, & intentionem peccandi, & peccare promittit, atque non observare votum, sed penitere tenetur, cum ad vitandam peccatum obligetur.

Est tamen limitanda conclusio de sententia Magistri Vitoris; dummodo ita vouens habeat propositum adimplendi promissum. Nam si tali proposito caret, mortaliter non peccat; quia voluntatem peccandi non habet, sed venialiter tantum, quia tale votum otiosum, & inutile est.

Limitatio.

CONCLUSIO.

Quando malus finis non est materia voti, sed causa ad vitandum excitans, & aliquod bonum vouetur, peccat, qui ita vouet, votum tamen tenet, actus enim bonitatem, aut malitiam a fine operantis sortitur, & cum finis sit malus, actus quoque malus iudicabitur. votum tamen illud validum, quia materia est licita, & Deo grata, intentionem tamen vitare tenebitur.

Hinc, votum malum, & nullum, non sunt idem. Nam in

F 3 in

in præsentia votum est malum, quia peccatum est, tamen obligat.

APPEN.

Hinc, qui promittit missas, ut præbendam consequatur habens intentionem abutendi præbenda, adimplere promissum, quia est bonum, scilicet, missæ sacrificium, & præter intentionis prænitere tenetur, & de similibus simile est iudicium.

CONCLUSIO.

Qui vult rem bonam pro aliquo malo à Deo impetrando, vel ante consequutionem mali, ut si quis de electo molynam pauperi, ut Deus in bello iniusto sibi Victoriam concedat, vel ad aliquem fraudem sit patronus, vel ante factum aliquid Deo promittat, si quod iniustum postulat euenerit, vel si post factum obtemperat iniustitia aliquid Deo in gratiarum actionem offerat, tunc graue sacrilegium, & blasphemia interuenit. Irrogat enim Deo iniuriam petendo patrociniū ad malum. Nam cum sit summe bonus, non potest esse mali author, nullus namque Deo auctor est deterior.

CONCLUSIO.

Qui promittit bonū in ordine ad malum puniendū, siue impediendū, si euenerit, promissum seruare tenetur: ut si quis promittat se daturum Deo 100. aureos, vel ingressurū religionem, si adulterium commiserit. Ratio est: quia huiusmodi votum est licitū, quia est in ordine ad malum non faciendum, sed puniendum, vel fugiendum, ut qui intrat religionem, ne iterum adulterium committat.

CONCLUSIO.

Similiter valet votum pro bono assequendo, quod naturaliter ex malo principio ortum habet, ut si quis promittat vas argenteum templo virginis sanctissimæ, si prolem ex concubina habuerit, proles enim bona est, quamvis causa, scilicet, adulterium, siue fornicatio sit mala.

APPEN.

Idem est iudicium de meretrice, quæ Virgini dimittentem turpi lucrum promittit, nam licet, causa lucrum turpitudine, lucrum tamen licitum est.

APPEN.

Idem quoque censendum est de lusore, qui promittit pauperibus partem lucrum in ludo iniusto. Nam licet ludus inordinatus si propter lucrum tamen ex ludo iniusto est licitum, & horum omnium ratio communis est, quia bonum promissum, non est ad malum impetrandum, nolunt enim ita uiuentes Deum esse mali causam.

XII.

XII. Diff. Votum de re licita maius, & perfectius bonum impedit, obligat in conscientia?

D. Bo. q. 2. Ri. 2.
3 q. 2. ad 2.

V. Quotum nubendi quod impedit ex libatū, aut religionis ingressū, quæ sunt bona perfectiora.

Dux sunt opinioniones. Prima Caj. in ar. 2. S. Tho. dicentem, quando quis promittit matrimonium, ut est in officium, nec valet promissio, nec adimplere tenetur. Qui uero promittit in remedium, quia est pronus ad libidinem, & iam respectus est a tentatione carnis superari, uotum nuptiarum adimplere tenetur.

Contraria opinio est Sotilib. 7. de iust. & iur. q. 1. ar. 3. asserentis, uotum nuptiarum, siue sit in remedium, siue in officium nunquam obligare.

CONCLUSIO.

Si expertus est se non posse seruare ex libatū de facto, quia frequentissime astinere proposuit, & nihilominus a libidine uictus est, si uotum nuptiarum emisit, illud adimplere tenetur. Ratio est: quia uotum debet fieri de meliori bono, & huic melius est matrimonium ex libatu, Inconuenientibus enim melius est nubere, quam uri, ut B. Pau. docuit.

1. Cor. 6. 7.

CONCLUSIO.

Non nuptæ, & uiduæ, seruantes continentiam, si nubere uoluerint, non peccant. Dixit enim B. Pau. de istis: si acciperis uxorem, non peccasti: & si nupserit uirgo, non peccat.

1. Cor. 6. 7.

CONCLUSIO.

Votum tamen nuptiarum obseruare minime tenentur, nunquam enim debet homo disponere descensiones, sed ascensiones in uita spirituali iuxta propheticum dictum. Excitatus uir, cuius est auxilium abste, ascensiones in corde susceposuit, qui autem matrimonium uouet, descendit a celibatu ad Matrimonium.

Psal. 83.

XIII. Diff. An Christum in Baptismo emittat uotum, seruando præcepta diuina: & Ecclesiastica?

Bo. ubi sup. ad 1

Glossa super locum Psal. nouerit, & reddite &c. partem affertente tenet, & eiusdem sententiæ uidetur esse D. Hier. & D. Aug. ut refertur in cap. 1. de consec. 4. & S. Th. in solutione ad 1. 2. ar. & Alii Theologii.

B. Hiero.
& D. Aug.

Contrariam sententiam tuetur Caietanus, & alii Thomistae.

CONCLUSIO.

Baptismus non est votum implicitum, aut explicitum seruandi praecepta Evangelica, aut Ecclesiastica. Nam recipiens Baptismum solum profert haec verba, abrenunciatio volo & credo, quorum verborum nullum promissionem, quae est de essentia voti, significat. quare per nullum istorum verborum votum implicitum, aut explicitum, id est, expressum emittitur, neque enim abrenunciare est promittere, sed expoliare se anteacta vita. neque velle esse Christianum est promissionem emittere, & credere ad solum fidei assensum referre.

CONCLUSIO.

Ratione Baptismi in baptizatis oritur obligatio seruandi praecepta Divina, & Ecclesiastica, quae oriri solet ex voto implicito, aut explicito: non tamen quod aliquo modo praecepta promittant. Ratio est: quia Cathecumenus ante Baptismum non seruando dies festos non peccat, quemadmodum post susceptum Baptismum, quare ratio ne Baptismi ad praeceptorum observantiam obligatur. & ita intelligenda est 1. opinio.

D. Be q. 2. Soto
in fi. q. 1. lib. 7.

XIII. Diff. Peccauit Iephthe, quando uenit immolare Deo, quicquid sibi reuerenti, cum uictoria primum i furibus domus occurrere?

D. Hiero.

D. Hier. affirmat in uouendo stultum fuisse, & in reddendo insipientem, & cum stultitia sit P. M. in discretionis peccasse sensit. D. Th. ubi supra, est opposita opinio.

CONCLUSIO.

Peccauit Iephthe tale votum faciendo. Ratio est: quia fuit votum stultum propter indiscretionem. Cum primum enim uidit filiam, scilicet uelimenta sua, & dixit. haec me filia, decepisti me &c. aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non poteram. Vbi aperte fatetur se votum sine discretionem materiam immolandae fecisse, & fuit impius in reddendo votum, quia fecit contra praeceptum, Non occides.

Nicolaus de Iyra opinatur Iephthe filiam non immolasse, sed Deo, ut in perpetua continentia uiueret, obtulisse. assertq. multa loca Sacrae Scripturae in suum fauorem. At. II.

II. Obligatur omne votum ad sui observantiam?

Obligatur quidem, quia tenemur seruare fidem, id est, promissionem Deo, & ratione Domini, quia creauit nos, & ratione beneficiorum, quae quotidie ex sua liberalitate manu recipimus. displicet enim Deo infidelis promissio.

I. Diff. Fractio voti est p. m. ex genere quae admodum factum, & homicidium?

CONCLUSIO.

Est quidem M. ex genere, ut constat. Proverb. 20. ubi dicitur, mina est homini deuorare sanctos, & post vota retractare, id est, retrocedere. & est definita in ca. Magnae deesse autem opus praecepti.

I. Diff. An fractio voti possit aliquando esse uenialis peccatum?

V. c. n. tione paruitatis materiam: ut si quis promiserit sua pulis dies unam salutationem dominicam, siue angelicam salutationem recitare.

Duxunt opiniones. Prima Caiet. ubi supra dicentis, si res minima est tota materia voti, transgressio semper erit mortalis, si autem pars materiae, ut si quis praetermitteret materiam transgressio esset uenialis tantum.

Contraria opinio est Sorii adherentis, in omni euentu, ratione paruitatis materiae, etiam si res parua sit tota materia voti, fractionem esse ueniale tantum.

CONCLUSIO.

Votum de re minima, & quando est pars totius materiae promissae, vel tota voti materia, obligat transgressores ad ueniale tantum. Ratio est: quia transgressio cuiuscunque praecepti, ratione paruitatis materiae, id est, parui nocum. & non solum obligat transgressores ad ueniale, minimo enim hoc voti transgressio praecepti diuini est, ut constat; quare propter rationem paruitatis materiae fractio voti erit tantum uenialis.

S. Th. 2. 2. q. 88.
artic. 3. DD. 38.
Ric. 2. 2. q. 1. &
ar. 5. q. 1. & 2. &
Soto lib. 7. q. 2.
ar. 1. DD. ubi
supra.

Proverb. c. 20.

2. Tho. infra q.
78. ar. 3.

lib. 7. de iust. &
iur. q. 2. ar. 4.

APPEND.

Verbo pactum,
§. 1. & 4. Seco. &
3. d. 39. & Soto,
ubi supra.

88

Quaestio

Hinc, si votum, exempli gratia, recitandi singulis diebus Angelicam salutationem nunquam adimpleatur, non erit mortale, ut sentit Soto.

Tertia diff. An simplex promissio facta homini in conscientia obliget?

DVAE sunt opiniones, quas refert Sylvest. Vni Canonicistarum negans obligare in conscientia. Altera, & contraria est communis.

CONCLUSIO.

Simplex promissio homini facta ex genere transgressores ad mortale obligat, quia ut per simplicem promissionem obligamur Deo, ita & homini. Violatio siquidem promissionis utrobique est actus iniustitiae, & ideo est mortalis ex genere, nisi aliquando, aut ratione parvitas materiae, aut propter defectum consensus a mortali excusetur.

CONCLUSIO.

Ut talis promissio in conscientia obliget, necessaria est acceptatio eius, cui fit promissio. Ratio est: quia beneficium invito non confertur, & quando fit praesenti, si taceat, do nec acceptet, non videtur illi placare.

CONCLUSIO.

Per simplicem assertionem, nullus tenetur adimplere assertum, ut si quis dicat; Orabo pro te, vel quicquid simile. Quia simplex assertio solum est propositum, quod facile mutari potest, explicatio. Nota ad tollendos scrupulos cordi, qui pro aliis se oraturos affirmant; quando enim aliquis alteri dicit; Ego suffragabor tibi in iudicio, statim aliter exigit promissionem dicens, promittis ne? Unde secundum communem acceptionem nullus per simplicem assertionem censetur facere promissionem.

CONCLUSIO.

Per solam pollicitationem, quae est promissio facta absenti, nullus, nisi in casibus a iure expressis, in conscientia obligatur, casus autem hos apud Sylvest. verbo pollicitatio reperies.

CONCLUSIO.

Ut promissio simplex in conscientia obliget, duae conditiones sunt necessariae. Prima ut personae, & res hinc tempore adimplendi promissionem in eodem statu, in quo quando fuit facta promissio, erant.

Secundo

De Voto.

89

Secunda, ut promittens habuerit firmissimam intentionem obligandi se. Constat prima conditio ex regula Seneca, quam citat Sylvest. quia quando facta promissione aliquid superuenit, quod si tempore promissionis extitisset, non fuisset facta promissio, tunc non obligat. Secunda conditio ita explicatur, si tempore promissionis praestitisset promittens iuramentum, si ab eo exactum fuisset, animus obligandi se habuit, si autem non praestitisset, & intentione obligandi se caruit, & ad promissum adimplendum non tenetur.

Hinc, si tempore promissionis erant amici, & adimplendum tempore sunt inimici, aut si tempore promissionis erat ditor, quam tempore adimplendum, non tenetur adimplere promissum, quia personae non sunt in eodem statu.

CONCLUSIO.

Vide promittens non tenetur, nisi ad poenitendum, & si iuramento illud promiserit. Ratio est: quia radix obligationis, scilicet, voluntas obligandi se desinit.

Quarta diff. Promissa homini facta per salum alium interpres, obligant in conscientia promittentem?

OPINIO probabilis est, quae tenet sic promittentem obligari ad manifestandam suam mentem illi, cui facta est promissio, ut eam si placuerit acceptet, opposita tamen opinio est S. Tho. & verior.

CONCLUSIO.

Minime per talem promissionem interius factam promittens in conscientia obligatur. Ratio est: quia promittens non tenetur ad secundum promissum, nisi alius acceptet, & per solam mentalem promissionem, ille, cui fit promissio, nihil acceptat, neque potest. Quare ita promittens non tenetur suam mentem alteri manifestare. Promissio mentalis sola est propositum, aut simplex assertio, mutari potest.

Hinc, promissio facta furdo, vel absenti, antequam ab eo acceptetur, non obligabit.

APPEND.
art. 1. Soto. q. 8.
ar. 1.

APPEND.

Quinta

2. Th. 1. q. 189
ar. 4. Ri. 5. q. 1
ad 2. So. q. 2. 2. 1

V. Diff. An promittens religionem in particulari, ut A. Patri Francisco, si datus, haud tribus Conuentibus suis non admittatur, ad aliam promissionem, vel Regnum: ubi fortassis admittatur adire teneatur, promittens religionem in genere promittens non admittatur in una alia per totum orbem quare teneatur?

Opinio Caiet. & Soti, tenet promittentem religionem in particulari, si duos aut tres conuentus adierit, in quibus non fuerit admissus, ad nihil amplius teneri; promittentem vero in communi, non teneri nisi ad petendum habitum, in omnibus conuentibus eiusdem Provinciae. v. g. si fuerit Hispanus in Hispania, & si Gallus in Gallia &c. tenebitur adire omnes religiones eiusdem Regni.

CONCLUSIO.

Si impedimentum, quominus religione ingrediatur fuerit temporale, promittens cessante impedimento religionem intrare tenetur. Ratio est, quia sublato impedimento nulla subest excusationis causa.

APPEN.

Hinc, promittens religionem, si ad Sacerdotium non admittatur (quia est idiota) tenebitur vel tollere impedimentum discendo grammaticam, vel facere laicorum professionem. laborare enim tenebitur, quantum in se est, ut notum adimpleat.

CONCLUSIO.

Votum ex natura sua vouentem religionem, & non admissum in sua provincia, extraneas quare compellit, v. g. Hispanus Italiam &c. Ratio est, quia votum obligat ad sui obseruantiam, secundum vltimum de potentia.

CONCLUSIO.

Votum ex intentione vouentis non obligat vouentem ad extraneas provincias quarendas. Ratio est: quia non datus extraordinarius adimplendi votum, qui impedit quodammodo, si vouens tunc illius recordaretur, impedit quodammodo voti executionem. Propterea quod votum est omnino voluntarium, & si vouens tempore voti interrogatus fuisset, an exclusus in Hispania vellet in Italiam se conferre, profecto renuisset.

APPEN.

q. 189. ar. 3

Hinc, sequitur contra Innocentium in cap. Porreclam, de regul. & transeuntibus ad religionem, quem refert Ciceronem, qui tenet non admissum ad religionem, & non ex culpa sua, teneri votum religionis emittere in manibus Episcopi.

Episcopi, & intra domum suam religiose viuere; quia votum religionis emissum fuit conditionale, scilicet, si admitteretur.

2. Th. vbi supra
Soti, vbi supra

2. Th. vbi supra
Soti, vbi supra

2. Th. vbi supra
Soti, vbi supra

2. Th. vbi supra
Soti, vbi supra

CONCLUSIO.

Quando promittens solum habuit expressam intentionem, experiendi statum religionis, placere tibi, tunc ad professionem non obligatur. Ratio est; quia votum, cum sit voluntarium, solum obligat iuxta voluntatis determinationem.

2. Th. vbi supra
Soti, loco citato

CONCLUSIO.

Non poterit sine peccato, quia habeat legitimam retrocedendi causam. Ratio est, quia promittens tenetur, quatenus in se est, dare operam, ut promissum adimpleat. Alioquin esset discrimen, causa autem sufficiens recedendi erit perpetua infirmitas corporalis, vel experientia, quod in posterum habebit impedimentum, quominus promissum adimplere possit.

2. Th. vbi supra
Soti, loco citato

CONCLUSIO.

Exclusus a religione non tenetur precepta regule,

Questio

gula, nec uotum obedientie, & paupertatis obseruare. Ratio est, quia iam non est monachus illius religionis, & impossibile est obedientiam seruare, quia non est illis preceptis subditus: atque etiam paupertatem, cum sine proprio uere haud possit.

CONCLUSIO.

Obligatur tamen ad seruandum solemnem continentiam uotum: ita ut sit inhabilis ad contrahendum, & grauius canonice peccet, hoc patet à simili. Nam ut coniugatus tractus à religione post solemnem professionem, quam in uita uxore, emiserat, mortua uxore, est inhabilis ad contrahendum; propter solemnem uotum emissum, ita à simili in proposito; ut constat ex cap. Placet & c. Quidam de conuersione coniugatorum, & ex consuetudine Ecclesie, quae nunquam tales exclusos ad matrimonium admittit.

CONCLUSIO.

Tenetur etiam, quantum in se fuerit vitam in melius mutare, ut iterum ad religionem recipiatur. Nam si conuersus, & religiose uiuens non recipiatur, deinceps exclusio ad se sibi non imputabitur.

D V B I V M.

Quid, si exclusus ante uotum solemnem, nouit simpliciter religionem, & in genere, tenebiturne facta exclusione: aliam religionem querere? Respondeo uidetur, non teneri, quia propter infamiam habet impedimentum perpetuum, quominus recipiatur.

S. Th. 2. 2. q. 189
ar. 4. o. ar. 1. c.
120.

Nota. Diff. Emittere simplex uotum religionis, dum non recipitur, tenet tunc seruare continentiam.

CONCLUSIO.

Non tenebitur antequam admittatur seruare continentiam. Ratio est, quia simpliciter promittens religionem, nullo modo promittit continentiam, sed se futurum solemnem continentiam uotum, Nam, ut non teneretur ieiunandi, qui promittit se emissurum uotum ieiunandi, antequam promittatur ita à simili in praesentia.

APPEND.

Hinc, si ad religionem sine culpa sua non fuerit admittendus, poterit sine peccato matrimonium contrahere. X. Diff.

De Voto.

X. Diff. Emittere uotum simplex religionis, & ab culpa sua illos non impleri, quia Matrimonium contrahi poterit debetum petere.

Canonice (ut refert Syluest.) partem negantem debeat. Teologi uero affirmantem tenentur. Ut Caic. His

S. Th. 2. 2. q. 88.
ar. 3. Soro ar. 1.
q. 2.
Verb. uotum.

CONCLUSIO.

Quis contrahit Matrimonium, quamuis mortaliter peccet, debetum exigere potest. Ratio est, quia materia talis non est continentia, sed uotum solemnem faciendum, quod admodum enim non tenetur ad seruandam obedientiam, & paupertatem, ita neque ad continentiam, donec aliquando uocat.

D V B I V M.

Virgo, quae simpliciter uirginitatem promittit, illa amissa, eritne deinceps ad seruandam continentiam obligata?

S. Th. & S. v. supra.

CONCLUSIO.

Ex natura uoti, amissa uirginitate, continentiam seruare tenetur. Nam promittens uirginitatem, etiam ab actibus carnalibus abstinere promittit. Secus autem erit, si solum abstinendum abstinendi à primo libidinis actu, quo uir peccat uiolatur, & ideo Confessor intentionem percontetur.

X. Diff. Uotum nubendi aequipollet castitatis uoto.

CONCLUSIO.

Uotum castitatis sumatur, ut includit prohibitionem perpetuo cauendi à coniugio, & à fornicatione, ex natura uoti nunquam nubendi aequipollet castitatis uotum enim est castitatem nouere, & uotum nunquam nubendi emittere. Aliter autem res se habebit, si intentio non fuit praedicta. Hinc, dispensatio, & commutatio talis uoti non ab Episcopo, sed à Papa fieri debet, quia ex parte est castitatis uotum.

APPEND.

D V B I V M.

Meretrix, quae metu lenonit promittit non nubere, teneturne uotum obseruare?

Respondeo si uotum emittit, ut liberius libidini uacaret peccato.

Soro vbi supra,
& Paulus hac d.
S. Th. ar. 3.

panitere tenebitur; non autem seruare votum, si vero, v.
Deo seruiter, ad voti obseruantiam obligata manebit.

S. Th. art. 3. Syl.
ver. votum 3. 9.
II. q. 2. ar. 2.

II. Diff. Qui uouit, & tempus adimplendi votum non praeiudicat,
aut sub conditione praeiudicat, quando uotum
adimplere tenebitur?

PROPOSITIO.

Vouens, qui nullum determinauit tps, cum primum po-
terit, votu obseruare tenetur. Communis est opinio Theo-
logorum, & Canonistarum, vt Syluest. docet, cui consolen-
dum est: ut votum cito adimpleat, aut dispensationem pe-
tat, neque est absolueudus, si sine causa legitima aliterum
istorum duorum non faciat.

PROPOSITIO.

Qui uouet habitari ratione ad temporis deuotionem, et
ieiunare feria sexta, tunc si illo die non ieiunauerit, voti
adimplere non tenebitur. Ratio est; quia materia votu
fuit solum ieiunium; uerumetiam temporis deuotio, & fi-
nito tempore impossibile est tale votum seruare.

PROPOSITIO.

Qui uouet ad tempus non habita ratione ad temporis
deuotionem; vt qui promissit intra annum ire Romam ad
uistanda corpora Sanctorum Apostolorum. finito anno
erit voti reus, & nihilominus votum adimplere tenebitur.
Ratio est: quia peregrinatio fuit principalis materia voti,
& tempus ad expellendam moram fuit impositum.

PROPOSITIO.

Votum sub conditione, v. g. si dicat quis: si fuero super-
stes post mortem Patris, intrabo religionem, adimpleta co-
ditione erit adimplendum, quia antea non habuit intencio-
nem obligandi se.

S. Th. 1. 2. q. 70.
ar. 1. & q. 189. 2.
6. Syl. verbo re-
ligio. 6. 6. 4. &
verbo. 2. 5. 7.

III. Diff. Religiosi habentes patrem extrema necessitate
positos, potuerunt religionem relinquere, aut
illos sustentare uoluerunt?

Pater Antonius Cordubensis in medulla fratrum Mi-
norum cap. 2. q. 6. egregie de hac diff. disserit, & praeiudici-
sis opinionibus, quas citat, omitta etiam opinione Syluest.
cum Nicolao Lyrano super Matth. cap. 15. quem sequitur
Caic. in 2. 2. q. 101. ar. 4. erit respondendum.

CONCLUSIO.

Religiosus habens Parentes, ita necessitate oppressos, ut
illis

indomino victus & uellus deficiat: nec sit prae-
ter ip-
sorum, qui illis subueniat, poterit a religione recedere; ut eos
Ratio est, quia cum integrum sit furari ex sacrario; ut
talis in extrema necessitate subueniatur, si aliud reme-
dum adhiberi non possit, constat exemplo Davidis ar-
ticipis panes propositionis Deo consecratos ad subue-
niendum esurientibus; licebit etiam Religioso Deo con-
secrato a religione recedere, si aliter parentibus subuenire
non possit. Nam praeceptum de subuentione parentum est
diuinum, & naturale, quod quidem per votum obedientiae
quod est tantum diuinum, minime fuit reuocatum.

1. Reg. c. 31.

CONCLUSIO.

Non tamen potest mutare habitum religionis, & profes-
sionem suam ad paupertatem, & ad cetera religionis praece-
pta, ut antea tenetur, solumque a praecepto obedientiae est
liberatus, melius enim multo in quocunque euentu poterit re-
sistere habitu parentibus adiumento esse siue Concionando, si
in confessionibus audiendo, siue artem Mechanicam, aut li-
beralem exercendo, tenetur enim seruare regulam, quan-
do in se fuerit, obedientia dempta oppositum tenet Pater
Antonius Cordubensis.

CONCLUSIO.

Quando Parentes non extrema, sed magna egestate la-
borant, ad illos sustentandos religiosus a religione recede-
re non poterit. Propterea quod praeceptum elemosynae
obligat, nisi in extrema necessitate obligat; erit tamen
liberatus causa hae impetrandi dispensationem a sede Apo-
stolica, ut non obstantem obedientia illis subuenire possit, &
tunc securius. Contrariam partem huic conclusioni Pa-
ter Cordubensis defendit.

CONCLUSIO.

Magna Parentum penuria sufficiens causa est protra-
hendi religionis ingressum, etiam post votum simplex emis-
sum. Constat ex dictis, Nam si ex probabili opinione opo-
rta conclusioni teritur potest: facta professione a reli-
gione recedere, multo melius poterit religionis ingressum
protrahere.

1. Dubium. Hares teneturne de sancti uotum adimplere?

CONCLUSIO.

HARES nullo modo tenetur uotum personale de
sancti,

Syl. verbo nosse
2. 5. 11.

functi, nisi illud promiserit adimplere, definita est expectatio, quia hæres tenetur solvere defuncti debita, & uotum personale: quia, solam personam uouentem obligat.

CONCLUSIO.

Votum tamen reale defuncti adimplere tenebitur. Ratio est, quia hæres tenetur solvere defuncti debita, & uotum reale est debitum Deo persoluum.

CONCLUSIO.

Hæres non videtur esse obligatus ad soluendum uotum mixtum defuncti, ea parte, qua reale est v.g. si defunctus promisit peregrinationem, in qua erat quinquaginta milia aureos consumpturus (hoc enim dicitur uotum mixtum) tunc hæres non tenebitur quantitatem illam soluere. Propterea quod, qui ad principale non tenetur, id est, ad peregrinationem, neque ad accessorium, quod est, quantitatem illam pauperibus erogare, & hæres (ut ex prima conclusionem constat) ad principale non tenetur.

CONCLUSIO.

Tenebitur tamen elemosynam, aut sacrificia, si a defuncto erant templo, quo erant peregrinaturus promissa adimplere. Ratio est, quia Elemosyna, & sacrificia a defuncto promissa ad reale uotum spectant.

Limitatio.

Hæc sunt uera, si in testamento fuerint relicta, & hæres est necessarius, & non excedat quintam partem bonorum, quia hæres necessarius ultra quintam partem grauari non potest, si autem non fuerit necessarius, hæres tenebitur, omne uotum reale defuncti in quacunque quantitate adimplere.

Syluest. libi 5. c. 1. ar. 1. in 2.

Secundum Dubium. Pater filium ad uotum personale obligare?

CONCLUSIO.

Nequaquam potest. Ratio est, quia ad actiones personales, nisi per propriam uoluntatem, obligatur nemo.

2. Th. 2. q. 89. ar. 5. Syl. verbo Religiosus 6. q. 10. & 11. Ref. ar. 5. q. 2. ad 1. & 2. 9. q. 1. Soto. lib. 11. de iur. & iur.

Tertium Dubium. An monachus assumptus ad Episcopatum ad votum paupertatis, & ad cetera sua regula precepta tenetur?

S. Tho. tenet partem affirmantem. Et Caietan. ibidem non enim absoluitur, inquit, ab illis quæ cum statu Episcopali

capali sunt composibilia, ut sunt ieiunia, abdicatio propteritatis, & alia id genus.

CONCLUSIO.

Monachus assumptus ad Episcopatum ratione uoti in professione emissi ad obseruantiam preceptorum suæ regulæ, uel ad tria uota essentialia non tenetur. Iam enim cum sit ad Episcopatum assumptus, non est monachus; neque ad uotum paupertatis obligatur, quod est de essentia monachatus, ut constat in Cano. statutum 18. q. 1. licet ad uotum continentie, quod est de ratione Episcopatus sit strictius, & si delinquat non erit puniendus legibus suæ religionis, sed Episcoporum.

CONCLUSIO.

Monachus ad Episcopatum assumptus, ad obseruantiam suæ regulæ, quæ est cum statu Pontificali composibilia tenetur. Ratio est, quia debet, teneturque præbere exemplum totius sanctitatis exemplum, mortaliter tamen suæ regulæ. præcepta transgrediendo, nisi ratione scandalum non peccabit. ut, si habitum religionis mutaret, & Episcopalis indueretur; quod quidem esset in Episcopo simplici scandalum. non autem si ad summum Pontificatum assumeretur. Nam tunc esset totius Ecclesie Pater.

XIII. Diff. An qui emittit uotum simplex religionis, uotum uendit completo ad Episcopatum assumptus possit?

Ric. ar. 5. q. 1. ad 1.

R. & c. diff. tractat Panor. in c. Per tuas. de uoto.

CONCLUSIO.

Qui promittit uotum simplex religionis, & ante uoti adimpletionem fuerit ad Episcopatum assumptus, tenetur Episcopatu renunciare, & intrare religionem, & ad ingrediendum non est expectanda sedis Apostolicæ autoritas. Definita est expresse per Innocentium 111. in cap. per tuas de uoto.

S. Th. ubi supra ar. 3. ad 1. & Caietan. ib.

CONCLUSIO.

Poterit tamen tunc Papa dispensare, ne ad religionis ingressum teneatur. Nam cum possit dispensare in uoto solenni assumendo in religiosum ad Episcopatum, multo magis in uoto simplici poterit.

Flo. Theo. q. super 4. lib. sen. Pars II. G XV.

DD. in 3. libr.
sen. d. 44. Sylu.
uerbo Religio-
sus. 6.

D. Ber.

XV. Diff. Subditus teneturne semper obedire praelato, quatenus aliquid uirtute obedientie praeceptum?

CONCLUSIO.

RELIGIOSVS non tenetur parere praelato, praecipienti aliquid supra regulam, probatur auctoritate D. Ber. dicentis, Praelatus non augeat mihi votum meum, id est, non praecipiat mihi opus maioris perfectionis, quam in regula, vel statutis ordinis continetur, quod quidem est supra regulam aliquid praecipere: ut si praeciperetur ieiunium in die sabbati, & alia id genus, quae non sunt necessaria ad regulae observantiam, ob id enim supra regulam esse dicuntur.

CONCLUSIO.

Bene tamen tenebitur obedire ratione penitentiae peccati commissi, vel ad praeservandum à peccato committendo. Ratio est: quia subdito criminoso potest imponi ieiunium, & abstinentia à carnibus in penam criminis, quae impositio erit iuxta regulam, in qua delinquentium correctio praecipitur, atque etiam abstinentia à vino ad libidinem, siue ebrietatem fugiendam.

Ric. d. 34. ar. 3.
q. 2. ad 3. Sylu.
ubi sup.

Quartum dubium. Potestne capitulum generale statutum obligare ad maiorem perfectionem, quam in regula continetur condere?

QVIA fortassis illud est necessarium ad observantiam regulae, & subditorum reformationem.

V. G. si monialium, quae non promiserunt clausuram, castritas ex vago recessu periclitetur, poteritne Papa, vel generale Capitulum praecipere: ut perpetuam clausuram, ac si illam promississent, observent? Sylu. ubi supra, duas refert opiniones, & Prima est affirmativa, Panor.

CONCLUSIO.

Potest non solum Papa, verumetiam generale capitulum aliquid supra regulam, quando aliter commode conservari non potest, subditis praecipere. De fide est, & definita in cap. Periculoso. de statu religionum in 6. ubi praecipitur, ut omnibus monialibus cuiuscunque ordinis praesentibus, & futuris recessus à domibus suis interdiceretur, ut uiuant in perpetua clausura, quia hoc est valde necessarium

cessarium ad observantiam voti continentiae. Est etiam definita in Conc. Trid. Sess. 23. cap. de reformatione regularium & monialium.

XVI. Diff. Praeceptum praelati obligationis semper ad mortale peccatum transgressorem?

CONCLUSIO.

QV.1 verbo tenus tantum praelato aliquid praecipienti, extra contemptum tamen, non obtemperat, peccati mortalis reus non est. haec ex communi consuetudine religionum, quae est optima legum interpretis confirmatur, quae talem inobedientiam à mortali excuset, notanter dicitur: extra contemptum; nam tunc esset mortale. qui enim praeterea spernit, Deum spernit.

Luc. c. 30.

CONCLUSIO.

Subditus non obediens praelato praecipienti aliquid sub poena excommunicationis latae sententiae, mortaliter peccat. Ratio est: quia excommunicatio latae sententiae, cum sit gravissima poena, semper pro mortali peccato imponitur.

CONCLUSIO.

Quando praelatus sub poena excommunicationis absolute, non addendo, latae sententiae praecipit, subditus non obediens mortaliter non peccabit. Ratio est: quia cuiusmodi excommunicatio est solum comminatio excommunicationis, & non excommunicatio lege q. de excommunicatione.

Cai. in summa
uerbo. Peccata
clericorum.

XVII. Diff. Qui promissa intrare religionem stricte, peccatne intrando laxiorem?

3. Th. 2. 2. q. 189
ar. 2. ad 3.

CONCLUSIO.

PECCAT quidem, si latiore religionem ingrediar, et si, in statu damnationis dum proficitur, & facta professione ad nihil amplius tenetur. Definita est expresse in cap. qui post votum, de regularibus in 6. illud enim votum simplex per solemne votum in latiori religione emissum tollitur.

Hinc cauere debet Magister nouitiorum, ne tales vocet recipiat, vel receptos retineat, quia retinendo peccatis illorum cooperatur.

APPEN.

Al. art. 5. q. 3. ad
8. Soto. ar. 1. q. 2.

An teneatur ad votum, qui vovet rem licitam hac lege si Deus volum
a certa eximia liberaverit

CONCLUSIO.

Qui tale votum emisit ex industria, & hanc intentione
ne, si teneatur ad votum, si in peccatum labatur. votum ad
implere tenebitur. veli promissum intrare religionem, si
Deus intra annum ab adulterio liberauerit. Ratio est, qd
fraus, & malicia non debet illi patrocinari. & quia fuit ip
se causa, quominus conditio adimpleretur.

CONCLUSIO.

Si peccavit non intentione predicta, sed ex quadam im
becillitate, sicut eadebat ante emissum votum, tunc pro
missum adimplere non tenebitur. Ratio est: quia votum
fuit conditionale, & per ipsum non stetit, quominus con
ditio adimpleretur.

XVIII. Diff. An votum metu emissum in conscientia valet
obligat

Ver. metu 5. 8.
Soto. ar. 1. q. 1.
8. Tho. 2. 2. q. 88
art. 1.

Canonistae in cap. Com locum, de sponsalibus tenent
in conscientia obligare: non autem in foro exteriori. Se
cunda opinio est Syl. qui affirmat valere, si habuit animu
obligandi se; sin minus nequaquam. Tertia opinio est Theo
logorum, d. 38. afferentium: non obligare in conscientia, si
metus poterat cadere in virum constantem.

CONCLUSIO.

Votum metu cadente in constantem virum emissum,
quando ad extorquendum votum incutitur, est nullum. De
finita est expresse in cap. Abbas & in cap. Praelatum, de his
quae vi, metusue causa fiunt. votum enim debet esse libe
rum, & talis metus tollit libertatem.

APPEN.

Hinc, si puella propter patris timorem minantis ei ali
quas iniurias intra mortem, & exilium religionem prohi
teatur, erit nulla professio: quia talis metus in animum
constantis foeminae cadere potest.

CONCLUSIO.

Votum ab intrinseco emissum in conscientia obligat.
Definita est expresse in ca. Sicut de regularibus. Nam ta
lis

Metus, quamvis extenuet libertatem: non tamen tollit
illam, sola enim vis est, quae libertatem relegat.

CONCLUSIO.

Ille metus, qui à principio irritaret votum, vouentem
ab eius executione liberat, v. g. si tyrannus, non in contu
meliam Ecclesiae compelleret vouentem ad frangendum
iuramentum. Ratio est; quia vouens intentionem obligandi
se ad votum cum tanto detrimento, minime habuit.

CONCLUSIO.

Metus non excusat praecceptum Divinum transgreden
tem. Ratio est: quia obligatio adimplendi tale praecceptum
non ex voluntate nostra, sed Dei praecipientis oritur. Ac
que ita in omni euentu obligat.

CONCLUSIO.

Praeccepti autem Ecclesiae transgressio propter metum
mortis violentiae non obligat ad gehennam. Ratio est, a si
mili, quia non obligat propter metum mortis naturalis;
ut in q. de excommunicatione diximus.

Ar. III. Exprimat aliquid conere?

In est, consequenter vouentes ex voto aliquam spiritua
lem utilitatem.

CONCLUSIO.

Maximam homo ex voto utilitatem consequitur, quia
ex sola promissione, qua Deo nos ad bonum obligamus,
& firmiores in bono reddimur, praemium aeternum conse
quimur. Anna enim mater Samuelis laudatur, quia votum
emissit Deo, si proles sibi concederetur, multa alia sunt Sa
cripturae testimonia, & concilia, quibus haec concl.
confirmatur, & definitur, quae apud Patrem a Castro, ver
bo votum reperies.

3. Th. vbi sup. 2.
4 Ric. ar. 6. q. 1.
Soto. ar. 2. q. 2.

1. Reg. 1.

Quando aliquis timet se fratrurum votum, tunc
non estne licet

CONCLUSIO.

Numquam propter periculum lapsus, quando non est
certissimum, a voto est abstinendum. Deus enim vouenti
bus, ut promissum adimpleant, auxiliatur.

G 3 Hinc,

Al. vbi supra &
3. Tho. & Soto.
vbi supra.

Heresis.

Hinc, confutatur heresis eorū, qui dicebant: votum nō solum inutile esse ad gloriam, verum etiam perniciosum.

Rica. ar. 1. q. 1.
S. Th. ar. 5. Sor.
ar. 3. q. 2.

Ar. III. An votum sit latría, siue religionis actus?

CONCLUSIO.

VOTUM latría, siue religionis est actus, quia latría actus est disponere actionem ceterarum virtutum in Dei honorem, quod fit, quando Deo aliquid promittitur. Nū tunc disponimus illam actionem (vt v.g. Ieiunium) in Dei honorem.

S. Th. ar. 6. Ric.
ar. 6. q. 2. Sor. ar.
3. q. 2.

Ar. V. An sit magis meritorium aliquid voto, quam sine voto facere, magisq; laudabile sit?

CONCLUSIO.

EST quidem, & magis laudabile, & magis meritorium ex voto, quam sine voto operari. Nam vouere est actus consilii, quod est de meliori bono, & qui ieiunat ex voto duplex consilium, scilicet, vouere, & facere, qui autem voto sine voto, vnum tantum consilium, scilicet, ieiunare, quando non est sub praecepto, adimplere, duplexque obsequium, scilicet, obligationem aliquid faciendi, & opus, solum Deo praeferat.

Dubium primum. Quis si ex voto inuitus, & magis cum tristitia operetur?

Quo intellige, ita vt ad vicandum mortale tantum votum adimpleat.

CONCLUSIO.

Opus hoc erit etiam magis meritorium, quam sine voto, est enim actus religionis, & tristitia meriti non tollit, licet magis meritorium, esset cum gaudio factum.

S. Tho. ar. 6. ad
3. & Socinubi su
pra.

Secundum dubium. Peccatne, quem punit ex voto emissio?

CONCLUSIO.

PECCAT mortaliter, quem voti pœnit, quia idē est pœnitere me voti, & nolo obseruare votum.

CONCLUSIO.

Quem pœnitet vouisse, vt liberius peccare posset, mortaliter peccat, quia finis est malus, scilicet, libertas ad peccandum, atque ita talis pœnitentia est mortalis.

CON-

CONCLUSIO.

Non peccat mortaliter, quem pœnitet vouisse propter bonum finem, v.g. si quem pœnitret solemniter vouisse, quia habet parentes necessitate oppressos, quibus extra religionem liberius subuenire posset. talis enim nolitio est actus meritorius, quia finis est optimus.

CONCLUSIO.

Peccat, & fortasse mortaliter, quē pœnitet vouisse propter difficultatem, & tedium operis, si votum est perpetuum, quia tali tēdio in periculo non perseverandi committitur, huius futuris religiosi pigri esse dicuntur.

CONCLUSIO.

Si votum est temporale, nullum est peccatum propter voti difficultatem pœnitere, quia potest facile dispensationem obtinere.

CONCLUSIO.

Peccat mortaliter semper proculdubio, quem pœnitet, obseruasse votum idem, enim est peccare, & uelle peccasse, & quem pœnitet obseruasse votum, vult olim peccasse, peccatum namq; potius in voluntate, quam in opere consistit, nam quod intrat per os, non coinquinat hominē, sed quod procedit ex ore, id est, corde.

Ar. VI. An votum per suspensionem sacri ordinis, & certe regula professionem, solenne efficiatur?

Math. cap. 5. &
Mar. c. 7.

S. Th. ar. 7. Ric.
q. 3. ar. 7. Soto.
ar. 5.

CONCLUSIO.

VOTUM solenne nunquam, nisi in professione certae & approbatæ regulæ, aut in alicuius sacri ordinis receptione emittitur. Ratio est: quia nunquam adhibetur solennitas, nisi quando mutatur status, & per professionem, & receptionem ordinis sacri status mutatur, cum per hanc homo ad perpetuum, & diuinum ministerium deputetur, est etiam definita expresse cap. Vnico de voto in 6. per Bonifacium 111.

Hinc, Moniales, quas vulgus Beatas nominat, quia nō emittunt sua vota secundum regulam approbatam, solenne minime, sed simpliciter vouent. Vnde si contraxerint nalebit matrimonium.

APPEN.

Prima diffie. Voti solennitas in quo consistit?

Quatuor sunt opiniones. Prima asserit consistere

G 4 re

re in benedictione, & consuetudine. hæc falso. S. Th. aliter
bitur. Secunda opinio est. D. Tho. qui tenet solemniter
voti, cuius ratione matrimonium irritatur, consistere in
traditione sui ipsius, id est, in mutatione status. Tertia opi
nio est Caiet. qui dicit non esse positam voti solemnitate
in mutatione tantum status, verum etiam in Ecclesie con
stitutione, quæ sic vouentem ad matrimonium inhabilitat
Vnde colligit non posse Papam in huiusmodi voto dispen
sare. Quarta opinio est Antiquorum, Ricardi, & Soci, ex
quorum sententia sit.

CONCLUSIO.

Ratio præcisa, ob quam votum solemnne dirimit matri
monium contrahendum, & vouentes solemniter inhabili
tat, est Ecclesie institutio, quæ ut consanguineos intra quæ
tum gradum, ita huiusmodi personas ad contrahendum in
habilitat. Definita est à Bon. facio v. cap. Vnico
in 6. vbi solum constituit Rom. Pont. discrimen inter vo
tum solemnne, & matrimonium. Deinde, quia posset Eccle
sia instituire, ut in mundo nullum sit votum solemnne ma
trimonium dirimens; quare voti solemnitas est ab Eccle
sia, & non à Deo ex nullo enim loco Sacre Scripturæ col
ligitur inhabilitas vouentis solemniter: ut contrahere non
possit, nam per traditionem, quæ sit in voto solemnne, non
est ex iure divino, & naturali inhabilis vouens ad alium
statum. quia subdiaconus, & diaconus tradunt se Deo vo
to solenni castitatis & obedientiæ, & tamen Papa, cum illis
Sepissime dispensat: ut Soto, cui modo satisfacimus, conce
dit. Et tandem dispensat Rom. Pont. cum his, qui sole
mniter religionem vouerunt: ut ex superioribus constat.

Sec. d. 30. So. &
Th. ubi supra.

Secunda. Diff. Votum solemnne, & simplex differunt
essentially specie?

V. G. An transgressio voti simplicis differat, à transgres
sione voti solemnis: v. g. furtum à fornicatione distat?

CONCLUSIO.

Votum solemnne, & simplex ex parte obiecti eiusdem spe
ciei censentur. Ratio est: quia eadem est materia, & obie
ctum vniuersusque voti, scilicet, continentia.

CONCLUSIO.

Votum solemnne, & simplex ex parte obiecti speciei ad
essentially

essentially differunt. Propterea quod voti simplicis subie
ctum est ad contrahendum matrimonium habile, licet con
trahendo peccet; at vero subiectum voti solemnne est ad
contrahendum matrimonium inhabile.

CONCLUSIO.

Transgressiones voti simplicis, & solemnne, eiusdem spa
ciei sunt, etiam si qui solemniter uouet, grauius peccet. Ra
tio est, quia specifica differentia actuum est penes obiecta,
& cum idem sit vniuersusque voti obiectum, nempe seruare co
ntinentiam, erunt actus eiusdem speciei, erit tamen voti so
lemnne transgressio grauior ratione perfectioris status.

Tertia. Diff. Qui recipit aliquem ordinem sacrum, emittitne sole
mnne continentiam votum?

Opinio communis est affirmans quam sequitur. Caiet.
in tractatu de coelibatu Sacerdotum post tertiam partem.
Opinio uero Scoti. est Sacerdotes non emittere votum co
ntinentiæ, sed solum habere continendi, sicut & ieiunandi
præceptum. lege Patrem à Castro uerbo Sacerdotium. com
m. hæretes.

CONCLUSIO.

In receptione cuiuscunque ordinis sacri votum solemnne
continentiæ non explicite, ut in professione religionis, sed
implicitè in voto obedientiæ emittitur. Hæc conclusio aper
te colligitur ex cap. Vnico de voto in 6. & ex c. Ante trien
nium, ut docet. Caiet. ubi præcipitur Episcopis; ne alicui
ordinem sacrum conferant, quin prius continentiam pro
miserint. promissio enim continentiæ in voto obedientiæ in
cluditur: ut constat in ordine D. Bernardi, ubi solum pro
mittitur explicita obedientia, & intelligitur quoque pro
missam solemniter continentiam votum.

D V B I V M.

Quid si recipiens sacros ordines carnis intentione seruandi continen
tiam, poteritne hic matrimonium contrahere?

CONCLUSIO.

Nequaquam tale matrimonium erit validum. Definiet
ur. c. 1. & 2. Qui clerici, uel uouentes &c.

Quarta diffi. *Est votum solemnne continentie sacri ordinis ppe-
cium ad dissolucum matrimonium ratum, quoad-
modum solemnne religionis votum?*

Quol. 12. q. 1. Pa-
lud. d. 38. D. Ro.
arti. 1. q. 1. Soto
ubi supra.

DVAE sunt opiniones, quas refert Caie. Prima est ne-
gans, & communis. Altera & contraria est Palud. affirman-
tis votum solemnne ordinis solvere matrimonium; quoad-
modum religionis votum.

CONCLUSIO.

Matrimonium ratum per receptione sacri ordinis non
dissoluitur. Ratio est: quia haec tenet Ecclesia non explici-
uit matrimonium ratum per receptionem sacri ordinis,
sed per votum solemnne religionis dumtaxat dissolui. Quod
obrem non erit aliter sentiendum, aut de finiendo, quam
Ecclesia haec tenet toto titulo de conversione coniugato-
rum extra, & in 6. definitum.

3. Th. q. 88. ar. 8.
B. Ro. ar. 1. q. 3.
Soto. q. 27. l.

Art. VII. De his qui possunt uovere?

Hic art. aliquot difficultatibus positus explicabitur.

Prima diffi. *An qui sunt alterius potestati subiecti
uovere possint?*

CONCLUSIO.

QUI alicui subiectus est, quoad id, in quo subiecitur
sine consensu superioris sui non potest firmiter se per vo-
tum obligare. votum enim debet fieri de proprio, & illud
in quo alicui alteri subiecitur, non est proprium, sed alie-
num. Innumeris enim praecipitur: ne mulier in domo pa-
tris sui in aetate puerili constituta, aliquid voueat, aut vo-
to sine consensu patris teneatur. & idem dicitur de
muliere coniugata. idemq. censendum est de omnibus al-
iis, qui alienae potestati subiecti sunt.

Num. c. 30.

3. Tho. & Soto
ibi. Syl. verbo.
Voto 3. Ric. ar.
4. q. 2.

Secunda diffi. *An religio sus emittens votum sine suo Praelato
facultate illud adimplere tenetur?*

DVAE sunt opiniones. Una Ric. affirmantis tale votum
esse ipso facto, nullum, neque expectandam esse praeteri-
tationem.

Altera opinio est S. Tho. ar. 8. ubi supra afferentis: haec
vota esse conditionata. si praelatus consenserit, vel non ir-
rtauerit, dicitq. teneri ad votum adimplendum, si non fue-
rit.

ne impediens obedientiam donec a Praelato irritetur.

CONCLUSIO.

Quando supererogationis opera religiosorum sunt in
generalibus, vel in particulari prohibita: ut votum peregrina-
tionis, vel ieiunii in sabbato, talia vota, non sunt ipso fa-
cto irrita, sed per praelatum irritanda. Ratio est, quia tale
votum est conditionale. si praelato placuerit, & ita tene-
bitur subditus manifestare praelato suum votum. quoad-
modum filius qui promisit homini sub conditionem, si pa-
ter placuerit, tenetur patri conditionem, manifestare: ut
per consensum, vel dissensum praeter.

CONCLUSIO.

Vota religiosorum de operibus supererogationis a pra-
elato non prohibitis tenentur religiosi praelato in consul-
to implere, quando praelatus non commutauerit, aut di-
spensauerit, aut irritauerit. Ratio est, quia huiusmodi actus
non sunt prohibiti, est actus virtutis, & materia voti.
ita, quando non irritatur a praelato in conscientia ob-
ligat, tale est votum dicendi, 7. pl. & c.

Caie. est ubi. su-
pra 5. Th.

CONCLUSIO.

Vota de operibus necessariis necessitate praeccepti, aut
ius absolute sunt, & nullo modo conditionata, ita ut reli-
giosus ad illorum observantiam inconsulto praelato tenea-
tur. Praelatusq. illa irritare, aut dispensare in illis non pote-
st, ut si subditus emittat votum non mentiendo, aut non dicere
verum ociosum. Ratio est: quia potissima causa, pro-
pter quam praelatus vota subditorum potest irritare, esse de-
bet, quod, est Dominus operationum subditorum,
potens illas concedere, aut prohibere, & cum non possit
prohibere, quae lege divina praecipuntur, vel concedere, quae
talem lege prohibentur, non erit illarum operationum Do-
minus, nec in illis dispensare valebit: commutare tamen
potest. Soto oppositam opinionem defendit.

Lib. 8. de iust. &
iur. q. 1. ar. 2. l. 10
4. assert.

CONCLUSIO.

Vota de observandis statutis, & ordinationibus, quae ci-
tra contemptum ad nullum obligant peccatum, potest pra-
elatus irritare, obligantq. dum non irritantur, quia mate-
ria illorum votorum est in potestate praelati, cum possit
ordinationes suas revocare, & in illis dispensare: quod
votum obligent &c. constat ex superioribus. Nam sunt
materia virtutis, & sunt vota conditionalia, si praelatus
non reclamauerit.

CON-

CONCLUSIO.

Vota prædicta prælatus inferior irritare non potest. Ratio est: quia non est Dominus illarum operationum; quibus ratione iurisdictionis, qui in habet, vota huiusmodi commutare, aut in illis dispensare possit.

Tertia diff. Prælati aliquid in generali, vel speciali prohibente, quod non est contra illius prohibitionem tenetur suum votum Prælati significare, an erit iam irritum per solam prohibitionem generalem, aut particularem?

CONCLUSIO.

NECESSARIUM est, ut subditus prælati suo hoc manifestet, ut à voto liberetur. Prælati enim non potest irritare votum, quod non agnoscit. voluntas namque non fertur in ignotum.

Quarta diff. Poteritne subditus sine illa causa a prælati potest irritare votum?

CONCLUSIO.

NEQUE prælatus sine causa irritans malefacit, neque subditus sine causa irritatione petendo peccat. Nam prælatus est Dominus operationum subditorum, acque ita sine causa potest contradicere vouenti alienam operationem, & quod suum est subditi operationes repetere. unde neque subditus peccabit petendo, quod prælatus sine peccato concedere potest. fuit enim votum conditionale.

Rica. ar. 4. q. 1.
Soto. q. 1. art. 9.
Sylu. verbo votum. 3. S. Tho.
ar. 3.

V. Diff. Si subditus opus supererogationis ex facultate prælati emittat, Prælati poterit posse irritare illud?

DVA sunt opiniones. Prima Ric. qui tenet non posse. Contraria est Cas. ubi supra S. Tho.

CONCLUSIO.

Peccat mortaliter prælatus, concessa semel facultate, votum irritando. Definida est in Cano. Manifestum 3. q. 5. à simili de marito, qui irritat votum uxoris, quod eade approbavit.

CONCLUSIO.

Semel voto illo irritato, peccat subditus illud contra voluntatem prælati exerceans. Definida est in eodem Cano. & est B. Aug. facit enim contra obedientiam, & contra iuramentum.

B. Aug.

scilicet, quia videtur aliena operatione invito Domino, scilicet, prælati.

CONCLUSIO.

Poterit tamen prælatus tale votum commutare, aut in illis dispensare, quia prælatus post concessam facultatem vouendi subdito, retinet super ipsum potestatem ligandi, & absolvendi in utroque foro supernaturalem, atque legitime interveniente causa, cum illo dispensare, ut potest.

Quarta diff. Interat Generalis, aut Provincialis irritare votum emissum ex facultate inferioris Prælati, Guardiani, scilicet, aut Priori?

CONCLUSIO.

INTERIOR non potest irritare votum à subdito ex facultate superioris emissum, quia eius authoritati derogare non potest.

CONCLUSIO.

Poterit superior prælatus, ut Generalis, aut provincialis, votum facultate inferioris prælati à subdito emissum irritare, quia cum subditus non sit Dominus suarum actionum, si ex facultate prælati emisit vota, superior non irrogat illi iniuriam, quamvis irritet votum sine ipsius consensu emissum.

Septima diff. Abbatissa poteritne vota monialium de opere supererogationis emissam irritare?

CONCLUSIO.

POTERIT quidem. Nam ut pater potest irritare vota filii, & maritus uxoris, quia habet dominium in opere illius supererogationis illorum: ita & Abbatissa poterit, cum maiorem authoritatem, & Dominium super opera supererogationis monialium habeat.

Octava. Subditus, cuius votum fuit ab uno prælati irritatum, illa cessante, eritne à successore iterum irritandum?

CONCLUSIO.

QUANDO subditus, sine discrimine temporis emisit votum, si semel fuerit tale votum irritatum, non amplius obligat. Probatur à simili ex cap. Quidam, & ex ca. Electi, de conuersione coniugatorum. Nam ut obligatio civilis

Rica. ar. 4. q. 3. Soto. ibid.

Rica. ar. 4. q. 3.

Num. ca. 30.

Rica. ar. 4. q. 3.
S. Th. 2. 2. q. 82.
arti. 2. Soto ubi
sup. Cano. ubi
supra.

Civilis semel sopita non reuiuiscit, ut habetur in l. c. de causa. C. de remissione pignoris: ita neque hęc obligatio spiritualis semel sublata resurget.

CONCLUSIO.

Si religiosus emisit uotum referendo se ad tempus quo fuerit alius prælatus, à præsente irritari non potest, quia opus promissum non est in potestate prælatus præsens, sed futuri, nihilominus tamen præsens prælatus potest commutare, aut in eo dispensare poterit propter spiritalem potestatem, quam supra subditos habet.

Rica. ar. 4. q. 1.
Sot. ubi sup.

Nona diff. Potestne uir omnia uota uxoris, tam realia, quam personalia irritare?

CATE. affirmat non posse omne uotum dampno non casuatis de modo petendi debitum. Sot. tenet posse à uo omne uotum vxoris etiam continentie irritari.

CONCLUSIO.

Vota de adimplerione mandatorum, & de cauendis inialibus, & de aliis operibus ad salutē necessariis potest vxor viro inconsulto emittere, quæ quidē à viro tenentur non poterunt. Rō est: quia maritus non habet dñum se per opera vxoris, quæ aliquo iure præcipiuntur.

CONCLUSIO.

Votum reale, aut personale de operibus supererogationis ab vxore emissum à proprio uiro irritari potest. uotum enim in omnibus subdita est viro, & expresse habetur ca. 30. in numeris.

CONCLUSIO.

Vxor tale uotum, quandiu uir non contradicit, obseruare tenetur, vxor enim non prohibetur uouere cum se actus virtutis, sed solum viro uotum seruare.

APPEN.

Hinc, si emisit uotum peregrinationis, illud viro manifestare tenetur, ut vel irritet, uel facultatem adimplendi concedat.

CONCLUSIO.

Si vxor emisit uotum non petendi debitum, à uiro irritari non potest. Et ratio est: quia uir non potest irritare uotum vxoris de re, cuius uir non habet dominium, et de actione petendi debitum, neque enim uir potest uotum ad hoc compellere, si ipsa uoluerit iuri suo cedere.

CON.

CONCLUSIO.

Votum elargiendi elemosynam: ut offerendi aliquod minus templo, ab uxore emissum ualet. est. n. actus uirtutis, ut adimpleatur, debet uiro manifestari.

Primum dubium. Vir poteritne irritare uotum uxoris, quod sua facultate emisit?

PICARE. mortaliter uir irritando uotum tamen de vxoris, quam reale, irritatio tamen de facto ualebit, ut uxor amplius uotum obseruare non teneatur. De facto est in cap. Manifestum. 33. q. 5.

Num. c. 30.

CONCLUSIO.

Si vxor emisit uotum referendo executionem ad tempus, postea fuerit uidua, uir tempore uoti uiuens illud irritare non poterit. Ratio est: quia non est de materia, si subdita.

Secundum dubium. Potestne uxor irritare uotum à uiro emissum non petendi debitum?

SOTO dicit, non longe ab scopo abesse, qui partem affectionum teneret, probabilius tamen uidetur nō posse, ut non potest uotum continentie à uiro emissum contra actum matrimonii irritare, nec uir potest sine dispensatione debitum petere, bene tamen reddere; ita neque uotum durante matrimonio factum. quia utrobique præsumitur pudore vxor iure suo defraudatur.

Vbi supra.

Tertium dubium. Potestne uir longam peregrinationem uouere, quæ uxori iure petendi debitum defraudatur, & familia detrimentum patiatur?

Soto ubi sup.

CONCLUSIO.

Vir à tale uotum emittere potest; adimplere tamen reuerente uxore non potest. Quia est actus uirutis potest uouere, & quia uxor iure suo defraudatur non potest adimplere.

CONCLUSIO.

Vir emittens uotum in detrimentum suæ familiæ emerita non tenetur ad uotum. est enim nullum, cum sit contra iustitiam, ut si promittat templo, uel pauperibus magnam pecuniæ quantitatem, quam sine maximo familiæ detrimento soluere nequeat.

X. Diff.

Soco eodem ar.

X. Diff. Si uterq. coniugum mutuo consensu nuptias contraxerit, potest tunc ut maritus nuptias irritare?

GRATIANS in Canon. Manifestum ex præmissis ubi supra hanc difficultatem absoluit.

PROPOSITIO.

Non potest tunc uir irritare uotum uxoris: ut debuit petat. quia in petitione debuit non est sibi subdita.

PROPOSITIO.

Neque uxor poterit uotum suum irritare. quia est De-
mina suarum actionum, neque econverso. quia uterque
cessit iuri suo.

PROPOSITIO.

Rectissime facient tunc, si ab Episcopo petant dispensa-
tionem. Et ratio est: quia in magno periculo in continen-
tia sunt constituti.

D Bo. q. 3. ar. 1.
6. Th. ar. 4. Ric.
ubi supra. Soco.
ar. 2.

X. Diff. Possuntne pueri obligare se ad religionis
ingressum?

CONCLUSIO.

Si puer ante 14. annum, aut puella ante 12. ratione
non utantur, non possunt uotum aliquod emittere. quia
in eis libertas, & deliberatio deest, quæ ad uotum deli-
deratur.

CONCLUSIO.

Illud autem uotum à parentibus, & tutoribus irritari
poterit propterea, quod quoad actiones personales & res
les, alienæ potestati subiiciuntur.

CONCLUSIO.

Ante annos pubertatis, quantumcunque ratione utan-
tur, uotum solenne religionis nullo modo emittere pos-
sunt. Definita est ab Ecclesia de regularibus in 6. & in
Concil. Trident. Sess. 25. cap. 15. de regularibus, & no-
nialibus.

CONCLUSIO.

Post annos pubertatis, quando iam incipit adolescētia,
potest homo quodecunque uotum personale simplex, aut so-
lemne, non autem reale emittere.

IX. Diff.

XX. Diff. Utum pueri ante 14. annum, & puella ante 12.
si ratione utantur, valebunt?

Dix sunt opiniones. Prima est affirmans S. Tho. &
omni discipulorum. Secunda est negans Ric. qui si recte per
vota facit.

Vbi supra, ar.
4. q. 2.

CONCLUSIO.

Bene possunt se obligare simplici uoto, & tenentur il-
la servare, dum pater & tutor non contradixerint. Defi-
nita est expresse in Numeris.

Num. c. 30.

CONCLUSIO.

Talia vota impuberum à parentibus, & tutoribus irrita-
ri possunt. Definita est in cap. Puella supracitato; & puella
tut. de religiosis similiter.

A PPEN.

Hinc, Pater siue tutor poterit irritare uotum simplex re-
ligionis ab impuberibus emissum: unde puer post 14. an-
nos non tenetur servare tale uotum, ante pubertatem
missum; nisi puer reculerit se ad annos pubertatis, ut
infra explicabitur.

Quartum dubium. Poteritne mater uotum puella
impuberis irritare?

Syl. uerbo reli-
gio 2. §. 12. Soco.
li. 7. q. 3. ar. 1.

PROPOSITIO.

Si pater puellæ uiuat, solus pater poterit, quia Patre
uivente, filii sunt sub patris potestate.

PROPOSITIO.

Patre iam defuncto, si mater fuerit nutrix impuberum
poterit; si minus tutor.

Quintum dubium. Quid, si ante pubertatem uideat aliquis religionem,
aut peregrinationem, aut aliud, quodcumque personale
uotum, eius executionem ad annos puber-
tatis referenda?

S. Tho. Sylu. &
Soc. ubi sup.

V. 6. si dicat, promitto religionis ingressum, si 16. annū
exegero. Opinio Caietan. est negans, nam dicit patrem
non posse huiusmodi uotum irritare. Contraria opinio
est Sylu. & Soc.

S. Tho. 2. 2. q. 119
ar. 5.

CONCLUSIO.

Simile personale uotum à tutore, siue à patre irritari
Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. H. haud

sunt enim matrimonium contrahere. Definita est in capitulo Trid. Sess. citata. Vbi promittentes religionem solemniter ante 16. annum ratione promissionis ad nihil proprium obligari docetur.

2. Th. 2. q. 28.
Solutio. 2. q. 28.

Ar. Obstatum. An in voto possit fieri dispensatio?

CONCLUSIO.

Dispensatio, aut commutatio in voto fieri potest. Nam cum in legibus humanis possit fieri dispensatio, quod nihil aliud est: quam superiorem determinare legem communem non esse in aliquo particulari casu seruandam, poterit quoque & in voto fieri. nam votum nihil aliud est quam lex quaedam humana, quam aliquis sibi prescribit. licet enim observatio voti sit de lege divina, facere tamen votum actus humanus est.

D. Bo. ar. 2. q. 3.
Ricard. vbi supra
Solutio. 2. q. 28.

Prima. Diff. An Papa in voto dispensare possit?

Tres sunt opiniones. tenet non posse dispensare, sed solum declarare: & Hæc est D. Bo. que sequitur Palu. Secunda opinio, quam refert glossa, que dicit Papam in omnibus votis etiam nulla legitima causa interveniente te dispensare posse.

Tertia opinio est E. Tho. in hoc ar. & in 4. d. 28. q. 1. ar. 4. & Sylvest. verbo votum 4. §. 3. & Caiet. in hoc ar. & infra. ar. 12. & in summa verbo Dispensatio, qui docent Rom. Pont. propriissime, legitima tamen causa interveniente dispensare posse. Aliter vero non.

CONCLUSIO.

Papam in voto dispensare, non est declarare solum illud non obligare. Definita est in cap. Venientis de Voto, ubi dicitur, Papa non declarat, sed commutat votum, & in ca. Quanto de iurjurando, ubi textus distinguit inter declarationem, & absolutionem iuramenti, quare similiter erit in presentia distinguendum. Quia utrumque sit Deo, & utriusque observatio de lege naturali, & Divina est.

CONCLUSIO.

Non potest Papa in voto sine legitima causa dispensare. Alioquin esset nulla dispensatio. Et ratio est: quia cum Papa non possit irritare vota secularium, propterea quod non est Dominus actionum Christianorum, quoadmodum

quia Prælati respectu monachorum, neque poterit sine legitima causa dispensare. nam idem est sine causa dispensare in aliqua lege, & illam irritare.

CONCLUSIO.

Legitima autem causa interveniente dispensare potest. Deus enim nunquam deficit in necessariis; & est Ecclesiæ maxime necessarium; ut si penes Prælatos potestas dispensandi in voto. multi namque ira, aut metu, aut ignorantia commoti multa promittunt, atque etiam constat ex c. dispensatores. 1. q. 7.

Secunda. Diff. An in voto solemnium continentia possit fieri dispensatio?

Dux sunt extremæ opiniones. Prima S. Thom. ar. 11. & Alex. 1. 11. Papæ in materia de voto, & D. Bon. d. 38. q. 4. & Syl. verbo Votum 4. §. 5. Almayn. de potestate, Ecclesiastica ca. 15. Turrecrem super Can. sicut bonum 27. q. 1. Soto de iust. & iur. lib. 8. q. 3. ar. 2. qui omnes affirmant Papam non posse dispensare in voto continentia religionis. ita in voto solemnium continentia ordinis.

Secunda & contraria est iurisperitorum, ut Sylvest. loco citato docet, quos sequuntur multi ex Theologis R. d. 3. ar. 9. q. 2. Dur. ibid. q. 2. Palu. q. 4. ar. 4. Maior. q. 3. Henr. 1. ca. 7. summa Ang. verbo votum 4. §. 5. Caiet. sequutus est etiam Scotum qui hanc defendit opinionem. d. 38.

CONCLUSIO.

Rom. Pont. in voto solemnium continentia, religionis Monachalis dispensare potest, ita ut Monachus matrimonium contrahere possit. nam ita est etiam de essentia monachatus ex cap. Cum ad monasterium. & faciendo ex monacho non monachum dispensat in paupertatis voto: ergo similiter poterit in voto solemnium continentia dispensare. siquidem utrumque est de essentia voti, sed de hac re supra in tractatu de matrimonio.

*Primum dubium. Mortua uxore & cessante causa, aliquando
ex legitima causa dispensatum fuit, tunc
ad religionem rediit*

R E S P O N D E O ex dictis, non teneri, quia obligatio
semel extincta non amplius reuiuiscit.

*Tertia dis. An ad dispensationem, vel commutationem voti prælati
auctoritas requiratur?*

S. Th. 2. 2. 12. So-
l. 2. 3.

C O N C L U S I O.

P R A E L A T U S potestatem dispensandi in voto habet.
est enim Dei Vicarius, & ita habet auctoritatem determi-
nandi, an sit Deo acceptum implere, aut non implere tale
votum, & quemadmodum in lege communi non potest fieri
dispensatio, nisi per superiorem; ita neq. in voto, cum sit
quædam lex particularis. Et constat etiam ex B. Paul. ad
Cor. 2. nam & ego quod donavi, si quid donavi: propter
uos, in persona Christi, Nam debet fieri dispensatio ab
illo, qui habet uices Christi.

2. Cor. 2.

C O N C L U S I O.

Ut dispensatio in foro cōscientiæ valeat, legitima cau-
sa desideratur. s. ut ex dispensatione maior honor Christi,
& maior Ecclesiæ utilitas sequatur, patet conclusio ex illis
verbis B. Paul. propter vos, ubi indicat rationem dispensandi
esse Ecclesiæ utilitatem, quæ est Christi corpus.

2. Cor. 1.

S. Thom. 2. 2. 12.
R. 1. 2. q. 1. Syl-
ue. verbo uoti.
4. 5. 7. toto. ubi
supra.

*Quarta dis. Petritine uotum in melius auctoritate propria va-
lens, & non prælati commutari?*

O P I N I O Ricardi, & Syluestri est negans. Contraria
est Augeli uerbo votum, & Caiet. hoc loco.

C O N C L U S I O.

Quando voti commutatio est in melius, procul dubio
auctoritate uouentis fieri potest expresse habetur in cap.
Peruenit, & secundo de iurejurando, & in c. Scriptura. de
voto, & in cap. Dicit, de regularibus. Nam qui ita adim-
plet uotum, reddit æquiualens, & quod magis gratum est:
ut si quis promississet templo, calicem argenteum, & red-
deret aureum.

C O N C L U S I O.

Quando commutatio sit in aliquod æquale, & quo con-
ueniunt

difficilius non est esse magis Deo gratum, quam uotum, tunc
non auctoritate propria, sed prælati fieri potest commutatio.
nam uoluntas Dei tunc est exploranda, non per subditum,
sed per prælatum Christi Iesu uices gerentem.

*Secundum dubium. Quis poterit dispensare cum illo qui promissum
religionem strictiorem, ut laxiorem intrare possit?*

R E S P O N D E O, solus Episcopus.

V. Dis. Quando erit cum aliquo in uoto dispensandum?

S. Th. 2. 2. 10. So-
l. ubi supra.

P R O P O S I T I O.

Q U A N D O materia uoti redditur inutilis, aut mala
sufficiens causa est, ut prælati dispense. Hæc non
indiget probatione.

P R O P O S I T I O.

Quando uotum adimpleri non potest, & impotentia
adimplendi ex imbecillitate, & impotentia uouentis, & nõ
corruptis eius moribus proficiscitur, tunc sufficiens est di-
spensandi causa. Propterea quod, quando magnitudo rei
promissæ est uicibus promittentis impar in periculo ui-
landi uotum constituitur, atq. ita ut peccatum uitetur, erit
illi per dispensationem subueniendum. Hæc diligenter
examinant dispensatores, ut Christi Iesu fideles ministri
intendantur.

P R O P O S I T I O.

Est quoq. sufficiens dispensandi causa, quando uoti ob-
seruatio maius bonum particulare, vel commune impedit.
Et ratio à simili est. Nam ut in commutatione non est
reus uoti, qui illud in melius commutat; similiter neque
qui propter damnum commune, vel particulare ab obliga-
tione adimplendi uotum absoluitur.

Hinc, omnes ministri ad Ecclesiæ utilitatem destinati,
ut Concionatores, Confessores, Cantores, & alii, qui pro-
pter ieiunij promissi obseruantiam minus sufficienter sua
munisteria exercent, sufficientem causam dispensandi in
voto abstinentiæ habent.

Hinc, erit quoq. sufficiens dispensandi causa cum con-
iugibus, qui reddunt imbecillis propter abstinentiæ promif-
sionem ad debiti solutionem. est enim illud uotum impe-
diens maius bonum, nempe, debiti solutionem, ad quam
ratione

A P P E N D.

A P P E N D.

ratione iustitiæ obligatur. & de similibus erit similiter iudicandum.

§. Th. ar. 11. q. 10.
in loco citato.

VI. Diff. Quando Tralati commutare debent

Anima duerte, commutationem aut esse simplicem, ut quando fit in maius, siue æquale bonum, aut esse mixtam, ut quando votum in minus bonum commutatur, tuncque commutatio, & dispensatio interueniunt.

PROPOSITIO

Quando commutatio est simplex, & absoluta, auctoritate vouentis fieri potest. Hæc supra probata manet.

PROPOSITIO.

Quando fit commutatio in bonum æquale, tunc auctoritate superioris fieri debet. Definita est in cap. Quod spectat de voto: ubi legitur votum peregrinationis versus Hierosolimam à mulieribus emissum in bonum æquale commutari posse, scilicet, in Eleemosynam ad terram sanctam mittendam, quod quidem est maius bonum illi terræ, quæ mulierum peregrinatio.

Cæterum, votum aliarum peregrinationum ita est commutandum. V. g. promissum peregrinari ad Virginem Sanctissimam de Monserrat, & ulterius promissum offerre illi templo decem ducatos, auctoritate superioris decem ducati ad aliud templum commutari poterunt, & expensæ in itinere faciendæ erunt pauperibus erogandæ. deductis tamen, quas domi vouens facturus erat. Exempli causa erit in itinere singulis diebus sex nummos argenteos consumpturus, & domi tres tantum, his tribus deductis, cæteri sunt pauperibus elargiendi, est tandem commutandus labor itineris in ieiunium: ita ut pro quarto quoque die itineris unus ieiunii dies imponatur.

PROPOSITIO

In his omnibus commutationibus habenda est tantum ratio expensarum, & laboris in eundo, non autem in redeundo. Ratio est, quia solum promissum ire, non autem redire.

PROPOSITIO.

Quando commutatio fit in bonum æquale, debet committeri dispensatio ita ut aliqua causa ex supradictis interueniat, est tamen notandum; hanc commutationem mixtam non posse ab illo fieri, qui auctoritate commutandi tantum habet, ut est confessor virtute bullarum.

rum, sed ab eo, qui simul dispensandi auctoritatem obtinet. De hac de causa confessores ab Episcopo auctoritate dispensandi petere debent.

§. 11. Diff. Quæ ratione confessores debent voti virtute bullarum commutare?

Soto ubi supra.

PROPOSITIO.

Eleemosyna, in quam fit commutatio, est eroganda quæ tribus cruciatz, in expeditionem contra Turcas. Nam ita in bulla præcipitur.

PROPOSITIO.

Confessores, si petierint à diocesano auctoritatem commutandi penitentis vota, poterunt efficere ut eleemosyna ita quam fit commutatio, pauperibus elargiatur: quoniam tunc non auctoritate bullarum, sed Episcopi fiat commutatio.

PROPOSITIO.

Auctoritas dispensandi, aut commutandi vota virtute bullarum non est intel ligenda, nisi de uotis factis ante bullæ receptionem. quia dispensatio nunquam conceditur, nisi ad præteritum, temerarium namque esset concedere alicui facultatem dispensandi in voto, priusquam votum fieret, & hoc in bulla exprimeretur.

Soto ubi supra.

§. 11. Diff. Quæ ratio non potest dispensationem, aut voti commutationem, potestatem illam exigeret

Soto Ri. dl. 38
ar. 9. q. 3.

PROPOSITIO.

Legitima interueniente causa huiusmodi votum non obligat. Ratio est, propterea quod, votum, quando impedit minus bonum, est dispensandum, atque ita est de hoc voto quando est maius bonum petere dispensationem.

PROPOSITIO.

Quando nulla subest dispensandi causa, tale votum obligat, quia votum de re aliqua licita emissum obligat in conscientia.

PROPOSITIO.

Votum de non petenda voti commutatione obligat ad non petendum commutationem in bonum æquale, non tamen melius. Hæc ex supradictis constat.

XI. Diff.

Ric. ar. 9. q. 1. &
2. yl. verb. vo-
tum 4 §. 5. Soto
ar. 2. q. 4. li. 7. de
iust. & iur.

IX. Diff. Quis in votis dispensare, aut illa irritare poterit?

CONCLUSIO.

ROM. Pont. vota Christianorum nulla intervenient causa irritare non potest, de multis votis religiosorum, & non habet Dominium super actiones Christianorum, & eorum bona, quemadmodum super actiones religiosorum cum sit eorum supremus, praelatus, habet. Communis est opinio.

CONCLUSIO.

Episcopus, & quicumque alius praelatus habens spiritua-
lem iurisdictionem in subditos in omni voto, de pro ca-
stitatis, religionis, & peregrinationis terrae sanctae voto,
dispensare potest. Definita est c. 1. & ea. ex multa. & c. Su-
per his, de voto, ceterum, ex consuetudine reservatur, ut
in bullis Cruciatu pater.

CONCLUSIO.

Episcopus in voto temporali castitatis dispensare potest.
Ratio est, quia huiusmodi vota non sunt simplicis conti-
nentiae, sed ad tempus.

Si Th. est ad 1.

Panor. tamen in c. Veniens, qui clerici, vel voventes, &
Ang. verbo votum affirmant Episcopum posse dispensare
in voto perpetuae continentiae, consuetudo tamen, quae est
optima legum interpretis talem dispensationem solus Pa-
pae esse declaravit.

CONCLUSIO.

Licet Episcopus non possit in voto simplici religionis
dispensare, potest tamen legitima interveniente causa de-
clarare voti executionem esse differendam, quia declara-
re non est dispensare, sed voti executionem in aliquo even-
tu propter maius bonum suspendere. ad quod quidem iur-
isdictio spiritualis, & ut declaratio auctoritatis hae de
consideratur, ad distinctionem declarationis alicuius Docto-
ris, quae non est ita in conscientia tuta, ut est, auctoritati-
na declaratio.

CONCLUSIO.

Potest Episcopus dispensare, ut habens arctioris reli-
gionis votum latius intrare valeat. Hoc enim non est
dispensare in voto religionis, cum semper sit religioni sub
noxius, sed est dispensare in arctiori vinculo. CON-

CONCLUSIO.

Si monachus professus votum migrandi ad arctiorem
religionem fecerit, eius Praelatus legitima interveniente
causa, & non aliter, in tali voto dispensare, non autem il-
lus irritare poterit, quoniam habet iurisdictionem spiri-
tualem super monachum, quod ad dispensandum sufficit;
cuius tamen dominio super hunc actum, & ideo irritare
tale votum haud poterit.

CONCLUSIO.

Metropolitanus in votis subditorum sui suffraganei di-
spensare minime potest. Quia illi in gradu tantum appel-
lationis subiacentur.

CONCLUSIO.

Metropolitanus in voto Episcopi sui suffraganei dispen-
sare potest, quia immediate illi est subiectus.

X. Diff. Potestne Episcopus dispensare in voto penali peregrinationis
in terram sanctam, aut religionis, sine castitate?

Si Th. 2. q. 128
ar. 1. ad 3. Soto
li. 7. ar. 3. q. 4.

PROPOSITIO.

Tale votum antequam pena incuratur per Episcopum
dispensari potest, ut si quis promiserit non ludere chartis
sub pena ingrediendi religionem, vel peregrinandi Hiero-
solyman. Ratio est, quia ante ludum tale votum nondum
obligat. in hac re omnes conveniunt, dubitant tamen, an
quando iam vouens incurrit Penam per Episcopum di-
spensari possit: quidam partem affirmantem tenent, Soto
vero, & alii negant.

PROPOSITIO.

Huius dubii tutior est pars negans. nihilominus tamen
potest confessio sequi affirmantem, quamvis ipse negan-
tem teneatur. tunc enim non faciet contra conscientiam
cum affirmans opinio sit probabilis: quamvis agat contra
suum opinionem.

Primum Dub. Promittens ieiunare in vigilia Natiuitatis mundi
velis semperque Virgini Mariae illi die non resisti,
tenebiturne alio die ieiunare?

Calc. aff.

R. non sed punitur tantum.

II. Diff.

128
APPEN.

Questio
Hinc, si Papa alicui monacho concedat, ut habeat domi-
nium, ille iam non erit monachus. Nam Papa licet possit
facere de monacho non monachum, efficere tamen non po-
test; ut manente monachatu in particulari proprium ha-
beat, quia proprietatis abdicatio est de essentia monachi
quemadmodum rationale de essentia hominis.

CONCLUSIO.

Furiosus perpetuus dominium alicuius rei habere non
potest. qui enim sui ipsius non est Dominus, alius domi-
nari non potest. & huiusmodi furiosi sunt ueluti agen-
tia naturalia, quæ suarum operationum dominium non
habent.

CONCLUSIO.

Gen. 1.

*Domini in homi-
ne est esse animæ, ut
magis dicitur.*

Homines, qui non sunt perpetuo amentes, Dominium
habere possunt. Patet Gen. 1. faciamus hominem ad imagi-
nem, & similitudinem nostram: ut patet, id est, ut sit Do-
minus &c. quare fundamentum omnis domini erit imago
& similitudo Dei, quæ consistit in nobis: ut B. Damascenus
docet in hoc, quod liberum arbitrium habemus, ut
ira soli homines, qui non sunt perpetuo amentes, aut ut
alii dicunt, rationalis creatura, quæ habet liberum arbitrium,
poterit habere dominium.

APPEN.

Hinc, nulla creatura irrationalis poterit habere domi-
nium, quod est contra Geeson. Conrad. & alios, qui quan-
to liber creaturam affirmant habere dominium, ut leonem
v.g. esse ferarum, quas prædatur dominium.

CONCLUSIO.

Mal. 1.

Deus iure naturæ titulo creationis est Dominus omni-
um creaturarum, nec se illo dominio privare potest. Domini-
um enim est terra, & plenitudo eius. Dominusque totius crea-
turæ est.

APPEN.

Exod. 6. 3.

Hinc filii Israel Aegyptios spoliantes furtum non com-
miserunt, quia hoc volente universali Domino, scilicet,
Deo fecerunt.

CONCLUSIO.

Rom. 13.

Omne dominium, quod in creaturis reperitur à Deo
est. dicitur enim ad Roman. omnis potestas à Domino
Deo est, &c.

CONCLUSIO.

*Angeli habent sensum
etiam dominium non
ab aliis, sed ut in
no*

Angeli suarum actionum, ut contemplationum, mo-
tus &c. Domini sunt, alterius tamen rei in universo existens
dominium habere minime videntur. Deus enim omnia proprie-
tatem

De Domino. 129

nos creavit, neque ullam creaturam propter Angelos crea-
se legimus, demones namque supra damnatos ius tantum,
quoddam ministeriale iustitiæ diuinæ habent.

*Quarta diff. An primogenitus habeat dominium bono-
rum mulierum?*

Soto lib. 4. q. 5
ubi supra.

Diximus sunt opiniones. Prima dicit esse dominum, licet
non possit ea vendere, quia minor ætate est Dominus suo-
rum bonorum, & tamen illa alienare non potest.
Contraria & secunda est Baldi, & aliorum iurisperito-
rum, de secundis nuptiis in l. semine. questio hæc de no-
mine esse videtur, utraq. opinio est probabilis.

Ar. 11. Quorum verum homo dominium habere potest?

S. Th. 2. 2. q. 93.
ar. 4. ad 1. Soto
lib. 4. tit. 2. q. 2.

CONCLUSIO.

Homo non est Dominus suæ vitæ, ut membrorum, ita
ut possit se ipsum interimere, quin agat contra charitatē,
& iustitiam. agat quidem contra charitatem, quia præce-
dere non occides, non solum alios, verum & nos ipsos occi-
dere prohibemur, & contra iustitiam quoque, quia occides
seipsum auferes alienum, nempe, vitam invito Deo, qui est
vix & mortis Dominus. Nam in Deuterio, dicitur, ego
occidam, & ego vivificabo.

Deut. 32.

CONCLUSIO.

Homo propriæ famæ ita est Dominus, ut imponens sibi
suum crimen agat solum contra charitatem. Nam Chri-
stus Iesus, cum in multis accusaretur, nihil respondebat,
sed se miraretur præses vehementer, & sancti propriam fa-
mæ Domini famæ propriæ non expulsi sunt, sed de hac re
loquuntur infra.

*Heu est Aug. Soto
Marc. 15.*

CONCLUSIO.

Unus homo alterius hominis titulo emptionis, vel
quæ sit in iusto bello captus, dominium habere potest.
Crima pars conclusionis in Levit. cap. 25. habetur: ita e-
nim legitur, si paupertate oppressus vendiderit se frater
apud nos modo non licet, est tamen inter infideles nunc,
velum erat, consuetudo vendendi proprios filios, ut ha-
bit. Flo. Theo. 9. super 4. lib. sen. Pars II. I. becur

Levit. 25.

Questio
CONCLUSIO.

Spurius, neque ex testamento, neque ab intestato patri succedere potest. Et ratio est: quia habet in certum patrem.

CONCLUSIO.

Filius naturalis ex testamento tantum potest patri succedere, quamvis habeat legitimos ascendentes si tamen legitimis descendentibus sit priuatus. Probat per legem Thauri.

CONCLUSIO.

Adulterinus, nec ex testamento, nec ab intestato patri, aut matri succedere potest per eandem legem Thauri.

Soto ubi supra.

Secunda diffi. Potestne pater filium illegitimum heredem per suum commissum instituire, ita ut in conscientia filius talia bona retinere possit?

CONCLUSIO.

Pater adulterini secularium in fidei commissio foro conscientie, non tamen in foro exteriori, bona possidere possunt, quia lex prima fori titulo de hereditibus & successoribus, tantum prohibet, ne sint ex testamento heredes.

CONCLUSIO.

Filii clericorum, aut religiosorum, nec per testamentum, nec per fideicommissum, nec per donationem in bonis patris succedere possunt. Ita definitum est in lege 2. li. 1. tit. 3. & in l. 1. li. 5. tit. 3. regaliu ordinationu. Vbi ita legitur: *Ordonamos, y mandamos, que los hijos de los Clerigos, religiosos no heredem, ni puedan heredar las bienes de sus padres, ni de sus parientes ni de sus hijos, ni los puedan gozar por legado, ordinacion, o por otro trayasso.* Quale lege iusta inhabiles redduntur, & in foro exteriori, & conscientie ad bona paterna habenda aliquo titulo legati, donationis, &c.

Hinc, si pater, tacito fidei commissio, aliqua heredem constituat, poterit filio clerici bona illa dare, non tanquam paterna, sed tanquam propria.

Hinc, si fidei commissum sit expressum, peccabit fidei commissarius bona illa filio clerici danda & in conscientia filio, aut pauperibus illa restituere tenebitur; si tamen hoc fidei commissum latere potest, sine minus reddat. Secundo iterum.

APPEN.

APPEN.

De Dominio.

Iterum solvere teneatur, non enim cum sit lex penaliter an te condemnationem obligat.

Tertia diffi. Si filius, aut filia clerici matrimonium contraxerit, & filius ex tali matrimonio habeat, poterit nepotibus hereditatem relinquere?

Soto ibidem.

Potest, quia pene sunt restringenda, & lex illa de filiis clericorum est penaliter.

Quarta diffi. Teneturne pater filios illegitimos alere?

CONCLUSIO.

Tenentur quidem illos, qui rationis usum non attigerunt, inhumanum enim esset filios in ætate infantili, in qua victum sibi querere non possunt, ita relinquere. Vnde qui eos, ut ab aliis alantur, exponunt mortaliter peccant.

CONCLUSIO.

Filios spurios post rationis usum alere non tenentur, quod quidem fit, ut homines à concubitu damnato, & peccato arceantur.

Art. ult. An per contrarium minus solemnem in foro conscientie dominium transferatur?

Sylu. verbo alienatio §. 12. & verbo testamentum §. 5. Adria. quod 6. ar. 1. Soto ubi supra.

Utrum si Petrus non habens heredes necessarios, sed collaterales tantum instituat heredem Ioannem in testamento minus solemnem, vel instituat heredes in tali testamento necessarios, vel collaterales, & leget extraneis quintam partem suorum bonorum, possintne parentes expoliare Ioannem, vel Ioannem possit bona fide illa bona retinere, vel an teneantur heredes in conscientia legata illa solvere.

Tres sunt de hac re opiniones. Quas assert Sylu. & affirmat ultramontanos, qui respectu illius sunt Hispani, & sunt scilicet partem negantem. Cismontanos vero, qui sunt scilicet partem affirmantem. Tertia opinio est media, quam tenet Sot. dicens, qui tenet bona per testamentum minus solemnem esse tutum in conscientia, donec in iudicio conveniatur.

CONCLUSIO.

Quando lex irritat dumtaxat contrarium, & non prohibet expresse, licet ex consuetudine dominii translatione,

nec præcipit fieri restitutionem, talis contractus est in cõscientia ualidus. Patet exemplo in e. quia Sicut de electio ne, ubi dicitur, in firmam esse electionem, si suffragator absens non fuerit vocatus, nisi ratione pacis in electione abfuerit. Secundo, quia lex civilis prohibet ludum, & consenserit. Secundo, quia lex civilis prohibet ludum, & tamen acquisita per ludum non sunt restituenda: ut iuxta in questione de ludo declarabitur. quare quantuncumque lex requirat aliquam solemnitatem, qua deficiente contra ctus annullatur. est intelligendum, ne iurte illius contra ctus aliquis possit in iudicio agere, ut glossa in l. non du bium. C. legibus docet.

CONCLUSIO.

Quando testamentum est nullum secundum leges ciui les, quia non habet. sicut 7. testes, quos secundum iura ciui lia habere tenebatur, si duos vel tres habuerit testes erit in conscientia ualidum. expresse definita est e. Cum elles. de testamentis ab Alex. Papa. Dicit enim esse ex lege di uina tale testamentum ualidum; ius autem diuinum, ubiq. in conscientia obligat.

CONCLUSIO.

In legatis ad pias causas testamentum est ualidum in utroque foro, si habeat duos, vel tres testes. Communitas est Doctorum sententia, qui ita cap. Cum elles. citatum declarant.

Qub. Si testamentum unum, uel nullum habeat testem, sed tantum sit chirographo defuncti signatum, tenebiturne hære in conscientia legatum soluere?

CONCLUSIO.

Si hæredi per sufficientem probationem, s. per chiro graphum defuncti, aut per unum testem omni exceptione maiorem constiterit, tenebitur in conscientia soluere le gatum: nihil. u. tam naturale est, quam ut dominia sola Do mini uoluntate, quando non prohibetur à lege transfe rantur, & in præsentia testator uoluit in legatarium transfe ri dominium, nec fuit à lege prohibitus.

CONCLUSIO.

Quando testamentum est nullum, quia defunctus non habebat testandi auctoritatem eo modo, quo testamētum condidit. tunc tale testamentum in utroque foro erit ir ritum, v.g. si habens hæredes necessarios, ultra quantam partem

partem aliquid extraneis legauerit. Ratio est, quia in tali casu prohibentur alienare, quod legauit, & ita non potest dominium transferri. at uero in his quæ potuit legare, va let testamentum.

Hinc sequitur, si quis exheredauerit filium, & institue rit extraneum, & simul quintam partem tantum legauerit, quantum testamentum quantum ad institutionem hæredis non valeat, ualebit tamen quoad legata. quia quantum ad legata testamentum est legitimum.

QUESTIO SECUNDA
DE RESTITUTIONE.

Art. 1. Cui facienda est restitutio?

EXPLICABITUR nonnullis difficultatibus ex positis.

Prima diff. Oportetne semper ueri Dominum, a quo res ablata est, restitutionem fieri?

CONCLUSIO.

Verum Dominum, aut eius hæredibus, siue ex testamen to, siue ab intestato rei ablatae facienda est restitutio. Nam restitutio est actus iustitiæ commutatiuæ, per quam con currens æqualis inter personas, quæ in æquali habent, & cum uerus Dominus, cui damnum illarum est, minus ha beat illi, & non alteri, erit restitutio facienda.

Secunda diff. Quid si Dominus rei sit illa abusus, eritne eidem restituenda?

V.G. si peccat pecuniam alteri accommodatam; ut cum meretricibus prodigat. quidam statim esse restituendam pecuniam existimant, & in suam sententiam Adrianum ad ducunt.

CONCLUSIO.

Si Dominus paratus est ad dissipandum pecuniam, & data solutio per aliquod temporis spacium, non fiet maiore dissipatio; possum pecuniam retinere. Potissi mus; quia rei alienæ detentio est in detrimentum veri Domini, & cum in casu posito restitutio in eius damnum potius

APPEN.

S. Th. 2. 2. q. 62. art. 5. reliquis ubi sup. Syl. ubi bo restitutio Medin. q. 2. de rest. Soto lib. 4. de iust. & iur. ar. 1. q. 7. Seco. q. 2. S. Th. Seco. & Soto. ibid.

S. Th. Seco. Med. & Soc. ubi sup.

potius redundaret, poterit restitutio aliquod dies preter-
cessante, si quidem causa restitutionis, cessare, & restitutio
debet.

APPEN.

Hinc, furioso, & hominibus perditis, quos scimus ludos,
ebrietatibus, meretricibus, & aliis id genus uitiiis certo res
suas esse consumpturos, non erit restitutio statim faciēda,
sed commodum tempus expectandum.

APPEN.

Hinc, qui lucratus est pecuniam à filio familias, quē cer-
to scit facta restitutione iterum lusurum, non illi, sed pa-
tri restituere, aut apud aliquem pecuniam lucrata deponere
tenebitur.

S. Thom. Sec. &
Cai.
APPEN.

Hinc, de sententia Caiet. si quis magnam pecuniam Prin-
cipi debet, non teneretur illam statim restituere, quā in iudicio
bellum gerit, quia esset in aliorum injuriam.

Limitatio.

Hæc autem omnia sunt intelligenda, dummodo scien-
dum excludatur, nam si verisimiliter scandalum futurum
esse creditur, vel quia præsentis existimabunt me nolle de-
bitum soluere, vel quia creditor mihi minatur, dimis-
situr, vel in periculo peccandi constituitur, restitutio
irascitur, vel in periculo peccandi constituitur, restitutio
nem dilatare non teneor. perinde etiam, si verisimile est
dissipaturum esse pecuniam, quocumque tempore illi resti-
tuatur, nunquam enim aliquis statim restituēdo peccat,
etiam si, ut dictum est, aliquando melius sit restitutionem
protrahere.

Ibidem DD. ci-
tati & Syl. uer.
restitutio 4.

Tertia diff. Esne semper restitutio faciēda possibilibus
a quo res oblata est?

CONCLUSIO.

Si possessor est malæ fidei, ut latro, Domino est resti-
tutio faciēda, ita ut latronis persona non prodatur, et in-
latro admonendus, ne iterum Domino restitutionem fa-
ciat, illi enim restitutio est faciēda semper, cui damnum
est illatum, qualis est uerus Dominus, non autem latroni,
quoniam Dominus restituit utriusque; Dominus, & latronis
causam utiliter gerit.

APPEN.
Caiet.

Hinc, qui habet aliqua bona religiosi, aut Ecclesiæ, te-
netur illa reddere non Præbato, aut Episcopo, si sint bono-
rum dilapidatores, sed conventui, aut capitulo, aut si hec
potest, in rebus immobilibus restituat. Nam hæc non
prodigi possunt.

Hinc

Hinc, passum usurario ultra sortem datum, si auferat
non, usurario, sed Domino erit restituendum. & idem est
de similibus iudicium.

APPEN.

Primum dubium. Quando dubito, si res, quam habeo furto
oblata, aut non, cui faciēda est restitutio?

CONCLUSIO.

Ita, à quo res accepta est, si est simpliciter dubium,
restitutio faciēda. Nam in rebus dubiis tutior pars
est eligenda, tutiusq. est illi restituere, quia melior est pos-
sidentis conditio.

Secundum dub. Habes rem, quam scis furto captam, times ne ex restitu-
tione tibi detrimentum oriat, teneor uero Domino,
an latroni, a quo accipi, restituere?

Solo ubi supra,
ar. 1. ad 2.

V. g. si non restituo latroni fortassis conueniet me co-
ram iudice, & condemnabor ad flagella, vel aliud damnum
causare patiar.

CONCLUSIO.

Tunc nunquam Domino restituere tenebor. Ratio est,
quia non teneor rem proximi mei utiliter cum iactura,
& detrimento meo gerere, iuxta charitatis præceptum.
Porro nauis, suum egomet mihi.

Tertium dubium. Quod si res, quam oblata à latrone, non Domino,
sed latroni a me restituitur, erunt postea iterum restitutioni
uero Domino faciēda obnoxia?

CONCLUSIO.

Si ego rem per ignorantiam inuincibilem latroni de-
didi, non teneor amplius ad restitutionem. v. g. si confessor
dedit, vel vir aliquis prudens ita faciendum esse dixerit. Et
ratio est, quia bona fide latroni restitutionem feci.

CONCLUSIO.

Si sciebam me rem furto sublatam uero Domino datu-
ram non dando mortaliter peccauit: quilibet enim teneor
iuxta charitatis præceptum sine proprio nocimento rem pro-
ximi utiliter gerere.

CONCLUSIO.

Qui scienter latroni dedit, iterum Domino restituere
teneor. Ratio est, quia quicquid teneor iure fori, tene etiam
iure dei, non fundatur in falsa præsumptione, & iudex eo-
pellet.

pellat me ad restituendam rem illam Domino, si hoc me
cognouisse probetur.

CONCLUSIO.

Si res a bonæ fidei possessore sublata fuerit, eidem, &
non Domino est facienda restitutio. quia bonæ fidei pos-
sessori, & non Domino illarum est damnum: cum ipse rem
indemnem proprio Domino seruare teneatur; qualis est
commodatarius, qui apud se pignus habet, quod si Domi-
no fuerit facta restitutio, expensæ tantum, quas in rebus
furto sublatis inuestigandis fecit, erunt commodatario
restituendæ.

S. Th. vbi sup.
Ri. ar. 5. q. 4. sc.
q. 2. Sylu. verbo
restitu. 2.

1111. *Diff. Quando Dominus est incertus & ignotus, cui est resti-
tutio facienda?*

Dux sunt opiniones. Prima affirmantium esse auctori-
tate Papæ pauperibus faciendam. Altera esse faciendam
Episcopi auctoritate S. Tho. vbi supra ad 2. dicit esse con-
sumendas res illas in pios vsus, & in 4. videtur sentire talia
bona esse monasterio tribuenda, reliquorum tamen Do-
norum sententia tenet necessario esse in vsus pauperum di-
tribuenda.

CONCLUSIO.

Si facta diligenti inquisitione verus Dominus, vel pos-
sessor, cui damnum fuit illatum, non inueniatur, erunt pa-
uperibus res ablata restituendæ, aut in pios vsus, consumen-
dæ. Ratio est: quia quando non apparet Dominus particu-
laris, vniuersali Domino, nempe Christo est facienda resti-
tutio. & sit pauperibus res illas erogando. Dicit enim Chri-
stus, quamdiu fecistis vni de his fratribus minimis, mihi so-
cistis.

Matth. ca. 25.

APPEN.

Hinc, si non adhibita diligentia, & inquisitione veri Do-
mini pro qualitate rei restituendæ pauperibus tribuatur,
erit restitutio iterum uero Domino faciendæ, si compara-
rit, sibi imputer secundam restitutionem. quia debite non
inquisiuit dominum.

1111. *Diff. Quando bona incerta erunt pauperibus eroganda,
& in pias causas tribuenda?*

Respondeo cum Sco. hoc fieri debere viri prudentis cõ-
silio. nam quando pauperes graues patiuntur necessitates,
illis

sunt tribuendæ; quando vero pauperes non egent, &
Ecclesia indiget, erunt in fabricam Ecclesiæ consumendæ.

CONCLUSIO.

Quando Dominus est ignotus in particulari, & notus in
communivt si sciam rem, quam habeo, esse, vel Socratis,
vel Platonis, vel Ciceronis; cuius tamen illorum sit igno-
tus, non pauperibus, sed illis tribus: vt inter se diui-
dant, vel sortes mittant, erit restitutio faciendæ. iam enim
illi illorum damnum esse illarum in communi intelli-
gitur, & cui damnum illatum est restitutio est faciendæ, qui
damnum fuerint, illorum hæredibus restituere oportebit.
Hinc, nihil sine illorum consensu agendum erit: neque
quis requisito a restitutione liberabit.

APPEN.

APPEN.

S. Th. in 4. d. 18
ar. 5. q. 4. ad 3.

V. *Diff. Quæ per Symoniam sunt acquisita, cui sunt
restituendæ?*

S. Th. & Medina
vbi supra.

Communis est opinio dicentium Ecclesiæ, cui per symo-
niam facta est iniuria esse restituendæ. Alii illis a quibus
bona accepta restituendæ esse affirmant. esse in pios vsus co-
sumenda S. Tho. docuit.

CONCLUSIO.

Siquis det alicui vsuram per ignorantiam, debet ei
restituere restitutio. Definita est expresse in c. Veniens de
hæretico: alioquin in pios vsus consumenda.

V. *Diff. Si pauper tenetur ad restitutionem honorarium incertum,
poteritne sibi facere restitutionem?*

Ca. 2. q. 62 a
3. So. vbi supra

CONCLUSIO.

Poterit quidem sibi restituere. Ratio est, nam si alius te-
nere dare pauperibus, ego possem cõsulere: vt mihi pau-
per daret, cur non potero mihi retinere hoc est intelligen-
dum sine dolo, & fraude.

VII. *Diff.*

Sylue. verbo re-
stitutio 4.

VII. Diff. Qui tenetur bona incerta restituere, cui non vult, aut mala restituere, dantibus illa tribuendo, a qua poterit cogi, ut restituat?

CONCLUSIO.

Ab Episcopo erit compellendus, quia est pauperum pater.

So. ar. 1. vbi sup.
Medina q. 4.

VIII. Diff. Si Dominus rei longe distat, cui erit restituendum?

Respondeo, si creditur rediturus, debitum ei in loco ubi erit seruandum, si non est rediturus, & facile potest illum mitti, transmittatur: si vero difficulter, erit per episcopum solum debitum illi significandum.

IX. Diff. Quid, si creditor longe distans, ut sibi mittatur, velis, cum expensis erit debitum transmittendum?

Varie sunt opiniones. Cai. distinguit si restitutus habuit à principio rem iniuste, ut fur, debet suis expensis rem restituere, etiam si expensæ in quadruplo excedant, si autem iniuste, utpote ex aliquo contractu, tenetur expensis Domini, & non propriis, licet restitutus a bicefferit. Sed dicit non esse maiorem sumptum faciendum in missione valore rei mittendæ, sed expectandam esse Domini presentiam, quem si creditur non redditurum, parendum est, si desint, pauperibus esse restituendum idem docuit R. de 15. Abbas vero in ca. Cum tu de usuris, & Syl. Distinguit ita, si possessor malæ fidei, ut fur, recessit a loco, ubi tunc fecit, tenetur suis expensis mittere: si vero Dominus distaret expensis Domini, quod si Dominus secum rem illam duxisset, minoribus sumptibus, vel nullis fur ad damnum illud tenebitur. Medina. Codice de restitutione affirmat esse expensis eius, qui est obnoxius restitutioni debitum mittendum.

CONCLUSIO.

Depositarium nunquam tenetur depositum propriis expensis ad Dominum mittere, sed satis est, ut sic ad reddendum paratus. tunc enim est opere iusto, & pro damnum reportaret, si propriis expensis mittere teneretur.

CONCLUSIO.

Possessor iustus, qui non fuit in mora soluendi, & impetrat a loco, ubi a creditore pecuniam accepit, tenetur suis expensis.

expensis ad Dominum mittere. est enim regula fori iudicialis verissima, scilicet: ut quicumque aliquid debet ex aliquo contractu certo in loco facto, sin eodem loco soluere tenetur, nisi alius locus solutioni signetur.

CONCLUSIO.

Si vero creditor abiit, debitor tunc suis expensis mittendum tenetur, quia in foro judiciali, ita iudicatur. neque qui pecunias accepit, in tali casu est expensarum causa. Hinc, si creditor, qui discedit, non mitteret nuncium rem solutioni præfixo, neque debitum mittere, neque danum creditori inde sequeretur, debitor soluere tenebitur.

CONCLUSIO.

Si debitor existimat creditorem expensas in missione faciendas non soluturum, neque de iustitia, neque de charitate debitor mittendum obligatur. quia nullo modo expensas illas soluere tenetur. Hinc, si expensas est soluturus, & minores faciendæ sunt mittendo mutatum, tenebitur ex charitate illud mittere.

V. Dubium Quid facere iniustus possessor tunc tenebitur?

CONCLUSIO.

Si debitor alio profectus est, suis expensis mittere debet, quia est causa expensarum. neque enim debitoris malitia creditori nocere æquum est.

VI. Dubium, Quid, si creditor in alium locum se contulerit?

CONCLUSIO.

Si non erat suam rem restitutioni obnoxiam secum deportatur, fur suis expensis mittere haud tenetur. Ratio est, quia fur solum tenetur ad restitutionem rei ablata, & non inquit ex furto subsequenti, & in casu posito nullum damnum intulit. Hinc, si erat secum rem illam laturus, & sine expensis, de bonis propriis expensis mittere tenebitur: si vero cum expensis non tenebitur propriis expensis debitor mittere. Sylue. & Medina vbi supra. Caietan. vero, & alii ab expensis, debitor non obligari admittendum suis expensis.

X. Diff.

Soto lib. 4. q. 7.
ar. 1. & 3.

Medina q. 2. &
Soto ubi supra.

X. Diff. Quid de debitoribus illis qui sunt in mora solvendi

Respondeo idem omnino quod de malo possessore et iudicium.

XI. Diff. Si debitor mittat creditoribus rem debitam, & casu fortuito, vel noxia malitia pereat, eritne a restitutione liber?

CONCLUSIO.

Quando nuntius communi opinione fidelis iudicatur, & res eadem numero, quae fuit ablata restituitur, & causa fortuito, vel malitia nuntii perit, debitor, qui est bonus fidei possessor, ut depositarius, a restitutione liberatur, quia non perit negligentia, & culpa debitoris. quotiescunque enim non est aliunde dolus, aut negligentia, res in damnum proprii Domini perit.

CONCLUSIO.

Quando res, quae mittitur, non est eadem numero, sed aequivalens, debitori, quantumvis iustus possessor sit, & non creditor peribit, quocunque modo pereat. Ratio est, quia debitor, & non creditor erat talis rei, huius pecuniae Dominus.

CONCLUSIO.

Si debitor erat malae fidei possessor, semper in sui generis trimentum peribit, fuit enim in mora restituendi.

CONCLUSIO.

Si creditor mittat nuntium ad debitum portandum, si pereat, quaecunque illud sit, creditor peribit per ipsam est conclusio, quam probat Panor. cap. significante, de perignoribus.

ar. 5. q. 4. verbo
restitutio. 4. Me
dina. q. 2. S. Th.
& Sot. ubi supra.

XII. Diff. Si debitor suas expensas mittens remittatur, & expensas suas remittenda excedant debitum, tunc mittens?

Dux sunt opiniones. Prima Sco. qui dicit tunc rem non esse mittendam, sed heredibus, vel pauperibus, si non sunt heredes, dandam. Idem sentit Ric. ubi supra. Sylve. autem dicit non esse mittendam, vel si adequant aut parum debeant. Contraria opinio est Caietan. affirmantis proprias expensas, etiam si excedant in quadruplo, esse mittendam, quid S. Tho. sentiat, in principio difficultatis de domino absente diximus.

CON.

CONCLUSIO.

Si Dominus longe distat, & res commode illi non potest restitui, suntque multae expensae in restitutione faciendae, tunc haeredibus illius, vel pauperibus, si creditur illi eam habiturum, erit facienda restitutio, quaequidem conditio est intelligenda, si res restituenda parvi momenti sit.

CONCLUSIO.

Si res fuerit magni momenti, & creditor illa maxime indigeat, tunc, ut dicit Caiet. erit mittenda, etiam si expensae quadruplo excedant. fraus enim possessori malae fidei in damnum proprii Domini favere non debet.

S. Th. ar.

CONCLUSIO.

Si creditor re illa non maxime eget, tunc servanda est, & creditor per epistolam renuncianda, vel tribuenda est monasterio, facta protestatione, ut Dominio si illam petierit reddatur. est tamen diligenter animadvertendum in huiusmodi casibus nihil sine arbitrio boni viri esse faciendum.

XIII. Diff. Panarium, quae a lege imponuntur, cuius est restitutio facienda?

CONCLUSIO.

Pauperibus, vel Ecclesiae est facienda restitutio. Definimus expressis in ca. de hoc autem de symonia. Hinc iudex, qui ratione concussionis, aut homicidii, alioquin recipiunt, similiter restituere tenentur: dummodo autem fuerit consummata, scilicet, ut iudex im pie iudicaverit, & homicida alium interfecerit: alioquin danti erit restituenda restitutio. non enim datus iudici, aut assassino haereditatem transferendi dominium, nisi propter conatum vero postitum probabile est non esse danti restitutionis repetendi in foro iudiciali: ut ex lege si ob turpem causam de conditione ob turpem causam constat, sed latius infra.

APPEN.

Art. II

1. Tho 2. 1. q. 61.
ar. 3. Ri. ar. 5. q. 4
Sc. & Medin. q. 3
Syl. ver. restit. 5.
So. li. 4. q. 7. ar. 4.

Ar. II. Quando est facienda restitutio?

CONCLUSIO.

Qui retinet alienum invito Domino, statim restituendus tenetur, quia quando retinet, agit contra preceptum proprium, non furtum facies. furtum enim non solum est ablatio rei alienae inuito Domino, verum etiam retentio.

CONCLUSIO.

Non obligat ad actum exteriorem restituendi preceptum, quando non adest possibilitas, sed ad animi tantum preparationem, est enim preceptum affirmativum, & minus ad impossibile obligatur.

APPEN.

Quando dicimus preceptum restitutionis statim obligare, intelligimus moraliter loquendo, loco, scilicet tempore competenti, non enim media nocte a lectione tempore, vel mensam, aut missam inchoatam relinquere si tunc restitutionis faciendae ab ipso, recorderetur, satis nunc tunc erit, animum restituendi tempore opportuno habere.

1. Th. Sc. & Medina ubi supra
Syl. verbo restitutio 5. q. 3.

1. Diffi. Suntne aliqua causa, ab qua restitutio differtur?

APPEN.

Scot. ubi supra de hac re optime disputat, & est notanda regula generalis, qua multi casus solvuntur. licet rem alienam detinere, quando Dominus rei rationabiliter debet velle, eam retineri, ex principiis legis naturae constat.

APPEN.

Hinc, quando aliquis est impotens, non tenetur statim restituere. S. Tho. & omnes Doctores hunc casum admittunt, nec tenetur, quando sine sui infamia restituere non potest, & creditor ex rei detentione magnum incommodum non patitur.

APPEN.

Nec quando restitutio statim facta est in ereditoris, vel communitatis detrimentum, ut si furiosus gladium percutit ad interficiendum seipsum, vel pecuniam ad impugnavit patriam.

Nec quando restitutio statim facta in magnum debitoris detrimentum, & parvum ereditoris. commodum videtur. dat. communis harum appendicium ratio est regula Scoti, scilicet: quia creditor tunc debet rationabiliter velle, ut non fiat sibi statim restitutio, quilibet enim lege characteris tenetur magnam bonorum proximi iacturam vitare, si

sine detrimento, vel cum parvo suorum bonorum potest. ita tenetur rationabiliter velle, ut non statim sibi restitutio fiat. Syl. regulam Scoti optimum restitutionis fundamentum esse affirmat, citatq. multos gravissimos Doctores, qui illam amplectuntur.

Secunda diffi. Qui furatus est aliquid, tenetur statim sub panis anni peccati restituere?

CONCLUSIO.

Qui diutius detinet alienum, magis peccat, quam qui citius restituit. Quia magis nocet, & maiorem iniuriam Domino facit, & tandiu detinere poterit: unde novo mortali peccato, vel praecedens mortale, ita gravetur: ut illa circumstantia sit necessario consistenda.

CONCLUSIO.

Non quaecumque restituendi mora mortale peccatum facit: ut si quis non restituat per unum, vel per tres dies. quod enim parum distat, nihil distare videtur: dummodo Dominus re illa magnopere non indigeat.

CONCLUSIO.

Qui recorderetur rei alienae, & restituendi nolit, non habet mortaliter peccat, quia contra Dei preceptum de restitutione faciendae agit.

Tertia diffi. Si quis per totam vitam non restituat, augebiturne semper peccatum illud?

Soto ubi supra.

CONCLUSIO.

Semper augebitur. Ratio est, quia tenebatur habere propositum formale, vel virtuale restituendi: quod tamen nunquam habuit.

Primum dubium. Quando ille, qui non restituit novum peccatum committit?

Soto ibidem.

RESPONDEO quando habet restituendi opportunitatem, & non restituit, & quotiescunque nolit, non restitutionem re restituendi elicit.

Quarta diffi. Qui per totam vitam non restituit, neque propositum restituendi, nisi in articulo mortis habuit, condemnabitur ne?

CONCLUSIO.

Qui cumque habet propositum non restituendi. Flo. Theo. q. super 4. lib. sen. Pars II. K in

s. p. tit. 2. § 25.
cap. 1. & Soto,
ubi sup.

APPEN.

APPEN.

in uira, etiam si habeat efficax propositum in morte est in mortali peccato. Ratio est: quia quilibet tenetur restituere sub reatu peccati mortalis, quando potest, & hic cum possit, non restituit. haec est Magistri Vega, quam docuit legens hanc materiam & B. Antonini.

CONCLUSIO.

Si ille potest commode in art. mortis restituere, & non vult, non est absolueundus. quia est in mortali cum quilibet quando potest, teneatur restituere, & praesumitur huic non habere propositum restituendi, si superuixerit.

Hinc, qui habet propositum non restituendi in mortali, vitam non potest absolui, quia decidit in mortali.

Hinc, ut saluetur, oportet in vita restitutionem facere, nec satis est illam haeredibus praecipere, si autem commode non potest, propositum quod habet, tunc mutare tenetur.

Quinta diff. Erunt absolueundi in aliquo casu, ante mortem non restituunt?

CONCLUSIO.

Potest absolui, quando Dominus rei consentit: ut restitutio differatur. Tunc enim dilatio non est contra Domini voluntatem.

CONCLUSIO.

Syl. uerbo restitutio.

Quando haeres, & ipse bonam magnam patiuntur iacturam, si statim restitutio fiat, & nullum Domino detrimentum accidit, absolui potest, patet ex regula Scotti. quia Dominus rei tunc debet uelle rationabiliter restitui, protrahatur, quod si creditor in commodum patitur, debet etiam cum magna iactura honorum statim fieri restitutio. Ceterum, cum illo, qui habuit in uita propositum restituendi, fuit tamen impeditus, non tanto rigore est procedendum, sed utendum, est Syl. consilio, quia cum rigore est agendum cum illo, qui nunquam in uita restituendi propositum habuit, etiam si Dominus in dilatione contentiatur, & cum magna iactura honorum, quia semper timeendum est, habere propositum non restituendi, si superuixerit.

IL

1. Dubium. Quid faciet confessor, si infirmus dixerit se non trahi, ad restituendum statim, cum tanta bonitatem iacturat?

Syl. & Soto, ubi supra.

Quia omnis causa excusans a restitutione ante mortem, excusat et in art. mortis, erit absolueundus; nisi praesumat Sacerdos in eodem proposito, quod habebat ante mortem, persistere; erit autem praesumendum, tale habere propositum, nisi aliunde oppositum demonstraret.

Secunda diff. Quis habet magnam pecuniam quantitatem, & non vult illam simul cum posside, sed successu restituere, erit absolueundus?

CONCLUSIO.

Nullo modo est absolueundus, quoniam est in peccato mortali. potest enim simul, & statim restituere, non tamen vult.

Septima diff. Si nunquam sit restitutionem facturus ille talis, nisi paulatim, & successus restituat, erit absolueundus?

Host. & Ange. quos Syl. ubi supra, citat. tenet posse absolui, praesertim, si dominus detrimentum aliquod non patitur, aut non maxime indigeat.

CONCLUSIO.

Nequaquam absolui potest, quia est in mortali peccato, cum possit statim totum restituere, & nollit. verum nota habet iustas excusationes ad restitutionem protrahenda, non enim confessor debet esse nimis rigorosus, si est timor conscientiae.

Tertium dubium. Teneturne semper, poenitens confessori, in hac materia obedire?

Primum communiter obedire tenetur, etiam si confessor non sit doctus, propter reuerentiam confessori debitam. Secundo si poenitens propter aliquam iustam causam restituere statim non tenetur, & Sacerdos velit illum ad restituendum obligare, non debet tunc confessori obedire: potest

Syl. ubi sup.

K 2

poterit autem pgnitens scire se non teneri, vel quia est confessor Doctior, vel quia doctiores consuluit.
Tertio poterit pgnitens tunc citra mendacium, tamen confessorem; ut ab illo absolutionem obtineat, decipere dicens. Pater mi sciam diligenterissime omnia, quae facere teneor, libentissimeque faciam.

Octava Diff. Confessor poterit debitorem, qui multas res restituere promissit, & non restituit, quoniam promissit absolvere?

Dux sunt opiniones. Una affirmans, quia si de praeteritis doleat, & restituere proponat, cum non possit tunc temporis amplius facere, erit absolvens. Altera opinio est negans utraque est probabilis nam verisimile est si ante praeteritis futura conicere licet atque ita non erit absolvens; ut secunda opinio tenet. Est tamen diligenter attendendum eo difficilius esse absolvens, quo levius peccatum est. Nam toties poterit a promissis deficere, ut verisimile sit non esse restitutionem facturum, & tunc temporis etiam si sit in gratia non erit absolvens, quoniam esset relinquere illum in peccandi periculo.

Quartum Dubium. Ille, cui remittitur debitum, & non habuit animi restituendi, erit absolvens?

CONCLUSIO.

Erit quidem, si Dominus libere remittat, quia Dominus licet de bonis suis, quod voluerit facere, tenebitur tamen de proposito dolere.

Nona Diff. Qui non potest sine mutatione status restitutionem facere, tenebiturne status restituere?

V. G. si usurarius, qui aere alieno negociabatur, qui si statim restituat, compelleretur artificio vivere, & idē dicendum de nobili, qui compelleretur inferiorem statum assumere.

Caie. 2. 2. q. 62. ar. 8. Ad. q. 7. de restitutione, Sylvest. verbo restitutio. 5. Duas opiniones citat & prima est affirmativam tenentium, ita ut teneatur se omnibus bonis ex poliare, quo usque mendicare cogatur. Secunda opinio, & contraria est Scoti d. 15. q. 2. ar. 4. Adri. Sylvest. & Caie.

Scot. lib. 4. in fine.

CON-

CONCLUSIO.

Quando res obnoxia restitutioni extat, & debitor extrema necessitate non laborat, illam statim restituere tenebitur. Si statim mutare cogatur, ut si detineat reditus alieni, si est, quia tunc potest restitutio differri, quoniam quis dānū in re propria patitur: at vero quando res aliena extat, si illam restituat, nullum in re propria detrimentum patietur. Rinc. nobiles, qui detinent villas & alienas possessiones a magnitudine status, & familiae cadant, & eorum confessor rei alienae confessor in statu damnationis esse dicuntur, nisi ignorantia, vel alicuius Doctoris opinione excusetur.

CONCLUSIO.

Iustus possessor statim restituere tenetur, quamvis ex tali restitutione detrimentum lucri cessantis patiat, & statim mutare, atque etiam mendicare compellatur: ut si ex tali restitutione stipendio vivere, aut mendicare cogatur. Ratio est, quia nemo potest aliena pecunia negociari, aut lucrum facere. regula enim lucri cessantis intelligitur, de lucro non ex aliena, sed est propria pecunia acquirendo, neque tunc mutare statum dicitur. nam proprius status non ex aliena, sed ex propria pecunia est comparatur.

CONCLUSIO.

Debitor iniuste acceptionis statim restituere tenetur, etiam si damnum emergens in propriis bonis patiat, ut si vicarius domum, & universa suppellectilia nilius vendendo cogatur. Probatur eadem ratione, quia proxima conclusio. Nam tunc non mutaret statum, non enim ille erat suus, sed alienus, cum ex aliena pecunia esset comparatus. Porro namque ad proprium statum reduceretur, & ita non est status esse restitutionem statim faciendam. Erit tamen optimum consilium tunc a creditoribus solutionis de Apostolica compositionem facere.

CONCLUSIO.

Debitor ex iusta acceptione non tenetur statum mutare, neque lucrum cessans relinquere; ut statim creditoribus satisfaciant, sed possunt, ne in damnum emergens incidant, differre solutionem. Ratio est, quia in tali casu

APPENDIX

Caie. vbi sup.

Questio

casu creditor dilationem concedere tenetur, & si nolente retineatur, non erit rationaliter nolens, & inuitus, neque namque tenetur restituere eum maiori detrimento, quam sit rei restituenda pretium. & cadere à statu est maximum detrimentum.

CONCLUSIO.

QUANDO creditor ex dilatione debiti detrimentum aliquod patitur, ne debitor cum mutatione status ad solvendum compellatur, debitor tunc damnum illud refarcire, quando ex culpa sua incidit in illam impotentiam, tenebitur. Ratio est, quia est causa damni, & qui causam damni dat damnum fuisse videtur, ut in cap. finali de iniuriis legitur.

CONCLUSIO.

Debitor bonæ fidei cum mutatione status restituere non tenebitur, quamvis creditor ex dilatione solutionis statum quoque mutare compellatur. Ratio est, quia in pari causa necessitatis melior est possidentis conditio: quem admodum in pari turpitudinis causa: obligatur tamen debitor damnum, quod creditor ex dilatione solutionis patitur, refarcire.

CONCLUSIO.

Quando debitor non potest sine periculo, aut detrimento propriæ famæ restituere, ad restitutionem statim faciendam non est compellendus, sed expectandum est tempus, quando tale detrimentum non timeatur. Ratio est, quia bona inferioris ordinis non sunt restituenda cum detrimento bonorum superioris ordinis qualis fama respectu pecuniæ iudicatur.

Hinc, qui furatus est rem alienam poterit restitutionem differre, si timeat statim restituendo latrocinii notam contrahere.

CONCLUSIO.

Quando res restituenda est magna, & infamia mediocri, vel minima, debitor cum detrimento propriæ famæ restituere tenebitur, quia fama est bonum temporale restituibile pecunia, & tanta potest esse res restituenda, ut famam debitoris longe superet, & intelligitur conclusio, quando non expectatur commodius tempus, in quo sine periculo famæ possit heri restitutio.

CONCLUSIO.

Quando creditor est pecuniam debitam in proprium dam-

Scoti est cui ad
habet Caie.

APPEN.

De Restitutione.

damnum, siue alterius privatz personæ, siue reipublice committitur, poterit, & tenebitur debitor differre solutionem. Nam tunc peccaret, quia peccato creditoris cooperaretur, sed de his supra.

CONCLUSIO.

Debitor tenebitur cum diminutione status creditoribus satisfacere, si aliter satisfacere non potest. Ratio est, quia debitor habet magnam cateruam famulorum, æquorum, &c. cum impendio creditoris ab obligatione restituendi non excedat, quia siue magna familia status nobilium conservari potest. detinetur enim sine iusta causa inuito Domino servum.

Hinc, consulendum est nobilibus, ut statum minuant, quod est illorum confessoribus maxime animadvertendum.

V. Dubium. Quare periculum status aliquando obligationem restituendi tollit?

R. SPONDEO. quia cadere à statu est magna infamia, & propter vitandam infamiam integrum est creditore non agente restitutionem differre, ut ex superioribus constat.

Hinc, in his, qui non habent statum, nulla est ratio ratione status, quia à solutione statim facienda liberentur.

X. Diff. Tenebitur debitor seipsum vendere, ut restituat?

CONCLUSIO.

NEQUAquam ad istud obligatur, quia libertas est bonum superioris ordinis, pecunia vero restituenda inferioris.

XI. Diff. Tenebitur mendicare, ut statim restituat?

RAYMUNDVS. quem citat Syl. teneri affirmat.

CONCLUSIO.

Nequaquam tenetur, etiam si iniusto titulo possideat. quia mendicantia solum est ad uitæ sustentationem, & ideo equum non est, ut quis eleemosynas se sustentet, atque restituat. Neque enim & iudices ad mendicandum: ut fiat restitutio minime obligant.

APPEN.

APPEN.

Ric. ar. 5. q. 4.

Verbo restitutio. 5.

scoti. li. 4. in fine.

Soto dicit teneri vendere bona, ut satisfaciatur, etiam si inde periculum laborandi, & mendicandi sequatur.
Dux sunt opiniones probabiles. Prima duabus sequentibus conclusionibus continetur.

CONCLUSIO.

Qui nunquam laboravit, nec scit aliquid officium laborare ad restitutionem minime tenebitur. esset enim inhumane illum ad laborandum: ut restituat, obligare.

CONCLUSIO.

Qui habet officium, quo singulis diebus lucratur, ultra sufficientem sustentationem, quod superest, restituere tenetur nam potest commode, & sine aliqua difficultate restituere.

Secunda opinio tenet: nullo modo obligari. postea quia omnia bona sua dedit, verum si quid post sufficientem sustentationem superest, restituendum esse docet.

Soto ibidem.

Dux sunt opiniones. Prima affirmat, nullo modo teneri postea quam omnia bona sua dedit. Altera est contraria.

CONCLUSIO.

Persona nobilis, quæ nunquam servavit, servire ut restituat non tenetur; quemadmodum persona, quæ consuevit, & potest servire ad tempus, & non per totam vitam servire tenetur. Oppositum enim esset difficile, & ad perdendam totam libertatem obligaret.

S. I. de restit. dicitur 6.

Adria. tenet debitorem posse retinere omne illud, quod sibi lege permissum est, quando utiliter creditoris negotium gerit; non autem propter suam solam utilitatem. nam tunc retinendo mortaliter peccaret, nisi extrema necessitas urgeret.

CONCLUSIO.

Personæ privilegiatæ possunt uti beneficio legum privilegia concedentium in foro conscientie. Nam cum leges illæ

quæ illæ sint iustæ, ius in utroque foro concedunt. respublica cum sit domina bonorum particularium; ut in q. prima huius tractatus declaravimus, poterit pro communi utilitate talibus personis applicare illa, & tunc quod sibi est retinere minime dicuntur. variæ autem sunt leges privilegia concedentes, quas brevitati studens prætermitto.

CONCLUSIO.

Quando debitor habet bona, quibus possit singulis creditoribus satisfacere non est necessario solutionis ordo servandus. Propterea quod nulli sit iniuria.

CONCLUSIO.

Si non habet bona, quibus possit omnibus satisfacere, & res eadem numero restitutioni obnoxie apud illum extant, tenetur easdem numero creditoribus reddere, quia cum non sine consumptis, & non habeat illarum rerum dominium per illas aliis creditoribus satisfacere haud poterit.

CONCLUSIO.

Si non extant eadem res numero, & habet bona empta, pretium nondum est solutum, venditori prius erit restituendum. Ratio est: quia quod pluribus obligationibus debetur, est debitis ex paucioribus obligationibus antepositum & precium rei emptæ, v.g. Domus debetur obligationi reali: quia manet creditori obligata, & personali, quia emptor est quoque venditori obligatus, ad alia vero debita sola obligatione personali tenetur. Et est definita lege assidua. C. qui potiores in pignoribus habeantur. intellige nisi facta fuerit preciorum (Per quæ si hæmiora creditoribus restituendum.)

CONCLUSIO.

Quando sunt plures Creditores, & cætera bona sunt hypothecata, illi est prius faciendæ restitutio. bona enim hypothecata debentur duplici obligatione, reali, scilicet, & personali.

PROPOSITIO.

Sunt autem servanda statuta municipalia, & leges quibus ordo satisfaciendi creditoribus determinatur: iuxta quas

Caic. verbo restitutio c. 8. Syl. verbo restitutio 4. Med. q. 2. Navarro in manual. c. 17. n. 47.

quas verum dotes sunt aliis debitis, etiam antiquioribus, anteposenda. Nam leges et confessores scire non tenentur: debent tamen iurisperitos consulere, si negotium hoc postulauerit.

CONCLUSIO.

Debitor prædictum ordinem restituendi transgredientem mortaliter peccat. Ratio est quia committit iniustitiam contra creditorem. Ceteris secundum ius præferendum.

CONCLUSIO.

Creditor, qui erat posthabendus, non tenebitur ad restitutionem, si prius fuerit illi facta solutio. non enim aliquid tunc, sed quod suum est retinet.

CONCLUSIO.

Si debita fuerint æqualia eadē, scilicet obligatione debita, non est ordo aliquis seruandus. Ratio est, ex regula iuris in 6. nam tunc, qui prior est tempore, potior est in iure.

Primum dubium. An obligatio ex delicto sit præferenda obligationi ex contractu licito?

V. G. an teneatur restituere usuras uni priusquam alteri mutuum.

Vbi supra.

Dux sunt opiniones. Prima Caiet. asserentis usurarium prius teneri ad satisfaciendum creditori ratione contractus liciti quam creditori, cui sunt restituendæ usuræ: dummodo per talem contractum non sit factus impotens ad soluendas usuras: ut est contractus donationis, dotationis, &c. in quibus contractibus usurarius nihil accepit, & bona alienauit.

Contraria opinio est Medinæ C. de restitutione in qua questione de usura restituenda dicens, si usurarius non habet alia bona præter acquisita per usuras, prius tenetur usuras soluere, si autem alia habet bona, & debitum usurarium, antiquius erit ceteris debitis præferendum si minus postponendum.

CONCLUSIO.

Quando concurrunt duo creditores, unus cui sunt usuræ restituendæ, alter cui debetur pecunia ex contractu licito, tunc secundus, & si sit posterior, est primo præferendus. nam ille creditor est præferendus, qui magis est damnificatus, & cui sunt restituendæ usuræ, aliquam veritate est conuenientius, quia mutuum sibi præstitum: secundus vero

Limitatio.

non nullam. Intelligenda est conclusio, quando usurarius habet alia bona licite acquisita. Nam si omnia sunt pecunia usuraria empta, omnia etiam sunt hypothecata creditoribus, quibus usuræ restituendæ. Perinde quando res acquiruntur per usuras extant: ut si usurarius habeat æquum, & alia bona per usuras data, cum non habeat earum dominium, ante omnia sunt restituendæ.

CONCLUSIO.

Quando debitum est contractum ratione furti, si fur alia bona habeat, licite acquisita, prius tenetur furti, quam aliquid debitorum ex contractu licito facere restitutionem. Ratio est, quia ad restitutionem furti tenetur duplici obligatione, scilicet ex iniusta acceptione, & ex iniusta retentione: at non in aliis debitis solum ex iniusta detentione obligatus, quia ex voluntate contrahentium accepit.

CONCLUSIO.

Quando debitum ex ratione maleficii: ut homicidii, &c. fuerit, prius omnino debita ex contractu licito sunt restituenda. Ratio est, quia debitum ratione maleficii est peius, & leges penales non possunt aliquem in detrimentum legitimi creditoris punire. Tum etiam, quia ratione maleficii aliquis tantum obligatur personaliter, qui autem debet ex contractu licito, tenetur obligatione personali, & realis: propterea quod omnia eius bona tacite sunt credebantur hypothecata.

Primum diff. Esset obligatio onerosa liberali obligationi præferenda?

Medi. ubi sup.

Est quidem onerosa, quamvis sit tempore posterior, anteposenda. Ratio est, quia creditor ex contractu per donationis magis damnificatur quam creditor est contra liberali, si debitum non solvatur: nisi aliunde ille cui facta est donatio graue damnum, si donatio non fieret, patiretur.

Art. III. An qui est obnoxius restitutioni tantum semper, quantum absoluit restituta teneatur?

Soto lib. 4. q. 6. ar. 4.

CONCLUSIO.

De rebus alienatis invito Domino, omnes fructus

Etus. non ex industria propria sed ex natura rei acquiritur, restituere tenetur. Ratio est; propterea quod cuius est rei dominium, eiusdem sunt rei fructus; cum nullus ex re aliena sit ditandus.

APPEN.

Hinc, fructus pecoris, ancillæ, iumentis, &c. Dominis rerum sublatarum erunt, deductis tamen expensis ut ex ca. Ad nostram de iure iurando colligitur, restituendi.

APPEN.

Hinc, fur ad restituendum quæ sua industria ex aliena pecunia negociando lucratur, minime obligatur.

CONCLUSIO.

Retinens alienum iniuncto Domino est quoque obligatus ad lucrum cessans, & damnum emergens restituendum, quia est causa damni. & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur.

APPEN.

Hinc, qui furatus est equum tenebitur solvere precium quod Dominus equi soluit alium conducens, quem non erat conduciturus ad iter faciendum: atque etiam lucrum, non locando equum sublatum, cessavit.

APPEN.

Hinc, qui furatus est triticum, si Dominus illius ad sustentandam familiam duplo precio coactus est emere triticum, tenebitur precium illud solvere; etiam si tempore furti non tantum valeret, propter damnum emergens. Similiter etiam, si Dominus venditurus erat triticum tempore, quo valebat duplo, erit totum restituendum ratione lucri cessantis.

APPEN.

Si autem non erat Dominus venditurus triticum, nec emit aliud, quia ditissimus est, si frumentum extat, illud restituat, sin minus, quantum tempore furti valebat.

CONCLUSIO.

Si res est preciosior, tenebitur fur illam eandem restituere, deductis expensis, dummodo facta sit preciosior, non ex natura rei, sed per furis industriam, constat ex c. 1. De iure iurando. neque enim æquum est ut Dominus rei aliena iactura ditetur.

APPEN.

Hinc, si equus valet ducentos ducatos tempore restitutionis industria, & labore furis, qui tempore furti valebat centum dumtaxat, tenebitur Dominus tunc laborem, & expensas, & industriam, quibus omnibus factus est equus preciosior, solvere, etiam si ipse eandem diligentiam, & industriam apposuisset.

CONCLUSIO.

Si res tempore solutionis est minoris precii ex natura rei,

non per solum restituenda erit; & precium minime suppletur, ut si usurpauit aliquis dolium vini, detinuitque per men- suram, & versum est ex natura sua in acetum, solum acetum restituere tenetur, secus autem si ex culpa sua res fuerit de- teriore effecta, quia tunc ratione damni emergentis precium suppleri tenebitur.

CONCLUSIO.

Si res sublata furto, & iniuncto Domino retenta perijt ea- dem sortito, quo in potestate Domini fortassis non periisset, debitor illam restituere tenebitur. Ratio est: quia res perijt, eo quod fuit in mora restituendi. Nam si statim res perisset, fortassis non periisset.

CONCLUSIO.

Si res omnino perijt, & non culpa furis, eademque erat in potestate Domini peritura, non pretium rei, sed fructus quos erat Dominus habiturus, aut damnum emergens, si quod passus est, sin minus, nihil restituere tenebitur. Et ratio est: quia tunc nullum illi damnum intulit, quando enim nullum damnum sequitur ex culpa furis, ad nullam tene- tur restitutionem.

Opinionem contrariam tenent aliqui, quos Medina ubi supra, in fine quæstionis citat.

Trima Diss. Petrus erat Ioanni soluturus centum mensuras tritici, & distulit solutionem per duos annos, valebatq. carius, aut valius tempore, quo triticum suscepit, tenebaturne triticum, vel tritici precium solueret

CONCLUSIO.

Quando fuit solutio ex voluntate creditoris dilatata, solvens tenebitur precium, quod pro tritico solvebatur tē- pore solutionis in contractu præfixo, non autem triticum restituere. alioqui enim creditor esset usurarius, quia pro mensura valente decem, reciperet decem, & octo propter solam solutionis dilationem. & si frumentum valeret mi- nus, damnum reciperet, si frumentum solveretur, quia reci- peret mensuram valentem 15 dragmas, pro valente decē. Quia propter nullo modo frumentum, sed æquiualens in pecunia erit restituendum.

CONCLUSIO.

Quando solutio differtur ultra terminum à voluntate creditoris præfixum, si creditor in nullo est damnifica- tus, non debet solui frumentum nisi iuxta precium quo tem-

tempore in contractu præfixo vendebatur. nam si solueretur frumentum & valeret plus tempore solutionis, creditor esset usurarius. quia ratione dilatare solutionis plus exigeret, quam si non esset dilatare solutio.

CONCLUSIO.

Si dilatare solutione contra voluntatem Domini, Dominus fuerit damnificatus, oē damnum debitor resarcire tenebitur: ut si carius erit emat sibi, & iuxta familiam quod non emisset, si suo tempore fuisset facta solutio. Ratio est, quia debitor fuit creditori illius damni causa.

21. Diff. An Dominus satisfactus teneatur minorem damnum, si propria mancipio alteri illatum?

CONCLUSIO.

Quando Dominus fuit causa damni ad restitutionem tenebitur, quia, qui causam damni dāt, damnum dedisse videtur, & habetur expresse in Canon. Si boni de iniuriis.

APPEN.

Hinc, si non fuerit causa damni, non tenebitur esse, contra iustitiam obligare illum ad restitutionem.

QVAESTIO QVIS TENEATUR AD RESTITUTIONEM.

Ale. Alen. q. 86. m. 3. Calet. & S. Th. 2. q. 62. ar. 7. Soto. q. 7. ar. 2. li. 4.

Art. 1. An possessor bonæ fidei restituere aequivalens rei aliunde reventur postea quam illam consumpsit?

V. G. coenavi gallinam furto sublatam, vel consumpsit pallium furto sublatum queritur modo an teneat aequivalens restituere.

CONCLUSIO.

Possessor bonæ, aut malæ fidei nō teneatur restituere lucrum, quod propria industria ex re aliena sibi comparavit, quia lucrum non est alienum: ut supra diximus.

CONCLUSIO.

Possessor bonæ fidei tenetur restituere lucrum indirectum ex aliena re acquisitum. V. G. si erat usus re propria, & aliena utatur, tunc quantum ex propriis bonis erat consumpturus, restituere tenebitur. quia iniustum est re aliena locupletari sine propria industria, & cum restitutio sit actus iustitiæ commutativæ, quantum ex alienis bonis locuple-

locupletatus fuerit, restituere tenebitur.

Hinc, possessor bonæ fidei, qui vendidit rem alienā, quā loco accepit, tenebitur ad totius pretii restitutionem, quia in illo factus est ditior.

Hinc inuitatus ad cenam furcium, si bona fide accesserit, tenebitur restituere, quantum erat in propria cenā consumpturus, & non amplius, quia in illo tantum factus locupletior, & si nihil erat domi consumpturus, nihil restituere tenebitur reliqui vero, qui malæ fide accesserunt, restituere debent.

Hinc, si bona fide emit vestem elegantem, & illa est perit, non plus restituere tenebitur, quanto valebat, sed solum de sua vestida.

Hinc, qui bona fide rem alienam distraxit, & non est factus locupletior, ad nullam tenebitur restitutionem, ut si re a se data dono dedit, aut quanti emit, tanti vendidit, quia non est factus locupletior, &c.

Prima diff. Qui damnificavit præter intentionem, tenebitur restituere damnum?

CONCLUSIO.

Qui sine culpa sua, & præter intentionem fortuito dānam infert alicui, ad restitutionem non tenebitur. Ratio est, quia ubi non est depravata intentio, vel culpabilis negligentia neque est iniusta damnificatio, neque restituendi obligatio: tunc enim dicitur a liquis alium iniuste damnificari, quando est illius damni causa: ut qui ex intentione, vel ex culpabili negligentia damnum infert.

Hinc, qui præter intentionem dando operam rei licite damnum intulit comburendo segetes, siue occidendo animalia, &c. non tenebitur ad restitutionem.

Hinc, Petrus, qui occulte occidit hominem, non tenebitur damnum resarcire Joanni quod recepit, eo quod in iudicio condemnatus, quia hominis interfecti iniustus erat. Ratio est, quia non fuit damni causa, licet fuerit occasio.

CONCLUSIO.

Nunquam est damnificatio iniusta, nisi ex intentione dānificandi, aut ex negligentia prohibendi damnum alterius, quod prohibere tenebatur. Ratio est, quia damnificatio iniusta

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

Sco. q. 2. ad ult. mum. Ric. ar. 5. q. 3. Sot. 5. Th. & Caic. ubi supra.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

Ric. ar. 5. q. 4.
ad 7.

Alex. 8. en. ubi
f. 5. ar. 4. Medi.
q. 129. & 10. Sc.
lib. 4. q. 7. ar. 4.
Cale. ubi supra
8. Tho.

Ric. ar. 5. q. 4.
Sot. li. 4. q. 6. ar.
6. Medi. q. 6.

Cale. ubi sup.

iniusta tunc est, quando est causa damni, & non est causa, nisi ex intentione damnum inferat, vel ex defectu diligentie propter officium adhibendam, se quatur.

Hinc, Petrus interficiens hominem occulte animo nocendi Ioanni, ut homicidium illi ascribatur ob inimicitias cum occiso, tenebitur damnum refarcire, quia animo deliberato danificauit. Hæc colligitur ex Ricardo, & Scoto, qui legem civilem ad hoc probandum adferunt.

Oppositum tenet Soto affirmans nullam intentionem malam esse restitutionis causam contra legem ab Scoto citatam.

Secunda diff. Quando plures concurrunt ad damnum, quis solente totum, reliqui pro rata tenebuntur, penultimo illi restituere?

CONCLUSIO.

Si res accepta penes participantes in furto, seu rapina extant, vel sunt ab illis consumptæ, participantes tunc pro rata restituenti vero Domino restituere tenentur. Ratio est, quia cum participantes restituere teneantur, & non vero Domino, iam n. illi est satisfactum, ergo restituenti in solidum, qui in iure vero Domino succedit.

1. Dubium. Quid si ex damnificatione iniusta nullum lucrum emanauit, tenebitur tunc in solidum restituenti pro rata satisfacere?

CONCLUSIO.

Si qui restituit in solidum fuit ab aliis ad damnificationem inductus, ceteri illi pro rata soluere tenentur. Ratio est, quia fuit ab aliis damnificatus, propterea quod ab illis fuit ad malum inductus; & licet sponte commiserit delictum, sponte tamen non contraxit restituendi obligationem, in qua damnificatus fuit.

CONCLUSIO.

Si integre restituens non fuit inductus, sed alios inducens, reliqui pro rata ad restitutionem non obligantur, ipse enim non fuit causa damnificationis. Imo ab inducente damnificati sunt, cum illos in obligatione restituendi constituerit: si in solidum non satisfecisset.

CON-

CONCLUSIO.

Quando, qui restituit integre, se alius sponte obtulit, neque fuit inductus, neque inducens ad malum, ceteri pro rata ad restitutionem obligantur: dummodo malum non permissa singulis, sed ab omnibus coniunctum committitur, si ad vulnerandum duos homines essent necessarii. Et ratio est, quia tunc quilibet illorum prestando alteri auxilium, illum damnificauit propterea quod restitutioni obnoxium reddidit, si enim non fuisset auxiliatus, non esset commissum delictum, neque orta restituendi obligatio.

CONCLUSIO.

Quando maleficium poterat ab uno committi, quamvis duo, aut plures se offerant, tunc uni restituenti in integrum ceteri pro rata refundere non tenentur. Ratio est, quia nullus alteri opem ferens causam damnificandi detraheque in obligatione restituendi alium constituit, cum maleficium ab uno solo committi potuerit. Est igitur ratio huius q. quod si unus socius est causa: ut alter maleficium committat, tenebitur ad restitutionem pro rata, si minus non obligabitur.

Tertia diff. Quando plures ad restitutionem in solidum obligantur, perit unus Dominus, cui facienda est restitutio, suam partem quisquam remittere, & totum delictum ab alijs exigere?

Cale. ubi sup.
Sot. li. 4. q. 7. ar.
6. Medi. q. 8.

CONCLUSIO.

CREDITOR multos habens debitores in solidum potest in iudicio conuenire ditiores remittendo pauperibus actionem. Ratio est, quia quando plures debitores sunt in solidum electio est creditoris, ita ut quem maluerit, conuenire possit.

CONCLUSIO.

Quando uni soluenti in solidum, ceteri pro rata restituere teneantur, creditor extra iudicium remittere debitum aliquibus non poterit. Ita ut soluenti in solidum non teneantur. Et ratio, ut supra diximus, est, quia ita soluens respectu participantium loco veri Domini succedit.

Quarta diff. An participantes in aliquo damno, damnificato in solidum satisfacere teneantur?

Hæc difficultas uaria in se continet dubia: ad quod Flo. Theo. q. sup. 4. lib. 1. en. Pars II L rum

Alex. ubi sup. ar.
4. Ri. ar. 5. q. 4.
Syl. uerbo. d. 3.
Ad q. ale. edicte
reptibus. cum
Sot. Med. q. 10.
Sot. ar. 3. citat.
10.

rum intelligentiam est animaduertendum, nouem esse genera participantium, quæ sequentibus carminibus continentur.

Alc. Alen. Ric.
& Soto. ubi supra
Med. q. 8.

Influsio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, Mutus, Non obitans, Non manifestans, de quibus singulis singula sunt proponenda dubia.

Secundum dubium. An iudex damnum fuit, ad restitutionem tenetur?

CONCLUSIO.

PRÆCIPUENS rem licitam, ex qua præter intentionem iubentis damnum sequitur, ad restitutionem non tenetur, ut si ex ludo halarum à principe præcepto homicidium sequatur. Ratio est, quia præcipiens non est causa illius damni. Nam causa damnicans est agens secundum intentionem, & homicidium, tunc præter intentionem sequitur.

CONCLUSIO.

Præcipiens rem illicitam, ex qua per accidens sequitur proximi damnum, tenetur ad restitutionem, si fuerit damnum immediate per exequutores factum: ut si quis præcipiat suis familiaribus segetes. N. comburere, & illi credentes esse. N. segetes, vicini segetes adurerent. Et ratio est, quia quicumque iniuste damnum infert, ad restitutionem tenetur. & sic iubens quamuis præter intentionem iniuste ingulge damnum, notanter dicitur: si immediate fuerit damnum per exequutores sequutum. Nam si alius de, quamvis sumpta occasione ex illius facto, non tenetur ad restitutionem: ut si pater familias iussisset seruo suo occidere, N. vulnerare, & à prætoris comprehensus fuisset Bernardus, tanquam vulnerator, & torquens uexatus, non teneretur iubens ad restitutionem quia nec immediate, nec mediate damnum Bernardo intulit, sed illa damnicauit, qui sumpta occasione ex uulneribus. N. accersit, quod aperte colligitur, ex cap. Continebatur, de homicidio.

8. Th. 2. 2. q. 63.
ar. 7. & ibi. Ca.
lata.

Tertium dubium. Exequutor damnum medietate ad alium restitutionem?

DVAE sunt opiniones, quas asserit Caiet. & Syl. uerbo usura

ut supra 7. §. 5. prima docet exequutorem, tunc non teneri ad restituendum damnum, si illud poterat per alium inferre. Alia opinio est omnino contraria.

Alc. Alen. Ric.
& Sot. ubi sup.

CONCLUSIO.

Qui est minister, & causa actionis iniustæ si iubens nõ restituit, ad restitutionem tenebitur, constat ex c. Si culpa de iniuriis ubi dicitur, qui causam damni. dat, damnum esse uidetur.

Progenetæ, & intercursores mediantes inter usurarios, & soluentes vsuras, teneantur ad restitutionem, quia sunt damni causa.

Hinc, omnis minister actionis iniustæ, quamuis inde nullam commodum assequatur ad restitutionem tenetur, ut sunt ministri furri, rapinæ &c.

Hinc, omnes milites cognoscetes tempore belli, aut post bellum, esse iniustum, ad restitutionem totius damni in quantum possunt, & insolidum singuli ad restitutionem tenentur. Nam quilibet est causa damni.

APPEN.

CONCLUSIO.

Quando minister malefactoris non est iniustæ actionis causa, quia iam est consummata, sed operatur aliquam actionem, quæ ex actione iniusta sequitur, non tenetur ad restitutionem, v. g. qui scribit ad memoriam fornicatoris conservandam. Et ratio est, quia non cooperatur actioni iniustæ, cum iam sit consummata.

CONCLUSIO.

Minister missus ab usurario ad petendum sœnus est restitutioni obnoxius, etiam si mutuatarius sponte esset solutus. Ratio est, quia cooperatur malitiæ, usurarii cum sit negociorum gestor. Nam idem uidetur valere, vade, & peccare a Ioanne vsuras, at. p. uade, & rape ab illo bona sua. Neque sponte soluit. Quia non solueret, si posset. Et tandem exequutio contractus vsurarii, iam facti est peculiare peccatum. Contra Soto, est lib. 6. q. 1. ar. 4.

CONCLUSIO.

Quando ministri ignorant actionis iniustitiam, ad restitutionem nõ tenentur, ut si sit usura palliata. Ratio est, quia propter hanc ignorantiam non fuit actioni iniustæ, quantum est ex parte sua, cooperatus.

L 2 Quartum

Ale. Alen. ubi
sup. 5. Th. ar. 7.
q. citata Ri. q. 4
& 5. ar. 3. Medi.
q. 7.

*Quartum dubium. Qui consentit, ut iniuria &
iniustitia alio fiat, tenetur ad re-
stitutionem?*

CONCLUSIO.

Qv 1 consentit, ut damnum alicui inferatur. Ita ut si
ne eius consensu damnum minime sequeretur, ad restitu-
tionem insolidum tenetur. Ratio est, quia consensum ab
eo praestitum fuit causa damni, & iniustitiae. Definita est in
can. notum sit 2. q. 1.

APPEN.

Hinc, si plures iudices iniustam sententiam proferant,
quilibet insolidum tenebitur ad restitutionem: uno ta-
men restituente ceteri, ut diximus, a restitutione libe-
rantur.

APPEN.

Hinc, quando plures in collegio consentiunt, ut a aliquis
collega iniuste compellatur, omnes ad restitutionem obli-
gantur.

CONCLUSIO.

Suffragatores iniustitiam committentes ad restitutionem
tenentur, qui vero iniustitia iam facta suffragantur, ad
nullam obligantur ad restitutionem. Verbi gratia, si sine
nullam obligantur ad restitutionem. Verbi gratia, si sine
duodecim consilarii, septem priores sunt restitutioni ob-
noxii, posteriores quinque nequaquam. licet mortaliter
suffragando peccaverint. non enim sunt causa iniustitiae,
cum iam praecedentibus suffragiis sit iniustitia commis-
sa, & renovari sententia non possit, nam si posset, procla-
mare tenerentur.

CONCLUSIO.

Quando suffragia sunt occulta, ut in electionem cathe-
dralium, & praetorum iuxta decretum Concilii Trid. &
plures fuerint suffragatores iniusti, tunc illi tantum per
quos consummata est iniustitia ad restitutionem obli-
gantur, quia illi fuerint iniustitiae causa. f. maior pars ca-
pituli, vel senatus.

APPEN.

Hinc, ceteri consentientes, si non fuerint per suum con-
sensum damni causa mortaliter peccant, sed non tenentur
restituere cum non fuerint iniustitiae causa.

V. Diss.

*Quinta diff. Quis per adulationem inducit alium ad furtum, vel ad
aliquam iniustitiam perpetranda tenebitur ad
restitutionem?*

Ale. Alen. Ri.
S. Th. Me. & So-
to ubi supra.

CONCLUSIO.

Tv n cadulator ad restitutionem tenetur, quando p-
prie exultare potest, ex tali adulatione iniusta acce-
pit, siue retentionem, siue damnificationem subse-
quutam fuisse. Ratio est, quia fuit iniustitiae causa.

Hinc, qui contrahit amicitiam cum Titio, vel offert il-
li munera hoc solo animo, ut Titius iniustus iniuriā sibi
illatam vindicet, ad restitutionem tenetur. Quia illum ad
malum per adulationem induxit.

APPEN.

*Sexta diff. Receptor latronum, vel alicuius malefactoris defensor
tenebitur ad restitutionem?*

Ale. Alen. & So-
to, ubi sup. Me.
q. 10.

CONCLUSIO.

Si malefactorem occultari, ne ab adversariis vulneretur
aut occidatur, crimen tamen non defendat, neque peccat, neque
restitutioni obnoxius est, nullus enim iniuria afficitur, ita occul-
tando, etiamsi illum a ministris iustitiae liberet.

CONCLUSIO.

Qui recipit furem, aut malefactorem, ut personam de-
fendat, & crimen tueatur, ad restitutionem tenetur: ut qui
occultaret praedam, etiamsi ex illa nullam partem recipere
intendat. Definita est expresse in Cano. qui consentit 1. q. 3. Et
ratio est, quia vel ante, vel post factum peccatum malefac-
toris coelat.

CONCLUSIO.

Advocatus, qui malefactori iniuste patrocinatur, quo-
mines in expensis condemnatur, vel restituere compella-
tur ad restitutionem obligatur. Ratio est, quia omnes defen-
sores latrones sunt iniustae detractiones causa dicitur. n.
in ca. n. qui aliorum 24. q. 3. damnabiliorem esse defenso-
rum erroris, illo, qui errat.

Idem dicendum est de tabellione, procuratore, vel quo-
libet alio intercessore pro latrone, ne a iudice, restituere
compellatur.

APPEN.

Sunt autem con. proxima, & eius appendix intelligen-
da, si tamen certum sit non esse aliam restituendi viam,
& esse adversus malefactorem plenam, aut semiplenam
pro.

Limitatio.

probationem, ita ut in iudicio confiteri teneatur, & tandē
ut aduocatus, & tabellio &c. latronem liberauerint.

S. Tho. ar. 6.
Alex. Alen. &
Soto ubi supra.
Med. q. 9.

Septima diff. An concurrat cum latrone ad restitu-
tionem teneatur?

CONCLUSIO.

Quādo plures fures ad prādam cōcurrunt, & vnus
alteri non auxiliatur, neq. alterius auxilio innititur, sed
quilibet partem recipit, nullus tunc in solidum, sed parte,
quam abstulit restituere teneatur. Ratio est, quia nullus fuit
causa iniustitię per alterum commissę, cum quilibet, etia
si ceteri non adessent, partem prę rapuisset. locus enim
dicitur criminis, non qui tantum adest, dum crimen patra-
tur, sed qui criminoso auxiliatur.

APPEN.

Hinc soluitur trissima quaestio; quando ex exercitu ur-
neam ingreditur, & totam vineam expoliat, singuli singu-
las uuas recipientes &c.

Med. q. 10. Sot.
ar. 3. CITATO.

V. Dubium. Singuli eorum ita mirram expoliantes,
peccantne mortaliter?

CONCLUSIO.

Peccauerunt singuli mortaliter, etiam si fortis
fuit leue, quia quilibet, videns tantum detrimentum futu-
rum, abstinere a vindemiatione tenebatur.

CONCLUSIO.

Quando plures fures ad eandem prādam concurrunt,
& vnus sine alio illam non aggesseretur, tunc singuli eo-
rum in solidum, tenentur: ut in bello iniusto, ubi neq. dux
sine militibus, neq. vnus miles sine alio bellum aggredie-
retur. Et ratio est, quia quilibet eorum est causa iniusti-
tię commissę per alium, cum nullus sine alio prādam a-
gressus fuisset. & si propter inopiam excusentur, facis etia
tunc; ut quilibet quantum potest, restituat: de similibus si-
mile est iudicium.

CONCLUSIO.

Quādo duo latrones cōcurrunt ad prādam, & vnus est animosior,
& sine socio illam aggressus fuisset, alter vero est timidus,
qui sine socio nō auderet, tunc primus in solidum; secundus
vero partem tantum a se ablata restituit teneatur. Ra-
tio est, quia solus audacior est causa iniustę acceptionis.
timidus enim sine illo furtum non commisisset. Hinc

Hinc contra Hostiensem, ut refert Adria, sequitur: non
vni concurrentes teneri semper in solidum restituere.

Octaua diff. An liceat ad vitandum maius malum, consulere minus
hoc intentione, ut obliuiscatur a maiori & malo
abstineat?

Dvā sunt opinionēs. Cuius partem negantem tenet.
Ad. contrarium opinatur.

CONCLUSIO.

Quando vtrumq. malum est intrinsece malū, non licet
malefactori minus malum persuadere: vt a maiori absti-
neat, non. sunt facienda mala, ut inde veniant bona, nā
minus malum consulens, malum consulit. quia causa mi-
noris mali, causa maius dicitur esse.

Hinc, intelligitur peccasse Loth, offerendo sodomitis
filios suprandas, ut illos a nefando malo detereret. Hæc
est Nicolai lyram opinio.

CONCLUSIO.

Quando duo mala concurrunt, vnu intrinsece, aliud ve-
ro extrinsece malum, integrum est animo redimendi ve-
ritatem propriam, consulere malefactori extrinsece ma-
lum, vt ab intrinsece malo abstineat, v.g. interficere homi-
nem est intrinsece malum, accipere pecuniam est extrinse-
ce malum, unde licebit consulere malefactori accipere pe-
cuniam, ut ab homicidio abstineat, nam apud Hieremiam
legimus, quod cum Ismael vellet interficere viros, obtule-
runt ei Thesauros dicentes, noli interficere nos. Quia
Thesauros habemus in agro &c.

IX. Diff. Qui meretur potest furtum, hoc damnum alienum im-
ponere, & non imponi, tenebitur ad restitutionem?

CONCLUSIO.

Qui ratione officii tenetur prohibere latronem, vel
malefactorem, si non prohibeat, ad restitutionem obliga-
tur, quia est causa damni, quod ex officio, prohibere tene-
bitur.

Hinc, si prelatus, Dominus, pater &c. nouerit subditū
furtum, solum &c. commissurum furtum, vel damnum, &
non prohibuerit, cum possit, restituere tenebitur.

Hinc, consiliarius Regis, Principis, Comitis, vel ducis,
si non prohibeant bellum iniustum, aut peculiare dam-
num

APPEN.

22 q. 78. ar. 4.
Ad. quod. 2. &
d. 34. q. 3. & 100.
ar. CITATO.

Ad Rom. c. 13.

APPEN.
Gen. c. 19.

Ierem. c. 43.

APPEN.

Alex. Alen. ubi
sup. 8. Th. 21. q.
1. ar. 6. R. 6. ar.
65 q. 4. Sot. q. 2.
Ad. q. de resti-
tutione.

APPEN.
Soto. q. 7. art. 3.
med. 2. q. 9. Ita
te ca. 6.
1. Cor. c. 9. Seco.
ti & Adri. vbi
supra.

num, cum possint, erunt restitutioni obnoxii.
Hinc, confessor, siue concionator certo intelligens,
a publice, aut priuatim admonendo, separaturum aliquos à
maleficio, si tacuerit ad restitutionem tenebitur. Constat
exemplo Isaie, qui cū ex officio teneretur Regem Achab
arguere: quia non reprehendit, dixit: ue mihi quia tacuit
& B. Pau. vae mihi, inquit, si non Evangelica vero. Hæc om-
nia sunt Ric. Sco. Adri. S. Tho. & Cate.

CONCLUSIO.

Qui verbo, terrore, consilio, clamore, aut alio quouis
modo furem à delicto terrere potest, non terrens, si ei ex
officio non incumbat, mortaliter peccat, ad restitutionem
tamen minime tenetur. agit enim contra charitatem, cui
non seruet bona proximi, atque ita peccat, & non contra
iustitiam quia non competit ei ex officio, & ideo non re-
statur ad restitutionem. Adria. addit quod si quis cum dolo,
vel sine illo, non impediat maleficium, cum ei non compe-
tat ex officio, non tenetur ad restitutionem. Soto latius
opinatur dicens, non teneri vicinum ad restitutionem,
etiamsi prærium à latrone, vt taceat, accipiat. dummodo
prærium oblatum non sit pars furti: tunc enim esset parti-
ceps, & restituere teneretur. Hæc est contra Ca. & Ric. vbi
supra, qui tenent illum, qui sine damno suo, aut periculo
potest impedire rapinam, & non impedit, teneri ad resti-
tutionem: etiamsi ex officio non incumbat quia est causa in-
directa damni. Angelus vero dicit non teneri, si metu quo-
dam, & absque dolo non prohibeat.

Ale. Ri. Med. &
Soto vbi supra.

X. Diffi. Non impediens maleficium, quod ex officio impedire tenetur, erit obnoxius restitutioni?

CONCLUSIO.

Dominus temporalis, iudest, &c. cui ex officio incum-
bit à republica pessimos homines expellere, & potest, ne
furtum fiat, præuenire, quod per suam negligentiam fa-
ctum est ad restitutionem damni illati obligatur. quia est
causa iniustitiæ, quam prohibere tenebatur. quemadmodū
nauta negligens est causa, vt nauis submergatur.

APPEN.

Hinc maxime est animaduertendum confessoribus, do-
minorum temporalium, & iudicum, vt restituere præcipiæ
damna, propter eorum negligentiam aliis data: quemad-
modum ex cap. iubetur, de iniuriis constat.

Art. I L

Ar. Secundum. Quando aliquis à restitutione liberatur?

Multi sunt casus, qui sequentibus difficultatibus expo-
nuntur.

Prima Diffi. Qui in extrema necessitate positus aliena rapuit,
ad pinguiorem fortunam veniens: eritne res-
tutur obnoxius?

Dux sunt opiniones. Vna Sco. asserentis acceptum an-
te extremam necessitatem, & in illa consumptum esse resti-
tutum, si pinguior fortuna superuenerit. quod autem in
extrema necessitate acceptum, & consumptum fuit, nun-
quam esse restituendum. Altera, & contraria opinio est
de materia de restitutione.

CONCLUSIO.

Quando aliquis tenetur proximo in extrema necessita-
te assenti subuenire donando rem aliquam ad vitandam
mortem naturalem, poterit tunc in tali necessitate consti-
tutus necessaria sibi rapere: ita ut ad restitutionem, etiam
si postea ad pinguiorem fortunam deuenierit, non teneatur.
Quia est: quia tantum ius accipiens acquirit, quantum
dominus rei transferre poterat, & tenebatur: & cum Do-
minus tenetur transferre dominium, accipiens propria
auctoritate illud acquisiuit: atque ita ad restitutionem mi-
nime tenetur.

Hinc pauper ægrotans, ad cuius salutem est necessaria
medicina aliqua, poterit, si pharmacopola dare noluerit,
propria auctoritate ex eius officina accipere, & qui veste
pauperis sufficiens ad vitandam mortem imminentem ex fri-
gore, & asperitate à ditore illam sumere poterit.

CONCLUSIO.

Quando ad vitandam mortem violentam proximi non
potest aliquis donare, sed mutuare tantum: qui, vt mortē
fugiat, alienum accipit, non peccat, verum necessitate
periculo recedente ad restitutionem tenetur. quia non
iure iuris acquirit, quam Dominus rei transferre teneba-
tur. Dominus tunc non donare, sed mutuare tantum re-
statur. hoc enim erat satis ad mortem violentam fugien-

Hinc si aliquis, vt fugiat mortis insidias, equum alienū
accipiat, superato periculo illum reddere tenebitur.

Hinc, si

Ale. Alen q. 86.
m. 2. S. q. 4. ar.
7. Med. q. 3.

So. q. 1. ad 4. Me
di. q. 3. Sot. li. 5.
q. 3. ar. 4.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

Hinc, si latrones committuntur viatori certissima morte, nisi 100. aut plures ducatos offerat, & seiat viator certo in loco proximum certam auri massam deponere, illam sumere, & latronibus tradere poterit, posteaque restitutionem tenebitur. Et ratio est: quia talis mors per solam pecuniæ accommodationem vitari poterat.

Alex. Alen. m. 3
& Medi. vbi lo.
Soro. liber. 4 in
fiad. 1.

11. Diss. An si debitor a creditore remissionem impetret, a restitutione debiti liberetur?

Dux sunt opiniones. Prima est Dionysii, & Ioannis Andree, quos citat glossa in regula non dimittitur de reg. in 6. qui affirmant non liberari debitorem, quin prius actio eius restitutioni fiat.

CONCLUSIO.

Quando creditor libere donat, aut remittit debitum, nullam restitutionem tunc debitor tenetur. Ratio est, quia radix restitutionis est detentio rei alienæ inuito domino, & ille, cui fuit facta libera remissio, nihil iam potest domino retinere.

CONCLUSIO.

Necessarium non est creditori pecuniam offerre, ut debitor animam restituendi habeat, ut ex parte creditoris donatio debiti libera censeatur. Ratio est, quia libertas donantis ex dispositione illius, cui fit donatio, habet pendet, satisque erit ad donationem ut præci bus remissio impetretur, etiam si pecunia creditori non offeratur.

CONCLUSIO.

Quando remissio debiti non est libera, debitor non liberatur a restitutione. Constat ex definitione donationis, cuius fundamentum est libertas donantis.

APPEN.

Hinc, habens dominium, & carens administratione, poterit debitum remittere, nec debitor erit liber a restitutione, quia donatio non est libera, id est, facta ab illo, qui donandi potestatem, & libertatem habet, talis est enim sub tutore, aut curatore, & vxor sub viri potestate, quando illata, ut minis ad remittendum cogit creditorem debitorum.

APPEN.

Hinc, nec valebit remissio facta a creditore, quando illata, ut minis ad remittendum cogit creditorem debitorum. Hinc, neque valebit remissio ex verecundia medietate facta. Et ratio harum appendicum est, propterea quod, si istarum remissionum est libera.

I. Dubi

1. Dubi. Quando remissio non valebit, neque potest per creditorem fieri, nisi remissio fiat?

PROPOSITIO.

Quando iudex Ecclesiasticus, vel secularis titulo exactionum, aut iustitiam munus aliquod recipit, præter exactionem, aut poculentum, quod paucis diebus consumitur, si iura liberalitatem donatum. Definire est in causa, si iura per de rescriptis in 6. & tenetur iudex ad restitutionem faciendam pauperibus, etiam si à donante fuerit remissio.

PROPOSITIO.

Visitor diocesis, qui aliquam pecuniam in visitatione præter stipendium sibi concessum, recipit, pauperibus, si iura de censibus in 6. Et ratio, istarum omnium propositionum est, quia tales pecuniarum translationes à iure prohibentur, & hac de causa tenebitur in his casibus recipienti pecuniam illam, danti restituere, qui si accipere non potest, pauperibus erit eroganda, hæc est communis sententia, ut Sylvest. Verbo Concussio docet, ceterum non videtur verisimile, creditore remittente, debitorem ad pecuniam pauperibus largiendam obligari, quia in donationi non est veraque parte donantis, scilicet, & recipientis, motus ob turpem causam docet, quod si turpitudine fuerit tantum ex parte recipientis, ut si iudici aliquis det pecuniam ad velendam vexationem, tunc danti facienda est restitutio, quo remittente, nulla apparet ratio, obquam dominum in recipientem non transferatur. Ita ut pecuniam illam pauperibus erogare teneatur.

Tertia Diss. An credens bonis ad restitutionem, quando pinguetior fortunam viderit, teneatur?

CONCLUSIO.

Teneatur quidem, si ad pinguetorem fortunam venerit, quia per talem bonorum cessionem non extinguitur obligatio, neque sit libera remissio, ut constat ex capis. Odoz.

APPEN.

Scot. in solutio
ne ad argumen
ta. Ri. art. 5. q. 4.
Medi. q. 3. Soto
li. 4. q. 6. ar. 3.

di. 15. q. 2.

APPEN.

Ri. vbi sup. ad
ultimum. Adri.
q. 1. de restituc
tione. Medi. q. 3.
Soto. li. 4. q. 7. ar.
3. ad 1.

Odoardus de solutionibus, & lege ibidem glossam verbo
pinguiorem fortunam.

Hinc, mercatores fidem frangentes, & cum creditoribus
conuenientes, vt soluta certa debiti parte, reliquum remit
tatur ad pinguiorem fortunam venientes tenentur ad re
stitutionem, quia non fuit libera remissio.

*Quarta diffi. Liberaturne debitor timore infamiae aut alterius de
trimenti a restitutionis onere?*

De hac re disputat Adri. q. 1. De restitutione, & in q. An
auferens alteri famam; qui ponit exemplum de adultera
habente filium spurium, qui legitimus esse censetur.

CONCLUSIO.

Adultera quae filius legitimis partem hereditatis quae
filius spurius tulit sine mortis periculo restituere non po
test, ad restitutionem non tenetur. Constat ex ea. officio de
pen. & remiss. Et ratio est, quia non est facienda restitutio,
quando timetur gravior periculum restituenti: quam sit
rei restituendae valor, & vita adulterae bonis fortuiae pra
estat. Haec est Seo. ad argumenta: cuius oppositum tenet
Adri. & Syl. vbi supra, & Innocentius in cap. citato.

CONCLUSIO.

Quamuis mulier ex reuelatione nullum periculum vi
tae, vel indignationis, vel infamiae timeat, si tamen eius
vir spurium hereditate privare non potest, propterea quod
legitimus censetur, & talis in iudicio declarabitur, adu
terum reuelare minime tenetur. Ratio est; quia scilicet niti
& nihil aliud quam odium detegendo crimen quaerere, ex
trema dementia est.

Hinc, si in tali casu maritus posset spurium exheredare,
quia ipse est primogeniti institutor, tenebitur marito par
tum suppositiui, vel adulterinum declarare, quia nullum
est periculum vitae, aut famae quod restitutionem impedi
bat.

*11. Dub. Quid si adultera nouit filium sibi filium adulterinum, &
hereditate renunciatum?*

CONCLUSIO.

In tali casu tenebitur spurio adulterinum reuelare. Ra
tio est; quia quando fama non est alteri necessaria; homo
non

non teneatur illam conseruare; vt infra patebit, cum sine
peccato illam diminutere, & perdere possit. Non enim adul
tera habet praeceptum conseruandi famam in particulari.
haec concl. non est contra Scotum, quia Scotus intelligitur;
quando publica infamia oritur, id est, ne adultera reuelet
suum crimine coram iudice, quamuis illud probare possit.
Oppositum affirmant Innocentius Ric. & Hollien. quos Syl.
loco citato refert.

CONCLUSIO.

Quando adultera aliunde potest soluere, & satisfacere
heredibus, nullo modo crimen suum reuelare tenetur, quia
causa reuelationis, quae est restitutio facienda, cessat, & ces
sante causa cessat effectus.

*Tertium dubium. Tenebiturne filius in foro conscientiae matri reue
lanti credere, & credendo hereditate renunciare?*

Soto & Medina
locis citatis.

CONCLUSIO.

Si mater omni suspitione fraudis caret, scilicet, quod
neque malevolentia in spurium, neque ex amore erga fi
lium legitimus, affirmat se ex adulterio concepisse: vt spu
rium hereditate priuet, & alios dicat, spurium tunc matri
credere tenetur, quia ex lege naturali est alicui credendum.
praesertim testibus omni suspitione fraudis carentibus;
qualis nunc deesse mater & filius, nihil mali de matre su
spiciens retinendo hereditatem, ageret contra conscientiam,

*V. Diffi. Tenebiturne adulteri praeter adulterum ad
restitutionem?*

Medina & Soto
vbi supra.

CONCLUSIO.

Adulter in conscientia propriis, & veris heredibus, quae
tum spurium accepit ex patris putatiui bonis, restituere te
nebitur. Definita est ea. finali citato fuit enim causa damni
veris heredibus, & qui causam damni dat, damnum de
delle videtur. haec sunt intelligenda mortuo viro, & obien
te ab spurio hereditate. est autem consolendum adu
terae legitimis filius partem suorum bonorum en el 3. y. 5.
arguitur.

V. I. Diff.

Medi. q. 3.

Sexta Diffi. An solutio facta creditori creditoris, liberet debitum in conscientia a restitutione?

CONCLUSIO.

Si debitor creditori creditoris sui debitum soluat, et inuito creditore soluendo non peccat. Ratio est quia nemo nocet, poterit enim creditor in foro iudiciali a debito re debitum exigere.

CONCLUSIO.

Qui soluit creditori creditoris sui, est a restitutione liber, si res, quae soluitur, functionem admittat, id est, quando, quod debetur, non est idem numero restituendum, sed specie, & valore alioqui enim non satisfacit, quoniam esset rem alienam inuito Domino contractare: ut v. g. si in alio equum accommodasti, eundem tibi reddere teneor.

Medi. q. 3. Soto
libr. 4. q. 7. ar. 2.

Septima Diffi. Re interempta, & consumpta sine culpa debitoris, erit liber ab aequalentis restitutione?

CONCLUSIO.

Quando debitor non eandem rem numero, sed aequivalentem: ut in mutuo solvere tenetur, tunc rei interitus illum a restitutione non liberatur si mihi frumentum pro frumento accommodaveris. Et ratio est, quia in mutuo dominium rei mutuatae in mutuatarii transfertur atque ita illi, & non mutuanti perit.

CONCLUSIO.

Si res eadem numero est restituenda: ut in pignore, vel accommodato, &c. si possidens fuit in mora restituendi, vel causa interitus rei, possidenti peribit: si minus Domino. Ratio est: quia existens in mora fuit causa interitus rei, quae fortassis apud Dominum non periisset, & qui causam dominum dat, &c. est autem in mora restituendi, qui non restituit, quando tenetur. unde fur ab hora commissi furti, si aliqua causa excusetur, est in mora restituendi, & qui non restituit statim, ut est conscius rei alienae, ex tunc enim furtum committit, & tandem qui ad tegetium praefixum non restituit.

Quarta

Quartum Dubium. Quid si res apud verum Dominum esset, quosque peritura?

Medina ibid.

CONCLUSIO.

Tunc, quamvis fuerit in mora restituendi, non erit restitutioni obnoxius: licet non restituendo tempore praeterito peccaverit. Definita est expresse in lege finali §. si. ff. ad legem Rhodiam de raptu. Quidam, quos refert Sylue, ubi supra, affirmant hanc conclusionem esse veram in obligationibus, quae oriuntur ex contractu.

CONCLUSIO.

Si Dominus erat illam venditurus ante interitum, debitor existens in mora tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia est causa damni, intellige, siue sit debitor ex obligatione, siue ex delicto, quia dilatando solutionem furtum committit.

CONCLUSIO.

Si non erat illam alienaturus, existens in mora non tenetur ad restitutionem, quia debitoris mora non fuit damni causa.

Oitava Diffi. An qui possidet aliquid auctoritate legis, vel ex iudicio sententia a restitutione liberetur?

Medi. vbi supr.

CONCLUSIO.

Possessor bonae fidei legis auctoritate ab onere restitutionis liberatur. Haec toto titulo de praescriptionibus demonstratur, & confirmatur Cano. qui peccat. 23. q. 4. vbi Aug. inquit, nemo peccat, legis auctoritate utens.

D. Aug.

CONCLUSIO.

Debitor, qui est malae fidei possessor, in conscientia ad restitutionem tenetur, quia agit contra conscientiam, & addit ad gehennam, omne enim quod non est ex fide, peccatum est.

Ad Rom. c. 14.

Hinc, licet non detur actio emptori decepto intra diuturnum, tenetur tamen venditor ad restitutionem. Quia restituendo agit contra conscientiam. Idem est iudicium de possessore malae fidei, qui legis auctoritate se teneat, & de Domino non solvente stipendium famulo intra annum, legis auctoritate, & de non solvente vectigal propter

pter negligentiam quæstoris iuxta legem regiam. teneatur enim in conscientia soluere, licet quibus faciendus est solutio, ad petendum in iudicio actionem non habeant.

CONCLUSIO.

Quando sententia iudicis est iusta, tantum in foro exteriori, debitor ab onere restitutionis non liberatur. Nam ageret contra conscientiam non restituendo.

CONCLUSIO.

Quando sententia est in utroque foro iusta, debitor est liber a restitutione. Ratio est, quia nulli tunc fit iniuria privationis enim dominio iudicis autoritate damnatus.

V. Dubium. Debitor propter rei assignationem liberaturne a restitutione?

Syl. verbo. restitutio. §. 4. Soto. lib. 4. q. 7. ar. 2.

Ut si dolium vini apud venditorem assignatum remaneat.

CONCLUSIO.

Si venditor, qui est tunc depositarius, non fuit in culpa in emptoris detrimentum peribit. Iam enim facta venditione, fuit translatum Dominium.

IX. Diffic. Liberaturne debitor a restitutione per ingressum religionis, & professionem?

2. 2. q. ultim. ar. 4. ad 2. Med. de restitut. q. 3.

Dvæ sunt opiniones. Prima S. Tho. affirmantis debitorem, si cessit bonis, posse ingredi religionem. Contra hoc est communis religionum consuetudo, in quibus nullus ære alieno grauatus admittitur.

CONCLUSIO.

Qui potest restituere debitum, peccat mortaliter ingrediens religionem, & illum etiam recipientes, quia cooperantur peccato illius iure enim naturali, & diuino tenetur debitor alienum restituere. quamuis bonis cesserit, & ingrediendo religionem constituit se in periculo non restituendi, uix, n. aut nunquam ibi restituere poterit.

CONCLUSIO.

Valebit tamen eius professio in religione facta, quia ad professionem satis est ut persona sit libera, & iure profiteri non prohibeatur, qualis est minor 14. annorum, huius autem debitoris professio a iure non prohibetur.

CON.

CONCLUSIO.

Facta iam professione tenetur, quantum in se est, uel remissionem a creditore obtinere, uel querere modum, quo illi satisfacere valeat. Ratio est, quia per professionem ab obligatione naturali, & diuina restituendi non liberatur.

CONCLUSIO.

Si non potest creditori satisfacere, nisi dimittendo habitum, ut querat substantiam ad satisfaciendum deponat habitum, dummodo fiat sine scandalo: ut recedendo ad Indos vel ad alia longissima loca, atque ita propria industria lucretur bona, quibus restituat. Ratio est, quia obligatio ad religionem naturalem, & diuinam restituendi obligationem non tollit. alioquin in religio multis peccandi fomitem ministraret, quod absit. nam prius ære alieno grauarentur, & postea, ut libera rentur, religionem ingrederentur.

Secundum dubium. Quid, si prælatus nolit dare facultatem dimittendi habitum, poteritne ille inuito dimittere?

MEDINA negat posse.

CONCLUSIO.

Potestit quidem dimittere habitum Ratio est, quia non tenetur obedire nisi in licitis, & honestis, & prælatus rem illicitam facit impediendo medium ad restitutionem.

X. Diffic. Differiturne obligatio restituendi, quando creditor est excommunicatus?

Verbo excommunicatio §. 5. 2. Med. q. 3.

SYLVESTER assert contra Canonistarum opiniones.

CONCLUSIO.

Quando obligatio nascitur ex uoluntate, aut ex lege creature existente excommunicato, non est adimplenda. Constat ex Can. Nos sanctorum 15. q. 6. ubi vassalli absoluntur à iuramento fidelitatis, quod Domino excommunicato præstauerunt, & ex Cano. Sacerdos 2. q. 7. ubi dicitur Episcopo excommunicato non esse obediendum.

CONCLUSIO.

Quando obligatio oritur ex contractu illicito, aut ex acceptione, siue detentione illicita, debitor creditori excommunicato, si aliter non potest, soluere tenetur. Flo. Theo. q. super 4. lib. sen. Pars II. M quia

quia soluere debitum est de iure naturali, & diuino, & ita magis obligat, quam uitare hunc excoicatum. Notat etiam si aliter fieri non potest, quia si habet uxorem, filios, aut familiares, illis est restitutio facienda, ut a creditore deferant, vel petenda est ab Episcopo facultas: ut quantum ad debiti solutionem cum illo communicare liceat.

6. Th. 2. 2. q. 32.
ar. 7. Ale. Alen.
q. 82. ar. 6 § 3.
Ric. ar. 7. q. 8.
Med. q. 10. Soto
li. 4. q. 7. ar. 1. ad
2. id 8. Th. q.
49. ar. 5.

XL. Diffic. Meretrix, qua propter meretricium accepit, tenetur restituere?

CONCLUSIO.

MERETRIX publica ad restitutionem non tenetur. Quia nihil tam naturale est, quam, ut per voluntatem proprii Domini dominium in alium transferatur. & amant voluntarie dat, & nulla lege dominium transferri in meretricem prohibetur. Vide legem quartam. ff. de conditionibus ob turpem causam.

Septimum dubium. Recipitne pretium meretrix titulo uenditionis, an donationis?

CAR. ubi supra, S. Th. tenet titulo uenditionis recipere: unde in foro exteriori pretium petere poterit, & amans in foro conscientie, restituere tenebitur. eandem opinionem tenet Illustrissimus Dominus, Cauaru, in repetitione regulæ non dimittitur peccatum. p. 2. §. 2. Et ratio huius opinionis est: quia huiusmodi actus turpes uendi minime prohibentur.

Medina de restitutione q. 20. tenet recipere pretium titulo donationis, ex qua opinione sequitur: amantem non teneri ad soluendum pretium. Securius tamen est prima opinio.

Ottavum dubium. Meretrix occulta, qua non est in lupanari, teneturne restituere pretium?

DVA sunt opiniones. Prima quam refert Adrianus, dicit teneri ad restitutionem. Secunda, & contraria est eiusdem Adriani, cui neoterici Theologi adhaeserunt.

CONCLUSIO.

Meretrix occulta, qua habet dominium sui corporis, titulo uenditionis pretium prostibuli retinere poterit, quia sic domina sui corporis, si de facto illud uiderit, tenetur

Med. & Sor. ubi
supra.

he retinet pretium. Venditio, n. non est prohibita, licet peccet, propterea quod actus prohibetur.

CONCLUSIO.

Meretrix coniugata, occulta, qua sui corporis dominium non habet, si pecuniam pro adulterio, uel sacrilegio titulo donationis facta ab adultero, recipiat, iuste illam retinere poterit. Propterea quod talis donatio nulla lege prohibetur.

Idem dicendum est de Moniali, & de illa, qua habet simplex continentia uorum. quia non sunt sui corporis Domina.

Hinc, si amans nihil promiserit, nihil dare tenebitur. si uero titulo uenditionis usus fuerit corpore mulieris, etiam si nihil promiserit, pretium soluere tenebitur.

CONCLUSIO.

Si, quod titulo donationis promissum est, non fuerit satisfactum, erit adimplendum. Constat exemplo Iudæ Patariæ Gen. 38. qui promisit Thamar nuri suæ, hædum qua se meretricem finxerat; & cum non inueniretur dixit. certe mendacii arguere me non potest: ego enim mihi hædum, quem promiseram, & non inuenisti eam. Notanter dicitur (si non fuerit superfluum,) nam tunc censetur facta promissio absque libertate. Quia excessus amoris extenuat libertatem, & si fuerit promissio iuramento firmata, in foro conscientie dispensatio, qua omnia sunt uenturi actio.

IX. Dubium. Meretrix, qua accepit ab amante minore viginti quinque annorum sub potestate patris constituto, & filia familias, teneturne restituere?

CONCLUSIO.

TENEBITUR, nisi voluntate præsumpta curatoris, uel patris excusetur. quia tales non habent suorum bonorum administrationem, atque ita dominium transferre non possunt: nisi voluntate præsumpta curatoris, & quando enim pretium est modicum, curator, & pater consentire tenentur: non autem si fuerit pretium superfluum: ut quando aliquid amplius, quam sit pretium meretricibus sui status taxatum, datur. quapropter interrogandæ sunt meretrices à confessoribus, acceperuntne aliquid ab istis superfluum. Nam tunc ad restituendum

M 2 tio.

APPEN.

APPEN.

Gen. 38.

Soto. & Medina
ibidem.

tionem tenentur, atq. et quando præsuntur patrem, aut tutorem non consenturum, nisi isti peculium castrense, uel quasi castrense habent, nam istius peculii Domini sunt, & dominium transferre possunt.

APPEN.

Meretrix, quæ accepit à milite pretium prostibuli, uel donationem aliquam, non tenetur ad restitutionem.

Hæc est Adrubi supra contra Medinam, & alios defendentes, teneri ad restitutionem per legem affectionis. Hæc donationibus, cum lex illa non obliget, nisi subditos Imperatoris, inter quos Hispani non recensentur.

§. Th. q. 66. art. 5. ad 2. & Med. & Sorubi sup.

X. Dubium. Donatio facta meretrici per dolum, uel fraudem ipsius, estne danti necessario restituenda?

V.G. si Meretrix dixerit, se esse uirginem: ut maius pretium sibi daretur.

CONCLUSIO.

Tenentur tunc superfluum restituere, quia est inuoluntariè donatum, nempe, ex ignorantia, & deceptione: si causa autem si blanditiis, non tamen mendaciis a dolescentem, ad sui amorem allexerit.

§. Th. 4. 2. q. 32. ar. 7. Adri. in q. an ex torta per concussionem, &c. Medin. q. 3. Soto li. 4. de iur. & iur. q. 7. ar. 1. ad 2.

XII. Diffic. An index pecuniam per concussorem acquisitam restituere teneatur?

DVAE sunt opiniones. Prima est Cas. Adri. Medi. Soti asserentium esse necessario talem pecuniam restituendam: ita ut ante condemnationem possit fieri restitutio danti, uel pauperibus, post condemnationem uero pauperibus facienda.

Secunda & contraria opinio est Angeli in summa uerbo Concussio, & Syluest. Verbo Restitutio. §. 2. & uerbo Index §. 1.

CONCLUSIO.

Index, uel quicumque alius iustitiæ minister, qui accipit pecuniam pro sententia iniuste ferenda, uel pro quocunque actu iniusto, si actus fuerit consummatus, non tenetur danti pecuniam restituere. Constat ex 1. si ob turpem causam. ff. de conditionibus, eodem titulo ubi habetur, datum ob turpem causam causa subsequuta à dante repeti non posse, & cum lex prohibeat repetitionem, & danti uoluntarie dederit, non erit accipiens tunc restitutioni obnoxius.

CON-

CONCLUSIO.

Index, aut quicumque iustitiæ minister, tabellio, exequutor, &c. pecuniam pro actu illicito acceptam pauperibus restituere minime tenetur. Nam radix restitutionis est iniusta acceptio, uel detentio iniusto Domino, & minister iustitiæ pro damno alteri inferendo pecuniam accipiens, nec recipit iniusto Domino, neque retinet, cum etiam, quia nulla est lex ciuili, aut canonica, quæ pecuniam acceptam per concussionem ante recipientis condemnationem restituere precipiat.

CONCLUSIO.

Si minister iustitiæ pecuniam accipiat: ut bene iudicet, & danti solum det ad redimendam uexationem, ne index à parte contraria corumpatur, index tunc non pauperibus, sed danti restituere tenebitur, quia translatio domini ex uoluntate Domini fit, & qui dedit pecuniam ad redimendam uexationem, iniustus dedit.

CONCLUSIO.

In omni euentu, licet sit turpitudine ex utraque parte, danti pecuniam est faciendæ restitutio. Rô est, quia minister iustitiæ ante commissum flagitium, pro quo accipit pecuniam, tenetur rescindere contractum, iuxta consiliu Isidori. In malis promissis rescinde fidem, quod fieri non potest, nisi pecuniam acceptam restituendo, nam qui dedit pecuniam sub conditione, non amittit dominium, si conditio non adimpleatur. Hæc est contra aliquos Doctores, quos Medina de restitutione refert, q. 3. notabili 10.

CONCLUSIO.

Index à sede Apostolica delegatus accipiens à litigantibus præter esculentum, aut poculentum, quod paucis diebus consumi potest, illud restituere tenetur. Definita est expresse in cap. statum, de rescriptis in 6. ex hoc textu colligit Gab. omnem iudicem teneri ad restitutionem pauperibus faciendam, quod est uerum de iudicibus delegatis, non autem de Ordinariis. nam textus ille est poenalis, & non est ampliandus.

dist. 25.

CONCLUSIO.

Qui accepit pecuniam pro actu licito, quem gratis exercere tenebatur: ut index pro puniendo latronem, si danti non illa tribuat ad redimendam uexationem, sed ut facilius iustitiæ ministrum ad illam exercendam alliciat, tunc minister non tenetur ad restitutionem. Ratio est, quia danti

APPEN.

voluntarie, & libere dedit, & non timore ductus. nam, ut precibus, & pollicitationibus, ita & pretio aliquo exhibitum aliquem ad bonum inducere licet.

Hinc, qui accipit pecuniã: ut ab adulterio, uel homicidio, aut alio quouis peccato abstineat, uel ut latrone, aut seruum fugitiuum reuellet, non tenetur ad restitutionem, si dans non ad redimendam uexationem propriam, sed ad deterrendum à peccato, uel ad rem suam facilius recuperandam, dederit, quia uoluntarie, & libere dat.

Soto ubi sup. &
li. 5. q. 8. ar. 4.

XIII. Diff. Qui accipit pecuniam, ut falsum testimonium dicat, uel ut ueritatem taceat, quam rogatus a iudice manifestare tenebatur, eritne restitutioni obnoxius?

ANR. de restitutione in q. cum ex tortâ &c. opinatur teneri ad restitutionem dandi, uel pauperibus faciendam. Contraria opinio uidetur esse summæ Angelicæ.

CONCLUSIO.

Ita pecuniam accipiens, licet teneatur damnum illud refarcire, ad pecuniam tamen acceptam restituendam non obligatur, neque enim tenetur illam danti restituere; quia uoluntarie dedit, neque pauperibus, quia illis nullam ingruit iniuriam, neque innocenti, quia satis est, ut illi damnum illatum restituat.

S. Th. 2. 2. q. 100
ar. ult. Med. q. 3
Soto lib. 9. q. 8.
ar. 2.

XIII. Diff. Accipiens pecuniam pro beneficio, uel sacris ordinibus conferendis per symoniam realem, teneturne ad illius restitutionem, ante iudicii condemnationem?

QVAEDAM opinio fuit negans, quam citat Medina de restitutione.

Contraria, & affirmans est S. Th. quia lex canonica prohibet domini translationem præcipiendo eius restitutionem.

XI. Dubium. Pecunia symonica cui ante condemnationem erit restituenda?

Med. q. 1. de restitu.

S. Th. ubi supra ad 4. dicit non esse euenti restituendam. Soto lib. 6. de iust. & iur. q. 3. ar. 1. existimat ante condemnationem esse emptori restituendam.

CON-

CONCLUSIO.

Danti ante condemnationem est facienda restitutio, quia accipiens pecuniam pro beneficii collatione tenetur non solum penitere, uerumetiam quantum in se est, contractum rescindere; quod fieri non potest, nisi reddendo pretium danti, & quemadmodum uenditio consummatur traditione rei, & acceptione pecuniæ, ita saltem quantum ex parte uendentis, eiusdem pretii, siue pecuniæ redemptione rescinditur.

XII. Dubium. Quid si Papa dispenset cum Symoniacis ut beneficium teneant?

DD. ubi sup. &c.

CONCLUSIO.

Tunc necessario est emptori facienda restitutio, quia post dispensationem non ratione pecuniæ detrahetur, sed ex collatione legitima Papæ beneficium retinet, illa enim dispensatio collatio beneficii fuit. Patet exemplo illius, qui sciens emit vas argenteum furto sublatum, & postea a uero Domino ignorante furtum illud obtinuit, Tunc huic: & non Domino erit precium a latrone restituendum, quia non tenet vas ratione iniustæ uenditionis, sed ex ueri Domini uoluntate.

CONCLUSIO.

Post sententiam contra Symoniacum datam, etiam si antea sit danti pecunia restituta, erit denuo Ecclesiæ restitutio facienda. Definitur expresse in ca. de hoc autem, de symonia. Iudex enim solum debet attendere crimen commissum esse puniendum, non autem an sit iam danti facta restitutio.

CONCLUSIO.

Quando dans pecuniam fuit deceptus, quoniam arbitratu inuincibiliter ignorans se Symoniam committere, tunc ante, uel post sententiam danti erit restitutio faciendâ. Definuit expresse in c. Veniens de Symonia. quam-bilem quâdo turpitudine solum est ex parte recipientis, debet dari fieri restitutio, quia propter ignorantiam inuincibilem fuit a Symonia alienus.

CONCLUSIO.

Pecunia accepta propter collationem ordinum, & sacramentum administrationem, ante sententiam est danti, etiam si fuerit in culpa, restituenda: quia lex irritat contractum.

M 4 tractum

tractum, & prohibet, domini translationem. & cum ante sententiam dans non amiserit dominium, erit sibi restituenda.

XV. Diffic. Symoniacus mentalis teneturne ad restitutionem?

CANONISTAE in c. Vltimo de Symonia, & Caiet. 2.2. q. 100. ar. vltimo tenent non esse restitutioni obnoxii. Adr. autem Quolib. 9. & Soto de iust. & iu. li. 9. q. 8. ar. 1. ad 6. affirmant obligari ad restitutionem.

CONCLUSIO.

Symoniacus mentalis, aut realis non tenetur iure diuino ad restitutionem. quia ius Canonicum non est contrarium iuri diuino; quod quidem in cap. vltimo de Symonia Symoniacum mentalem ab onere restitutionis absoluit.

CONCLUSIO.

Neq. iure Canonico symoniacus mentalis ad restitutionem tenetur, ut constat ex cap. citato. & haec fuit opinio S. Th. ubi supra in solutione ad argumenta.

APPEN.

Hinc, omnes familiares Episcoporum, qui nullo stipendio accepto, & sine vilo pacto, sed sola intentione obtinent beneficia Episcopis seruiunt, mortaliter peccant propter deprauatum animi affectum, nec sunt absoluedi, dum ita famulantur, nec obtento beneficio ad resignationem tenentur, neq. Episcopus, aut patronus ad soluendum stipendium famulatus obligatur. Oppositum sequitur ex contraria opinione.

APPEN.

Idem etiam est iudicium de illis, qui Episcopo, aut patrono munera à manu, vel à lingua aliquo pretio æstima bilia intentione corrupta consequendi beneficium Ecclesiasticum offerunt.

PROPOSITIO.

Solum tenetur ad restitutionem symoniacus, qui pacto expresse vendidit beneficium, ordines, aut religionem. quia in his tantum præcipit ius Canonicum, non autem in uenditione cæterorum spiritualium, fieri restitutionem. haec propositio est ualde notanda, & est Panor. super cap. Vltimo de Symonia, & Caieta. in summa verbo excommunicatio cap. 27.

XVI.

XVI. Diffic. Liberaturne aliquis per bullam compositionis cuncta à restitutione?

CONCLUSIO.

QUANDO creditor est bene notus debitori, bulla compositionis nullum habet locum, quia restitutio alieni, quā Dominus est certus, est illi facienda de iure naturali, & diuino, in quibus Papa, quando nulla subest legitima causa dispensare non potest.

CONCLUSIO.

Quantuis creditor sit bene notus debitori, si tamen longè absit: ita ut ad illum pecunia transportari non possit, sed sit pro uita spirituali creditoris pauperibus diuidenda, tunc locum habebit compositio. Hæc est Illustrissimi Domini Couarruias in relectione. Non dimittitur peccatum 3. p. § 1. Et ratio est, quia bona creditoris longissime ab eis æquivalent bonis incertis, cum sit in loco adeo distantius nullo modo sua bona recipere possit, & in bonis incertis habet locum compositio.

CONCLUSIO.

Quando bona sunt incerta, id est, incogniti creditoris, tunc sint per contractum licitum, siue illicitum acquisita potest in illis fieri compositio. Ratio est, Quoniam huiusmodi bona iure Ecclesiastico sunt pauperibus distribuenda, in quo quidem iure Papa dispensare potest.

CONCLUSIO.

Compositionem hanc nullus à Rom. Pon. efficere potest. hæc compositio est tantum iure Canonico præcipiē, neq. restitutio pauperibus fiat, & cum in hoc iure solus Papa dispensare possit, solus quoq; compositionem concedere valebit.

PROPOSITIO.

Quando bona incerta restituenda sunt ab aliquo inuenta, potest in illis per Dominum temporalem fieri compositio, quia ipse est Dominus rei inuenta, quæ ualge (motu proprio) appellatur, & in hoc tantum casu est vera Soti opinio, quod per Dominum temporalem, & regem compositio fieri possit. Et nota compositionem à Roma. Pon. concedi propter maiorem Reipub. utilitatem: ut ad restitutionem, fidei vel basilicam ædificandam.

Syl. uerbo restitutio. 2. §. vlti. Med. q. 3. Soto. lib. 4. q. 7. ar. 2. ad 3.

XVII.

Ale. Alen. q. 26.
ar. 1. m. 3. S. Th.
2. 2. q. 66. ar. 5. &
ibi. Ca. Medi. q.
26. & 1. de resti-
tutione So. li. 5.
q. 3. ar. 3. ad 1.

XVII. Diffi. An per compensationem debiti debitor a restitutione liberetur?

CONCLUSIO.

Compensatio in deposito locum minime habet. non enim possum, si tu debes mihi 100. & totidem apud me de posuisti, hac via quod mihi debes compensare. Definietur expresse in cap. bona fides. de deposito.

CONCLUSIO.

In ceteris contractibus bonae fidei potest fieri compensatio. Hanc est Panor. in ca. bona fides citato. Et ratio illius est: quia in aliis contractibus à iure non prohibetur.

CONCLUSIO.

Si volens compensare debitum iuravit absolute, sine ulla conditione, creditori suo debitum soluere, solutionem ratione compensationis differre non poterit. Constat ex cap. Ad nostrum & cap. Debitores de iure iurando. non tunc est; quoniam qui sub iuramento aliquid promittit, non solum homini, cui promissio facta est; verum etiam Deo, quem proposuit sui promissi fidei iussorem, tenetur, quatenus creditor non laedatur, ita habetur in c. Debitores de illis, qui promiserunt soluere vsuras.

XIII. Dubium. Quae sunt conditiones in compensatione seruanda.

Respondeo, sequentes. Et prima est; ut debitum sit liquidum, & non dubium, nam si dubius quis recompenset, & peccat, & ad restitutionem tenetur. in rebus enim dubiis tutius est eligendum; & tutius est proximum seruare indempnem.

Secunda, ne compensator speret auctoritate iudicis debitum recipere posse, vel propter defectum testium, sine instrumentorum, vel ob malitiam iudicis, vel propter debitoris potentiam, quem non facile in iudicio conuincere poterit, vel illum graui odio prosequatur, aut in aliis nocere bit, aut non sine maximis expensis debitum extorquebit. Nam tunc propria auctoritate, quod debitori minime nocet, recipere poterit.

Ca. & S. Th. est.

Tertia, ne ex tali acceptione periculum famae accipiens timeatur, posset enim tunc iudex in illum: ut in furem agere, quia extra iurisdictionem accepit.

Quarta

Quarta, ne damnum alicui sequatur, nam fortassis à doctis sumptum fuisse existimabunt.

V. ne agat contra conscientiam, sed hoc sibi licere credat.

Sexta, ut verissime opinetur, nunquam esse sibi solutionem à debitore faciendam, etiam si debitum petierit.

Septima, ne res propria auctoritate vsurpanda, ut debitori valde necessaria. alioqui enim peccabit.

CONCLUSIO.

Qui his 7. conditionibus concurrentibus alienum ratione compensationis accipit, non peccat. Quia nec facit iniuriam debitori, cum sibi debitum accipiat; neque legi, prohibenti, ne quis propria auctoritate ius suum exoptetur. nam intelligitur lex, quando creditor secundum iuris ordinem rem suam recuperare potest, quod si non possit, ut in praesentia, non agitur contra legis intentionem.

CONCLUSIO.

Si debitum sit liquidum, siue certum, ceteris conditionibus deficientibus, peccabit mortaliter recompensas, non tamen ad restitutionem tenebitur quia in ceteris conditionibus praeter primam, non agit contra iustitiam, agit tamen contra iuris ordinem, & ideo peccat in tempore, ut constat in cap. Olim de restitutione expoliatorum.

XIII. Dubium. Si iudex excommunicet omnes, qui ex tali damno aliquid acceperunt, comprehendunturne compensantes?

Angelus negat. Rosella affirmat: ut Syluester docet.

CONCLUSIO.

Si recompensans omnes condiciones seruauit, non ligatur etiam si in sententia hoc ipsum exprimitur. quia talis sententia contineret intolerabilem errorem: ut definitum est in cap. Per tuas. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO.

Quando iudex absolute profert sententiam, nihil contra recompensantes addens, dummodo primam conditionem seruauerint, illa sententia minime ligatur. Et ratio est: quia non retinent alienum.

CONCLUSIO.

Quando iudex profert sententiam, excommunicationis sub hac forma, volumus excommunicare, & ligare recompensantes.

Verbo furtum.
§. 1. Medi. q. 12.
20. ubi sup.

Deut.ca.19.

Ric.

Verbo culpa §.
1. & 3 Ric. ar. 5.
q. 1.

APPEN.

compensantes, qui omnes condiciones iuste compensa-
tis non seruauerunt, tunc ligantur, & restituere tenentur,
non quod retineant alienum, si primam seruauerunt condi-
tionem sed quia contra iuris ordinem bona usurpauerunt.
Et index Ecclesiasticus potest istos compellere ad seruand-
um iuris ordinem, qui est de iure naturali, & diuino, iuste
enim dicit Scriptura iuste, quod iustum est, prosequenti.
Cauendum tamē est, ne iterum debitor creditori, vel eius
heredibus soluat, & ne creditor infametur, vtrumque au-
tem euitabitur, si debitum secundo solutum; per mediatore
rem eidem debitori restituatur, vel si in testamento heredi-
tibus, ne aliquid ab illo recipiant, præcipiatur.

17. Diff. An qui ex culpa tui sine leuissima alteri damnum intulit, in conscientia ad restitutionem teneatur?

Dux sunt opiniones. Vna Inno. in cap. sicut dignum, de
homicidio, quam Syl. dicit communem scilicet, in foro iu-
diciali ex culpa leui, aut leuissima teneri ad restitutionem,
non tamen in foro conscientie. Altera & contraria opi-
nio est Adr. de restitutione in q. vtrum in foro animæ te-
neatur refarcire, quantum damnum ex culpa sua leui, aut
leuissima alteri dedit.

CONCLUSIO.

Omne damnum quacunque culpa damificantis illud
in foro conscientie est refarciendum. Definita est expre-
sse in c. finali de iniuriis, vbi dicitur, qui occasione dan-
ni dat, damnum &c. secus autem est de illo, qui, vt non oc-
cideret, vel damnum inferret, nihil de contingentiis omi-
sit; quod quidem omittere dicitur, qui negligens fuit.

Hinc, varix soluantur quæstiones contra accommodato-
rios, depositarios, negotiorum gestores, qui sua culpa dam-
ni causa extiterunt; contra nutrices, quæ incaute interdu-
ciunt paruulos suffocant, quæ sunt homicidii reæ, &
contra medicos, & pharmacopolas, qui sua impericia, vel
negligentia alienum mancipium interficiunt, cuius præci-
pi solvere tenentur, & contra iumentorum medicos, si culpa
sua leuissima iumentum moriat, vel minoris pretii dolo-
ro in pede clauo factum fuerit, aut per aliquod dies que-
ruerit. Nam tenetur omne damnum, aut lucrum cedens re-
stituere. Et idem est de similibus iudiciis.

QVAE-

QVAESTIO DE RESTITVTIONE FA- CIENDA PROPTER NEGLIGENTIAM ECCLESIASTICORVM.

Ar. L. An clericus omittens horas canonicas ad fructum restitu-
tionem teneatur?

Adria. in q. 8. an
male dispensans
beneficium Ec-
clesiasticum &c.
Soto lib. 10. q. 5.
ar. 7.

CONCLUSIO.

CLERICI Ecclesiastica beneficia in Ecclesia catho-
lica possidentes, & in choro non residentes, quotidiana-
rum distributionum dominium non acquirunt, atque ica-
si illarum restitutionem tenentur. Definita est c. 1. de Cle-
ricis non residentibus lib. 6. decretalium.

CONCLUSIO.

Clerici beneficia Ecclesiastica possidentes, si non sint sa-
tis ordinibus initiati, & nullum fructum beneficii reci-
piant, & non ex culpa sua, sed aliorum horas canonicas
soluere non tenentur. Et ratio est: quia non habens sa-
tis ordines nulla ratione horas canonicas soluere tenen-
tur, quia propter si nullum recipiant stipendium, liberi, erunt
ab horarum solutione, notanter dicitur, & non ex culpa sua,
si fuerint excommunicati, vel negligentes in peten-
dis fructibus tenebuntur soluere horas canonicas, peccatu-
m suum aliis nocere non debet.

Cale. est in sum-
ma verbo hora-
rum Canonicarum.

CONCLUSIO.

Clerici habentes beneficium Ecclesiasticum, & horas
canonicas non soluenter, tantum pro rata restituere tenen-
tur, quantum singulis diebus, quibus hora fuerunt præter-
missæ, respondet. Definita est expresse in Concilio Latera-
nensi Sess. 9.

Magister Soto non est admittendus in hoc loco dicens,
se nescire an hoc Concilium sit in usu, additque quod si
per vnum, aut duos dies clericus officium omiserit non
restitutioni obnoxium; si autem amplius dimitteat, ad
restitutionem teneri. Ceterum si hoc Concilium plenam
habet auctoritatem, confessor cum clerico per vnum,
aut duos dies officium diuinum prætermittente dispensa-
re non poterit: si vero nullam habet auctoritatem, tunc
ratione Concilii, etiam si per decem dies clericus diui-
num

APPEN.

num officium omiserit, ratione Concilii ad fructuum restitutionem nunquam tenebitur.

Hinc, erit clerico per aliquot dies, diuinum officium prætermittenti consulendum: vt facta fructuum computatione, bullam compositionis accipiat, vel a Rom. Pontifice ab eius commissario Cruciatæ restitutionem petat, quæ hac ratione neque omnia, quæ Concilium Lateranense præcipit restituet, & in conscientia tutus erit.

Ca. 2. q. 185.
20. 3. Gabr. d.
25. 8. Sco. lib.
3. q. 6. ar. 3.
Joan. 21.

1. Diffi. An clerici non residentes fructus beneficiorum restituere teneantur?

CONCLUSIO.

Clericus habens beneficium Ecclesiasticum curatum in re diuino in Ecclesia eiusdem beneficii residere tenetur. quod enim Christus Iesus tradens Petro Ecclesiam dixit: pascue, & reliquis Prælati in persona Petri dicere non possunt, & pascere hædos lætæ doctrinæ, & correptionis absque non possunt.

CONCLUSIO.

Iure quoque naturali ad residentem im obligatur, nam quod est apud omnes rationi consentaneum, illud est de iure naturæ, & hoc est rationi maxime consonum: vt Prælati per seiplos, & non per Vicarios, militent: quemadmodum milites, qui per seipsum non militat, stipendio dignus minime censetur.

CONCLUSIO.

Et iure quoque positio residere tenetur, vt constat ex toto titulo de clericis non residentibus, nam in cap. finali decretum est, clericum non residentem esse beneficio priuandum, si monitus non corrigatur.

CONCLUSIO.

2. Cor. 9.]

Habens beneficium simplex, cui seruitium est annexum naturali, diuino, & positio iure residere tenetur. Dicit enim B. Paul. altari seruientes futuros esse fructus altari participes. Et hac eadem ratione esse de iure naturæ constat. & eadem de iure canonico quam plurimæ Canonice sanctiones toto titulo de clericis non residentibus testantur.

1. Dub.

1. Dubium. Quando habenti beneficium curatum abesse erit licitum?

CONCLUSIO.

Ratione alicuius impedimenti ab extrinseco, si impedimentum non fuerit voluntarium, non residere licebit: ut si tyrannus Episcopum relegaret. Et patet exemplo S. Th. Cantuarien. qui fuit a rege Angliæ in exilium relegatus: tunc enim si Ecclesia non periclitatur in fide, sustinendum est exilium. alioquin etiam cum proprii capitis periculo residendum. quia bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis.

Hinc, etiam integrum erit recedere ab Ecclesia ad tempus propter salutem corporalem. est enim impedimentum voluntarium.

CONCLUSIO.

Potest quoque ratione qualitatis negotii non residere, vel quia est in bonum vniuersalis Ecclesiæ: vt si Episcopi ad Concilium vocentur, vel propter propriæ diocesis bonum, propter defendendam suæ Ecclesiæ immunitatem extendendi Episcopum ad curiam Romanam se conferre, vel Episcopus ad componendas lites, & ad bella inter reges legatus constituatur.

CONCLUSIO.

Potest etiam ratione conditionis personæ esse absens: vt si expediret Ecclesiæ propter excellentiam personæ, alii esset in altero non residere: ut habetur in cap. de multa, de prebendis.

Hinc, Episcopus Cardinalis non poterit (ratione cardinalatus a sua Ecclesia abesse, vel in curia Romana residere) vt expresse in cap. bonæ memoriæ de postulatione prælatorum habetur, neque poterit abesse Episcopus pro tali præferenda.

Hinc, neque erit absoluentus talis Prælati, cum contra diuinum & naturale præceptum vagetur, in quo prædictas causas Papa dispensare haud potest.

CONCLUSIO.

In Residentia beneficii non curati, & habentis annexum

Joan. ca. 10.
APPEN.

APPEN.

APPEN.

xum ministerium, Papa ex legitima causa dispensare potest. Constat ex c. Ad audiendam, ubi conceditur Episcopo, ut possit duos canonicos ad suum seruitium deputare eligere qui in sua Ecclesia residere non tenentur.

CONCLUSIO.

Ratione studii extra beneficia residere licet. Definita est in c. Cum ex eo, de electione li. 6. Ratio est, quia tunc gerit Ecclesiæ negotium.

CONCLUSIO.

In beneficiis non habentibus ministerium annexum, ut in præstimonis, residentia de iure non requiritur. Quia non habent annexum ministerium aliquod, ratione cuius personæ præsentia desideretur.

CONCLUSIO.

Clerici non residentes, & per vicarium administrantes ad restitutionem fructuum tenentur. Definita est in Concilio Trident. Sess. 23. cap. 1. de reformatione. Gab. distinct. 15. quasi. 8. artic. 2. tenuit olim non esse restitutioni obnoxios.

CONCLUSIO.

Sacrae Theologiae Doctores, publice in aliqua universitate cathedram regentes, in beneficio, et curato residere minime tenentur. Definita est expresse in c. finali de magistris. Vbi fructus præbendarum, & beneficiorum, dum in scholis docuerint, conceduntur, inferunt, n. publicæ utilitati, quæ priuata est anteposenda.

11. Diffi. An clericus habens plura beneficia computabilia sine incompatibilitate ad alterius fructus restituendos, tanquam unusquisque possessor obligetur?

ADRIA. de restitutione, Gab. ubi supra, Sylu. verbo beneficium quoad pluralitatem, S. Thom. quolib. 9. Soto, ubi supra.

CONCLUSIO.

Potest aliquis plura beneficia nullam residentis exigentia sine dispensatione obtinere. Definita est in c. gratia, de rescriptis lib. 6.

CONCLUSIO.

Non potest aliquis absque dispensatione plura beneficia simplicia habentiam residentiam possidere. Definita est in dicto c. gratia. In simplicibus quantum ad pluralitatem præter

præter quam in præbendis, & dignitatibus Ecclesiæ collatis, uel cathedralis Episcopus dispensat.

CONCLUSIO.

Qui ex dispensatione sine rationabili causa plura obtinet beneficia curata non est tutus quoad Deum, licet sit quoad Ecclesiam. Quia Papa non est beneficiorum Dominus, sed dispensator, & ut dispensatio contra uoluntatem Domini non valet, ita neq. dispensatio in beneficiis curatis contra uoluntatem Domini ualebit, dicitur in D. Ber. ad Rupertum, quid tibi blandiris de dispensatione, cuius conscientia tenetur diuina sententia ligata.

Secundum dub. Quo duplex est causa, ob quam ex iure, seclusa dispensatione Papali, plura licet habere beneficia?

RESPONDEO quadruplex. Prima, quando beneficium est exiguum, ita ut Sacerdos convenienter alii non possit. ut habetur in c. eam, de ætate ordinandorum. Secunda quia una Ecclesia habetur sub titulo commendationis ad tempus, donec idoneus Sacerdos inueniatur. Ita habetur in Cano. qui plures 21. q. 1.

Tertia, quando una Ecclesia est alteri annexa, uel quando ex duabus Ecclesiis fit unum beneficium. Ita habetur expresse in c. eam, de ætate & qualitate ordinandorum. & in c. qui monasterium, de religiosis domibus. Hæc aut Ecclesiarum unio inutilitatem non personæ, sed Ecclesiæ tantum fieri debet.

Quarta, si essent rari Sacerdotes ad curam animarum idonei, tunc enim liceret uni plures habere Ecclesias, ita definitur in c. clericus 21. q. 1.

Tertium dubium. Quando ex dispensatione iuris hoc idem licebit?

RESPONDEO propter sublimes, & literatas personas, quando, si genus, & scientia sunt Ecclesiæ necessaria: ut si esset necessaria nobilis potentia, ut Ecclesia a tyranno liberaretur, liceret alicui nobili plures conferre Ecclesias, uel literato propter Ecclesiæ utilitatem ubi uigerent hereses, atq; ita intelligenda est Concilii Lateranensis definitio, ut in c. multa, de præbendis habetur.

CONCLUSIO.

Facile potest dispensatio concedi in beneficiis exigentibus. Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. N. tibus

Syl. verbo beneficium 4. §. ult.

S. Tho. est. ar. 3. & Gab. & Adr. ut i supra.

D. Ber.

tibus residentiam, non tñ habentibus annexā curā animarum: vt duo, vel tria beneficia possideantur: dummodo nō sint plura, vel scandalum inde sequatur. ita. n. intelligenda est Clementina prima, ut lite pendente &c.

CONCLUSIO.

Gab, ubi sup.

Qui obtinuit dispensationem absque legitima causa in beneficiis curatis, licet non sit in conscientia tutus, ad restitutionem tamen fructuum non tenetur. Nam in fructibus beneficiorum potest Papa dispensare, & illos Regi cōtra Turcas, vel aliis conferre. dispensando namq. in pluralitate beneficiorum duo facit, primum concedit, vt quis possit duos titulos, & eorundem titularum fructus habere, & licet non ualeat quoad titulum, valebit tamen quoad fructuum retentionem. Haftenus ex sententia Theologorum, quorum iudicio nullus absq. legitima causa plura beneficia curata possidens absolendus est, donec vno retento alia dimittat.

Caietani sententia in summa uerbo beneficium ca. 1. cā notanda. qui ait; non esse facile negandam absolutionem huiusmodi hominibus; quia non facile est iudicare, an sufficenter per vicarios beneficia regantur; tanta enim potest esse vicariorum sollicitudo, & diligentia, vt merito pastores dici mereantur.

Soto lib. 10. q. 5. ar. 6.

Tertia diss. Retinet beneficium curatum propter fructus recipiendos, non in animo residendi, sed attendendi post tempus conabitur ad fructuum receptorum restitutionem?

CONCLUSIO.

TENERITUR quidem, nisi voluntate mutata promotus fuerit, quia illos fraudolenter recipit expressè. Definita est in c. Commissa. de electione lib. 6.

Quartum dubium. Definitio huius textus in beneficiis curatis habet locum?

GAB. ubi supra dubio primo dicit teneri ad restitutionem, qui recipit beneficium fraudolenter. Contraria opinio est Soti, de iust. & in. & ratio est; quia illa definitio est in odium curatorum, & ideo erit restringenda, & non amplianda ad beneficia simplicia, fauores enim sunt ampliandi, & odia restringenda.

Qui-

Primum dubium. Eritne expellenda iudicis sententia an statim facienda fructuum restitutio?

CONCLUSIO.

STATIM ante iudicis sententiam erit restitutio faciēda, quia lex hęc non est pœnalis, sed condicionalis, hac. n. conditione recipit, quis beneficium curatum, vt intra annum ordinem sacrum recipiat.

Soto est.

Secundum dubium. Quid si postquam accepit beneficium curatum animo recipiendi ordinem, interitum morietur, tenebiturne ad fructuum restitutionem?

CONCLUSIO.

TENERITUR quidem. Et ratio est, quia textus citatus punit iniustitiam recipiētis beneficium, sine animo promouendi seipsum ad sacros ordines, & cum eadem sit iniustitia accipientis, & retinentis rem inuito Domino, eidem quoq. Domino ad restitutionem tenebitur. ceterū animaduerti solum teneri ad restituendos fructus, quos dū perlegerant in animo non recipiendi sacros ordines, recepti enim textus citatus, in uoluntate mutata promotus fuerit, &c. quare solum, durante iniqua uoluntate, datur iniustitia. Qua propter ad fructus interim receptos restituendos obligatur: deducto tamen stipendio, quod Vicario dedit quia tunc fuit per Vicarium uerus minister: vt Gab. docet.

Quarta diss. An Episcopus, siue patrum eligens indignum, malè dignum, pratermissa dignitate ad beneficium ad restitutionem aliquam teneatur?

S. Th. 2. 2. q. 62. ar. 2. Soto li. 4. q. 6. ar. 3. ad 6. A. d. est q. 4. de restitutione.

CONCLUSIO.

CONFERENS beneficium indigno scientia, & moribus tenetur Ecclesie damnum illatum propter indignitatem, & damno restituere. Probat per c. finale, de iniuriis, & damno illato, ubi dicitur, damnum dedisse, q. eandem damni dar, & qui confert beneficium indigno causa in ministerio sacramentali.

CONCLUSIO.

Qui confert beneficium digno, pratermissa digniore, qui

qui est longe praestantior, peccat mortaliter; non tamen digniori aliquid restituere tenetur. Ratio est, qui ita conferens beneficium digno, nihil iustitiae abstulit digniore. alioquin beneficium Dominus non diceretur, & obligatio restituendi ex iniusta acceptione, & detentione ortum habet, neque ulli illi iniuriam irrogauit. Hec est Adrianus ubi supra, quem sequitur Soto contra Caiet.

CONCLUSIO.

Eligens dignum nihil Ecclesiae restituere tenetur, quia potuerit eligere digniorem. Ratio est, quia eligens dignum ad sufficiens regimen animarum, non infert Ecclesiae damnum, & constituere digniorem non est opus praecipuum, sed supererogationis, & consilii, & qui agit contra consilium, non peccat, ut can. Ultimo. i. 4. q. 1. habetur.

Adrianus est loco citato.

Quinta diff. Qua aetate poterit quis beneficium obtinere?

CONCLUSIO.

NVLIVS non attingens 25. annum beneficium curatum possidere potest, quod si sine dispensatione obtinuerit, ad fructuum restitutionem tenetur. Definita est expresse in c. licet, de electione li. 6. & Conc. Lugdun.

CONCLUSIO.

Nemo potest ad Episcopatum ante 30. annum promoueri, & licet promotus peccet, ad restitutionem non tenetur. Definita est in c. cum in cunctis, ubi talis Episcopi electio prohibetur, non tamen irritatur.

CONCLUSIO.

Pueri post septennium citra dispensationem beneficium simplex, aut canonicatum obtinere possunt. Ratio est, quia iam ex tunc possunt minores ordines recipere, in choro canere, Ecclesiae servire, quod satis est ad simplex beneficium, uel canonicatum obtinendum, licet in capitulo uocem non habeant, ut in c. ex ratione, de aetate, & qualitate definitur.

CONCLUSIO.

Nullus in Decanum, uel Archidiaconum, ante 25. annum promoueri potest, & promotus ante praefatum annum ad nullam restitutionem tenetur. Constat in cap. Cum in cunctis, ubi talis electio, licet prohibeatur, non tamen irritatur.

Sexta

Sexta diff. An habens beneficium, & nondum recipiens sacros ordines ad fructuum restitutionem tenetur?

CONCLUSIO.

CVRATVS intra annum, ex quo recepit beneficium, ad Sacerdotium promoueri tenetur. Alioquin beneficium ipso iure vacat, & ad restitutionem receptorum fructuum obligatur. Definita est expresse in c. licet, li. 6. de electione. Item Concilii Lugdun.

CONCLUSIO.

Episcopus cura curato, ne intra septennium ad Sacerdotium promoueatur, dispensare potest: finito tamen septennio, intra annum Sacerdotium recipere tenetur. Definita est in cap. Cum ex eo, de electione in 6. est autem unica dispensationis causa, scilicet, ratione studii: nihilominus tamen infra primum annum Subdiaconatus ordinem recipere tenetur.

APPEN.

CONCLUSIO.

Nullus beneficium simplex habere potest; quin sit clericus saltem primae conformationis. Alioquin erit ad restitutionem obligatus. Definita est in cap. in Ecclesia de institutionibus.

CONCLUSIO.

Mere laicus, & coniugatus potest in Ecclesia cathedra praebendam, non tamen canonicatum habere. constat ex glossa in c. cum tamen, de constitutionibus. est autem praebenda stipendium tantum sine titulo, quale est quod ex choroedis, & cantoribus laicis datur.

CONCLUSIO.

Quicumque est inhabilis ad beneficium obtinendum, tenetur ad restitutionem, dummodo electio sit ipso iure nulla, unde excommunicatus, si eligatur erit restitutioni obnoxius. Ut constat ex c. Si celebret, de clerico excommunicato ministrante, & idem est iudicium de filio presbyteri, ut constat ex toto titulo de filiis presbyterorum.

Septimum dubium. Vacante beneficio, fructus cui erunt restituendi?

FRUCTVS cuiusunque beneficii Ecclesiastici vacantis iure canonico successoribus reservantur. Definita est expresse

pre sic in c. finali de officio Ordinarii lib. 6. & in cap. Sa-
de electione in 6. nisi consuetudine, aut p[re]scriptio[n]e pa-
tronus beneficii, siue Episcopus aut capitulum dominium
acquisierit; vt in eodem c. finali habetur.

8. Th. vbi supra
ar. 6. ad vlti. Sc.
q. 2. ad vltimū.
Ri. ar. 5. q. 4. So.
lib. 4. vbi supra.

VII. Diffi. An impediens aliquem a consequentia beneficii ad alio-
quā restitutionem tenetur?

S. Tho. Scot. Ricardo, ibidem affirmant impediētem
aliquem animo nocendi, ex odio teneri ad aliquam resti-
tutionem faciendam, non autem si vt sibi tantum consu-
leret, impediuit. Vide Adria. vbi supra, qui refert aliam
opinionem Geraldii Oldonis, qui ponit hanc regulam: dā-
num in eo, quod non erat suum, aut sui iuris, non est ne-
cessario restituendum.

CONCLUSIO.

Impediens dignum a consequentia beneficii, etiam
postquam collator decreuit illud conferre, solum animo
sibi, a ut alicui amico digno consulendi, ad nullam resti-
tutionem tenetur. Ratio est; quia integrum est vnicuique
suum negotium sollicite agere: dummodo nullum iniu-
ria afficiat, quam non infert, qui vt digno beneficium con-
feratur, procurat.

CONCLUSIO.

Impediens dignum, aut digniorem; vt deat digno ex
odio, uel inuidia, in illum, cui non erat beneficium conse-
rendum, ad restitutionem non tenetur: dummodo collato-
rem non decipiat, sed precibus ab illo, impetret: ut alicui
conferat. licet enim peccet contra charitatem proximi,
contra iustitiam tamen minime peccat. propterea quod
qui impeditur, non erat Dominus beneficii, atque ita cum
non auferatur ab illo, quod suum est, nulla iniuria affici-
tur.

CONCLUSIO.

Quando impediens non solum animo nocendi, verum
etiam fraude, & mendacio dignum, vel digniorem a con-
sequentia beneficii conatur impedire, nō totum sed par-
tem restituere tenetur. quia nondum erat decretum, cui
cessat conferendum: ut si quis imponeret alicui aliquam
falsam notam, cuius ratione a consequentia beneficii
impeditur, teneretur satisfacere impedito considerati
circumstantiis personæ, negotii, & p[re]bendæ, a cuius
affectu.

consequente fuit impeditus: propterea quod in tali casu
iniuria impedito irrogauit. Nam ratione notæ fuit impe-
ditus a petitione, cum inde collator illum, tanquam in-
habilem habeat. & hac de causa aliquid æquivalens illi pe-
titioni restituere tenetur.

CONCLUSIO.

Si collator decreuit apud se, & dixit se velle, N. benefi-
cium sine mutatione sententiæ conferre, qui ante collatio-
nem fraude, vel mendacio, vel aliqua alia ratione facit col-
latorem mutare sententiam, tenetur quantum valet bene-
ficiū, restituere. Ratio est; quia expoliatur, beneficium, q[uo]d
certissime erat habiturus, quod enim parum distat, Aristo-
tele auctore, nihil distare videtur, & de proximo acciden-
tibus, habetur pro accincto, atque ita intelligitur Sco. quan-
do dicit, impediētem animo nocendi teneri ad restitue-
tionem.

Hinc, si impedimentum fiat absque fraude, & dolo, li-
cet fiat animo nocendi, ad restitutionem non tenetur. Nā
et si contra charitatem proximi, non tamen contra iustitiā
operatur.

Idem censendum est de eo, qui impedit aliquam a con-
sequente donationis inter viuos, vel ne hæres constitua-
tur, vel legatum aliquod illi relinquatur.

Hinc, cui erat compertum Ioannem morientem velle
petrum instituere hæredem, vel legatarium, & ex fraude
detinuit tabellionem: vt ab intestato succederet, impedito
universam hereditatem restituere tenetur.

Hinc, si absque fraude, & dolo induxit testatorem: vt
reuocaret testamentum, non tenetur aliquid restituere, nō
tamen si iniuria hæredi, quando ex voluntate testatoris,
vel sponte, vel aliquo modo inducitur testamentū reuocaf.

VIII. Diffi. Qui simulata sanctitate, vel ficta paupertate bona
aliqua acquisiuit, tenebitur illa restituere?

Dux sunt extremæ opiniones, & vna media Angel. ver-
bo restitutio. i. 8. 3. quem refert. Adrianus de restit. affir-
mat, nunc nullam esse obligationem restituendi. Contra-
ria opinio est Alex. Alen. & Altfio dorenfis, quos citat, &
sequitur Adr. vbi supra.

Tertia opinio media, est Soti assentientis solum teneri q[uo]d
elemosynæ sunt pinguiore; non autem quādo tenuiores.

CONCLUSIO.

N 4

Obti-

APPEN

APPEN

APPEN

li. 4. q. 3. ad 3.

Obtinens beneficium simulata sanctitate ad illius restitutionem non obligatur, sed satis erit deprauatos mores in bonos, & fictam in veram sanctitatem convertere. Ale. est ubi supra, quia Episcopus, uel patronus conferens beneficium hypocrite habet duplicem causam, unam impellentem, seu impulsuam, & est simulata sanctitas, altera finalem, quæ est ut in Ecclesia optimum ministerium, & ministrum constituat. Vnde si hypocrita optimum in gerit ministerium, optime ministrat prædicando, consulendo, & confessiones audiendo, non erit irrita beneficii collatio, cum non cesserit finalis causa concedentis.

CONCLUSIO.

Qui simulata sanctitate Eleemosynam pinguem, sine te-
nuem obtinuit, ad eius restitutionem tenetur; si modo fi-
nalis causa donantis fuerit hypocrite subuenire, non pro-
pter eius pauperem, sed ob sanctitatem: ut particeps ele-
suffragiorum illius efficiatur. v. g. si diceret, accipe ele-
mosynam, ut pro me ores. Et ratio est, quia cessante causa
finali, donatio est inuoluntaria, & eleemosyna ex conse-
quenti restituenda. si autem simulata sanctitas fuerit cau-
sa impulsiva, nulla est facienda restitutio, ut si quis libe-
rius, & facilius fingenti sanctimoniam, quam cæteris pau-
peribus eleemosynam tribuat.

CONCLUSIO.

Seco. q. 7. ar. 3. &
aliorum est.

Eleemosyna titulo fictæ paupertatis acquisita est resti-
tuenda: si tñ existimata, vel ficta paupertas, fuerit finalis
causa tribuendi eleemosynam. Rõ est, quia propter decep-
tionem in causa finali, talis donatio est inuoluntaria, &
propterea quod ignorantia inuoluntarium efficit.

Hinc, si paupertas existimata non fuerit causa finalis,
sed compulsiua, pauper ad restitutionem non tenebitur.

CONCLUSIO.

Restitutio Eleemosynæ propter simulatam sanctitatem,
vel pauperem collatæ, non danti, sed exieris pauperi-
bus facienda est. Ratio est, quia donans ad subueniendum
pauperi propter Deum, & respiciendo personam huius hy-
pocrite dedit: imo Christo illam elargitus fuit dicenti,
quod uni ex minimis meis fecisti &c.

IX

IX. Diff. An clerici, uel Episcopi, qui luxuriose consumunt Ecclesia
redditus, ad restitutionem pauperibus faciendum teneantur,
ac si non essent uerè reddituum Domini?

DUAE sunt opiniones. Prima Canonistarum asseren-
tum non esse Dominos, sed dispensatores tantum stu-
dium, hos refert, & sequitur Palu. d. 24.
Altera contraria opinio est quorundam Theologorum.
Thom. affirmantis clericum esse reddituum beneficii
Dominum.

CONCLUSIO.

Episcopi, & clerici ueri Domini sunt Ecclesiasticorum
reddituum. Definita est in cap. 1. de Canonicis non resi-
tutionibus lib. 9. & cap. olim, el 2. de restitutione expoliato-
rum, & 21 libi.

CONCLUSIO.

Clericus reddituum Ecclesiæ in stipendium sibi assigna-
tum ad nullam restitutionem tenetur. Rõ est, quia nec
miste detinet, neq; alienum accipit, neq; aliquem dam-
nificat, quæ tria sunt restitutionis origines.

CONCLUSIO.

Episcopus Ecclesiæ bona distrahens, quæ sibi sunt data
tantum in administrationem, ad restitutionem tenetur.
Propterea quod non est Dominus, cum sibi in administra-
tione tantum data sint: talia sunt opida, quæ cameræ Epi-
scopi appellantur.

X. Diff. Extrahens alium a religione, uel ne ingrediatur impu-
dici, tenebitur monasterio aliquid restituere?

ALII dicunt teneri ad ingrediendam religionem si ali-
quem a religione extraxit, & non potest reducere, eiusdẽ
opinionis uidetur esse Scotus.

CONCLUSIO.

Extrahens aliquem professum a religione titulo corre-
ptionis fraternæ tenetur illi persuadere: ut ad monasteriũ
reducatur, quia professus uagans extra religionem sine legiti-
ma dispensatione est in statu damnationis perpetuæ, atq;
tenetur, & hac ratione Scotus est intelligendus.

CONCLUSIO.

Non tamen titulo restitutionis ad hoc tunc tenetur,
pro-

2. 2. q. 185. ar. 7.
Ale. Aleu. in 3.
p. q. 36. m. 5. ar.
tic. 2.
Thomas Vual-
denfis tomo 1.
lib. 4. q. 42. & 4.
sequetib. Adri.
in materia de
restitutione Ca-
iera. ubi supra
S. Th. Soto lib.
11. q. 4. ar. 3.

de restitutio-
ne.

dist. 15. q. 2. in
sal. ad arg. Ric.
ar. 5. q. 4. Soto,
lib. 4. q. 5. ar. 3.

Marth. c. 25.

propterea quod obligatio restituendi præsupponit iniuriā illatam, & cum profectus sit volens à religione extractus, nulla est illi facta iniuria, volenti. u. & consentienti non fit iniuria, unde nulla erit facienda restitutio.

CONCLUSIO.

Neq. monasterio à quo extractus est, restitutio faciēda est, nisi ratione damni illati propter Monachi recessum. Ratio est, quia restitutio ratione damni illati est faciēda, & si monasterium nullum recipit damnum, nulla erit illi faciēda restitutio. quod si monachus erat cathedralicus, & monasterio elemosyna ratione cathedralæ tribuebatur, ratione huius damni erit tunc restitutio faciēda. & est intelligēda hæc conclusio, quando monachus est extra monasterium, uel nulla, uel illegitima dispensatione. Nam si legitima dispensatione uagetur, neq. extrahens, neq. monachus erit restitutioni obnoxius.

CONCLUSIO.

Qui impedit aliquem, ne religionem ingrediatur, nō ex præcepto, sed ex consilio, ut ingrediatur, persuadere tenetur. quia volenti non fit iniuria, & volens tunc impeditur, neq. est necessario corrigendus. propterea quod correctio est faciēda, quando quis diuinum præceptum præuariat, & ingressus religionis non est præceptum, sed consiliū diuinum, atque ita impediens loco alterius religionē intrare non tenetur.

XI. Dissi. Ladens aliquem in bonis animæ, tenetur ad restitutionem?

Ric. d. 15. ar. 5.
q. 2. Syl. uerbo
restitutio 3. §.
1. Soto lib. de
iust. & iur. q. 6.
ar. 3. ad 4. Scot.
q. 2. & 3.

DE AR sunt opiniones. Prima affirmans Ric. & Scot. & Adr. de rest. Contraria opinio est Syl & Sot.

CONCLUSIO.

Qui damnificauit aliquem in fide, quantum in se est laborare tenetur, ut ad fidem Romanæ Ecclesiæ conuertatur, quia damnum illarum possessore inuito est necessario restituendum, & qui in fide damnificatur, inuitus est, quia decipitur ignoranter: & ubi est ignorantia, est in uoluntarium.

CONCLUSIO.

Decipiens aliquem circa virtutem spei, tenetur illum ad spem reuocare. Patet eadem ratione, qua proximo conclusio, quia in uoluntarie læditur, ut si quis dicat peccatori,

maiori, benedic Deum, & morere, neque enim aliquis potest in misericordiam diuinam desperationem sine errore fidei peruidere.

CONCLUSIO.

Qui inducit aliquem ad peccandum contra charitatē, quando inducitur aliquis contra charitatem præcepto decalogi, siue Ecclesiasticorum, si inductus in peccato perseuerat, non ex præcepto, sed ex Consilio ad restitutionem tenetur. Ratio est, quia nemo id, quod abstulit uolente, & consentiente possessore, restituere tenetur. Volenti. n. nō fit iniuria, & ad peccandum, seclusa ignorantia, nisi sciens, & uolens inducitur nemo.

CONCLUSIO.

Inducens aliquem ad peccatum, intelligensq. illum in peccato perseuerare, ex præcepto correptionis fraternæ illum ad resipiscentiam inducere tenetur. Constat apud Matthe. c. 18. si peccauerit in te &c.

Matth. c. 18.

QUESTIO DE RESTITUTIONE
FAMÆ.

Ar. 1. Tenetur aliquis cum detrimento uitæ proximo famam restituere?

CAL. affirmat nunquam esse faciendam restitutionē in inferioris ordinis cum detrimento superioris. Soto op. tenetur tunc, affirmans in aliquo casu esse famam restituendam cum periculo uitæ.

2. 2. q. 62. ar. 7.
lib. 4. q. 6. ar. 3.
ad 4.

CONCLUSIO.

In his, quæ frequentius accidunt homini, ad restitutionē bonorum inferioris ordinis non tenetur, quando aliter, nisi cum dispendio bonorum superioris ordinis restitui nō potest. nemo enim tenetur restituere bona fortunæ, quæ de aliter, nisi cum detrimento famæ restituere nō potest. neq. bona famæ cum periculo uitæ restituere tenetur, quia restituens bona inferioris ordinis, cum detrimento superioris ordinis plus redderet, quam abstulit, quod est contra lo. abstulit, teneatur, notanter dicitur, quando aliter non possunt restitui, propterea, quod restitutus inuestigare de his ordinis dispendio.

Scot. est. q. 2. ar.
cic. 3.

Hinc,

APPEN.

Hinc, qui imposuit alteri crimen adulterii, aut heresis, & non potest sine dispendio uitæ restituere, ad restitutionem non tenetur. uita enim temporalis famæ alicui præstat.

CONCLUSIO.

Quando ex infamia unius personæ, uel familiæ totius publicæ magnum detrimentum, libellum, uel interdictum graue dissidium nascitur, tunc infamator, si alicuius reipublicæ sedari non potest, etiam cum dispendio uitæ alicuius famam restituere tenetur fortis, n. politicus, testis Aristoteles, pro salute patriæ ad mortem subeundam obligatur, etiam, quia salus, & tranquillitas reipublicæ salute, & uita particulari alicuius cuius præstantior est.

APPEN.

Hinc, qui magno duci proditoris crimen imposuit, & de uniuersa ciuitate, seu exercitu in armis constituitur, & multorum cædes timentur, tunc infamator, et cum dispendio propriæ uitæ famam restituere tenetur. quia ratione circumstantiæ non plus reddit, quam abstulit. præstantior si quidem est fama ducis, tunc quam difamatoris uitæ.

CONCLUSIO.

Quando ex infamia imposita mors infamati timeatur, tunc infamans, etiam cum periculo uitæ obligatur ad restitutionem si enim alteri crimen lætæ cinii, aut heresis imposuit, propter quod, innocens comburendus, uel suspendendus est, tenebris mortem subire, si aliter illum liberare non potest. Adria. est q. de restitutione famæ, non teneris uitam propriam expendere, ne innocenti inuita mors inferatur.

Scot. q. 3. art. 4.
Rica. ar. 5. q. 3.
Nauar. c. 25. nu.
me. 35. Sol. lib.
5. q. 6. ar. 1.
2.2. q. 62. art. 2.
& q. 69. ar. 3.

Prima diff. Qui negat in iudicio uerum crimen, de quo accusatur tempore ad restitutionem famæ accusatus, eo quod sit notatus calumniæ, in probationibus deficiat?

OPINIO SCO. & RI est, ut non teneatur, quando non tenetur confiteri crimen, quia neque plene, neque semiplece probatum est, addit præterea Sco. salubre esset consilium, si reus diceret, non est credendum accusatorem animo calumniandi me accusasse, sed bono zelo.

Altera opinio est Caie. scilicet, teneri reum ad restitutionem, quando difficitur crimen in iudicio, etiam præter iuris ordinem.

CON-

CONCLUSIO.

Reus, quando conuincitur plena, aut semiplena probatione, negatque in iudicio uerum crimen, nihil contra accusatorem dicens, ad restitutionem famæ illius non tenetur, nisi accusatorem calumniatorem, esse dixerit. Ratio est, quia nihil dicens contra accusatorem, & negans crimen, licet peccet mortaliter non tamen calumnia accusatorem notat, cum crimen in iudicio sufficienter probauerit, at uero dicens contra calumniatorem mentitur, et ita ad restitutionem tenetur, si accusantis fama læsa fuerit.

Ric. ubi supra,
& S. Tho. 2. 2. q.
69. ar. 2.

Primum dubium. Quomodo igitur restitutionem faciet?

R. si iudicium durat, confitendo crimen, etiamsi illud sepe negauerit, si autem iudicium finitum est, tenebitur extra iudicium confiteri accusatorem non fuisse calumniatorem, sed de hac re supra in quæst. de correptione fratrum.

CONCLUSIO.

Reus accusatus sine aliqua probatione, neque tenetur crimen confiteri, neque si negando dixerit accusatorem fuisse calumniatorem, ad aliquam restitutionem erit obligatus. Item calumniator non solum dicitur qui falso accusat; Verum etiam qui nullis præcedentibus probationibus accusat, ut ex c. 2. de calumniatoribus colligitur. Unde reus notans accusatorem calumnia non mentitur.

Ric. & Scot. est
contra Caie.

Ric. ubi supra,
Caie. 2. 2. q. 62.
ar. 2.

Secundum dubium. Qui famam alterius læsa, teneturne post quodcumque tempus ad restitutionem?

R. si diffamator non habet, certitudinem de obliuione infamæ eorum, apud quos alium diffamauit ad restitutionem tenetur, si uero quibusdam coniecturis, illos oblitos fuisse colligit, minime tenetur. propterea quod cum innocens nulla lunc labore infamia, nihil erit restituendum, intelligit autem fuisse oblitos, si interroget, meminerit ne aliquo tempore de Catharina optima femina aliquod crimen fuisse dictum, qui si dixerint se audisse omissum tale crimen, tenebitur ad restitutionem, sin minus nequaquam.

Tertium

Soto lib. 4. q. 8.
ar. 3. ad 4.

R. cum Soto, est quidem dummodo sint cætera paria. Nam si tu infamasti Petrum crimine hæresis, & Petrus te adulterii, restitutioni eris obnoxius, quia ut in pecunia compensationis non habet locum, nisi quando debita sunt æqualia, ita & infamæ restitutione, Tunc etiam debet uterque esse suæ famæ Dominus. Nam si fama unus est aliis necessaria, quia est Prælati, non est compensationis locus. Si ratio est, quia ubi non est locus remissioni famæ, aut pecuniæ, neque compensationi: cum compensatione sit maior debita remissio. Adria. est q. penultima de restitutione. Et constat ex cap. tua fraternitas, de adulteris, ubi habetur paria delicta mutua compensatione tolli.

11. Diffi. *Potest diffamatus detraheri restitutionem adiuuare, an compensare pro pecunia?*

q. penultima de
restitutione.

Tres sunt opiniones. Prima Adriani affirmantis, quod esse unicuique propriam contemnere, vel remittere famam.

Secunda, & contraria est Caieta. Tertia, & media est S. Th. ibidem ar. 4. ad primum dicentis: in arbitrio hominis esse detrimentum suæ famæ pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum.

2.2 q. 63. art. 2.
Soto li. 4. de iur.
& iur. q. 6. ar. 3.
ad 5.

CONCLUSIO.

Quando fama non est aliis necessaria, quia diffamatus non habet descendentes, quibus eius infamia nocere possit, remittendo famæ restitutionem, vel pro pecunia illam reconpensando, non peccat, quia cum fama sit bonum temporale, & proprium diffamari, sique famæ Dominus, poterit illam prodigere, suoque iuri cedere remittendo detraheri famæ restitutionem. At illi ot. namque Ethicorum 5. gloriam, & honorem partes felicitatis, bonumque proprium, & non commune esse docet.

CONCLUSIO.

Quando infamia unus in descendentiis, vel famæ detrimentum temporale, vel famæ redundat, diffamatus tunc famæ restitutionem remittere haud potest. propterea quod aliis nocet. unde infamatus crimine hæresis, & publica penitentia notatus, non poterit suo iuri cedere, quia toti Reipub. & eius familiæ noceret.

CON-

CONCLUSIO.

Si infamia unus resultat in detrimentum spirituale alius, diffamatus iuri suo cedere non potest, quia contentio propriam famam multis ruinæ occasionem præbet. Hinc, pater, iudex, Prælati, concionator famæ restitutionem remittere non possunt. Nam cuius vita despicitur, subvertit eius doctrina contemnatur.

CONCLUSIO.

Potest fama pro pecunia remitti, siue compensari, quando sine peccato famæ restitutionem condonare licet. Rō est, quia fama est bonū temporale, & pecunia æstimabilis, & illam remittendo, vel pro pecunia compensando nemini nocet.

Nota non omnibus criminibus omnes infamari. fornicatione namque simplici fama religiosi, non autem secularis denigratur non enim plaris taciunt dicere, fornicator sum quam cœnui.

Quartum Dubium. *An sit mortale diffamatum in uno loco iudicii auctoritate in alio infamare?*

CONCLUSIO.

Neque est mortale, nisi in quo animo fiat, neque detegens crimen ad restitutionem tenetur. Ratio est, quia puniet publice ob crimen aliquod, nullā secundū leges habet famam; cum iuxta illas sit infamis; & colligitur ex Soto dicente, qui accusat aliquem in iudicio, & conuincit duob. testib. non infamat: quia crimen corā duob. commissum est publicū, & solum facit ut magis publicum sit.

V. Dubium. *Restituens famam tenebiturne cum iuramento se falsum dixisse testari?*

R. tenebitur, si ad faciendam fidem fuerit necessarium.

VI. Dubium. *Qui non potest famam restituere, tenebiturne loco famæ pecuniari dare?*

R. cum Ric. & Adria. in hac materia, qui asserunt famam esse restituendam, si non in toto, altem in æquivalenti, & per æquivalentem aliqui pecuniam intelligūt, quia fama est pecunia æstimabilis, & ut lædens in bonis corporis, quia membrum resarciri non potest, tenetur pecuniam restituere, quia qui non potest restituere famam &c. idem est iudicium

S. Th. & Sot. est.

A P P E N D I X

P. Greg.

Adri. quolib. 2.
q. 1. So. li. 5. q. 10
2.2. Ca. in opus
culo. 16. ref. 9. d.
15. q. 4. Scd.

Sot. li. 4. q. 6. a. 2
ad 4. Syl. verbum
detrahit.

clum de rest. honoris: vt si quis alium sustibus percutiat,
aut alapam impingat.

Al. Alen. q. 47
m. 2. in 3. par.
S. Th. 2. 2. q. 40.
Rica. ar. 5. q. 4.
Soto lib. 5. de
iust. & iur. q. 3.
ar. 5.
2. Reg. c. 15.
Luce cap. 3.

QVAESTIO DE RESTITVTIONE
EX BELLO INIVSTO.

Art. An sit licitum Christianis bellum gerere?

CONCLUSIO.

INTEGRVM est aliquando bella gerere. hæc est de fi-
de, & oppositum est hæreticum. Ratio est: quia aduersus
diuinæ scripturæ asserere; bellum nunquam fuisse licitum.
vt 1. reg. 15. ubi præcepit Deus Sauli: ut demoliretur Ama-
lech, & vniuersum &c. iratusq. est Deus Sau. quia rege ui-
uum seruauit. & D. Io. Bap. Luc. 3. dixit militibus consen-
ti estote stipendiis uestris. unde si illicitum fuisset bellum,
primum ut a bello abstinuisset, persuasissent.

Primum dubium. Ut bellum sit iustum, quot desiderantur?

R. tria. Authoritas, iusta bellandi causa, & recta militi-
um intentio.

CONCLUSIO.

Authoritas tunc ad bellandum concurrat, quando bel-
lum gerens superiore caret, uel si habet, illius autoritate
expeditionem bellicam parat, nam quia deest, qui satisfa-
ciat, pro iniuria passo illata, ideo bellum geritur. & quan-
do uterque lædes, scilicet, & læsus sunt subditi, non est ne-
cessarium bellum, cum possit læsus coram proprio iudi-
ce conuenire lædentem, atque ita requiritur principis, si-
ue superioris autoritas. non. n. sine eius facultate subdi-
tus multitudinem conuocare potest, si hoc ad sui defensionem
faciat.

CONCLUSIO.

Causa iusta bellandi, vel est defensio innocentium, cor-
reptio uiuentium contra legem naturalem, vel repetitio
iniuste ablatorum, uel iusta delinquentium puniri, si
sit gens damnans innocentes, illas debellare licet pro in-
nocentium salute. dicitur namque in Proverbiis, Inno-
centem neceſſes liberare, tertiam, & quartam par. concl. pro-
bat D. Aug. lib. 8. q. 3. ubi ait, iusta bella, solet definiri, quæ
ulciscun-

Prover. c. 14.

D. Aug.

ulciscuntur iniurias, si gens, uel ciuitas plectenda est, quæ
uel vindicare neglexerit, quod à suis improbe factum est.
vel reddere quod per iniuriam ablatum est.

CONCLUSIO.

Tunc recta est bellantium, siue militantium intèn-
tia, quando bellum hostibus non animo sumendi uin-
dictam, vel rerum cupiditate, vel dominandi ambitione,
sed propter aliquam proximæ conclusionis causam bel-
lum interitur. præsertim, ut in pace uiuatur, ait enim
D. Aug. ad Bonifacium, non queritur pax, ut bellum ge-
ratur & exerceatur sed bellum geritur, ut pax acquiratur,
& 10. Ethicorum bellum, inquit Aristo. geritur, ut in pa-
ce uiuamus.

Hinc, expugnatur hæresis Manichæorum omnia bella
damnantium, & Lutheranorum error asserentium bellum
aduersus infideles nullo modo esse licitum. quas confutat
pater à Castro li. 3. contra hæreses uerbo bellum.

Prima diff. Tenenturne gerentes bellum ad restitutionem,
quando bellum ex defectu tantum authorita-
tis est iniustum?

De hac difficultate disputat Adrian. in q. de restitutio-
ne belli.

CONCLUSIO.

Qui propria autoritate debitorem publicæ, siue occul-
te ex poliat, ut rem suam, siue æquiualens assequatur, cum
posse illam iudicis autoritate recuperare, si armis, aut
cum scandalo istud faciat, mortaliter peccat; non tamē est
ad restitutionem obligatus. accipit namq. contra ordinē
iuris rem suam, & agit contra legem naturalem, & diuinā.
Iste enim, dicit Scriptura, quod iustum est, exequeris, &
cum rem suam titulo recompensationis retineat, non erit
restitutioni obnoxius.

Secunda diff. Qui plura intulit damna in bello, quam fuerit malor
um occupata, arctius restitutioni obnoxius?

CONCLUSIO.

Qui defendendo seipsum plus æquo aduersarium læ-
dit ad restitutionem damni illati tenetur. Rō est, quia uni-
usq. licet seipsum defendere, & uim ui repellere: cū mo-
do. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. O dera-

D. Aug.

Hæresis.

Deut. 16.

Ad. ubi supra.
Syl. uerbo bel-
lum 8. q. 9. Gabr.
d. 15. q. 4.

deramine inculpatæ tutelæ. Et est definita in ea. olim primo, de restitutione ex poliarorum. ubi habetur, excedentes modum in defensione teneri ad restitutionem excessus: est aut moderamen inculpatæ tutelæ, quando quis tantâ defensionem, aut tantum aduersario nocet, quantum ad propulsandam iniuriam, & non amplius requiritur.

Limitatio.

Intelligenda est conclusio de defendentibus se, & habetibus superiorem. nam si non habent, poterunt non solum seipsos defendere, verumetiam hostes in poenam delicti punire, & persequi.

CONCLUSIO.

Quando bellum est iustum, & superioris autoritate infertur, qui plus abstulit, quam ab hostibus debebatur, sue aggressor, sue defensor sit, ad restitutionem minime tenetur. Et ratio est; quia quando bellum est omnino iustum, qui gerit bellum est minister iustitiæ diuinæ, & humanæ, atq. ita poterit, vt iudex, & minister, in poenam delicti retinere omnia, quæ ab aduersariis ultra rem à tyranno occupata abstulit, quemadmodum iudex punit latronem in septuplum ultra rei furti præteritum.

APPEN.

Hinc, nostri Christianissimi Hispaniarum reges iuste, quia iusto bello regnum Nauarræ possident.

APPEN.

Hinc quoq. reges, & principes iusta bella gerentes ciuitates, & oppida, quæ durante iusto bello occupauerunt, restitueri non tenentur, quamuis hostis non abstulerit ea.

CONCLUSIO.

Inducens bellum sine superioris autoritate, & iusta de causa ad recuperandas res proprias ab aduersariis usurpatis, quicquid ultra sibi debitum abstulerit, restituere tenetur, quia cum non sit iustitiæ minister aduersarij punire, nec ab illo quicquam, ultra sibi debitum auferre non potest, quemadmodum Dominus rei furto sublatæ, furẽ in quadruplo punire nequit, vt potest iudex.

Plures offeruntur h. q. q. in iustitia verbo bellum.

II. Diff. Eritne militi Christiano licitum pro redemptione aliorum Christianorum iusto in bello capti exigere, & recipere pecuniam?

CONCLUSIO.

POTERIT miles tunc certam exigere pecuniam. R. 6. q. 1. quia princeps, durante bello iusto, est iudex contra hostes.

his iniquum bellum gerentes: atq. ita non solum morte, verumetiam priuatione bonorum illos castigare poterit. integrumq. erit non solum bellantes; verumetiam cuiusq. principis iniquum bellum gerentis subditos capere, & pro illorum redemptione pecuniam exigere.

CONCLUSIO.

Princeps iniustum gerens bellum omne damnum suis subditis illatum ab aduersariis refarcire tenetur, est. n. cau. si damni subditorum, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur, vt ex c. finali, de iniurijs exigere.

Tertia diff. Teneturne iustum bellum gerens illatum, ut satisfactio offeratur, a bello abstinere?

Cale, ubi sup.

CONCLUSIO.

QUANDO ante bellum inceptum satisfactio offert, qui bellum parat abstinere tenetur. R. 6. q. 1. quia bella gerere non est actus voluntatis, sed necessitatis: vt D. Aug. testatur, & refertur in causa. noli & oblata pace in principio belli non est amplius bellum necessarium, dummodo sit facta integra satisfactio, id est, restitutum ablatum, & expensis ad bellum gerendum factis.

D. Aug.

CONCLUSIO.

Si pax, & satisfactio ab hostibus offeratur, quando iam belli prælium est, vel prope finem belli, & sunt multe hominum exdes factæ, gerens bellum iustum, neque satisfactionem admittit, neq. à bello abstinere tenetur, tamen si postea iudex quando inceptum in causa criminali cognoscere, incepta causa non tenetur satisfactionem admittit, sed usque ad diffinitiuam sententiam procedere potest. & gerens bellum iustum contra suos hostes est in causa criminali iudex.

Quarta diff. Licetne hostem iniuste bellantem interficere, quando deposita contumacia se subijcit?

Gab, ubi sup.

CONCLUSIO.

QUANDO hostes sunt damnati crimine proditoris: vt princeps contra suos subditos rebelles pugnet, huius principis milites hostes etiam seipsos non defendentes occidere possunt, quia tunc milites sunt ministri iustitiæ, & vt hostes per carnificem erant suspendendi, ita gladio iniustum iuste interim possunt.

O 3 CON.

Questio
CONCLUSIO.

Quando hostes non sunt tali crimine damnati, & liber ter se in manus hostium deposita contumacia tradunt, quod vulgo dicitur, renderse, non sunt interficiendi, nam cum gerant bellum iniustum, sunt in mortali, atque ita illos impunitos occidere non est licitum, tum etiam bellum non geritur, nisi contra hostem iniuste pugnantem, & qui se subiecit deposita contumacia, nec pugnat, nec defendit.

¶. Dissi. Possuntne monasteria, & Ecclesia, clericorumque domus expoliari, quando militibus epulum rapandum traduntur?

CONCLUSIO.

Si bellum iustum contra Prælatum Ecclesie iniuste pugnantem geratur, clerici expoliari possunt. Ratio est, quia sunt subditi Prælati iniuste pugnantis.

CONCLUSIO.

Si bellum non est contra Prælatum, sed aduersus temporale Dominum, neque clerici, neque monasteria expolianda sunt, & damna a militibus illata sunt restituenda. hæc conclusio definitur in e. In nouamus. de tregua, & parce. & est Concilii Lateranensis sub Alexan. 11. sunt etiam milites excommunicati Papæ excommunicationis hæc capite conquæsti de sententia excommunicationis habentur, similiter expoliantes terras Romanæ Ecclesie, ut illa bulla cæna Domini habetur.

¶. Dissi. An gerat bellum iniustum quoscunque subdites, etiam innocentes partis aduersæ expoliare possit?

CONCLUSIO.

Quando ciuitas militibus in prædam datur, omnia bona ciuium, etiam innocentium, expoliare possunt. Quia omnes illi hostes censentur, & tota ciuitas vnum hostem representat: neque ita milites inter vnum ciuem & alium discernere non tenentur. Hæc Caietanus. Nihilominus tamen, si militibus constaret aliquem ciuem esse innocentem tenerentur illi ignoscere. Nam iniquum est innocentem punire. Quando ciuitas in prædam datur, quidam autem Canonico excipiuntur, qui quidem in canone. In nouamus citato

De restitutione ex bello iniusto. 213

titulo referuntur. Nam excipiuntur peregrini, & mercatores, hospites ad mundinas venientes, & rustici euntes, & aduenientes ad agriculturam, non autem domi existentes, & alii de qua re lege Caietanum vbi supra, & Canonem paruarum 4. q. 3.

¶. Dissi. An princeps, qui iniuste se defendit, possit pallium annu gerere bellum iniustum facere, ne iudicium illatum suis subditis restituere teneatur?

Adia. tenet partem affirmantem: teneri tamen dicit principem ad resarcendum damnum, suis subditis per hoc illatum.

CONCLUSIO.

Quando aliter hostes expugnari non possunt, nec optatum ab hostium iniuria defendi, licitum erit remittere aduersariis damnum iniuste illatum, & non aliter. Ratio est, quia princeps quando expedit Reipub. ut in casu conclusionis, ciues parte suorum bonorum priuare possit, gerit. personam totius Reip. & habet maius dominium supra bona cuiuscunque ciuis, quam ipsemet ciuis habeat, sunt dominia à iure ciuili introducta, tunc enim negotium ciuile vtilius gestum est, cum à maiori dispendio liberentur.

CONCLUSIO.

Si princeps pacem cum aduersario iniuste pugnantem constituat, & ne damnum ciuibz illatum restituere teneatur, concedat, tenebitur aduersarius, omne damnum restituere, quia omnis donatio, & remissio inuoluntaria est nulla, talis est hæc remissio, quia fit metu belli iniusti, & omnis talis metus facit actionem inuoluntariam.

¶. Dissi. An qui ex negligentia subdites ab aduersario non defendit, ad restituendum damnum illatum teneatur?

Supra responsum est quando explicauimus non obstat, & non manifestantem, scilicet, iudicem. dominum aduocem, aut principem, teneri ad restitutionem quâ possunt damnum impedire, & non impediunt. nisi forte iustam causam timendi aduersarium, habeant, tunc enim quousque hostibus ciuitatem aliquam ad vitandum maius periculum

periculum tradat, non peccat; neq. ad restitutionem tenetur: vt ex difficultate proxima constat.

Soto lib. 5. q. 3.
ar. 3.

IX. Diffic. Tenentur ne milites causam belli, iussa ne sit, quam
examinare, an sola principis obedientia, illos compellen-
tur, excuset?

Ad n. ubi supra & Caetera. Verbo bellum, in summa de
hac difficultate verba faciunt.

CONCLUSIO.

Milites, qui sunt principi gerenti bellum subditi, belli
iustitiam examinare non tenentur, sed ratione obedientie
excusantur. si tamen iniustitia fuerit illis ignota. nam si
carnifex non tenetur examinare causam hominis suspen-
dendi, ita neq. milites belli causam. Definita est in c. qui
culpatur. 23. q. 1. & est B. August.

B. Aug.

CONCLUSIO.

Milites conducti, vel vocati, prius belli iustitiam ex-
aminare tenentur; si minus solum ad illud, in quo fac-
tunt locupletiores, restituendum obligantur. Ratio est, quia
possessor bonae fidei, posteaquam distraxit alienum, non
tenetur reuolvens, sed illud tantum; in quo locupletatus
est, restituere: ut si ex gemma in bello capta locupletatus
sit usq. ad quinque, licet ipsa decem valeret, quinq. duntaxat
restituere tenebitur.

Caic. 2. 2. q. 62.
ar. 7.

X. Diffic. Tenenturne omnes milites iniuste bellantes praedam
inuito in solidum restituere, an quod unusquisq.
santum abstulerit?

CONCLUSIO.

TENENTUR in solidum ad totam praedam, nisi impossi-
tia restituendi excusentur, quia quilibet est causa praeda-
mutuo enim se adiuvabant, quandoquidem unus solus vo-
tam ciuitatem expoliare non poterat. si autem fuerit praeda
da Romanae urbis, vel terrarum Romanae Ecclesiae, milites,
& ad restitutionem tenentur, & Papali excommunicatione
Cenae Domini ligantur.

Caic. verbo ex-
communicatio
cap. 1.

XI. Diffic. Tenenturne milites restituere, quae ab hostibus, & ex
alienis muneribus, aut agris accipiunt?

CONCLUSIO.

POTEST consuetudine introduci, vt rustici alicuius
prae-

De restitutione vectigalium. 215

principis iustum bellum gerentis milites tempore belli
teneantur, praesertim, si bellum est ad rusticorum pos-
sessiones defendendas. Ratio est, quia talia alimenta natu-
ram tributi habent, & ut est consuetudine introductum mi-
lites hospitio gratis recipi, ita introduci potest, vt quilibet
cuius gratis suum militem alac.

CONCLUSIO.

Tenentur milites restituere omnia spolia, ex omnibus
vicinis, vel eorum agris, qui non sunt hostes, ablata, ubi
non fuerit talis consuetudo, quia alienum inuito Domini
auferunt.

QVAESTIO DE RESTITVTIONE
VECTIGALIVM.

Soto lib. 5. q. 67
ar. ult. & li. 4. q.
6. ar. 4.

PRIMO loco explicandum est, qua ratione haec no-
mina Vectigal, Censui, Pensio, Tributum, Duana, peda-
gium, Talia, & Gabella differant, quae a Syl. Verbo gabella
explicantur.

Census est nummus, qui soluitur a Republica secundu
quantitatem, quam quisque possidet. & Hispanice dicitur
(prelio) Vnde hodie idem sunt Censui & tributum. Nam
olim Censui erat pensio, quam ciues pro capite principi
tribuebant, & in aliquibus locis hodie (martiniega) voca-
tur, daturq. in signum subiectionis.

Vectigal est pensio, quae ex mercibus venditis soluitur,
& differt a Censui sine, & materia. finis enim Censui est
subiectionis protestatio, & materia nummisima; Vectiga-
lium autem finis est rerum publicarum, scilicet, muro-
rum, pontium, & reparatio. Vocatur Hispanice alcabala,
& idem omnino est gabella, soluiturque decima mercium
pars.

Pedagium est pensio, quae a viatoribus ad transodiendas
vias a latronum incuria soluitur. Hispanice (portazgo) no-
minatur.

Duana idem est, quod vectigal, distinguiturque in hoc
quia soluitur pro rebus venalibus, quae ab vno regno ad
aliud vendendae transportantur.

Talia est collecta, huius pensio, quae principi secundum
quantitatem honorum cuiuscunque ciuis datur, & est idem
quod Censui.

Tributum proprie est pensio, quæ pro alendis militibus soluitur & stipendium appellatur.

Ar. An uestigalia, quæ hodie Regi, & magnatibus in Hispania soluntur, iusta sint?

RESOLVETUR Art. duobus expositis. Primum, quod possit Vestigalia imponere. Secundum, quibus de causis liceat imponantur.

CONCLUSIO.

Princeps quicumque superiore carens, uestigalia imponere potest. Definita est in Concil. Lateran. & habetur in cap. Innoquamus de Censurâ ubi excommunicationis sententia feruntur nova uestigalia sine auctoritate, & consensu Regum, & Principum imponentes. & latius ab Innocentio III. in c. super quibusdam, de uerborum significatione confirmatur.

APPEN.

Hinc, Respublica nulli subiecta: ut Venetorum, & Genuensium nova uestigalia imponere potest. Nam princeps quoque dicitur, qui nulli subiecitur.

APPEN.

Hinc, duces, & comites regi subditi nova uestigalia, vel obsequia imponentes sine principis auctoritate, excommunicati sunt, & ad restitutionem teneantur.

APPEN.

Hinc, uestigalia, vel obsequia, quæ antiqua consuetudine Dominis soluntur, iuxta Concilium Lateranen. licet ta sunt.

CONCLUSIO.

OTTO sunt causæ, quibus nova uestigalia imponi possunt.

Prima, ratione expensarum ad bellum pro defensione civitatis, aut regni ineundum.

Secunda, propter expensas ad bellum iustum aliis inferendum.

Tertia, ad redimendam Dominum in bello iusto pro ciuibus captum, nam si bellum esset iniustum, esset ex proprio patrimonio redimendus.

Quarta, pro utilitate publica: ut ad construendum, aliquid quod ædificium, & habetur in cap. cum Apostolus, de Censibus.

Quinta, ad redimendam rempublicam ab alio onere: ut si ciues inter se pecuniam attributum redimendum colligerent.

D. Ant. a. p. ca. 13. § 2. Gab. dl. 13. q. 3. ar. 2.

Sexta

Sexta, quando princeps non haberet patrimonium ad regiam maiestatem conservandam, & est S. Th. in Epistola ad Ducissam Brabantiam.

Septima, propter locandam regis filiam, siue prolem regiam commode alendam.

Octava, ad redimendam prolem regiam ab hostibus captam, vel liberandum regnum ab aliquo obsequio, quod hostibus soluitur. Additur his ultima ad satisfaciendum belli in bello iniusto, ut si aliqua Respublica iniuste aliquis damnis exuerit, & hæc satisfactio vocatur Sissa, quæ imposita fuit, finitis bellis civilibus, quæ (Communidades) Hispanæ vocabantur. rationi siquidem consentaneum est, ut Respublica quibus damnum intulit, satisfaciat. Rationem harum omnium causarum eadem est, nempe, communitatis utilitas, nam quicquid in maiestate regia commotum, & non superflue sustentanda expenditur, in communem utilitatem redundat.

CONCLUSIO.

Quæ modo in regno Castellæ uestigalia imposita sunt, non à rege exiguntur, sunt enim necessaria ad custodiendam regna in terris maritimis. Vbi continuo milites propter incursum Saracenorum, & aliorum infidelium existunt: ad alendum exercitum triennium, quibus via maris defenditur, quæ omnia sine magnis expensis à ciuibus collectis diu conservari haud possunt.

CONCLUSIO.

Iuste quoque à rege Hispaniarum, etiam si nulli essent bellis, exiguntur, nam ciues tenentur regiam maiestatem alere. Alioqui enim non haberetur aliquod patrimonium, propter, & regia profus sustentarentur.

Hinc, cum magnates Hispaniæ à rege uestigalia emolunture optimo illa possidere dicuntur.

APPEN.

Prima diff. An Princeps immoderata Vestigalia exigere possit

Ric. in 2 d. 44. ar. 3 q. 1.

CONCLUSIO.

XXX. seu Princeps iniusta uestigalia exigere non potest, dicuntur autem iniusta, siue immoderata, quando aliqua causa iusta exigendi ex dictis in proxima difficultate, non subest. Et ratio est, quia bona ciuium sunt propria, & non Dominorum. Unde si iniustis uestigalibus gravarentur,

cur,

tur, Rex tunc ad restitutionem eorum, quæ iniuste exiguntur, tenetur.

CONCLUSIO.

Omnes magnates noua obsequia à subditis, vel à priuatis exigentes, & peccant mortaliter, & ad restitutionem tenentur. Definita est in c. super quibusdam, de verborum significatione.

Gab. ubi supra, q. 6. Caietan. in summa verbo uectigal.

Math. 22.
Luc. 10.

Secunda diff. Desraudans uectigalia in illa tenetur ad restitutionem.

CONCLUSIO.

Qui non soluunt uectigalia iusta, quando exactiones conducentes uectigalia petunt, mortaliter peccant, & ad restitutionem tenentur. sunt enim reditus Reipublicæ vel principis, & qui non soluit reditus vero, & iusto Domino mortaliter peccat. & est restitutioni obnoxius, quidquid Christum Iesum legimus soluisse tributum, & dixisse, redite, quæ sunt Cæsaris Cæsari.

Primum dubium. Teneturne solui in uectigalibus, tributum exactiones quærentes ad soluendum.

CONCLUSIO.

Secundum consuetudinem Hispanicam nullatenetur uectigalia soluere, donec à quæstoribus exiganter, & fuerit tamen non consummare venditiones occulte, aut occulte vendat, quæstori significare, vel si pedagium huiusmodi soluendum, tenetur non diuerrere à via, ne quæstoris vel portitores decipiantur. Et ratio est, quia retinens uectigal donec exigatur, & est paratus soluere, non retinet inuito Domino, atque ita non peccat.

APPEN.

Hinc, vendentes proprias merces in foro, nec quolibet rem uectigalis quærare, neque venditionem manifestare tenentur, satis enim superque in petendis uectigalibus vigilant.

APPEN.

Hinc, faciens contractum palliatum titulo, nimirum nationis, cum sit vera venditio, ut quæstorem decipiat, ad uectigalium restitutionem tenetur. Similiter, qui extramurum ciuitatis, aut coram scriba occulte venditionem celebrant,

CON.

CONCLUSIO.

Non soluens uectigalia tenetur habere animum paratum soluendi, quandoque petantur, sunt enim debita ex lege, & aliena, alioquin mortaliter peccabit iniusta uectigalia non sunt soluenda. Et si soluantur, sunt restituenda.

Tertia diff. Damini temporali pedagio exigentes pro tutandis viis, si fuerint negligentes, tenenturne uiatoribus spolia à latronibus capta restituere.

Gab. q. 1. art. 7.
Med. q. 14.

CONCLUSIO.

Si sufficientem diligentiam in relegandis latronibus non adhibeant, spolia capta restituere tenentur. Nam inuenientes pedagio, & Domino temporales est contractus mutui assicuracionis, & licet, quia propter, si via non fuerit tutata, uiatoribus damnum resarcire tenetur. sunt tamen Domini temporales præfides viarum, & præfides provinciarum tenentur omne damnum per suam negligentiam innoentibus illatum restituere, ut constat toto titulo de officio præfidis.

Hinc, si sufficientem adhibuerint diligentiam, non tenentur capta à latronibus restituere, quia tunc non sunt damni causa.

Est autem sufficiens diligentia, quando satellites ad comprehendendos latrones mittuntur.

APPEN.

Quarta diff. Quando Domini sunt negligentes et crasse uiatores obligati ad soluenda pedagia.

G. 2. & Angelus tenent uiatores tunc, neque peccare, neque obligari ad restitutionem. Oppositum defendit Medina de restitutione.

Vbi sup. q. 14.

CONCLUSIO.

Tunc defraudantes pedagia neque peccant, neque tenentur ad restitutionem, quia cessante causa finali legis in lege expressa, cessat legis obligatio. & in lege pedagogorum exprimitur causa, scilicet, tutandis viis, quare si via latronibus abundat, cessat obligatio soluendi pedagia.

V. Diff.

V. Diff. Qua persona excipitur a solutione gabellarum?

CONCLUSIO.

Clerici in maioribus ordinibus constituti a subdiacono natu, scilicet, usque ad Sacerdotium, & monachi, atque moniales à cuiuscunque tributis solutione exempti sunt, exactoresque excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur. De finita est in cap. quanquam de censibus lib. 6.

APPEN.

Hinc, princeps Ecclesiasticos, aut religiosos compellere non poterunt: ut hos pites recipiant, vel Sissam soluta quæ in cibis emendis imponi solet. Medina ubi supra tenet, clericos primæ tonsuræ hac immunitate gaudere, quod est contra totius Hispaniæ usum, & in iure Canonico non habetur, nam in c. quanquam citato, solum hic mentio Ecclesiasticorum, & in cap. aduersus, & in ca. meminimus de immunitate Ecclesiarum, habentes autem primam tonsuram non sunt Ecclesiastici, quamuis. n. privilegio canonis, si quis suadente gaudeant; non tamen privilegio fortis iuxta decretum Concilii Tridentini Sess. 23. ca. 7.

APPEN.

Hinc, portiores pedagia à clericis, vel pro seipsum, vel pro rebus suis deportandis exigentes excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur, si sint in maioribus ordinibus constituti; non autem si in prima tonsura.

CONCLUSIO.

Quando Respublica penuriam patitur, ex consensu Regis, & clericis, & religiosis gabellæ exigi possunt. Definita est in cap. aduersus, de immunitate Ecclesiarum.

CONCLUSIO.

Clerici clementes merces, non ut illis utantur, sed negociandi causa, illarum vectigal, & pedagium, ceteraque tributa, quæ a laicis soluuntur, soluere quoque tenentur. Definita est expresse in ca. quanquam allegato.

II. Dubium. Suntne clerici iure domino, an hominibus a tali solutione immunes?

Medina de restitutione q. 15. defendit iure regio, & Canonico esse immunes.

CONCLUSIO.

Non sunt iure regio tantum exempti, Neque enim possunt

Se Papa tunc excommunicare reges reuocantes sua priuilegia, ut de facto excommunicat, quemadmodum ex text. proxime citatis constat, quid, quod in c. quanquam, prædicto, clerici iure domino immunes a solutione gabellarum esse dicuntur.

V. Diff. Suntne alii præter Ecclesiasticos a solutione tributorum liberi?

CONCLUSIO.

Si noua Sissa, quæ ab emptoribus ciborum exigitur, sit, ut in utilitatem huius solius Reipublicæ, a peregrinis tunc non potest, quia iniquum est, ut damnum patiantur, qui nullum sentiunt commodum. Secus est si ex antiqua consuetudine, vel in utilitatem totius regni solvatur. tunc, n. tunc potest, ut constat in cap. super quibusdam, de verborum significatione lib. 6.

CONCLUSIO.

Temporales Domini, mercium quæ in suis nundinis vendendæ deferuntur, vectigalia exigere possunt, quia parati sunt eos defendere, & ius dicere, & a quavis iniuria liberare. non tamen collectas, quæ sunt quoddam genus tributorum a suis tantum solvendum, a peregrinis possunt exigere.

CONCLUSIO.

Iniquum est in ingressu ciuitatis vectigal exigere pro rebus, quæ non ad vendendum, sed ad propriam utilitatem deferuntur, quia materia vectigalium sunt tantum res vendendæ, ut constat in lege vniuersi, Codice de vectigalibus; nisi ratione antiquæ consuetudinis soluantur, ut in c. super quibusdam, citato habetur.

III. Dubium. Qui lege prohibente sub pena confiscationis mercem ab uno regno in aliud vendendus deferat, tantumne mercem confiscatam restituere?

R. non tenetur ante confiscationem. Ita tenuit glossa eodem modo recepta in cap. fraternitatis 12. q. 2. licet tales leges sapissime ad mortale obligent propter damnum, quod ex tali deportatione Reipublicæ inferatur, sed de iis infra.

IIII. Dubium.

*Quartum Dubium. Custos, qui nocet impedire teneatur, si cor-
ruptio premita, vel ex malicia, aut negligentia, non impe-
dit, tenebitur quatenus condonanti reditus
personales ad restitutionem*

Medina. q. 1. 5. de restitutione ad finem citat D. Bernar-
dicentem, non plus teneri custodem, qui fraudem com-
misit, quam qui illum pretio corrumpit; & cum iste non te-
neatur nisi per sententiam, neque custos tenebitur. Oppo-
nitur defendit Medina dicens teneri ratione fraudis, & sic
probabilior est sententia. D. Bernar. Et ratio est, quia cor-
ruptor etiam commisit fraudem, tamen restituere non te-
netur ante sententiam.

Id. Bern.

En li. 4. de iur. &
iure. q. 6. art. 4.
& Medina q. 1. 2.

QVAESTIO DE RESTITVTIONE
PROPTER VENATIONEM.

*Ar. Vtrum qui venatur bestias, vel aues in alieno pradio teneatur
ad restitutionem*

CONCLUSIO.

Si pradium est undique clausum, ingrediens aduen-
tum bestias furtum committit, & ad restitutionem tenetur
quia quamvis bestiae illae sint ferae, sunt tamen captae, & re-
luti passeret in vinculis, & constitutae sub Dominio dom-
neatis.

CONCLUSIO.

Si illas extra pradium clausum uenerit, & non con-
uerunt ad pradium redire, furtum minime committit
secus autem si ad pradium redire consueuerunt. Patet
milli, ut si quis nutriet seruum domesticum, & conser-
uaret eum in domo, ubi nutritur, redire, habet illius dominium, & si
extra domum vagatur, & idem est iudicium de aliis ani-
malibus, si redire non consueuerunt, & de rebus dicitur
necesse. Nam iure gentium per fugam a custodia bestiae per-
tinet. Nam libertatem assequuntur, atque ita cuiuscunque cap-
tis efficiuntur.

CONCLUSIO.

Si pradium est apertum, etiam si Dominus pradium possi-
sit alicui venationem impedire, qui bestias, ibi habitantes
venatur, restituere non tenetur. Quia nullius sunt ser-
uini.

non, cum ibi neque captae neque detentae sint, atque ita
captivitas efficiuntur; ut ex §. proxime citato constat.

*1. Diff. An capientis columbas alieni columbarij ad illarum resti-
tutionem teneatur. 1*

Soro Medi. vbi
supr.

CONCLUSIO.

Qui occidit columbas intra alienum columbarium fur-
tum committit, & ad restitutionem tenetur. quia tales co-
lumbae sunt pecularis Domini qui illis cibum, & domum
ministrat.

CONCLUSIO.

Interficietes columbas extra columbarium vagantes,
& ad columbarium redire consuetas, furtum committit,
nisi statuta municipalia hoc permittant post certum a co-
lumbariis spacium, nam ut est reus furti, qui occidit galli-
nam extra domum vagantem, ite qui columbam interi-
nit, quae ad columbarium redire consuevit: post spacium
tamen decretum a lege iam Sylvestris, & nullius Domini
esse iudicatur.

CONCLUSIO.

Qui columbarium aedificant absque consensu habentiu
agros finitimos mortaliter peccant, & rei sunt furti. Pro-
pterea quod columbae, quamvis habeant pastum sufficien-
tem, finitimas segetes deuastare solent. Consensus tamen
debet esse, vel expressus, vel tacitus, & si tacitus, consensus
praecesserit, tenebitur Dominus columbarij quocunque te-
pore contradicentibus, vel satisfacere, vel columbarium
destruere; nisi consuetudo regionis, vel legitima praescri-
ptio illi suffragetur. Nam viti sunt ad tempus consentire,
non tamen in perpetuum, quod si expresse consenserint,
& postea reclamauerint, non tenetur Dominus columba-
rium destruere, quia prior consensus expressus, fuit dona-
tio, & tributum super finitimas terras constitutum, Caie-
sa summa verbo columbarium.

CONCLUSIO.

Aedificans columbarium si artificiose grana proponat,
ut ad se alienas columbas trahat, furti, est reus. Nam ut est
reus furti qui ingreditur alterius columbarium, ita qui ar-
tificiose facit, ut pristinum columbarium deserant.

CON-

CONCLUSIO.

Habentes columbaria tenentur columbis pastum admittre. alioquin ad damnum finitimi agris à columbis illatum resarciendum obligabuntur. quia habens columbarium sine pastu est damni causa.

CONCLUSIO.

Leges civiles prohibentes Venationem, siue piscationem, siue aucupium, capientes ad restitutionem minime obligant. Propterea quod, cum bestiae feræ nullius sunt Domini, illas capientes non accipiunt alienum, quod est restitutionis principium. sunt tamen tales leges iustæ, & Reipublice utiles. quia tempore, quo animalia suos nutriunt satuti, illarum captationem prohibent.

Santo lib. 4. q. 6.
ar. 4. Medin. ubi
supra.

QUESTIO DE CAEDENTIBVS

ligna, & pascentibus oves in
alienis agris.

*Ar. An cadentes ligna, ex alieno nemore, vel pascentes ibidem oves
ad restitutionem teneantur?*

CONCLUSIO.

QUAMVIS nemora, & montes de lege naturali sint communia, nihilominus tamen aliquis eorum dominium præscribere potest, quantum ad poenam tantum præscribere ligna, & arbores exigendam non tamen præscribere potest: ut ante condemnationem ad aliquam restitutionem ligna scindentes teneantur. Nam ut aues, & pisces sunt communes, ita nemora, montesq. lege naturali communia sunt. & ut non potest quis præscribere dominium ferarum, ita ut illas capiens in conscientia ad restitutionem teneatur, perinde de nemoribus, & montibus censendum est.

CONCLUSIO.

Quando nemora sunt cõia alicuius oppidi, oppidani ligna scindentes, neq. peccant, neq. ad restitutionem tenentur. Quia alienum non accipiunt. nam quod est cõe, est etiam singulorum. Hæc conclusio sequentibus conclusionibus explicatur, & limitatur.

CON.

CONCLUSIO.

Oppidani magnam stragem in communi nemore faciendam tenentur ad restitutionem. sit enim iniuria toti illi Reipublice, perinde enim est magnam partem lignorum excoecare, atque illa comburere.

CONCLUSIO.

Qui scindunt ligna ex nemore finitimi oppidi, aliud habens nemus, non committunt furtum, quia oppidani finitimi ligna sibi ipsis condonare videntur.

CONCLUSIO.

Si autem vicinum oppidum non habet nemus, illius oppidani ligna ex nemore vicino sine crimine furti scindere haud possunt. Quia vicini hoc consentire minime censentur.

CONCLUSIO.

Si nemus peculiaris Domini fuerit, ex illo ligna scindentes, & mortaliter peccant, furtumq. committunt, & ad restitutionem tenentur. Propterea quod alienum invito Domino accipiunt, cum arbores non communes, sed particulares sunt.

Idem omnino quod de scindentibus ligna dictum est, est etiam de pascentibus oves, & armenta in alieno agro, tenendum.

QUESTIO DE RESTITVTIONE
INIUSTITIAE IN IUDICIO

COMMISSAR.

*Ar. Iudex proferens sententiam contra conscientiam, & iudicans
secundum allegata, & probata, teneturne innocenti
satisfacere?*

V. G. si Petrus duobus testibus fide dignis de furto, aut homicidio conuincatur, quem iudex innocentem esse noverit.

Dux sunt opiniones. Prima tenet iudicem teneri ad absolvendum innocentem. Secundam & contrariam opinionem graves Doctores defendunt, quos citat Caieta. 2. 2. q. 67. Alex. Alen. S. Th. Ric. Palu. suntq. pro utraq. opinione multa, & probabilia argumenta. Adr. verò quod 2. & 3. asserit, in causa criminali non licere iudici damnare innocentem, bene tamen in causa civili.

Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. P CON.

Ale. Alen. 3. p.
q. 40. S. Th. 2. 2.
q. 64. ar. 3. Ric.
ar. 1. q. 26. Sylv.
verbo iudex 2.
5. 2. sot. 11. 5. q.
4. ar. 2a

CONCLUSIO.

Si in tali casu iudex fuerit inferior, non est iudicaturus secundum allegata, & probata, neq. contra conscientiam, sed debet superiori causam definiendam remittere: ita ut testis efficiatur. Nam aliter damnando innocentem contra conscientiam, & absolviendo illum contra Rem publicam ageret, quia omnes hunc reum esse mortis secundum allegata, & probata arbitrantur. tunc enim, quia tunc concurrunt duo præcepta impossibilia, vnum, quo secundum allegata, & probata iudicare tenetur. Alterum, quoad liberandum innocentem obligatur, & cum huius secundi transgressio, magis quam primi obliget, causam reuocare, & testis fieri tenebitur.

Prout. c. 34.

CONCLUSIO.

Iudex inferior, qui scit accusari innocentem, & testis malitiam, poterit malitiam variis interrogationibus detegere, & si res postulauerit publice proclamare, manifestando accusari innocentem. Quia tunc nulla fit testibus iniuria. Nam ipsi sibi ipsi iniuriam irrogarunt falso innocentem accusando.

CONCLUSIO.

Iudex superior causam delegare, & testis fieri debet, quia quantum in se est, semper media ad liberandum innocentem quaerere tenetur.

CONCLUSIO.

Iudex dampnans contra conscientiam innocentem, probatum nocentem, onine damnum illatum restituere tenetur, quia potuit illum liberare, causam alteri remittendo, & tamen noluit.

1. Th. 2. q. 67.
ar. 1. 3. & 4. Ale.
Alen. ubi supra
ar. 1. Syl. verbo
iudex 1. §. 12.

APPEN.

Prima diff. Quando iudex propter iniquam sententiam ad restitutionem tenetur?

CONCLUSIO.

Iudex litigantem damnificans ex malitia, vel negligentia studendi, aut ex ignorantia crassa iuris, civilis, siue municipalis damnum illatum restituere tenetur. Quia siue causa damnificata constat ex criminali, de iniuriis.

Hinc, iudex ex malitia iniquam proferens sententiam, & principale, & expensas refarcire tenetur, perinde ac si ex negligentia studendi, si tamen sententia fuerit exequutioni mandata. Si autem pars læsa appellauerit, expen-

sa tantum restituere tenetur. Idemque est dicendum de iudice ex ignorantia crassa iniustam sententiam proferente.

Iudex, qui sententiam ultra terminos iuris differt, cum illam finire possit, expensas restituere tenebitur. quia est innoxiam damni causa.

CONCLUSIO.

Iudex inferior delinquenti, vel accusatori penam ex lege applicandam remittens, illam solvere tenetur. propterea quod committit iniustitiam contra alterum litigantem, cui erat poena applicanda, cum secundum legem penalem sententiam ferre tenetur.

CONCLUSIO.

Iudex reum non sibi subditum condemnans ad totius damni restitutionem obligatur, quia agit contra iustitiam cum non sit nisi suorum subditorum iudex, est autem non iudex, qui neque est ordinarius, neque delegatus, neque solutus.

Hinc, iudices laici, qui plerumq. clericos primæ consuetudinis tribunal Episcoporum appellantes puniunt, expensas in iudicio factas, & principale solvere tenentur.

CONCLUSIO.

Iudex ab Ecclesia per violentiam aliquem extrahentem, omnia damna templo illata tenentur refarcire. quia iniuste tunc procedunt.

CONCLUSIO.

Iudex non condemnans partem aduersam in expensis condemnandam, illas solvere tenetur. Constat per l. sanctorum. C. de iudicibus; si tamen pars hoc in libello petierit. Alioquin non tenetur proferre sententiam, nisi circa petita in libello.

CONCLUSIO.

Iudex condemnans reum nocentem, non comittit legiti-
mæ probationibus confessione. s. & duobus testibus, sed
impleta tantum probatione, vel indicio, vel unico tan-
tum teste, damnum, etsi fuerit vere reus, restituere tene-
tur, nam agit contra iustitiam. quia deficiente legitimis
probationibus, iudex iurisdictione caret.

CONCLUSIO.

Iudex reum nocentem in iudicio, neque edicto vocatum, condemnans, licet vere sit reus, tenetur ad damnum illatum restitutionem. agit enim contra ordinem natu-
ralem,

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

turalem, & diuinum condemnando partem inauditam, & ideo tunc definit esse iudex.

CONCLUSIO.

Iudex in civili, vel criminali causa reum etiam nocentem sine accusatione condemnans, tenetur ad totius damni restitutionem. Constat ex cap. inquisitionis, & quater, & quando, de inquisitionibus, & nota ex glossa. Generaliter esse, quæ vicem accusatoris suppleat; scilicet, publicum delictum, vel infamia, & contumacia contra licentiam, quæ ratione per viam inobedientiam Ecclesiæ committitur, & alios contumaces procedit, & quando coram iudice, & aliis committitur. Iudex autem sine aliquo istorum in iudicio damnatus.

APPEN.

Hinc, Prælati religionum non poterunt delinquentes publice nulla damnatos infamia condemnare. est. n. c. tra cap. inquisitionis citatum.

Primum dubium. Tenentur iudices recepti per concupiscentiam restituere?

S V P R A teneri ad restitutionem responsum est.

Alex. Alen. 3. p. q. 41.

Secunda diff. Quando accusator ad restitutionem tenetur?

N O T A accusatorem posse iniustitiam committere, vel per calumniam, falso accusando, vel prauaricando, ut quæ partem deserit, & contraria parti, quam impugnare debet, suffragatur, vel tertio per tergiversationem desistit a causa publica.

CONCLUSIO.

Accusator altero istorum trium modorum iniustitiam committens, tenetur accusato civiliter condemnato, damnum illatum restituere, quia agit iniuste, & est damnata causa.

APPEN.

Hinc, accusator proprio nomine, vel alieno, ut procurator, syndicus, sollicitator, cui dictum est causam esse inuoluntariam, si per calumniam in accusatione perseveret, ad restitutionem tenetur.

APPEN.

Hinc, fideus, qui nomine Reipublicæ accusat, si causam reum defendat, aut per tergiversationem ab accusatore delistat, si causa fuerit civilis tenetur Reipublicæ restituere.

posse, & expensas restituere, si autem criminalis expensas totum, & si aliquid aliud damnum illatum est.

Tertia diff. Quando accusatus ad restitutionem tenetur?

CONCLUSIO.

§ 1 reus in iudicio civili, aut criminali semiplena probatione convictus veritatem negauerit, omnia damna parti tenetur, quam confiteri tenebatur, aduersæ parti damnum soluit.

Secundum dubium. Accusatus aliquo crimine poteritne autem, vel post condemnationem carcerem fugere, vincula dirumpere, & fore aliquo peccato infringere, & si a ministris iniustitia sine aliqua iniustitia defendere?

Alex. Alen. 3. p. q. 41. S. Th. 2. 2. q. 59. art. 4. v. 2. lib. 5. de iust. & iur. q. 6. ar. 4.

Soto ubi sup.

CONCLUSIO.

§ 1 damnatus ad mortem fuerit legitimis probationibus convictus, aut convincendus, seipsum armis a ministris iniustitiæ ne comprehendatur defendere non poterit, qui enim inquit B. Paul. ad Rom. 13. potestati resistit, Dei ordinationi resistit.

Ad Rom. 13.

CONCLUSIO.

Si accusatus fuerit innocens, & probatus nocens, a ministris iniustitiæ, & a iudice armis se defendere poterit. Nam licet defendere se a latronibus, ita & a falso iudicio, licet iudex recte secundum allegata, & probata procedat, nihil timeatur, nam tunc potius mortem subire, quam scâdam in detrimentum spirituale ceterorum, admittere tenebitur.

CONCLUSIO.

Quando carcer datur in pœnam iuste damnato, siue damnato ad mortem, aut alias pœnas, sine peccato carcerem fugere, aut vincula dirumpere non licebit, quia iustitiam sententiæ indicantis parere tenetur, qui enim potestati resistit &c. Hinc, si aliquis in pœnam præcipitur: ut intra Ecclesiam, vel castrum, vel alium locum maneat, talem locum infringendo peccat.

Ad Rom. c. 13.

APPEN.

CONCLUSIO.

Si carcer datur ante iudicis sententiam in custodia tantum, reus etiam ad mortem damnatus carcerem fugendo vincula frangendo &c. non peccat. quia tunc non precipitur reo; ut aliquid agat, atque ita non facit contra iudicis obedientiam. solum namq. tenetur habere animum paratum ad subeundum penas infligendas. Hæc est contra Henricum quolib. 5.

Tertium dubium. Licetne etiam cuiusvis alteri quæ reo fugienti ferre?

CONCLUSIO.

Si minister iustitiæ fugæ delinquentis cooperatur, mortaliter peccat, & parti læsæ damnum resarcire tenetur, quia gravis facinus iniustitiæ, & aduersus Rempublicam & contra partem, cui nocet, committit.

CONCLUSIO.

Cæteri vero, qui ministri iustitiæ non sunt consilio, vel auxilium reo fugam paranti præstantes, neq. peccant, neq. ad aliquam tenentur restitutionem, nisi ad illam, quam reus in conscientia parti læsæ facere tenebatur, quia nullus à cooperatione alicuius actionis licitæ, nisi per occidens ratione status prohibetur. Quare non peccabit occidens cooperando; ut si linam porrigat, dummodo non timeatur scandalum ex tali auxilio, seu consilio. quod non est timendum, si occulte auxilium præstetur. publice autem reo etiam innocenti auxiliari non licet.

CONCLUSIO.

Quamuis integrum sit carceri mancipato vincula, & parietes rumpere; nemini tamen licitum erit illam à carcere parietem rumpendo, aut seras carceris frangendo, nisi extrahere. hoc enim est Reipublicæ manifestam vim, & scandalum inferre. Nam hoc non esset reo auxilium prestandum, sed illum arripere, & Deo, resistendo publice potestati, contradicere. si enim esset morte dignus frangere carceris priuata domus, quanto magis carcerem publicum rumpens?

CONCLUSIO.

Si ex illis in carceribus fugiant, mortaliter peccant. Rô est, quia carcer illis non in custodiam, sed in penam datur.

Si nihilominus tamen redire non tenentur, quia nullus tenetur se tradere iudici, nisi apprehendatur.

Quarta diff. Quando testes restitutioni sunt obnoxii?

CONCLUSIO.

Testis alium falso testimonio damnificans ad restitutionem tenetur, est enim damni causa.

Quartum dubium. Quid si præter intentionem, & ex obliuione falsa testimonium in iudicio deponat?

CONCLUSIO.

Si facta diligenti inquisitione, testis ex obliuione falso præterit, tenetur incontinenti suam sententiam retractare. scilicet, illi est adhibenda, ita expressè definitur in c. præterea de testibus.

CONCLUSIO.

Si post aliquod temporis spacium testis suum testimonium retractauerit, eius retractatio secundum iuris rigorem non est admittenda. Cæterum si iudex intellexerit testimonium esse dignum executionem sententiæ dilatare, & præterea citato.

CONCLUSIO.

Si sententia fuerit iam executioni mandata ob falsum testimonium dictum ex inculpabili ignorantia, testis, tunc ad nullam tenetur restitutionem: non enim causa danda fuit, sed solum occasio, uerum enim uero si sibi fidem adhibendam exstimeret, suam sententiam retractare teneatur, non coram iudice, sed coram parte aduersa, quæ ratione testimonii sententiam in iudicio obtinuit. quod si arbitretur se non posse aduersarium flectere, ad nullam retractationem erit obligatus. Stultum si quidem est, frustra laborare.

Quinta diff. Quando aduocati ratione iniustitiæ ad restitutionem tenentur?

CONCLUSIO.

Advocatus, qui sciens, & uolens causam iniustæ patrocinatur, principalem, & expensas parti læsæ restituere tenetur, est enim damni causa.

Alex. Alen. 3. p. q. 43. m. 5. Cai. 2. 2. q. 70. ar. 4.

Alex. Alen. ubi supra Cai. 2. 2. q. 71. ar. 3. Soto q. 8. ar. 3. ubi supra.

Quintum dub. Adversarius, qui defendit causam iniquam ex ignorantia, teneturne ad restitutionem?

CONCLUSIO.

Si advocatus in principio litis causam ex negligentia non examinavit, & erat paratus ad quamlibet causam sine discrimine admittendam, est in statu pessimo, & proinde laesa omne damnum cum expensis restituere tenetur. quia est causa damni: si vero illam discussit, & visa est probabilis, vel iniusta, estque advocatus mediocriter eruditus, ad restitutionem non tenetur, etiam si postea causa iniusta appareat.

Sextum dub. Quo tempore litis potest advocatus ex ignorantia, vel iniustitiam intelligere?

R. in questionibus de facto post testium apertionem vero in questionibus de iure, vel principio litis, vel quocumque alio tempore postquam recte studuerint, & accepta lecta iniustitia causam deferere, non autem partem adversam admonere tenentur.

V. Diffi. Quando tabellio erit restitutioni obligatus?

CONCLUSIO.

Quando ex ignorantia suae artis alicui damnum inferat. v. g. si testamentum ex ignorantia fuit minus solenne, quam ob causam Petrus institutus haeres, hereditate amittit. Constat per regulam non est sine culpa, qui res, quae ad eum non pertinet se immiscet. de reg. iuris. in 6. & intelligitur quoque regula de iudice, assessore, aut medico, qui ex ignorantia suae artis aliquem laedit.

CONCLUSIO.

Quando tabellio instrumenta falsificat, falsos testes scienter recipit, testamenta, aut scripturas iustitiae aliorum suffragantes rumpit, vel compulsius a iudice non veli instrumenta alteri ad consequendam iusticiam necessariam exhibere; vel quando non servat scripturas originalium, & in aliis id genus casibus, ad restitutionem tenetur. quia in his omnibus est alius damni causa.

CONCLUSIO.

Tabellio scripturam continentem usuram palliam conciens

Alex. Alea. & reliqui ubi supra.

conciscens est restitutioni obnoxius, quia usurarius iniuste cooperatur, atque ita est damni particeps. Notandum dicitur, iura palliata. nam si manifestam contineat, nec peccaverit mortaliter instrumentum conficiendo, restitutioni tamen non erit obnoxius. propterea quod nemi non nocuit. nisi fortassis, quia contrahentes ad talem induuntur contractum.

QUESTIO DE RESTITUTIONE LEGIS POENALIS.

Ar. An leges poenales ad restitutionem obligent, antequam reus per iudicis sententiam condemnatur?

D. V. A. sunt extremae opiniones. Prima affirmans Abbatem in c. canonum, de constitutionibus, & in c. delicti, de arbitrio, & Patris a Castro de lege poenali.

Secunda, & negans est omnium Theologorum, quos Sor. de iust. & iur. citat. hanc questionem difficilem reddunt variae, & probabilissima pro utraque parte argumenta.

CONCLUSIO.

Nulla lex poenalis domino bonorum temporalium priusquam delinquentem, priusquam illum possessione, aut usufructu rerum, ante iudicis condemnationem, siue declarationem, ita ut reus se a possessione, & usufructu abdicet, ut poena ab exequutore infligatur, & illam reus infligat ab alio patiatur homicida enim occidendus seipsum suspendere non debet, neque latro ex lege in quadruplo poenam pati tenetur. nam lege naturali reus patiens ab infligente poenam distinguitur. priusquam autem bonorum temporalium legis poenalis poena est.

CONCLUSIO.

Quamvis haereticus iuste ante condemnationem fructuum, & possessionem bonorum retinere possit; dominium tamen non habet, ita ut pro libito bona alienare ualeat. Definita est in cap. cum secundum leges de haereticis lib. 6. ubi dicitur, bona haereticorum ipso iure esse confiscata, id est, a die commissi criminis: ut glossa ibidem docet.

Lib. 1. de iust. & iur. q. 6. art. 6. Iacobus de Symancas in tractatu de institutionibus catholicis Medii. q. 2.

Hinc

APPEN.

334

Quæstio

Hinc, hæreticus mortaliter peccat vendendo bona, quæ sunt aliena, neque dominium in emptorem transferuntur. quia post condemnationem emptores bona fisco reddere tenentur, peccavit quoque emptor, si erat criminis conscius. Propterea quod peccato illius cooperatus est.

CONCLUSIO.

Fiscus compellens emptorem, ut bona ab hæretico emptæ restituat, pretium reddere non tenetur, nisi in se, vel in suo æquivalenti, apud hæreticum reperitur, nam ut dominus alicuius rei furto sublata, illam nullo redempto pretio sibi vindicare potest: ita & fiscus cum sit verus bonorum hæreticorum Dominus.

Vide glossam in dicto cap. cum secundum leges, citans Noranter dicitur: nisi in se &c. quia cum sit res aliena, erit à fisco restituenda.

CONCLUSIO.

Non peccat hæreticus sua bona alienando si ex tali alienatione onerosa, vel gratuita nullum fisco detrimentum sequitur, aut timetur, quia ratio ob quam alienatio prohibetur, quæ est fisci detrimentum, cessat.

APPEN.

Hinc, rem hæretici emens, vel dono accipiens, si eam que hæretici crimen, & præstans secretam cautionem vendendi fisco bona accepta, non peccat.

CONCLUSIO.

Hæreticus sua bona ignorantibus vendens, etiam si pretium in arca servet, ut à fisco ementi restituatur, mortaliter peccat, quia licet iniustitiam non committat, emptorem nihilominus decipiet.

CONCLUSIO.

Syl. est. ver. hæreticus 1. §. 8.

Hæreticus bona ad suam sustentationem necessaria alienare potest. Nam, ut ex proxima conclusione constat, fructu suorum bonorum ante condemnationem non potestur.

CONCLUSIO.

Emens rem ab hæretico, fructus rei, etiam seclusa propria indultia receptos fisco restituere non tenetur. ut annuum cæsum emat. Nam, ut hæreticus fructus illos retinere, & consumere poterat, quemadmodum in prima conclusione patet, ita hoc ius in alium transferre potest. L. Dist.

De restitutione legis penalis. 235

1205. Lex humana cuiuslibet, vel canonica poterit reum ad penam obligare ante condemnationem.

Patet à Castro de lege penali partem affirmantem tenere. Soto autem de iustitia, & iure partem negantem defendit, & Medina ubi supra.

CONCLUSIO.

Non potest legislator obligare reum in foro conscientie ad solvendam penam ante iudicis sententiam. Lex enim sue legis lator ordinem naturæ pervertere non potest. Ordo naturalis iudici apud omnes nationes est, ut nullus sit scriptus in foro exteriori accusator, iudex, vel testis, unus namque debet esse accusator, & alius reus, aliusque iudex, atque alius testis.

CONCLUSIO.

Hæreticus etiam post latam sententiam iure optimo bonis confiscata, donec sententia executioni mandetur, possidet, quia illa sententia non obligat reum ad agendum, sed à patiendum, atque ita seipsum privare non tenetur.

CONCLUSIO.

Si hæreticus in iudicio crimen neget, quod confiteri tenebatur, quia erat legitime convictus, & ob negationem absolvetur, quoniam tormento suspicionem purgavit, fisco bona sua restituere non tenebitur, quia ut hæreticus absolutus ad alias penas infamiae subeundas non est obligatus, ita neque ad hanc penam, scilicet, bonorum privationem. Nam tunc sequeretur obligari ad seipsum infamandum.

FLORES QVAESTIONIS

Contractus Mutui.

QVAESTIO DE CONTRACTV

M V R V I.

Ar. 1. An liceat mutuanti exigere aliquid ultra sortem, sine accipere ultra pecuniam mutui datam.

CONCLUSIO.

Mutuum est contractus, in quo pro una re redditur alia eiusdem speciei, ut si modo detur frumentum

Alex. Alea. 5. p. q. 66. S. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 1. & 2. Dist. in 3. di. 37. q. 2. Ri. 22. §. 9. 5

tum pro frumento reddendo post tempus. Hinc colligitur mutuum differre à venditione, ubi non res eiusdem speciei; sed pecunia redditur, & a contractu permutacionis, in quo res diuersæ speciei, ut frumentum pro uino, permutantur. Et ab accomodato, in quo idem numero redduntur.

CONCLUSIO.

Vsura est intrinsece mala, id est, in nullo casu est licita. Ratio est, quia præcepta legis naturæ, quod est intrinsece malum, prohibent, & usura septimo præcepto prohibetur, cum sit furtum.

CONCLUSIO.

Hæreticum est affirmare, usuram non esse peccatum mortale. Definita est expresse in Clementina unica de usuris, ubi ita legitur. Si quis in istum errorem inciderit, ut pernitenter affirmare præsumat, exercere usuram non esse peccatum, decernimus eum uelut hæreticum puniendum. Locum enim est exigere duplex, pretium unum pro re ipsa, alterum autem pro usu, quo res consumitur; ut si pro re mensuris frumenti 11. exigantur, una pro usu frumenti exigatur.

CONCLUSIO.

Vsura est exigere, aut expectare aliquid pecunia æstimabile præter mutuum. Hæc conclusio utramque usuram comprehendit, continet enim perfectam usuræ definitionem. Nam cum suo definito definito conuertitur, & per ipsum omnes proprietates, siue affectiones usuræ cognoscuntur, ex eaque multæ conclusiones, quas appendices, seu obsecraria nominamus, colliguntur.

Hinc, primo sequitur, mutuante pecuniā, ut sibi, quando indigerit, pecunia rursus mutuetur; esse usurarium. Ratio est; nam etiam si accipiens beneficium lege naturalis benefacienti benefacere tenetur; tamen si hæc obligatio in pactum deducatur, civilis efficitur, ut habere aliquem deumctum civiliter, ut ad mutuandum obligetur, pecunia æstimabile est.

Hinc, neque licebit mutuare, ut pauperibus, aut affinis, aut amicis, qui mutuum accepit mutuare teneatur. Hæc colligitur ex c. super eo de usuris, ubi habetur, pro redimendis captiuis non licere mutuare ad usuram.

Hinc, mutuans pecuniam, si exigat precium, uel munus a lingua, uel ab obsequio, est usurarius, quia munus a lingua,

propter docere patrocinari in iudicio, &c. uel ab obsequio, quod est corporale obsequium, ut si quis diceret, accipe mutuum; ut meam officinam ad emendum adire tenearis, res pecunia æstimabile. Thom. est contra Adrianum, & Angelum, integrum tamen erit talia obsequia emere, ut si quis dicat, accipe pecuniam, ut ex mea officina merces emas, aut ut frumentum ad meum molendinum desulas, &c.

Hinc, mutuans alteri pecuniam hoc pacto, & lege, ut nunquam ab eius amicitia recedat; quia ex illa aliquid temporale commodum, beneficium, scilicet, aut suffragium sperat, usurarius est, propterea quod non tam amicitia, quam temporale beneficium exigitur.

Hinc, mutuans alteri pecuniam ut accipiat aliquas merces, quas ipse non potest uendere, & postea sibi illas reddat, uel ut retorqueat a debitoribus difficilimæ solutionis pecuniam, &c. usurarius confetur, quia liberari a peccatis debitoribus, & alienare merces, quæ uendi non possunt pecunia æstimabile est.

Hinc, mutuans pecuniam alteri hac conditione, ut agrum suum colere, ut suos redditus sub certo pretio colligere teneatur, quæ amicus hoc accipienti mutuum sit utile, est nihilominus absque dubio usurarius, quia habere alium casualiter obligatum est commodum pecunia æstimabile.

Hinc, mutuans communitati, ut libera solutione tribuatur reddatur, usurarius est perspicuum namque est aliquid ultra sortem recipere.

Hinc, mutuans inimico, ut actioni iuriarum cedat, est quoque usurarius quia hoc pecunia æstimari potest.

Hinc, mutuans principi hac conditione, ut tale officium sibi concedat, usuram committit, accipit enim ultra sortem.

Quia adueniente termino solutionis, non uult illum protrahere nisi aliquid ultra sortem sibi tribuatur, usurarius indicatur, nam idem est, ac si tunc sub usura mutuare inciperet, nisi illud ratione lucri cessantis, aut damni emergentis fieret de quibus infra.

Hinc, si statutum fuisset, in aliqua ciuitate: ut mutuati certam pecuniā, aliquod munus darent, tale statutum esset iniustum, quia crimen usurarium. Vno uerbo hoc est in præsentia animaduertendum, ne aliquid obligatione civili

APPEN.

APPEN.

Caic. ubi supra S. Tho.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN. Caic. ubi supra.

APPEN.

APPEN.

et illi ultra sortem recipiatur, tunc enim infinita quodam
nis soluentur.

S. Th. ubi sup.
a. & Ri. ubi sup.

Luc. capit. 16.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

S. Th. ubi sup.
a. & Ri. d. 4.

CONCLUSIO.

Mutuans alteri pecuniam hac intentione, ut aliquid
ultra sortem non ratione amicitiae, quia contrahere non
tendit, sed immediate ratione mutui, sibi reddatur, et
ruius proculdubio, est, dixit enim Christus Iesus mutuum
date nihil inde sperantes. Constat etiam Concl. ubi
usurae definitione proximo ar. posita.

CONCLUSIO.

Qui alteri immediate pecuniam mutuo dat ratione
trahendi cum illo amicitiam, ut sibi indigent, si bene
tur, aut aliquod temporale commodum conferatur, &
ratione mutui immediate, usurarius mentaliter non est
pellendus: non enim expectat pro mutuo aliquid ultra
tem, nam amicitia, quam contrahere intendit, est iure
turali illi debita, cum per idem ius benefactoribus bene
cere, & amicitia coniungi, & eisdem amicitiae opus ex
re teneatur.

Hinc, licitum erit mutuo alteri immediate ratione
contrahendi amicitiam, ut cui mutuum datur, si mercator
fuerit artifex, ex eius officina emat, & si mercator ab
merces emat, & si aduocatus ipsum in patronum assumat.

Hinc, licebit mutuo regi animo obligandi illum, ut
conferat mutuantem aliquem magistratum, non tamen
grum erit, hac in parte deducere. Quia acquiritur
obligatio civilis ultra sortem, cum non debeatur nisi
tum naturalis quae manet extra pactum.

Hinc, falsa est eorum sententia, qui dicunt, nihil licere
ex mutuo sperare licet enim sperare opus amicitiae, ut
ut, si non speraretur, licitum esset non mutuo.

Diff. Quando usurarius mentaliter recipit aliquid ultra sortem
tutur ad restitutionem.

CONCLUSIO.

Quando usurarius mentaliter datur aliquid, tam ex parte
eius, quam

etiam ex parte dantis, ratione mutui, vel quia tem
pore mutui insinuat recipienti mutuum, ut aliquid ul
tra sortem redderet, dicens, facies tempore solutionis, quod
facere consueverunt, ad restitutionem teneatur. Defini
tione in ca. Consultat. de usuris. Et ratio est, quia recipitur
mutuo Domino, qui necessitate, vel rubore compulsus, ne
mutuum sibi negetur, soluit.

CONCLUSIO.

Usurarius, qui recipit aliquid ratione mutui, quia tem
pore mutui si non aliquid speraret, non mutuo daret, tamen
ultra sortem non dat ratione usurae, sed ratione ami
tiae, ob beneficium acceptum, si usurarius hoc sibi ita da
re intellexerit, licet mortaliter peccet, ad restitutionem ta
men non tenetur. Ratio est, quia illud non est restituenda
m, quod inuito Domino, aut prohibente lege non reti
netur, in praesentia autem neque lex est, quae id prohibeat,
neque Dominus inuitus dat. Sicut Scoti, & Ri. & Cai. ubi in
pra. contra aliquos Canonistas, quos Cai. citat.

Hinc sequitur, aliquid per legem Diuinam prohiberi
ne recipiatur, quod tamen retinere non uetat, quia non re
tinetur inuito Domino, & non esse iniustum intelligitur
percontando, quo animo dederit.

APPENDICES EX DEFINITIONE
usurae collectae.

Qui mutuat alicui, hoc animo, ut soluat sibi aliquid
debitum, quod negat, vel soluere non uult, non est usura
rius, non enim recipit aliquid ultra sortem, sed vexatio
nem tantum redimit.

Accomodat, alicui pecuniam, & non mutuans, sed so
lum ad ostentationem, ut ditior appareat propterea quod
fortassis sua interest pecuniae abundantiam ostentare, si
ratione huius accomodati pretium recipiat, non est usu
rarius, propterea quod non accipit fructum ex alieno, sed
ex suis, quia quando accomodatur pecunia, non transfer
tur dominium.

Mutuans tempore Natiuitatis 100. mensuras tritici,
et eisdem mense Maii in grano soluantur, quando an
nona est carior, & non ante, si erat seruaturus triticum
usque ad illud tempus, non est usurarius, quoniam non ac
cipit aliquid ultra sortem, si uero non erat seruaturus,
usuram

APPEN.

APPEN.

APPEN.

S. Tho. & Scoti.
est.

APPEN.

usuram palliatam committit; quia, ut Hispanice dicitur, *usura es, que ora uale*. Hec colligitur ex Cano. Nauigat. li. 1. de usuris, sunt enim isti contractus equipollentes, licet, accipe modo unam mensuram frumenti ualentem 4. dummodo soluas quando, 5. ualebit. & accipe modo 4. argenteos, ut post sex menses, quinque reddas frumentum namque pecunie equiualeat.

APPEN.

Si nullum tempus constituatur solutioni frumenti, solutur frumentum uetus, ut nouum reddatur, est frumentum uetus in corruptionem tendebat, ita ut tempore autem uisioris esset pretii, contractus erit usurarius, quia recipit ultra sortem; si uero frumentum utile, & integrum sit, non fit usura, etiam si tempore solutionis carius uendatur, quam tempore mutui, quia cum non certus terminetur solutionis prefigatur, creditor rem suam in toto non constituit contingere si quidem potest, ut filius uendatur.

APPEN.

Hinc, timens corruptionem frumenti ueteris, & mutans illud, ut non seruata pretii equalitate reddatur, non est usurarius, quia non accipit aliquid ultra sortem; si aliter constituitur, contractus erit periculosus, & melius erit reducere ad formam contractus uenditoris.

APPEN.

Hinc, quando frumentum datur mutuo, ut totidem mensus certo tempore reddantur, quo dubitatur, plus, ut minus ualiturum esse, non committitur usura. Quia necesse in tuto constituitur.

APPEN.

Hinc, mutans alteri pecuniam, quam sub usuris accipit hac lege, ut foeneratori usuras soluat, si non habet alium ad aliam pecuniam mutuo dandam, sed quam ipse accepit, quia nondum illam consumpsit, non erit usurarius, quia solum se indemnem conseruat, & transferat in alium mutuum nondum consumptum.

APPEN.

Si habet autem aliam pecuniam, quam posset mutuari, uel acceptam sub fenore iam consumpsit, procedit ut modo diximus, mutans usurarius erit. Ratio est, quia hoc lege mutans, ut alius usuras, quas ipse solutus erat, soluat, contractum mutui in alium non transferit, sed ipse foenerator mutuat.

APPEN.

Mutans aliquid sub pignore ultra sortem ratione loci, quem in conseruando pignore habet, aliquid recipere potest, ita definita est in cap. Ad nostram de rebus ecclesie non alienandis.

Accipit

APPEN.

Accipiens aliquid ultra sortem titulo mutui, verum hoc animo, & intentione, ut debitum, quod negatur, recompen- setur, non committit. non enim est vera usura, quia ratio- ne mutui accipit alicuius, v. g. si non possum bona mea, que se sunt recuperare, potero sub specie mutui, & usura- rum, quae uere usurae non sunt, recompenfare.

Secunda diff. Per eum fidelis ab infideli, aut Indus infidei usuras exigere.

S. Th. 2. 2. q. 66. ar. 2. ad 2. Ric. ubi supra.

CONCLUSIO.

Ita iniquum, & iniustum est ab illis, ut à Christianis usuras exigere. Ratio est, quia infideles, & Iudæi suorum bonorum uerum dominium habere possunt.

III. Diff. An in mutuo aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis, aut damni emergentis exigere liceat?

S. Th. 2. 2. q. 78. ar. 2. ad 1. Dur. in 3. d. 37. q. 2. Ric. ubi supra.

OPINIO S. Tho. est, ut non liceat in pactum deducere, quod erat pecunia mutuata lucrandum, eiusdem sententia est Secus, & dicitur esse Ric.

Opinio Socii vtramque partem amplectitur. Adr. in materia de restitutione, & Syl. sequuntur recentiores Theologi appositis quinque conditionibus. Et dicit hanc esse con- uentum opinionem Canonistarum in ca. Conquestus de do. voluntarie charitate tamen compulsus erga proximū agere laborantem, quis mutuum dat.

CONCLUSIO.

Ratione damni emergentis potest aliquis ultra sortem, quantum est illud damnum ratione mutui exigere: dum- modo tempore mutui mutuario hoc insinuet. Propterea cum ordinata charitas à seipso incipere debet: & nemo ne facere tenetur. Notanter dicitur: dummodo insinuet. & c. Quia fortassis, si mutuatarius sciret tale damnum esse re- sciendum, pecuniam ab alio quæteret.

S. Th. & Secus, ubi supra.

Hinc, multæ quæstiones soluantur, tenebitur enim mutua- rius solvere expensas omnes, omniaque damna creditori infortunia, eadem acciderunt.

APPEN.

Flo. Theo. q. 4. lib. 1. cap. 1. Q. CON-

quia ex dilatione solutionis damnum emergens, aut lucrum cessans sequitur, licet et his pœna ponitur. Constat, quia nullus est cogendus, ut cum suo damno alteri beneficiat: iuste enim se in idemnem servare potest.

APPEN.

Hinc, mutans pecuniam usque ad nundinas Martii, vel Octobris, quam tunc si solueret, erat mercibus creditor expensurus, poterit pœnam conventionalem apponere, ut totum lucrum cessans, si debitor fuerit in mora solvatur, & de similibus erit similiter censendum.

CONCLUSIO.

Ad evitandam debitoris negligentiam licet pœnam conventionalem apponere, & exigere. Convenit enim Republicæ, ut pacta serventur, & debitoris negligentia puniatur. Interest enim Republicæ, ut delicta quantumcunque lazia castigentur.

CONCLUSIO.

Quando debitor non potest solvere ad terminum præfixum, pœna ad eius negligentiam vitandam imposita, iuste exigi non potest. Quia ubi non est culpa (cum solvere non possit) iniuste pœna imponeretur.

CONCLUSIO.

Pœna conventionalis in fraudem usurarum posita, iniuste exigitur. Ratio est; quoniam usura palliata censetur, licet sit exigitur. Ratio est; quoniam usura palliata censetur, licet sit exigitur. Ratio est; quoniam usura palliata censetur, licet sit exigitur.

CONCLUSIO.

Quando nulla pœna ad damnum emergens aut lucrum cessans vitandum imponitur, si debitor ex culpa sua fuerit in mora solvendi, omne damnum in conscientia creditori resarcire tenetur. Ratio est; quia est causa damni, si debitor interpretatur, quamvis intentionem damnicandam non habuerit.

Secundo ubi sup.

APPEN.

Hinc, si non fuerit ex culpa sua in mora; damnum resarcire non tenebitur, quia tunc non est damni causa, licet fuerit occasio.

APPEN.

Hinc, animadvertere debent confessores nobilium, qui frequentissime redditibus suis abutentes mercatoribus ex negligentia, & culpa sua non solvunt, illos ad resarciendum damnum, & lucrum cessans teneri.

V. Dist.

V. Dist. An liceat pecuniam mutuari, & pro asservatione aliquid ultra sortem exigere?

CONCLUSIO.

Simpliciter pecuniam mutuari, & postea in se mutuatæ periculum assumere, licitum est, nullam enim ultra sortem habet, quia simpliciter fuit pecunia mutua, & sine ullo pacto reddendi aliquid ultra sortem, quam postea contractus a securacionis fuerit factus.

CONCLUSIO.

Mutuari pecuniam hac lege, & conditione, ut nullus preter mutuantem pecuniam a securare debeat, illicitum est, namque contractus usurarius. Quia ultra sortem remanet aliquid, quia (ut constat) mutuatarius obligatione tenetur ad deferendum triticum in molendinum mutuantis, ita definitum est cap. Nautanti, de usuris.

V. Dist. An maritus possit ratione dilationis dotis aliquid ultra sortem recipere?

Ric. ubi supra.

CONCLUSIO.

Maritus ultra sortem sibi promissam ratione dilacionis dotis aliquid exigere potest. Definita est expresse in cap. Salubriter, de usuris, ubi dicitur posse recipere fundum singulis annis, & non teneri ad computandum fructus in sortem. Et ratio, inquit, Innocentius, ibidem est: quia frequenter idotis fructus ad supportanda matrimonii onera illam textus exprimat. Sylva quoque (ubi supra) dicit, quod licet ex dote non est reportaturus aliquem fructum, tamen poterit ratione dilacionis aliquid exigere, quod est de mulierem, & dotem integram servare, acque ita poterit augmentum vxoris exigere.

Si tamen fructus excedant sumptus familiaris, excessus fructuum sunt in dotem computandi, quia cessante causa, que est sustentare familiam effectus cessare debet.

Limitationes
Sylvest.

CONCLUSIO.

Maritus ratione dilacionis singulis annis tot redditus,

zuz, quot ad sustentandam familiam sufficiant, poteris exigere non solum quando pignus fructiferum, uerum etiam quando nullum tale pignus datur. Pater ex Ecclesiæ consuetudine, quæ non compellit maritum, ut cum uxore habitet, & illam aliat, donec dos solvatur, tenetur enim ex fructibus dotis (salua tamen dote) uxorem alere. Hostien. in Cap. Per uestras de donat. inter uirum, & uxorem, & Sylue. lege.

CONCLUSIO.

Quando maritus post certum terminum, & non statim, dotem sibi dari uult, durate termino, ultra dotem a liquidatore exigere non potest. Ratio est: nam, ut poterat accipere uxorem absque dote: ita potest solutionem dotis ad tempus renunciare: tuncque sine dote, & sine dotis fructibus uxorem alere tenebitur.

APPEN.

Hinc, si pater uxoris, uel alius uxorem, siue familiam sine mariti industria aliat: maritus ultra dotem nihil exigere poterit. Iam enim causa exigendi cessat.

¶ Ill. Diff. Poteritne uxor uira mortuo, ab eius heredibus ratione dilatorum dotis aliquid exigere ultra dotem?

Varie sunt de hac re opiniones. Angelus Syl. & Soto, tenent partem affirmantem. Panor. in cap. Salubriter, de ueris apud Sylue. æquum esse reneri: uir uidua gratis ab hereditibus uiri infra annum alatur, si non habet unde alii possit, & ut statim dos post annum integra illi reddatur. Idem fit, & ut statim dos post annum integra illi reddatur. Idem docet glossa in cap. de rei uxoris actione lege unica §. exa. Etio. quia uidua (inquit) intra annum nubere non potest. Innocentius. Hostien. Ioan. And. in ca. Salubriter citato defendunt, quod sequenti conclusione explicatur. Quos Sylue. affert.

CONCLUSIO.

Vidua mortuo uiro, nec intra annum, nec post a morte uiri ratione dilatorum dotis aliquid ultra dotem exigere potest. Ratio est: quia ipsa non tenetur alere familiam, & integram seruare dotem, quemadmodum uir eius tenebatur: ut ex cap. Salubriter constat.

CONCLUSIO.

Quando heredes sunt in mora soluendi dotem, non propter impotentiam, sed ob negligentiam, uidua, etiam distulisse totum lucrum cessans, uel damnum emergens, re-

tenere tenetur, neque enim uidua cum proprio detrimento dotis solutionem expectare tenetur.

APPEN.

Hinc, heredes usuras uiduæ soluere tenentur, quas ipsa propter retentam dotem ex culpa heredum contraxit.

APPEN.

Hinc, si uidua nullam habebat pecuniam præter dotem, quæ statim erat negotiationi exponenda, uel ex ea ceteris emendus, heredes tunc damnum lucri cessantis soluere tenentur.

CONCLUSIO.

Bona dotalia immobilia: ut fundus, siue domus, sunt statim a morte uiri uiduæ restituenda. Ratio est: quia talium bonorum nullum in heredes transfertur dominium.

CONCLUSIO.

Quando bona sunt mobilia: ut pecunia, uel suppellex, heredes non tenentur uiduæ dotem, nisi post annum a morte uiri soluere. Definita est in §. Exa. citato supra.

¶ Ill. Dubium. Si mortua uxore liberi remaneant, poteritne ratio dilatorum dotis aliquid exigere ultra dotem?

CONCLUSIO.

Nequaquam potest. Et ratio est: quia mortua uxore, non remanet idem matrimonii onus, cum sit solutum, cuius ratione in Ca. Salubriter illud concedebatur.

¶ Ill. Dubium. An mortuo uiro possit uxor exigere fructus in pacis dotali per uirum facta?

Sylue. est uerbo usura. 7. & 9. So. li. 6. q. 1. ar. 2.

Ratione penæ conuentionalis, aut damni emergentis uel lucri cessantis, non tamen ratione oneris matrimonii (ut diximus) potest uxor exigere totum, quod maritus ratione dotis petere poterat, quia dos magis uxori, quam uiro est soluenda.

¶ Ar. 11. De usura ratione emptionis, & menditionis quæ naturæ mutui sapit?

Legem infra de emptione &c. S. Th. 2. 2. q. 78. ar. 2. ad 7. & Ca. ist. 2. 2.

Hic articulus, quibusdam difficultatibus positus absoluitur.

¶ I. Diff. Sitne usurarius, qui merces maiori pretio pecunia creditæ, quam restituta vendat?

MAXIMA est inter doctores de hac re controuersia Syl-

q. 76. ar. 2 ad 7.
Syl. verbo usu-
ra 2. §. 1. 2. 3. q.
78. ar. 2. Sot. 11.
6. q. 4. ar. 1. Mo-
di. q. 38.

248

Questio

Si Syl. verbo usura opinatur nullo modo hoc licere, nisi in casu primæ conclusionis sequentis, & in casu c. in ciuitate, & c. nauiganti. de usuris. de quibus sequenti difficultate agitur. Idem tenet S. Tho. & Soto.

Opinio contraria est Med. C. de restitutione. & Coradi quem ipse citat, & Ric. (vt Soto scribit) quod tamen apud Ric. nullibi reperitur; hi Doctores affirmant licitum esse carius vendere pecunia credita, quam numerata. Cate. concedit in casu c. in ciuitate. & in c. Nauiganti, licere carius vendere pecunia expectata, quam numerata.

CONCLUSIO.

Quando merces rarissime venduntur pecunia credita, & frequentissime numerata pecunia, & mercator non erat illis seruaturus, venditq. pecunia credita, cum posset numerata statim vendere: tunc carius ratione lucri cessantis vendere poterit. Ratio est, quia sicut mutans poterat se seruare indemnem, nec suo detrimento alteri benefacere, nisi tenebatur, ita neq. vendens tenetur alteri benefacere, nisi sua indemnitate seruata, carius. s. ratione lucri cessantis vendendo.

Limitatio.

Sed est intelligenda in magna rerum quantitate, ut si quis esset pecunia numerata statim venditurus vini dolio, & in aliis mercibus pecuniam consumpturus, & rogatus vendat: non autem in mercibus minutis, ut in duobus, aut tribus mensuris vini scutricici; quia in his nullum est ferre lucrum cessans.

CONCLUSIO.

Pretio riguroso potest quilibet quas vis merces, etiam minutas, carius pecunia credita, quam numerata vendere, quia cum pretium rigidum, siue rigorosum non excedat rei pretium, nulla committitur iniustitia.

CONCLUSIO.

Mercator merces, quæ rarissime pecunia numerata venduntur, carius pecunia credita uendens ratione dilationis solutionis, usuram committit. nam talis contractus est æqualis illi, in quo pecunia mutatur, & ultra sortem exigere, atq. expectare mercium solutionem, & illas carius vendere. Quia expectatio pretii auctore S. Tho. mutui rationem habet.

CON-

De usura ratione emption. &c. 249

CONCLUSIO.

Si vero carius vendat tales merces habita ratione ad lucrum cessans, tunc nulla usuræ macula interuenit. R. 6. est, quia vt in mutuo licet exigere ultra sortem ratione lucri cessantis, ita & ratione expectare solutionis cum illa expectatione rationem mutui habeat.

Hinc, eadem res, eodẽ tempore duo pretia iusta, & differentia habet, quia vna serica eodem tempore 30. argenti pecunia credita, & 28. numerata vendi solet.

Hinc, mercatores pretiosos pannos, & sericos nobilissimos carius, quam alii vendentes non sunt damnandi, quia nobiles sæpissime per integrum annum, vel biennium, seu quadriennium retinet mercium solutionem, quæ si statim venderent, ex quibus magnum sibi lucrum acquirerent, & idem est de aliis mercibus, ut de iumentis, &c. iudicium.

Non tamen totum lucrum cessans exigendum est, ut supra diximus, quia multum interest, inter habere, & prope habere, & inter lucrum in actu, & in potentia; deberent autem mercatores precium tempore solutionis taxare, ut Coradi optime apud Medinam consulit.

Hoc loco animaduertendum nobiles soluentes stipendia famulis, vel alia debita, sumptis à mercatoribus pretiosis pannis, teneri ad restitutionem creditori faciendam, vt mercatores, qui famulis ratione dilatare solutionis merces valentes 80. & pretio 100. ducatorum vendunt, propterea quod, mercatores fraudi commissæ per Dominum cooperantur. Hic casus est in usu frequentissimus.

II. Diff. An mercator seruaturus merces in aliud tempus, possit illas carius vendere, quam tempore solutionis res ualitura speratur?

ANIMADVERTE tria esse capita titulo de usuris ad hoc rem facientia. & primum est c. in ciuitate. Secundum c. Consoluit. Et tertium cap. Nauiganti. ubi tres casus si- mul definiuntur.

Dux sunt opiniones. Vna opinio Theologorum, & Canonistarum affirmantium: nullo pacto licere tunc carius vendere, ratione expectate solutionis; ut aperte in c. con-

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.
Nota confessor.

Sen. q. 2. arti. 3.
Soto. ar. 2. Mod.
ioid.

Con-

2. 1. q. 78. art. 2.
ad 7.

Contraria opinio est Caje. asserentis, non seruaturū merces, posse statuto pretio tanto carius illa uendere, quanto tempore solutionis valitura creduntur.

CONCLUSIO.

Vendens merces carius pecunia credita, quam numerata, si non erat illas seruaturus, & pretium determinat, quo æstimatur illas certo tempore solutionis futuras, proculdubio est usurarius. Definita est expresse in c. consiluit de usuris, illa, n. expectatio solutionis æquualet mutuo, vt supra diximus, & intelligimus conclusionem &c. non taxare pretium; creditur tamen merces plus ualitura, quia tempore contractus se in tuto constituit.

CONCLUSIO.

Sot. ubi sup.

Quando in casu proxime conclusionis pretium non determinatur, sed relinquitur tempore solutionis determinandum, quo tempore dubium est, sit ne plus, aut minus res valitura, quam tempore contractus, nulla interuenit usura, quod si plus valitura creditur, contractus erit illicitus. Ratio est; quia neuter constituit, suam rem in tuto, neque ibi ratio speciei mutui habens, sed indeterminata venditionis reperitur.

CONCLUSIO.

Seruaturus merces potest illas carius uendere pecunia credita, quam numerata, atque etiam pretium determinare potest. Definita est expresse in 3. casu c. nauiganti. nam licitum est venditori se indemnem seruare, neque vendit tempus, vt recte Scotus dicit. Quia erat illas merces seruaturus, & maius lucrum sperabat.

CONCLUSIO.

Non tñ licet tunc totum pretium, quo res ualitura tempore solutionis erat, exigere, est. n. habenda rō periculi, laborum, & expensarum, quæ in seruandis mercibus erant faciendæ multum namque interest inter habere, & prope esse, & inter lucrum in potentia, & in actu.

1. Dubium. Licetbitne quando uenditur frumentum indeterminate precio statueret, ut ex precio, quo carius malebis in tota mense May soluantur?

CONCLUSIO.

TALIS contractus esset iniquus, quia fors uenditoris in

in tuto collocaretur. deberet enim determinari dies solutionis, vel essent constituendæ tres nundinæ, & sortien dum, quæ illarum esset eligenda; vel esset arbitris committendum.

CONCLUSIO.

Potest, qui erat seruaturus merces, & ob hoc carius illas uendit, vt in casu 3. & 4. conclu. non solum pecunia credita, verum etiam numerata carius uendere. Et ratio est, quia causa, ob quam licet carius uendere, nō est terminus solutionis, sed est seruare creditorem indemnem, quia si seruasset merces, vt erat illi cordi, plus esset lucraturus, est autem hoc loco animaduertendum vt venditor precibus amici, & charitate compellatur, nam si ipse se offerat, maximam usuræ speciem insinuat.

III. Diff. Emptor, qui anticipata solutione minus iusto pretio emit, teneturne ad restitutionem?

DVÆ sunt opiniones. Soto affirmat talē contractū nullam habere usuræ rationem. S. Th. tenet oppositū, quæ Gab. & Medina sequuntur.

CONCLUSIO.

Vilius ratione anticipatæ solutionis emere usura est, ratione enim mutui palliati aliquid ultra fortem recipitur, quia ista æquipollent, accipiet 10. vt reddas post duos menses 12. & accipe 10. ut post duos menses pondus lanæ ualeas 12. reddas.

CONCLUSIO.

Ratione damni emergentis, aut lucri cessantis potest emptor vilius anticipatæ pecunia emere, vt si consumpturus erat illam pecuniam in aliis mercibus, ex quibus lucrum sperabat, & rogatus à venditore emat. Ratio est, nam, ut uenditor ratione damni emergentis, aut lucri cessantis potest carius pecunia credita, quam numerata uendere, ita & emptor emere.

III. Diff. Licet emptori vilius emere obligati ueni, & debita pps alius tempus soluenda?

CAIE. partem affirmantem tenet. Contrariam defendit Medina, cui subscripsit Soto.

CONCLUSIO.

PASITO non potest redimere debitum uilius post

Sot. 2. 1. ubi sup. pra. ad ult. 112. an. 5. q. 5. Medi. ubi sup. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 7. Gab. q. 12. d. 15

Med. & Sot. ubi supra.

post annum soluendum ratione anticipare solutionis, bene tamen ratione lucris cessantibus. v.g. debet tibi 100. post annum soluenda, non licet mihi dicere accipe 90. & 100. annum soluenda, quia est usura. est enim illa anticipata solutio habenda, quia est usura. est enim illa anticipata solutio habenda, quia est usura. est enim illa anticipata solutio habenda, quia est usura.

CONCLUSIO.

Quando debitum est omnino certum, & apud fidelem debitorem vilius obligationem emere ratione anticipare solutionis haud licet. Ratio est, quia talis emptio equivalet mutuo, in quo aliquid ultra fortem accipitur. & est usura palliata. Nam illa obligatio est pecunia estimabilis.

CONCLUSIO.

Si debitum est incertum, vel debitor fugitiuus, vel est difficilissima solutio, neque totum speratur recipiendum, licet cum est vilius anticipata pecunia emere. Ratio est, quia tunc emptor suum lucrum in tuto non constituit. usura venire namque potest, ut non totum debitum, sed partem dumtaxat recipiat, atque ita ratione huius dubij poterit vilius emere.

APPEN.

Hinc, licebit emere vilius debito bonorum confiscatorum, quae dicuntur (pignus de Camera.) Ratio est, quia haec debita rarissime integra solvantur, nisi emptor fuerit prator, quoniam tunc debitum est certissimum, cum sibi facile bona confiscanda applicare possit.

V. Diff. Licet alius mutuae pecuniae palliata venditionis sub forma sequenti

V.G. petis a me 100. sub usuris, & polliceris 10. ultra 100. ego vero timens ne, ut fenerator ab Ecclesia condemnatus, singo usuram hoc modo tu, qui petis mutuo, habes 50. oves, & vere non habes. fiat ita contractus, tu vendas mihi oves 10. ducatis, hac lege ut post 4. menses tenearis mihi reddere has oves integras, aut pretium datum, haec non est iniustitia, sed mendacium. praeterea adiungitur contractui falsae venditionis alius contractus fictae locationis, in quo est usura. v.g. ego qui emi a te oves, caude tibi pro 12. ducatis statim dandis, aut pro tantis haedis per 4. menses loco hic est fucus usurarum, & dolus manifestus sub praetextu fictae venditionis, si quidem tempore solutio-

nis debitor reddit usurario ultra capitale locationis fictae pretium manifestior est haec iniustitia, atque usura, quam, ut probatione aliqua indigeat, quod contractus esset uerus, solum esset iniustitia in hoc, quod oves essent servandae integre, cum deberent potius Domino rei perire, sed de his alibi. quando vero est venditio ficta, est contractus usurarius, quia aequivalet huic, scilicet, mutuo tibi 20. ut mihi 12. post 4. mense reddas.

Alia est forma huius usurae palliatae quando non est ficta, sed vera venditio: verum cum pacto retrouendendi, sic quae haec ratione: tu habes 100. oves, quas ego emio a te 50. ducatis, quos si statim soluo, haec non est usura. additur praeterea, verum hac lege fiat emptio, ut stipendio aliquo constituto, scilicet, 10. ducatorum tenearis tu servare per 4. menses has meas oves integras, & pascere. haec non est usura, nisi forte renueo. de quo infra. Praeterea apponitur alia conditio, scilicet, ut fructus ovium, ut lana, ea fenerator sit Dominus ovium, illarum fructus recipere possit. Ad haec adiungitur contractui, ut post 4. menses teneas me reddere has oves eodem pretio, quo a te illas emitte. Ad haec adiungitur contractui, ut post 4. menses reddatur sub obligatione pretium acceptum, & augetur fructus lanarum, & caesi, atque haedorum qui fructus valent 20. nummos aureos, aut plures.

V. L. Diff. An emens mutuo si sit vere usurarius

Mostra est venditio vera, & venditio rei eiusdem, vel est venditio vera, & cum pacto de statim retrouendendo, scilicet, fiat contractus usurae manifestus.

PROPOSITIO.

Si praecessit pactum expressum retrouendendi, aut si non praecessit, sed mercator hoc insinuat, signum est fieri in fraudem usurarium.

PROPOSITIO.

Quando mercator nullo modo venderet suas merces pecunia credita, nisi expectaret emptorem, esse statim illas merces revendendum, tunc sit usura, perinde enim est, ac si mutuatorem tibi 50. ut 60. redderes.

PROPOSITIO.

Si talis venditio non fiat in fraudem usurarium, quia

tu non petisti mihi pecuniam mutuam, & etiam si petisses, non habebam foenerandi animum: scio tamen te emere has merces pecunia credita, ut statim illas vilior pecunia numerata vendas non erit iura, si tu es illas alteri vilior venditurus, & mihi vendas.

Medin. ibidem.

¶ 1. 1. Dicitur. An qui emat rem viliori pecunia anticipata aliqua publica auctione sit usurarius?

Hic casus contingit p. sim in partibus maritionis, inter me in regno Gallie, & ibi mensale Ianuarii voce praconum venduntur pisces, me. sc. Novembris capiendi: dum mens statim fiat solutio. Qua ratione pisces multo vilior venduntur, quia solutio anticipatur quidam fieri possit affirmari.

CONCLUSIO.

Quando res vilior pecunia anticipata, sive prius, sive postea in publica auctione venditur, contractus est usurarius, si emptor spem suam in tuto ponat dicens, dabis de gressu argentea minus, quam in publica auctione, tunc valebit. Ratio est, quia licet res sit utilior, quando venditur in publica auctione, publica tamen auctio naturam contractus non mutat, & cum contractus ille ratione anticipatae solutionis, ut supra diximus, sit usurarius ex natura sua per publicam auctionem eius vilior non tollitur, Nam ut venditio carior in publica auctione pecunia credita, habet rationem mutui, ita, & vilior emptio ratione anticipatae solutionis.

APPEN.

Hinc, estiens, fructus vinearum, sive segetes sequentes, aut praesentis anni vilior, quam retinatur, & valet, quia anticipatur solutio, est usurarius ob rationem dictam, nisi taxetur pretium, quo d. valebat merces tempore solutionis, quia licet postea plus valeant, non erit usura, quia emens non posuit spem in tuto, ac hic non poterat enim in alius valere, & nisi emens charitate, & precibus a venditore compulsus emat, qui pecuniam in alius mercedibus erat expectans. Nam tunc ratione lucri cessantis licet.

CONCLUSIO.

Si neuter contrahentium spem suam in tuto constituit, integram erit pecunia anticipata utrius emere, p. utriusque quam sit tempore traditionis valiturum, propter eandem incertitudinem.

¶ 1. 1. Dicitur. Eritne usura accipere fructus rei empti ante pretii solutionem?

CANONISTAE in c. Conquestus de usuris, & Sylu. ubi v. lura. §. 10.

CONCLUSIO.

Quando venditur res absolute, si ante solutionem praemptori tradatur, emptor fructus, si fuerit in mora, retinere tenetur, si tamen hac lege fuerit res tradita, ut si in terminum certum non soluerit, fructus suos non faciat. Aliter vero minime. Et ita intelligitur text. in l. curavit, c. de pactionibus, emptoribus, & venditionibus. Et est glossa in c. Conquestus citato. Et per moram intellige, non solutionem debitum praefixo, verum etiam quando post solutionem in penam appositam, & iure optimo venditor exiit malis.

CONCLUSIO.

Quando non sunt appositae poenae conventionalis, fructus perceptos soluere non tenetur, licet ad damnum emerit, aut lucrum cessans restitendum obligetur. Nam tunc ex culpa emptoris venditor damniatur, quod intelligitur, si in mora ex culpa sua, & non aliter.

¶ Secundum dubium. Quid si venditor recipit pretium, & non tradit rem?

CONCLUSIO.

Si fructus perceptos restituere tenetur, quia receptus fructus rei subiectae restitutione, quae quamvis sit sine traditione tamen, quoniam cum aliena iactura locupescatur ad fructus restituendos tenetur.

¶ Tertium dubium. Quid si non totum sed partem pretii recipit?

CONCLUSIO.

Si venditio fuit conditionalis, ut non teneretur tradere, donec integrum pretium solueretur, tunc retinetur fructus. Quia ex voluntate emptoris tunc retinetur.

CONCLUSIO.

Si autem venditio fuit absoluta, tenetur pro ratio. pretii.

precii soluti fructus soluere. Quia res illa vendita est rebus
tutioni pro rata obnoxia.

Gab. d. 15 q. 11
§ 1. uter de usu-
ar. 2 §. 12.

IX. Diff. An emptor cum pacto de retrouendendo fructibus in so-
luto non computatus sit usurarius?

V. G. vendo tibi fundum singulis annis centum fru-
ctum decem ducatorum hac conditione, ut tenearis mihi
reddere, quandoque tibi pretium solvam, accidit post
10. annos, ut ego fundum redimam, recepisti tu inter
deductis expensis 100. ducatos ex fructibus. est dubium, an
tenearis illos in sortem computare.

R. Contractus est licitus, & emptor non tenetur, ad
putandum fructus in pretium tempore reuentionis.

Quartum dubium. Quibus conditionibus huiusmodi con-
tractus fieri debet, ut usura speciem non
habeat?

CONCLUSIO.

CONTRACTUS emptoris cum pacto de retroven-
dendo eandem rem tempore definito, aut indefinito
tutus est, & emptor fructus suos facit. Definita est expresse
in l. si fundum. c. de pactis inter emptorem. & venditorem
compositis, tunc etiam, quia ibi nulla interuenit iniunctio
cum tam venditor, quam emptor, sine alterius partis de-
trimento lucrum consequatur.

CONCLUSIO.

Quando deducitur in pactum, ut res pereat periculo
ditoris, & non emptoris, tunc est usura palliata, ut si dicat
emptor, si res perierit ante tuam redemptionem, teneberis
mihi pretium tibi datum restituere. est. n. mutuum in pal-
liatum, nam secundum ius naturæ res emptæ perit emptori,
cum sit iam sua.

CONCLUSIO.

Si emptor habeat animum mutuandi dumtaxat, & com-
eat illa in emptionem, ut fructus ultra sortem recipiat, usura
committit, est. in. ad fraudem usurarum.

CONCLUSIO.

Neque erit talis contractus licitus, quando res pretio
to emitur, ut si fundum valentem 1000. ducatos ali-
quis 500. cum pacto de retrouendendo emit, censetur in
contractus pignoris potius, quam emptionis, est. q. hoc ca-
su

De usura ratione emptionis. &c. 217
his expresse definitus in cap. Ad nostram, de emptione, &
venditione.

CONCLUSIO.

Res emptæ cum pacto de retrouendendo minus valet,
quam si absolute venderetur propter onus emptori impo-
nendum, ut illam reuendere tempore præfinito teneatur, vel
quando vendenti illam redimere placuerit, quia illa obli-
gatio reuendendi est in fauorem vendentis, & rōne illius
hac de causa pretium infra dimidium extenuare licebit :
ut in c. Ad nostram citato habetur, sed erit pretium ad ar-
bitrium boni iuri extenuandum.

CONCLUSIO.

Neque erit prædictus contractus emptionis licitus, si fiat
cum pacto, ne possit redimi usque ad quinquennium, aut cer-
tum aliquod tempus, quia constituit lucrum in tuto, & si-
militer loco usurarium, saltem velle fructus duorum anno-
rum, nisi ista temporis determinatio fiat aliqua bona fi-
deria ueditori, quia iuste emit, & iusto pretio, & res est sua,
ita poterit deducere in pactumne illam rem, nisi post
tot annos reuendere teneatur.

Art. 111. De usura commissa ratione pignoris. An possit
haberi fundum sub pignore, in aliquo casu
fructus pignoris ultra sortem re-
cipere?

Soto. lib. 6. q. 1.
Ar. 2. Med. q. 18.

CONCLUSIO.

Qui tale pignus recipit ratione mutui fructus in sor-
tem computare tenetur. Definita est expresse in c. conque-
sitæ de usuris. Erratio est, quia cum pignus sit alienum, ex
aliena re fructum capere non licet.
Hinc omnes habentes res mobiles in pignus : ut pal-
lium &c. ratione mutui, illis utendo peccant, & illarum de-
trimentum restituere tenentur.

APPEN.

CONCLUSIO.

Quando in pignus res immobilis, & fructifera traditur,
necius est, ut a mutuante cum pacto de retrouendendo ema-
tur, quam, ut loco pignoris accipiat. Quia si emptæ fue-
rit, illam non redimetur fructus suos facit.

CONCLUSIO.

Quando pignus est feudum mutuantis potest fructus
Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. R. reci-

dens usurario vicui, & uestitui necessaria ad pretii accedens restitutionem tenetur, eodem etiam modo, & famuli, & mercenarii ab usurario stipendium recipientes. Et ratio horum omnium est; quia cum ab usurario accipiant pecuniam, & nihil illi ratione pecunie acceptae, quo possit creditoribus satisfacere conferant, certissimum est usurarium effici minus potentem ad restitutionem. Cuius quidem impotentiae, cum fuerint contrahentes causa, erunt proinde restitutioni obnoxii.

Ric. ubi supra,
Medina & Doto
ubi supra.

Tertia diff. An heredes usurarii ad restitutionem tenentur?

CONCLUSIO.

TENENTUR quidem, quia testamenta usuraria sunt ipsi iure nulla: ut constat de usuris in 6.

Tertia diff. Tenentur heredes in solidum omnes usuras restitueren. An quilibet pro rata?

CONCLUSIO.

QUILIBET tenetur ad tantam restitutionem facere, quanta fuerit hereditas, quam sortitus est. & idem est iudicium de legatario. Et ratio est, quia, cum omnia bona defuncti sint creditoribus obligata, quilibet, ad quem aliquid bonum peruenit, in solidum restituere, & uno restituyente, ceteri pro rata illi satisfacere tenentur.

QVAESTIO DE DONATIO-
NIBVS.

Medina q. 23,
usque ad 28.

Art. I. Quid nam est donatio & quadruplex?

PROPOSITIO.

DONATIO proprie dicitur, cum quis ea mente dat, ut statim accipientis fieri, nec villo casu ad se reuerti velint, quae solum fit ad liberalitatem, & magnificentiam exercendam. haec non aliter, quam ex Etymologia nominis confirmatur.

PROPOSITIO.

Donatio quadruplex est. Vna absoluta, quae absolute dicitur, haec rem tibi dono. Secunda condicionalis, quando

conditio, si apponitur. Tertia modalis, quando dictio (ut) ponitur. Vltima causalis, in qua dictio (quia) proponitur. ut si quis dicat, quia mihi egenti adiumento fuisti, tibi 100. denarij, quae potius remuneratio appellanda est.

Prima diff. Donatio absoluta nitra quantitatem a lege statutam esse malida?

CONCLUSIO.

DONATIO omnium bonorum in foro conscientiae ualebit, & qui possidet ad restitutionem non tenebitur. Non est, quia nihil tam naturale est, quam, ut dominia in alios ex voluntate proprii Domini transferantur, praesertim quando huiusmodi translatio a lege in foro conscientiae non impeditur. & lex Tauri solum prohibet formam, constat ex consuetudine, quae est optima legum interpretis. nullus enim restitutionem fieri ab illo, qui bona omnia aliterius per donationem accepit, iussit.

Secunda diff. An donatio facta per metum ualeat?

DVA sunt opiniones. Prima Panor. in c. Abbas affirmantis talem donationem ualere, sed postea per iudicem esse irritandam. Secunda opinio est Almaym d. 15. qui negat ualere.

CONCLUSIO.

Donatio per quemcunque metum facta est in conscientia nulla. Ratio est, quia donatio debet esse libera. Ita enim, nimis, atque extenuat libertatem metus mediocris, aut minime illo metu, qui donat, non donaret, oppositum tenent omnes Theologi, atque Canonistae affirmantes solum esse nullam donationem, quando metu cadente in constantem animum fit.

CONCLUSIO.

Qui metu compulsus donauit, & iuramento firmavit, hoc iuramentum adimplere tenetur, & ille, cui facta est donatio, non tenetur remittere, si nondum accepit, vel restituere, si acceptum tenetur. Definita est in c. 1. de iure iurando, ubi ratione iuramenti debitor, ad soluendas usuras compellitur.

R 3 Ter-

*Tertia diff. An donatio facta solo interiori voluntatis alicui sit
conscientia ualida*

CONCLUSIO.

QUANDO consensus expressus utriusque partis non interuenit, donatio est nulla. Ratio est, quia donatio est, contractus, & contractus est attractio voluntatis utriusque partis. Hic autem non fit talis attractio. Quia non acceptatur. Hinc, nulla erit donatio per scripturam, & coram testibus absenti facta, si antequam acceptetur, reuocetur. Deficit enim mutua uoluntas utriusque partis, quae ad donationem desideratur.

APPEN.

*Quarta diff. An donatio facta meretrici ab amico
sit ualida?*

CONCLUSIO.

VALIDA est, nisi nimio amore amans rationis usum amiserit. Ratio est, quia amor non aufert libertatem, quoadmodum metus, propterea quod, amor a uoluntate prociscitur; metus autem sine timore ab extrinseco contra uoluntatem infligitur.

*Quinta diff. Valetne donatio sub conditione facta con-
ditione non existente?*

Animaduertendum est primum, valere donationem praesentem in testamento factam secundum ius civile, etiam uno ex quatuor conditionibus sequentibus non adimpleta, scilicet, si fuerit conditio impossibilis. ut si testator dixerit, lego Petro 100. si eorum digito tetigerit, uel secundo si fuerit turpis, ut si fecerit tale peccatum, aut tertio si fuerit matrimonium impediens, ut si non uisuerit, aut quarto, si fuerit impeditum alterius maioris boni. Ratio dicat, lego centum, si religionem non ingredietur. Ratio est, quia huiusmodi conditiones in iure pro non appositae habentur.

CONCLUSIO.

In foro exteriori donatio facta sub conditione aliqua ex iis quatuor per testamentum, et non existente condicione ualeat. Definita est in finali, & in c. uerum, de conditionibus appositis.

CON.

CONCLUSIO.

In foro conscientiae donatio sub conditione aliqua ex quatuor facta conditione non existente, non ualeat, quia colligitur uoluntatem testatoris fuisse, ut conditio adimpleretur. Ratio est, quia deficiente conditione, deficit donantis uoluntas.

Est tamen limitanda conclusio, nisi ille, qui donauit uoluerit, ut eius donatio secundum ius civile intelligeretur. cognoscatur, autem non fuisse testatoris uoluntatem, si fuerit literatus, nouit enim ipse testamentum secundum praedictas leges esse interpretandum.

Limitatio.

CONCLUSIO.

Iudex in foro exteriori inique faceret proferendo sententiam contra donantem non impleta conditione una ex quatuor positae, si insinuauerit testator se noluisse ualere donationem, nisi conditione adimpleta. Ratio est, quia id esset presumptio legis.

CONCLUSIO.

Quando qui donat est bene iuris civilis conscius, etiam conditione una ex illis quatuor posita non existente, donatio ualebit. Quia uisus est secundum iuris formam donare.

*Sexta diff. An ualeat donatio causalis, causa non subsequuta, &
modalis, modo non subsequuto?*

CONCLUSIO.

QUANDO donatio causalis, est inter uivos, causa non subsequuta, intentio donantis est omnino consulenda. Et idem dicendum est de modalis, modo non subsequuto, ut si quis dicat, dono tibi rem hanc, quia recte mea negotia gessisti. si non ita factum fuerit, donantis intentio erit consulenda. Ratio est, quia tunc tollitur omnis scrupulus aliqui enim nunquam retinens donum, bona fide possidebit. Nam ager contra conscientiam, cum sit dubius, a qua dubitatione liberari non poterit, nisi per consultationem.

CONCLUSIO.

Si causa, uel modus donantis non fuerit expressus, sed praesumptus, nihilominus, uel reddere acceptum, uel donationem intentionem consulere tenetur. Et ratio est, quia aliter mala fide retinebit.

R. 4. Hinc.

APPEN.

Hinc, quæsa, quæ accepit munuscula: ut alliceretur, si non consenserit turpitudini donantis, ad restitutionem tenetur, quia deficit voluntas donantis.

CONCLUSIO.

APPEN.

Quando res, ob causam præsentem donatur, & causa non existente accipitur, accipiens tenetur ad restitutionem. Quia deficit voluntas dantis, quæ est donationis ratio.

Hinc, accipiens Eleemosynam sicca paupertate, et restitutioni obnoxius.

CONCLUSIO.

Si donatio fuerit in testamento, dispositioni iuris statum est, nisi abunde testatoris voluntas constet, quia leges disponentes legata conditionalia, causa siue modus conditione, non subsequuta quando contrarium testator non expressit fundatur in præsumptione, quia præsumit, quod si aliud testator voluisset, expressisset.

¶ 11. Diff. An valeat donatio modalis alicui facta, ut faciat quod ratione sua sit, vel charitativè facere teneatur?

CONCLUSIO.

Quando opus est gratis debitum peccat mortaliter, qui munera, siue pecuniam accepit pro opere præstante, & ad restitutionem tenetur. Ratio est, quia dans non gratis, & volens, sed inuitus, & ad redimendam vexationem lat.

APPEN.

Hinc, consilarii regis iustitiæ ministri stipendium, si quid ultra stipendium accipiant pro ministracione iustitiæ ad restitutionem tenentur, idem est de reliquiis ministris inferioribus iudicium.

APPEN.

Hinc, Sacerdotes quando gratis tenentur sacramenta administrare, & pro administracione quicquam recipiunt ad illius restitutionem tenentur. Constat ex Can. non solum 14. q. 5. datur enim eleemosyna plus solita ad redimendam vexationem, ideo caueant Sacerdotes libentius confessiones offerentium pecunias, quam non offerentium audientes.

Hinc, recipiens donum: ut ab opere illicito. v. g. ab homicidio, &c. abstinere, ad restitutionem tenetur.

CONCLUSIO.

Pro opere debito ex præcepto recte pecunia exigitur, quæ operanti à lege statuitur. Dignus enim est operarius mercede sua.

Hinc.

Hinc Sacerdos pro administracione sacramentorum de cetero, & medicus pro curandis infirmis, quos ex præcepto non esset alius medicus curare teneretur, aliquid exigere poterit; atque etiam testis non pro testimonio dicendo, sed quia aliquid eius causa consumpsit, & lucrari poterit.

CONCLUSIO.

Pro opere, siue ex iustitia, aut charitate, vel ex præcepto debito, aut pio opere supererogationis licebit pecuniam dare, & recipere non animo utendi, aut emendi illud opus sed inducendi alium ad tale opus exercendum. Colligitur expressè ex cap. quia pro 2. q. 2. & ex Cap. & si quæstiones de symonia.

Hinc, Episcopus, cui datur aliquid, ut libentius digniori faciat, & Iudex, cui munus tribuitur, non ad redimendam vexationem, quam vir bonus censetur, sed ut facilius, & libentius bene iudicet, & testis, cui eadem ratione aliquid datur, ad restitutionem minime tenetur, quia dans non inuitus dat, neque symonia aliqua committitur.

¶ 12. Diff. An qui accepit donum ob turpem in causam, & qui promissis, causa turpi subsequuta, promissum adimplere teneatur?

CONCLUSIO.

Si conditio nondum est completa promittens contra quam rescindere tenetur. At enim Isidorus: in malis rescindere fidem, in turpi voto muta decretum. tenetur enim impetire flagitium committendū, quod nisi rescindendo contrarium impedi non potest.

CONCLUSIO.

Flagitio iam commisso, promittens pecuniam pro illo committendo promissum solvere tenetur. Constat ex Can. debitores. de iureiurando. lege q. de voto.

CONCLUSIO.

Qui accipit pecuniam pro flagitio commisso, illam restituere minime tenetur. Quia dans sponte dedit. De hac supra.

IX. Diff.

*IX. Diffi. An qui promissa rem certam, quam ante traditionem alii
quo modo alienauit, æquivalentem restituere teneatur?*

CONCLUSIO.

Qui promittit aliquid in spe, &c., vt equum &c. tenetur sub pena peccati mortalis adimplere promissum induit dum illius speciei, aut æquivalentis reddendo, tenetur enim homo homini iure naturæ fidem seruare, etiam non interueniente iure iuramento; & peccat promittens rem grauem, & non potens illam præstare.

X. Diffi. Licet ne pecuniam accipere pro iniuria remissionis?

CONCLUSIO.

Nequaquam licet. Nam remittere iniuriam est animæ reddendi malum pro malo remittere, & cum talis remissio sit opus spirituale, esset symonia pecuniam pro illa recipere, debemus enim gratis delicta proximis remittere: quem admodum nobis Deus condonat.

CONCLUSIO.

Ab actione iniuriarum integrum est pro pecunia recedere. Constat ex Can. si quis contractus dist. 40. & ex glossa ibidem. Nam qui iniuria affectus est, non tenetur damna illata in persona fama, aut fortuna remittere. Propter ream quod, lege diuina solum obligatur ad deponendum animum sumendi vindictam, aut reddendi pro malo malum. Difficilimum tamen est discernere, depouueritne vindictæ animum, quem quidem habet, si gaudet, vt aduersario similis iniuria inferatur.

Med. q. 16. 17. & 18.

QUESTIO DE PRÆSCRIPTIO
N I B V S.

Art. 1. Quidnam est Præscriptio?

CONCLUSIO.

Præscriptio est dominium æquisitum auctoritate legis post temporis spacium à lege permissum. hæc Conclusio, quæ continet præscriptionis definitionem, intelligitur facile positæ his, quæ ad legitimam præscriptionem desiderantur; quæ quidem sequentibus propositionibus comprehenduntur.

PRÆ

PROPOSITIO.

Ad legitimam præscriptionem continua possessio rei præscribendæ per totum tempus a lege decretum est necessaria, ut si lex decennium statuat: illam continuis decennis possidere debet.

Hinc, qui finito quinquennio, rem alienaret, & postea per aliud quinquennium possideret; non præscriberet.

PROPOSITIO.

Est etiam necessaria bona fides in possidente, id est, ut toto tempore præscriptionis non sit rei alienæ conscius. Constat de reg. iur. in 6. quia possessor malæ fidei nunquam præscribit.

PROPOSITIO.

Est quoque necessarius in præscribente titulus, id est, actus, quo dominium transferri solet.

Hinc, possidens rem inuentam non præscribit. Quia de rebus rei inuentæ nunquam transfert dominium.

Hinc, neque fur, aut latro præscribere potest. Propter eandem rationem. Vide glossam in c. Si diligenti de præscriptionibus.

PROPOSITIO.

Est quarto necessarium, vt res præscribenda sit talis natura, ut a iure præscribi non prohibeatur.

Hinc, subditus præscribere non potest contra Prælati obedientiam; vt in aliquo casu obedire non teneatur.

Neque etiam: vt stipendium visitanti Episcopatum alius solvere non teneatur, vt constat ex c. Cum ex officio de censibus.

Tum nec potest quis præscribere: ne Ecclesiasticum in terdictum seruare teneatur: ut definitum est in cap. Alma mater de sententia excommunicationis in 6.

Neque laicus ius patronatus, aut ius exigendi decimas (vt habetur in ca. Ante, de præscriptionibus) præscribere potest.

Neque limites vnius diocesis ab alia præscribi possunt vt in c. Super eo. De parochiis est definitum.

Neque homo liber præscribi potest. Quia prohibetur. 16. q. 3. Cano. Placuit.

Neque publicæ res: ut via, platea &c. quia prohibetur per lege præscriptio. C. de opere publico.

Neque pensiones, vel tributa, quæ Principi Reipublicæ, aut ciuitati soluuntur. Ita definitur dicto Cano. Placuit, Neque

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPE N.

Neque res dotalis, aut pupillorum durante pupillari-
tate, quæ est usque ad 14. annum, aut bona minorum sine
iuris solemnitate vendita, vel bona Ecclesiæ absque con-
sensu Capituli alienata. Qui eorum alienatio a lege, &
a iure præscripti prohibetur.

APPEN.

Neque res, quæ a testatore alienari prohibetur, quia hoc
ius uetat per textum, & glossam in lege 2. C. de usucapioni-
bus pro emptore.

APPEN.

Neque res possessa alieno nomine; ut commodata, quia
quod alieno nomine retinetur, non vere possidetur.

APPEN.

Neque res empta ab eo, cui est interdicta suorum bono-
rum administratio. Nam, ut res minorum præscripti non
possunt; ita neque aliorum, quibus dantur curatores pro-
pter suarum rerum abusum.

APPEN.

Neque currit præscriptio contra ignorantem. Quia non
est in culpa, qui ignorat rem ab alio possessam esse suam;
neque contra impeditum, ut contra excommunicatum,
cui non datur actio in iudicio, nisi fuerit in mora petendi
absolutionem.

APPEN.

Tandem neque qui precario possider, id est, ad preces ut
ri Domini; nec debitor præscribere possunt; neque emptor
teotæ, id est, qui emit agrum ad tempus per suam, aut alio-
rum uitam, neque centuarius, qui per aliquod tempus pen-
sionem non soluit, quia hi omnes non habent bonam fi-
dem; cum sint rei alienæ conscii.

L. Dubium. Quot modis præscriptio interrumpitur?

So. eodem ar. 1.
Modi 9. 6.

R. uariis. Primo per malam fidem superuenientem an-
te præscriptionem finitam, ut habetur in ca. si. de præscri-
ptionibus. Secundo per litem contestationem, id est, per peti-
tionem actoris in iudicio, & per responsum illius, contra quod
agitur, & aliis modis apud Sylvestrum.

L. Dubium. Etne idem præscriptionum tempus?

So. ar. 4. citato.

R. uaria sunt tempora, est enim longum, ut annorum, in-
ter præsentis 10. & 10. inter absentes, atque hoc contra sui-
cos, & priuatas personas & c. longissimum 40. annorum con-
tra Ecclesiam, & contra Romanam Ecclesiam 100. annorum
in his autem iurisperiti sunt consulendi.

Art. I.

*Ar. 1. An finita præscriptio legitima, si Dominus rei inueniatur,
præscripti iure præscriptio non possit illam inferre
conscientia retinere?*

So. eodem loco.

Glossa in capitul. Vigilanti. de præscriptionibus tres
tenet opiniones; quarum prima affirmat teneri ad restitu-
tionem, quocumque tempore conscientia rei alienæ super-
uenerit.

Secunda opinio asserit possidentem teneri ad restitutio-
nem si titulo gratuito donat. onis possideat: non autem si
titulo oneroso, scilicet, emptionis.

Tertia tenet absolute finitam præscriptionem cum bona fi-
de esse tutam in conscientia, & ad restitutionem minime
teneri, quam sequitur Soto: Adrianus optime distinguit.
Nam, aut ille contra quem præscribitur, fuit negligens in
recuperando sua bona; quia potuit, & illa recuperare desit
aut fuit negligens, quia ignorabat rem suam esse apud
alium, aut nesciebat apud quem esset, vel aliqua iusta de
causa sciens rem apud alium esse recuperare, aut repetere
non potuit.

CONCLUSIO.

Quando creditor fuit negligens in repetendis suis bonis,
& præscribens bona fide, & titulo habuit possessionem,
tunc finito præscriptionis tempore, ad restitutionem non
tenetur. hæc est Scoti, & Adri. & Sylvest. ubi supra, qui di-
cunt esse omnium Theologorum. Definita est expresse in ca.
sanctorum de præscriptionibus. & in cap. Placuit 16. q. 3.

Hinc, emens rem furtiuam bona fide, si per triginta an-
nos illam possideat ad restitutionem non tenetur. Ita defi-
nitur in lege, si aliena, de usucapionibus. perinde qui emit
a minori, quem maiorem esse arbitrabatur, ut colligitur
ex text. & glossa in cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis.
Idem dicendum est de illo, cui est res furtiua legata, si per
30. annos bona fide illam possideat. Ita habetur S. furtiue,
de rebus Ecclesiæ non alienandis. Idem quoque iudicandum de hæ-
rede singulari in rebus furtiuis defuncto succedente.

Hinc, qui per tempus immemorabile decimas non sol-
uit, ad restitutionem non tenetur. Quia potest illas præscri-
bere, tamen diligenter notandum, Theologis, ut
semper in his consulant Iurisperitos, qui si dixerint in ca-
lu,

APPEN.

APPEN.

su, de quo interrogantur, habere locum præscriptionem; tunc præscribens ad restitutionem non tenebitur. Si minus, erit restitutioni obnoxius.

CONCLUSIO.

Quando ille, contra quem præscribitur, toto præscriptionis tempore fuit impeditus, vel ignorantia, vel alio iusto impedimento, quominus rem suam apud alium retinere peteret, etiam finita præscriptione (si fuerit rei alienæ conscius) ad restitutionem suo Domino faciendam tenebitur. Patet, quia ratio, ob quam lex transfert Dominium in præscribentem est; ad puniendam negligentiam Domini, qui rem suam per longum tempus negligit; ut expressè in cap. Vigilanti, habetur; & cum in præsentia ratio legis cesset, cessare debet lex, præsertim pœnalis hæc conclusio est Adria. ubi supra, & Medina, & Sylvest. contra Socum hac distinctione.

Prima diff. Possessor mala fidei, finita præscriptione, tenetur in conscientia restituere?

Glossa in cap. fin. de præscriptionibus, & Adria in hac materia varias citant opiniones, quarum. Prima dicit omnes leges civiles concedentes præscriptiones 30. aut 40. anno. cum mala fide non esse per Ca. finale de præscriptionibus reuocatas. Secunda opinio est Pano. in Cap. fin. citato asserentis leges omnes concedentes mala fidei præscriptionem, esse omnino per ius canonicum abrogatas. Tertia opinio est Medina, quæ dicit quo ad res quæ sunt apud præscribentem requiri bonam fidem in præscribente, & quantum ad hoc esse prædictas leges civiles reuocatas; non autem quantum ad ius petendi, vel exigendi, vel aliquod debitum, aut seruitutem, ut si statuto caueatur, ut debitum amittatur, si per triennium non petatur. Quarta opinio est Adria, distinguens de mala fide, quam potest quis habere cum peccato, & sine peccato.

CONCLUSIO.

Ius canonicum reuocans præscriptiones mala fidei, leges civiles negantes in iudicio actionem Domino rei præscriptæ, non reuocat. Nam, cum leges illæ sint iustissime, quia puniunt negligentiam Domini, propter quam res dominia confunduntur, quod quidem in iudicio reip-

reipublicæ redundat non erunt profecto per ius Canonum reuocata.

CONCLUSIO.

Ius canonicum mala fidei præscriptionem reuocans, leges civiles transferentes dominium in mala fidei possessoribus, abrogat. Nam quantum ad hoc, leges illæ sunt iustæ, & contra ius diuinum, & naturale. Iniquum, n. est; ut conscius rei alienæ (iure canonico hoc expresse prohibente, ut ex cap. finali citato constat) præscribat.

Hinc, debitor uectigalium tenetur in conscientia restituere, quando quæstor uectigalium per triennium ab illis uectigalijs petere neglexerit licet finito triennio in iudicio ratione præscriptionis conuinci non possit, quia est possessor mala fidei. Perinde iudicandum est de Domino, a quo per negligentiam famulus stipendium non petit.

Secunda diff. Potesne aliquis præscribere rem alienam habens, dubiam conscientiam?

AP. EN.

Soc. arti. 4. supra.

Dubius dicitur, qui est incertus, & habet argumentum in utraque partem, quorum ratione neutri parti assensum præstat glossa in cap. finali de præscriptionibus, & Pano. cum glossa, & Medina partem affirmantem tenent, Adria in hoc tractatu partem negantem defendit.

Dub. quæ sit.

Stante conscientia dubia sine meum, an tuum, quod possideo, ad restitutionem non tenetor. Nam, ut in pari causa turpitudinis melior est possidentis conditio; ita in præsentia.

CONCLUSIO.

Tenetur tamen, qui ita dubius est, omni modo possidendi inuestigare ueritatem. Alioquin enim habebit iam igno-

CONCLUSIO.

rantiam, quæ est culpabilis. quare, uel tenetur diuidere bona cum suo rivali, uel si fuerit incertus pauperibus dare.

CONCLUSIO.

Qui ita dubius est, possideatne alienum &c. durante conscientia dubia, præscribere non potest. Nam qui talem conscientiam habet, tenetur habere animum paratum ad restitutionem alienum, etiam si post mille annos fuerit ueritas comperta. & qui præscribit finito præscriptionis tempore ad restitutionem non tenetur.

Dubium

*Dubium. An quando defunctus habuit malam fidem, si autem
serem fortunam detinere, heres illius pra-
scribere possit?*

Sed ubi supra, partem affirmantem tenet; nihilomi-
nus cum gloss. in §. furtive, instituta de usucapionibus mul-
tos ibi text. adlucente. dicendum est, tale haerem, siue vi-
uersalem, siue particularem, nullo tempore praescribere
posse, quantumcunque bonam habeat fidem. ceterum si
haeres bonae fidei rem furtivam alteri vendat, emptor spa-
cio 30. aut 40. annorum praescribere potest.

PROPOSITIO.

Haeres autem bonae fidei defuncto bonam fidem, siue ti-
tulum habenti, succedens praescribere potest. Quia ipse
habet titulum haereditatis. v.g. De fundus bona fide possi-
debat rem alienam domi inuentam. hic non habet titulum,
sed bonam fidem, quae quidem res praescribat ab haere-
de, cum titulum, & bonam fidem habeat. Haec de Prae-
scriptionibus.

QVAESTIO DE LVDI
RESTITVTIONE.

*Ar. Unicus. An qui lucratur pecuniam contra legem prohi-
bitionem, aut iudicis sententiam ad restitu-
tionem tenetur?*

Tres sunt opiniones. Prima Palud. affirmantis cen-
ti in conscientia, vel pauperibus, vel amittenti illam, resti-
tuere, quocunque ludo illam acquisierit, nisi sit ludus Rei-
pub. vtilis, ut est hactiludium. Secunda est S. Tho. asseren-
tis ad restitutionem obligari, quando ludus lege prohibe-
tur. Tertia est Alex. & Sylu. qui docent ad nullam restitu-
tionem teneri lucrantem ludo prohibito, de sumptis casibus
infra exponendis.

CONCLUSIO.

Lucrans pecuniam in ludo, neque iure naturali, neque
diuino ad restitutionem tenetur, neutro enim iure tenetur
aliquis ad restitutionem, nisi propter iniustam acceptio-
nem alieni, aut detentionem, quae sit inuito domino, & cu-
lucrans

Alex. Alen. 3. p.
q. 86. m. 4.
S. Th. 2. 2. q. 32.
Ric. art. 5. q. 8.
Med. 21. 5010
lib. 4. q. 5. Pater
Alcocer in sua
summa de los
fuegos.

lucrans pecuniam in ludo non retineat illam inuito Do-
mino, ad nullam restitutionem tenebitur.

CONCLUSIO.

Neque iure canonico, aut civili aliquis ad restitutionem
lucris obligatur. Quia leges prohibentes ludum, domi-
ni translationem non prohibent: quemadmodum leges
prohibentes a minori factam impediunt. nam quando lex
prohibet domini translationem, non imponit penam; quae-
dam lex Cano. imponit ludentibus, ut constat ex Ca-
non. Episcopus 35. d. & in c. clericus, de uita, & honestate cle-
ricorum.

CONCLUSIO.

Amittens pecuniam in ludo, illam in iudicio reperere
potest, & lucrans damnatus a iudice soluere tenebitur, eo
quod per authenticam alearum usus. C. de rescriptis. leges
enim prohibentes ludum, amittentibus actionem in iudi-
cio tribuunt.

*L. Dubium. In quibus casibus aliquis ad restitutionem pecuniae ludo
acquisita tenetur?*

R. in multis casibus, qui sequentibus propositionibus
continentur.

PROPOSITIO

Tenetur quando ludens non est Dominus, pecuniae a-

missae.
Hinc, qui lucratur a filiofamilias, qui est in potestate
patris, tenetur restituere. quia non est Dominus pecuniae
amissae, nisi sit parua quantitas pecuniae deperditae, vel ha-
beat patrem diuitem, vel ex voluntate patris luserit. Nam
si bona castrensia, vel quasi castrensia, nam eorum Do-
minium habet.

Hinc, qui lucratur pecuniam a seruo, siue a religioso,
est quoque restitutioni obnoxius, quia nullus istorum Do-
minium bonorum habet.

PROPOSITIO.

Si ludens habet dominium bonorum, est tamen eorum
administratio sibi interdicta, non potest in ludo pecuniam
amittere, & qui lucratur ad restitutionem tenetur. R. est,
quia, ut non valet donatio, siue alienatio ab illo, per quem
Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. S. cui-

APPEN.

APPEN.

APPEN.

APPEN.

Remissio.

APPEN.

cunque alium contractum facta, ita neque valebit alienatio facta per ludum.

Hinc, qui à minore existente sub tutore, aut curatore luatur, ad restitutionem tenebitur.

Perinde qui lucratur a coniugata; quia non habet administrationem bonorum, sibi, & marito communium, neque etiam dotis. Ratio est, quia lex prohibet alienationem per istas personas factam, nisi mediante auctoritate superioris curatoris, scilicet, aut tutoris, aut mariti, fiat alienatio.

Intelligendum hoc est, nisi paruitas materix excuset; aut mulier, ultra dotem habeat aliquorum bonorum administrationem, illa enim in ludo amittere poterit.

Hinc, religiosi studentes, ut non possint alienare bonam ratione alimentis data, ita neque inter ludendum amittere.

PROPOSITIO.

Quando persona, cui prohibetur alienatio, ut filiusfamilias, aut minor pecuniam à collussore hoc ignorante lucratur, tenetur ad restitutionem: non autem si collussor volens, ac lubens ad ludendum cum prohibito accesserit. Et ratio est; quia volenti, & consentienti non fit iniuria, cum etiam, quia filiusfamilias non prohibetur dominium acquirere. hæc propositio est Gab. & Syl. Oppositum tenet Patet à castro.

PROPOSITIO.

Quando religiosus habet facultatem donandi certam pecuniam, aut rerum quantitatem, illam per ludum in aliam transferre poterit. Hæc est patris Aleocer de mptis tamen religiosi ordinis minorum, quorum Prælati non possunt facultatem alienandi concedere; etiam si inquit, intentio Prælati tacita fuerit; ut per ludum talis pecuniarum quantitas non alienaretur. Opposita opinio est etiam probabilis, quia religiosus non habet facultatem in alium dominium transferendi, siue utrum rei contra voluntatem tacitam siue expressam Prælati, & nunquam talis fuit Prælati voluntas; ut ludo illa pecunia alienaretur.

PROPOSITIO.

Quando alter ludentium in ludo fraudem commisit, quicquid fraudulenter lucratus est restituere tenetur. Nam collussor intentionem transferendi dominium interuenit se fran-

te fraude nunquam habuit, & si fraudem nouisset ad ludum non accessisset. Committitur autem fraus, quoties leges inter ludentes constitutæ, non seruantur.

Secundum Dubium. Quid si alter ludentium sit peritissimus?

DD. vbi supra.

PROPOSITIO.

Si ambo sunt ignoti, quod peritissimus tunc lucratur, quia adiu imperitiam aduersarii ignorat, restituere non tenetur.

PROPOSITIO.

Intellecta autem aduersarii imperitia, & se longe peritior intelligens, tenetur, aut a ludo recedere, uel tantam palmam aduersario concedere, quanta, ut par sit utriusque conditio desideratur. Alioqui enim fraudulenter lustratur. Nam æquipollent fraudem committere, & aduersarii scientia multo inferiorem, pecunia expoliare.

III. Dubium. Quid si ambo ante se nouerant?

PROPOSITIO.

Si imperitus perito dixerit, age, quicquid lucratus fueris tibi condono, non tenebitur peritior ad restitutionem. Volendi enim, & consentienti, non fit iniustitia.

PROPOSITIO.

Peritior restituere tenebitur, etiam si imperitus volens, & sciens ad ludum accedat, si non dixerit, tibi quicquid lucratus fueris, condonare, uolo. quia cupiditas lucri excæcatillum, ne excessum peritiæ aduersarii animaduertat, timetiam, quia non vult transferri dominium, nisi seruatis ludi legibus, præsertim ludentium æqualitate. hæc est opinio doctissimi Patris Francisci Aleocer Opinio opposita est Medinæ, & ratio illius est; quia imperitus volens, & sciens aduersarii peritiæ, & ad ludum accedens iuri suo renunciare videtur; & cum volenti, & consentienti non fiat iniustitia, peritus non erit restitutioni obnoxius.

Sylu. uerbo lu-
dus q. 1. 1. 2000.
ubi sup. ar. 2.

*Quartum Dubium. Qui inducit aliquem ad ludendum timore
mortis, uel amissionis alius boni temperata, sine rula
re aliquis, si lucratur, tenebitur restituere?*

CONCLUSIO.

Qui dicit alteri, ego te interficiam si mecum non lue-
ris, uel non solam pecuniam, quam lucratus es, uel cora-
lius dixerit, si non luseris mecum, miserimus iudica-
ris, ad restitutionem tenebitur. quia deest libertas in indu-
cto, quæ est potissima radix iustitiæ translationis. Hæc est
S. Th. & Cas. ubi supra S. Tho. & Sylu. & Patris à Castro
de lege pœnali.

Quintum Dubium. Quid si statutus aliquid fuerit lucratur?

Cap. 31.

R. Pater Alcocer defendit teneri ad restitutionem indu-
centi. Et ratio est, quia, ut non potuit amittere, ita neque
lucrari.

Côtraria opinio est Peritissimi Sacre Theologiæ apud
D. Franciscu Salmanticæ prælectoris Patris Gaspari Vze
da; propterea quod, inquit, inducens liber ad ludendū ac-
cessitac proinde translatio perillū facta, in ludo ualebit.

*Sextum Dubium. Qui ludat pecunia credita tenebitur ad re-
stitutionem in ludo amissa restitutionem?*

Socubbi sup.

DVAE sunt opiniones. Prima est Patris à Castro, &
Sor. affirmantium amittentes pecuniam creditam, non te-
neri in conscientia ad illius solutionem. Quia lege cau-
tum est in Castella. ne quis pecunia credita ludat; extra
Castellam uero, ubi ius tantum commune seruatur ad re-
stitutionem teneri. Hos sequitur Pater Alcocer cap. 30. &
31. in tractatu (de los juegos) Opinio tamen Adr. probabi-
lior uidetur.

CONCLUSIO.

Nulla etiam lege prohibente ludum pecunia credita, a-
mittens pecuniam est ad illius solutionem obligatus. Et
ratio est, quia cum ludens pecunia credita, possit illam re-
petere coram iudice post solutionem factam; poterit quo-
que illam ratione mutue compensationis retinere, quāvis
ratione promissi illam soluere teneatur.

PRO.

PROPOSITIO.

Quando in regno Castellæ sunt bella milites tabulis aut
alea ludentes ad restitutionem tenentur. Constat ex lege
penultima, tit. 2. lib. 8. ordin. regal. Verum lex hæc solum obli-
gat militem, & in regno Castellæ existentes, quia leges cu-
ius Castellæ alia regna inuidissimo Regi nostro Philippo
subiecta minime obligant.

PROPOSITIO.

In omnibus casibus, in quibus aliquis ad pecuniam ludo
acquistam restitutionem tenetur, obligantur etiam, qui ta-
bulis, & fraudis causa fuerunt.

Hinc, habens domum ad ludendum paratam, & alios ad
ludendum inuitans, si fraudis faciendæ, aut iam factæ con-
tinebitur, quicquid fraude acquisitum fuerit, restituere
tenebitur, si tamen fraudis faciendæ, aut iam factæ con-
tinebitur.

Perinde etiam tenetur habens domum paratam ad ludē-
dum, si est causa, ut filius familias, aut alius, qui alienare
non potest, pecuniam amittat Et ratio conclusionis est, quia
non solum malefactor, uerum etiam omnes, qui sunt dam-
ni causa, ad datum resarciendum tenentur, ut usurarius,
& eius ministri, de quibus supra.

*Septimum Dubium. Quid si aliquis contendat inter se, sine ali-
quo facto, uel faciendo, aut quod hoc, aut illud
ueniat, sub certa pecunia
quantitate?*

Hoc genus ludi uulgo (apuestas) nominatur.

CONCLUSIO.

Quod hoc genere ludi quis lucratur, restituere non te-
netur, etiam si contentio de re illicita sit. v. g. si unus, dicat
tibi, uel dicas patri uerbum contumeliosum; alioquin, uel
tibi, uel ego tibi 100. ducatos dabo. Et ratio est, quia
quomodo res sit prohibita, pecuniæ tamen translatio uo-
luntaria est, & nullo iure impedita, siue prohibita. Opinio
etiam defendit, ubi subiungit propositionem sequentem no-
tari dignissimum.

PROPOSITIO.

Si contentio super rem, alioquin licitam, sub pœna
excom-

excommunicationis prohibeatur, quod tali cōtentione acquiritur, & retinetur, iure quidem acquiritur, & retineri dicitur.

VIII. Dubium. Quando lucrum ex ludo est restituendum, cui est facienda restitutio?

R. supra in questione, cui sit facienda restitutio, huius dubio satisfacimus.

IX. Dubium. Poteritne quis propria auctoritate accipere rem cuiuslibet titulo recompensationis, & a petitione pecunie in iudicio abstrahere?

Ad hoc licere opinatur. Soto lib. 4. de iustitia, & iure q. 5. ubi citat Adrianum, est dubius circa hanc rem.

PROPOSITIO

Si aliquis titulo recompensationis occupasset bonam lucrantis, vel debitum retinisset, non esset ei restitutio percipienda. Quia potest eius factum iuxta probabilem Adrianum opinione defendi. Hæc de ludo.

Modi. C. de res.
de legentibus
diff. differit.

QVAESTIO DE CAMBIIS.

Ar. 1. Quid, & quomodo est cambium?

Cambire est unam rem cum alia siue eiusdem, siue alterius speciei permutare. Mercatorum tamen usus fuit, ut nomine cambii permutatio pecunie unius generis permutatione pecunie alterius, siue eiusdem generis, sed alterius loci intelligatur.

CONCLUSIO.

Cambium est permutatio pecunie pro pecunia statim reddenda, vel si reddatur post tempus in alium locum, non est habenda ratio solutionis propter temporis spacium, sed propter loci distantiam, ut si Valentia cambietur per eundem, Romæ soluenda. Hæc est Cambii descriptio, quæ per particulam statim reddenda distinguitur à mutuo, in quo datur pecunia post aliquod temporis spacium reddenda; in cambio vero statim nisi loci distantia impediat, tumque nulla, ut infra dicitur potest haberi temporis ratio. conveniunt autem mutuum & cambium, quod uterque contra-

intrahentium pecunie permutatæ in alium transferri dominium.

Variæ sunt Cambii divisiones; dividitur enim in realem, & sicumtursus in purum & mixtum: tertio in iustum, & iniustum, & dubium. A Caiet. 4. à Navarro proponuntur septem cambiorum genera ad quæ omnes cambiorum contractus siue iusti, siue iniusti reducuntur. quorum primum est per officium, secundum minutum, tertium per literas, 4. per translationem realem, 5. ratione lucris cessantis, 6. de usucapione, & septimo ratione permutationis, aut venditione per officium. Ultima divisio, quæ omnia hæc cambiorum genera comprehenduntur est, quæ cambium dicitur in eadem ratione secatur in cambium ratione translationis pecunie ex uno loco in alium, vel ratione permutationis, & translationis simul.

Ar. 11. An cambium per officium sit licitum?

V. G. licetne habere mensam paratam, ut omnibus indigentibus pecunia mutuari possit, hæc lege, & conditione, ut tempore solutionis aliquid ultra sortem mutuanti reddatur.

Dux sunt opiniones. Prima dicitur, quem sequitur Medina, qui affirmat licere: huius sententiæ dicitur fuisse Scotum, q. 2. quod nec somniauit. Nam Scotus loquitur de negotiatione licita, quæ sit emendo, & vendendo in Republica, autem de cambiis, quæ ipse de usuris verba faciens, damnauit.

Navarro, arbitratur hoc licere auctoritate Reipublice tantum. Opposita opinio est Caietani asserentis cambium per officium nullatenus esse licitum.

CONCLUSIO.

Cambium per officium, ut in titulo ar. proponitur, nullatenus est licitum: est enim usurarium: ut constat ex definitione usuræ, quæ est, recipere aliquid ultra sortem ratione mutui; quod quidem ita est intrinsece malum, ut nullatenus sit licitum.

Ar. 111. An cambium per minutum sit licitum, in quo ratione permutata pecunia aliquid ultra sortem exigitur?

V. G. si detur à campfore moneta argentea pro autem hæc

Se liberum

Med. abisop.

hac lege, ut sibi pro singulis aureis tria, aut 4. dipondia reddantur.

CONCLUSIO.

Tale cambium per minutum est licitum. Ratio est, quia permutatio pecunie est licita, & tale cambium est permutatio pecunie unius generis pro pecunia alterius generis.

CONCLUSIO.

Integrum est campforibus ratione permutate pecunie, aliquid ultra valorem pecunie, quam reddunt exigere. sunt enim ministri publici, Reipublice. hac in re seruientes. nam ut aliis mercatoribus fas est ratione laboris, & expensarum merces carius vendere, quam emerunt, ita etiam in campforibus ratione laboris, & expensarum, quas consumunt in congregandis, & conseruandis pecuniis, aliquid ultra valorem pecuniarum quas reddunt exigi. hoc idem, quod licet campfori, publico, est etiam licitum cuiunque permutanti pecuniam. Ratio est, quia in hoc casu non est mutuum, sed permutatio, atque ita ratione laboris, vel alterius in commodum aliquid exigere licet. Ita enim decretum est in quadam pragmatica regie. Oppositum tenet Caietan. cauere tamen debent campfores, ne ratione permutationis, plusquam a lege statutum est, exigant.

Art. III. De Cambio per literas?

So. o. li. 6. q. 89.
& 10. Medi. ubi
sup. Cai. in hoc
tractatu.

Hoc est cambium sub hac forma celebratur, accipe 100. nummos aureos Valentie, & da illos mihi Romae.

CONCLUSIO.

Tale cambium per literas est licitum, si minus in uno loco, quam fuit acceptum in alio reddatur. Ratio est, quia campfor hic tantum exigere potest, quantum si translatum pecunie conducere, ratione laboris, & expensarum peteret. suum enim laborem, & expensas in hoc ministerio Reipublice, utilitates campfores consumunt.

CONCLUSIO.

Hec cambia non solum extra Hispaniam, verum etiam intra eandem sunt licita: ut si dentur literae Metinae ad Tolemaem, vel ad alium quantumcunque finitimum locum. eadem est enim ratio cambiendi ad proximum, & ad distantem.

Antem locum, & ut ad distantem licet, ita ad proximum non tamen tanta pecunia est exigenda ad proximum locum, quanta ad distantem. quia non tantum periculi est darentur, neque tot expensae fierent, si famulo pecuniae transferretur: ut ad proximum locum, sicut ad distantem transferretur.

CONCLUSIO.

Cambia, quae per literas ad loca distantia finguntur, sunt omnino illicita, & usuram palliatam continent. v.g. si quis diceret mercatori da mihi Metinae 100. & reddam tibi Valentiae totidem. ubi accipiens fingit se habere cambium, quod non habet. ubi etiam singuli argentei duobus dipondis nostris superant. Est enim contractus usurarius. qui datus pecuniam Metinae tempore solutionis, accipit ultra sortem ratione mutui, quod hac cambii forma palliat.

1. Diss. c. An in cambio per literas aliquid ratione expectata solutionis ex parte dantis pecunias campfori in alium locum transferendas, & ratione breuioris solutionis ex parte campforis exigendas?

V. G. sit pretium iustum transferendi 1000. à Metina ad Flandriam 100. dicatque Dominus pecuniae campfori, si remittis mihi 30. ex 100. quae erant tibi in Flandria solutur, expectabo te per duos menses, (y no sex a dia uista, id est, que se page el dia siguiente despues de uista la cedula,) vel sit casus ex parte campforis, ut dicat campfori, si recipiens literas; Hispani sunt tibi soluendae pecuniae, & redditurus 100. per 1000. si autem post mensem redditurus es 80. licet tunc ratione breuioris solutionis plus exigere.

CONCLUSIO.

Ratione breuioris solutionis in cambio per literas, plus exigere, quam esset propter tardiores solutionem reddendum campfori, haud licet. Quia talis exactio est usuraria omnino, & mutuo & quipollet. idem. n. est, ac si diceret deus tibi 1000. ducatos, si tibi statim uis solui, remittitur ex 100. si post mensem 80. quod quidem est apertissima usura ratione expectata, uel anticipata solutionis.

CON-

Limitatio

286

Questio

Est autem limitanda conclusio, dummodo, qui mutuatur illas non sit delaturus in Hispaniam. Quia tunc si mutuum retur, ut in Hispaniam redderetur, fieret in fraudem visum.

Caie. & Nauarro
de cambiis.

*I. Diff. Estne determinatum pretium illorum cambiorum, an varia
et poterit?*

V. G. si dicat hispanus Flandrensi mercatori. Hactenus pro 400. hic tibi datis reddebas mihi in Flandria 350. nunc autem, quia tanta raritas pecunie est Metinæ, quamta in Flandria redditurus es totidem 400.

CONCLUSIO.

Cambia propter veram pecunie raritatem licite augentur. Ratio est, à simili quia, ut ceterarum rerum pretium propter raritatem mercium augetur, ita & cambiorum pretium titulo permutacionis, quæ naturam venditionis induit, augetur.

CONCLUSIO.

Licite quoque cambiorum pretium propter abundantiam mercatorum, qui à campforibus pecuniam alio in loco ex regnum reddendam recipere cupiunt, augetur. Et ratio est, quia pretium rerum, non solum propter mercium raritatem augetur, verumetiam propter mercatorum abundantiam.

CONCLUSIO.

Quando cambiorum pretium propter monopolium campforum augetur, campfores quicquid extra iustum pretium aliarum nundinarum accipiunt, restituere tenentur. Quia inter se campfores conuenerunt ne ullus miliare nisi pro 10. aut 20. daret, uel quia ad se omnem pecuniam redeunt. Sed de his alibi.

Secunda Diff. Estne licita sequens cambiendi forma?

V. G. sume nunc 100. ducatos Metinæ in Flandria, pretio quo proximis nundinis Metinæ erunt cambia, soluendo. Caie. de cambiis absolute respondet, additque licitum esse se taxare pretium, quando nescitur, an plus, uel minus, sit ualitura pecunia.

CONCLUSIO.

Si campfor erat usque ad proximas nundinas seruaturus

De Cambijs.

287

pecuniam, & precibus compulsus illas mutuatur, cambii pretium usque ad proximas nundinas remittere poterit. Pater à simili, in Cap. Nauiganti, & in Cap. In ciuitate de mercis, ubi conceditur seruaturis merces posse illas carius vendere pecunia credita, quam numerata usque ad tempus solutionis pretium remittendo. Licet enim est vni cuique seipsum indemnem seruare.

CONCLUSIO.

Si campfor non est seruaturus suam pecuniam usque ad futuras nundinas, sed statim distracturus, & speratur cambia cetera in proximis nundinis futura, talis contractus est illicitus. Quia æquiualeat mutuo, in quo aliquid plus sortem recipitur.

CONCLUSIO.

Quando certo speratur minus ualitura, sunt et iniusta. Est enim manifesta iniustitia ex parte recipientis mutuum.

CONCLUSIO.

Si autem est incertum sintne cambia plus, aut minus ualitura, est licitus contractus. Et probatur à simili, quemadmodum licet mutuare frumentum tpe Iulii, tpe Natiuitatis Domini soluendum, ita tamen, ut incertum sit, an plus aut minus sit ualiturum. Caie. quem sequitur Soto, est.

Tertia Diff. Licetne campforibus recambere, quando ad terminum profectum non respondetur?

Dæ sunt opiniones. Primæ Caie. & Soto affirmantium nullo modo hoc licere. Contraria opinio est Parisiensium, quos sequitur Nauarro.

CONCLUSIO.

Recambium est licitum, non ratione temporis, sed lucri cessantis. Et ratio est, quia ars campforia, in qua pecunia pro pecunia à loco ubi est rarior, ad locum, ubi adundantior est, permutatur, est licita. Quare quando aliquis inuius ab arte mercatoria, exigere poterit.

Hinc, campfores à regibus, & ab aliis nobilibus propter dilatatam solutionem cambia, & recambia exigentes non sunt in statu damnationis, quia non ratione temporis sed lucri cessantis illud exigunt.

APPEN.

II II, Diff.

Nauarro ca. 13.
de camb. sot. q.
13. art. 1. ubi sic,

scat. Alioquin enim perinde esset, ac si pecunia scænorè exponeretur, quod est certissimum vsuræ argumentum. Hæc de Cambiis.

Th. 2. q. 98.
ar. 2. & ibi. Ca.
& Canonistæ in
e. pro vsuris, de
donationib. an-
ter uirum & ux-
orem. Sor. li. 6. q.
8. ar. 2. eundem
consule ad se-
quentes diffi-
cultates.

QVAESTIO DE CONTRACTV SOCIETATIS.

Art. 1. An quando unus ponit pecuniam, alter industriam, & laborem, possit pater pecuniam deducere in partem, ut principale nullum subeat periculum?

Tres sunt modi contrahendi societatem. Primus quando oēs ponunt industriam, & laborem, & pecuniam. Et hic nullam habet vsuræ speciem, vel iniusticiam, nisi unus alium decipiat. Secundus est inter tres contrahentes, quorum primus ponit pecuniam, secundus solam industriam, & tertius labores, & operam, vltimus modus est inter duos tantum; ita ut unus pecuniam alter vero expensas, labores, & industriam collocet.

CONCLUSIO.

Licitus est contractus, quando unus dat alteri pecuniam in societatem; si tamen licita fuerit negociatio. Quia hic nulli fit iniustitia.

APPENDIX

Hinc, contrahens societatem cum vsurario, aut cum piflore illicite negociante, non poterit ex pecunia ad tale negotiationem data, reportare lucrum. Nam esset iniustitiæ particeps.

CONCLUSIO.

Qui dat pecuniam socio hac conditione, ut lucrum ex negociatione diuidatur, capitale indemne seruetur, vsuræ committit. Quia non est contractus societatis, sed mutui. Nam, ut in mutuo pecunia mutuata est reddenda, & talis contractus æquipollet huic. Accipe mutuo mille, ut eadem cum lucro reddas.

CONCLUSIO.

Ut contractus societatis sit licitus, debet pecunia cum lucro, & damno exponi, ita, ut damnum, & lucrum sit commune. Expresse definita est in cap. pro vestris, de donationibus inter virum, & uxorem, & in §. 1. & 2. Instituta de societate. Alioquin enim non humana, sed leonina societas esset censenda.

Prima

Prima diffi. Eratne societas hac lege contracta, accipe mille ducatos, & ex illis quingenti non sint damno expofiti, reliqui vero sint damno, & lucro subiecti?

CONCLUSIO.

Contractus erit licitus, si tamen ex parte, quæ non est periculo expofita nullum assequatur lucrum. Alioquin enim esset vsura ex parte, quæ indemnis seruanda est. Quia esset contractus mutui vsurarii.

II. Diffi. Licetne cum triplici contractu iure societatem?

V. G. sit primus sub hac forma, accipe mille ducatos ad negociandum cum lucro, & damno. Secundus, eni do tibi singulis annis viginti pro assecuratione, ut nullum in fine anni damnum mihi eueniat. Tertius præterea, do tibi 10. ducatos pro assecuratione, ut ex mille ducatis lucrum 100. ducatorum obtineatur. Tres sunt opiniones. Prima est Io. Ma. afferentis esse licitum talem contractum, quem sequitur Syl. Secunda opinio est Caie. affirmantis, si tẽpore, quo fit contractus societatis, fiant alii duo, nequaquam licere, si autem successiue, licet, ita contrahere. Tertia opinio est Soti. siue successiue, siue simul fiant, esse illicitum hunc contrahendi modum.

CONCLUSIO.

Huiusmodi contractus societatis sunt liciti, si cum eodem cum quo societas contrahitur, fiant etiam si tẽpore, quo societas contractus efficitur efficiantur, nam cum sint liciti, si cum tribus distinctis personis fiant, cur non erunt liciti, si cum vna, & simul efficiantur. nullo enim modo isti contractus ratione mutui valent. Nam qui assecurat pecuniam alterius, non illam mutuo recipit, quamvis sibi pereat. Nam ratione contractus assecurationis nullum transfertur dominium.

I. Dubium. Licetne societatem cum illo contrahere qui non est negociaturus?

CONCLUSIO.

T. 1. 1. contractus est illicitus. Quia per illum vsura pellitur: cum mutuum cum lucro, vltra principale sub specie societatis, acquiratur.

T 2 Tertia

Tertia diffie. Contractus societatis eritne sub sequenti forma licitus?

V.G. debet Franciscus Matthæo 1000. ducatos, & quidā amicus. Francisci dicit Matthæo accipe 5000. ducatos mutuo per 6. annos, & eorum lucrum, dummodo debitum remittas.

CONCLUSIO.

Si contractus est mutui est, usurarius, si verbo est societatis contractus inter amicum Francisci, & Franciscū, atq; Matthæum, siue inter amicum Francisci, & Matthæū erit licitus. Non enim est mutuum, sed societas ad lucrum, & damnum: dummodo capitale in toto non constituitur: & ita ex lucro soluetur Matthæo. Quod Franciscus soluere tenebatur. Et hæc est optima ratio, & via ad soluendum debitoribus contrahendo, scilicet cum creditore societatem, ut ex lucro solutio fiat.

Quarta diffie. Quomodo licet contrahere societatem pecorū, & Armentariorum?

CONCLUSIO.

LICET dare alicui iumentum, aut bouem hac conditione, ut lucrum sit commune, & bos, aut iumentū si pereat sine culpa negotiantis Domino, & non negotianti pereat. Est enim verus societatis contractus. Est tamen diligenter cauendum, ne socius bouem in eadem ætate quam illum recepit reddere teneatur. nam esset usura, quæ (renuente) vulgo dicitur.

Hinc, si pereat culpa negotiantis, aut lucrari definat, tenebitur ad lucrum cessantis, & valores sumenti restitutionem. Quia fuit damna causa.

CONCLUSIO.

Licetum etiam est sub hac forma societatem cum alio contrahere. scilicet accipe hunc gregem, & cure illum, sineque fructus trahere. scilicet accipe hunc gregem, & cure illum, sineque fructus trahere. Si communes hæc lege; ut ego primos fructus recipiam. Si pactum vero fiat, ut oves non Domino, sed pastori moriantur, erit tunc mutuum usurarium. Propterea quod cum oves pereant pastori, erit illarum Dominus per contractum mutui, & tenebitur quod recipit oves, reddere, quod erat capitale, atque etiam fructus.

Quinta

Quinta diffie. Possint maritus uxoris dotem negotiationi societatis ad lucrum, & non ad damnum exponere?

TEX. in c. Ad vestram, de donationibus inter uirum, & uxorem, hoc insinuare videtur. Dux sunt opiniones: Soto negat, alii affirmant. Elegantius omnibus Nauarro in Manuali respondet, scilicet dandam esse pecuniam dotalem mercatori ad lucrum, & damnum, & ne pereat, dos esse faciendam contractum de eius assécuratione. Et hanc dicit fuisse intentionem Romani Pontificis, quæ est optima illius textus interpretatio.

Sexta diffie. An possit fieri in testamento legatum sub sequenti forma?

V.G. lego curatis parochialibus 100. ducatos, ita ut illi exponant negotiationi perpetuæ, ut ex lucro stipendium missarum singulis annis soluantur.

CONCLUSIO.

Licet contractus, & legatum. Ratio est quia est contractus societatis, qui licitus iudicatur, in cap. per vestras. Verum, melius erit emere censum illa pecunia, ut ex eo missarum stipendium soluantur.

Septima diffie. An contractus societatis sub forma sequenti sit licitus?

V.G. accipe 100. ducatos, quos tuæ negotiationi expono; dummodo mihi singulis annis 12. tribuas, ita, ut si intra 3. menses moriar, illa 100. tua sint, sin minus statim 400. reddere tenearis, quod si non reddideris obligeris 10. aut 12. singulis annis soluere, quandiu non reddideris.

CONCLUSIO.

Prima pars huius contractus, scilicet ut decem pro ratione societatis, &c. non est licita. Ratio est, quia ponit lucrum suum in toto; potest enim contingere, ut nullum omnino lucrum alter consequatur.

CONCLUSIO.

Alia pars contractus, scilicet, quod si post 6. menses fuerit superstes, & non reddiderit illa 100. teneatur pro 100. singulis annis 10. propter moram reddere, longo examine, & multis subdiuisionibus indiget, si contractus, ut fere

tur est suspectus ratione usurarum. Nisi istud fiat in penam dilatare solutionis.

Ostiana diff. Quando lucrum inter socios diuidi debet, ut iuxta seruetur?

CONCLUSIO.

Socii ita conueniant, ut singuli lucrum, secundum quantitatem fortis, aut, ut unus accipiat duas partes lucri, alius vero unam. hic contractus potius locationis operum negotiorum gestorum, quam societatis erit appellandus.

IX. Diff. In casu sequenti quando erit facienda restitutio

V. G. si unus ponat solam pecuniam, alter solam operam emendi, & vendendi, tertius deportandi merces & nundinis, quartus solam industriam. i. quibus meribus sit pecunia exponenda, & quo tempore sint merces emendae, & vendendae, & quibus.

CONCLUSIO.

Quando socii ita inter se conueniunt, ut singuli aequale lucrum accipiant, tunc singuli secundum quantitatem fortis accipere debent. v. g. ego apposui mille ducatos, tu uero apposuisti laborem, & industriam valentem duo milia, tunc ex lucri partibus habebis tu duas, ego autem unam. Ratio est, quia opera, & industria sunt maioris valoris plenius quam sola pecunia, ut ex §. de illa instituta, de societate habetur, & lucrum secundum quantitatem, & ualorem fortis est diuidendum.

CONCLUSIO.

Quando opera, & industria unus est aequalis pecuniae alterius, quia fortassis non est nauigatens aequalis lucri partem accipiet. Ratio est, quia utriusque partis est aequalis fortis, & lucrum secundum quantitatem fortis &c.

CONCLUSIO.

Quando exponens pecuniam, paciscitur, ut apponens industriam, & operam unam tantum lucri partem habeat, contractus est licitus; non ratione societatis, sed quia est negotiorum gestor. v. g. dedi Francisco mille ducatos ad negociandum, hac conditione; ut ex tribus lucri partibus

Franciscus unam tantum habeat, iste contractus non est societatis. quia tunc esset seruanda aequalitas, sed locationis. Quoniam ille negotiorum gestor illo pretio sua opera locat.

Secundum dub. Quid si unus pecuniam tantum, alter uero pecuniam, & industriam simul apponat?

R. iste habebit duas partes. v. g. ego apposui quingentos ducatos, tu mille. Praeterea, apposui etiam industriam, & operam, quae ualent mille. tunc mea fors potior erit, si autem mea industria, & opera ualent quingentos, tunc erit aequalis fors. Est autem hoc loco maxime animaduertendum Caie. consilium, qui dicit, in principio taxandos esse fortium valores.

Tertium dub. Quid si sint tres, & unus exponat pecuniam, alter laborem tantum, & tertius industriam?

CONCLUSIO.

R. consulendi erunt mercatores, & ab illis aestimanda erit opera, & industria, & iuxta taxatum valorem lucri diuisio erit facienda.

Caie. ubi sup.

X. Diff. Quomodo damni diuisio erit facienda?

CONCLUSIO.

Quando unus apponit pecuniam, alter uero solam operam, qui ponit operam damnum pecuniae pati non debet. Nam enim operam, & industriam perdit, quae uel est pretiosior pecuniae, uel aequalis. Ita definitum est in §. de illa, in fine, instituta de societate.

Quartum dubium. Quid si uendidi tibi pecuniam credita merces ualentes 100. hac lege ut illas renuideres, & lucrum esset commune?

R. est manifesta usura. Quia accipit in mutuo ultra sortem. Nam illa uenditio pecuniae credita mutuo aequiualeat, ac de contractu Societatis.

QVÆSTIO DE CENSIBVS.

Med. C. de reb.
per usuram ac-
quisitis. Sor. li.
6. q. 5. Mausero
in commenta.
de usuris. pro
tota hac q.

Ar. primum. Quidnam est census, & quadruplex?

PROPOSITIO.

CENSUS est ius, seu facultas exigendi ex re utili ali-
quam pensionem. v.g. ex prædio, seu domo, vel redditibus eius.
habet Petrus ius exigendi certam pensionem, siue pecuniā,
siue fructum aliquem, vt frumentum, oleum, vinum, &c.
ius illud compellendi re, quod habet Petrus, ut præfata
sibi soluas, census nominatur.

PROPOSITIO.

Census quadruplex est. perpetuus vnus, ut si census hac
lege vendatur; ut nunquam redimatur. Alter vitalicius, ut
si pro tota vita emeris, aut per duas vitas vendatur. Ter-
tius ad tempus, ut si census huius domus per decennium
vendatur. Et quartus redimibilis, vt si census huius prædij
hac conditione vendatur, ut quodocunq. dominus præ-
dij pretium restituat, census finiatur.

Ar. secundum. An emens census sit usurarius?

De hoc ar. disputant pleriq. Canonistarum super c. In
ciuitate de usuris, & horum, quidam negant esse licitum,
alii vero licitum esse affirmant.

CONCLUSIO.

Contractus census non est usurarius. Definita est ab Ec-
clesia in duabus Extrauagantibus. Martini v. & Cali-
xti 111.

CONCLUSIO.

Census est licitus, in quo non fructus, sed pecunia sol-
uitur. Quia cum liceat vendere fructus, licebit quoq. vende-
re pensionem pecuniariam. Nam pecunia fructibus æqui-
ualet, cum sint pecunia æstimabiles.

CONCLUSIO.

Census perpetuus licitus est, nec ullam usuræ speciem
habet. Quia est pura venditio fructuum vendibilium, reced-
to tamen rei Domini.

CONCLUSIO.

Census vitalicius non est illicitus. Quando est venditio
fructuum ad tempus indeterminatum, si per totum tempus
usuræ

uitæ ementis censum, qui cum sit pura venditio, nullum
habet usuræ vestigium.

Ar. tertium. Sitne licitum iura Regia, siue aliorum
magnatum emere?

CONCLUSIO.

EMPTIO iurium Regiorum, in quibus pensio pecu-
niaria, & non fructus venditur nullo modo est usuraria.
Quia in his contractibus non venditur, aut emitur pecu-
nia, sed ius exigendi pecuniariam pensionem. Neque. n.
dicitur Petrum emisse 10000. nummorum à Rege, sed ius
solum exigendi singulis annis illa 10000.

Ar. quartum. Census redimibilis, vel cum pacto de re-
trouendendo citius licitus?

CONCLUSIO.

QUANDO soluens censum ad illum redimendum co-
pellitur, possidens censum usurarius est. v.g. si fiat contra-
ctus in hunc modum, emo à te annum censum hac lege;
ut quando velim, pretium census restituere, & contractū
soluere tenearis. Et ratio conclusionis est, quia emptor in
iure constituitur, atque ita est certissimus usuræ palliatus
contractus. Perinde enim est, ac si diceretur, accipe mu-
tum, & singulis annis dum solutionis dies differtur, tot
nummos dabis.

CONCLUSIO.

Quando contractus census ita fit, vt quodocunq. ven-
ditori placuerit, illum redimere liceat, colligens censum
non est usurarius. Quia per contractum emptionis cum pa-
cto de retrouendendo dominium in emptorem transfer-
tur, & ex consequenti fructus restituere non tenetur, si re-
dimatur res, ut per multas leges. ff. de emptione. Constat.
Contractus, de quo est sermo, huius generis est.

CONCLUSIO.

Contractus census cum conditione, ut si intra certum
tempus non redimatur, deinceps irredimibilis, & perpe-
tuus sit, licitus est. Quia quo census est minus redimibilis,
eo est iustior magis. n. tunc emptionis, & venditionis, qua
dominium transfertur, naturam sapit, & quando tempus
redimendi limitatur, est minus redimibilis, quam si non
limitatur.

CON-

Quaestio
CONCLUSIO.

In his contractibus pretium à lege taxatum excedere non licet. Et si tunc ex parte pretii iniustitia. Hinc, contractus, in quibus ultra pretium à lege taxatum apponitur conditio, ut tot paria Gallinarum, vel quid simile solvatur, erunt iniusti, quia iustum pretium exceditur, & emens est restitutioni obnoxius.

L. Dubium. An census vitalicius intra decennium, vel aliud tempus limitatum, sit licitus?

R. I. C. A. R. damnat hunc contractum, nisi ratione laboris cessantis, vel damni emergentis iustificetur; cuius contractus malitia hinc colligitur: propterea quod per hunc contractum compellitur debitor ad reddendum acceptum, & ultra fortem.

II. Dubium. Pretium census vitalicii eritne ratum pro sua vita censum ementis minuendum?

V. G. si sit Senex minoris, quam si adolescens erit.

CONCLUSIO.

Si emens censum pro sua vita sit senex, aut ægrotudine rursus, iuste poterit maiori pretio, quam sit à lege taxatum emere. Ratio est, quia de eius salute desperatur.

CONCLUSIO.

Si fuerit adolescens, pretium à lege taxatum excedere non potest. Nam etiam si vitæ diuturnitas in senibus desperetur, non ideo vitæ longitudo in adolescentibus contemneretur. Frequentissime enim accidit, ut imbecillitas natæ sunt.

Ar. V. An census personalis sit licitus?

C. E. N. S. U. S. personalis dicitur, in quo persona obligatur nullo assignato prædio, vel re aliqua utili ad pensionem singulis annis reddendam.

Dux sunt Antiquorum opiniones, quidem licitum esse negarunt, quibus adhæsit Navarro in commentario de usufructu. Alii vero, quos Soto sequitur, affirmarunt.

CONCLUSIO.

Quando homo nullum temporale fructum proprium

De Censibus.

te, vel labore consequitur, quia, neq. mercator, neq. mercenarius, &c. est, neq. etiam ex propria industria aliquem fructum habet, sed solum redditibus nulla propria industria comparatis vescitur (ut sunt multi nobiles) hic, neq. uenit, neq. alius ab ipso personalem censum emere potest, sed solum potest tantum censum vendere, quantum eius bona fructificent. Constat ex definitione census. Nam, est emptio, & venditio pensionis ex re utili, &c. siue posito vendens nullum suum personæ fructum habeat, erit prorsus usura. Quia neq. venditio, neq. emptio est, & in hoc sensu est vera prima opinio.

CONCLUSIO.

Homo habens fructum temporalem ex labore, ut Mercenarius, & Artifex, vel ex industria, ut Aduocatus, Medicus, Miles, Procurator, etiam si alia bona immobilia non habeat, licite censum personalem uendere, & alius ab ipso sine usura emere potest. Constat etiam ex definitione census emptio, & venditio pensionis ex fructibus rei fructiferæ, & persona huius hominis (ut constat) fructifera est. Deinde, quia, ut multis in locis decimæ personales hæc solvantur, ita solui poterit personalis pensio. In hoc sensu est vera Soti opinio.

CONCLUSIO.

Census etiam super fructum bonorum immobilium, ut super pecus, iumentum &c. dummodo minus vendatur, quam supra rem immobilem, imponi potest. Et ratio est, quia talia bona sunt fructifera. Notanter dicitur, dummodo minus vendatur, quia cum mobile citius pereat: census citius extinguetur, quam si supra rem immobilem imponeretur. Et hac de causa hic census, & personalis sunt vitiosius vendendi.

CONCLUSIO.

Poterit quis dare alicui pecuniam hac conditione, ut ex fructibus per negotiationem pecuniæ acquisitis census personalis sibi singulis annis solvatur, neq. erit contractus usurarius, etiam si quando datur pecunia, conditio, ut sit census redimibilis, apponatur. Et ratio est, quia talis contractus non est mutuum, non apponitur pactum, ut aliquando capitale omnino reddatur, atq; ita omnis usurarum suspicio cessat, quod est maxime notandum.

Ar. 71. An conditio, quæ in extraxanti Martini V. ponitur, sint necessario in emptione, & venditione censuum seruanda?

SUNT autem octo conditiones, quas Navarro in tractatu de usuris refert, qui opinatur nullum esse censum fictum, in quo aliqua ex his conditionibus deest. Sicut autem, tenet oppositum.

CONCLUSIO.

Prima conditio, s. ut vendens censum assignet aliquam agrum, siue rem immobilem, ex cuius fructibus pensio soluitur, non est necessaria. Nam (ut supra diximus) census super personam, & rem quamlibet fructiferam, mobilem, siue immobilem, poni potest.

CONCLUSIO.

Secunda conditio, quæ est, ut res illa sola ad censum obligata maneat, & non cetera bona, neque persona venditoris, sed tantum ex fructibus rei sit census soluendus, necessaria non est. Quia, cum census sit pensio fictum, poterit aliquis vendere pensionem annuam solutam in genere ex fructibus suorum bonorum nullo prædio assignato. Nam, ut potest quis vendere annuos fructus cuiusdam prædii, ita & omnium bonorum, siue penonæ fructus.

CONCLUSIO.

Tertia conditio, nempe, ut sit iustum pretium necessaria est. Aliter enim æqualitas inter rem uenditam, & pretium non seruaretur.

Quarta conditio, uidelicet, ut pretium census non membratim, sed simul sit soluendum, nequaquam est necessaria. Nam contractus census est emptio, & venditionis, & ut ceterarum rerum uenditiones, pecunia creditæ, vel numerata fieri potest. Attamen poterit carius uendi pecunia credita, quam numerata, ut æqualitas utriusque seruatur.

CONCLUSIO.

Quinta conditio, quæ est, ut venditor census possit, si uoluerit, totum censum, siue partem redimere, reliquum totum pretium, uel partem, non est necessaria. Hæc supra demonstrata est.

CON-

Neq. est necessaria sexta conditio, nimirum, ut venditor non teneatur intra certum tempus redimere censum, si uoluerit. Quia radix census redimibilis, est pactum de redimendo, & cum habens censum sit verus Dñs, poterit nulla interueniente iniustitia pacisci, ne rem illam pro parte, sed totam simul redimere teneatur.

CONCLUSIO.

Necessaria est omnino septima conditio, s. ut quando apponitur census super aliquam rem determinatam, destructa re illa, census consummatur. Quia contractus census est venditio pensionis soluendæ ex fructibus ceteræ cuiusdam rei; quapropter si non sunt fructus, non erit pensio soluenda, cum non pensio quorumcunque fructuum, sed determinantorum vendita sit.

Hinc, contractus census eum conditione, ut destructo prædio, vel domo signata ad soluendum censum vendita alia bona assignare, vel aliunde censum soluere teneatur, est illicitus. Quia non seruatur rei venditæ, & pretij æqualitas, quemadmodum non seruaretur, si quis sub hac forma domum emeret, nempe, ut venditor teneatur illam reedificare, quando cunque destrueretur.

Hinc, quando census ponitur super omnia bona præsentia, & futura, & super personam, quæ est industriosa, non peribit census, nisi omnibus bonis, atq. etiam industria per se peremptis, patet ratione præcedentis conclusionis.

CONCLUSIO.

Conditio octaua, scilicet, ut res super quam census assignatur tantum fructum, quantum fuerit census, reddat, omnino necessaria est. Quia cum census sit venditio, & emptio pensionis soluendæ ex fructibus, si fructus rei non sit tantus, quanta est pensio, non erit emptio, aut uenditio, quia res emptæ non extat, & ita contractus sapientiam.

Hinc, censu super rem fructiferam semel imposito, quæ non reddit plures fructus, quam sit primus census, supra illam alius census imponi non potest. Quia nullus fructus reddendus restat.

Prima

APPEN.

APPEN.

1. Diff. Eritna census redimibilis licitus cum hac conditione, ut quādoque redimatur eodem pretio, quo fuit venditus, et dimendū sit?

MEDINA in fine operis de restitutione multas adducit conditiones.

CONCLUSIO.

Si contractus fuerit sub hac forma factus, ut tanti redimatur, quantum valuerit tempore redemptionis, non erit iniustus. Quia utriusque conditio incerta relinquitur.

11. Diff. An pactum in quibusdam censibus appositum sit licitum?

V.G. Si res vendatur, ut 10. pretii pars solvatur. Non primum Emphyteosim esse quando venditur directo, ut si quis to Dominio utili, & retento Dominio directo, ut si quis vendat rem suam alteri sub hac forma; Accipe domū tuam lege, ut singulis annis pensionem fructuum solvas.

CONCLUSIO.

Quando contractus est emphyteosis, iuste talis conditio apponi potest. Quia cum dominium directum retineat, potest iuste decimas pretii exigere. Quia res sua venditur.

CONCLUSIO.

In contractu census prædicta conditio erit iusta, si maiori pretio ematur census talem conditionem habens, quam alius illa carens. Nam ita æqualitas inter rem venditam & pretium servabitur.

1. Dubium. Eritne licitus contractus census cum sequenti conditione?

V si per biennium, vel amplius census non solvatur, in commissum cadat, id est, ut Dominus possessionis illam amittat.

CONCLUSIO.

In contractu emphyteosis iusta, & licita est hæc conditio. Definita est in cap. Querelam de iureiurando.

CONCLUSIO.

In contractu census iniqua est talis conditio. Quia pena excedit culpam iniquum enim est, ut si quis per biennium censum exiguum non solvat, possessionem ualorem 3000. ducatos amittat.

CON-

CONCLUSIO.

Conditio hæc esset licita, si ratione huius pœnæ apponitur ad servandam æqualitatem inter pretium, & cēsum, pretium census augetur. Nam perspicuum est censum, cum prædicta conditione esse preciosiorem, quam sine illa.

CONCLUSIO.

Esset quoque licita conditio, si ex malitia, aut negligētia pensionem solvere desineret, non autem si ex impotentia. Quia ubi nulla est culpa, nulla debet infligi pœna.

QUESTIO DE CONTRACTU
emptionis, & venditionis.

Ar. Unicus. An liceat rem carius in isto pretio vendere?

D hæc q. supra partim dissolvimus.

CONCLUSIO.

Vendens rem ultra iustum pretium ad restitutionem tenetur. Quia alienum invito Domino accipit. Non enim servatur æqualitas, cum res non tantum valeat, quantum pecunia, quæ pro illa datur.

CONCLUSIO.

Si venditor res suas vendere compellatur, & ex venditione damnum contrahat, tanto carius illas vendere poterit, quantum ex tali venditione damnum sibi redundat. Inter quum. n. est venditori, qui non sponte, sed compulsus precibus rem suam distrahit, seipsum servare indemnē. Quia, ut morem gerat amico detrimentum pati, non tenetur. Notanter dicitur si compellatur. Nam si se offerat licet præfatum detrimentum patiat, carius vendere non poterit. Quia volenti, & consentienti non fit iniuria.

Communis est opinio.

1. Dubium. Quid si res illa valeat 10. & ementi 5. valeat, quia res illa maxime indigeat, & si illam habere quingue lucraretur?

CONCLUSIO.

Non licet tunc vendenti rem suam carius vendere. Ratio est, quia necessitas emptoris non facit rem preciosiorem. Huius questionis intelligentia ex sequenti difficultate pendet.

Prima

Prima diff. Qua ratione iustum pretium cognoscitur

CONCLUSIO.

QUANDO Princeps, aut Respublica statuit mercedem certum pretium, nullo modo licebit carius vendere. Alioquin omnis excessus erit restituendus. Nam, ut Princeps habet potestatem transferendi Dominium rei inuito Domino, ut constat ex legibus de prescriptionibus: ita etiam potest uenditor inuito propter publicum commodum, ad certum rebus pretium statuere: ita, ut illud excedentes ad restitutionem teneantur.

Hinc omnes vendentes frumentum ultra pretium publicum, & alias merces, quarum pretium est à lege statutum ad restitutionem tenentur.

II. Dub. Cum leges humanae secundum uarietatem temporum variantur, obligabunt semper in conscientia legum, pretium alicuius merces discernere?

NOTA pretium à lege determinatum, aut esse inuariatibile, aut variabile, ut quot taxatur iuxta raritatem mercium, ut pretium frumenti in Hispania.

CONCLUSIO.

Cessante ratione legis taxantis pretium alicui mercedi cessat lex. v.g. raritas, seu abundantia mercium, & temporum est ratio variandi pretium: ut experientia constat. Id patet conclusio: quia, ut superueniente abundantia frumenti minuitur eius pretium: ita superueniente penuria maiori, quam fuerit tempore, quo lex condita est, debet pretium frumenti augeri. Alioquin enim lex illa esset iniqua, si magis emptori, quam venditori faueret. Nam, ut lex olim facta ante taxationem frumenti, si modo fieret, esset illicita, ita esset quoque, si nunc seruaretur.

CONCLUSIO.

Quando lex non imposuit pretium, illud censetur liberum, quod arbitrio peritorum in illa negotiatione imponitur: ut pannis, quibus non est imposuit pretium, illud aestimatur iustum, quod à peritis, & expertis mercatoribus taxatur. Definita est in legibus pretia rerum, si ad legem fideles ubi dicitur pretia rerum non esse taxanda ex illis, aut

utilitate singulorum, sed secundum eam sententiam prudentium, id est, peritorum in illa arte. Quare debet mercator peritus vendere, ut recta ratio dicat, & ut uellet sibi si empturus esset, secundum rectam rationem vendi. Et ita in confessionibus sunt mercatores examinandi, & iudices suarum venditionum constituendi.

CONCLUSIO.

Tuue pretium est iustum, quando negociator tantum lucratur ex mercibus, quantum Respublica ministro illius negotiationis constituere deberet. Illustrat Scotus conclusionem exemplo, ut si Respublica. Non haberet mercatores, teneretur aliquem ministrum conducere, qui pecunia ex aerario publico accepta, ex nundinis pannos deferret, tenereturque eius familiae alimenta praestare, atque etiam laborem, industriam, & itineris periculum soluere. Tantum igitur lucrum potest mercator ex mercibus sperare, quantum mercatoribus stipendium à Republica esset statuendum.

Tertium dubium. Quid si mensura panni in hac Republica iusto pretio vendatur duodecim dragmis. & mercator computatis expensis carius emit, poteritne tunc vendere, quantum emit?

CONCLUSIO.

NON potest carius vendere merces, quam sit pretium communi estimatione determinatum, ut seipsum indemnem seruet. Definita est in lege pretia rerum citata. Non enim potest aliquis cum aliena iactura se indemnem seruare.

Quartum dubium. Contingit, ut per spatium unius diei in nundinis pretia uariantur licetne hoc sit?

CONCLUSIO.

IN nundinis nunquam idem rerum pretium per totum nundinarum tempus seruatur, sed instar maris breuissimo tempore crescit, & decrescit. Patet ex illa uerissima, & receptissima regula, scilicet raritas mercium, & abundantia ementium, est ratio sufficientissima augendi pretium, & e converso. Quare cum in nundinis contingerit augmentum, vel decrementum mercium, siue ementium, erit sufficiens ratio variandi pretium.

Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. V. Quin-

Tertia diff. An emens, & decipiens venditorum ultra dimidium iusti pretij faciat fructus rei empti iuri?

V.G. si quis 49. emat domum valentem 100. & cōducit illam, an faciat fructus locationis suos. De hac re gl. in c. cum dilecti, de emptione, & venditione.

CONCLUSIO.

Quando dolus, siue deceptio dat causam contractui, id est, si ego tibi persuadeam, ut vendas mihi rem, quam non eras venditurus, tunc talis contractus non valet, & fructus rei emptæ restituendi sunt. Ratio est, quia cum talis contractus non fuerit validus, quoniam defuit libertas, quæ sublata est per deceptionem, & ignorantiam, non fuit facta Domini rei venditæ translatio. Vnde cum sit aliena, fructus erunt restituendi.

CONCLUSIO.

Quando dolus incidit in contractum, ut si decipiens nō inducat deceptum ad vendendum res suas, valet contractus. Ceterum decipiens, vel contractum rescindere, vel residuum pretij restituere tenetur. Definita est in edile & i, & in c. cum causa, de emptione, & venditione. Id est iudicium, quando dolus, neq. incidit, neq. dedit causam contractui. v.g. quando in venditione contingit deceptio, vel citra dimidium ex parte venditoris, vel ultra ex parte emptoris, & utrobique valoris rei ignorantia fuit,

CONCLUSIO.

In casu posito emptor decipiens venditorem præter pretij supplementum, fructus interceptos non omnes, sed pretio restituendo, in quo fuit facta deceptio, correspondentes, tenetur restituere. Expresse definita est in l. curavit. C. de actio. emp. & vendi. & in gloss. cap. conquestus, de vsuris.

Idem censendum est, de venditore. Quia tenetur restituere pecuniam, quam iniuste accepit, & damna si emptor illa pecunia erat aliquid lucraturus.

Quarta diff. An quando deceptio est intra dimidium iusti pretij, in conscientia, sit residuum iusti pretij restituendum?

De hac sunt opiniones. Prima Gerson, in tra. de con-

tra. ibus affirmantis, non teneri ad restitutionem. Secundum, & opposita est B. Th. & Caic.

CONCLUSIO.

Decipiens alium ultra precium rigidum, seu rigorosum tenetur ad restitutionem. Ratio est, quia ita decipiens peccatum iniustitæ accipiendo alienum invito Domino committit, non. n. servat æqualitatem inter pretium, & re venditam. Nam si tu das rem valentem 10. & recipis, 11. vel 12. seu 14. excessum invito dante recipis, atq; ita residuum iusti pretij restituere teneris.

V. Diffic. Possunt Principes vendere privilegia, & immunitates, atque officia publica?

Quando sunt multi ad Rempub. merces deferentes, non pot. Princeps alicui præstare, ut solus ille tales merces vendat. Nam hoc esset monopolis favere, quæ sunt Reipub. detrimentum, teneturq. huiusmodi privilegia revocare restituendo reipublicæ damnum ex illo monopolio illatum: fieretq. talis restitutio in æquivalenti, si aliquam partem vectigalium, siue tributorum remitteret, vel domum aliquam religiosam construeret.

Idem dicendum est de ministris, & consiliariis. Quia digni sunt morte, non solum qui faciunt &c.

CONCLUSIO.

Poterit tamen tale privilegium Princeps, siue gratis, siue ex pecunia alicui privato concedere, si merces Reipublicæ utiles fuerint, & rari qui eas deferant. Huius generis sunt privilegia, quæ Librariis dantur, ut nullus præter talem personam excudat, aut vendat. Quia hæc privilegia in utilitatem Reipublicæ redundant, quæ enim esset, qui præ magnitudine expensarum libros excudere, vel alijunde excusos deferre vellet.

CONCLUSIO.

Potest Princeps tributorum immunitatem concedere, Hispanie (Hidalguías) ita ut non sit Reipublicæ detrimentum. Ratio est, quia expedit Reipublicæ, ut sint nobiles immunitate gaudentes, neque sit aliis iniuria, propterea quod, quantum auget exactionem tributorum minuit in exactione vectigalium. Cum. n. posset decimas rerum venarum exigere, vix modo centesimam exigit partem.

CONCLUSIO.

Venditio officiorum exercentium iustitiam, s. iudicandi, ut audientiam, aut certam gubernationem, esse abominabilis. Quia Princeps propter uectigalia, & tributa sibi soluta, ministros iustitiæ instituere tenetur.

CONCLUSIO.

Esset etiam execrabile cætera ministeria vendere, quæ aliquam administrationem, quamvis non iudicariam an nexam habet, ut præfecturas, arcium pontium &c. potius enim Princeps huiusmodi ministris stipendium præstare tenetur, perinde enim hoc esset, ac si Dominus à famulo pro famulatu pretium peteret. Idem est iudicium, si venderet aliquod palatii officium.

CONCLUSIO.

Princeps publica regimina uendere potest, Hispanie (Regimientos) atque etiam munera tabellionum, &c. Rõ est: quia non tenetur gratis concedere, neq. alicui nocet, suntq. pretio æstimabilia.

Hinc, regimina annua poterit accepto pretio perpetuo efficere, ut in aliquibus Hispaniæ locis factum esse legitur.

Sexta diff. An venditor vitium rei venditæ emptori manifestare teneatur?

CONCLUSIO.

Quando vitium est in substantia, contractus est rescindendus. Quia de ratione contractus, est libera voluntas contrahentis voluntas, & emptor non habet voluntatem emendi rem in substantia vitiosam.

CONCLUSIO.

Quando vitium est in quantitate, ut in mensura, est rescinditur omnium, quæ ad iustam mensuram desunt faciendæ: aliter enim non seruaretur æqualitas.

CONCLUSIO.

Quando vitium est occultum, ob quod res vendita, & menti periculosa redditur, erit omnino tempore venditionis manifestandum, neq. satis esset tunc excusare pretium. Patet primum ex parte charitatis ad euitandum mendacium. rogant. in frequentissime emptores, an res vendita sit vitiosa, & si tunc vitium celaretur esset mendacium. Secunda ex parte iniustitiæ, quia contractus est nullus, cū deficiat voluntas. Nam si emptor vitium intellexisset, nullo

nullo pretio rem illam emisisset, & fortassis est emptori periculosa, ut si sit equus rixosus, &c. & licet celando vitium pretium extenuaret: præberet tamen occasionem emptori decipiendi alium in pretio, priusquam vitium intelligeret, si rem illam venderet, hoc ultimum est Caieta. contra & Tho. loco citato.

Septima diff. Quando aliquis sit merces eiusdem generis, quam plurimum valent, cum suis cito venturas, tunc tunc illud dicere?

V. G. est modo Valentia maxima frumenti penuria, ob quam Petrus suum frumentum magno pretio uendit, quod si ciues intelligerent, cito magnam frumenti abundantiam superuenturam, non tanti emerent, istud sciens tenebunt de tegere.

CONCLUSIO.

Nequaquam tenetur. Quia Petrus potest vendere suas merces pretio præsentis, & illas pretio futuro, quod erit superueniente mercium abundantia, uendere non tenetur.

QUAESTIO DE OECONOMIS, ET DEPOSITO.

Art. vnicus. Possuntne depositarii rem restitutioni obnoxiam admittere?

ALIAS quæstiones reperies, apud Syluestrum verbo depositum, & est notandum plerunq. res restitutioni obnoxias reponi in cœnobiiis ne restituantur.

CONCLUSIO.

Tale depositum admitti non debet. Et ratio est, quia illud admittentes sunt criminis participes.

I. Diff. Depositarius poteritne rei depositæ

Si depositum fuerit pecuniarium, non erit peccatum, pecunia deposita negociari, & lucrum quærere, si tamē ne gocians in periculo amittendi pecuniam non constituitur. Quia non sit iniuria Domino pecuniæ, neq. pecunia deterior redditur, & lucrum non ex natura pecuniæ, sed ex industria negociantis oritur.

Syl. verbo depositum & uerbo economus s. o. li. 4. q. 7. art. 1. & ad 3. & lib. 6. q. 3. ar. 1.

Questio
CONCLUSIO.

Si depositum non fuerit pecuniarium, ut illo invito Domino furtum est, nisi sit frumentum, aut oleum, & parum aliquid si intentione reddendi tantumdem in quantitate, & qualitate sumatur. Hæc supra fuit demonstrata.

Secunda diff. Si contingat apud æconomum Republicæ, uti alterius privati frumentum humiditate granarum pinguerescere, & multiplicari, tenebitur quod multiplicatur restituere?

CONCLUSIO.

TENEBITUR quidem. Non enim licet lucrum ex aliena re acquisitum ex natura rei, & sine industria personæ retinere.

Tertia diff. Quando æconomus Republicæ, uti alicuius Domini particularis, mendit invito Domino frumentum potestne tunc Domini frumenti pretium, sine frumento petere?

CONCLUSIO.

In potestate Domini erit, vel pretium, vel frumentum petere, etiam si tempore, quo valet duplo petatur. Ratio est, quia æconomus alienum invito Domino vendere non potuit. Et quia est depositarius. Vnde Dominus depositi poterit frumentum, quocumque tempore voluerit, petere, si æconomus usque ad illud tempus frumentum servare tenebatur.

Sylue. uerbo locatio.

QVÆSTIO DE CONTRACTU locati, & conducti.

Art. vnicus. An qui conducit agrum alienum tempore sterilitatis, annum pensionem solvere teneatur?

CONCLUSIO.

STERILITAS colonum liberat, ne pensionem solvere teneatur. Definita est expresse in c. propter sterilitatem de locato, & conducto.

Primum

Primum dubium. Quanta debet esse sterilitas a solutione pensionis liberans?

Syl. i. verbo locatio. §. 13. sex affert opiniones. Cæterum respondetur.

PROPOSITIO

Sufficiens sterilitas dicitur, quando sine culpa, & negligentia coloni, sed solae temporum iniuria tantum colligitur, quod ad expensas faciendas sufficit. Ut si ex agro colonus 100. tantum mensuras tritici suscepit, quæ omnes ad expensas deducendas sunt necessariæ, tunc pensionem solvere non tenebitur.

CONCLUSIO.

Si anno præcedenti, vel sequenti sterilitas præsentis anni compensetur, pensio anni sterilis soluenda erit. Definita est expresse in c. citato propter sterilitatem. Vbi dicitur: nisi cum ubertate præcedentis anni, aut subsequenter valeat compensari. Tuncq. compensari dicitur: quando uno annus reddit ager fructus duorum annorum.

CONCLUSIO.

Quando colonus nihil ex agro percipit, non ratione sterilitatis terræ, sed propter tempestatem, quia grandine legetes fuerunt consumptæ, aut combustione, vel alicuius exercitus deuastatione, tunc pensionem solvere tenetur. Syl. est ubi supra, & apertissime ex c. propter sterilitatem citato colligitur. nam dicitur ibi, propter sterilitatem terræ, quæ vitio rei sine culpa coloni euenit. Vbi excludit sterilitatem aliunde ortam.

CONCLUSIO.

Quando annus omnino sterilis non fuerit, non omnino, sed ex parte erit soluenda pensio. Nam sicut propter omnimodam sterilitatem omnino pensio remittitur, ita quanto ex parte fuerit sterilitas, ex parte erit remittenda.

Secundum dubium. Quodnam erit locationis, & conditionis iudicium pretium?

D. 2. hoc dubio idem omnino dicendum est, quod de iusto pretio in materia emptionis, & venditionis diximus.

QVÆ-

**QVAESTIO DE CONTRACTV
PERMUTATIONIS.**

CONTRACTVS permutationis est duplex. scilicet reru corporaliu, & spiritaliu. De permutatione reru corporaliu legendi sunt summiste, & DD. in 4. cuius iusticia in æqualitate reru permutandarum consistit.

De permutatione vero spiritaliu, legendus est textus in c. ad quaestionem, de reru permutatione. Vbi dicitur, beneficia permutari posse, dummodo æqualitas fructuum seruetur, & permutatio superioris autoritate fiat.

2. Th. 2. q. 71.
ar. 2. ad 2. & Cai.
ibi. ar. 3. Medi.
q. 26. Sco. lib. 4.
ar. 5. q. 6. & lib.
5. q. 9.

**QVAESTIO DE RESTITVTIONE
honoris, & bonorum tem-
poraliu.**

*Ar. unicuique. An ladens aliquem per contumeliam, aut conuicium
solum ad petendam veniam, vel ad aliquam aliam
restitutionem tenetur?*

Matth. c. 5.

DVAE sunt opiniones. Caieta opinatur teneri contumeliosum ad restituendum honorem, qui potest alio modo, quam petitione veniae restituere.

Abulen. Matth. 5. explicans locum, si offers munus tibi, &c. docet, irrogantem alteri contumeliam, aut conuicium ad petendam veniam teneri.

CONCLUSIO.

Irrogans alteri conuicium, vel contumeliam ad satisfactionem, & restitutionem ablati honoris tenetur. Quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, & contumeliosus abstulit proximo honorem longe pecunie pretiosius.

CONCLUSIO.

Quando honor per contumeliam sublatus alio modo, quam petitione veniae restitui potest, contumeliosus ad veniae petitionem non tenetur. Ratio est, quia irrogans alteri contumeliam, solum tenetur restituere sublatum honorem.

CONCLUSIO.

Quando iniuria fuerit levis, & satisfactio integra, suffi-

sufficiens fieri potest per veniam petitionem, tunc contumeliosus tenebitur ad veniam petendam, dummodo iniuria affectus fuerit superior, aut æqualis, non autem inferior. Et ratio est, quia quando iniuria est levis integre honor petendo veniam restituitur, ut si quis alteri vitium ignominiosum obiecit, uocando illum ingratum, superbū &c. quæ non sunt impropria. Notanter dicitur, nisi fuerit superior, quia non decet, ut superior personam Dei gerens inferiori subiiciatur. Satis enim est, ut alio modo illi reconcilietur.

CONCLUSIO.

Quando conuictum irrogatum fuerit ignominiosum verbo, aut facto, ut si colapho, aut fuste quis fuerit percussus, & passus iniuriam noluerit sibi petitione veniae satisfieri, tunc ad arbitrium boni viri erit facienda satisfactio. Et ratio est, quia contumeliosus tenetur honorem sublatum rescire, qui petitione veniae tunc non sufficiens relaxatur.

Primum Dubium. Quale erit boni viri arbitrium?

CONCLUSIO.

RECTVM boni viri arbitrium est, ut satisfactio certa verborum forma fiat. V.g. si colapho, aut fuste percussus sit aliquem, erit congrua satisfactio si dixerit te illud fecisse potius circumstantium favore, quam tuis armis, seu viribus fretum, vel quia nudisti illum inermem, aut alia huiusmodi, tamen, ut non mendaris. Potest quoque exhibitione pecunie fieri, quia illam pecuniam potest quis extra iudicium exigere, quam actione iniuriarum in iudicio petere potest, & cum possit quis 1000. ducatos honorem ablatum æstimare poterit illos extra iudicium petere. Est & alius satisfaciendi modus, si contumeliosus discedat a loco ubi iniuriam passus habitat.

CONCLUSIO.

Ad honoris restitutionem tenentur etiam qui causa, vel concausa contumelie fuerunt. Ratio est, quia qui causam damni dat &c. Vno tamen restituente, ceteri sunt liberi. Ceterum qui irrogauit iniuriam, actu, semper tenetur.

CONCLUSIO.

Heredes eius, qui iniuriam passus fuit, contumelie illatae

illatæ defuncto satisfactionem petere non possunt, nisi in illos iniuria redundet. Quia iniuria personalis non transit ad hæredis.

APPEN.

Hinc, si redundaret, faciendæ esset illis satisfactio, si defuncto non fuit satisfacta. Sæpiissime enim contingit, ut propter iniuriam vni de familia irrogatam, tota familia lædatur.

CONCLUSIO.

Læsus iniuria verborum, aut colaphis, siue fuisse rancorem, & animum sumendi vindictam remittere tenetur, non autem honoris satisfactionem, quia est bonum temporale. Constat per tex. & gloss. in Canon. si quis contristatur. 90. dist.

Prima diffi. Læduntur alium in bonis corporis tenentur ad restitutionem?

S. Th. 2. 2. q. 64.
m. 7. Ri. ar. 5. q.
m. 3. Scot. q. 3.

APPEN.

TENETUR expensas, & omnia alia damna illata, utrumque cessans, & damnum emergens solvere, atque etiam hæredibus defuncti, quos defunctus alere tenebatur, ut filiis, uxori &c. satisfacere.

Hinc, abscindens manum artificis ex artificio viventi, illum per totam vitam, filiosq. & uxorem, quos ex mercede artificio alebat, sustentare tenetur. Intelligi si modo damnificus fuerit inuasor. Nam si pro defensione sui, quia aliter se defendere non potuit illum interfecerit, & nullam tenebitur restitutionem. Secus autem si potuit, & nihilominus inuasorem occidit. Iam enim illud non se defendere, sed aduersarium offendere esset.

Secundum dubium. Quid si propter lesionem a Petro factam solus Ioanni impositam, incommoda multa leuaretur?

Supra responsum est.

Tertium dub. Quid si alius alium præter intentionem?

R. si sufficientem adhibuit diligentiam, ne alium offenderet, ad nullam tenetur satisfactionem; sin minus reuertitur. Constat ex cap. Presbyter, & cap. lator, & c. dilectus, cum 2. sequentibus de homicidio, quorum exempla nota diligenter.

Quar-

Quartum dub. Tenebiturne aliquis etiam damnum ratione cicatricis illatum solvere?

PROPOSITIO.

Si læsus patiatur aliquod detrimentum temporale, tunc præter expensas, & damna peculiaris satisfactio ratione cicatricis est faciendæ, ut mulier habens cicatrice in facie difficilius nubet, & seruus habens cicatricem vi-

Hinc, si ex cicatrice nullum temporale damnum sequatur, non erit faciendæ restitutio.

APPEN.

V. Dubium. Occidens hominem tenebiturne seipsum iudici offerre, ut pro occiso suspendatur?

PROPOSITIO.

NEQUAquam tenetur, ut ex supra dictis constat. Hinc liberandus est Scorus à temeritate, quam multi illi imposuerunt. Nam propterea quod dist. 15. dixit, vix posse aliquem recompensare per actiones illud, quod abstulit homicidio, colligunt fuisse huius sententiæ, ut homicida teneatur se iudici sponte offerre, ut occidatur. Quod quidem ex verbis prædictis nulla ratione colligi potest. Præterea cum questione sequenti eiusdem dist. dicat, malefactorem occultum, & non conuictum, etiam rogatum à iudice non teneri ad confitendum crimen.

Hic liberatur Scorus.

Sextum dubium. Hæredes malefactoris tenenturne ad restitutionem?

PROPOSITIO.

ABSOLVIT omnia debita defuncti, siue ratione contractus, siue ratione delicti solvere tenentur. Quia bona defuncti eius creditoribus sunt obligata.

Septimum dubium. Tenebiturne Dominus satisfacere iniuriam a proprio municipio irrogatam?

PROPOSITIO.

QUANDO Dominus fuit damni causa tenetur, & dicitur esse causa, quando non prohibuit cum posset, vel quæ impunitum reliquit. Ita definitur lege 2. ff. de modalibus actionibus, & in c. Si bos de iniuriis, Quia qui causam dā-

ni dar, &c. Quare si non fuerit causa, non erit restituti-
obnoxius.

S. Thom. 2. 2. q.
86. ar. 6. Alex.
Alen. 3. p. q. 167
& 168. vyl. ver-
bo luxuria. §. 5.
Nauarro. C. 16.
§. 17.

Secunda Diss. An qui nupit uirginem, in quocunque con-
uicio dotare teneatur?

CONCLUSIO.

INFERENS Virgini violentiam, & illam nolentem
corrumptens, aut illam uxorem ducere, si pater uoluerit,
aut dotare si pater noluerit, tenetur. Definita est expressio
c. 1. de adulteriis, etiam ante condemnationem. licet Na-
uarro oppositum teneat.

CONCLUSIO.

Seducens uirginem promissionibus, affirmans se illam
ducturum uxorem, uel dotem praestaturum, si uicini-
promissum adimplere tenetur. Definita quoque est c. 1. de
adulteriis. Et nota dotem esse tribuendam, qua utrum se-
cundum suum statum inuenire possit.

CONCLUSIO.

Corrumptens uirginem falsissimis precibus exorata, non
promissionibus seductam, neque uolentia oppressam, in
foro conscientiae ad nullam tenetur satisfactionem. Quia
uolenti, & consentienti non fit iniuria, secus autem est in
iudiciali foro.

CONCLUSIO.

Corrumptens uirginem importunis precibus exorata
dotare tenetur. Propterea quod importunae preces uolenti-
tae equipollent. Dicuntur autem importunae, quae sunt
multae, & efficaces.

Aniaduerte corruptorem uirginis teneri quoque ad
satisfaciendum parentibus illius. Nam maximum est de-
decus parentibus uirginem habere uiolatam.

CONCLUSIO.

Stuprator non solum in foro exteriori, uerum etiam in
foro conscientiae uirgini dotem praestare tenetur. Quia al-
ter uirgini integra satisfactio fieri non potest. Angeli est
contra Syl. ubi supra. Haecenus de Restitutione.

FLO.

FLORES QVAESTIONIS.

De Resurrectione.

Art. 1. An sit mortuorum resurrectio futura?

DE fide tenendum est futuram esse mortuorum resurre-
ctionem. Iob 19 scio, inquit, quod redemptor meus
uit, &c. usque in sinu meo. Et Matth. 22. increpauit Do-
minus Iesus Sadduceos resurrectionem negantes alii sunt
innumera sacrae scripturae loca, quibus haec conclusio con-
firmatur, apud patrem à Castro.

CONCLUSIO.

In die generalis resurrectionis oēs tam electi, quam re-
probi resurget. Venit. n. hora, in qua omnes, qui in monu-
mentis sunt, audient uocem filii Dei, & procedent, qui bo-
na fecerunt in resurrectionem uitae, qui uero mala egerunt
in resurrectionem iudicii.

Ex haereticis, quidē non esse futuram resurrectionem as-
serunt, alii iam factam esse asseruerunt, qui omnes hic
conineuntur.

Prima diss. An possit generalis resurrectio naturalis ra-
tione demonstrari?

CONCLUSIO.

Resurrectionis articulus rationibus naturalibus proba-
ri non potest. Quia cum à priuatione ad habitum per na-
turam non possit esse regressus, neque naturae uiribus pote-
rit cognosci. Est. n. resurrectio supernaturalis, & ut res se ha-
bet ad esse, ita ad cognitionem.

CONCLUSIO.

Potest nihilominus similitudinibus, & rationibus topi-
cis mortuorum resurrectio declarari. Nam B. Pau. si in hac
uita, inquit, tantum sperantes sumus in Christo, miserabi-
liores sumus omnibus hominibus, & grani similitudinem
adducens ait, quod seminae, non uiuificantur, nisi prius mo-
riantur, &c. Sic & resurrectio mortuorum. Illi autem
rationes, nisi habenti fidem, fidem non faciunt, etiam si
supposita infinita Dei potentia contra infideles probare
possi-

DD. diff. 43. &
Castro uerbore
surrectio contra
Haereticos & Be-
Ambrosius in
libello de fide
resurrectio. Rl.
toto art. 1. & 8.
Thom. q. unica
&c. c. q. 1.
Iob. ca. 19.
Matt. c. 22.
Iob. 19.

Haereticos.
Castro ubi su.

S. Tho. art. 7. &
sc. q. 2. ubi su.

1. ad Cor. c. 15.

In eodem cap.

possimus non futuram, sed possibilem esse resurrectionem, id est, non implicare contradictionem.

Ri. ar. 3. q. 1. &
Sco. q. 3.

Secunda diff. Concurrere naturalis causa, ut Sol, terra, &c.
ad hominum resurrectionem, sicut ad
procreationem.

1. ad Thessal. c.
4.

Secotus duas adducit opiniones. Vna est Platonis
asserentis post spaciū 30000. annorum omnia, quæ cor-
rupta sunt eadem numero reditura. Verum hæc sententia
confutatur multis Sacre Scripturæ testimoniis. Nam
D. Pau. ait, quia nos qui uiuimus, &c. Et sic semper cum
Domino erimus.

Altera opinio est opposita, quæ quidem tenet nihil ali-
numero corruptum, per causam naturalem redire posse.
Tertia opinio est Ricar. & Sco. affirmantium posse ali-
quando, licet, non semper, idem numero semel corruptum
reproduci.

CONCLUSIO.

Virtute agentis naturalis idem numero semel corruptum
reproduci nullo modo potest. Nam à priuatione ad haberi
impossibilis est regressus. Cum enim individuum acci-
piat esse per motum, & per actionem agentis naturalis, &
fieri non possit, ut redeat idem motus, eademq. actio, nec
quoq; haud poterit, ut virtute agentis naturalis idem nu-
mero corruptum reproducatur.

CONCLUSIO.

Deus tamen Opt. Max. idem numero reproducere po-
test. Quia Deus in sua operatione à motu causæ secundæ
tempore, & loco, quæ sunt individuales differentie, non
dependet. Potest q. sua omnipotentia eundem motum, con-
demne generationem, per quam individuum incepit esse
reproducere.

CONCLUSIO.

Nulla causa naturalis cum Deo ad mortuorum resurre-
ctionem concurrerit. Quia mors est priuatio vitæ, unde ad
uiuificandum non poterit causa secunda concurrere. For-
tum enim sic à Deo miraculose, organizatio siquid à Io-
Io Deo fit, tam enim non efficitur tunc per semel effectum
intra vterum feminæ, nec animæ introductio, nisi à solo
Deo efficitur. Nam introducere animam in corpus est ho-
minem efficere, & anima cum sit forma hominis, eiusdem
causa

causa efficiens esse non potest. Nam efficiens causa, & for-
ma, respectu eiusdem non coincidunt.

Tertia diff. Eritne resurrectio naturalis?

Sco. q. 4.

CONCLUSIO.

RESURRECTIO tam ex parte principii actiui, quæ
ex parte termini erit simpliciter supernaturalis. Nā Deus
Opt. Max. est principium actiui, ut ex superioribus cō-
stat. Et terminus resurrectionis, s. gloriificatio in electis, &
incorruptibilitas in reprobis, quia illorum corpus erit in-
corruptibile, supernaturalis est.

CONCLUSIO.

Si naturale, ut opponitur violento sumatur, resurrectio
passiua naturalis erit. Nam secundum inclinationem natu-
ralem futura est. Anima enim naturaliter ad suum corpus
informandum inclinatur, erit autem supernaturalis, ut ex
proxima conclusione constat, si naturale, ut opponitur su-
pernaturali, accipiatur.

Ar. 11. Quænam sunt resurrectionis causa?

Ricar. 3. q. 1. &
a. & Sco. q. 3.

CONCLUSIO.

Instrumentalis causa futuræ resurrectionis erit vox tu-
bæ, quæ & vox Christi nominatur. Nam apud D. Ioan. le-
gitur, venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt,
audient vocem filii Dei, & qui audierint, uiuent. Et ad
Thessal. veniet Dominus in iussu, & voce Archangeli, &
tuba nouissima. Huius loci expositionem apud Ric. & alios
reperies.

CONCLUSIO.

Christus Dominus, ut Deus est, nostræ resurrectionis
cum Patre, & Spiritu Sancto causa efficiens principalis
erit. Quia opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa, per ean-
dem enim uoluntatem operantur.

CONCLUSIO.

Christus, ut homo, id est, Christi humanitas, erit nostræ
resurrectionis causa instrumentalis. Nam, ut per causam
instrumentalem agens principale, ut scriba per calamum,
suum operatur effectum. Ita Christus per suam huma-
nitatem præcipiet Angelis pulueres congregare, & alia,
Flo. Theo. q. sup 4. lib. sen. Pars II. X quæ

Ioan. 5. ca.

1. ad Thessalon.
c. 4.

quæ in iudicio futura sunt præstare. Quemadmodum in resurrectione Lazari fuit diuinitatis instrumentum.

CONCLUSIO.

Ad Philip. 3.

Christi resurrectio nostræ resurrectionis exemplaris causa erit. Dicit. n. B. Pau. Saluatorem expectamus Dñm nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.

Ric. toto art. 6.

Art. III. Quando futuræ erit uniuersæ resurrectionis?

CONCLUSIO.

Tob. cap. 19.
Matth. 13.

Generalis hominum resurrectio in fine mundi, & non antea erit. Dicit. n. Tob. in nouissimo die de terra surrecturus sum. & Matth. 13. simile est regnum celorum signati in mare, & paulo post sequitur, sic erit in consummatione sæculi, exhibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent illos in caminum ignis ardentis, ibi erit fletus, & stridor dentium.

CONCLUSIO.

S. Tho. ubi sup.

D. Hic. & D. Aug.

In Acta. 2.

Hæresis.

Ca. 20.

Frater corpus Christi Iesu, & immaculatæ semper virginis Mariæ, nullum alud est in cœlo eorum, qui hactenus surrexerunt. Hæ conclusio est B. Hiero. & B. Aug. quos citat D. Thom. hac difficultate. Nam si aliquis inter sanctos cum corpore ad cœlum ascendisset, fuisset post mortem David, de quo tamen B. Petrus ait, sepulchrum eius apud nos est, usque in hodiernum diem, quos credibile est fuisse cum corpore in deliciis paradisi, usque ad ascensionem, quando exiit corporibus cum illo in cœlum ascenderunt.

Hinc, confutatur error, quorundam hæreticorum illicentium, duas futuras esse resurrectiones; primam omnium martyrum mille annis ante finale iudicium. Sic secundam in fine mundi. Pater autem à Castro uerbo Beatiudo hæresis 2. explicat locum Apocalypsis, quo decepti fuerunt.

1. Diff. Potestne dies ille ab Angelis, aut hominibus cognoscere?

CONCLUSIO.

Ri. ar. 6. q. 3.
Matth. c. 24.
Marc. 13.

Dicitur iudicii nulli creature, sed soli Deo notus esse. Constat Matth. 24. de die autem illa nemo scit, neq. Angeli celorum &c. & Marci 13. neque filius hominis, sed

ut aliis reuelaret. atq. hoc ut semper parati uiuamus: iuxta illud Lucæ 12. c. estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis ueniet.

CONCLUSIO.

Neq. Angeli, neq. beatorum animæ, quando dies ille futurus sit, in uerbo uident. Colligitur Matth. 24. neque Angeli sciunt. Vbi negatio utramq. scientiā in proprio genere, & in uerbo includit. Hæc est Ri. contra quosdā asserentes in proprio genere, i. per species acquisite, uel reuelatas, siue infusas, ignorare, non tamen in uerbo.

II. Diff. Estne resurrectio in instanti, uel in tempore futura?

CONCLUSIO.

Collectio partium materialium in tempore fiet. Ratio est, quia Angeli, quorum ministerio fiet non possunt mouere corpora in instanti, simul enim essent in pluribus locis, quod est impossibile. In instanti enim mouere virtutis infinitæ est proprium.

CONCLUSIO.

Resurrectio in instanti fiet. Ratio est, quia Deus sua infinita uirtute est resurrectionem factururus. Colligitur ex B. Pau. dicente, omnes quidem resurgemus, &c. In momento, in ictu oculi. Non quod in apertione palpebrarū futura sit. Nam cum hæc sit motus, sit tempore, sed ad declarandum in instanti faciendam esse.

Tertia diff. Fietne in instanti uel in die resurrectio?

CONCLUSIO.

Exiit fortasse primo, mane, quam primum aurora clarescere inceperit. Sole in Oriente existente, & Luna in Occidente, eritq. eadē hora, qua Christus Iesus à mortuis resurrexit. Quia resurrectio Christi Iesu, quæ est exemplaris causa nostræ resurrectionis, primo mane fuit. Tum etiam, quia futurum est iudicium, quando homines minus de illo cogitabunt, ut diluuium tempore Noe, & homines primo mane magis somno gravantur, & sui obliuiscuntur.

Lucæ 12.

Matth. c. 24.

Ric. ar. 5. q. 2. &
ar. 6. q. 1. Sc. q. 5.
& Duran. q. 4.

1. Cor. 13.

Ri. ar. 6. q. 2. ubi
supra,

Ricardi S. Tho.
& Dur. est.

Rica, art. 4.º, v.
Sco. ubi supra.

Hebr. cap. 9.
D. Hiero. & D.
August.

2000-01-01

D.B. Ri. & alio
rum, Gen. 3.

Art. 1111. Qui in die iudicij reparti fuerint nisi
merentur?

CONCLUSIO.

CONCLUSIO.
ELECTI tempore iudicii uiuentes sunt morituri, & statim resurrecturi. Hæc fuit sententia D. Hier. & D. Augustini. statum n. est omnibus hominibus semel mori. Notatur statum in conu. de his n. fuit controuersia inter Doctores, & non de reprobis, quos morituros esse nullus dubitat & intelligitur conclusio exceptis Eli, & Henoch, quemadmodum scriptura testatur.

*Primum dubium. Sicut in aliis simul cum reliquis resurgentibus,
an post calvariarum resurrectionem moriantur, &
statim resurgent?*

status resurgent
S C O T V S, & Duran. tenent iustos rapiendos esse vi-
uos in aera, & ibi morituros, & illico resurrecturos post
ceterorum resurrectionem. Huic opinioni suffragari vi-
detur B. Pau. 2. ad Thessal. 4. in iussu, & in voce Archange-
li, & deinde nos, qui uiuimus, qui relinquitur simul rapi-
mur cum illis in nubibus, obuiam Christo in aera. Opini-
o Ricar. est iustos esse in terra morituros antea liorum
resurrectionem, & postea simul cum illis resurrecturos.
Quod confirmare visus est B. Paul. dicens in momento, i-
stius oculi, & mortui resurgent incorrupti, & nos immuta-
bimur: ubi vniuersaliter loquitur, quasi dicat, simul resur-
gemus. Iam enim docuit D. August. cap. 6. de Ecclesia-
sticis dogmatibus. Erit, inquit resurrectio mortuorum,
sed vna, id est, simul, & semel, non prima iustorum, & se-
cunda peccatorum, ut fabula est somniatorum, sed vna
omnium.

II. *Dubium* Carpora eorum, qui reperti fuerint nisi in die iudicij,
suntne in cineres conuertenda?

SEQUENDO opinionem Scot. pars negativa est re-
nenda.

CONCLUSIO.

nenda.

CONCLUSIO.

Corpora eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicii, incinerabuntur, id est, corrumpentur. Dicitur est. n. Ge. 3. pulvis es, & in puluerem reuerteris, quæ pœna imposita fuit

De Resurrectione. 325
fuit propter culpā originālē, quam omnes præter Christū
Iesum, & eius purissimam matrem, contraxerunt: sicque
corruptio per ignem, qui ante ipsum præcedet, & inflam-
mabit in circuitu inimicos eius.

Prima diff. Eritis resurrectis omnium in valle Josaphat, ubi
futurum est iudicium?

VARIAE sunt opiniones, quas refert Soto hac d.q.2.
art.ultimo.

CONCLUSIO.

CONCLUSIO.
Omnes resurgent in locis, in quibus fuerint sepulti. Et
constat Ioan. 5. omnes, qui in monumentis sunt, audient
filii Dei, & etiam Ezechiel 37. Ego aperiam tumulos ue-
stros, & educam uos de sepulchris uestris.

Dices, quomodo istud fiet? ministerio Angelorum, qui partes materię disperfas, & sub diuersis formis existētes, ad locū, vbi quislibet fuit sepultus congregabunt. Quæres, quā rōne in eodem sepulchro erunt innumera corpora ibi dem sepulta? R. quia potest Deus efficere, vt sit corpus, & non occupet locum, quemadmodum erunt in valle Iosaphat. Sed de hac re in prima parte egimus, in q. de existētia corporis Christi in Eucharistia, vbi multa corpora in eodem loco existere posse demonstraui.

Art. V. An singularum omnium cogitationes, & opera, quae
in vita egerunt, sine bona, sine mala sint illic
propalanda?

CONCLUSIO.

In die iudicii libri conscientiarum aperiuntur, ita ut omnium tam electorum, quam reproborum opera, & cogitationes bonæ, ac malæ, non solum ab illis, qui ea fecerunt, verumetiam ab omnibus cõspiciantur. Prima, n. ad Cor. 4. expresse habetur, nolite, inquit, ante tempus iudicare, quod ex vîs; veniat Dominus, qui & illuminabit absconditæ rebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuiq. a Deo. Cum n. illud iudicium futurum sit peccatori alicui occasio suspitionis, omnium reorum crimina omnibus patere debent.

Magister sententiarum asseruit peccata electorum non
esse manifestanda.

X 3 CON-

Ri. d. 43. ar. 5. q.
3. & diff. 48. ar.
1. q. 7. Seco. d. 43.
q. 5. 3. Th. d. 43.
q. 1. artic. 3. q. 4.
Hæc est Ricar.
Ioan. c. 5.
Ezechiel. c. 39.

Ri. a. 7. q. 1. 2. 8x
3. Du. d. 47. q. 2.

2. Cor. ca. 40

Electi in verbo omnia bona, & mala propria singulorum videbunt: damnati vero per species à Deo cretas mirra celeritate, singulorum bona, atque mala cernent. D. Au gust. est, quem citat, & sequitur Ricar. ubi supra recitat omnia mentis intuitu cernentur, & quasi in libro recitantur: non in genere tantum, ut quidam opinantur, sed in particulari, ut ex i. conclu. constat. Aliter enim non significaret Deus iudicium suum, si singulis singulorum gesta non paterent.

Art. VI. An resurget idem corpus numero, quod homo, dum uixit, habuit?

Hoc ar. d. 44. Magistri declaratur, in qua de qualitate corporum resurgentium, & de modo, quo ignis torquet Angelos malos, & animas separatas uerba facit.

Communis est sententia affirmans. Solus Duran. negat idem corpus numero fediturum.

Vnusquisq. in eodem corpore reformato ex eadē materia numero, ex qua tempore, quo uixit erat compositum, resurget. Expreste habetur Iob 19. in nouissima die de terra surrecturus sum, & in carne mea uidebo Deum saluato rem meum. Alioqui. n. non fieret carnis resurrectio, neque unusquisq. propria corporis, prout gessit, reciperet. Quod est contra D. Pau. & contra fidem.

Hinc, caute legendus erit Duran. loco citato.

I. Dissi. An in homine, totum, quod in eade ueritate natura humana praeiuit, resurget?

Non resurgent oēs homines, cū omnibus partibus carnis, & materiae, quas per totam uitam habuerunt. Rō est, quia si homo centum annos uixisset, cuius corpus, uel citius, immoderate quantitate, si partes non condensarentur, uel si condensarentur, esset immoderate, qualitate, quorum utrumq. est superfluum, & deforme, & corpora gloriosa nullam habebunt deformitatem.

Homo, cum tanta quantitate resurget, quantum usque

Rid. 44. ar. 1. q.
3. Sc. q. 1. eadē
d. Du. q. 3. d. 43

Iob. 19.

1. Cor. c. 5.

APPEN.

Du. Caute legē
dus.

Rid. 45. ar. 1. q.
4. Sc. di. 44. q. 1.
Dur. d. 44. & in
2. d. 20.

ad trigesimum tertium annum habuit, uel habuisset, si ad illam usque aetatem uixisset. Nam occurremus inquit, D. Pau. omnes in uitium perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.

I. Dub. Dices cum homo continuis nutriatur, & quaedam partes mutescant, qua nam illarum resurget?

R. cum Sco. resurgent omnes partes materiae, quas homo à parentibus tempore generationis recepit; ex partibus uero per nutritionem acquisitis resurgent priores, ut quidam sentiunt, uel illae quas natura generauit, quousque homo debitam quantitatem habuit; aut, ut alii opinantur resurget homo cum partibus, quas usque ad 33. annum habuit.

Hinc, colligitur non resurrecturū praecise illud corpus, quod homo habuit in certo uitae tempore, sed corpus ex diuersis partibus quas in diuersis uitae temporibus habuit.

Resurget praeterea homo cum capillis, & unguibus, quatenus sunt naturae ornamentum. Haec est D. Augu. Capilli enim, licet sint naturae superfluitates, sunt nihilominus ornamenta.

Hinc, non omnes capilli, & ungues erūt reparandi. Quoniam esset corpus deforme.

Partes homogeneae ad eundem situm non redibūt. Nā licet ossa habitura sint eadem partes materiae, quas in uitae partem tamen refert partem materiae, quae erat in medio ossis, in extremo illius resurgere.

Partes eterogeneae, quae erant in capita ad caput redibunt, & non ad pedes, &c. Alioqui. n. non esset idem caput numero ante, & post resurrectionem, ex consequentiq. neque idem numero corpus. Quia identitas corporis ex identitate numerica partium constat.

Electi cum omnibus membris, quae sunt de integritate humani corporis, etiam si in uita illis caruerint resurgent. Nam mortui, inquit, D. Pau. resurgent incorrupti ubi gloriā, sine aliqua laesione membrorum.

Ad Ephe. c. 4.

APPEN.

23. de ciui. Dei
ca. 19.

APPEN.

1. Cor. capl. 15.
D. Augu. est in
Enchiridi. c. 23

APPEN.

Vnde monoculi cum duobus oculis resurgent, & martyres habebunt membra, quibus in contumeliam Christi priuati fuere, in quibus cicatrices, ut Sol, & gemmae splendidissimae in eorum gloriam accidentalem fulgebunt.

I. Dubium. Restituentur reprobis omnia membra, quibus in uita fuerunt orbat?

Ri. d. 44. ar. 1. q. 6. sc. ubi supra, & Tho. q. 1. ar. 3

DVAE sunt opiniones. Prima D. Bona. & Dur. qui tenent, ut ex hac uita migrarunt, ita resurrekturos esse. Secunda opinio est contraria, & est Ric. & S. Th. D. aut Aug. in hac re fuit dubius. Nam ita ait, neque facigare nos debet incerta damnatorum habitudo, & pulchritudo quorum erit certa, & sempiterna damnatio.

CONCLUSIO.

1. Cor. ca. 15.

Resurgent integri, quoadmodum, & electi. Dicit enim B. Paul. mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Vbi glossa inquit, penes integritatem corporum, non posuisse B. Pau. inter reprobos, & electos discrimen, sed solum penes impassibilitatem, quam uerbo illo & nos immutabimur, indicauit.

Ri. ar. 1. q. 8. c. ubi supra.

II. Diff. An omnes in iuuenili aetate resurrekturi sint?

Ad Eph. cap. 4.

RESURGENT omnes in eadem aetate, id est, in uirtute, & robore corporis, quod homines 33. annorum habere solent. Hanc conclusionem colligunt doctores ex B. Paul. dicente donec occurramus in mensuram plenitudinis aetatis Christi. Et est D. Aug. asserentis, omnes esse reparandos ad illam aetatem, quia est perfectissima hominis aetas.

Ri. ar. 1. q. 9. c. Th. q. 1. ar. 3.

Tertia diff. Resurgent omnes in eadem corporis figura?

CONCLUSIO.

NON in eadem quantitate omnes, sed in illa, quam homo habuit natura non errante, aut impedita, uel habiturus esset, si perfectam attigisset aetatem, resurgent. Ad quam quidem identitatem pertinent dimensiones stature,

et uultus, coloris, & ceterorum identitas, exceptis deformitatibus, quae, (ut paulo antea diximus,) in electis auferentur.

Quarta diff. An omnes in uirili aetate resurgent?

Ric. ar. 1. q. 10.

QUIDAM partem affirmantem asseruerunt, in quos D. Aug. disputat.

CONCLUSIO.

FOEMINAE in sexu foemineo resurgent, quia foemina est a uiro alia numero, & unusquisque unus numero resurrekturus est.

CONCLUSIO.

PUDENDA foeminarum tunc ad libidinem minime alligent. Nam in statu innocentiae Adam, & Eua nudum essent, non erubescerent. Quia nullum carnis motum pariebantur, nedum in patria, ubi sunt futuri impeccabiles.

Gen. ca. 2.

V. Diff. Erunt potentia nutriendi, & generando in beatis?

CONCLUSIO.

ERIT quidem non ad usum, ut falsissime sibi Saraceni persuadent, sed ad naturae perfectionem. D. Aug. est dicens corporibus non esse auferendam comedendi facultatem, sed aegritudinem.

D. Aug.

CONCLUSIO.

NON tamen actu generare poterunt. Nam erunt sicut Angeli Dei in patria, qui neque nubent, neque nubentur.

Mat. c. 22.

Tertium dubium. Numquid resurgent cum quatuor humeribus corpora?

CONCLUSIO.

RESURGENT. Propterea quod, isti humores sunt de ueritate corporis humani uiuentis.

trum, ut in quadam linea versus nos, vel antipodas, aut circumdant infernum: atque ita respectu cuiuscunque supericie terre, supra infernum erunt.

Tertium dubium. Effine modo locus, qui finis Abraham dicitur, ubi electi ab omni culpa, & poena purgati, ut aliam recipiantur?

CONCLUSIO.

Lucæ cap. 16.

SINVS Abraham fuit locus quidam, ubi animæ ab omni culpa, & poena purgatae quiescebant, qui & limbus patrum dictus est. Patet apud D. Lucam, ubi Lazarum mercedem per Angelos ante aduentum Christi Iesu deportatum fuisse expresse habetur.

CONCLUSIO.

Post aduentum Christi Ecclesia finem Abraham cœlum beatorum nominat. Dicitur enim in quadam oratione pro defunctis: Deus cui omnia viuunt, &c. animam N. famulitui per manus sanctorum Angelorum deducendam in sinu amici tui Abraham, id est, in cœlum.

3. Th. q. 7. art. 3.

Prima diff. An electorum anima statim, ut sunt purgata post mortem in cœlum deducantur?

CONCLUSIO.

Lucæ cap. 16.

Iob, cap. 12.

Macha. c. 12.

QUAM primum anima a corpore separatur, sine mora in vno ex prædictis receptaculis collocatur. Nam de damnatis Lucæ 16. habetur mortuus est diues, & sepultus est in inferno, & apud Iob. ducunt in bonis dies suos & in purgatorio, id est, sine mora, ad infernum descendunt. Re de animabus purgatorii constat 2. Macha. c. 12. sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, quorum animæ, si statim in purgatorium non deportarentur, non illico orationibus nostris indigerent. De paruulis cum solo originali morientibus, & de prædictis concors fuit semper Doctorum sententia de animabus autem electorum, an in cœlum ante diem iudicii deducantur, fuit dubium. Et ideo notanda est conclusio sequens.

CONCLUSIO.

Lucæ, cap. 17.

Electorum animæ, quæ ex hac uita ab omni reatu poenæ, & culpæ liberæ discedunt, & quæ in purgatorio ad ultimum quadrantem soluerunt, statim ad perennem beatitudinem transportantur. Hæc est de fide. Et constat apud

apud D. Lucam, ubi legitur dixisse Iesum latroni: hodie mecum eris in Paradiso; ibi. n. per Paradisum clara Dei visio intelligitur. Vide apud patrem à Castro, ubi supra, multa sacra scriptura testimonia.

CONCLUSIO.

Quamuis anima possit per se naturali uirtute moueri, & in receptaculum sibi definitum proficisci, nihilominus est ab Angelis in cœlum, & in purgatorium, & à demonibus in infernum deducitur. Expresse constat de electis, & reprobis Lucæ 16. exemplo Lazari mendici, & diuitis epulonis. Et de animabus purgatorii, patet etiam. Quia amicum est proprium, amicos reos post remissionem noxæ ad carcerem ducere, ut quod reliquum est poenæ luant, & omnino liberentur. Similiter Theologandum est de paruulis nondum baptizatis migrantibus ad limbum.

Lucæ cap. 16.

ERROR.

Caute legendi.

Hæc difficultate confutatur error Armenorum, qui nullam animam ante diem iudicii esse beatam asseruerunt quæ amplexi sunt B. Irenæus martyr in calce li. 5. aduersus hæreses, & Theophylactus exponens locum B. Pau. ad Hæbr. 11. & hi omnes testimonio fidei probari, &c. & B. Bern. sermone 3. & 4. in festo omnium Sanctorum, qui omnes sanctissimi Patres cum se iudicio sacrosanctæ matris Ecclesiæ Romanæ subiecerint, non hæretici iudicantur. Tum etiam quia Ecclesia illo tempore nihil de hac re vnquam definierat. Ceterum peior fuit Græcorum error, qui sicut negant beatitudinem dari iustis, ita etiam negant poenā dari peccatoribus ante illum diem. Vide Patrem à Castro verbo beatitudo hæresi 6.

Secunda diff. Possuntne anima ad hanc uitam redire?

Ricart. 1. q. 3. 8
Tho. q. 1. art. 9.

CONCLUSIO.

Animæ beatorum de lege, quando voluerint ad nos uenire possunt. Beati enim habent quicquid volunt, & nihil mali uolunt, ut B. Aug. docet.

D. Aug.

CONCLUSIO.

Ceteræ animæ de lege, nisi ex peculiari Dei dispensatione à suis receptaculis non exeunt. D. August. est in lib. de cura pro mortuis agenda. Nam si animæ, inquit, defunctorum interessent, &c. pia mater nulla nocte me ipsum desereret, ut mecum uiueret, unde colligitur de lege animas in purgatorio exilentes, ad nos minime redire; nisi ex spe-

D. Aug.

Dubium. Potestne aliquis Sacerdos missam, quam tenetur Rector aut Prior, sine Guardianus offerre, &c. ille monacho celebrare?

CONCLUSIO.

POTEST quidem. Quia iam applicat illas missas pro certa intentione, quam Rector, siue Prior, aut Guardianus, &c. in suo libro habet, melius tamen est prius illas consulere.

Ri.d. 45. ar. 3. q. 2. S. Tho. q. 3. ar. 1. & sequentib.

Ar. III. Suffragia pro uno defuncto oblata. possunt omnibus prodesse?

CONCLUSIO.

PROFUTUR omnibus quoad diminutionem pene, non quantum ad extensionem, sed quantum ad intentionem. Ratio est, quia cum sit finita satisfactio, si pro uno offeratur, tota satisfactio non proderit alteri quantum ad extensionem, bene tamen quoad intentionem. Quia cum sint in charitate, gaudent quando pena alicuius animae per suffragia minuitur. quo gaudio tormentorum quantitas quoad intentionem extenuatur.

I. Diff. An suffragia generalia pro una cuilibet anima, ac si pro una sola offerantur?

VIDE supra de valore missae in prima parte.

Ric. ar. 1. q. 4. S. Tho. q. 3. ar. 3.

II. Diff. An suffragia existentium in mortali defunctis proficiant?

VIDE supra in quaest. de ministro Eucharistiae in prima parte.

CONCLUSIO.

Si nomine proprio offerat, nihil proderunt. Quia cum sit opus mortuum, & non pro sit facientis, multo minus alius proderit. Si autem nomine Ecclesiae ubi supra, explicatum est.

CONCLUSIO.

Si offert elemosynas nomine alicuius personae, in gratia existentis, & mandantis illas dari, proderunt. Quia merita ministri non possunt nocere, & intentio praecipienteis temporis, quo praecipit, fuit Deo accepta. Unde et si tempore executionis mandans sit in peccato, proderunt.

Primum

Primum dubium. Quando testamentarii sunt negligentes in executione elemosynarum, & missarum, quae in testamento legantur pro future defunctis aut executionem?

CONCLUSIO.

ELEMO SYNAE non prosunt ante exhibitionem, neque preces, quae a pauperibus elemosynas recipientibus offeruntur. Quia solum habent fructum ex opere operantis.

CONCLUSIO.

Neque etiam missarum fructum recipiunt. Quia talis fructus ex opere operato, & ratione devotionis Sacerdotis celebrantis confertur: fructum autem devotionis, siue intentionis defuncti hae mandantis statim anima recipit. Non enim fructus hic testamentariorum negligentia impeditur. Hae animaduertant confessores contra negligentes in executione testamentorum.

Ar. III. Suntne Sancti a nobis orandi?

CONCLUSIO.

SANCTI sunt a nobis orandi. Hae con. est de fide, & oppositum est haereticum. Definita est in multis Conciliis Gangrensi, Aureliano, & aliis, & multis sacrae scripturae authoritatibus constat. Quas Pater a Castro egregie explicat.

DD. d. 45. Ri. ar. 1. q. 3. S. Tho. q. 3. ar. 2. S. Du. q. 4. C. verbo sancti.

CONCLUSIO.

Quando sanctis voluntas beneplaciti Dei, & eorum, quae erga nos Deus vult evenire reuelatur, ut quod nobis gratia, & gloria, & bona temporalia in ordine ad gratiam dentur, sancti pro nobis orant, & exaudiuntur. Nam cum voluntas beneplaciti Dei sit infallibilis, erit quoque infallibilis sanctorum oratio, qua media instituit Deus suam divinam voluntatem adimplere.

CONCLUSIO.

Quando sancti orant pro nobis sub conditione, non semper exaudiuntur. Propterea quod, non semper, quae Deus voluntate beneplaciti vult, orant. Hoc modo oravit Christus Iesus in horto dicens, pater mi, si fieri potest, transeat a me &c. & non impetrauit. Non exaudiuntur sancti. Quia divina voluntas non erat eis reuelata.

Matth. 26.

Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. Y Hinc,

ERROR,

Ioan. cap. 12.

Psal. 98.

Ric. ar. 7. q. 1.

D. Aug.

Sec. q. 7.

Hinc, destruitur error cuiusdam Eustachii dicentis, non esse sanctos à nobis honorandos, & orando s. Qui fuit in Conc. Gangrensi damnatus, cui varii hæretici adhæserunt, quos apud Patrem à Castro expressos reperies. Nam si ab æterno Patre sancti honorantur, ut constat. Ioan. 12. si quæ mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui in cælis est. Nos in terris honorare dedignabimur, præsertim cum honor exhibitus sanctis, Deo qui glorificatur in honore sanctorum, exhibeatur.

1. Dubium. Anima in purgatorio existens agnoscant, quæ apud nos in hac uita geruntur?

R. intelligunt orationes, quæ pro ipsâ offeruntur per effectus. Quia sibi tormenta minui sentiunt, cognoscunt suorum per reuelationem animarum, quæ à nobis ad purgatorium migrant, & per diuinam, atque angelicam reuelationem. Hæc D. Aug. de cura mortuorum, & Ric. refert.

Secundum dubium. Possuntne animæ separata intelligere verba quidditates, vel, ut dicit Scotus, species intelligibiles acquirere?

Lex hoc loco Scotum, & quæ in floribus a. lib. de cognitione Angelorum traduntur.

FLORES QUÆSTIONIS, de Vniuersali Iudicio.

D. hac quæst. differit Magister Sententiarum 46. 47. 48. dist.

Castro verbo in dictionum. Ri. dist. 47. art. 1. q. 7. S. Tho. q. 1. art. 2. q. 1. & a sequen- tibus ibid.

Art. 1. Sicutus alij sancti cum Christo in die iudicii iudicari futuri, tanquam assessor?

CONCLUSIO.

APOSTOLI simul cum Christo Iesu uniuersas gentes iudicabunt. De fide est, & habetur apud Matth. in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis, & nos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël.

CON-

CONCLUSIO.

Com Apostolis uiri Apostolici, utpote, religiosi, qui vitam apostolicam, rerum omnium renuntiatione facta, seruauerunt, non aut reliqui sancti nationes omnes iudicabunt. Hæc colligitur expresse Matth. 19. ex percontatione. D. Petri, & Christi Iesu responsione. Dixit. n. B. Petrus. Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? cui Christus Iesus respondit, uos qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, in regeneratione, cū sederit filius hominis &c. & uiri religiosi relictis omnibus ad imitationem Apostolorum sequuti sunt Christum.

Hinc, quauis multi martyres futuri sint religiosi sanctiores, Christo tamen iudicanti non assidebunt.

CONCLUSIO.

Iudicium Apostolis, & eorum imitatoribus permittitur erit ministeriale. Quia vocetenus, vel reuelatione electis, & damnatis sententiam supremam, s. iudicis manifestabit. Quæ quidem apud D. Matth. posita est ubi dicitur esurui, & non dedistis mihi manducare, &c. Alioquin, nulla esset Apostolis concessa prærogatiua, cum ceteri modi iudicis, s. per comparisonem, & per assensum, futuri sint omnibus communes.

Art. 11. An Christus Iesus in forma gloriosa, & immortalis sit homines iudicaturus?

CONCLUSIO.

CHRISTVS Dominus uenturus est in forma humana ad iudicandum. Quia dominorum proprium est seruos iudicare dicente B. Pau. tu quis es qui iudicas alienum seruum? & alibi, qui iudicat me Dominus est. Et Christus Iesus in quantum homo post passionem suam, cæli, & terre dominum consequutus est. Ut idem B. Pau. docuit, dicentes; Christus in hoc mortuus est, & resurrexit ut uiuorum, & mortuorum dominaretur.

CONCLUSIO.

Apparebitq. cum corpore glorioso, ut in monte Thabor apparuit. Nam, ut in primo aduentu, non ut iudicaret mundum, sed, ut saluaretur mundus per ipsum, in forma humana patibili, & mortali, apparuit; ita in secundo aduentu iudicaturus uiuos, & mortuos non in forma humana mortali, sed immortalis, & gloriosa adueniet.

Y 2

CON-

Matth. 6. 19.

Matth. 19.

S. Tho. in addi. & aliorum est.

APPEN-

Ri. d. 48. ar. 1. q. 2. S. Tho. eadem d. ar. 2. & Sco. & Dur. q. 1.

Ad Rom. 14. 1. ad Cor. 4.

Ad Rom. 14.

Matth. 17. Ioan. c. 3.

CONCLUSIO.

Matt. c. 25. & 26

Venietq. simul cum potestate magna. & maiestate, & in Dei uirtute. Dicitur. n. apud D. Matth. Cum uenerit filius hominis in maiestate sua; &c. Et iterum a modo uerbis filium hominis sadentem a dextris uirtute Dei, &c. ibi per uirtutem Dei intelligitur ostensum se Deum esse, omnibus creaturis imperando.

CONCLUSIO.

Luc. c. 21. c. 13.

Venturus quoq. est in nubibus celi. Apud D. Lucam, & apud B. Matth. expresse habetur, non, ut illis sustentetur, sed, ut splendorem sui splendoris istius corporis temperet, & a malis uideri possit. Quemadmodum nubes calorem, & splendorem Solis nobis temperant.

Prima diff. Uidebuntne damnati Christi Iesu diuinitatem?

CONCLUSIO.

D. Aug. r.
Trin. c. 13.

Nequaquam uidere poterunt. Hæc est D. Aug. dicentis, damnati illam Dei formam, in qua Christus æqualis patri, proculdubio non uidebunt. Habent namq. gradum beatificum, saltem ad tempus, quod fieri non potest. Quia est præmium.

Secunda diff. An iudicium sit uocaliter, an mentaliter tantum futurum?

Dist. 47.

MAGISTER sententiarum utraq. partem defendit. Ric. ibidem ex parte uocaliter, & ex parte mentaliter futurum esse asserit. Ricardo subscripsit Abulen. Matth. 25. q. 233.

CONCLUSIO.

Ad Ro. c. 2.

Accusatio, & defensio tam electorum, quam reproborum, mentaliter tantum peragentur. Pater ex B. Pau. gentes, quæ legem non habent, naturaliter, ea quæ legis sunt faciunt &c. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium illis reddente conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut erit defendentium in die cum iudicabit Dominus occulta hominum secundum Euangelium meum, per Iesum Christum. Vbi apertissime insinuat, cogitatione accusationem, & defensionem esse faciendam. Nam si uoce hæc fierent inuisum tempus fere esset necessarium.

CON-

CONCLUSIO.

Mortuorum citatio ad iudicium, & iudicis sententia, quæ apud D. Matth. ponitur, non mentaliter tantum, uerum, & uocaliter fient. Ratio est, quia quando scriptura sacra sine metaphoris potest declarari, non est metaphoricè intelligenda. & de citatione Matth. 14. dicitur, mortuos esse ab Angelis uoce tubæ citandos. Et c. 25. legitur iudicem malis dicturum. Ite maledicti &c. Et electis, uenite benedicti, &c. quæ omnia uocaliter fieri possunt. Nam ad hæc peragenda breuissimum tempus erit satis.

Tertia diff. Separatio electorum a reprobis, efficitur localiter, an metaphoricè intelligenda?

Solutio dicit intelligendam esse localiter. Origenes uero super Matth. c. 25. ut refert Abulensis ibidem, opinatus est per dexteram electorum intelligendam esse notitiam, quam electi suæ salutis habebunt, & per sinistram notitiam reproborum, quæ se iuste damnatos esse intelligunt.

CONCLUSIO.

Non localiter, sed metaphoricè separatio illa intelligenda est. Constat ex B. Pau. ubi de electis ait. Nos qui uiuimus, qui relinquitur, simul rapiemur in æra, & sic semper cum Domino erimus. Quibus uerbis clarissime indicant electos in ære, reprobos uero in terra futuros esse. Quæ mobrem differentia a dextris, & a sinistris non est localiter intelligenda. Cum electi sursum, & reprobi deorsum in terra futuri sint.

Quarta diff. Eminent iudicium per iudicis sententiam, ita maledicti, &c.

CONCLUSIO.

FINITUR qui dem per illa uerba. Ratio est, quia ibi exprimitur iustorum penitentia, & reproborum impenitentia per omissionem penitentiae exterioris, ut pote, elemosynæ, quæ est causa remissionis peccatorum, Christo Iesu dicente date elemosynam, & omnia munda sunt uobis.

Luc. ca. 11.
Ri. d. 47. ar. 2. q.
1. S. Tho. q. 2. ar.
2. Dur. q. 3.

Quinta diff. Mundus eritne per ignem purgandus?

T E M P O R E iudicii elementa per ignem purgabuntur. Hæc colligitur ex sacra scriptura. Dicit enim B. Petrus adueniet dies Domini, sicut fur, in quo elementa calore soluentur. Nam cum elementa sint permixta, erunt ad puritatem per ignem reuocanda. Purgatio siquidem per ignem fieri solet.

CONCLUSIO.

Ignis, cum sit elementum simpliciter purum, purgatione non indigebit; hic autem ignis inferior, qui mixtus est, destruetur. Dicit namq. D. Aug. 20. de ciuitate Dei ca. 18. solus ignis ascendet tunc super cacumina montium, quo usque aquæ diluuii ascenderunt.

CONCLUSIO.

Ignis, quo mundus purgabitur, eiusdem erit speciei cum igne elementari. Ratio est, quia diuersitas causæ efficiens non mutat specificam rei naturam. Nam homo ex propagatione, genitus est eiusdem speciei cum Adam, qui fuit creatus.

CONCLUSIO.

Erit aut talis ignis supernaturaliter genitus. Quædam enim modum, n. fecit Deus in die diluuii; ut omnes generationes aquarum præter naturalem ordinem ad producendum aquas conuenirent, ita fiet de igne illo. Nam producentur ab igne elementari, & a radiis Solis, habebitq. mirabiles, & supernaturalem virtutem; propterea quod non solum ascendet, quod est ignis proprium, verum, & descendet, & circumquaq. feretur.

CONCLUSIO.

Ignis ille præcedet iudicium, & subsequetur. Nam dicitur in Psal. 96. ignis ante ipsum præcedet, &c.

CONCLUSIO.

Purgabitque electos, quibus aliquid purgandum restabat, reprobosque torquet, & cum omnibus mundi foribus illos in infernum detrahet. Hæc aperte videtur colligi, ex B. Pau. ita dicente, in reuelatione Domini, &c. colligi, ex B. Pau. ita dicente, in reuelatione Domini, &c. in flamma ignis dantis iudicium his, qui non nouerunt Deum, &c.

ad. Thessa. c. 1.

Art.

Ar. ultimus. An mundus sit immutandus?

CONCLUSIO.

P O S T diē iudicii omnia corpora cælestia, & elementa immutabuntur. Constat Apoc. 21. video cælum nouum, & terram nouam. Et 2. Pet. 3. nouos cælos, & nouam terrā, & promissa ipsius expectamus. Quæ quidem renouatio non erit alicuius substantiæ creatio, sed alterius nouæ qualitatis productio supernaturalis, & non violenta.

CONCLUSIO.

Post diem iudicii cessabit cælorum motus. Nam Apoc. 10. habetur. Iurauit Angelus per viuente in sæcula, &c. quod postquam Angelus septimus cecinerit; ut mortui resurgant, tempus non erit ultra: quare neq. cælorum motus. Nam tempus motus primi mobilis est. Tunc etiam, quia cessabit rerum generatio, obquam celi mouentur.

CONCLUSIO.

Remanebit Sol in Oriente, & Luna in Occidente. Quia in his locis fuerunt condita. Sentq. præcipue cælorum partes. Vel, ut Ric. docet, in illo loco, in quo magis elementis expedit.

CONCLUSIO.

Tunc corporum cælestium lux augebitur. Nam Isaiæ 30. legitur. Erit tunc lux Lunæ, sicut lux Solis, &c. Vescant magis Deum collaudent.

CONCLUSIO.

Habebunt quoq. elementa maiorem splendorem, quam nunc habent. Rō est, nam, ut cæli erunt splendidiore, ita, & elementa, iux illis subiiciuntur. Verum vnumquodq. iuxta proportionem suæ naturæ. Nam ignis, ut Luna fulgebatur, aer, ut ignis, aqua vero erit crystallina, terra aut, ut vitrum. Ut ex Isaiæ. c. 65. Et Apoc. c. 21. Ecce ego creo cælos novos, & terram nouam, &c.

CONCLUSIO.

Omnia tunc præter elementa destruentur, ut aues, pisces, &c. Ratio est, quia homines illis non indigebunt. Et solum ad humanos vsus creata fuere. Elementa vero permanebunt, ut dictum est; propterea quod, sunt de quidditate orbis.

Dux fuerunt hæreses circa hanc questionem. Quidam enim

Ri. d. 48. ar. 2. q. 1. & ult. S. Tho. q. 2. ar. 1. & sequentibus. Dur. q. 34. Apoc. 21. c. 2. Pet. c. 3.

Apoc. 10.

Isaiæ 30.

Isaiæ. c. 65. Apoc. c. 21.

RROR

Y + enim

enim dicebant nullum futurum esse iudicium. Alii autem dicebant iudicium vniuersale iam esse factum. Quas confutat Pater à Castro verbo iudicium contra hæreses.

FLORES QVAESTIONIS
DE BEATITVDINE.

Hæc quæst. dist. 49 Magistri explicatur.

Ar. 1. An beatitudo consistat in clara Dei visione?

D. Tho. 1. 2. q. 3.
& sequens & D. O.
d. 49.
S. 1. h. q. 3. Ri. ar.
6. q. 1. & 6. Sc. q.
3. Du. q. 4.

Psal. 143.

Matt. c. 25.

Arist. 1. Ethic.

VARIÆ sunt opiniones, quas Aristoteles, & D. Tho. eruditissime tradiderunt.

Prima opinio dicit beatitudinem consistere in affluentia & possessione diuitiarum, quam tenent filii huius sæculi. Beatum (inquit Dauid) dixerunt populum, cui hæc sunt.

Secunda opinio constituat beatitudinem in honore, & reuerentia, quæ ab aliis exhibetur, quam amplectebatur Pharisei, qui amabant primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro.

Opinio tertia collocabat illam in fama, & gloria humana.

Quarta opinio ponebat beatitudinem in potestate imperandi aliis. Hæc omnes opiniones sunt falsæ, quia beatitudo est bonum per se sufficiens, ut author est Arist. 1. Ethic. quale bonum habet, cui nihil deest. Et cum habentibus diuitias, honorem, famam, & imperium, multa deficient, immerito beati appellantur.

Quinta opinio asserit beatitudinem positam esse in bonis corporis, ut in fortitudine, pulchritudine, & salute, &c. Quod est falsissimum, quia homo fortitudine à Leone superatur, diuitiis à Elephante, uelocitate à Ceruo. Vera autem beatitudo in hominibus cetera animalia ineffabili intervallo excellit.

Sexta opinio asserit beatitudinem positam esse in affluentia deliciarum. Hæc est Sæcæ error, ex quo sequitur pœcudes esse beatas, quod est ridiculum. Anima enim rationalis est capax boni infiniti, & deliciarum corporæ sunt passionibus limitatæ, ac diminuatæ. Quapropter in illis non potest beatitudo consistere.

Opinio Catholica sequentibus conclusionibus explicatur.

CON

CONCLUSIO.

Beatitudo obiectiua in aliquo bono creato, non consistit. Dicitur enim Christus, qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Vbi de bonis creatis, quæ non explent animam, cum sint finita loquebatur. Nam beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Et qui non habet Deum, non habet omne bonum.

CONCLUSIO.

Beatitudo obiectiua in solo bono increato sita est. Cōstat apud Ioan. c. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum &c. Et alibi, qui replet in bonis desiderium tuum. Quia habenti Deum per claram visionem nihil desiderandum restat.

CONCLUSIO.

Beatitudo formalis, quæ est visio, & fructio Dei, in aliquo bono creato posita est, quia consistit in visione animæ videntis Deum, & in eius fruitione, quæ est accedens finitum, & creatum.

1. Dubium. Pateritne anima videre Deum visione intellectus, qua Deum seipsum videt?

OPINIO quædam est affirmans, quam citant Gregorius, & Capreolus.

CONCLUSIO.

Impossibile est visionem, qua beatus videt Deum esse visionem diuinam increatam. Nam tunc quicumque beatus comprehenderet Deum, sicut per eandem visionem comprehendit Deus seipsum. Quid? quod visio beatifica est causa formalis animæ, cuius causæ defectum Deus suppleri haud potest.

Prima diffi. An formalis beatitudo sit intellectus operatio?

TRES sunt opiniones. Prima Henrici dicens, esse lapsam Dei ad animam, quæ vocat circumfessionem, i. intinam Dei præsentialem ad animam beati essentiā. Hæc confutat Scotus, ita, ut dicat Soto bene arguere.

Secunda opinio est Aureoli hæc dist. asserentis beatitudinem in gaudio, & delectatione, quæ ex diuina visione emanant consistere. Contra hanc agit S. Th. in 1. difficultate sextam opinionem refutans.

Tertia

Ioan. c. 17.

Psal. 103.

In 1. d. 9. q. 2. 3.

In 3. d. 14. q. 4.

Sc. q. 1. & 4. Ri.
ar. 1. q. 5. S. Tho.
q. 1. 2. 3. & 3. vbi
supra.

Quest. 4.

346

Questio

Tertia opinio est Durandi, qui ait; beatitudinem non
solam esse operationem, verum etiam statum omnium bonorum, &c.

CONCLUSIO.

Beatitudo proprie est operatio potentiarum, scilicet clara dei visio, & eius fruitio. Ratio est, quia beatitudo est ultima hominis perfectio, qua maior excogitari non potest, & operatio circa Deum est ultima potentiae perfectio. Dicitur enim 1. Io. 3. cum apparuerit, similes ei erimus, qui videmus eum sicuti est. Definita quoque est in Clementina. Ad nostrum. De haereticis.

CONCLUSIO.

Operatio potentiae sensitivae non est beatitudo essentialiter. Quia Deus non potest cognosci potentia sensitiva, cum sit spiritus, & sensus sola materialia cognoscit.

CONCLUSIO.

Bene tamen operatio potentiae sensitivae, ut visio corporalis antecedenter, & consequenter ad beatitudinem pertinet. Ratio est, quia ad beatitudinem exigitur fides, quae ut docet D. Pau. est ex auditu. Desideratur etiam Dei cognitio, quae ex cognitione sensitiva creaturarum comparatur. Nam invisibilia Dei à creatura mundi, &c. Atque consequenter. Nam post resurrectionem gloria animae redundabit in corpus, & sensus corporei perficientur.

Secunda diff. Respectu huius operationis, quae est formaliter beatitudo, habent se potentia passiva tantum, & activa

Rom. 10. c.

Rom. 1. &c.

in 1. di. 1. q. 2. in 3. q. 10. ar. 3. hac diff.

DVAE sunt opiniones. Prima Guilel. Ocham, quem sequitur Marsil. qui tenent intellectum creatum nullam habere activitatem respectu beatitudinis.

Contraria opinio est S. Th. & Sco. qui defendunt habere se activae.

CONCLUSIO.

Intellectus creatus, lumine gloriae informatus, respectu beatificae visionis activae se habet. Cum visio ab intellectu tanquam à potentia, & ab essentia divina tanquam ab obiecto producat. Nam lumen gloriae ponitur, ut intellectus obiecto proportionetur, & vires ad producendam beatificam visionem habeat, non autem ad recipiendam.

Ri. ar. 5. q. 1. & 4

De Beatitudine.

347

nam, quia intellectus passivus ex puris naturalibus est infirmus, & capacitate.

Sc. in 3. d. 14.

Tertia diff. An beatitudo sit potius intellectus, quam voluntatis operatio?

TRES sunt opiniones. Prima D. Bon. dicentis beatitudinem non esse actum unius duntaxat potentiae, sed utriusque intellectus nimirum, & voluntatis.

Hac d.

Secunda opinio S. Th. asserentis, beatitudinem supponere pro intellectus operatione.

q. 3. ar. 4.

Tertia opinio est Sco. & Ric. affirmantium perfectam beatitudinem esse voluntatis operationem, scilicet amorem erga Deum clare visum.

Sc. q. 4. ar. 1. q. 6 & 7. Ri.

CONCLUSIO.

Beatitudo formalis supponit pro operatione voluntatis, scilicet pro amore erga Deum clare visum, connotando claritatem Dei visionem. Haec conclusio Scoti, est variis rationibus demonstranda. Et primum, actus amicitiae est actus voluntatis, amor autem amicitiae est actus visionis perfectior, tam in via, quia charitas fide, & spe maior est quam in patria, quia actus charitatis est deo gratior, & acceptior. Est enim actus amicitiae, quo Deus propter seipsum diligitur, atque et si daremus per Dei omnipotentiam Petrum videre Deum, & non diligere illum, visio Petri tunc non esset deo accepta, neque à deo diligeretur, dicente scriptura; ego diligentes me diligo. Et tandem censetur actus dilectionis perfectior actus visionis, quia visio ad dilectionem tanquam ad finem ordinatur, & finis iis, quae ad ipsum referuntur, perfectior est. Nam, ut dicit D. Anselmus lib. cur Deus homo, c. 1. Petrus ordo est, velle amare propter intelligere, imo intelligendum est, ut amemus. Quare cum actus charitatis sit perfectior actus intellectus, ut constat; quia voluntas potentia libera est, & beatitudo cum sit ultima hominis perfectio, in operatione perfectissima, scilicet in amore erga Deum clare visum connotando claritatem visionem, consistet.

1. Cor. 13. c.

Proverb. 8.

D. Ansel. libro cur Deus homo c. 1.

Secundo, Beatitudo est perfectissima unio creaturae ad Deum, & perfectior est unio per amorem, quam per visionem, & apprehensionem; propterea quod per visionem creatura sit unus spiritus cum Creatore. Qui enim adheret deo unus spiritus sit cum eo, ut B. Paulus docet,

1. Cor. 5.
D. Aug. 2. 2. q. 23.
ar. 1.
Arist.

Ioan. 2. 15

Ari. 2. Topi. c. 8.

Matt. c. 16. & ad
Rom. c. 2.

docet. & d. Aug. qui apud Sanctum Thomam ita ait, charitas est uirtus, quæ cum nostra affectio rectissima est, con-
iungit nos Deo &c. & Arist. quoque dicit, amicitiam esse
unanimam in duobus corporibus, & charitas hominis
ad Deum perfectissima amicitia est. Dicente Christo le-
ad Deum perfectissima amicitia est. Dicente Christo le-
sus, tam non dicam uos seruos, sed amicos meos. Quæ qui-
dem unio non fit per solam apprehensionem. Nam si ali-
quis per potentia Dei absoluta uideret Deum, & non dili-
geret illum, non esset beatus. Et tandem, quia ut auctor
est Aristoteles c. 8. 2. Topic. illud est melius, cuius priua-
tio est deterior, ut uisus auditu melior est, quia cæcitas est
furditate deterior. Priuatio autem dilectionis Dei in bea-
tis esset deterior priuatione uisionis, quia primum esset
malum culpæ, cum ex præcepto beati semper actualiter
diligere teneantur. Secundum uero, utpote priuatio uisio-
nis, esset malum pænæ. Soto & Caie respondet, uerè esse
Arist. maximam, quando fit comparatio inter actus mo-
rales, non autem inter actus in genere bonitatis entita-
tiuæ, & hic (inquiunt) de bonitate entitatiua est sermo.
Imo de bonitate morali, quia beatitudo est bonum mora-
le, cum non sit homini naturalis, & sic operatio, ut supra
diximus, & bonitas moralis in operationibus consistat.
Quapropter nunc sermo est non de bonitate entitatiua
istorum actuum, sed de morali. Quid? quod actus uolunta-
tis, cum uersetur circa bonum, intellectus uero circa uer-
itatem, erit perfectior actu intellectus, & sanctitas, beatus-
rum, in actu uoluntatis consistit. Propterea cum, præmiu-
dog. in actu uoluntatis consistit. Propterea cum, præmiu-
in patria respondeat meritis in uia. Tunc enim reddet
unicuique secundum opera eius, & meritum præcipue con-
sistat in uoluntatis operatione, in eadem profecto positum
erit, & præmium, nempe, beatitudo. Respondent oppositi
opinionem defendentes, præmium uoluntatis esse uidere
Deum, & iuxta quantitatem meritorum dari uisionem.
Hæc responsio ita refellitur. Voluntas magis diligit suum
actum, id est amicitiam erga Deum, quam uisionem. Si n-
actum, id est amicitiam erga Deum, quam uisionem. Si n-
beatis daretur optio, potius eligerent uisionis carentiam,
quam unum ueniale peccatum committere, quam obrem
magis beati amorem, quam uisionem faciunt, & ex conse-
quenti amor præmium, & ultimus finis erit, cum finis ul-
timus sit, id quod magis & amatur, & desideratur. Adhæc,
obiectum beatificum est Deus sub ratione summi boni,
quia sub hac ratione est ultimus finis, ultra quem nihil
desiderare possumus, & summum bonum est uoluntatis ob-
iectum, ergo uoluntatis operatio erit proprius actus cir-
ca hoc beatificum obiectum. Eiusdè n. potètiæ sunt actus,
& obiectum. Nam falsissimum esset affirmare coloratum
esse uisus obiectum, & operationem circa coloratum esse
alterius sensus. Respondent aduersarij, esse quidem ulti-
mum finem uoluntatis, ceterum uoluntatem non consequi
per suum actum hoc summum bonum, eum non sit potentia
apprehensua, sed per actum intellectus. 1. per claram ui-
sionem. Sed in hanc responsionem ita insurgo: facta obie-
cti beatifici apprehensione intellectus circa illud, non tā
quam circa ultimum finem proprium, sed tanquam in ulti-
mum finem uoluntatis operatur, uoluntas autem circa illud tā
quam circa proprium obiectum uersatur, ergo erit beati-
tudo actus magis proprius uoluntatis, & ab ipsa potius,
quam ab intellectu elicitus: cum tunc circa proprium obie-
ctum operetur. Percontaberis, quomodo intellectus accipit Deum?
Respondet, sub ratione boni ueri, formando hanc propo-
sitionem; hoc est bonum uerum, & non apparens, amabile
super omnia. Et uoluntas, dices, quomodo in Deum fertur?
Respondet. Desiderando illi omne bonum. Item odio Se-
raphin, qui excellit dilectione, est præstantior ordine Che-
rubin, qui excellit scientia, ergo in patria dilectio cogni-
tione est præstantior, & in illa beatitudo, quæ est ultima
hominis perfectio consistit. Postremo beatitudo formalis
est actus, in quo quiescit anima, qui ad alium actum non
ordinatur, & cum uisio ad amorem ordinetur, in amore, &
non in uisione erit animæ quies, id est formalis beatitudo, con-
stituenda.

desiderare possumus, & summum bonum est uoluntatis ob-
iectum, ergo uoluntatis operatio erit proprius actus cir-
ca hoc beatificum obiectum. Eiusdè n. potètiæ sunt actus,
& obiectum. Nam falsissimum esset affirmare coloratum
esse uisus obiectum, & operationem circa coloratum esse
alterius sensus. Respondent aduersarij, esse quidem ulti-
mum finem uoluntatis, ceterum uoluntatem non consequi
per suum actum hoc summum bonum, eum non sit potentia
apprehensua, sed per actum intellectus. 1. per claram ui-
sionem. Sed in hanc responsionem ita insurgo: facta obie-
cti beatifici apprehensione intellectus circa illud, non tā
quam circa ultimum finem proprium, sed tanquam in ulti-
mum finem uoluntatis operatur, uoluntas autem circa illud tā
quam circa proprium obiectum uersatur, ergo erit beati-
tudo actus magis proprius uoluntatis, & ab ipsa potius,
quam ab intellectu elicitus: cum tunc circa proprium obie-
ctum operetur. Percontaberis, quomodo intellectus accipit Deum?
Respondet, sub ratione boni ueri, formando hanc propo-
sitionem; hoc est bonum uerum, & non apparens, amabile
super omnia. Et uoluntas, dices, quomodo in Deum fertur?
Respondet. Desiderando illi omne bonum. Item odio Se-
raphin, qui excellit dilectione, est præstantior ordine Che-
rubin, qui excellit scientia, ergo in patria dilectio cogni-
tione est præstantior, & in illa beatitudo, quæ est ultima
hominis perfectio consistit. Postremo beatitudo formalis
est actus, in quo quiescit anima, qui ad alium actum non
ordinatur, & cum uisio ad amorem ordinetur, in amore, &
non in uisione erit animæ quies, id est formalis beatitudo, con-
stituenda.

Iam respondeamus, oportet, argumentis quibus contra-
ria opinio roboratur. Primo obiciunt locum beati Ioan.
Hæc est uita æterna, ut cognoscant te Deum uerum, &c.
Secundo autoritate B. Aug. dicenti, uisio est tota mer-
ces. Tertia adducunt Aristotelem dicentem, felicitatem
consistere in contemplatione rerum separatarum. Quarto
tandem Arist. citant affirmantem; beatitudinem esse bo-
num sufficiens; sola autem clara uisio est bonum sufficiens.
Ostende nobis patrem, dixit B. Philippus, & sufficit no-
bis, quare colligitur hinc apertissime beatitudinem esse so-
lam Dei cognitionem, quæ est intellectus operatio. His
quatuor autoritatibus una solutione, vel altera satisfac-
ere possumus. Quæ est Patris à Castro uerbo beatitudo
hæret.

Ioan. c. 17.
B. Aug.
Arist.

Ioan. 14.

sed per actum potentia apprehensivæ, nempe, per intellectum & visionem. Respondeo. Verum quidem est intellectum apprehendere obiectum. 1. Deum non tamen inde sequitur animam per dilectionem, voluntatis non vniui ultimus fini, quæ quidem visio per amorem est perfectior obiecti assequutione.

1. Ioh. 3.

Rursus obijciunt. Beati per beatitudinem efficiuntur Deo similes, cum apparuerit similes ei erimus, efficiuntur autem Deo similes per solam visionem, quæ est obiecti similitudo, ergo sola clara Dei visio erit beatitudo. Respondeo. Efficiuntur quidem Deo similes per beatitudinem, unde principalis, quæ in visione consistit, utroque per magis principalem Deo, ut supra diximus, unimur. Iterum sic impugnat eonantur Sco. conclusionem. Operatio voluntatis præsupponit beatitudinem, ergo non est beatitudo. Nam præsupponit præsentiam obiecti, i. illius præcognitionem, quare præcognitio illa erit beatitudo, quæ nihil aliud est, quam habere Deum præsentem. Et contra hoc dicitur. Beatitudo voluntatis est eius ultimus finis, in quo consistit desiderium quiescit, & talis est clara Dei visio. Nihil amplius, quam Deum videre, desiderant. Neganda est consequentia. Et ad probationem respondetur, a sequeutione obiecti non esse principalem beatitudinem, sed esse solam apprehensionem obiecti beatifici, cuius præcognitio est necessaria, ut voluntas in Deum per amorem, qui est formalis beatitudo, feratur. Sic sublato quidem amore per Dei potentiam, & sola visione manente non esset beatitudo, ut supra diximus. Tumetiam, si ultimus finis voluntatis ut supra diximus. Totum concedo, hic tamen non disputamus, nisi quæ ipsa rationum operationum sic principalior, & in qua potius beatitudo consistat.

Se.

Secundum dubium. Clara Dei visio estne intellectus practicus, uel speculativus operativus?

R. 1. e. hac distinctione respondet intellectum beati magis esse practicum, siue effectivum, quam speculativum. Ratio illius est, quia contemplatur Deum non solum propter scientiam, sed ut ipsum diligat quæ dilectio est operatio circa Deum. Ricardum sequitur Scotus. S. Th. dicit simpliciter esse speculativum, quia principalior intellectus beati operatio, est speculatio, sed contra hanc rationem est proxima difficultas.

Quarta diffi. Estne fruitio voluntatis amor?

D. V. A. E. sunt opiniones. D. Bon. Ric. & Sc. affirmant fruitiorem esse actum elicitum à voluntate, s. amorem amicitia. S. Th. & alii asserunt esse potius delectationem, uel actum intellectus. Soto dicit usque ad Scot. neminem dixisse amorem esse fruitiorem, cum tamen id affirmaverint, Ricard. & D. Bon. & Sc. fuerit dubium. Nam dicit fruitiorem esse amorem, uel delectationem.

CONCLUSIO.

Fruitio in rigore sermonis sumpta non est actus à voluntate elicitus, sed à potentia apprehensiva, & ab appetitiva imperatus. Quia fruitio a frui, idem est, quod fructus assequutio. Quæ quidem assequutio fit per apprehensivam. Nam appetitivam solum concupiscit fructum.

Hinc, hæc propositio in rigore sermonis, s. visio est fruitio, est vera, ut S. Th. docet. Est, n. assequutio fructus, i. ultimi finis beatifici, estq. voluntatis fructus, & assequitur illum per intellectus operationem.

CONCLUSIO.

Si fruitio pro fructu accipiat, actus à voluntate elicitus, i. amicitia amor est. Quia fructus est ultimus, quod ex re concupita expectatur. Qualis est actus amoris in patria. Nam post visionem obiecti beatifici sequitur amor, in quo quiescit voluntas. Dicit B. Aug. frui esse amore inherere alicui rei propter seipsam.

CONCLUSIO.

Fruitio aliquando non pro voluntatis, aut intellectus actu, Flo. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. Z sed

Ar. 1. q. 2.

In prologo sententiarum. 1. 2. q. 3. art. 3. & Ch. lib. Sco. d. 1. li. 1. 2. q. 1. ad. 2.

A P P E N D

B. Au. de doctrina cristiana.

D. Aug. li. i. de
trin. cap. i.
In Epistola ad
Philomonem,

APPEN.

sed pro delectatione, quæ ex assequutione rei concupiscit
insurgit, accipitur. Constat ex D. Aug. dicente, hoc est ple-
num gaudium nostrum, quod amplius non est maius, frui
Trinitate. Vbi fruitionem gaudium appellat. Et ita intel-
ligitur locus B. Pau. Ego te fruar in Domino. i. gaudebo
amore tuo secundum Deum Non. n. fruar, amabo ibi figu-
ratur. Quia iam illum in Domino amabat.

Hinc, sequitur veram esse Scoti opinionem, qui dice-
bat fruitionem sumi aliquando pro amore, quandoq; ve-
ro pro delectatione, quæ ex amore emanat.

V. Diff. An fruitio etiam brutis communiatur

CONCLUSIO.

S. Tho. j. 2. q. xj.
ar. 2. & 4. q. 8.
di. 49. & 10 j. d. j.
q. vltima.

FRUITIO in rebus inanimatis non reperitur. Ratio
est, quia fruitio præsupponit finis assequutionem per pro-
prium imperium, & res inanimatae suum finem per pro-
prium imperium non assequuntur.

CONCLUSIO.

Est autem perfecte in creatura naturali fruitio. Propter
quod, fruitio perfecta præsupponit perfectam finis cogni-
tionem, quam sola creatura rationalis consequitur. Quia
cognoscit non solum finem vltimum. s. Deum, tanquam be-
num; verum etiam boni deificationem.

CONCLUSIO.

Imperfecte vero in brutis locum habere dicitur fruitio.
Quia imperfecte finis cognoscitur. Bruta n. finem appe-
hendunt, quidditate autem finis cognoscere non possunt.
Quæ duo ad perfectam cognitionem desiderantur.

Sexta diff. An fruitio sit tantum in ultimo fine
assequutione

CONCLUSIO.

FRUITIO simpliciter sumpta de vltimo fine vere
apparente, aut præfixe esse potest. Constat ex Augusti-
nente, fruimur cognitis, in quibus voluntas delectata con-
quiescit, quæ quidem simpliciter nunquam, nisi in vlti-
mo fine quiescit. Quandiu enim aliquid expectat, non
quiescit, atque ita, ut simpliciter fruatur in ultimo fine
quiescere debet.

Hinc

APPEN.

Hinc, si finis vltimus fuerit, verus. Deus Opt. Max. frui
tio erit actus patriæ, v. g. amor, seu Dei dilectio.

Quando vero finis vltimus fuerit apparens, vel præfi-
xus, eius fruitio erit idolatriæ actus. Omnis enim fornicator,
aut immundus, aut avarus, quod est idolorum seruitus,
inquit B. Pau. Cuius rei ratio est, quia huiusmodi peccato-
res in his peccatis vltimam finem constituunt, & illa, tan-
quam Deum, diligunt.

CONCLUSIO.

Fruitio secundum quid est amor amicitie, quo plerumq;
non solum Deum, verum & creaturas propter Deum diligi-
mus. Hoc enim modo B. Pau. Philemonem diligebat, &
sancti virtutes amabant. Et hoc modo sunt multæ autho-
ritates, quæ oppositum sonare videntur, de fruitioe secun-
dum quid declarandæ.

Ad Ephe. 5. ca.

In Epistola ad Phi-
lemonem.

Septima diff. An peccans mortaliter aliqua creatura fruatur

Sensvs. An peccator adeo diligat peccatum, ut si
daretur electio, potius eligeret Deum annihilari, quam a
peccato cauere.

Dux sunt opiniones. Prima Scoti & aliorum. s. omnem
peccatorem diligere creaturam plusquam Deum. Secunda
est Adriani, qui illud negat.

In j. d. j. q. viii.
Quoti. 7. q. j.

CONCLUSIO.

Si fruitio pro amore erga vltimum finem sumatur, non
omnis peccans creatura fruatur. Quia vltimum finem, & fe-
licitatem in peccato non omnis peccator constituit, ita, ut
peccare potius, quam Deum esse malit. Tales sunt, qui zelo
Dei indiscreto peccant, de quibus B. Pau. emulatione qui-
dem Dei habent, sed non secundum scientiam. Tales sunt
etiam, qui peccant spe veniæ, ut Adam peccant.

Ad Rom. c. x.

CONCLUSIO.

Omnis mortaliter peccans, vel simpliciter, vel secundum
quid creatura frui dicitur. Simpliciter quidem, qui in crea-
tura vltimum finem constituit. Contra quem D. Aug. ait,
summa perversitas est, frui vtendis, id est, diligere creaturam
propter se, quæ est propter alium diligenda; ita, ut in illa
vltimus finis constituatur.

Secundum quid vero, fruatur creatura, qui amore sui il-
lam amat. Nam duos inquit, D. Aug. amores edificarunt
duas

D. Aug.

D. Aug.

duas civitates, & amor Dei, &c. Hic autem in seipso ultimum finem non constituit, ut qui se pe veniat peccat.

Tertium dub. Peccant mortaliter qui creatura fructus alicuius peccati, an obiecto, vel supposito, id est seipsa?

Seco. sequentem conclusionem defendit.

CONCLUSIO.

Peccator non obiecto peccati, neq. ipso peccato, sed se ipso fruatur. Rō est, quia amor amicitiae, qui est fructio peccati, amorem concupiscentiae, & peccator amore amicitiae diligit seipsum, peccatum vero, & peccati obiectum amore concupiscentiae amat.

Hinc, diligentes Deum inordinate seipsis, & non Deo fruebantur. Tales fuerunt Apostolorum interfectores, & B. Pan. qui de seipso ita ait. Audistis, n. conversationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum peccatorem sequabar Ecclesiam, & expugnabam illam, & proficiebam in Iudaismo supra multos caritaneos meos in genere meo, abundantius emulatores existens paternarum mearum traditionum. Vbi aperte testatur zelo, & amore paternarum traditionum, & proprii honoris, & zelo Dei indiscere se de Ecclesia fuisse persequutum.

Hinc, qui se inordinat mortis pro defensione patrie, & amicorum exponit, seipso, & nō patriā, aut amicis fruatur. Quia ignominiosum sibi esse existimat amicos non defendere.

Idem dicendum est de illo, qui, ut miseriam fugiat, seipso se suspendit, vel alio quouis modo interimit. Quia amore sui facit. Duo, n. amores, &c. Vt Aug. docet.

Octava diff. An fruamur non solum sine iam obtento, verum etiam sperato?

CONCLUSIO.

De utroque sine est fructio. Et ratio est, quia visiores iusti beati appellantur. Atque ita frui dicuntur. Fructio enim idem est, quod beatitudo, vel in spe, vel in re; beatitudo tamen in via improprie fructio nominatur, propter ea quod, appetitus donec appareat Deus Opt. Maxi. non satiabitur.

Art. 11. Habetne homo naturalem appetitum beatitudinis in particulari, scilicet, videndi Deum?

Duae sunt opiniones. Prima Cai. negans. Secunda contraria Sco. quae fuit olim D. Bon. & Ric. hac d. quos sequuntur Dur. & Soto.

CONCLUSIO.

Homo naturalem habet inclinationem ad Deum videndum. Est, n. naturalis inclinatio aptitudo, siue potentiae passiva ad formam, qua subiectum perficitur, & in qua quiescit. Quae quidem inclinatio non est habitus distinctus a natura, sed ipsamet natura suae perfectionis capax. Et homo cum ultimatē perficiatur visione, & fructione divinae essentiae, & in illa quiescat, naturaliter ad ipsam inclinabitur. Tum ē, quia naturale dicitur, quod omnibus hominibus ratione utentibus commune est. Et desiderium videndi Deum etiam infideles habent. Nam rogati an cupiant videre Deum, respondent, Vehementer desideramus.

CONCLUSIO.

Beatitudinis tamen consequentia est super naturalis. De finita est in Clementina. Ad nostrum. de haereticis. Vtrū de hac conclusione latius infra.

1. Diff. An cognita beatitudine homo necessario habeat hunc alium vultu beatitudinem?

Hic agitur de appetitu libero, & sunt de hac difficultate tres opiniones. Prima Henrici, quem citat, & refutat Scot. scilicet, beatitudinem in generali, quae nihil aliud est, quam velle bonum sufficiens, siue illa beatitudo in obiecto creato, siue increato constituatur, necessario voluntas habet eius voluntatem; non tamen vult necessario istā beatitudinem in particulari, quae in clara Dei visione consistit.

Secunda opinio est S. Thom. qui duo dicit, Primum est beatitudinem in cōi vult homo appetitu elicito quantum ad specificationem actus, non tamen quantum ad exercitium, est, beatitudinis in particulari potest voluntas habere voluntatem, via potest dicere nolo videre Deum, sed frui semper via praesenti. Tertia opinio est Scoti. Quae solum differt a S. Th. pignus beatitudinem in particulari consideratam.

Hac. di. 49. q. 9. & 10. & q. 1. pro logi Ric. art. 2. q. 2. Du. q. 2.

In 1. di. 1. q. 4. & hac d. q. 9.

1. 2. q. 5. art. 8. & q. 10. art. 1. & 2.

deratam. Dicit enim non posse habere volitionem in particulari beatitudinis, sed necessario velle illam quoad specificationem actus, non tamen quoad exercitium. Hæc est Scoti sententia, licet aliis verbis proposita.

CONCLUSIO.

Beatitudinem in communi secundum rationem generalem tantum cognitam quoad specificationem actus, licet non quoad exercitium homo necessario, optat, id est, necessario elicit hunc actum, ut Scotus declarat. Ratio est, quia cum in beatitudine generali nulla appareat ratio mali, imo omnis boni, necessario voluntas circa illam quoad specificationem actus operabitur; non tamen quoad exercitium. Quia cum sit libera, suam operationem suspendere, & ex consequenti nullum actum elicere poterit.

CONCLUSIO.

Circa beatitudinem in particulari, scilicet, clarum Dei visionem potest homo habere hunc actum, nolo istam beatitudinem, unde non necessariam, sed liberam omnino, & quantum ad actus specificationem, & quantum ad exercitium se habet. Nam potest homo ultimum finem in creatura constituere, illa fruendo, quæ teste Beatus Augustinus est summa peruersitas, & ex consequenti poterit nolitionem habere. Nullus liquidem duos ultimos fines habere potest. Hoc perditissimi homines testantur. Quibus si daretur optio, potius vitam præsentem, quam futuram eligerent.

D. Aug.

Secundo diff. An damnatio naturalis beatitudinis appetitum habeat?

CONCLUSIO.

HABERE quidem. Et ratio est, quia talis appetitus non est habitus, aut actus elicivus, sed natura habens appetitionem, & potentiam passivam ad propriam perfectionem. Et hæc de causa manente natura idem appetitus, & carere propriis passionibus, ut risibilitas, &c. manent.

Senti est hæc d. q. 9. ad 3.

Tertia

Tertia diff. An habeant damnati altum elicivum beatitudinis?

CONCLUSIO.

DE facto actuale desiderium beatitudinis, non absolutum, sed conditionatum habent, id est, vellent esse beati, si fieri posset. Rõ est, quia patiuntur penam damni, quæ est dolor privationis, & beatitudinis, quem dolorem, & tristitiam non paterentur, si volitionem conditionatam beatitudinis habere non possent. Quia nullus privatione, aut carentia alicuius rei tristatur, nisi rei, quam habere cupit.

Sc. est vbi supra

Quarta diff. An illi, quoniam homo beatitudinis in communi habet, sit liber, an naturalis?

DVA sunt opiniones. Prima Sco. vbi supra dicentis esse actum liberum. Secunda & contraria S. Th. asserentis voluntatem respectu ultimi finis in communi non esse liberam, sed naturalem tantum potentiam.

1. 2. q. 10. arti. 2. R. d. 49. par. 2. q. 1. 2. & 3.

CONCLUSIO.

Volitio beatitudinis in cõi non est naturalis operatio, sed omnino libera. Probatur, quoniam voluntas libera libertate contradictionis, est absolute libera, & cum voluntas eliciat hunc actum, volo beatitudinem in communi libere libertate contradictionis, quia potest elicere, aut non elicere, erit profecto omnino libera. Deinde liberè, & naturaliter operari contrariè opponuntur, & eidem potentiæ nullo modo convenire possunt. Quia naturale agens est determinatum ad unum oppositorum, liberum autem ad utrumlibet. Quamobrem, si voluntas aliquo modo naturaliter operatur, habebit contrarios operandi modos, eritque determinata, & non determinata ad unum oppositorum, quod implicat contradictionem. Tum confirmatur. Representata beatitudinis in communi, scilicet, bonum est hominem esse beatum, non autem hæc, aut illa beatitudine, potest voluntas elicere, aut non elicere hunc actum, scilicet, nolo esse beatus; ergo hic actus erit simpliciter liber. Nam tota voluntatis libertas est, quando appositus omnibus ad agendum necessariis, potest contradictorie elicere, aut non elicere actum, quamvis contrariè nõ possit. Item

2. 4. 11

in contrarium obijcio. Actus voluntatis est elicius secundum inclinationem naturalem (vt ex superioribus obstat) quare erit naturalis, & non liber. Respondeo. Est secundum quid naturalis, non autem absolute, vt ex probationibus conclusionis constat. Secundo argumentatur. Potentia naturalis est ad vnum oppositorum determinata; voluntas autem determinatur ad hunc actum, volo beatitudinem in cōi, nec potest oppositum velle, ergo respectu huius actus erit potentia naturalis. Respondeo. Minor est falsa. Quia non determinatur natura respectu illius actus est potentia libera libertate contradictionis; vt ex dictis constat. Tercio respectu finis in cōi non est consultatio, neque discursus, sed respectu mediorum; ergo neque in voluntate erit libertas respectu finis in cōi, quia fundamentum libertatis in voluntate est discursus in intellectu. Respondeo. Licet non sit deliberatio de fine, est tamen libertas saltem contradictionis, & fundamentum libertatis esse discursum in intellectu est falsum. Nam voluntas diuina est libera ad extra, & tamen non discurret, sed vsus rationis circa discursum esse libertatis fundamentum. Vltimo ita agunt. Vt se habet intellectus respectu principiorum, ita voluntas respectu finis in cōmuni, & cum intellectus necessario circa principis assentiatur, & voluntas quoque necessario circa finem in cōmuni operabitur. Respondeo. Maior simpliciter est falsa. Non enim ita se habent, vt vtroque sit necessaria operatio, sed quia, ut intellectus colligit conclusionem ex principiis, & conclusioni propter principia praestat assensum, ita, & voluntas eligit media propter finem consultationem.

V. Dis. An homo ex parte naturalis Deum videre possit?

Id est, an intellectus separatus in gratia existens possit videre Deum ex solis viribus naturae secluso lumine gloriae; quem admodum anima separata naturaliter Angelum videre potest. De fide tenendum est nullum intellectu creatum, quantumvis gratiae plenum posse naturaliter videre Deum; quin per qualitatem supernaturalem ad hoc eleuetur. S. Th. & R. tenent hanc esse causam, quia omnis creatura est quodammodo materialis; Deus autem omnino immaterialis. Scoti ratio est, quia Deus ad extra est obiectum voluntarium, & non naturale, & ita non est in potestate

1. p. q. 12. ar. 1. &
2. 2. q. 5. ar. 5. Sc.
q. 11. Ri. ar. 2. q.
6. & ar. 3.

state intellectus creati naturaliter videre Deum, aut habere illum praesentem, quod idem est. Nam quod est in voluntate solius Dei, & non alicuius causae secundae, supernaturale est. Haec est vis, & ratio Scoti, ut ex eius litera constat. Angelus autem vnus naturaliter ab alio, vel ab anima separata, vt etiam si videri nolit, non tamen obiectum increatum, cum sit voluntarium. Quia quicquid operatur ad extra operatur contingenter, & voluntarie.

q. 2. in solutione
argumentorum

CONCLUSIO.

Homo, & Angelus viribus naturae, etiam si in gratia existant beatitudine consequi haud possunt. Inquit. n. B. Paul. per fidem salui facti estis, & hoc non ex vobis donum Dei est. Et iterum gratia Dei vita aeterna; quare non ex naturae viribus. Et Matth. 11. nemo nouit filium, nisi pater &c. aut cui filius voluerit revelare. Et oppositum est condemnatum in Clementina. Ad nostrum, de haereticis in 6.

Ad Philipp. 4.

Ad Ro 6.
Matt. c. 11.

V. 1. Dis. An essentia Dei ab intellectu creato per aliquam speciem, aut similitudinem videatur?

R. c. varias affert opiniones. Dux tamen sunt praecipuae. Vna S. Tho. quid dicit implicare contradictionem, vt Deus per aliquam speciem supplet vicem obiecti, videatur Aliter est Scoti asserentis, posse dari speciem per quam Deus abstractiue, & distincte, non tamen perfecte cognoscatur. Haec tamen opinio licet quibusdam primae contraria videatur, non tamen est.

In 3. d. 14. ar. 3.
q. 3.
1. p. q. 12. ar. 2. &
q. 56. ar. 3. Sc. in
2. d. 3. q. 9.

CONCLUSIO.

Possibile est dari aliquam speciem, quae repraesentet naturaliter Deum, quia notitia distincta, non tamen quidditativa de Deo habeatur. Constat ad Rom. 1. cap. vbi dicit D. Paul. cognouisse gentes Deum singulariter sub ratione aeterni, quae est solius Dei proprietas. Nam dixit, invisibilia Dei à creatura mundi per &c. Et in hoc sensu loquitur Scotus nunquam enim dissimulat, an possit dari species intelligibilis, per quam intellectus creatus quidditativus, & essentia liter Deum cognoscat: sed abstractiue, & distincte tantum, atque ita non contradicit S. Tho. qui loquitur

Ro. c. 1.

Scotus.

loquitur de noticia quidditativa Dei, quæ est noticia eius existentiz, & essentiz.

CONCLUSIO.

Implicat etiam per divinam potentiam dari ali quæ speciem intelligibilem, quæ repræsentet divinam essentiam quidditativè, & a qua visio beatifica partialiter producat. Ratio est, quia materiale, qualis est species, non potest omnino immateriale repræsentare. s. Deum. Et quia nulla causa secunda, ut est species, potest causæ primæ supplementum ad actum.

CONCLUSIO.

Essentia divina immediate unitur intellectui comprehensoris ad beatificam visionem producendam. Ratio est, quia noticia non à sola potentia cognoscendi, verum etiam ab objecto producit.

I. Dubium. Essentia divina potest inherere creato intellectui, quando eidem unitur?

R. aliqua duo dicuntur uniri, quando ex illis fit unum quacumque unitate, atque ita ex divina essentia, & intellectu creato fit unum principium actuum totale ex duobus partialibus, scilicet intellectu, & essentia. Et nota essentiam divinam non solum concurrere cum intellectu in genere cognitionis, sed etiam efficere intellectum secundum quod id est constituere intellectum in actu, quia facit illum productivum. Nam ut in nobis intellectus, & species constituunt memoriam secundam, de qua producitur noticia objecti creati, ita divina essentia, quæ supplet vicem speciei, & intellectus creatus constituunt memoriam, à qua noticia beatifica producit.

Septima diffie. An intellectus creatus ad videndum Deum aliquo lumine creato supernaturali indigeat, ut notitiam beatificam producat?

In 1. d. 1. q. 1.
& 2. d. 1. q. 1.
49. q. 12.

VARIÆ sunt opiniones. Prima est Scoti, quæ falso ab aliquibus intelligitur. Nam in 3. dixit intellectum creatum respectu notitiæ beatificæ tantum mere passive se habere, non indigere necessario lumine gloriæ; at vero cum se habeat active lumine gloriæ opus habet. Hæc est sententia Scoti illius, & hæc diff. Dur. tres citat opiniones. Prima tenet

tenet intellectum creatum videre essentiam divinam per speciem ex parte objecti, & per lumen gloriæ ex parte potentiz. Altera & prima in ordine neutrum requiri dicit. Et hanc amplectitur Durandus.

Ultima opinio est S. Thom. asserentis lumen gloriæ ex parte potentiz desiderari, non tamen ex parte objecti dari aliquam speciem.

In 1. q. 12. art. 5.
R. li. 3. d. 1. q. 1.
li. 4. d. 1. q. 1.
q. 2.

CONCLUSIO.

Non potest intellectus creatus essentiz divinæ producere notitiam, quæ sit eiusdem essentiz intuitiva, nisi per lumen gloriæ eleuetur. Definita est per Conc. Viennense. De quo quidem lumine scriptum est in Apo. claritas Dei illuminabat illam. s. beatorum societatem Deum videt. Quo lumine beati Deiformes, & Deo similes efficiuntur. Dicente B. Joanne cum apparuerit, similes ei erimus, & videmus eum, sicuti est.

Apo. cap. 3. 1.

1. Ioan. ca. 1.

CONCLUSIO.

Deus Opt. Max. potest actionem luminis gloriæ supplementum, ita ut intellectus mere passive se habeat recipiendo ab eo notitiam beatificam, & per illam videat. Et ante probationem nota brevitè ex Scoto contra Th. Aliud esse producere notitiam, aliud vero per illam operari. Nam fieri potest, ut intellectus operetur, & nullo modo notitiam producat. Prophetæ namque intelligebant per notitias à solo Deo infusas, quas nullatenus producebant. Relatione autem esse notitiæ productionem negabit nemo. Quod S. Tho. demonstravit dicens, ita revelans hanc, Deus est trinus, & unus, causat aliquam notitiam huius veritatis.

Scot. est contra
Caic.

In 1. d. 1. q. 7.

q. 1. prologi.

Iam probatur conclusio. Aliud est intellectum esse productivum notitiæ; aliud vero operativum &c. Ad operationem autem non requiritur lumen gloriæ, sed solum ad productionem, quod quamvis intellectus noster non haberet, tunc lumen gloriæ posset per notitiam operari. Minor constat. Quia per notitiam iam productam, & potentiz inhaerentem operatur, & intelligit naturaliter potentia ipsa, v. g. cæcus recepto visu à Christo naturaliter vidit, & prophetæ recepta revelatione naturaliter intellexerunt. Non enim poterat intellectus tunc non intelligere, quapropter supernaturalitas non consistit in operatione, sed in notitiæ productione. Nam, ut à aliud est cæcum videre, aliud autem cæco nullum preistare, ita in patria, aliud est notitiam producere, aliud

aliud autem videre. Primum enim est supernaturale, & secundum naturale. Deum autem istam actiuitatem luminis gloriæ posse supplere poterit, cum possit cuiuscumque, eiusque secundæ supplere actiuitatem.

S. Tho. 1. p. q. 17.
ar. 9. c. 11. 7. di.
24. vbi supra.

Art. 111. Potestne intellectus creatus comprehendere Deum?

CONCLUSIO.

S. r. notitia apprehensiva pro cognitione, qua obiectum perfecte, quantum cognoscibile est, cognoscitur, luminis nullus intellectus creatus, sed solus Deus seipsum comprehendit. Quia cum sit infinita notitia, est infinita perfectio, nis cognoscibilis, quam quidem nullus intellectus creatus habere potest. Quia non est maior visio intellectus creati quam fuerit lumen gloriæ, & nullus intellectus creatus finitum lumen gloriæ habet. Vnde dicitur magnus consilio, & in comprehensibilis cogitatu.

Ierem. ca. 33.

CONCLUSIO.

Si notitia comprehensiva pro beatitudinis possessione capiatur, quicumque beatus per intellectum Deum comprehendere dicitur, i. habere Deum presentem. Ait. n. D. P. sic currite, vt comprehendatis. Est autem de ratione comprehensionis non solum visio, verum etiam potestas non mittendi beatitudinem. Vnde in Cantica dicitur. Tenui eum, nec dimittam.

1. Cor. ca. 9.

Can. ca. 3.

APPEN.

APPEN.
2. Cor. 12.

Hinc, B. Paulus in raptu videns Deum, non comprehendebat.

Hinc, comprehensionem vnam esse de animæ doribus intelligitur, Fidei nam q. succedit visio, & charitati intuitio, & ipsi comprehensio. Quæ est desiderii adimpletio.

L. Diff. Vtrum sit omnium æqualis beatitudo

Ri. d. 49. ar. 2. q. 1.
L. c. d. 50. q. 58.
Th. 1. p. q. 12. ar.
6. & 1. 2. q. 5. 2. 2.

D. r. fide tenendum est non esse omnium sanctorum gloriam æqualem, modi tamen explicandi, cur cum omnes in diuina essentia beatificentur, sit vnus alio beatorum distincti. Sco. namque dicit formalem beatitudinem consistere in amore erga Deum clare visum, & ex consequenti affirmat in æqualitatem beatitudinis oriri ex in æqualitate charitatis. Nam ex eo, quod vnus beatus maiorem charita-

charitatem, quam alius sortitur, eo feruentius Deum diligit, & est beatorum vero S. Th. constituens beatitudinem formalem in visione dicit gradum beatitudinis ex gradibus luminis gloriæ oriri. Quanto enim aliquis beatus magis lumen gloriæ participat, tanto perfectiorem visionem producit, & beatorum est.

Ioan. c. 14.

Li. 2. de natura, & gratia. Patet a Calisto.

CONCLUSIO.

In patria non erit æqualis omnium iustorum gloria in domo enim patris mei (dixit Iesus) mansiones multe sunt. Vbi diuersitas mansionum diuersitatem graduum in gloria insinuat. Definita est in Conc. Flo. sub Eugenio 1111.

Hinc, confutatur hæresis Louiniani, & Lutheri, vt refert Soto. dicentium omnes beatos esse in gloria æquales, in quam hæresim copiosissime patet à Calisto verbo beatitudo hæresim 7. disputat.

Secunda diff. Si Angelus, & anima rationalis habent æquales gradus luminis, & charitatis, habebuntne beatitudinem formalem, visionem, scilicet, mei æqualem?

R. 1. c. Sco. Caiet. & Dur. tenent animam Christi Iesu, si se habeat effectiue ad fruitionem, non habere summam fruitionem de possibili, quamuis habeat summam gratiam. Quæ opinio maximas patitur angustias S. Tho. oppositum tenet hac d. ar. 2. q. 8.

Se. d. 50. q. 5. Ri.
d. 49. ar. 2. q. 8. S.
Th. 1. p. q. 5. ar. 2.
& in 3. p. q. 5. 10.
ar. 4.
Du. in 3. dist. 16.
rad. vlti.

CONCLUSIO.

In casu huius difficultatis æqualis erit vtriusque potētie beatificus actus. Ratio est, quia non potest intellectus creatus viribus nature elicere actum beatificum, & ex consequenti, neque eiusdem actus augmentum. Atque ita tota actus erit à lumine gloriæ, siue à charitate. Alioquin, ne queretur, gloriam non respondere meritis, sed naturali potentie, quod est erroneum, vt si Angelus, & anima haberent æquale lumen gloriæ, & charitatem æqualem, meritis æqualia beatitudo formalis Angeli esset beatorum, quia haberet perfectiorem potentiam. Et ita virtuti naturali respōderet gloria, quod est erroneum.

CONCLUSIO.

Si beatitudo formalis esset visio, non esset in æqualitas, et quod videret vnus plura attributa diuina, quam alius. Nam

Nam tunc oēs beati æqualiter vidēt, quæ in Deo formaliter continentur. Videbimus (inquit B. Ioann.) eum sicuti est, i. eum omnibus, quæ sunt de illius quidditate.

CONCLUSIO.

Neq. consistit inæqualitas, quod vnus plures creaturas in Deo, quam alius, videat. Ratio est, quia creatura non est obiectum beatificum, quare erit maior beatitudo formalis, quando vnus clarius alio videbit Deum, si beatitudo est formalis visio, aut si est amor, qui feruentius diligit Deum, ille erit beator.

Tertia diff. An de solo quilibet beatus videat in verbo omnia, quæ formaliter, & eminenter in diuina essentia continentur.

D. hac re disputant Doctores hac diff. & in 3. d. 14. q. 1. S. Thom. in 1. p. q. 12. ar. 8. Est autem maxima controversia circa numerum creaturarum, quæ in Deo videntur. An vnus plures creaturas, quam alius, an vero singuli omnes cognoscent.

Prima opinio est Henrici asserentis singulos beatos videre in Verbo, quæ in Deo formaliter continentur, aut quæ eminenter: cuiusmodi sunt creaturæ; Contrarium asserit D. Aug. dicens beatos videre creaturas visione vespertina, i. in verbo, quæ matutina nominatur, quia est clarior, & visione vespertina, i. in proprio genere, quæ, quia est minus clara, visio vespertina nominatur.

Secunda opinio, quam citat Durā, affirmat, omnes beatos videre in verbo omnia, quæ in eo tā formaliter, quā eminenter continentur. Quæ est contra D. Aug. in libro de videndo Deum, qui docet Deum esse speculum voluntatum, & non repræsentare necessario oēs creaturas. Alii qui, n. Deus beatis nihil reuelare posset, cum tamen Angeli superioris ordinis, ut in floribus secundi libri diximus, multa inferioribus reuelent.

Tertia opinio est Dur. qui duo dicit. Primum, beatos videre in verbo quidditates omnium creaturarum naturalium, & supernaturalium, id est, supernaturaliter productibilium, quæ hætenus creata non sunt. Secundum est videre beatos in verbo aliquod singulare creatum solū in proprio genere.

Quarta opinio est Sco. quæ duabus propositionibus consistit.

In 3. d. 14. q. 1.

Quolibet. d. q. 4.
Rica. & reliqui
ubi supra.
D. Aug.

Mac d. q. 1.

D. Aug.

prehenditur. Prima est, anima Christi Iesu videt habitum in verbo omnes creaturas non actualiter simul, sed successiue, nunc plura, nunc pauciora. Non quod illa visio habitus sit, sed quia habitibus utimur, quando volumus, & ita anima Christi per illam visionem beatificam videt, quas vult creaturas, & quando vult.

Secunda propositio, ceteri beati non cognoscunt omnes creaturas in verbo, sed aliquas. Nam ita Sc. ubi supra in notabili, sed ista via, &c. inquit. Dico quod verbum cui libet beato est speculum repræsentans determinata, ultra quæ non potest velle ordinare. i. secundum rectam rationem, videre alia, sed huic: animæ Christi est speculum repræsentans omnia ad modum supra dictum. Hætenus Sco. quia, vt infra dicetur cunctas creaturas, & singulas hominum cogitationes, anima Christi videt, quia est futurus iudex omnium, & ad recte iudicandum omnes cognoscere debet.

Hinc, sequitur falsissime accusatum fuisse Scotum a Soto, quod dixerit, idem sensisse de anima Christi, & de anima cuiuscunque beati.

Vltima opinio est S. Thom. asserentis, ceteros beatos à Christo videre in verbo aliquas creaturas, nullum tamen omnes, & quod aliquis beatus perfectius cognoscit Deum, eò plura in Deo videre.

CONCLUSIO.

Quicumque beatus videt omnia, quæ in Deo formaliter continentur. v. g. attributa, quæ formaliter. i. quidditative conueniunt. Constat ex B. Ioan. dicente. Videbimus eum sicuti est. Ergo & omnia, quæ sunt in ipso quidditative, s. attributa omnia, & omnes relationes. Alioquin, si beatos aliquod diuinum attributum lateret, non illum, sicuti est, viderent.

CONCLUSIO.

Quilibet beatus videt in verbo omnia, quæ eminenter continentur. i. omnium rerum naturalium quidditates, s. quid homo sit, & quid Angelus, &c. Non tamen rerum supernaturalium producibilium quidditatem. S. Tho. est ubi supra art. 8. ad 4. Et ratio est, quia in beatitudine omnine naturale desiderium satietur, est autem naturale desiderium cuiuscunque intellectus creati omnium rerum naturalium quidditates scire, quas si ignoraret, nō esset beatus.

APPEN.
Hac d. q. 3. ar. 3.
Sc. liberatur. 1.
p. q. 12. ar. 8.

1. Ioan. 3.

1. p. q. 12. ar. 3.
2. p. q. 12. ar. 4.
3. p. q. 12. ar. 5.

tus quietus, nec adimpletum haberet desiderium. Vnde colligitur omnes beatos uidere in uerbo species omnium animalium, plantarum, metallorum, &c.

CONCLUSIO.

Non oēs beati uident in uerbo omnia singularia cunctarū specierum, seu formatum. Nam quilibet beatus tunc comprehenderet Deum, cum cognosceret oēs creaturas a Deo producibiles. Et ita cognosceret Deum perfectissime per notitiam infinite claritatis, quod implicat contradictionem. Hæc est contra secundam opinionem.

CONCLUSIO.

Quo aliquis est beator, id est, clariorem habet Deiationem, eod plura singularia in uerbo uidet. Ratio est, quia cognitio creaturarum in Deo est cognitio effectus in sua causa, id est, cognoscer e uirtutem causæ, quæ habet effectum producendi. Et quanto aliquis est beator, tanto clariùs cognoscit uirtutem & potentiam Dei ad singulares effectus producendos, & conseruandos.

CONCLUSIO.

Videt autem quilibet beatus, illa omnia, quæ ad ipsam spectant, i. quæ suæ curæ mandata, & commissa sunt. Hanc probat S. Tho. inductione, ut anima Christi Iesu uidet omnia indiuidua, præterita, præsentia, & futura cuiuscunque speciei, & omnes omnium hominū cogitationes, & actiones. Quia est futurus iudex uiuorum, & mortuorum, & pater omnium rerum, quæ sub sole sunt, illi rationem redduri sumus. Et B. Petrus uidet in uerbo omnia singularia ad Ecclesiæ ministerium pertinentia. Quia illi mandata sunt Ecclesiæ, & similiter de Seraphico patre nostro Francisco, & B. Dominico respectu suorum ordinum Theologandum est.

S. Th. 2. p. q. 87.
ar. 2. R. ar. 2. q.
2. & 3. d. 49.
Q. 9. di. 49. & 10
ti. d. 1. q. 4.

Quarta diff. An uoluntas in patria naturaliter fruatur sine clare uisib.
& non libere, ut sit ad amandum, & ut ignis ad calefaciendum determinata?

S. Th. partem affirmantem tenet contrariam uero Scot.

CONCLUSIO.

Voluntas in patria necessario diligit Deum. Quia de ratione beatitudinis est dilectio, & cum sit beata, iuppositum beatitudinis, necessario diligit Deum.

CON-

CONCLUSIO.

Voluntas amore elicitō non diligit naturaliter Deū, sed libere libertate contradictionis. Hæc est Scoti, & rationibus aliquot confirmatur.

Prima. Ratio totalis & præcisa libertatis in uia est, in determinatione voluntatis ad utrumque oppositorum: in patria autem similiter est ad amandum, & non amandum determinata, ergo voluntas &c.

Minor ita probatur; in uia ideo voluntas dicitur libera, & indeterminata, quia Deus potest illam ad opposita mouere, sed de potentia absoluta, potest Deus mouere uoluntatem beati; ut amare, & ab amore cessare uelit: ergo potest amare, & non amare; & ex consequenti est ad utrumque oppositorum indeterminata. Obiicies non potest de lege Deus in patria non mouere uoluntatem ad amandum, uoluntas igitur de lege naturaliter amat.

Respondeo. Et simul conclusionem confirmo. Voluntas viatoris confirmata in gratia de lege non potest non moueri à Deo in amore ipsius Dei, quando sub præcepto Deū amare tenetur, nihilominus libere amat, quia in sensu diuiso, & de potentia absoluta potest Deus non concurrere cū confirmato ad amandū, & ita, non amabit: similiter in patria potest Deus secundum absolutam potentiam non mouere uoluntatem comprehensoris ad amorem. Quapropter, qñ amat libere amat. Deinde in sensu diuiso, & de potētia remota, hæc ab omnibus conceditur, scilicet beatus potest peccare, & non amare Deum, ergo nunc quando amat, libere amat. In uia pro instanti, quo uoluntas amat, non potest non amare. Quia oēs, quod est, quando est, necesse est esse. Et nihilominus libere dicitur amare, quia in sensu diuiso potest non amare. Et in patria similiter potest in sensu diuiso non amare, ergo quando amat, libere amat. Præterea actus amoris in patria, aut est naturalis ex parte obiecti, scilicet Dei clare uisib., aut ex parte potentie, non primum, quia Deus clare uisus est obiectum uoluntarium, ad extra, nihil operatur necessario, sed libere. Neque, secundum, quia idem est principium eliciens amorem in patria, & in uia, nempe, uoluntas per charitatem informata, & cū in uia libere, & in patria quoque libere operabitur. Nam utrobique est idē principium, nempe, uoluntas eliciens amorē. Respondet Cajeta.

Sio. Theo. q. sup. 4. lib. sen. Pars II. Aa Deus

APPEN.

p. vbi supra.

Deus clare visus est obiectum beatificum, in quo apparet omnis ratio boni, & nulla mali; atque ita voluntas non libere sed necessario illum amat. Verum respondeo; & confirmo conclusionem. In Deo cognito per fidem nulla ratio mali imo omnis boni ratio apparet, & tamen libere amatur, etiam à viatore in gratia confirmato, & non ob aliud, nisi quia eius voluntas potest de potentia Dei absolute moveri ad oppositum; & voluntas comprehensoris similiter potest moveri; ut velit ab amore cessare: ergo quia vis Deum clare videat; libere amat. Tandem; tunc voluntas est libera, quando positis omnibus requisitis ad amandum, potest non amare, & voluntas in patria est huiusmodi; quia hæc de inesse est possibilis, scilicet, voluntas in patria, non amat quamvis sic falsa; ut adversarii concedunt: ergo sua de possibili est vera, scilicet, potest non amare. Propterea quod, veritas propositionis de possibili regulatur per possibilitatem suæ de inesse; ut Aristoteles docet. Deus deficit motio divina, quæ inter requisita ad agendum recensetur. Contra. In via, quando voluntas tenetur amare, libere abstinere ab amore, quamvis motio divina deficiat: ergo similiter, & in patria.

CONCLUSIO.

Voluntas in patria non est libera libertate contrarietatis ad amorem: vel odium in Deum. Ratio est; quia nulla apparet ratio mali in Deo, quæ est odii causa.

Restat, ut argumentis adversariorum respondeamus. Primo ita agunt, Deus est ultimus finis voluntatis, quem per claram visionem assequitur: ergo postea quam illum assequitur, naturaliter, & non libere in eius amore quiescit; ita ut nullo modo possit habere appetitum ad oppositum, scilicet, ad cessandum à divino amore. Consequentia confirmatur à simili; de quacunque alia natura. v.g. lapis ubi iam consequutus est centrum, ibi naturaliter quiescit; Deus autem est ultimus finis, & quasi centrum voluntatis, ergo cum iam voluntas fuerit assequuta Deum per intellectus apprehensionem naturaliter, & non libere in eius amore quiescit.

Neganda est consequentia, & similitudo; quia cæteræ naturæ, suis finibus obtentis; naturaliter illis adherent; ut labis centro; quia secundum suas formas sunt ad unum oppositorum determinatæ, ut vero voluntas etiam in patria, est ad utrumque oppositorum indeterminata; quemadmodum

dum, & in via. Quia utrobique potest moveri à Deo ad actus oppositos. Secundo obijciunt. Causa præcisa ob quam voluntas in via non naturaliter, sed libere diligit, est: quia habet difficultatem, in amando propter pravam hominis inclinationem ad malum, & quia turbatur erga plurima, quamvis Deum fide cognoscat, sed in patria nullum est impedimentum, quo minus semper amare possit: ergo non poterit non amare. Negatur antecedens, & consequentia. Ratio. n. ob quam utrobique voluntas est libera, hæc est, scilicet, quia determinatur secundum suam formam ad opposita, ita: ut Deo mouente, possit in utrumque oppositorum: quemadmodum ex dictis constat.

Tertio ita argumentantur. Deus est infinitæ bonitatis: ergo quando aperte videtur, naturaliter diligitur, atque ita non erit in potestate voluntatis, non amare Deum. Est. n. obiectum voluntatis bonum, in quo nulla ratio mali apparet, scilicet, Deus clare visus. Huius argumenti responsio in 4. probatione secundæ conclusionis continetur. Et de novo respondetur. Nam ut voluntas viatoris confirmati in gratia propter indeterminationem voluntatis ad opposita potest in sensu diuiso non amare, ita & in patria.

Quarto sic disputant. Voluntas in patria est determinata ad unum oppositorum, scilicet, ad amorem, ergo naturaliter amat. Consequentia patet, posito discrimine inter agens naturale, & liberum. Antecedens vero ita probatur, quodcumque intellectus est determinatus ad unum, propterea quod homo non utitur ratione; ut furiosus, vel quia non ratiocinatur inter opposita, tunc voluntas est determinata ad unum, sed in patria intellectus ratiocinatur circa amorem finis, quia ratiocinatio est consultatio circa opposita, quæ non est de amore finis, sed de amoris medio: ergo si intellectus non ratiocinatur circa amorem finis, voluntas nunquam erit libera. Et confirmo. Quia præcisum fundamentum libertatis in voluntate est ratiocinatio in intellectu. Nego antecedens. Erad probationem dico: voluntatem esse liberam, non solum propter ratiocinationem, verum etiam: quia ratione utitur. Præsertim loquendo de libertate contradictionis. Et ideo quamvis in patria non sit libera libertate contrarietatis in amorem, & odium in Deum: potest tamen in sensu diuiso cessare ab amore, & per consequens quando amat, libere amat.

Quinto ita insurgunt. Impossibile est beatum habere

hunc actum. s. nolo esse beatus, ergo non potest non semper amare. Consequentia patet. Quia amor, vel est formalis beatitudo, vel saltem de quidditate beatitudinis. Respondeo distinguendo consequens. Nam in sensu composito totum concedo; in sensu autem diuiso negatur consequentia. Quia potest Deus non mouere voluntatem ad amorem, & ita voluntas beati ab amore cessabit. Tandem ita argumentantur. Deus clare uisus est obiectum beatificum, & ultimus finis uoluntatis apprehensus per intellectum; ergo uoluntas non potest non amare Deum. Consequentia probatur ex Arist. Nam, ut se habet intellectus respectu principiorum, ita & uoluntas respectu ultimi finis; sed intellectus, facta apprehensione principiorum, non potest non illis assentiri, ergo uoluntas apprehenso ultimo fine per intellectum, non potest non amare illum. R. quoadmodum intellectus naturaliter assentitur principis, ita uoluntas, naturaliter fertur in amorem finis, quod quidem est uerum quantum ad specificationem actus, non tamen quo ad exercitium.

Arist.

S. Tho. 1. 2. q. 4. ar. 1. & d. 49. in 4. q. 4. art. 5. q. 1. & sequentibus.
Ri. ar. 3. q. 7. & 8.

Ar. III. An sint animae dotes tres tantum, uisio, scilicet, comprehensio, & fructus?

CONCLUSIO.

Tres praedictae sunt animae dotes. Nam dotes vocantur munera, quae sponis dantur, & animabus Christo per fidem desponsatis, & per charitatem unitis, dantur tria praefata dona, quae per apostolicas dotes nominantur.

Metaphoricos.

S. Tho. ubi supra.
Ri. ar. 4. q. 1.
1. Cor. 15.

Ar. V. An sint quatuor tantum corporis dotes?

CONCLUSIO.

De fide tenendum est quatuor tantum esse corporis dotes. Hanc conclusionem apertissime B. Pau. 1. Cor. 17. insinuat. Vbi de resurrectione mortuorum ait. Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione &c. Vbi corpora gloriosa futura esse impassibilia, clara, subtilia, & agilia indicauit.

Prima

Prima Diss. Suntne futura corpora beatorum post finale iudicium impassibilia?

R. 1. c. haec dist. quatuor citat opiniones.

CONCLUSIO.

Erunt corpora beatorum in patria non solum incorruptibilia, ut damnatorum corpora, verum etiam impassibilia. Dicit. n. B. Pau. oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem, &c. Et Apo. 2. 1. a bsterget Deus oem lachrymam ab oculis sanctorum. Vbi sacra scriptura omnem passionem realem a corporibus sanctorum relegandam esse testatur.

CONCLUSIO.

Haec impassibilitas solum erit donum supernaturale, non ab intrinseco corporibus gloriosis inherens, sed tantum per diuinam voluntatem, non concurrentem cum causis secundis; ut in corpora beatorum agere possint. Quia cum sint corpora materialia, & habeant primas qualitates, erunt ab intrinseco passibilia; quapropter impassibilitas erit donum supernaturale ab extrinseco proveniens, scilicet, quia Deus ratione status illa perpetuo conferuabit.

CONCLUSIO.

Impassibilitas haec erit in omnibus aequalis. Et ratio est, quia significat priuationem, quae non recipit magis, & minus, cum non sit entitas positua, sed pura negatio.

Primum Dubium. Eruntne impassibilia intentionali actione?

Ar. 3. q. 1.

D. Bon. hac dist. opinatur praeter visum, & tactum, ceteros sensus in patria nullatenus esse operaturos. Ar. uero Ricardus, S. Tho. & Sco. existimant omnes sensus suas operationes habituros, etiam gustum, de quo minus probabile esse uidetur.

Ar. 4. q. 1.

CONCLUSIO.

Vnaqueque potentia sensitiua suam habebit propria operationem. Et ratio est, quia ibi corpus, atque eius omnes potentiae erunt perfectissimae, quae quidem suis operationibus, id est, quando sunt in actu, perficiuntur.

A 1 3

Se-

Secunda diff. An corpora beatorum sint futura subtilia?

1. Cor. 15.

OMNES Doctores cum Apostolo sanctorum corpora spiritualia. i. subtilia instar spiritus futura esse confitentur. Sunt tamen duæ opiniones circa effectum subtilitatis. Nam D. Bon. hac d. & Sco. putant præcipuum effectum futurum esse, cuiuscunq. corporis penetrationem. Ac vero S. Thom. & Ric. eadem dist. tenent, quod quamuis corpus gloriosum possit simul cum corpore non glorioso existere, non tamen uirtute subtilitatis, sed alia uirtute nempe diuina.

q. 14.

ar. 4. q. 5. & 6.

Durand. caute
legendus.

Ioan. cap. 20.

Dur. uero dist. 44. q. 6. arbitratur duo corpora, etiam per potentiam diuinam in eodem loco existere non posse. Legendum tamen caute est. Nam dicit, primum latus uas virginis dilatatum fuisse, & inde Christum exiisse. Et sepulchrum tempore, quo resurrexit fuisse apertum, atque etiam fores, quando ad discipulos post resurrectionem fuit ingressus. Cum Euangelista. Ianuis clausis ingressum fuisse dicat.

CONCLUSIO.

1. Cor. 15.

Corpora beatorum erunt subtilia. Hoc. n. docuit B. Pau. dicens, seminatur corpus animale, & surget spirituale. id est, subtile, & penetratiuum. Tunc etiam, quia futura sunt nobilissima, & corpus quo subtilius, ut ignis respectu aliorum elementorum, eo nobilior.

CONCLUSIO.

Corpora beatorum non dicuntur subtilia præ nimia raritate, ut ignis, sed ab effectu. Propterea quod, uirtute diuina habent potentiam penetrandi, id est, penitus intrandi ad quemcunque locum, non expellendo corpus in illo præexistens.

CONCLUSIO.

Ioan. cap. 20.

Corpora beatorum ratione subtilitatis, in eodem loco cum quocunque alio corpore coexistere poterant. Patet ex eo, quod Christus Iesu, qui post resurrectionem clauso sepulchro est egressus, & ianuis clausis ad discipulos ingressus.

CONCLUSIO.

Corpus gloriosum penetrare aliud corpus, non est illud diuidere, sed in eodem loco cum illo absque, utriusque, diuisione coexistere. Ratio est, quia corpora gloriosa Christi Iesu, &

& sanctissimæ matris suæ sunt in cælo empyreo, & tamen non diuidunt illud cum sit incorruptibile.

CONCLUSIO.

Quamuis de lege, & supernaturaliter corpus gloriosum eodem loco cum corpore non glorioso coexistere possit, non tamen duo corpora gloriosa se poterunt penetrare. Quia hoc privilegium corporibus gloriosis conceditur, ut habeant super corpora non gloriosa imperium, quo super corpus gloriosum uti nequeant.

CONCLUSIO.

Hæc subtilitas corporibus beatorum debetur. Quia ab anima beata informantur. Dotes enim corporum ex animæ beatitudine redundant. Quod nihil aliud est, quàm quod dantur corpori propter animæ beatæ merita, siue obsequia, ut Sco. declarat.

Hinc, refutantur tres errores. Primus affirmantium, corpora esse in animas convertenda, atque ita futura esse subtilia.

Hæresis.

Secundus afferentium, esse futura rara, ita, ut præ nimia subtilitate possint quocunque corpus penetrare.

Et tertius fuit dicentium, posse gloriosa corpora alia penetrare corpora. Quia in potestate illorum erit condensari ad tam minimam usque quantitatem, ut possint poros alterius corporis subintrare. Contra hos omnes inuehitur Pater à Castro, uerbo Resurrectio.

Tertia diff. Suntne corpora gloriosa futura agilia?

CONCLUSIO.

Sed non quidem agilia futura. Ut constat ex B. Pau. dicente, seminatur in infirmitate, surget in uirtute: est autem in firmitas animæ imbecillitas, qua corpus uincere nequit. Corpus. n. quod corrumpitur, aggrauat animam. Et tunc resurget in uirtute. i. in magna fortitudine, ita, ut quocunque uoluerit transportare possit.

Ri. ar. 4. q. 7. D. Bon.
tan. d. 44. q. 7. 1. c.
Cor. 15.

Sapientie c. 16.

Secundum dubium, Unde nam hæc agilitas erit?

DD. ubi supra

R. c. hæc dist. opinatur ex quadam qualitate in corpore glorioso existente oriri.

CONCLUSIO.

Agilitas corporis gloriosi ex plena, atque integra subiectione

etione corporis ad animam ortum habet. Nā, vt anima eſt ſubdita Deo, ita etiam corpus animæ ſubiectum erit: ut ſi ne aliqua reſiſtentia ad eius imperium moueatur?

Quarta diffi. Corpora beatorum mouebunturne alio modo quam progreſſus?

V. G. poteruntne moueri inſtar auis ſimul, & non pars poſt partem, opinio Dur. eſt, vt tantum progreſſiue mouetur. Scoti opinio tenet non moueri organice.

CONCLUSIO.

Moueuntur ſecundum diſſerentiam locorum organice, & non organice. Nam aſcendentes, aut deſcendentes, non organice mouebuntur; vt conſtat ex aſcenſione Chriſti Ieſu poſt reſurrexionem. Non. n. in aere ſunt gradus, vt gradatim aſcendant. Dextrorſum, aut ſiniſtrorſum organice mouebuntur deambulantes, cęlumq; , aut aerē prę nimia ſubtilitate penetrantes.

Ri. in 3. d. 22. &
in 4. ar. 4. q. 8.

Quinta diffi. Poteruntne in inſtanti moueri?

CONCLUSIO.

Non in inſtanti, ſed in tempore imperceptibili mouebuntur. Quia impoſſibile eſt naturaliter, idem corpus ſimul in pluribus locis exiſtere, & exiſteret quidem, ſi in inſtanti moueretur. Simul enim in termino à quo, & ad quem eſſet.

Sc. d. 49. q. 15. Ri
cas. ar. 4. q. 6.

Sexta diffi. Habebuntne corpora beatorum claritatis datam?

V. G. eruntne fulgida, & lucida? Opinio Dur. tenet; futura eſſe luminola, ſicut corpus rarum, & ſpeculum, quod eſt luminis receptiuum.

CONCLUSIO.

De fide tenendum eſt beatorum corpora futura eſſe lucida, id eſt habentia lucem; quemadmodum Sol, & ignis habent. Dicitur enim Mat. h. 13. tunc fulgebunt iuſti, ſicut Sol, in regno patris eorum.

Tertium

Tertium dubium. Vnde nam hæc lux oriatur?

Dvæ ſunt opiniones. Prima S. Th. aſſerentis redundare ex luce animæ in corpus, ut lux Solis in Lunam redundat. Contraria opinio eſt Ric.

CONCLUSIO.

Fulgor hic, & lux in corporibus glorioſis exiſtēs à Deo creatur. Nam cum lux ſit qualitas poſitiua, & non appareat, vnde in corporibus glorioſis producat, à ſolo Deo produci fatendum eſt. Redundabit tamen hæc claritas ex animæ beatitudine ad hunc ſenſum. ſ. quia ſtatui beatorum ex lege debetur.

Quartum dubium. Corpora beatorum habebunt colorem, eruntne perſe?

R. i. c. & Sco. opinantur non eſſe futura perſe, trāſparentia, vt chryſtallum. At uero S. Th. futura eſſe trāſparentia, & miraculoſa defendit.

CONCLUSIO.

Corpora beatorum ſunt futura opaca. Quia omne lucidum eſt opacum. Hoc enim corpus luminolum, ut aer, à corpore lucido, ſ. igne diſtat.

CONCLUSIO.

Habebunt etiam colorem. Quia color ad decorem pertinet corporum, nec lucido repugnat. Vitrum. n. aliquando pallidum, & rubeum eſt, & luminis receptiuum, vt in ſeneſtris uitreis temporum apparet.

Septima diffi. Oculi glorioſi poteruntne uidere naturaliter corporis glorioſi fulgorem?

S. Thom. affirmat. Ric. uero negat.

CONCLUSIO.

Oculus non glorioſus naturaliter corpus glorioſum uidere non poterit, niſi beatus ſuum fulgorem temperet. Diſcipuli enim (ut Ricardus docet) poſt reſurrexionem corporis Chriſti Ieſu fulgorem non uiderunt. Quia non poſſiſſent eius ſplendorem pati. Excellens namq; ſenſibile corruptit ſenſum.

CON-

CONCLUSIO.

Splendor corporis gloriosi erit Solis splendore præstior. Quia cum Sol factus sit propter homines æquum est, ut iustus sit Sole splendior; non tamen corpus cuiuslibet beati tantum splendorem habebit, quantum totum corpus solare habet, nec in tanta distantia illuminabit. Est enim immense maius corpus solare, & in maiori quanto maior est virtus.

CONCLUSIO.

Non in omnibus beatis erit æqualis splendor, sed pro meritum quantitate. Nam cum splendor, siue claritas, & agilitas sine in prædicamento qualitatis, recipiunt magis, & minus, & ideo erunt inæquales iuxta meritum inæqualitatem.

S. Th. d. 49. q. 5.
ar. 1. Ri. ar. 5. q.
2. & 3.

Ar. VI. An Aureola sit in patria accidentale premium?

CONCLUSIO.

PRAETER essentialem beatitudinem, beati in patria accidentale premium habebunt. Et ratio est, quia omnes beati gaudebunt in visione Christi Iesu, & Regine celorum, sanctorumq. Angelorum, & Apostolorum, & in assumptione suorum corporum, atq. in contemplatione creaturarum in proprio genere, &c. Quæ omnia gaudia essentiali beatitudini superaddentur. Nam beatitudo accidentalis est gaudium accidentale in alicuius creaturæ contemplatione consistens.

CONCLUSIO.

Non omnes beati, sed aliqui tantum Aureolam habebunt. Quia Aureola est gaudium accidentale de aliquo facto insigni contra hostes spirituales. scilicet de martyrio, uirginitate, & doctrina. Et non omnes sancti hæc habent. Non enim omnes hanc victoriam sunt consequuti.

CONCLUSIO.

In patria aliqui sancti habebunt fructus, non tamen omnes. Propterea quod, fructus est gaudium accidentale de aliquo genere continentis uirginalis, scilicet, uidualis, vel coniugalis, & non omnes aliquem istorum graduum obseruauerunt.

Prima

Prima diff. Sunt tres tantum tres Aureole uirginitatis, scilicet, Martyrij, & Doctoratus.

CONCLUSIO.

TRES prædictæ dumtaxat sunt. Quia Aureola est corona, quæ propter insignem contra hostes victoriam debetur. Et tres animæ hostes per hæc superantur. Nam caro per uirginitatem perpetuam vincitur. Mundus per martyrium calcatur. Et diaboli astutia per doctrinam dissoluitur.

CONCLUSIO.

In Christo Iesu non est Aureola ponenda. Nullum enim premium diminutum, sed excellens, cui omnia subiiciuntur, est Christo Domino ascribendum.

CONCLUSIO.

Neq. in Angelis sunt Aureolæ collocandæ. Non enim uirgines, vel martyres, vel doctores sunt.

CONCLUSIO.

In corporibus virginum, martyrum, atq. doctorum erunt insignia quædam, quibus huiusmodi Aureolæ in anima habere præ se ferent. Ratio est, quia ut gaudium essentialiale in corpus per quatuor dotes resultat, ita, & accidentale in insignia corporalia redundabit. Virgines siquidem in capite aliquam coronulam albam, martyres rubeam, & doctores viridem gestabunt.

QVAESTIO DE MISERIA

DAMNATORVM.

Hæc quæst. dist. 50. Magistri exponitur.

Ar. unicuique. An ignis torquens damnatos sit corporeus?

VARIÆ sunt opiniones. Auicenna. Sola tristitia maxima torqueri dixit, quod est contra Euangelium, ubi dicit: Ite maledicti in ignem æternum. Quidam autem Philosophi asseruerunt torqueri poena sensus veluti in somno ab imaginationibus ignis. Hæc etiam est falsissima opinio, ut infra patebit. Tertia autem opinio affirmabat animas separatas corporibus celestibus uniri, atque ita ab igne pati.

CON-

S. Tho. vbi sup.
2. 5. q. 1. & sequens
tibus, & Ri. vbi
supra.

DD. d. 44. Ri.
q. 9. & 10. ar. 2.
Du. q. 2. & 3.
Matth. 25.

Math. ca. 15.

[¶] Ignis inferni est corporeus, & ab initio mundi creatus. Math. enim 25. legitur. Ite maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo, & Angelis eius. Qui quidē ignis si non esset corporeus, sequeretur divinam scripturam, ut terreret nos supposuisse fallum: quod nullatenus est dicendum. Et cum locus hic de corporali igne intelligi possit, non erit de metaphorico declarandus.

CONCLUSIO.

D. Aug.

Ille ignis eiusdem speciei est cum elementalī. Nam, ut aqua, quæ super celos sunt, teste D. Aug. apud Ric. hic, cū illis aquis eiusdem speciei sunt, ita à simili ignis, qui sub terra est, eiusdem speciei cum nostro igne, erit.

CONCLUSIO.

Mar. c. 9.

Ille ignis incorruptibilis, & inextinguibilis est. Conclusio est de fide. Nam apud D. Mar. habetur bonum est tibi debilem &c. Vbi vermis eorum non morietur, & ignis nō extinguitur.

DD. vbi supra.

Prima Diff. Anima separata. & spiritus maligni patiantur ab igne corporeo gehennali?

Ri. ar. 7. Sc. q. 1.

Seco. & Ric. varias referunt opiniones. Quarum prima dicebat spiritum apprehendere ignem sibi disconvenientem, & ideo a propria imaginatione torqueri.

Quol. 3. q. 32.

Secunda est Hentici affirmantis malignis spiritibus in fundi quendam habitum spirituale, ratione cuius ab igne patiuntur.

Tertia asserbat torqueri perpetua ignis consideratione, & contemplatione,

Quarta docet vere, & realiter ab igne pati, quo Deus tāquam instrumento diuinæ iustitiæ utitur.

Quinta, quæ est fere communis tenet torqueri. Quia ibi nolentes decedunt. Et ad alium locum se conferre, haud possunt.

CONCLUSIO.

Psalm. 6.

Maligni spiritus, & animæ separatae in igne gehennali, ut in carcere, ita continentur, ut illis inde recedere non liceat. Pater ex Psalm. 16 ubi dicitur. Eduxit eos Dominus de tenebris, & umbra mortis, & vincula eorum dirupit. Quia contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit. Vbi

Vbi per vectes ferreos, ignis detinens animas, siue in purgatorio, siue in inferno intelligitur.

CONCLUSIO.

Patiuntur quoque tristitiam non solum propter inuoluntariam detentionem in igne, verum etiam quam sentiet, si essent corporibus coniunctæ, & corpora cremarentur. Colligitur conclusio ex Euangelio de diuitē epulone, qui in illa flamma cruciabatur. Nam permittente Deo talem tristitiam patiebatur, ac si vere flamma ignis hominis uiuentis linguam combureret.

Luc. 16.

Primum Dubium. Quando ignis ille post iudicij diem corpora torquet?

CONCLUSIO.

De fide tenendum est damnatorum corpora futura esse incorruptibilia. Nam Apoc. 9. legitur. Desiderabunt mortem, & mors fugiet ab eis.

Apoc. 9.

CONCLUSIO.

Ignis ille concurrente Deo damnatos torquet; non autem corrumpet. Constat ex dictis.

Secundum Dubium. Ignes in corporibus damnatorum generabunt calorem?

Seco. hac d. tenet ignem infernali non agere actione reali, sed intentionali. Quia species ignis sibi similes penetrant ossa, usque ad sensum tactus, & ita torquebuntur. Contraria opinio est Magistri Vega.

CONCLUSIO.

Corpora calefient, & patientur actione reali, ab igne imprimente in illis nimium calorem, nec tamen consumetur, propterea quod Deus suspendet ignis acriuitatem, quominus corpora corrumpat.

Tertium Dubium. Damnati cruciabuntur paria ignis tantum?

CONCLUSIO.

Non illa tantum, sed & poena damni torquebuntur. Nam intellectus amissione tanti boni, scilicet, visionis beatificæ torquetur voluntas acerrimo diuinæ iustitiæ odio.

Du. d. 50. q. 1. S. Tho. ibi q. 2. ar. 3. q. 1. & sequentibus Ri. di. 44. ar. 2. q. 9. & 10. Psalm. 75.

odio. Superbia eorum, qui se oderunt, ascendit semper. Et memoria recordatione bonorum, praesertim fortunae, & peccatorum quatenus tanti supplicii causa fuerunt, & irascibilis potentia metu perpetuitatis tormentorum, &c. de qua re lege D. Bon. & Sco. hac dist.

Quartum dubium. Estne grauior pena damni, an sensus?

CONCLUSIO.

GRAVIOR est pena damni, & tristitia inde proveniens. Pena, n. damni non solum est in se mala, verumetiam est causa poenae sensus. Nam, ut visio diuina, & fructio est omnium bonorum radix, ita & privatio eiusdem visionis est omnium malorum fons, & origo.

Quintum dub. Poterintne damnati studiosas, & laudabiles habere intellectiones, aut voluntatis operationes?

CONCLUSIO.

DAMNATI possunt recordari scientiarum acquisitionum, & revelationum, si quas habuerunt. Habetur. n. Luc. 16. recordare sibi, quoniam receperis bona in uita tua, & Sap. 5. quid profuit nobis superbia, &c. Et cum horum recordentur, nihil prohibet, quin etiam scientiarum recordari possunt.

CONCLUSIO.

Contemplabuntur quoque Deum, non tanquam omnium bonorum fontem, sed tanquam omnium malorum uindictam, & Christiani recordabuntur mysteriorum fidei, quae omnia erunt maioris tristitiae causa. Quia ad salutem illis non profuerunt.

CONCLUSIO.

Voluntas naturalis damnatorum est recta. Quoniam est ipsamet anima a Deo creata, & ad bonum apta de qua D. Dyoni. li. 4. de diuinis nominibus ait. Demones bonum, & optimum concupiscunt, id est, habent naturalem inclinationem ad bonum.

CONCLUSIO.

Damnati, quamuis possint habere actus elicitos bonos ex obiecto, & ex genere, i. ratione materiae, non tamen possunt elicere actus simpliciter bonos moraliter, id est, ratione finis, & intentionis. Patet exemplo diuitis epulonis, qui non

Luc. 16.
Sapient. 5.

D. Dyoni.

Luc. 16.

non zelo charitatis, sed amore proprio suorum damnationem nolebat.

CONCLUSIO.

Damnati sub ratione boni, non ueri, sed apparentis operantur. Non enim appetunt aliquid, quia laudabile, & ueritati consentaneum est, sed in Dei odium, & ad eius iustitiam impediendam.

CONCLUSIO.

Damnati non possunt suis propinquis bonum, aliquod spirituale desiderare. Ratio est, quia sunt omnino in mali oblatinati, & nihil boni sub hac ratione appetere possunt. Dicitur. n. hoc appetebat, ne sibi poena accidentaliter in inferno aueretur.

CONCLUSIO.

Melius, & optabilius est damnatis, non esse in rerum natura, quam in inferno existere. Dixit. n. Christus de Iuda: bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille. Ricardi est contra Scotum hac dist. q. 1.

Sextum dubium. Videntur beati poenas damnatorum, & damnati beatorum gloriam?

CONCLUSIO.

BEATI damnatorum poenam ad propriae gloriae augmentum vident. Quia illas euaserunt, & vident per reuelationem in proprio genere, vel in verbo per visionem beatificationem.

CONCLUSIO.

Sic autem videntes non contristabuntur. Quia non est ibi tristitiae locus.

CONCLUSIO.

Imo laetabuntur non in odium malorum, sed in gloriae Dei, cuius iustitia in punitione malorum resplendet. Dicitur. n. Psaltes. Laetabitur iustus cum uiderit vindictam.

CONCLUSIO.

Damnati in die iudicii videbunt in corporibus gloriosis electos. Dicitur enim Sap. 5. videntes turbabuntur timore horribili &c.

CONCLUSIO.

Gloriam autem animae non videbunt intuitiue, sed tantum per fidem. Demones, n. credunt, & contremiscunt in maiorem ipsorum tristitiam,

Viri-

Luc. 16.

Matt. 26.

Ri. d. 50. ar. 3. q. 1.
3. Sc. q. 3. 5. Th.
q. 2. art. 4. q. 1. &
sequen. Du. q. 3.

Psal. 57.

Sapient. ca. 5.

Ultimum dubium. Post diem iudicii augebitur beatorum gloria, & damnatorum poena.

R. essentialis gloria non augebitur; bene tamen accidentalis, similiter tristicia damnatorum essentialis non augebitur, quamvis augeatur dolor propter tormenta corporum. Poena tamen accidentalis ex multitudine damnatorum augmentum suscipiet.

Haecenus de floribus super quartum librum sententiarum, ad laudem, & gloriam sanctissimae Trinitatis, atque individuae unitatis, & in honorem immaculae Conceptionis Virginis Mariae, & Beati Iosephi, & Seraphici patris mei Francisci.

Omnia quae in hac secunda, & quae in prima parte continentur, Sacrosanctae matris Ecclesiae Romanae censura, & cuiusvis peritis hominis iudicio subiiciuntur.

FINIS.

INDEX QVAESTIONVM, ARTICVLORVM, DIFFICVL TATVM,

Ac dubiorum, quae in hac prima parte explicantur.

FLORES QVAESTIONIS, De clauibus.

Questio De clauibus.

ART. I. An sint in Ecclesia clauis regni celorum? f. 1
1. Dif. An sint clauis dante apostolis, ante resurrectionem, an post.
2. Dif. An apostoli habuerint iurisdictionem a Christo respectu omnium Christi auctorum, in vnoquoque foro iurisdictionem, facinorae beati Petri in illa aequales.
3. Dif. An Christus habuerit clauem.
4. Dif. An clauis sint penes sacerdotes euangelicos tantum.
5. Dif. An clauis quo ad iurisdictionem in foro exteriori possint in legitimis effectibus.
6. Dif. An quilibet sacerdos virtute clauis possit quemlibet penitentem absolueret.
7. 1. An virtute clauis sacerdos proprie dicatur culpam remittere, & gratiam conferre.
8. Dif. An sacerdos virtute clauis possit poenam temporalem pro peccatis debitam remittere.
9. Dif. An sacerdos virtute clauis possit penitentem compellere ad penitentis acceptandam.
10. Dif. An sacerdos possit quamcunque penitentiam, quam voluerit pro suo

arbitrio imponere.
Dab. An sacerdos debeat imponere aliquam penitentiam sub consilio.
11. Dif. An sacerdos virtute clauis possit per quemlibet penitentiam remittere, etiam poenam in purgatorio subditam.
12. Dif. An vnus sacerdos possit penitentiam ab alio impositam relaxare.

Flores quæstionis, de indulgentiis.

Ar. 1. An Ecclesia habeat potestatem concedendi indulgentias.
1. Dif. Quid est indulgentia.
2. Dif. Quantum valeant indulgentiae.
3. Dif. An qui consequitur indulgentias penitentiam iniunctam adimplere teneatur.
4. Dif. An quando conceditur indulgentia hac forma, concedimus annui penitentiae remissionem, intelligatur de poena respondente in purgatorio, an de satisfactione respondente poena in hac vita.
5. Dif. Quidnam significat illa clausula; concedimus indulgentiam plenariam.
6. Dif.

INDEX.

Flores De Excommunicatione.

Questio vnica.

- 6. dif. An eadem indulgentia valeat magis uni, quam alteri. 18
- 7. dif. Quidam significat illa clausula, a culpa & pena. 19
- Ar. 2. Quibus meritis thesaurus indulgentiarum aggregantur. 20
- 1. dif. An requiratur sufficiens causa ad dandas indulgentias. 21
- 2. dif. Huiusmodi indulgentiae valebunt ne saltem aliquid. 21
- 3. dif. An requiratur in recipiente indulgentias alia dispositio, a gratia. 22
- 4. dif. An tempore quo quis elargitur elemosynam pro indulgentia sit necessarium, ut in gratia exsistat, an tunc quo plenarie absoluitur. 23
- 5. dif. An elemosyna pro bulla cruciatu oblata sit sufficiens causa comparandi omnes illas indulgentias. 24
- Ar. 3. Quis potest indulgentias concedere. 25
- 1. dif. Potestne Papa exsistentibus in M. indulgentias concedere. 26
- 2. dif. An Papa possit sibi indulgentias concedere. 26
- Dub. Quomodo illas consequi possit. 26
- 4. dif. Possuntne exempti a iurisdictione ipsius lucrari indulgentias ab Episcopo concessas. 27
- 4. dif. Sitne actus imperfectionis indulgentias querere. 27
- 5. dif. Possuntne animabus in purgatorio exsistentibus indulgentiae concedi. 27
- 6. dif. Sitne aliqua dispositio praeter gratiam necessaria, ut indulgentias consequantur. 28
- 7. dif. An viuorum suffragia defunctis in purgatorio exsistentibus profint. 29
- 8. dif. Profuntne suffragia pro una anima beata, omnibus animabus in purgatorio exsistentibus. 29
- 9. dif. Profuntne suffragia uniuersalis pro omnibus animabus oblata, ac si pro una sola offerrentur. 30
- 10. dif. An suffragia ab exsistentibus in M. facta defunctis profint. 30
- 11. dif. An orationes aternaliter damnas aliquo modo profint. 30

- Ar. 1. An Ecclesia habeat excoicandi auctoritatem. 30
- 1. dif. An effectus excoicationis ex iure diuino sequatur, vel solum sit effectus ex Ecclesiae institutione. 31
- 2. dif. An excoicatio semper pro mortali tantum sit ponenda. 32
- 3. dif. An ignorantia iuris, aut facti ab excoicatione excuset. 34
- 4. dif. An ignorantes inuincibiliter excoicatione iuris cois, & committentes crimina per illas prohibita sine excoicatione puniantur. 34
- 5. dif. An excoicatio possit poni pro inobedientia praeterita. 35
- Ar. 3. De effectu excoicationis. 35
- 1. dif. An sacramentum ab excoicato receptum sit nullum. 35
- 2. dif. Quomodo excommunicatus a participatione actuum sacramentorum excluditur. 36
- Dub. Peccabitne excommunicatus nondum denunciatus mortaliter, cum alijs in diuinis, aut extra communicandis. 37
- 3. dif. De effectu excommunicationis, sitne excommunicatus suffragia Ecclesiae priuatus. 37
- 4. dif. Potestne Sacerdos in memento Missae pro excoicato orare. 38
- 5. dif. An qui contumaciam deposuit, et que per contritionem iustificatus, & paratus obedire Ecclesiae, antequam absoluitur sit suffragiorum participans. 38
- 6. Dif. Eritne peccatum in omni euentu cum excoicato coiccare. 39
- Dub. Si excoicatus noluerit ab Ecclesia exire, tenebitne Sacerdos missam non finitam relinquere. 39
- Dub. Potestne Doctor discipulo excoicato respondere. 39
- 7. Dif. Quid si placus, vel prior, vel guardianus, &c. sit excoicatus. 40

Dub.

INDEX.

- Dub. Quod igitur erit mortale cum illo communicare. 41
- 2. dif. Eritne potius mors subeunda, quam cum tali excoicato in diuinis communicandum. 42
- 3. dif. Excoicatus maiori excoicatione, communicando cum alijs peccabitne mortaliter. 43
- 10. dif. Quando excommunicato iniusta est, priuabitne suffragiorum communionem. 44
- 1. da. Quid, si inter DD. sit controuersia, sitne sententia iusta, an non. 46
- Dub. 2. Quid, si excoicatio sit iniusta, non ordine iuris, sed ex parte excommunicati. 46
- 2. dif. Qui nam sit excoicationis minoris effectus. 46
- Ar. 4. De his qui possunt excoicare, & in foro exteriori ab excommunicatione absolueri. 47
- 1. dif. Qui excoicari possunt. 48
- Dub. An excoicari possit vniuersitas, siue collegium. 49
- 2. dif. Qui possunt ab excommunicatione absolueri. 50
- 3. dif. Quenam sunt Papales excommunicationes. 51
- 4. dif. Potestne aliquis iniustus ab excoicatione absolui. 51
- 5. dif. Excommunicatus absens poteritne absolui. 52
- 6. dif. Excoicatus pluribus excoicationibus poteritne ab una absolui, & non ab alia. 52
- 7. dif. Potestne aliquis pluribus excoicationibus absolui, per unam absolutionem. 52
- 8. dif. An excommunicatus in alieno Episcopatu, possit a proprio Episcopo absolui. 53
- 9. dif. Sitne aliqua solemnitas in absolutione ab excommunicatione necessaria seruanda. 53
- Ar. 3. Circa explicationem canonis, si quis eludente &c. 54
- 1. dif. Qui possunt priuilegio canonis gaudere. 54
- 2. dif. Fruiturne Eremita hoc priuilegio. 55
- 3. dif. Quod aliquis erit clericus percussor, ita, ut in sententia canonis incidat. 56
- 4. dif. Quibus casibus clericum potius non erit excommunicatus. 58

- 5. dif. Quis poterit ab excoicatione huius canonis absolueri. 59
- Ar. 5. De interdicto. 59
- 1. dif. Expediunt aliqui interdicti censuram imponere. 59
- 2. dif. Quotuplex est interdicti effectus, ibi dem. 60
- 3. dif. Violare interdictum estne peccatum mortale. 60
- 4. dif. Quis poterit interdictum relaxare. 61
- Ar. vii. De cessatione a diuinis. 61

Flores questionis de correptione fraterna.

- Ar. An correptio fraterna obliget transgressorem ad mortale. 61
- Dubium. Contemnitne hoc praecceptum Matth. 18. ubi dicitur, si peccauerit in te, &c. 62
- Da. Eritne grauius peccatum transgressio huius praeccepti, quam transgressio praeccepti de elemosyna corporali. 62
- 1. dif. An correptio fraterna obliget quocumque, tunc etiam si scandalum, siue mortis periculum timeatur. 63
- 2. dif. Tenebitne quislibet alio corrigere, cuiuscumque status, & dignitatis sit. 64
- 3. dif. An praeterea sitne obligationis praefata teneatur inquirere secretos peccatores, ut illos secreto fraternaliter corrigat. 65
- 4. dif. An ordo correptionis fraternae sit suo praeccepto. 66
- 5. da. Potestne clericus criminofum vitiare vel abfessione membrorum peccatum iudici denunciare, quin irregularitatis penam incurrat. 68
- 6. dif. Quod crimen est occultum suntne testes inducendi, ut in iudicio contrarium testificari possint. 68
- 7. dif. Quod per unam denunciationem proceditur, poterit praeterea publice delinquentem punire. 69
- Ar. 2. De accusatione, sitne sub praeccepto delinquentem aliquando in iudicio accusare. 70
- 1. dif. Tenebitne accusator prius admonere delinquentem. 71
- 2. dif. Quod accusator peccat. 71

ib. 2. Ar.

INDEX.

- Ar. 3. De inquisitione, an fiat licite de crimine occulto, nulla precedente infamia. *ibid.*
3. Dif. Estne seruanda prima huius articuli conclusio, in criminibus regularium. *72*
4. Dif. Infamatus de vno crimine, de furto, potestne de aliis criminibus interrogari, de quibus nulla est infamia notata. *ibid.*
5. Dif. Si crimen est notorium, & ignoratur reus, poterit de illo, quo nulla est notata infamia, iudex inquirere. *73*
6. Dif. Quotum sunt crimina, quae subditi, quando fit generalis inquisitio, denunciare tenentur, & iudices punire possunt. *73*
7. Dif. Reus siue testis legitime a iudice interrogatus nocturne respondere veritatem. *74*
8. Dif. Testis non accersitus a iudice, non habetur se ad testimonium dicendum offerre. *75*
9. Dif. Teneturne testis, quando a iudice vocatur, etiam cum periculo proprii capitis testari. *76*
10. Dif. Teneturne filius contra patrem testis esse. *ibid.*
11. Dif. Teneturne aliquis manifestare crimen in iudicio, quod iuramento celandum promissit. *ibid.*
- Flores Questionis de voto. 76*
- Ar. 1. De his, quae ad essentiam voti pertinent. *ibid.*
1. Dif. An praeter intentionem siue propositum faciendi aliquid promissio ad votum desideretur. *ibid.*
2. Dif. Simplex assertio sine verbis propriis obligabitne aliquem in conscientia. *77*
3. Dif. Votum siue plena deliberatione factum obligatne vouentem. *ibid.*
4. Dif. Ad voti obligationem desideraturne propositum adimplendi promissum. *78*
5. Dif. Solum vouendi propositum siue explicitum, aut tacitum promissione obligatne, etiam votum factum fuisse. *79*
6. Dif. An possit votum de re illicita fieri. *80*
7. Dif. An votum de re indifferenti obliget. *81*
8. Dif. Votum de re inenitabili, ut de nuptiis peccando venialiter, valebit. *81*
9. Dif. An de rebus necessariis a votum eternam consequendam qualia sunt praecipua decalogi, possit fieri votum. *82*
10. Dif. Licetne alii, quae peccato opposita consiliorum promittere. *83*
11. Dif. Votum emissum de aliquo supererogationis opere propter malum finem eritne validum. *83*
12. Dif. Votum de re licita maius, & perfectius bonum impediens obligatne in conscientia. *84*
13. Dif. An Christiani in Baptismo emittant votum seruandi praecipua diuina, & Ecclesiastica. *ibid.*
14. Dif. Peccatne septe, quando volunt immolare Deo, quicquid sibi reuerentibus occurrerit. *85*
- Ar. 2. Obligatne omne votum ad subiectam sententiam. *87*
1. Dif. Fractio voti est p. m., ex genere, quemadmodum furtum & homicidium. *ibid.*
2. Dif. An fractio voti possit aliquando esse veniale peccatum. *ibid.*
3. Dif. An simplex promissio facta homini in conscientia obliget. *88*
4. Dif. Promissio homini facta per solum actum interiore, obligatne in conscientia promittentem. *89*
5. Dif. An promittens religionem in particulari, ut B. Patris Fracisci, si in duobus, aut tribus Conuentibus suis non admittatur, ad aliam promissionem vel Regum, ubi fortassis admittatur, adire teneatur, perinde religionem in genere promittens non admittitur in vna, alias per totum orbem quareere teneatur. *90*
6. Dif. Auntne haec vota aequalentia, promitto me ingressurum religionem, aut promitto me futurum religiosum seu Monachum. *91*
7. Dif. Qui promittit votum religionis simpliciter, poteritne absque peccato intra annum professionis retrahere. *91*
8. Dif.

INDEX.

9. Dif. Qui facta professione propter deprauiatos mores, quia est incorrigibilis a religione expellitur, tenetur vota essentialia, & praecipua religionis seruare. *91*
10. Dif. Emittens simplex votum religionis, dum non recipitur, tenebitur seruare continentiam. *92*
11. Dif. Emittens votum simplex religionis, & non culpam suam illud non imphus, quia matrimonium contraxit poteritne debitum petere. *93*
12. Dif. Virgo, quae simpliciter uirginitatem promittit, illa amissa, eritne deinceps ad seruandam continentiam obligata. *ibid.*
13. Dif. Votum nunquam nubendi, aequipoletne castitatis voto. *ibid.*
Dub. Materis, quae metu lenonis promissum non nubere, tenebiturne votum obseruare. *ibid.*
14. Dif. Qui vouit, & tempus adimplendi votum non praehit, aut sub conditione promittit, quando votum adimplere tenebitur. *94*
15. Dif. Religiosi habentes patres in extrema necessitate positi poteritne religionem relinquere, ut illos sustentare valeant. *ibid.*
1. dub. Haeres teneturne defuncti votum adimplere. *95*
2. dub. Potestne pater filium ad voti personale obligare. *95*
3. dub. An monachus assumptus ad Episcopatum ad votum pauperum, & cetera suae regule praecipua teneatur. *ibid.*
4. Dif. An qui emisit votum simplex religionis, voto nondum completo ad Episcopatum assumi possit. *97*
1. Dif. Subditus teneturne semper obedire Praelato, quoties aliquid uirtute obedientiae praecipit. *98*
2. dub. Potestne capitulum generale statutum obligans ad maiorem perfectionem, quam in regula continetur condere. *ibid.*
3. Dif. Praeceptum Praelati obligatne semper ad mortale peccatum transgressores. *99*
4. Dif. Qui promittit intrare religionem, & orem, peccatne intrando latrocinium. *ibid.*
- Dub. An tenetur ad votum, qui vouere non licet hac lege, si Deus illum a certo crimine liberauerit. *100*
18. Dif. An votum metu amissum in conscientia nouentem obliget. *ibid.*
Ar. 3. Expediuntne aliquid vouere. *101*
Dub. Quidam aliquis timet se facturum votum, cum vouere licet. *ibid.*
Ar. 4. An votum sielatria, siue religionis actus. *103*
Ar. 5. An sit magis meritorium aliquid voto, quam sine voto facere, magisq. laudabile sit. *ibid.*
1. dub. Quid, si ex voto inuitus, & magna cum tristitia operatur. *ibid.*
2. dub. Peccatne quem poenitet votum emisisse. *103*
Ar. 6. An votum per suspensionem sacri ordinis, & certae regule professionis, solemne efficiatur. *103*
1. difficul. Voti solemnitas, in quo consistit. *103*
2. dif. Votum solemne, & simplex differuntne essentiali specie. *104*
3. dif. Qui recepit aliquem ordinem sacrum emittitne solemne continentiae votum. *105*
Dub. Quid, si recipiens sacros ordines caruit intentione seruandi continentiam, potestne hic matrimonium contrahere. *ibid.*
4. Dif. Estne votum solemne continentiae sacri ordinis sufficiens ad dissoluentum matrimonium ratum, quod admodum solemne religionis uotum. *106*
Ar. 7. De his qui possunt nouere. *ibid.*
1. Dif. An quis sine alterius potestati subiectus, vouere possit. *ibid.*
2. Dif. An religiosus emittens votum sine sui Praelati facultate illud adimplere teneatur. *ibid.*
3. Difficil. Praelato aliquid in generali, uel speciali prohibitione, qui nouet contra illius prohibitionem tenetur suum votum Praelato significare, an etiam irritum per solam prohibitionem generalem, aut particularem. *108*
4. Dif. Potestne subditus sine ulla causa a Praelato petere voti irrationem. *ibid.*
5. Dif. Si subditus opus supererogationis ex facultate Praelati emittit, Praelatus poterit postea irritare illud. *ibid.*
6. Dif. Potestne generalis, aut Provincialis irritare. *ibid.*

INDEX.

- Irritare uotum emissum ex facultate inferioris Prælati Guardiani, scilicet, aut Prioris. 109
7. diff. Abbatis poteritne uota monialium de opere supererogationis emissis irritare. ib.
8. di. Subditus cuius uotum fuit ab uno plaro irritatum, illo cessante, eritne a successore iterum irritandum. ib.
9. diff. Poteritne uir omnia uota uxoris, tam realia, q̃ personalia irritare. 110
1. du. Vir poteritne irritare uotum uxoris, quod sua facultate emisit. 111
2. dub. Poteritne uxor irritare uotum a uiro emissum non petendi debet. ib.
3. du. Poteritne uir longam peregrinationem uouere, quia uxor iure petendi debitum defraudetur, aut familia detrimentum patitur. ib.
10. di. Si uterq; coniugum mutuo consensu uotum continentie emittere poteritne uir uxoris uotum irritare. 112
11. diff. Possuntne pueri obligare se ad religionis ingressum. ib.
12. diff. Votum pueri ante 14. annum, & puella ante 12. ratione utantur, ualebitne. 113
4. du. Poteritne mater uotum puella; im puberis irritare. ib.
5. du. Qui si ante pubertatem uocat aliquis religionem, aut peregrinationem, aut aliud, quodcumq; personale uotum, eius executionem ad annos pubertatis referendo. ib.
6. dub. Poteritne pater, aut tutor qui dat post pubertatem irritare personalia uotum impuberum. 114
7. dub. Pater, postea quam filius excessit 14. annum, & puella 12. poterit uota ante hanc ætatem ab illis emissis irritare. ib.
8. du. Quid, de uotis realibus, & mixtis, ibidem.
13. diff. Ecclesia uotum solenne religionis impuberi poteritne irritare. 115
9. dub. Tales tribuntur saltem seruare continentiam. ib.
- Ar. 8. An in uoto possit fieri dispensatio. 116
1. diff. An Papa in uoto dispensare possit. ib.
2. diff. An in uoto solenni continentie possit fieri dispensatio. 117
1. dub. Mortua uxore, & cessante causa, cum quo ex legitima causa dispensatum fuit, tenebitur ad religionem redire. 118
3. diff. An ad dispensationem, vel commutationem uoti prælati auctoritas requiratur. ib.
4. diff. Poteritne uotum in melius auctoritate propria uocatis, & non prælati commutari. ib.
2. du. Quis poterit dispensare cum illo qui promisit religionem strictiorem, ut laxiorem intrare possit. 119
5. diff. quando erit cum aliquo in uoto dispensandum. ib.
6. di. q̃n placet commutare debent. 120
7. di. ff. qua ratione confessores debent uota uirtute bullarum commutare. 121
8. di. qui uouit non petere dispensationem, aut uoti commutationem, poteritne illam exigere. 122
9. diff. Quis in uotis dispensare, aut illa irritare poterit. 123
10. diff. Poteritne si quis dispensare in uoti personali peregrinationis in terram sanctam, aut religionis, siue castitatis. 124
1. du. Promittens ieiunare in uigiliis, uel uigiliis, immaculare semperq; uigiliis Mariæ, si illo die non ieiunet tenebitur alio die ieiunare. ib.
2. du. Vota Scholasticorum Salmanticensium possuntne per Episcopum, aut Archiepiscopum huius Diocesis, uel per Capitulum illud dispensari. 124
3. du. Vota monachorum cuius auctoritate sunt commutanda. 124
- Praxis dispensandi, & commutandi uota. ib.
- Flores totius disputationis de restitutione, & de singulis contractibus.*
- Quest. 1. De Dominio. ibid.*
- Ar. 1. Quidnam est dominium. ib.
1. diff. Quo iure incipit dominium dominum. 126
2. di. In rebus q̃ uis consumuntur potest ne usus a dominio separari. 127

INDEX.

4. diff. Quis potest alicuius rei habere dominium. ib.
4. diff. An erimogenitus habeat dominium bonorum uinculorum. 129
- Ar. 2. Quorum rerum homo dominum habere potest. ib.
- Ar. 3. Quibus modis transferri potest dominium. 130
1. diff. Possuntne filii illegitimi bona paternam retinere. 131
2. diff. Potestne pater filium illegitimum habere q̃ fideicommissum instituire, ita ut in conscientia filius talia bona retinere possit. 132
3. di. Si filius, aut filia clerici matrimonio cõtraxerit, & filios ex tali matrimonio habeat poterit nepotibus huius reditum relinquere. 133
4. diff. Teneturne pater filios illegitimos alere. ib.
- Ar. vi. An per contractum minus solentem in foro conscientie dominium transferatur. ib.
- Dub. Si testis unum, uel nullum habet testem, sed tantum sit chirographo de sancti signatum, tenebiturne hares in conscientia legatum soluere. 134
- Questio secunda de restitutione. 135*
- Ar. 1. Cui facienda est restitutio. ib.
1. diff. Oportetne semper uero Domino, a quo res ablata est, restitutionem fieri. ib.
2. di. ff. Quid si dñs rei sit illa abusus, eritne eidem restituenda. ib.
3. diff. Estne semper res restituenda possessori a quo res ablata est. 136
1. dub. Quando dubito, si res quam habeo furtim ablata, aut non, cui facienda est restitutio. 137
2. dub. Habeo rem, quam scio furto captam, timeo ne ex restitutione mihi detrimentum oritur, tenor vero domino, an latroni a quo accipi retinere. ib.
3. dub. Quid si res, quam ablati a latrone, non domino, sed latroni a me restituitur, eritne postea iterum restitutioni uero domino faciendæ obnoxia. ib.
4. diff. quando dominus est incertus, & ignotus cui est restitutio faciendæ. ibidem
4. dub. Quando bona incerta erunt pauperibus eroganda, & in piis causis distribucunda. ibid.
5. diff. Que per Syoniam sunt acquisita cui sunt restituenda. 139
6. di. ff. Si pauper tenetur ad restitutionem bonorum incertorum, poteritne sibi facere restitutionem. 139
7. diff. Qui tenetur bona incerta restituere, aut non mult. aut male restituit, diuitibus illa tribuendo, a quo poterit cogitur restituat. 140
8. diff. Si dominus rei longe distat, cuius restituendum, ibi. 141
9. diff. Quid si creditor longe distans, ut sibi mittatur uelut, cuius expensis erit debitum transmittendum. ibid.
5. dub. Quid facere iniustus possessor tunc tenebitur. 142
6. dub. Quid si creditor, in alium locum se commul. 143
10. diff. Quid de debitore illo qui fuit in mora soluendi. 143
11. diff. Si debitor mittat creditori absenti rem debitam, & casu perit, uel nunci malitia percat, eritne restitutione liber. ibi.
12. diff. Si debitor suis expensis mittere tenetur, & expensæ suam rei mittende cedant deotne tunc mittere. ibi.
13. diff. Penarum, quæ a lege imponuntur cui est restitutio faciendæ. 143
- Artic. 1. Quando est faciendæ restitutio. 144
1. diff. unde aliquæ causæ, ob quas restitutio differri possit. 144
2. diff. qui fortis est aliquid, tenebitur statim sub pena noui peccati restituere. 145
3. diff. Si quis per totam uitam non restituit, aut tenebitur semper peccatum illud. 145
1. dub. q̃n ille, qui non restituit nouum peccatum committit. ib.
5. diff. qui per totam uitam non restituit, neq; propositum restituendi, nisi in articulo mortis habuit, condemnabitur. ib.
5. di. Eritne absolundus in aliquo casu ante mortem non restituens. 146
- B b 4 2. dub.

INDEX.

1. dub. Quid faciet confessor, si iniquus dixerit se non teneri, ad restitutionem statim, cum tanta bonorum incutura. fol. 147
6. dif. Qui habet magnam pecunie quantitatem, & non nullam in soluto, cum possit, sed faceret restituere, et tunc abluendus. ibi.
7. dif. Vt non quam sit restitutionem faciat, si ille talis, nisi solutio & satisfactione restitui, et tunc absoluitur, ibidem.
3. dub. Tenebiturne semper, penitens confessor in hac materia obedire. ibi.
1. dif. Confessor potest debitorem, qui multos res solvere promissit, & non restituit, quoniam promissit absolueret. 148
4. dub. Ille, cui remittitur debitum, & non habuit animum restituendi, erit absoluitus. ibi.
9. dif. Qui non potest sine mutatione statim restitutionem facere, tenebiturne statim restituere. ibi.
5. du. Quare periculum statim aliquando obligatorem restituendi tollit. 151
10. dif. Tenebiturne debitor seipsum dare, ut restituat. ibi.
11. dif. Tenebitur mendicare, ut statim restituat. ibi.
12. dif. Tenebiturne aliquis ad restitutionem manifestum laborare. 152
13. dif. Tenebitur aliquis servare ad restitutionem. ibi.
14. dif. Possuntne debitores in foro conscientie uti beneficio quarundam legum civilium, & aliquid sibi ad uitae sustentationem servare. 152
- Art. 3. Quo ordine est facienda restitutio. 153
1. dubium. An obligatio ex delicto sit praferenda obligationi ex contractu. 154
2. dif. Estne obligatio onerosa liberali obligationi praferenda. 155
- Art. 4. An qui est obnoxius restitutioni tantum tenet per quantum ab illi restituitur, teneatur. ibi.
1. dif. Petrus erat in manu solentis centum mensuras tritici, & dilutus solutionem per duos annos, valebat, ne carius, aut vilius tunc fore, quo triticum suscepit, contineatne triticum, vel tri-

ciis pretium solvere. 157
2. dif. An dominus satisfacere teneatur iniuriam, vel damnum a proprio incipio alteri illatum. 158

Quaest. quis teneatur ad restitutionem.

- Art. 1. An possessor bonae fidei restituere aequivalens rei alienae teneatur postea quam illam consumpsit. ibi.
1. dif. Qui damnis aut perier intentionem, tenebiturne restituere damnum. 159
 2. dif. Quando plures concurrunt ad illicitandum, vno solente totum, restitui per rata tenebiturne pecuniam illi restituere. 160
 1. dub. Quid si ex damnificatione iniusta nullum lucrum emanavit, tenebiturne tunc in solidum restituere pro rata satisfactum. 160
 3. dif. Quando plures ad restitutionem in solidum obligantur, potestne unus hominis, cui facienda est restitutio, suam partem quibusdam remittere, & totum debitum ab aliis exigere. 161
 4. dif. An participes in aliquo damno damnificatio in solidum satisfacere teneantur. ibi.
 2. dubium. An habens damnum fieri, ad restitutionem teneatur. 162
 3. dub. Inter quos dicitur tenebiturne ad illius restitutionem. 163
 4. dub. Qui consensit, ut iniqua & iniusta actio fiat, teneatur ad restitutionem. 164
 5. Diffic. Qui per adulationem inducit alium ad factum, vel ad aliquam iniustitiam per petrandam tenebiturne ad restitutionem. 165
 6. diffic. Receptor latronum, vel aliusque malefactoris defensor tenebiturne ad restitutionem. ibi.
 7. dif. An concurrentes cum latrone ad restitutionem teneatur. 166
 5. dub. Singuli eorum ita viuentem expoliantes, peccantne mortaliter. ibi.
 8. diffic. An liceat ad vitandum maius malum, consilium minus hanc intentionem, ut obligatus a maiori malo ablu-

INDEX.

- abstineat. 167
1. dif. Qui verbotenus potest factum, siue damnum alienum impedire, & non impedit, tenebiturne ad restitutionem. 167
 10. dif. Non impediens maleficiū, quod ex officio impedire tenebitur, eritne obnoxius restitutioni. 168
 - Art. 2. Quando aliquis a restitutione liberatur. 169
 1. dif. Qui in extrema necessitate positus aliena rapuit, ad pinguiorem fortunam veniens, eritne restitutioni obnoxius ibidem.
 2. dif. An si debitor a creditore remissionem impetrat, a restitutione debiti liberetur. 170
 1. du. Quando remissio non valebit, neque potest per creditorem fieri, nisi omnino restitutio fiat. 171
 3. dif. An cedens bonis ad restitutionem quando ad pinguiorem fortunam veniens, teneatur. ibi.
 4. dif. Liberatone debitor timore infamiae, aut alterius detrimenti restitutionis onere. 172
 2. dub. Quid, si adultera nouit filium sibi fidem adhibuitum, & hereditati reuocaturum. ibi.
 3. du. Tenebiturne filius in foro conscientiae matri reuelanti credere, & credendo hereditati renunciare. 173
 5. dif. Tenebiturne adulter praeter adulterum ad restitutionem. ibi.
 6. dif. An solutio facia creditoti creditoris liberet debitorem in conscientia a restitutione. 174
 7. dif. Re interempta, & consumpta sine culpa debitoris, eritne liber ab aequivalente restitutione. ibi.
 4. du. Quid si res apud verum dominum esse quocumque peccata. 175
 2. dif. An qui possidet aliquid auctoritate legis, vel ex iudicis sententia a restitutione liberetur. ibi.
 5. du. Debitor pro rei assignationem liberaturne a restitutione. 176
 9. dif. Liberatone debitor a restitutione per ingressum religionis, & professionem. ibi.
 6. dub. Quid si praetor noluit dare facultatem dimittendi debitum, poteritne illud tunc dimittere. 177

10. dif. Diffic. ut obligatio restitui debet, quod creditor est excoctus. ibi.
1. dif. Meretrix, quae pro meretricum accepit tenebiturne restituere. 178
7. du. Recipiente pretium meretricis titulo uenditionis, an donationis. ibi.
8. dub. Meretrix occulta, quae non est in lupanari, tenebiturne restituere pretium. ibi.
9. dub. Meretrix, quae accepit ab amante minore viginti quinque annorum sub potestate tutoris constituto, & filio familias, tenebiturne restituere. 179
10. dub. Donatio facta meretrici per dolum, vel fraudem ipsius, eritne danti necessario restituenda. 180
13. dif. An iudex pecuniam per concussorem acquisite restituere teneatur. ibi.
13. diffic. Qui accipit pecuniam, ut falsum testimonium dicat, vel ut ueritatem taceat, quam rogatus a iudice iurisdictione tenebitur eritne restitutioni obnoxius. 182
14. dif. Accipiens pecuniam pro beneficio, vel sacris ordinibus conferendis per symoniam realem, tenebiturne ad illius restitutionem ante iudicis condemnationem. ibi.
11. dub. Pecunia Symonica cui ante condemnationem erit restituenda. ibi.
12. du. Quid si Papa dispense cum Symoniacis, ut beneficium teneat. 183
15. dif. Symoniacus mentalis tenebiturne ad restitutionem. 184
16. dif. Si liberatone aliquis per huiusmodi compositionis cruciata a restitutione. 185
17. diffic. An per compensationem debitor a restitutione liberetur. 186
13. dub. Quae sunt conditiones in compensatione seruandae. ibi.
14. dub. Si iudex excommunicet omnes, qui ex talis domo aliquid acciperunt, comprehenduntne compensationem sententiae. 187
18. dif. An qui ex culpa leui, siue leuissima alteri damnum intulit, in conscientia ad restitutionem teneatur. 188

INDEX.

Questio de restitutione facienda propter negligentiam Ecclesiasticorum.

189

- Ar. 1. An clericus omittens horas canonicas ad fructuum restitutionem tenetur. *ibid.*
1. diff. An clerici non residentes fructus beneficiorum restituere teneant. 190
2. dub. Qui habent beneficium curatum ab eis erit licitum. 191
2. diff. An clericus habens plura beneficia compatibilia, siue incompatibilia ad alterius fructus restituendos, tanquam multus possessor, obligetur. 192
2. dub. Quotuplex est causa, ob quam ex iure, secunda dispensatione Papali, plura licet habere beneficia. 193
3. dub. Qui ex dispensatione iuris hoc idem licet. *ibid.*
3. diff. Recipiens beneficium curatum propter fructus recipiendos, non animo residenti, sed dimittit, postea tenebitur ad fructuum receptorum restitutionem. 194
4. dub. Definitio huius textus in beneficiis non curatis habentibus locum. *ibid.*
5. dub. Erunt expectanda iudicis sententia, an statim facienda fructuum restitutio. 195
6. dub. Quid si postquam accepit beneficium curatum animo recipiendi ordinis, intentione mutet, tenebitur ad fructuum restitutionem. *ibid.*
4. diff. An Episcopus, siue patronus eligens indignum, vel indignum, praetermissio digniori, ad beneficium, ad restitutionem aliquam teneatur. *ibid.*
5. diff. Quae aetate poterit quis beneficium obtinere. 196
6. diff. An habens beneficium, & nondum recipiens sacros ordines ad fructuum restitutionem teneatur. 197
7. dub. Vacante beneficio, fructus cui erit restituendi. *ibid.*
7. diff. An impediens aliquem a consecratione beneficii ad aliquam restitutionem teneatur. 198
8. diff. Qui simulata sanctitate, vel fidei paupertate bona aliqua acquisivit, tenebitur illa restituere. 199

6. diff. An clerici, vel Episcopi, qui luxuriose consumunt Ecclesiae redditus, ad restitutionem pauperibus faciendam teneantur, ac si non essent veri reddituum domini. 200
10. diff. Extrahens alium a religione, quod ne ingredatur impediens, tenebitur monasterio aliquid restituere. *ibid.*
11. diff. Lascivus aliquem in bonis animae teneatur ad restitutionem. 203

Questio de restitutione famae.

203

- Ar. 1. Teneatur aliquis cum detrimento uitae proximo famam restituere. 203
1. diff. Qui negat in iudicio verum criminem, de quo accusatur, tenebitur ad restitutionem famae accusantis, eo quod sit notus calumnia, in probationibus deficiens. 204
1. dub. Quomodo igitur restitutionem faciet. 205
2. dub. Qui famam alterius laesit teneatur post quodcumque tempus ad restitutionem. *ibid.*
4. dub. Etne locus compensationis in restitutione famae. 206
2. diff. Potest diffamatus detractori restitutionem dimittere, aut compensare pro pecunia. *ibid.*
4. dub. An sit mortale diffamatum in uno loco iudicis autoritate, in alio iurare. 207
5. dub. Restituens famam tenebitur cui iurò, se falsum dixisse, restari. *ibid.*
6. dub. Qui non potest famam restituere, tenebitur loco famae pecuniam dare. *ibid.*

Questio de restitutione ex bello iniusto.

208

- Ar. 1. An sit licitum Christianis bellum gerere. *ibid.*
1. dub. Ut bellum sit iustum, quot deficiantur. 209
1. diff. Teneaturne gerentes bellum ad restitutionem, quod bellum ex defectu iustitiae auctoritatis est iniustum. 209
2. diff. Qui plura intulit damna in bello, quod fuerit ualor rei occupatae, et in restitutionem obnoxius. *ibid.*
3. diff. Etne militi Christiano licitum redemptionem alterius Christiani iusto

210

INDEX.

- in bello capti exigere, & recipere pecuniam. 210
4. diff. Teneaturne iustum bellum gerens statim, ut satis factio offertur, a bello abstinere. 211
5. diff. Licetne hostem iniuste bellantem interficere, quando deposita contumacia se subiicit. *ibid.*
6. diff. Possuntne monasteria, & Ecclesiae, clericorum, domus expoliari quod militibus oppidum expoliandum traditur. 212
7. diff. An gerens bellum iustum quoscunque suos, et innocentes pariter ad uerse expoliare possit. 213
8. diff. An princeps qui iuste se defendit, possit pactum cum gerente bellum iniustum facere, ne damnum illatum suis subditis restituere teneatur. 213
9. diff. An qui ex negligentia subditos ad adulterium non defendit, ad restitutionem damni illati teneatur. *ibid.*
10. diff. Teneaturne milites causam belli iustitiae sit, an non examinare, an solam principis obedientiam, illos compellere, excusare. 214
11. diff. Teneaturne omnes milites iniuste bellantes praedam civitatis insolidum restituere, an quod unusquisque tantum absoluit. *ibid.*
12. diff. Teneaturne milites restituere, si ab hostibus, aut ex alienis tuncis, aut agris accipiunt. *ibid.*

Questio de restitutione vestigalium.

215

- Ar. 1. An uestigalia, quae hodie Regi, & magistratibus in Hispania solvantur, licita sint. 216
1. diff. An Princeps immoderata uestigalia exquirere possit. 217
2. diff. De fraudans uestigalia iusta teneatur ad restitutionem. 218
1. dub. Tenebiturne solviturus uestigalia, tributorum exactores quare ad solvendum. *ibid.*
2. diff. Nonne portales pedagia exigentes putandis uti, si fuerint negligentes, teneaturne viatoribus spolia a latronibus capta restituere. 219
4. diff. Qui non sunt negligentes criminatos, obligari ad solvenda pedagia. *ibid.*

5. diff. Quae personae excipiuntur a solutione gabellarum. 220
2. dub. Teneantur clerici iure divino a humano a tali solutione immunes. *ibid.*
7. diff. Suntne alii praeter Ecclesiasticos a solutione tributorum liberi. 221
3. dub. Qui lege prohibente sub pena confiscationis metes ab uno regno in aliud vendendas deserit, teneaturne metes confiscatas restituere. *ibid.*
4. dub. Custos, qui metes impedire tenebatur, si corruptus pecunia, vel ex malitia, aut negligentia, non impedit, tenebitur quodstori conducenti redditus penales ad restitutionem. 222

Questio de restitutione propter venationem.

ibi.

- Ar. Vtrum qui venat bestias, vel aves in alieno praedio teneat ad restitutionem. *ibid.*
1. diff. An capientes colubas alieni columbaris ad illarum restitutionem teneatur. 223

Questio de cadentibus lignis, & pascentibus oves in alienis agris.

ibi.

- Ar. 1. An cadentes ligna ex alieno nemore, vel pascentes ibidem oves ad restitutionem teneantur. 224

Questio de restitutione iniustitiae in iudicio commissae.

225

- Ar. Index profertens sententiam contra conscientiam, & iudicans secundum allegata, & probata, teneatur ne innocens satisficere. 225
1. diff. Qui iudex per iniquam sententiam ad restitutionem tenebitur. 226
1. dub. Teneaturne iudices accepta per concussionem restituere. 228
2. diff. Qui accusator ad restitutionem teneatur. *ibid.*
3. diff. Qui accusatus ad restitutionem tenebitur. 229
2. dub. Accusans aliquem crimine potest tene ante, vel post condemnationem canceri fugere, vincula dirumpere, & thesauri absque peccato inferingere, & se a mini

stris

INDEX.

Ar. i. iustitiz sine aliqua iniustitia de
fendere. 229
3. du. Licetne etiam cuiusq. alteri opē
reo fugienti ferre. 230
4. di. Quid testes restioni sunt obnoxii. 231
4. dub. Quid si orator in omne nem. & ex
obliuione falsum testimonium in iu-
dicio deponat. ibid.
5. di. Quid aduocati ratione iniustitiz ad
restitutionem teneantur. ibi.
5. dub. Aduocatus, qui defendit causam
iniustam ex ignorantia. tenebitur ne
ad restitutionem. 232
6. dub. Quo tempore litis poterunt ad-
uocati, causa iustitiam, uel iniustitia
intelligere. ibid.
5. di. Quando tabellio erit restitutionem
obnoxius. ibi.
**Questio de restitutione legis
penalis. 233**
Ar. 1. An leges penales ad restitutionem
obligent, antequam reus per iudicis
sententiam condemnatur. 233
2. di. Lex humana civilis, uel canonica
poteritne reum ad penam obligare
ante condemnationem. 235
**Flores Questionis con-
tractus mutui. 235**
Ar. 1. An liceat mutuari exigere ali-
quid ultra sortem, siue accipere ultra
pecuniam mutuo datam. ibi.
Ar. 2. De usura mentali, an sit semper il-
licitum mutuari pecuniam expectan-
do aliquid ultra sortem, ita, ut si non
expectaretur, nullo modo mutuum da-
reretur. 238
1. di. Quid usurarius mentalis recipiat ali-
quid ultra sortem teneaturne ad resti-
tutionem. 238
Appendices ex definitione usurae colle-
cte. 239
2. di. Poteritne fidelis ab infideli, aut lu-
deo iuste usuras exigere. 241
3. di. An in mutuo aliquid ultra sortem
ratione lucri cessantis, aut damni emer-
gentis exigere liceat. ibi.
4. dub. An quando licet petere damnum
lucri cessantis, liceat petere totum lu-
crum cessans. 243

4. di. An liceat ultra sortem, siue pecu-
niam mutuo datam ratione pene co-
uentionalis aliquid exigere. ibi.
5. di. An liceat pecuniam mutuari, & p
assuratore aliquid ultra sortem re-
cipere. 248
6. di. An maritus possit ratione dilata-
tionis aliquid ultra sortem recipere. ibi.
7. di. Poteritne uxor uiro mortuo ob-
noxia heredibus ratione dilata-
tionis aliquid exigere ultra sortem. 246
2. dub. Si mortua uxore liberi remaneat,
poteritne ratione dilata-
tionis aliquid exigere ultra sortem. 247
3. dub. An mortuo uiro possit uxor exi-
gere fructus ex pacto dotali per virum
facto. ibi.
Ar. 2. De usura ratione emptionis, & uen-
ditionis, quod naturaliter mutui, sapit. ibi.
1. di. Sitne usufructus, qui merces maio-
ri pretio pecunia credita, quam im-
putata uendit. ibi.
2. di. An mercator seruaturus merces
in aliud tempus, possit illas carius ue-
dere, quam tempore solutionis res uen-
ditura speratur. 249
1. dub. Licetne quod uenditur fructum
indeterminato pretio statuere, ut re-
pretio, quo carius ualebit in toto men-
se Maii solua ur. 250
3. di. Emptor, qui anticipata solu-
tione mutui iusto pretio emit, teneaturne ad re-
stitutionem. 251
4. di. Licet emptori nihil emere obliga-
tione, & debita post aliud rem per se
uenda. 251
5. di. Licetne alicui mutuo pecuniam
palliatam uenditione sub forma seque-
ti. 252
6. di. An emens mortuus sit uere usura-
rius. 253
7. di. An qui emit rem uilius pecunia
anticipata aliqua publica auctione, sit
usurarius. 254
8. di. Sitne usura accipere fructus rei
empte, ante pretij solutionem. 255
2. dub. Quid si uenditor recipit pretij
& non tradit rem. ibi.
3. dub. Quid si non totum, sed partem
pretij recipit. ibi.
9. di. An emptor cum pacto de retro uen-
dendo, fructibus in sortem non con-
putatis, sit usurarius. 256
4. dub.

INDEX.

4. dub. Quibus additionibus huiusmodi
contractus fieri debet, ut ultra sortem
non habeat. ibi.
Ar. 3. De usura commissa ratione pigno-
ris. An possit habens fundum sub pi-
gnore, in aliquo casu tradere pigno-
ris ultra sortem recipere. 257
Ar. 4. De usura ratione locationis, & co-
ductionis, an liceat locare & conducere
taut boues sub sequenti forma. 258
Ar. 5. An usufructus pecunie sit potius do-
minium acquirat. ibi.
1. di. Habebitne usufructus dominij co-
rum, quae pecunia usuraria emit. 259
2. di. Qui vendunt aliquid usurario, uel
ab ipso emunt, teneantne usurarius re-
demptoribus facere restitutionem. ibi.
3. di. An heredes usurarii ad restitutio-
nem teneantur. 260
4. di. Teneantne heredes in solidum
omnes usuras restituere, an quilibet ex
pro rata. ibi.
**Questio de donat omnibus.
ibidem.**
Ar. 1. Quidnam est donatio, & quom-
plex. 260
1. di. Donatio absoluta ultra quantita-
tem a lege statutam esse ualida. 261
2. di. An donatio facta per metum ual-
deat. ibi.
3. di. An donatio facta solo interiore
uoluntatis actu, sit in conscientia ual-
ida. 262
4. di. An donatio facta meretrici ab a-
mante sit ualida. ibi.
5. di. An altere donatio sub conditione
facta, conditio non existeret. ibi.
6. di. An ualeat donatio causalis, causa
non subsequuta, & modalis, modo non
subsequuto. 263
7. di. An ualeat donatio non odalis alicui
facta, an faciat, quod ratione iustitiae,
uel charitatis facere teneatur. 264
8. di. An qui accepit denarium ob turpem causam,
& qui promittit, causa turpi subsequuta,
promissum adimplere teneatur. 265
9. di. An qui promittit rem certam, quam
ante traditionem aliquo modo aliena-
uit, a quousque restituere teneat. 266
10. di. Licetne pecuniam accipere pro
iniuria remissione. ibi.

Questio de praescriptionibus.

Ar. 1. Quidnam est praescriptio. ibi.
1. dub. Quot modis praescriptio inter-
rumpitur. 268
2. dub. Estne idem praescriptionum tem-
pus. ibi.
Ar. 2. An finita praescriptione legiti-
ma, si dominus rei intermatur praescriptio-
nem, iure praescriptionis possit, illam in so-
ro conscientiae retinere. 269
1. di. Possessor mala fidei finitae praescri-
ptione, eritne in conscientia tutus. 270
2. di. Poteritne aliquis praescribere rem
alienam, habens dubiam conscientiam. 271
dub. An quando defunctus habuit mala
fidei rem, scilicet, se rem furuiam destina-
re, haeres illius praescribere possit. 272

Questio de ludi restitutione. ibidem.

Ar. Vnicus. An qui lucratur pecuniam
contra legis prohibitionem, ante iudi-
cis sententiam ad restitutionem teneat-
ur. ibi.
1. dub. In quibus casibus aliquis ad resti-
tutionem pecuniae ludo acquirit teneat-
ur. 273
2. dubium. Quid si alter ludentium, sit
perissimus. 275
3. dub. Quid si ambo ante se conueniant, ibi.
4. dub. Qui inuenit aliquem ad ludendum
timore mortis, uel an illione alicuius
boni temporalis, siue subire aliquo, si
lucretur, tenetur collatori restituere. 276
5. dub. Quid si ita inductus aliquid fuerit
lucratus. ibi.
6. dub. Qui ludit pecunia credita tenebit-
ur ad pecuniam in ludo amissa resti-
tutionem. ibi.
7. dub. Qui si aliqui conueniant inter se,
finire aliquid facium, uel faciendum,
aut quod hoc, aut illud eueniat, sub cer-
ta pecuniae quantitate. 277
8. dub. Quando lucrum ex ludo est resti-
tuendum, cui est faciendus restitutio. 278
9. dub. Poteritne quis propria auctoritate
accipere rem collatoris titulo reco-
pensationis, & a petitis pecuniam in
iudicio abstrahere. ibi.
Quest.

INDEX.

Quæstio de Cambiis. ibi.

- Ar. 1. quid, & quotuplex est cæsum. ib.
Ar. 2. an cæsum p. officium sit licitum. 279
Ar. 3. an cambium per minutum sit licitum, in quo rone permutata pecunie aliquid ultra fortem exigitur. ib.
Ar. 4. De cambio per literas. 280
1. diff. an in cambio per literas aliquid ratione expectata solutionis ex parte dantis pecunias campiori in alium locum transferentur, & ratione breuioris solutionis ex parte campioris exigi possit. 281
2. diff. an in cambio per literas, qn pecunia a campiore datur, liceat plus ratione loci exigere. 282
3. diff. licetne campiori aliquid ultra fortem exigere, p. numerat statim pecuniam, cuius solutionem differre poterat. 283
Ar. 5. an liceat permutare pecuniam unus regni, ubi est penuria illius, pro pecunia alterius regni ubi est maxima abundantia, non seruata æquali pecuniarum quantitate. 283
1. dub. Licetne mercatori existenti in Flandria dicere, accipe hic 90. & in Hispania 100. reddere. 284
2. dub. Licetne etiam campiori accipienti Metinæ, non solum p. rationem distam reddere aliquid minus in Flandria, pro labore & expensis in transmittenda pecunia. ib.
3. dub. licetne licitum sub forma sequenti cambire. 285
4. dub. an forma cambiendi sequens sit licita. ib.
1. di. licetne determinatum pretium istorum cambiorum, an uariari poterit. 286
2. diff. licetne licita sequens cambiendi forma. ib.
3. diff. licetne campioribus cambire, quando a terminum pretium non responderetur. 287
4. di. licetne campiori ponantur pecunias unius regionis p. pecunias alterius ratione distantioris loci, uel prolixioris temporis carius permutare. 288
5. di. licetne campiori pecunias suas ad diuersas n. d. inas eiusdem regni cambiare. ib.
6. di. licetne licitum pecuniam uendere, ib.

7. diff. An montes pietatis, qui extra Hispaniam sunt in usu licite fiant. 289

Quæstio de contractu societatis. 390

- Ar. 1. an qn unus possit pecuniam, aliter industria, & labore possit ponere pecuniam deducere in pactum, ut principale nullum subeat periculum. ib.
1. diff. licetne societas hac lege contracta, accipe 1000. duc. & ex illis quingenti non sint damno expositi reliqui socii, sint damno & lucro subiecti. 391
2. di. licetne cum triplici contractu societas societatem. ib.
1. du. licetne societatem cum illo contractare qui non est negociaturus. ib.
3. diff. Contractus societatis eritne sequenti forma licitus. 392
4. diff. Quo licet contrahere societatem pecorum, & armentorum. ib.
5. di. licetne maritus uxoris dotem negociationi societatis ad lucrum, & ad damnum exponere. 393
6. di. An possit fieri in testamento legatum sub sequenti forma. ib.
7. diff. An contractus societatis sub forma sequenti sit licitus. 394
8. di. Qn lucrum inter socios diuidi debet, ut iustitia seruetur. 394
2. dub. Quid si unus pecuniam tantum, alter uero pecuniam, & industriam simul apponat. 395
3. du. Quid si sint tres, & unus exponat pecuniam, alter laborem tantum, & tertius industriam. ib.
9. di. Qn dñi diuisio erit facienda. ib.
4. du. Quid si uendidi tibi pecuniam a creata merces ualentes 100. hac lege, ut illam reuenderes, & lucrum esset odo. ib.

Quæstio de censibus. 396

- Ar. 1. Quid sit cæsum, & quotuplex. ib.
Ar. 2. An emens cæsum sit usurarius. ib.
Ar. 3. Sitne licitum iura Regia, siue aliorum magnatum emere. 397
Ar. 4. Censui redimibilis, uel cum pacto de retrouendendo esse licitus. ib.
1. du. An cæsum uitalicium inera decennium, uel aliud tempus limitatum sit licitus. 398
2. dub. Pretium census uitalicii, eritne ratione

INDEX

- ratione ætatis pro sua uita cæsum ementis minuendum. ib.
Ar. 5. an cæsum p.onalis sit licitus. ib.
Ar. 6. An conditiones, quæ in Extraneis Martini c. ponantur, sint necessario in emptione, & uenditione censuum seruandæ. 399
1. di. licetne census redimibilis licitus cum hac conditione, ut qñcuq. redimatur eodem pretio, quo fuit uenditus redimendus sit. 399
2. di. An pactum in quibusdam censibus appositum, sit licitum. ib.
1. du. licetne licitus contractus census cu sequenti conditione. ib.

Quæstio de contractu emptio- & uenditionis. 399

- Ar. vñc. An liceat rem carius iusto pretio uendere. ib.
1. du. Quid si res illa ualeat 10. & emens 15. ualeat, quia res illa maxime indigebat, & si illam haberet quinq. lucra retur. ib.
2. di. Quæ ratione iustum pretium cognoscitur. 399
2. du. Cum leges humane salum uarietatem temporum statuunt, obligabitne semper in conscientia lex, pretium alicuius meritis decernens. ib.
3. du. Quid si mensura panni in hac Republica iusto pretio uendatur 12. dragmis, & mercator computatis expensis carius emit, poteritne tanti uendere, quanti emit. 399
4. dub. Contingit, ut per spatium uolus dñi in mundis precia uarietur, licetne hoc sit. ib.
5. du. Licetne sub hac conditione p. cisci. accipe merces 100. pretio, quousque leuabunt modis mundanis, qñ speratur pretium carius futurum. 399
6. du. Licetne uoce p.onis uilius emere, quam ex mercatoris officina. ib.
2. du. si res ualens 100. uendatur 50. uel 40. uoce p.onis, eritne iustum pretium. ib.
2. di. Quid de monopolis dicen lñ. ib.
1. du. Quid si res emptæ siue industria, aut capensis emptoris, & sine mutatione loci, sed sola temporis mutatione facta est p. ciosior. 399
3. di. An emens, & decipiens uenditoris

- citra dimidium iusti pretii faciat finctus rei emptæ suos. 399
4. di. An qñ deceptio est intra dimidium iusti pretii, in conscientia sit residuus iusti pretii restituendum. ib.
8. di. Potestne Princeps uendere priuilegia, & immunitates, atque officina publica. 399
6. diff. An uenditor uitium rei uendite manifestare teneatur. 399
7. di. Qñ aliquis scit merces eiusdem generis quæ plurimum uales, cu suis cito uenturas, teneaturne illud dicere. 399

Quæstio de Oeconomis, & de deposito. ibid.

- Ar. vñc. Possuntne depositarii rem restitutioni obnoxiam admittere. ib.
1. di. Depositarius poteritne uti deposito. ib.
2. di. Si contingat apud economum Rei publicæ, uel alterius priuati frumentum humiditate granarii pinguescere, & multiplicari, tenebiturne quod multiplicatur restituere. 399
3. di. Qñ economus Republicæ, uel alius cuius dñi particularis uendit multo dño frumento, poteritne tunc dominus frumenti pretium siue fructum petere. ib.

Quæstio de contractu locati, et conducti. ibid.

- Ar. vñc. An qui conduxit agrum alienum tempore sterilitatis, annuam pensionem soluere teneatur. ib.
1. dub. quanta debet esse sterilitas a solutione pensionis liberans. 399
2. dub. quodnam erit locationis, & conductus iustum pretium. ib.

Quæstio de contractu permutacionis. 399

Quæstio de restitutione honoris, & bonorum temporalium. ibi.

- Ar. vñc. An ledens alicui p. comelliam, aut conuicium, solum ad petendam nouam,

INDEX.

- veniam, vel ad aliquam aliam restitu-
tionem teneatur. *ibi.*
5. dub. Quale erit boni viri a bitertia, *315*
6. dub. Ledens alium in bonis corporis
teneatur ad restitutionem. *316*
7. dub. Quid si propter lesionem a Petro
factam, falso Iohanni impostam in com-
modum Iohannes patitur. *ibi.*
8. dub. Quid si alius alium prater inten-
tionem. *ibi.*
9. dub. Tenebiturne aliquis per damnum
ratione elicitricis illatum solvere. *317*
10. dub. Occidens hominem tenebitur ne
seipsius iudici offerre, ut pro eo oratio
suspendatur. *ibi.*
11. dub. Hare des malefactoris teneatur
ne a restitutionem. *ibi.*
12. dub. Teneaturne dissatisfacere iudici
a proprio mancipio interrogatum. *ibi.*
13. dub. An q. ultionis virginis, in quacum-
que illam dotare teneatur. *318*

Flores questionis de re- surrectione.

- Art. 1. An sit mortuorum resurrectio fi-
nita. *319*
1. dub. An possit generalis resurrectio na-
turali ratione demonstrari. *ibi.*
2. dub. Concurruntne naturalis causa, ut
sol terra, &c. ad hominum resurrectio-
nem, sicut ad procreationem. *320*
3. dub. Eritne resurrectio naturalis. *321*
Art. 2. Quam sunt resurrectionis cau-
se. *ibi.*
Art. 3. Quando futura erit universalis
resurrectio. *322*
1. dub. Possitne dies ille ab Angelis, aut
hominibus cognosci. *ibi.*
2. dub. Eritne resurrectio in instanti, vel
in tempore futura. *323*
3. dub. Eritne in instanti noctis, an diei re-
surrectio. *ibi.*
Art. 4. Qui in die iudicii reperti fuerint
vivi morientur. *324*
1. dub. Omnes iusti simul cum reliquis
resurrecturi, an post ceterorum resurre-
ctionem morientur, & statim resur-
gent. *ibi.*
2. dub. Corpora eorum, qui reperti fue-

- rint vivi in die iudicii, sententia in die
heres conuerterent. *ibi.*
1. dub. Eritne resurrectio omnium in uultu
Iosaphat, ubi futurum est iudicium. *325*
Art. 5. An singulorum omnium cogitationes
& opera, q. in vita egerunt, sine bonis
sive malis, sint illis propalanda. *ibi.*
Art. 6. An resurget idem corpus numero
quod homo, dum uixit habuit. *326*
1. dub. An in homine totum, quod in
eius de veritate nature humana pro-
fuit, resurget. *ibi.*
2. dub. Dices, cum homo continuo nutra-
tur, & quasi partes euascent, & q.
nam illarum resurgunt. *327*
3. dub. Resurgetne reprobis oia mem-
bra, quibus in vita fuerunt obditi. *328*
4. dub. An omnes in iuuentute aetate refo-
recturi sint. *ibi.*
5. dub. Resurgetne omnes in eadem cor-
poris statura. *ibi.*
6. dub. An omnes in iuuentute aetate refo-
rentur. *329*
7. dub. Eritne potentia nutriendi, & ge-
nerandi in beatis. *330*
8. dub. Nunquid resurgente cum quatuor
humoribus corpora. *ibi.*

Flores questionis, de re- ceptaculis animarum post hanc uitam, & de suffragijs, deq. sancto rum orationib. 330

- Art. 1. Suntne quatuor tantum receptacu-
la, in quibus morientium anime reel-
pantur. *ibi.*
1. dub. Vbi nam sunt hec receptacula. *ibi.*
2. dub. Quid se habent hec receptacula
respectu inferni damnatorum. *331*
3. dub. Eritne locus, qui finis Abraham
dicatur, ubi electi ab omni culpa, & peccatis
purgati, & olim recipiantur. *332*
4. dub. An electorum anime stant, ut sunt
purge post mortem in celum deducantur. *ibi.*
5. dub. *ibi.*

INDEX.

1. dub. Possuntne anime ad hanc uitam
redire. *333*
Art. 2. Possuntne defuncti viuorum suf-
fragijs. *334*
1. dub. An uiuorum suffragia non solum
animas purgatorias, uerum etiam bea-
tas, & damnatas, & in limbo existenti-
bus prosint. *ibi.*
2. dub. Quot nam sunt suffragiorum ge-
nera. *335*
3. dub. Defuncti, qui resunt in uia, &
rebus facitndam reliquit, si here-
des non resistant, detinebitur ab hac
causa in purgatorio. *ibi.*
4. dub. An multi eorum defuncti, & uerum am-
plexu, & sanctis applicati possint.
5. dub. Celebrant seculi & seculi missam,
& uolunt illius nomen appropinquat,
poterint postea illum alii applica-
re. *ibi.*
6. dub. Potestne aliquis sacerdos missam,
quam tenetur recitare, a Prior, siue
Guardiano offerre, &c. illo inconsul-
to celebrare. *336*
Art. 3. Suffragia pro uno defuncto oblata,
possuntne omnibus prodesse. *ibi.*
1. dub. An suffragia generalia prosint cui
libet anime, ac si pro una sola offer-
rentur. *ibi.*
2. dub. An suffragia existentium in mo-
rali defunctis prosint. *ibi.*
3. dub. Quando testamentarii sunt ne-
gligentes in exequutione elemosyna-
rum, & missarum, que in testamento
legantur, prosuntne defunctis ante
exequutionem. *337*
Art. 4. Suntne sancti a nobis orandi. *ibi.*
1. dub. Anime in purgatorio existentes
agroscent, que apud nos in hac uita
peruntur. *338*
2. dub. Possuntne anime separatim intel-
ligere rerum quidditates, uel ut dicit
Socrates, species intelligibiles acquirere. *ibi.*

Flores questionis, de uni- uersali iudicio. *ibi.*

- Art. 1. Suntne alii sancti cum Christo in
die iudicii iudices futuri, tanquam
assessores. *ibi.*

- Art. 2. An Christus Iesus in forma glo-
riosa, & immortalis sit homines iudi-
caturus. *339*
1. dub. Videbuntne damnati Christi Iesu
diuinitatem. *340*
2. dub. An iudicium sit uocaliter, an men-
taliter tantum futurum. *ibi.*
3. dub. Separatio electorum a reprobis, sit
ne localiter, an metaphorice intelligenda.
4. dub. Finieturne incitium per iudicis
sententiam, &c. maledictis, &c. *ibi.*
5. dub. Mundus eritne per ignem purgan-
dus. *342*
Art. 3. An mundus sit inuolundus. *343*

Flores Questionis, de Beatitudine. 344

- Art. 1. An beatitudo consistat in clara dei
uisione. *ibi.*
1. dub. Poterintne anime uideri Deum ui-
sione increata, qua Deus seipsum ui-
det. *345*
2. dub. An formalis beatitudo sit in uolun-
tate operum. *ibi.*
3. dub. Respectu huius operationis, q. est
formaliter beatitudo, hinc se ponit
possitne tantum, an & actio. *346*
4. dub. An beatitudo sit potius intellectus
quam uoluntatis operatio. *347*
5. dub. Eritne finis uoluntatis amor. *348*
6. dub. An finis etiam brutis conueni-
at. *349*
7. dub. An finis sit tantum in ultimo Be-
ne allegatione. *ibi.*
8. dub. An peccata mortaliter aliqua
creatura fruatur. *350*
9. dub. Peccata mortaliter qua creatura
fruatur aetate peccati, an obiecto, uel
supposito, id est seipso. *351*
10. dub. An fruatur non solum sine iam
obteno, ut numerum sperant. *ibi.*
Art. 2. Habetne homo naturalem appeti-
tum beatitudinis in particulari, scilicet
cedendi Deum. *352*
1. dub. An cognita beatitudine homo ne-
cessario habeat hunc actum uoluntatis
beatitudinem. *ibi.*
2. dub. An damnati naturalis beatitudi-
nis appetitum habeat. *353*
3. dub. *ibi.*

INDEX.

3. diff. An habeant damnati alicum elicitu beatitudinis. 359
4. diff. Adus, quem homo beatitudinis in comuni habet, estne liber, an naturalis. ib.
5. diff. An homo ex puris naturalibus Deum videre possit. 360
6. diff. An essentia Dei ab intellectu creato per aliquam speciem, aut similitudinem videatur. 361
7. dub. Essentia divina potest inhareere creato intellectui, quando eidem unitur. 362
8. diff. An intellectus creatus ad videndum Deum aliquo lumine creato supernaturali indigeat, ut notitiam beatificam producere possit. ib.
Ar. 3. Potestne intellectus creatus comprehendere Deum. 364
9. diff. Verum sit omnium equalis beatitudo. ib.
10. diff. Si angelus, & anima rationalis habet equalis gradus luminis, & claritatis, habebuntne beatitudinem formalem, visionem, scilicet, vel amorem aequalem. 365
11. diff. An de facto, quilibet beatus videat in verbo omnia, quae formaliter & eminenter in divina essentia continentur. 366
12. diff. An voluntas in patria naturaliter fruatur sine clare viso, & non libere, ita ut sit ad amandum, ut ignis ad calefaciendum determinata. 368
Ar. 4. An sint sex dotes tres tantum, scilicet, comprehensio, & fructio. 371
Ar. 5. An sint quatuor tantum corporis dotes. 372
13. diff. Suntne futura corpora beatorum post finem iudicii impassibilia. 373
14. dub. Eruntne impassibilia intentionali actione. ib.
15. diff. An corpora beatorum sint futura subtilia. 374
16. diff. Suntne corpora gloriosa futura agilia. 376
17. du. Unde nam haec agilitas orietur. ib.
18. diff. Corpora beatorum movebuntne alio motu, quam progressivo. 376
19. diff. Poteruntne in instanti moveri. ib.
20. diff. Habebuntne corpora beatorum claritatis docem. ib.
21. du. Unde nam haec lux orietur. 379
22. dub. Corpora beatorum habebuntne loquaciam, & rationem peritiam. ib.
23. diff. Oculi gloriosi poteruntne videre naturaliter corporis gloriosi fulgorem. ib.
Ar. 6. Aureola sit in patria accidentale premium. 379
24. diff. Santne tantum tres Aureolae virginum, scilicet, martirij, & doctoratus. 379

Quaest. de miseria damnatorum.

- Ar. Vnic. An ignis torquens damnatos sit corporeus. ib.
1. diff. Animae separatae, & spiritus maligni patiuntur ab igne corporeo generalitatem. 380
2. dub. Quomodo ignis ille post iudicium corpora torquet. 381
3. dub. Ignis in corporibus damnatorum generabitne calorem. ib.
4. dub. Damnati cruciabuntne poena ignis tantum. ib.
5. dub. Estne grauior poena damni, an sensus. 382
6. dub. Poteruntne damnati studiosas, & laudabiles habere intellectus, aut voluntatis operationes. ib.
7. du. Videntne beati poenas damnatorum & damnati beatorum gloriam. 383
Ultimum dub. Possuntne iudicii augere beatorum gloria, & damnatorum poena. 384

FINIS.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ,
A a B b.

Omnes sunt quaterniones, praeter A, & Bb, quae sunt Quinterniones.

AVGVSTAE TAVRINORVM.

M D LXXXI.

INDEX

REGISTRUM

AVGVSTVS TAVRINVS

M. D. LXXV

